

ERDÉLYI TUDOMÁNYOS INTÉZET

**XVI. SZÁZADI  
MAGYAR ORVOSI KÖNYV**

Bevezetéssel ellátva közléteszi  
VARJAS BÉLA

Kolozsvár, 1943

## TÁJÉKOZTATÓ

Az alábbiakban közöljük az orvosi könyv szövegét a Varjas Béla által kinyomtatott formában. Elhagytuk Varjas bevezetőjét, és a későbbi magyar és latin nyelvű bejegyzéseket. A különböző mértékegységek jeleit feloldottuk, kiírtuk a nevét.

Míthogy nemcsak nyelvészek olvashatják a szöveget, az olvasás megkönnyítése végett röviden összefoglaljuk a hangjelölési sajátosságokat.

BETŰ	HANG	BETŰ	HANG
a	= a, á	i	= i, í, j (és római I)
aa	= á	j	= i (és római I)
b	= b	k	= k
c	= c, k, cs	l	= l
ch	= cs, c, k	li	= ly (és l+i)
chi	= cs, c, (és cs+i)	lÿ	= ly (és l+i)
chÿ	= cs, c, (és cs+i)	m	= m
ci	= c, cs, (és c+i)	n	= n
cÿ	= c, cs, (és c+i)	ni	= ny (és n+i)
cz	= c, cs	nÿ	= ny (és n+i)
czÿ	= c, cs	o	= o, ö
d	= d	p	= p
e	= e, é	r	= r
ee, eę	= é	s, f	= s, sz, zs
ě, ě	= ö, ő	sz, sż	= sz, s
ew	= ö, ő, eü	ti	= ty, (és t+i)
f	= f	tÿ	= ty, (és t+i)
g	= g, gy	u	= u, ú, v
gh	= g, gy	v	= u, ú, ü, ű, v
gi, gÿ	= gy, (és g+i)	w	= ü, ű, v, u
h	= h, 0 (néma)	ÿ	= i, í, j, (és j+i)
		z, ʒ	= z, sz, s, zs
		ß	= sz, z, s

A szöveghez készítettünk egy szóalakmutatót, amely megjelent a Számítógépes nyelvtörténeti adattár 4. számaként (Debrecen, 1988).

*Jakab László—Bölcskei András*

+3

### **Embëry Teftnek betegfegyrël ualo oruoffagok.**

#### **Agÿ Velërel.**

Feÿedeth ha Telben Fodor Mentawal awagÿ (Tanuf[ag])

Maÿorannal parlod, Nyarban penÿgh Rofawal, Ez Agÿad  
veleÿeth megh erëffity, es Nathat nem hagÿ raÿtad ÿndulny.  
Agÿad veleÿeth mÿndenkoron igën tÿztÿttÿa, ha Szeekfweth,  
vagÿ Bechÿfweth, vagÿ Feÿer mentath fëß megh vÿzben,  
es azzal parlod az Feÿedeth.

Enheÿra pwbëgnÿ igën haznos.

Agÿ velënek penÿgh femmÿ vgÿ nem aarth, mÿnth az  
Emeztetlenfegh, merth mÿndën Betegfegnek ez vgÿan gÿëkere.

#### **Az Fërel.**

Feÿedeth mÿndën keth awagÿ Harom hetben (Tanuf[ag])

megh mofaffad ecczër. Az Lugban penÿgh Bechÿ fweth, Spÿcanardoth,  
Maÿoranth, awagÿ kapotnakoth vettes.

Feÿed Hufath napÿaban gÿakorta fÿfwlÿed ffwel, igën  
haznos az Feÿednek.

Ha fërednëd akarz, elëzër az Feÿedre [Hecczër] meleg  
vÿzeth eoß, Feÿed nem faÿ az fërdë [vthan.]

Fënek penÿgh megh bantafa, az mÿnth az Orwoflo Doctorok  
az Naponkenth valo gÿakorlafbol ezëkben vëttek, Harom  
rendben lezën. Awagÿ az Hartÿakban: Awagÿ az Agÿ velënek  
allattÿaban; Awagÿ az Folÿafokban kÿth Deakul Meatusfoknak  
hÿnak. Lezën azerth Elëzër azokban az keth Hartÿakban kÿk  
az Agÿ velëth be takarÿak: Awagÿ penÿgh az ÿnas hartÿaban  
melÿ az Agÿ kaponÿath az Bër alath be takarÿa. Ez Hartÿaknak

+4

penÿgh bantafÿbol këwetkeozÿk, Vÿonnan valo Fë faÿaf:

Igën Erës Feo faÿas: Az Fënek fel feleol valo faÿafa.

([Mafodÿ]k) Mafodczor lezën az Agÿ Velënek allattÿaban, mÿkor  
az Elmenek, Az Elmelkëdefnek, Es az Emlékëzetnek Szekÿ es  
ezkëze megh veß, awagÿ ereÿe es tehetsege el vetetÿk: Ha  
megh veß, abbol këwetkëzÿk Hagÿmaz: Okoffaghnekwl valo  
kabalkodas melÿ lezën az Hagÿmazban: Eßnekwl valo Eÿelÿ

budofas: Dwhēs Bolondfagh. Ha penÿgh Ereÿe vetetÿk el,  
 abbol lezēn olÿ Bolondfagh, kÿben az Okoffagh, az Emlekēzeth  
 is el veß: Balgatagfagh: Emlekēzetnek el vezefe:  
 Eÿel es Nappal nagy baggyadwa aluwo Betegfegh: Alomnak  
 zertelen nagy kewanfaganak betegfeghe: Hertelen valo el Szedwles,  
 kÿ mÿa az egez Testnek erzekēsege es mozgafa el  
 ([Harm]adÿk) vetetÿk. Harmadzor, lezēn az Agÿ velēknek gyomrayban  
 awagy tartoyban, es annak folÿafÿban, Melÿ folÿafok  
 (...nalis) által, az Agÿ Velēbēl az Elewenÿtē Leleok, az Erzekēsfegnek  
 (...us) ees mozgafnak ezkēzÿben zarmazÿk, es ÿdestowa  
 el oztatÿk. Ez bantafbol penÿgh kēwetkēzÿk, Szedēlgef:  
 Korfagh tēres: Bozorkanÿ Nÿomas: Guta wtes; Inaknak el  
 zakadafa kÿth fel guta wtesnek hÿnak: Inaknak ēzwe vonodafa  
 kÿth Meredēknek awagy Gērchnek neweznek, Rezketegēffegh,  
 Es Nathak.

(Cephalo... Soda.) **Vÿonnan ualo Fēfayasrol.**

(Okay) Ez vÿonnan ÿndulo Fē fayas: Neha az Nedwessfegēknek  
 kÿwle valamÿ mertekletlenfegtwl; Neha az Nedueffegēknek  
 Mÿnemwfegetwl; Neha azon Nedwessfegēknek tele voltatul zarmazÿk,  
 mÿkor az paraknak mēnetelÿth be teoltÿk: Neha az  
 Feonek erētelenfeghe mÿa mÿkor valamÿ Szel tamad valamÿ rezeben  
 az Fēnek: Neha Gyomornak vetketwl: Neha egÿeb dolgoktul  
 is.

(Oruofs[agok]) Egÿ ēregh Almath, ha penÿgh apro, tēbbet,  
 fws megh parafban, az Belÿth vēd kÿ es az Hufat tērd megh  
 egÿ Talban mÿnth egÿ pepēth, Eos valamÿ kewes rofa olayt  
 bele, tērēt kichÿn Saffrannÿal hÿnch megh, tērd ÿol ēzwe ezēketh,  
 melegēn kēfd az Fēre.

Keth edēs almat, keth Nehezek Thēmÿent, kylencz Barazk  
 magnak belÿth tēry eo3we, Eos egÿ kewes rofa awagy leuendula  
 vÿzeth bele, kēfd az Fēre.

Torma leweleth kenÿ megh Mezzel, hÿnch megh tērēt Sowel  
 fēlwl, kēfd az Fēre.

+5

Szēlēnek kacchÿat tēry megh bwēn mofarban, az leweth  
 fachÿard kÿ ruha által, egÿ kewes rofa Olayal es roflÿztel chÿnalÿ  
 flafstromot, kēfd az feore.

Thēmÿent, galamb ganeÿat, roflÿztēth, egÿenlē mertekkel

habary  zwe t kmony feyerewel, Sha az Homlok feleol fa  az  
F , k fd az F nek hatulfo rezere, Ha penygh az F nek hatulforeze  
fa , az homlokara.

Feyer Borfoth, Saffrant, egy mertekkel vegy ana drachma ij, Euforbiomot.  
drachma j, Vadgalamb ganeth, drachma, j s. t rd  zwe Eczettel, k fd az  
homlokra es az ket vak z mre.

F ldy Boroftyannak leweleth t rd megh, es fachyard  
ky az leweth, rofa ola al es Eczettel elegych eo we, bocyas az  
orriban benne, az Homlokat is e zel kennyed.

Borfoth t ry  zwe Tengery zel wel awagy azzu zel wel, es  
Tetwfwel. Enhera es eftwe is vachyora el th ezth ad  nny az  
Feye fayonak, el vezy az F  fayalst, az Nathat is ky t zt ttya.

Fekete wrm th al bath f z megh feyer borban, had megh  
hwlny, abban moffad az fay  Fe eth, az wrm th az vthan  
k fd rea.

M rrhat, zerech en d ot, konkolt, ana drachma, iij, Sot, T k magnak  
bel th, ana drachma, j, t rd porra es chynald  zwe rofa ola al,  
Trocifcofokat chynaly bel le, Sm kor zwkzagh, egg eth azzon allat  
teyewel ky leant zo tath elegych  zwe, t lch fél az Orban,  
ky t zt ttia az F fayalst.

Ifopoth, rutath, C ombort, F ldy bo za gy kereth, f z megh  
feyer borban f del alat, e zel moffad az Fe et egy Nap keccz ris  
haromzoris. Az vthan al bu rutat t ry megh egy k s borban,  
fachyard ky ruha által az leweth, martogas ruhat ebben, az  
meny hely n az F  fa  t d rea, mynd ezt ch eleke gg ed,  
Soha oly er s F  faydalom nem lehet ky t harmad napigh megh  
nem gyog th. Bebek Imreh probalta.

Ma orannak fachyard ky az lewet, meleg n keth awagy  
harom c eppe th bo has fél az Orban.

### **Hewfegb l ualo F fayasrol. (...usis)**

F nek Hewfegb l valo fayafa lez n legh  nkab az (. .r)  
Naprak hewfegetwl, m kor fokaygh az Fe et által fwth ; Hertelen  
yaraftul is megh lez n: F rd twl Langnak k zel voltatul:  
Haragtul: Bufulaftul: Es meleg  betegfeg ktwl.

Ennek B zon os yeley ez k, hogya tapaztod az (Iegy...)

+6

Fe et meleg  es zara , az z m k v r ffek, es ha az fe eth  
h deggel erteted  r m th zenwed . Ez ilyen fayalban nem yo

melegh helyén leonný, hanem hýwés helyén, es hýdegh vÿznek egyk edenbél az mafÿk edenbe zorafawal is hwÿtenÿ kel az helt. Az hazban penygh, rofat, vÿolat, vizÿ téknek vÿragath, zélé kaccÿath, zedernek leweleit, es effele hÿwéfyté allatokat kel hoznÿ es hÿntenÿ.

(Eledel) Az Etel kewefes es hýdegh termezetw legÿén, vgÿ mÿnth Salata, porcÿn, arpa dara, hÿgan fwlt tÿkmonÿ, galambffÿ egréffel féwe, kéwÿhal, Mondola teÿ mÿnd az heawal eo3we

(Ital) térwe. Ital penygh vÿz legién egÿeb fe, hanem ha kÿnek az gÿomra vÿz ýtallal megh bomlanek, az borth vÿz3el iol megh elegÿtwen aggÿad ÿnnÿa, Awagÿ olÿ vÿzeth a (Tanufagh) kÿben valamÿ kewes fa heat féztenek megh. Ez ilÿen alugÿek es nÿugoggek, Azzonÿallattal ne kézéfwlÿén, zekÿt es vÿzeletÿth megh ne tartoztaffa, de mÿhelt almabol fél férken, ezékawl magath mÿngÿarasth megh wrefÿcche. Napfent, Munkat, Férdeét, haragot es bufulasth es mÿndén affele ÿndulatokat igén el tawoztaffon.

(Oruofsagok) Opiumoth, Natragula gÿékerenek az félfé heath, vizÿ téknek vÿragath, Camfort, vegÿ egÿenlé mertekkel, es vizÿtéknék lewelenek kÿ fachÿart leweben elegÿcd el es chÿnalÿ trocifcofokat beléle, az veréfenÿén zara3d megh, az vthan térd porra, es mÿkor a 3wk3egh kewannÿa ennek az poraban fuÿ ...ban, es azonnal megh 3wnÿk az faÿdalom.

Egÿ kewes rofa vÿzeth eczettel elegÿch eo3we 3ÿtafd fél az orraban, mÿndÿarasth megh laffittÿa az fének faÿdalmath.

Vadzélének vÿragath rofa olaÿal es eczettel elegich é3we, es kéfd az homlokra.

Rofa olaÿth es vÿola olaÿth, Eczettel, Egréffel es Camforral téry eréffen é3we mofarban, kéfd ezt az homlokra es vak 3émékre, megh giogÿttia az faÿo feÿeth a kÿ vgÿan chÿénggh es harango3.

Vÿolat, vizÿtékkét Arpat, Feÿer fw3nek leweleth, zélének leweleth, feozd megh vÿzben, es eotté3zed e3zel az faÿo feÿeth. Sha akarod hogÿ alom ÿw[ié]n reaÿa, Ez vÿzben feÿer maaknak feÿet magwanekwl, es Salatath, feoz megh vÿonnan, E3zel moffad az feÿet, az labfeÿet es az Barakat.

Rofa olaÿth uncia ij, rofa vÿzeth uncia iij, Io Eczetéth uncia j, ves +7

valamÿ Sot bele, es tÿkmonÿ feÿeryben habard ÿol eréffen é3we,

march ruhat bele, es téd az homlokra.

Fwlben erezte fwnek vyzet, Salata vyzeth, zepzélé vyzeth  
ana uncia ij, zekfw vyzeth, Eczetéth, ana uncia j, elegyéd eo3we ezéketh,  
march ruhat bele, es kéfd az homlokra es vak zémékre.

Kenyer belyth elegyéz é3we Maak ola3al ees mondola ola3al,  
téd é3we, keofd az homlokra.

Egy v3 tykmonnak mynd zeket feyeret habard é3we rofa  
ola3al es rofa vyzzel, kéfd az homlokra es keth vak zémékre.

B3falma magoth, B... magot ana drachma vj, Porch3n fwnek  
lewelet, drachma iij, z3p3éleo lewelet drachma j, rofa ola3t uncia ij, ch3nald é3we  
ezéketh es kend ruhara, kéfd az homlokra es vak zémékre.

Fanak v3 mohat aztafd megh rofa ola3ban, es ezth kéffed  
az fa3o fére.

Popiomoth, drachma j, rofa ola3th, v3ola ola3th, ana drachma iij,  
viz3t3knek azzu v3ragath scrupulus j, azzu vér3s rofat, scrupulus j, eh3z teg3  
v3azth az men3 zwkz3egh es ch3nal3 ken3 3reth, ez3zel kenn3ed  
az homlokot es keth vak zém3th.

Vér3s rofath fé3 megh Sawan3u borban, ez3t keofd az  
homlokra es vak zémékre.

Salatanak fach3ard k3 az leweth, rofa ola3al ees Eczettel  
eleg3ch é3we, kéfd az fére.

Mondolath t3r3 megh, elegyéd eo3we rofa vyzzel es kéfd  
az homlokra es vak zémékre.

Rofa v3ragoth, v3ola v3ragoth, manipulus s. Fe3er fw3 leweleth,  
Saarkerepeth, zekfweth, ana manipulus j. Fe3er malwa magoth, drachma iij,

Megh healt arpath uncia ij, ezéketh fé3d megh v33ben libra ij, mynd  
addigh hog3 harmad reze el apagg3on, ez3zel moffad az fe3eth.

Belend fwnek N3ers leweleth, Fan awag3 ké33yklan term3th  
mohot t3r3 é3we rofa ola3al, kéfd az fére.

33él3 kacc33anak t3rd k3 az leweth, rofa ola3al es arpa  
l33tel eleg3ch eo3we, flafrom mogg3ara ch3nald az fére, megh  
giog3ttia. Probal3th.

### **G3erm3kchenek.**

A3 G3erm3kchenek m3kor fe3e fa3 iol megh kel lathn3, lha  
az zek3 megh alloth, ch3appal megh kel 3nd3tan3, az vthan  
te3ben march ruhat es az3t t3d az homlokara.

Rofa vyzeth uncia ij, Camfort. Saffrant. ana drachma s. march ruhat ebben  
t3d az fe3ere.

+8

Výola olayth, rofa olayth, ana uncia j, Eczetéth uncia s. Camforth drachma ij, elegyeh iol e3zwe, ted az feore.

Ték vyzeth, rofa vyzeth uncia iij ana., vyoła vyzeth, vizy teknek vyzeth ana uncia ij, ezeketh rofa olayal es tykmony feyerewel elegyeh eozwe, egy kewes eczet is legyeh kezthe, habard iol eozwe, march ruhat bele, teod az homlokara.

(...riafis) Ha az feye igen forro az gyermekeknek, Tykmonnak az zekyth rofa olayal elegyeh eozwe, kend valamyre, ted feolwl az feyere, de ezth mynd vnos vntalan megh vychyad awagy megh valtoztaffad.

Teknek az leweleth, vborkanak es dynnyenek az kwlfé hea faradekath, zepzélé lewelenek ky fachyarth leweth es rofa olayth, ted eozwe ezeketh, es teod az feye kaponyayara.

([T]anufagh.) Ezth penygh igen ezedben veogyed, hogy a mykor az feyet keoteod, myndenkoron az orwoffagokath megh hwyched, yegeth raky melle, vagy hawath, vagy az ruhat igen hydeg vyzben marchyad, az kyre kened es chynalod az orwoffagoth, es vgy kéd az fere, De az fenek hatulyara foha az orwoffagoth ne tegyed hanem az Eleyre az homlok fele.

### **Hýdegfegbél ualo Fè faýasrol.**

Fenek hydegfegbel valo fayafa lezen az hydegh Egtwl a (Okay.) mely kerwlwnk vagion, yelésben annak az ky mezytelen felwel fokath mulath az hydegén. Hydegh allattal az feyet ha ky mynden mod nekwl gyakorta tartya, attulis megh lezen.

([Ie]gyék.) Ennek Bizonyos yeley ezék, hogyha tapasztod az feyet, lemmy melegfegeth benne nem erzes, az orczya Nem zaraz de igen zytelen. Az zemek halwaný puffath zabafuk. Ez ilyen fe fayafban nem yo hydegh helyen, hanem meleg helyen kel leonný.

(Eledelék.) Teyeth es halat es mynden affele etelth az ky megh hydegyth, el kel tawoztatny. Elyen embér hygan fwlt (Ital.) tykmonnyal es apro Madarkakkal. Ital vekony Bor legyeh, merth az bor nem arth felth ygen haznal, azerth merth az bor (Tanufagh.) melegyt is vekonyt is. Iaryon mynd gyalog myn[!] lowon, merth ezék is melegfegeth yndytnak, Meleg feordé is haznos. Felrezenth valo aluua [!] is yo, de tebbet kel vigyazny hogy nem alunný. Zomorufagoth, Nehez gondolatokath, es elmenek fel



haborodafýt el kel tawoztatny.

(Oruofsagok.) Kakukfweth, Fodormentath, kýfföldy Boroftyanth,  
+9

Chyombort, Lo mentath, mynd egy mertekkel vegy, Es fêzd megh  
ezêket Borban, Ezzel parolyad az feyeth.

Boroftyannak het leweleth. Barazk magot kýth megh hamoztal  
az belýt heteth, fa olayban es eczetben fêzd megh, kêfd  
az fêre es vak zêmêkre.

Kêlefth es Soth melegych megh, es azzal parolyad az hýdeg  
feyeth.

Chyombort es korpath melegych megh, es azzal parolyad  
az feyeth.

Zekefweth es Mezey kémenth melegych megh, es azzal parolyad.

Rutath, Rofa olayth, vizy mentath feoz eo3we, es Arpabol  
chýnalth pepêth is chýnalý kêz3e, ezt kêffed az homlokra.

Muftarth es Eczetêth teorý eo3we ýol, azzal kennyed az  
homlokoth.

Euforbiomot rofa olayal elegych eo3we, melegychd megh es  
vgy melegên, chyepeges az fwleben benne az mely feleol az feye  
faý, kêfd az feyereis, azth irya Galenus, hogý ezzel megh  
giogyul.

Konkolth aztas megh egy Eýel es egy nap eczetben,  
az vthan zara3d megh es têrd megh, azt fuýad az orban, ez ký  
tý3týttýa az orron az hýdegbêl valo feo faýafth.

Barazk magoth hamoz megh az heatul, Nyomd ký az leweth,  
elegych ê3we zaporafwnek az vyzewel, ezth chýnald az homlokra  
es vakzemekre.

Rutha olayth, kek liliom olayth, uncia j. Maýoranath, Bakfweth,  
Borfoth scrupulus j ana. Euforbiomoth Eoth zêmêth, vyzath az meny  
ehêz elegch, chýnalý ebbêl kenêth, es ezzel kennyed az feyeth.

Kakuk fwet feoz megh vyzben, Eczettel es rofanak olayawal  
hýnch megh, E melle fêz Maýoranat vyzben es Sarga gyoparth,  
elegych eo3we mynd ezêketh, es kêzd az feore.

Kakuk fwnek lewelet, Maýorannath, rutath, ana manipulus s. Rofmarýnth  
manipulus j, Szêkfwet drachma j, Chyomborth, lo mentath, ana drachma j s.  
ezêketh têrd eo3we, vard egy ruha vankosba, melegychd megh ezt  
eleozêr, az vthan eczettel eottêzd megh, es kêfd az feore.

Spýcanard olayth, Laurus olayth, ana drachma j s. Azzu Bakfweth,  
scrupulus j, Rutath, scrupulus s. Maýoranth, Szêkfweth, ana scrupulus s. hat zerechên

dýoth, ezéket mynd porra térwen elegych az olayban, es egy  
kewes vÿazzal chýnald ézwe, ezzel kennyed az feyeth melegén.  
Ezth iol ezédben végyed hogý az hýdegh feo fayafth ([T]anufagh.)  
myndenkor meleggel kéffed es kennyed.

+10

### **Szarazsagbol ualo Féfayasrol.**

Fének zaraffagbol valo faydalma efyk az Eegnek zaraffagatul,  
zaraztho orwoffagoktul, Ehfegetwl, Nagý munkatul.  
Azzonýallattal valo fok kézéfswlestwl, Elmenek gyakorlatoffaggal  
valo megh haborodafytul.

(Ilely.) Ennek bizonyos yeley ezék, ha igén kewes awagy vgyan  
femmy Nedwes rutfagh az orbol ky nem zarmazyk. Az zémék  
ky kerekédnek es be efnek vgyményth, es alom nem yw az embérre  
hanem alhatatlanfagh es vigyazas.

(Eledelék) Ez ilyen feo fayó, Nedwes egén yarýon, es Nedwes  
elefeggel elyén es yo ýzwe, Týkmonnak az zekýwel. kakafnak  
az Monýaywal es annak lewewel melybe megh feoztek, Facczyannal,  
Fogollyal, es myndén affelewel az ky taplal es nedwefyth.

(Ital) Vekoný bort ýgyek. Es ménnel tébbet alhatyk, alugyek. Ideftowa  
(Tanufagh) Ne yarýon hanem veztegh legyén es hevolkoggyek  
Nyugoggyek, Azzonýallattal valo koezéfswles tawoztaffek, es  
ehfegh zomýufagh es effele zarazto dolgok ne effenek, Folýo  
výzbél melegyttetéth feordé igén haznos, merth igén Nedwefyth,  
Eorwlyén vigaggýon myndén modon, es myndén megh haborodas  
tawol legyén.

Výola olayth es Edes mondolanak olayath elegych ézwe es  
kennyed ezzel az homlokot es az Orban is bochyas benne.

Výola olayth, výzýték olayth ana drachma j s. Borýu faggiat, Týkhaýat,  
vý fos vayath, ana drachma ij, elegyéd ézwe ezéket es ezzel  
kennyed az homlokoth.

### **Neduefsegbél valo Féfayasrol.**

(Okay) Fének Nedwefsegbél valo fayafa lezén az Eegnek Nedwefsegetwl,  
es Nedwes orwoffagoktul, Feordétwl Melegh výzbeol  
ky chýnaltatoth, awagy Banýa férdétwl, es myndén affelektwl  
kyk Nedwefythnek.

(Iel[eý]) Ennek bizonyos yeley vадnak, az Orbol valo félétte  
fok takonnak ky zarmazafa, Az zéméknek fél puffadafa,  
es feoleotteb valo nagý aluuas.

(Tanufagh) Ez ilyen fé fayó, zaráz egén yarýon, zaraztho

elefeggel ely en fwltel f ekppen es m ynd en affelewel kyth zaraznak  
eofmer, es zarazto orwoffagokkalis eely en, kykr el ide alab  
egyeb hely ek en megh emlek ezwnk.

+11

V er s awagy feyer kapoztanak, az lewet fachyard ([O]ruoffagh)  
ky, awagy Ceclanak, awagy d yzno repanak, awagy C ynadonya  
fewnek, t elch feol az orban ky t yzt yttya az Nedweffeg eketh.

### **Telefegb el valo F efa asrol.**

Telefegbeol valo feo fa as lez en m ynd azoktul valam yk (Oka y)  
az t stben valo megh rakodafth z erz yk fnewelyk, m ynth yo  
y zw etelnek ytalnak f el tteb valo vetele, es hewolkodas, Munkanak,  
Feoreodefnek, ver teozefnek es m ynd en termezeth z erenth  
valo, es mefterfeggel valo megh wreff ytefnek el mulatafa es el  
hewerefe.

Ennek bizonyos yeley az Orczanak es z em eknek v er s (Iele y)  
voltha, Az ereknek megh teryedefe m ynd Nagy es vekon y ereknek  
vgyannya, hogy az kyt benn ek tapaztalwa fem erz ettel megh,  
z em ddel is megh latod. Azon ereknek nagy es f el tte er s feol  
veref ek. V yzeletnek temerd ek es v rh eny ezynw voltha. Az  
vakz em en valo ereknek f el verese, Es az f enek yg en Nehez  
fa afa.

Ez ilyen feye fa o h ydegh es zaraz eg en yar yon es (Etele)  
forgologgyek. Hufth ne egyek fe h ygh t ykmon ath, fe femmyt  
affelet az ky taplalya az t st eth. Ely en arpa peppel awagy arpa  
kafawal, H yw f yteo parekkal, Salatakkal katankorowal es affelekkel.

Bor ytal tawoztaffek, legy en ytala ch yak v yz az (Itala)  
kyben valam y kewes arpa f eth awagy fa he y. Gyakorlya ([Tanufag]h)  
magath es t r elteffe, gyakortha f er gg yek, de vgy, hogy  
el z er az t sthe megh wreff yteffek, es vgy legy en az feor edes,  
hogyha N ynch betegfeggel. Felrezenth alug yek. Eorwly en  
vigaggion es m ynd en megh bufulas tawol legy en.

Az giogytas kezdessek az Er vagafon el, kel (Oruoffagok)  
penygh megh vagny az karon valo ereth kyth Cephalicanak az  
az F enek erenek h ynak, affeleol kel megh vagny a honnet az f e  
legh ynkab fa y. Ha penygh nem zenwedne az Er vagafth az  
ydetlenfege az betegnek, k pp elyeoket kel az feyen alol rea  
vetny es megh kel vagdaln y, veerth kel venny. Merth legynkab  
ez f e fa as lez en az vernek B efegeb el. Ez is zwkzeg s hogy ha

termezetzeorenth az zek yol megh nem lez en, megh kel purgalny  tzytany.

Dynnje  zw fwnek kyth deakul Borragonak h nak az veragath, rofath, v olath ana manipulus s. Sebeftent ees Bezterczey  ylwath mynd nykb l t z enket ket z m eth, Teng ry zeol eth, Tamarindufth +12

ana uncia j, Sarga mirobalanu heat, es kek myrobalanu heat, Chebulos, Emblicos, Belliricos, ana drachma iij, folia Senith, zenth Ianos kenyereth ana uncia s, Liquiriciath uncia j, feold fwzt th, venufazzon  hayath, ana manipulus j. Thamariscufth, Gem nyelw  fweth ana drachma iij, Agaricumot drachma ij s. Gy mberth drachma s. Dynnje magnak bel t, vborkanak, T knek, G reogh d nnjenek, ana drachma ij, mynd ezeoketh f zd megh folyo v zben az meny eh z elegh, addigh hog  fele el apagg on, az vthan zwrđ megh zep n es kezzel fachyard ky, es az meny ennek ed f tefeh z elegh, anny Nadmezeth ves bele, mynd n rutfagatul megh t z twan, enhera reggel agy ebb l uncia iij ynnya.

Apro Malwanak magwat, Bakzarwo fwnek mag... zekfwnek es Sarkerepnek v ragath ch nal  zwe... awagy kapor olayal, ezth k ffed az f re.

### **Sartul ualo F fay srol.**

(Okay) F nek Sartul valo faydalma lez en mynd azoktul az melyek az egez t ft th de f keppen az feyet meg melegy tk, es termezeth ellen megh zarazt yak, es az Saarth megh newelyk, M nth zorgalmatoffagh, Haragh, Banath, nagy munka, vigyazas, Etlenfegh es koplalas. Foghagymanak Parhagymanak es hafonlo Sar ch nalo etel kkel valo eles.

(Ilely) Ennek penygh yeley, hafonlok ahoz a kyknek az fey k hewfegtwl fay, ch yak hog  ez ilyen feo fa asban az f  ynkab ragattat k es n lall k, es az Orcza halwanb. Az za  megh kefer d k, z me , Orra, es Nyelwe zarad.

([Ta]nufagh) Effele feye fa o, h degh es Nedwes eg n forgologgek, az mynth oda f l  rtunk erről az hewfeggel valo feo fa afrol ahol  rtunk, es megh mutattuk, az haznak pagymontomath  o h degh awagy yeges v zzel  tt zn , es h w f t  v ragokkal

(Etel) be h nteny. Nedwes es  o  zw eledel kkel ely n,

(Ital) Salatawal, Apro hallal es k w hallal. Itala legy n v z ch yak  zynten, awagy oly v z melyben valam  kewes fa heat megh f ztenek. Bortul tely feggel megh oya magath, Nyugogg ek, es

fokath alugyék, Mertekletés fêrdé es keues yö, vigafagh haznos ez ilyennek.

(Oruofsagok) Ennek az giogytafa az hogý az Saart megh kel

+13

ýndýtaný es ký kel vènný, awagy olý orwoffagoth kel adny az ký az Sarth megh emezze, Ez legh ýob.

Viola Iulepeth uncia j, vizý tèk výragabol chýnalth... uncia s.

katankoronak es rofanak vyzeth, ana uncia j, .... eozwe ezéketh io modon, es reggel enheýra ... ýnnýa.

Az Sarnak ký vetelere penygh, igèn yö, hogý az Feýer

wrméth aztafd fokaýgh vyzben, awagy Aloefth aztas, awagy

hierapicrat, ad megh akar melyketh ennek ýnnýa. Oda ala

penygh ahol az Sarbantaafrol ýrunk, talalz tèb erre valo orwoffagokat is.

Ha az Betegh nem alhatýk, Maak olayban awagy vizý tèk

výragh olayban, ves egy kis oppiumot, ezzel kennýed be az homlokat es vakzémeyth.

### **Nýaltul valo Fêfayasrol.**

Fènek Nýaltul valo fajafa lezèn mynd azokbol a (Okay)

melyek az Nýalat Nemzyk az fèben, mýnth hýdeg es Nedwes

Egh, Nýalas etkek, mýnth az Hal, Teý, pareý, gywmèlch, hewolkodas.

Etel vthan valo aluuas, es hafonlo effelekhéz.

Ennek bizonýos ýeleý, az fè igèn nehez, az orcza (Ie[ley])

igèn megh feýerèdeoth es Nedwes, Aluuafth kewan az Betegh,

rèfth, az erzékènfegh nem elewenkèdyk hanem tunnyá, es az

feýe rakwa tele rutfaggal.

Effele feýe fajó, meleghe es zaráz helyen es egèn (Ta[nufagh])

forgologgyék es legýèn, mely ha megh nem volna, tehat mestèrseggel

valoth kel chýnalny fa heýbol, awagy Themýenbèl,

zèkfwbèl es effelekbèl vgý hogý ezéknek valamelyket is megh

kel gyuýtaný, ees fwftèlný kel es melegýtený vele. Etele fèkeppen

fwlth legýèn, az melyeth megh hýnchèn Borfal vagý akar

mý fele melegýtè allattal. Itala legýèn Bor de týzta es vekoný.

Laffu ýarafth mýwelyèn es mynd azokath mýwelye az kýketh

megh ýrtunk, az hýdegfegbèl valo fè fajafrol ahol ýrtunk.

Eznek orwoffagath azon kel kezdený, ([Oruoffa]gok)

hogý az Nýalath vekonýtaný kel. Tengèry hagýmabol chýnalth

rofa mezet, uncia j, Stecafbol chýnalt iulepeth uncia s. Ifop vyzeth, Apium

vyzeth, Maýoran vyzeth, ana uncia j. elegych eozwe ezéketh, es ad

megh ýnnýa.

+14

Kémennek, petrefelyémnek, Apiumnak gyékerýbél ana uncia j:

Bafarofa <téwet> gyékeret drachma ij, kémený magoth, Bechýkémený magot kýt anifumnak hýnak, vad kémený magoth, ana drachma iij, Sarga gioparth, Fekete gyoparth, kakuk fweth, Maýoranth, lo mentath, Bakfweth, Salýat, ana mn s. Fa heýat, zerechendio výragoth ana, drachma s. Ehéz az meny vyz elegh fészd megh benne amýgh fele el apad, az vthan zwrđ ký es Nad mezzel edéfyched az mýnth akarod, tegý ehéz Hiffop ýulepet, es Eczetés Mezeth ana uncia j s. ezéket mýnd eo3we elegýtwen legiën ýtal.

Gýémbert, galbanumot, zerechýén dýo výragoth, zékfweth, pýmponýath, Feýer Themýent, Saffrant, Faheat, zerechýén dýot, Anifumot, Liquiriciat magýarul Edés gyéokernek hýiak, Cýtwartoth, Rutat, Salýat, kémený magoth, ana drachma iij, Aloes Epatíci, drachma ij, Nad mezeth rofa vyz3zel elegých é3we az meny ehéz elegh, feozd megh, awagý chýnalý pogachakat beleole, enhera eftwe is ebben agý énný, Ez mýndénfele Nýalt, Nedweflegéth meeg Sarth is ký týztýth, verth megh týztýth, fè faýaft el vezén, zýwet, Maýath, twdét, Lepeth megh týztýth, horutoth el w3, emezteth, odal faýaft es Nýlallafth megh enhýth, zéméth výlagofýth, ýo zýnth chýnal. gyomroth megh melegýth, es vyzeletéth megh ýndýth, mely vyzeletnek ménése mýa az Nýal igén kewefédýk. Effele fének faýafaban, ýo elný pw3égé zerzamokkal kýket az orban kel funý awagý téltény.

### **Gýomortul valo Féfaýasrol.**

(Okay) Fének faýafa lezén az gyomorbol, mýkor émagaban az gyomorban, de leg ýnkab az feolfé zaýaban elés erés Nedueffegh rakodýk es gywl, honneth megh vezeoth parak ménék fél az fében.

(Ieleý) Ennek nýlwan valo ýeleý, az gyomorban vagý az zaýaban ragas vagyon es ýmélýges, ký eréltety az Betegéth.

(Tanu[fagh]) Effele nýawalýa az kýn vagyon ne ehéz3zek, merth a3zal az betegfegh igén newekédýk. Ez ýlýennek az feýere femmý orwoffagoth nem 3wk3egh ténný, merth vagyon ez az hýtwan Nedweflegéktwl kýk az gyomorbol fél ménék az fère,

(Oruofs[agok]) azerth ennek igén ýo az okadas, ýeléfben ha az gyomor zaýaban vagyon az Nedueffegh megh rakodwa, kýth megh ýndýthatný Melegv vyz3zel, ha kwlémben nem lehetne az okadas,

talzalath kel az Torokban bocjatanÿ vgÿ is rea kel kezÿrÿtenÿ.  
Ha penÿgh megh eofmernÿ hogÿ ben vagÿon az gÿomorban es  
+15

ala nem akar az belben zallanÿ, kerefd megh oda ala ahol ÿrunk  
az gÿomorrol, es orwoffagal kel onneth kÿ tÿzÿtÿtanÿ, es az kÿ  
tÿzÿtÿtas vthan az gÿomroth megh kel erÿffÿtenÿ.

### **Refzÿgsegtwl ualo Fÿfaÿasrol.**

Fÿnek faÿafa rezÿgsegtwl lezÿn, az Bornak meleg (Okay)  
paras, tÿzÿtha es nem elegÿtÿth fok voltatul. Ennek ÿeleÿ (Ieley)  
megh tecznek kÿnnÿen merth megh erthetnÿ az betegtl.

Ezth ket modon kel orwoflanÿ, megh wreffÿteffel es  
megh hÿdegÿteffel. Azerth meleg vÿzeth kel adnÿ ha meeg az  
Nÿers bor az gÿomorban zawarogh, hogÿ kÿ okaggÿa onneth.  
Es az feÿet hwÿfÿtÿ allatokkal kel taplalnÿ, rofa vÿzzel vagÿ  
olaÿal, Eczettel, awagÿ Borofÿtÿannak es kapoztanak kÿ fachÿart  
lewewel.

Kapoztanak az lewelet fonnyazd megh meleg vÿzben, kÿrÿkÿrwl  
ragd es kÿfd az feore.

Ennek vthanna fokath alugÿek es nÿugoggÿek, az ([Ta]nufagh)  
vtan mÿnd nap estÿgh folÿo vÿzbÿl chÿnalt feorÿdeobe mÿnd  
estweigh fÿrÿggÿek, az vthan egÿek de ne melegÿteo etelt, hanem  
arpa awagÿ Tatarka kafat, hÿgan fwlt tÿkmonÿath, Salatath  
es kapoztath, vÿzeth igÿek az kÿ hozza zokot, de az kÿ  
vÿzhÿz nem zokot pomagranatoth egÿek, awagÿ Tengÿrÿ zÿleot  
egÿek, Megh ehety az kÿrtwelt is fwewe, ÿelÿben az Bÿfalma  
fwewe igÿn ÿo. Az mÿgh az fÿ faÿas vagion, addigh nÿugodnÿ  
es veztegh lÿnnÿ ÿob, de ozton ha meeg ter az betegfegh, ÿob  
etel elÿth ÿdefÿtowa ÿarnÿ kelnÿ, Etel elÿt fokkal tÿbbet kel  
ÿarnÿ, Etel vtan kewefbet. Ha meeg is volna valamÿ maradek  
faÿas az feoben, Nem rofa olaÿal kel, hanem elÿzÿr zekfw  
olaÿal melegÿn, az vthan kek liliom olaÿal kel kennÿ. Io Estwe  
ifmeth kecczÿr haromzor is feordÿben wlnÿ, es oth meleg  
vÿzzel az feÿeth megh kel ÿttenÿ, es azon fÿrdÿben egÿel Salatath  
Ecÿÿettel.

### **Hogÿ rezegh megh ÿozanulÿon.**

Agÿ Eczetÿs vÿzet ÿnnÿa. Awagÿ megh fawanÿodot Teÿeth.  
Awagÿ arpa kafat teÿel es eczettel fÿwe Salatath egÿek.

Camffort zagoljon. March ruhat eczetben es az ket monya golyobýffat takard bele.

+16

### **Hogý megh ne rezégéggýek.**

Pomagranatnak az leweth fachyard ký es ad azt enheýra  
megh ýnnýa.

Heth keferw mondolanak az Belýth aggýad megh énný enheýra.

Boroftýanbol chýnalt kozoruth tegý az feýeben ha azt akarod  
hogý megh ne rezégéggýek.

Kapoztha magoth awagý Nýers feýer wrméth agý eonný  
enhera.

Fechket eges megh, fha annak az poraban megh acz ýnnýa,  
megh nem hagý rezégédný foha is.

Feýer kapozta magoth, Sawanyu pomagranatnak ký fachýarth  
leweth, ana uncia ij. Eczetéth uncia j. forrald ézwe egý keweffe ezéket,  
fmýnek elétte az bornak ýtalához kellene kezdený, ebbél agý egý  
latoth ýnnýa.

Mentath téry eozwe borral awagý eczettel, ad megh ýnnýa  
enhera, az nap megh nem rezégédýk.

### **Hogý hamar megh rezégéggýek.**

Fa mohot ves az Borban, awagý Aloefnek fayat, kýth az  
patýkaban Agallochumnak neweznek.

Natragulanak az kwlfé heat faragd le az gýeo[ke]renek fézd  
megh vyzben mynd addýgh hogý az vyz megh véréffwlyén, abban  
elegých az vyzben bele a[z] Borban, myndén felelémmekwl megh  
adhatod ýnnýa merth megh nem bantýa, chýak megh rezégithý.

### **Erés Féfayafrol.**

Félétte erés es vérfényés fé fayas olýan, hogý az Betegh  
akar my kewes alkolmatlanfagerth is megh buful, annýra hogý  
az betegh chýak az zérgesfh fem zenwedhetý el, fem nagyon

---

Iuhnak... agý megh...

Puppenewer... holna alol... verth, val... borban azt...

megh adod... valakýnek... téb borth... ýhatýk... dologh.

+17

zollafth, fem vylagoth, fem bornak ýtalath, fem ýo zagokat kýk



az feyeth megh teltenek, sem femmÿ mozgafth, De az faydalomnak  
nagy voltaerth, nyugodalomban es chÿendeffegben kewan  
lÿnnÿ es fetetfegben fekwnnÿ, kÿnek vgÿ tecczÿk mÿnt ha  
az pÿrÿllet tÿrnek az feyeth, Nemelyeknek mÿnt ha az feyÿk  
kÿreoſkÿrwl mÿnd eo3we rontathnek es kÿ terwlne az feye vgÿ  
tecczÿk. Sokaknak az faydalom mÿnd az zÿmÿk gyÿkereigh el  
megÿÿn. Ez betegfegben neha mÿnd zwnetlen valo faydalom vagion,  
neha megh bufulas, neha moddal neha modnekwl valo  
megh zwnes, Nemelyek faydalÿk az agÿ velÿ hartÿaÿth,  
nemelyek penÿgh az Inas hartÿath melÿ az agÿ kaponÿath be  
takarÿa. Lezÿn ez fÿnek faydalma az feonek telÿes voltatul,  
awagÿ az Nedueffegÿeknek es paraknak elÿs voltatul, melÿ az  
agÿ kaponÿan beleol vagÿ kÿwl vagÿon forrofaggal es az fÿnek  
erÿtlenfegewel, ragafawal es furafawal.

Ha azerth az faydalom nagy neheffeggel ([F]aÿasoknak)  
vagÿon, az melyben ragÿk es vgÿan altal furÿk ([bÿzo]nÿos yeley)  
az feyÿet vgÿ tecczÿk, ez az Sarral elegÿwlth Nedueffegÿktwl  
paraktul vagÿon, melÿ az hartÿakath banthÿa. Ha az faydalom  
chÿk fÿnek nehezwlfelewel vagÿon, megh rakodot voltat yelÿntÿ  
az fÿnek. Az kÿ feol vereffel lezÿn, megh [tw]zefwleſtwl vagÿon  
es forrofagtul, merth vÿrÿs az ...kÿ vgÿ mÿnth kÿ terÿedeffel  
tecczÿk, es neheffegh...

+18

Egÿ Nagÿ rakoth keres, awagÿ kÿzÿp3zabafut kettÿth,  
ha kichÿn harmat, tÿrd megh es tÿlch egÿ Mezÿlÿ Eczetÿt rea,  
zwrđ megh. Ennek az lewewel moffad az zaÿath, es tÿztÿcchÿad  
az Nÿyelweth. Ezth gyakorta mÿwelÿed, ſmegh gyogÿul. Ez igÿn  
megh probaltatoth.

### **Alom hozo oruofsagok.**

Sokkeppen es fok Betegfegben zwkzegÿs az Alom hozo orwoffagh,  
ez Hagÿmaz penÿgh mÿvel hogÿ nagy alhatatlanfaggal  
vagÿon es Ebrenffeggel, vgÿan ÿth akarok irnÿ alom hozo orwoffagokrol.  
Hagÿmazbelÿ Betegnek az parnaÿa vankoffa ala rakÿ Maaknak  
az feyeth awagÿ Natragulanak almaÿat.  
Feyÿer maakot, feyÿer Belendfwnek magwat teord megh,  
elegÿch eo3we tÿkmon feyÿerrel es az3onÿ allath teyewel, kÿfd  
az feyÿere es rÿwÿd aalmat hoz.  
Zÿkfweth, vÿrÿs rofath, Malwath, vÿolat, feo3 megh eggÿwt

výzben, es eýelre azban az výzben moſd megh az labath, ýo modon valo aalmath hoz.

Belend fweth feoz megh Edes Borban, kend megh az orrath, Aýakat, es fwleýth vele.

Eokér Nýelwnek az výzeth aggyad ýnnýa.

Tengéry Barazk magwanak Belýth es feýer makot téry eozwe egý mofarban, valamý týzta papýrofra flafrom moggýara kený Mezeth. Az Maakot ees Barazk magoth éttézd megh rofa výzzel es lewendula výzzel, es az Mezén feolwl kend az papýrofra. Ezt ruhawal kéfd az ket vakzémre. Az kez fének belél valo ýnaýra es Erekre. El aluzýk. Ez ýgén fokzor probalt dologh.

+19

Oppiomoth, Saffranth, Maaknak feýeth. Caffýanak az heath, ana drachma ij, ezéket térd megh, rofa olaýal elegých ézwe, abban chýepeges az orraban, aalmat hoz.

Zekefw výragoth, kapor výragoth, Sarkerepeth ana uncia ij, Natragulanak az gyékererél le faragot heaban Caffýanak heath, ana drachma ij, Maaknak az heath, uncia ij, Aloes faýath, drachma j s. ezéket térd megh, es az mený rofa výz ehéz elegh teod annýban, az zaýath chýnald be, forrald eozwe twznel hogý az harmad reze el apaggýon. Az vthan Nýfd fél az be dugoth zaýath, tarchýa arra az hagýmazbelý, akar penýgh akar mý fele Betegh embér az orrat es az orczaýath az parara. Aalmat hoz ketfegnekwl.

Salata magoth es feýer maakot teorý eozwe, kéfd az vakzémekre, aalmat hoz.

Zekefwet es chýombort forralý megh výzben, es abban az výzben ménnel melegben el twrhetý tarcha az ket labat terdýgh az betegh embér, de mýkor nem hagýmazban hanem maas Betegfegben vagýon. El aluzýk. Frater gýeorgý kenchtarto probalta.

Popiomoth, Feýer Belend fewnek magwath ana drachma ij, Výola olaýth. drachma ij, Natragula gýeokerenek az kwlfé heat scrupulus s. opýomoth es Saffrant kewefeth, es egý kýs eczetéth, výazth az mený ehéz elegh, ebbél chýnalý kené ýreth, az ket vakzémeth kennýed az hagýmazbelýnek.

Az3v výolat, rofath, výzý téknek výragath, ana, mn j s. Megh healt arpath drachma j. Feýer makoth, drachma ij, Salata magoth drachma ij, ezéket feozd megh folýo výzben vgý hogý harmad reze el apaggýon, keofd az fère melegén.

Fejyer Belendfwnek lewelenek kÿ

(Nagy almat  
hozo oruofsagh.)

fachÿarth leweth oppiom Thebaÿcumoth vthÿ fwenek  
az kÿ fachÿart leweth, Maakoth, Natragula leweth. Fay Boroftÿannak  
leweth. Ebzÿleo lewet, Salata magoth. Bÿrÿek leweth, ana  
uncia j. ezÿeket moľarban tÿrd ÿzwe az fweket, es az porokat veľd  
bele, had azon edenben egÿ nap eľtÿgh. Az vthan annÿ Spongÿawal  
kÿ azt fÿl ÿhattÿa, zÿtaľd fÿl, verÿfenÿÿen zarazd megh, de  
elÿzÿr az Spongÿath melegħ vÿzben ÿol megh kel moľnÿ es megh  
zaraztanÿ, es az vthan kel feol zÿtatnÿ. Smÿkor embÿrt el akarz  
alutnÿ, ez Spongÿath march melegħ vÿzbe, hogÿ chÿak legÿÿen  
paras Nedweľfege, az embÿrnek tarch az zaÿan az orra alath, egÿ  
oranak elÿtte el aluzÿk. Sha ozton feol akarod ferkentenÿ,  
Mas ſpongÿat march eczetben, es azth tarchÿad az (Serkentÿ oruofsagh)  
orra ala. Awagÿ kÿmenÿ gÿÿekerenek kÿ fachÿart lewet tÿlch az  
orraban. Ez orwoľfagh igÿn el aluttÿa az embÿrth, annÿra hogÿ  
+20  
az kÿnek valamÿ teľteth tagÿat el akraÿak is mettenÿ, ezth kel  
nekÿ ÿnnÿa adnÿ.  
Kechke Baknak az Twdeÿet az mÿnth kÿ vezÿk melegÿn, ha  
az kabalkodo hagÿmaazbelÿ ferfÿunak az fejere keoteod nagÿot  
legÿth. Ha penÿgh az Nÿľten kechÿkenek az twdeÿet az azzonÿallat  
fejere, annak azonth haznalÿa.

### **Egefsegeľnek valo alomhozo.**

Vÿkendÿr magoth feoz megh erÿľfen, chÿnalÿ Sufath belÿle,  
azth ad ÿnnÿ, az fejere is kÿs benne.  
Fenÿw magoth tÿrÿ megh es fÿzd megh borban, reggel es  
eľtwe is ębben agÿ ÿnnÿa.  
Fejyer Maaknak vÿd olaÿath, az tenereth, talpat es vakzÿmeÿth  
kennÿed azzal.  
Salatanak fachÿard kÿ az leweth, elegÿch ÿzwe rofa  
olaÿal, chÿnald az homlokra es vakzÿmre.  
Barazk magwanak az belÿt tÿrd megh, annak az leweth  
fachÿard kÿ, azzal kend be az homlokot es vakzÿmÿkÿth.

### **Gyermÿkcheknek.**

Fejyer Maaknak az heat veogÿed, tÿrd ÿol megh, es Teÿel,  
rofa vÿzzel, az menÿ ahoz elegħ elegÿch eoźwe, kend be az homlokat,  
vakzÿmeth, es elÿl az fejerek is feleth fÿn.

Salatanak olaÿath vegÿ egÿ lath, kend azzal vakz meth,  
homlokath es az feÿenek el l az feleth.

Egÿ lath Maak olaÿal kend be feÿet vakz mÿth es az homlokath.

Maak olaÿth, Salata olaÿth, ana uncia j. Feÿer maaknak az  
heat t rd megh, es elegÿch iol eo3we, k fd rea homlokara, vakzemeÿre,  
es az feÿenek elf  rezere.

Rofa olaÿth azzonÿallat teÿewel elegÿch  zwe, march  
ruhat bele es teod az feore.

Feÿer makoth t rÿ megh, elegÿch  zwe azzonÿallat teÿewel  
es t kmonÿ feÿerewel, t d az vakz m kre.

Salata vÿzeth es vthÿfw vÿzeth, awagÿ ez knek kÿ fachÿart  
leweth, v ola olaÿal elegÿch eo3we, march ruhat bele, t d az  
homlokara, vakz meÿre es feÿere.

+21

#### **Ha rettegh almaban.**

Az kÿs gÿerm knek rettegefe almaban attul vagÿon, hogÿha  
fok hÿtwan teÿeth 3opoth, merth annak az fwftÿ megÿ n feol az  
agÿa veleÿre, es az rettegethÿ, azerth az gÿerm k t feol kel v nnÿ  
agÿabol, es zellel kel hordo3nÿ, hogÿ az Teÿ ala 3alÿon az  
gÿomrabol. Az vthan vegÿ fel kalan Mezeth ig n tÿztath,  
es ad megh az gÿerm knek  nnÿ, merth ez ala nÿomÿa az teÿeth  
az gÿomrabol. Chÿapot is chÿnalÿ mezb l az al feleben, merth az  
ala von3a az hÿtwan teÿeth.

#### **Ha  g n afÿth mÿkor aluzÿk.**

Len magoth t rÿ porra, ebb l vegÿ fel Nehezekeoth, tegÿ  
eh z egÿ kewes tÿzta mezeth, kÿt az el t iol megh f ztel es  
taÿtekat el hantad, elegÿch eo3we ebben fel kalannÿth egÿ kewes  
azzonÿemb r teÿewel, Shad nÿalia ezth az gÿerm kchÿe.

#### **Hogÿ ne firÿon fokath.**

Zarwas chÿontÿanak az veleÿewel kennÿed az kÿs gÿerm knek  
keth vakz meÿth, Smegh 3wnÿk.

#### **Fekethe Sartul l th eztelenfegr l. (Melancholia Defipifcentia.)**

Fekete Sarbol  wth eztelenfegh femmÿ nem egÿeb, hanem  
az Eznek el tawo3afa mordfaggal es komorfaggal, melyben az kÿ  
efÿk, valamÿth 3ol es gondol, de az okoffagtul ideg n es (Ieley)

modnekwl valo, a penygh lez en m ynd felel emmel es Banattal,  
k y bizonyos  egye az fekete Sarnak. Az k yn ez kezdety k, le  
fwggezkeody k, tompa es el vet eth tanacch yal es elettel vagyon,  
ees a m y az magaye is femm yre nem kel nek y hog y eel [me]eg  
azt is Nehezly es keferwefnek vel y, noha azerth feel ig en hog y  
ebb el k y kel m enn y. M ykor ozton ez N yawalia megh  regb dy k,  
elme eben es gondolkodafaban ez il yen fokath tetteth, es  deg en  
dolgokat zol, haborodaffal es zwrzawarral, azokatis m ynd banattofokath,  
Nemely vg yan zoln y is nem vel y  onak l enn y, hanem  
hanem azth hog y telyes elethe halgatafban legy en. Az  
emb erek k z et valo n ya affagtul el futh, es z yn eleiben nem  
+22

megy en, fok k z zwleok maganak valo helth keres, es az  
Themetefeoknek hel yen awagy valam y Barlangban budofy k es oth  
lappangh, es gyakortha farkas modra ordy th. Veghetetlen fok fele  
Neme y vadnak ennek merth valam yth elteben annak el tte  
chyelekeodeot awagy ch yak gondolt is, faz m ynemw allapattya  
elety nek volth, az feketehe Sartul valo eztelenfegh es bolondofkodas,  
m ynd abban vifely magath.

(Okay) Lez en penygh ez N yawalya, m ykor az feketehe sarnak  
paraya az Elmet az feoben feleotteb el foglalya, es az w merteklet ffeget  
(Harom mondon lez en) el valtoztattya. K y harom modon  
(El z er) lez en. El z er a m ykor az egez testben az veer feketehe  
Saroffa lez en, es ez k z enfeg s vet ekert az agy vel e is megh  
(Mafodczor) bantaty k. Mafodczor, m ykor az testben lew e ver sohol  
nem artalmas, de az mely ver vagyon az Agy vel eben megh  
valtozy k es feketehe saroffa lez en. Az penygh ketkeppen efy k,  
merth awagy mafunath zarmazy k oda, awagy vg yan eo magaban  
ter em az agy vel eben, vg y hog y az belf e melegfegh, Sarga  
Sarth vagy feketehe temerd ek verth fwth f lwl az agy vel ere.

(Harmadczor) Harmadczor, lez en m ykor az Ma y es lep feol eth valo  
hus, mely vagyon az Mel ynek porcogoya alat H yochendrion  
newe, megh twzef dy k, k y artalmas es feketehe Saros megh  
egeth buzt parat bocyat feol az agy vel ere, M ynth z ynthe m ykor  
az gyomorbol Nem ynemw kormos es fwft s buz, awagy temerd ek  
para mya az z emnek eleiben k nywezes vettety k, z ynthe  
igy m ykor az feketehe Sar az agy vel ere m ynth egy fwft s kormos  
buz f l meg en, az N yawalya az elme k rwl lez en.

(Tanufagh arra m ynth

ésmérhetny megh.)

Býzonýos ýegýe penýgh annak az  
megh eofmeretre hogý ký mýnth bantatoth, ez.

Merth az ký az egez testben valo vernek fekete fartul valo megh  
vezefewel bantathýk, annak abraçattýa vekony, fekete, Szêrés  
zabafu es komor, melyet az természet hozot, awagý valamý zorgalmatoffag  
mýa leoth, vagý alhatatlanfagh es nagy vigýazas  
mýa, awagý hýtwan rothado elefegék mýa, vagý ferfýunak vere  
folýafanak kýth Hemorrhoinak hýnak, vagý azzonýallatnak hawý  
ver folýafanak megh allafa mýa leoth. Az kýnek penigh az Maý  
es lep feolét valo hufnak megh twzefwlese mýa lezén, annak fok  
Nýerfefeghe vagyon beleol, ký fok fele zelet chýnal beleol, Elés  
chýpkeodé Beofeogelék, forrofagoth, es az Maý es lep fêleot  
valo hufnak Nehez voltath, Melý hus, neha vgýan feol vonodýk  
es feol tolyátýk sneha forrofaggal bantatýk, ýelésben kezdetýben  
az Nýavalýanak. Az has el zarad, kewefet alhatýk, ruth es rettegé  
+23

almakat lath, feýe zedéleogh, es az fwleben zelnek nagy zugafa  
vagyon.

Effele betegfegben lewének Melegh es Nedwes Egén kel  
forgolodny, ýo ýzw es Nedwes elefeggel kel elny, ýol megh (Etel.)  
fwlth kenýerrel, kappan Týk, fogoly es facczan huffal, kéwýhallal  
es téb affelekkel. Mýndén affele eledelt el tawoztaffon a  
ký feketehe faart Nemzene. Az mely bort ýzyk gýeonge (Ital.)  
awagý vekony feýer bor legién, es ne legýén igén o, veorés es  
temerdék borth el tawoztaffon. Folýo vyzbeol chýnalt (Tanufagh)  
Meleg feordewel elýén, merth ez igén haznos. Az aluwas feolétte  
haznos es az azzonýallattal fel rezenth valo kézfówles. Gyakorta  
hegedwlteflén lantoltaffon es Muficaltaffon, es mýnd azon igýekeozzek  
az mý vigafagoth es éremeth hozhat nekj, hogý olýan  
forgologgyék kérwle.

Az kýnek azerth vagyon az Egez testben (Oruofsagok)  
valo vernek megh vezefetwl, annak orwoflafath kel el kezdený az  
Eer vagafon es ver vetelén. Az Mediana Ereth kel megh vagný.  
Ha penýgh az hýtwan ver chýak az agý veleot foglalta el,  
azolýanon Ereth nem zwkzegh vagný, hanemha igén bé vere volna  
es egeffegnek megh tartafaert vagnak megh. Ez fele betegfegh  
azerth a mýkor meeg vyonnan kezdetetooth, gyakor fêreodeffel, io  
ýzw eteleokkal es Nedwesseokkal, es nem olýakkal a kýk zelet

hozhatnanak. Mertekleteos vigafaggal, es nem valamö erös orwoffaggal kel eleýth vënnö. Ha penygh ýmmar az Nyawalöa megh idefëdeoth, hathatob orwoffagokat es kwleomb kwleomb feleketh kewan. Az Er vagas vthan azerth egö nyhanö Napokkal ez ýtalt igöa haýnalban myndën napon az Betegh embër.

Eokër Nyew vragoth, vöolath, vad eokër Nyelw vragoth, ana manipulus j. Azzu zëlët kynek az magwath ky zëtted, awagö Tengeorö zëlëth, uncia j. Lep fwet manipulus j. feoldfwftýth manipulus s. kaporna gyëkerenek az félfë heat awagö ha azt Nem talal3, vad cýprofnak, Tamariscufnak, ana drachma j. s. këmenö gyëokeret, petrefelëm gyëokeret, Liquiriciat kýt edes gyëokernek hýnak magýarul ana, drachma j. holdfweth, hodfw mellet termë foýtofweth mynd az ket felebeol manipulus s. feozd megh ezëket harom font vözben, annöra hogö harmad reze el apaggöon, az vthan zwrđ iol megh, es tegö annö Nadmezeth hozza hogö edes legiën, tegö ehöz feoldfwftýbeol chýnalt ýulepëth, es holdfw mellet termë foýto fwbeol chýnalt ýulepeth ana uncia j. es ez legyën az ýtal.

Eokër Nyelw ýuhlepëth awagö Sýrupnakis hýiak, uncia j. holdfw mellet termët foýto fwbeol chýnalt Sýrupot, uncia s. Lep +24

fwüeth, feoldfwztýth, Enduiat, az melö vözbe megh feozted ezëket vëgyed, elegyeh bele az Sýrupokath, Ez is ýo ýtal.

Holdfw mellet termë foýto fwnek vëgyed uncia s. es ezth huzon Negö oraigh, kechke fawoban uncia iiij Veffed es tarchad, az vthan erëffen fachýard ky es zwrđ megh ýol, es hýnalban ezth aggýad ýnnöa, ez alol týtýttya ky az Melancholiath.

Folia Sene uncia ij, Bezterczeö zýlwa zemeth xij, tery eozwe es vefd kechke Savoban, oth huzonnegö oraýg alýon, ýol fachýard ky es zwrđ megh, haýnalban ezth aggíad ýnnöa.

Elhec3 ilýen porralis, Holdfweth uncia s. Armenius këweth, agaricumoth, ana drachma j. Scamonýath megh chýnaltath, drachma j. zëkweth xx zemëth, ezëketh teord porra, es agö myndën egö hetën ebben, drachma. j. awagö drachma. j. s.

Malwath, Apromalwath, vöolat, ana manipulus j s. zekfweth, Sarga gyöparth ana manipulus s. vözýteoknek vragath, manipulus s. Salata magoth, drachma j, katankoronak magwath drachma j s. feozd meg annö vözben az meny ehöz elegh, az haýat Nýrd el, es ezzel eottëzzed az feýeth. Io az feýet viola olaýalis kennö, awagö vizö teok vraganak az olaýawal.

Toabba, ha az Nyawalöa vagöon az Maý es lep félët valo

huftul melÿ vagÿon az Melÿnek chÿontÿa alath, tehat chÿombort kel vÿzben megh feoznÿ, es nem chÿak az purgacÿonak oda adafa eleoth, de vthannais ebben kel ÿnnÿa adnÿ. Feÿer wrmÿeth is ÿo vÿzben megh feoznÿ es gÿakortha azth kel ÿnnÿa adnÿ, merth ez igÿen ÿo az gÿomornak es haznak, azerth hogÿ onneth az zelet kÿ wzÿ az vÿzeletÿeth ÿndÿttÿa, es ÿo emeztefth chÿÿnal, annÿra hogÿ chÿak ezzelis lokan giogÿultanak megh.

Vÿzeleteoth az mÿ ÿndittÿa affele orwoffagokatis ÿo oda adnÿ. Az porc3ogo alat valo hufrais rea kel gondolnÿ. Igÿen io azerth parlanÿ, ruthawal, kaporral, feÿer wrÿmmel, chÿomborral, Baber maggal, kakuk fwel es fekete wrÿmmel akar melÿket vÿzben megh fÿznÿ es a3zal parlanÿ, Merth az faÿdalmath el vezÿk es az zelet el ozlattÿyak, ÿeleofben ha olaÿban feozeod megh ez fwnek valamelÿketh es lagÿ flafstrom moggÿara rea kÿteod. Ha penÿgh az gÿomorban is zel es nÿlallas vagÿon, kÿmenth fÿz eczetben es chombort, a3zal parolÿad. Es Lagÿ flafstromoth is chÿÿnalÿ rea, Feozd megh az Anifumoth awagÿ Apiumot olaÿban, keofd rea. ha azth el vezeod az gÿomorrol, tegÿ ozthon rea feolwl az porc3ogo alat valo hufra gÿapÿath ÿo zeleoffen, awagÿ zep kÿnÿw tÿzta baranÿ beorrel feoggÿed be, de elÿzÿr Spicanard olaÿal kend megh. Kÿppeolt is kel rea vetnÿ, de megh nem kel vagdalnÿ, fha az keoppÿelt el vezeod onneth

+25  
megh latod azth hogÿ az kÿk zel mÿa gÿÿetretnek, annak faÿdalmatul megh zabadulnak ees telÿeffeggel megh gÿogwlnak.

Okadaft is ÿo ÿndÿtanÿ az kÿn lokaigh vagÿon, de nem erÿs okadadafra[!] ÿndÿto zerzammal kel elnÿ, mert az gÿomornak bantafth es az hafnak nÿawalÿath hozna, hanem melegh vÿzeth Eczetÿs mezzel elegÿch megh, azth ad megh ÿnnÿa, es az vÿat az zaÿaban vettefd hogÿ hamarab okaggÿek. Ilÿen zerzambolis ÿo okadafra valo orwoffagoth chÿÿnalnÿ.

Fenÿer hunÿort drachma j, meteld igÿen aprora, egÿ Nagÿ retkÿt vaÿ megh es chÿÿnald bele az hunÿort, harmad nap el mulwa, vÿd kÿ az hunÿort az retÿkbeol, es az retkÿeth erÿffen megh fachÿarÿad, Ebbeol ez retÿknek lewebeol vegÿ drachma vj, Melegh vÿzet uncia iiij, Mezes eczeteoth, uncia j, ezÿket eo3we tÿmporalwan, ad megh melegÿn ÿnnÿa.

Awagÿ penÿgh igh chÿÿnalÿad. Vegÿ feÿer hunÿort. drachma iiij, az retÿknek vaÿ kÿ az belÿben es teod bele az hunÿort. had oth



egy Ejel, Mañnap ožthon věd kŷ az hunyorth, az retkét igēn  
aprora metelyed, es Mezes eczetben ad megh ŷnnŷa melegēn, de  
ŷol ezēdben vegyed hogŷ valamŷ az hunyorbán oth Ne maraggŷon.

**Dwhēs bufulth bolondfagrol.** (Mania, Infan[ia] Furor.)

Az Dwhēs Bolond, ŷollehet mŷnd gondolattŷawal mŷnd  
penŷgh ŷawawal es chelekēdetŷwel hafonlo az fekethe Sartul valo  
bolondofkodohoz, de ez ilŷen haragus, eoŷwe vezē, weolthē, (Ieleŷ)  
rutul tekentē es Neŷē es nagyōb munkawal faratfaggal, teŷtenek  
tēredelmewel es elmeŷenek haborodafawal vagŷon es farad, es  
a kŷt elēl talal, fenelkeodŷk mŷnd fogawal keormeywel mŷnt egy  
fene Bestia arra, es eokeollelis ŷokatlan Dwhēŷfeggel rea rohan.  
Lezēn ez mŷkor az Sarga Saar fēleotte igēn megh egh es (Oka)  
fekete Sarra valtoŷŷk, awagŷ mŷkor az ŷok megh roŷfadot ver  
az agŷ velēre folŷ, melŷ megh tērtēnŷk az rezēgēŷkben.  
Eleol ŷaro ŷeleŷ ennek ezēk. Az fē faŷ, az (Elēl ŷaro ŷel[eŷ])  
fwl harangoŷ. Az ŷēmēk fēnlenek es vŷllagnak, Vigŷazas nagy  
vagon, feonek vagon nagy Nehēŷfege es forgafa. Ezēk penŷgh

---

Melancholicus Bolond Embēnek ha ŷgēn aŷŷu az ganeyā,  
es fekethe, ŷoha megh nem gŷogŷul.

+26

wdēwel mŷnd Newekeodnek, dwhēs kewanfagok ŷndulnak,  
aŷŷonŷallattal valo keozēŷwlefre nagy kezēn valofagh. Sok eŷelŷ  
maga megh veŷtēgetes, az az, Nemŷē magnak el mēneŷe lezēn, az  
ŷēmēk vgŷan kŷ kerekēdnek, es laŷŷan pŷllagnak chak aligh. Ha  
chŷak az vertwl lezēn ez bolondfagh, gŷakortha Newetēŷth hoz az  
kŷn vagŷon, merth mŷndenkor teccŷŷk es forogh valamŷ  
eleotte. Mŷkor penŷgh az Sarga Sar eoŷwe elegēdŷk az verrel,  
haragus es igēn mereŷ akkor. De ha az Sarga Saar is megh fwl  
es meg temerdēkeodŷk, az agŷ veleoth es annak hartŷaŷth  
gŷakdoffa es ŷurkalŷa, oktalan dwhēŷfe teŷŷ.

(Etel) Etele ez fele betegnek legŷēn gŷeonge, hŷgh, lewes, a  
kŷ az ŷekēt ŷol ŷndŷccha, es a kŷ igēn kewes verth chŷnalŷon.

(Ital) Bor ŷtalth telŷeffeggel el tawoŷtaŷŷon.

(Oruofsagok) Az giogŷtafath ez betegfegnek ver vetelēn kel kezdenŷ,  
mŷkor az vernek bēŷegetwl eŷŷk. Megh kel penŷgh vagnŷ  
az karon valo kwlŷē ereth, Sha az megh nem tecczenek, tehat  
az Medŷanath. Az aŷŷonŷallatokon penŷgh az laba bokayānak

ereth kel megh vagny. Anný vert kel penygh ky venny az mynth  
az eré zenwedý, merth az forrofagh megh zwnwen, myngyaraft  
kwnnyebfegh es meg vyulas kewetkëzyk, ha zenwedhetý penygh,  
az verben io modon ky kel venny az menyth az zwkzegh kewan,  
merth az fok zeles es paras lelëgzetëk vgy wrefswlnek megh. Az  
mykor azerth folý az Erbël az ver, gyakorta kel az Ernek mozgafath  
tapogatny, ky mykor megh lankad, azonnal el kel hadny  
es megh kel zwnny teob vernek ky veteletwl.

Az ver vetelnek vthanna rofa olayal es eczettel kel az feyet  
taplalný, annak vthanna Nyrtth gyapyath kel fa olayban martany  
es az fënek elfë rezere kel ragaztaný, es mynd vnos vntalan azth  
megh kel vytany. Eftwe myngyaraft azon kel leonny hogý  
alugyek, mert ha vigiazas yw rea, gonozba es kegýetlenbe lezën az  
Betegh. Annakokaerth alom hozny Neky kel adny Diacodiont  
vyzben mynden batorfaggal es feleleom nekwl. Merth  
azzal gyenyeorwfegës alom yw rea. Annakokaert az orwoffagh  
vthan mykor az Nap iol aluzyk, Ifmet az vthan harmad napon  
megh oda kel adny, Merth ez, az vernek vetele es mertekletës  
etel vthan, gyakortha veghëz vizy teljessfeggel az megh giogyulafth.  
De tëbzër oda Ne aggyad az kecczëmel. Alom hozo orwoffagrol  
teobrelis yrtunk oda feolyeb.

Azzu vyolath, vyzyteoknek vyragath, Feyer Fwznek az  
lewelet, rofath, Salatath, feyer makoth feoz megh vyzben es  
azzal eottëzzed az feyeth, Vyola olay is yo azzoný allat teyewel,  
+27

az mynth megh yrtuk az hewfegbël valo feo fayafrol. Az hafat is  
igën yo lagyan tarthaný.

Ezëk megh lewen ha meegis zwkzegës, az homlokon valo  
ereth ifmeth megh kel vagny. Awagy keorëfkërwl az feyere de  
kywaltkeppen az elfë rezere, Nadalyokat kel rakny hogý zyiak  
az vereth az fënek.

Ha valakýben az ver Sarral lezën elegy annak elëzër az  
hazat purgaciowal megh kel lagytany Hierapicrat kel neký adny.

Ha penygh az bolondfagh mya Nem akarna hozza venny, Eledelben  
vagý valamý falatban, akar penygh fwgeben kel chynalný, es  
vgy kel vele megh chyalny. Az betegfegh ha megh teer megh  
kel fërezteny. Ha ky ehëz tëbbet akar kerefný, laffa az fekete  
fartul leoth eztelenfegrël yrafunkath.

**Emlekézetnek el tauozafarol.** (Memoria aboli[ta])

Az myth Magyáruul egy zowal Bolondfagnak (Morofis, Stul[ti]tia,  
Fatuita.)

hýnak, az femmý nem egýeb, hanem az Elmenek  
megh kichýneodét es betegédét erételen tehetfege. Awagý  
az Elmenek es Elmelkédefnek el enýezefe es (auia, amenti[a].)  
megh foztatafa az eo ereýetwl, kýth Magyáruul Balgatagfagnak  
vagý eztelenfegnek mondnak. melyel az kýk bantatnak,  
chak zýnthé az kezdetýben oýanok mýnthá akkor kezdenenek  
tanulný zolný. Ennek azerth az w rëndýbél valo, az emlekeozetnek  
el vezefe awagý el tawozafais. Mýnd ezéknek penýgh  
oka az agý velének hýdegfege, ký mýndén chelekeodetyth (Okay)  
az eo týztý zeorenth réfté es tunýaua tezy: Neha oka, az agý  
veleonek awagý az vakzêmeoknek wteftwl awagý Sebtwl valo  
romlafa. Megh lezén azerth neha ez, hogý megh zabadulwan es  
megh giogyulwan abbol, feledekeonfegh marad helyeben.

Az agý velének penýgh allapattýa neha Nedwefeggel (Tanufsagh)  
elegýttetéth neha penýgh zarázfaggal eo3we. Annakokaert  
ennek az okath igén ezeben kel annak vénný, az ký  
gyogytaný akarýa. Ha annakokaerth az zaráz mertekletlenfegh (Ielék)  
foglalta el az agý velének hatulfo rezeth a hol vagion az  
emlekézetnek lako helye. Ezth gyakor vigýazafok kéwetyk. Ha  
penýgh az Nedwefegh foglalta el. Azth tunýafagok, es alunný  
valo kewanfagok kéwetyk, kýk nagy hozzu es Nehez aluuafokat  
hoznak. Ha penýgh az Nedwefeggel az hýdegfeg is oth (Ielék)  
vagyon, Alomnak nagy kewanfaga es olý alom hozo Betegfegh  
ýw, a melybeol vgýan verwe fem verhetný feol az embérth.

+28

Azerth hogý az kýnek emlekézetý el vezéth, annak az aluuafat  
kel ezeben vénný embérnek, feolétteb aluznak e, keweffe e,  
awagý vgýan nem aluznak. Azt is ezeben kel veonný, hogha  
mýnemwth haný ký az orrarol awagý az záyarol, Melý az fêbeol  
zarmazýk le, zaráz e, Nedwes e.

(Oruofsagok) Ennek giogytáfanak penýgh ilýen rëndý legýén,  
hogýha az Nýawalýa, feolétteb erés purgalas mýa, awagý akar  
mý modon valo wreffýtes mýa, awagý el aýulafnak Betegfege  
mýa, az agý veleonek zarázfaga lewen az emlekézetnek  
el tawozafa ýwth, femmý egýeb orwoffaggal ezth nem kel giogytaný,  
hanem chýak olý etellel ýtallal, az ký az zarázfagh

ellen haznal. Merth az tefth feol eppwlwen es az erê is megh  
ÿwen, az emlekeozet is helyere al. Az kÿ penÿgh zwkzegês es  
illendê az Etel dolgahoz, ahol az mÿndên napÿ zwtelen hidegh  
lelefrêl ÿronk, oth talalz arrol.

(Venfegh mÿ[a]) Ha penÿgh az emlekêzetnek el vezefe lezên az  
venfegh mÿa, orwoffaggal heaban forgolodol akkeorwl, hanem  
<ha> annakis az io eledel ha mÿth haznalhat, de femmÿ annal  
egÿeb nem.

(Tanufagh) Ha kÿnek emlekeozetÿ igên hertelen vez el, es az  
têb reze ep egeffegês mÿndênkeppen, feleo hogÿ arra az Embêrre,  
korfagh têres, gutta wtes, awagÿ ÿnaknak el zakadafa  
kêwetkeozÿk. Igên rea kel azerth vigÿaznÿ hogÿ ha mellÿket megh  
aranzod hogÿ el akar keowetkeoznÿ, azonnal azzal orwofolyad,  
az mÿ arra valo orwoffagh, es azth ne varÿad hogÿ zÿnthe el  
kêwetkeozzek.

(Tanufagh) Ha penÿgh valamÿ dêgês Betegfegh mÿa leonne,  
awagÿ alomnak nagy kewanfaganak Betegfege mÿa, az emlekeozetnek  
el vezefe, orwoffagokkal kel erêffen azth giogÿtanÿ.

Sumaÿa penÿgh az giogÿtafnak az Melegÿtes legÿên, hogÿha leot  
az betegfegh az agÿwelênek el hwlefe awagÿ hidegêdefe mÿa.

Azerth melegÿtê orwoffagokat kel belêl is kÿwl is adnÿ. Kÿwl  
(Oruofsagok) kenefêkkel kel forgolodnÿ Melegh olaÿokkal az kÿk  
melegÿtnek, mÿnt rutha olaÿ es egÿeb affelek. Telben penÿgh kek  
liliom olaÿat kel erês eczettel elegÿtenÿ, Awagÿ lo mentath es  
kakuk fwet kel megh feoznÿ benne, es azzal kel kennÿ, ha borlot  
vecz bele sem aarth. Io az Castoreumot is olaÿban elegÿtenÿ es  
az fênek elfê rezere kennÿ.

Tegla olaÿth, Castoreum olaÿth, ana uncia j. Acorumnak  
az gÿêkeret. Feoldÿ têmÿen gÿeokereth, ana scrupulus j. Gÿêmbert rutath,  
ana scrupulus s. az menÿ vÿaz ehêz elegh, chÿnalÿ kenê ÿreth. Beretwald  
+29

el az feonek hatulfo rezerêl az haÿat, es ezzel kennÿed. Annak  
vthanna.

Rofmarÿnth, Lauendulat, Faÿ bozzanak vÿragath, ana, manipulus j.  
zerechÿên dÿoth, Aloefth, Macert ana scrupulus j. Stÿcadofth, drachma iij, teord  
eoowe ezêketh, chÿnald zaczkoban, melegÿched ezzel az feÿeth.  
melÿet az kenes vthan mÿngÿararfth tegÿ rea melegên.

Beleol penÿgh effele orwoffagokkal elteffed: Nadmezzel  
chÿnalt acoruffal. Nadmezzel chÿnalt Bakfw vÿragawal, rofmarÿnnal,

lauendulawal, Spicanardal, hozza tewen Borfoth, zeokfweth,  
faheat, effeleknec zaglafy mynd haznofok.

Ha az emlekeozetnek el vefefe leth hydegfegtwl es Nedweftegtwl,  
agy hierapicrat annak, ez mynden affelet az my artalmas  
ky hoz onneth. Pwfeogny valo orwoflagokat is agy awagy  
ragny valo orwoflagokath, melyek az Orron es zayon hozzak ky  
az rutfagoth, es onneth purgalnak. Ez ylien elyen oly eledelokkal (Eledel)  
kyk az feyet melegityk, Mynden hydegyte etkeket el  
kel tawoztatny, parekat gywmelcheth, Saytot, Teyet, es mynden  
affelet az melyek zelet chynalhatnak, Feolotte igen el kel mynden  
Nyerfefegeth tawoztatny mynth az Elmenek es okoffagnak,  
nyluan valo ellenfegeth. Italul igen vekonny tyzta feyer (Ital)  
bort kel adny es o bort, merth az Bor az eo mertekletos melegfegewel  
fok yot chyeleketyk. Az fok vyz ytal penygh, annal  
ynkab az fok Bor ytal feolotte gonoz, merth az feyet feleotte megh  
Nedwefity, femmy penygh feledekeonfegeoth ynkab nem  
Nemz, mynth az Nedwefegh. Az aluwas yo mertekleteoffeggel  
legyen es fok ne legyen. Azzonny allattal valo kezefwles igen  
rytka, merth ez mynd az testnek egefgenek, mynd az okoffagnak  
chelekeodetynek ha fok lezen Nem haznos. Feordefis megh  
lehet.

### **Eyel nappal nagy aluuo betegfegrul.**

Ez Betegfegh oly Nehez es mely Alom (Coma, Sopor, Marcor,  
Vetern[us,] Capathora fomnolenta.)  
hozo, hogy az kyn vagyon, erffen be hunnya  
az zemyth es az Nagy alomnak myatta fel nem lirkenhet.  
Lezen penygh abbol mykor az agy vele feoleotte igen megh (Okay)  
ettetzetyk, mynth az rezefeosnek lezen. Hydegh lelefektwllis kyk  
mya az Nedwes meleg parak alol az feoben feol mennek es az  
agy vellet megh eottetyk, megh lezen. Megh lezen chyak mykor  
az agy vellet hydegh foglalya elis.  
Ennek bizonyos yeley ezek, hogy az betegh mykoron (Ieley)  
+30  
aluzyk, le bocyattya az alath, es ha mykor feol ferkentyk is,  
azonnal ifmeth el aluzyk.  
(Oruofsagok) ezth e betegfegeth azonokkal kel orwoflany, a  
melyek az Mely alomban bele holt Betegfegeth, awagy az alom  
kewano betegfegeth, eler azert az embert megh wreffytwen

purgalwan, az hýdegfegnek es Nedwefsegnek okaerth, melegýteffel es zaráztaffel kel giogytaný. Melýk humor penýgh ýnkab vralkodyk ez betegfegben, igh eolmerhetéd megh, merth ha az Nýal feolwl halaggia az Saart, az Alom kewano orwoffagokkal kel elneod. Ha penýgh az Saar megh halaggýa az Nýalath, ýnkab az hagýmazrol valo orwoffagokkal kel elnéd. Azerth ez betegfegrél oth keres az ket helýen orwoffagoth. Igen ýo chýappal elný alol ebben ez Nýawalýaban.

(Cataphora non fomnolenta.) **Výgýazo Alomrol.**

Ez Eýel es Nappal valo vigýazo alom az, Mýkor az Betegh Nýlth zémmelem nem vigýazhat, hanem az zéméket be hunnya: alomnak remenfegeyerth, de azerth vgýan nem alhatýk el hanem vigýazný kel. Lezén ez, az Sarral egybe elegýttetéth Nýaltul, es nagyob rezere az erének el zakażkodafatul, hogý az feol Nýtoth zémnek heat fe tarthaffa megh.

(Ileý) Effele betegfegben lewék, ruth ektelenéket zolnak, zýnthé vgý kabalkodnak mýnth zýnthé az hagýmazban valok.

(Oruofsagh) Ennek orwolafaban Neha az hagýmazrol valo orwoffagnak, Neha az alom kewano orwoffagnak vagion helýe es moggýa.

### **Melý alomnak betegsegerél.**

(Caros, Subeth, Somnus profud) Ez olý nýawalýa es Betegfegh, melyben az Betegh vgý el aluzýk, hogý mýnd mozgafatul, mýnd erzekénfegetwl megh fożtatýk, megh maradwan az leleogzeth vewes, annýra aluzýk penýgh, hogýha feol feorkentédis es bathor feol erézzenis, femmýth nem zol es chýak az zémeýt fem nýttýa

(Ileý) feol. Ez betegfegh penýgh kwlémbéz az alom kewano betegfegtwl, merth az ký abban vagion, az kerdének megh felel, es Nem fekzýk Nema modon. De az kýn ez vagion ez Betegfegh, ha vgýan erézi, femmýth nem zol, fem az zémeth feol nem +31

Nýttia, annýra Meelý alom foglalýa el. Toaba amannak vthanna ýw el az betegfegh, de ezth eleol vezý es ýgén hertelen.

Amaz magatul valo betegfegh es magatul vagyon letele, (Okaj)

de mas betegfegékbél, ýw ez, tudný illýk, hýdeglelelékbél, korfagh wtelbeol. Agý velének megh zorulafabol, neha agý kaponýanakis zorongafabol, awagý az hartýanak melý eorzý az Elfeo agý velének artoýath, megh nýomafabol. Az Gutta wteftwlis

kwleombé3, merth abban az leleokzet vetel igén megh nyomattatýk  
mýnth mýkor Nehezen vehetny lelékzetéth. De ebben  
telýeffeggel megh vagyon az lelékzeth vetelnek ereye es tehetsege.  
Etele ennek hasonlo legýen ahoz, az mýnemw kel az (Eledel)  
alom kewano betegnek kýrel ýde alab ýrtunk. Az gyomorra igén  
ýo lagý flastromokat es egýeb orwoffagokat chýnalny, kýk melegýchek  
es eréflýcchýek, hogý az nýal a ký az gyomroth megh  
hwýtette es nedwefítette onneth el ozlaffek. erre penygh yok  
azok, melyeket ýrunk ýde alab, az gyomornak erétlenfegerél ees  
megh vezeferél.

**Mozgafnak es erzekénfegnek  
el vetelenek betegsegerél.**

Ez Nyawalya az Agý velének hatulfo (Catoche, Catalepsis, Congelatio.)  
rezenek megh hwlefetwl lezén, mely mýa az Betegh hertelenfeggel  
mýnd erzekénfegeth mýnd penygh mozgafath az Egez testben  
el vezthý, az lelékzeth vetel chýak eppen megh maradwan.  
Awagy Elmenek es az egez testnek mozgafanak es erzekeonfegenek  
hertelen valo el foglalafa, az Betegh vgyan azon formaban  
lewen es abrazatban az mýnth az betegfegh el foglaltha, vagý  
wlwe vagý alwa léth az, vagý zème be hunýwa, vagý penygh feol  
nytoth zémmel. Lezén ez Nyawalya Neha az vernek fokafagatul, (Okay)  
mely az feben megýen es el téltý az feýeth. Neha lezén  
az hýdegh zaraz Nedweftegtwl, az agý velének hatulfo rezeth ký  
megh banthýa.  
Ennek bizonyos ýeleý ezék. Az embért hertelen (Ieleý)  
el foglalýa, zawath erzekeonfeget el vezý, az leleokzethnek

---

Caros, Ez ilyen betegnek ragaz Egý Nadalt az Homlokara.  
ha megh nem ragaggýa, megh aluth az vere ýmmar annak.  
Catalepsis, Ez ilyen betegh ha gyakorta verýtézýk es hýdegh  
az verýteke, Megh hal harmadnapýgh.

+32

be zywafa nem tecczyk megh, femmyth nem hal, femmyt nem  
felel, de mýnth az holt vgý vagyon. Az zeký es výzeletý megh  
aal, awagy igén kewes lezén, Az pulfus, kichýn, lankadot es  
Swrwn vagion. Az orcza neha megh pyroffodýk, mýkor az  
Nyawalya az vernek beofegetwl vagion. Neha penygh megh  
kekwl, mýkor az hýdegh Nedweftegtwl vagion. Az zeomék penygh

e3 Nyawalya mykor vagion, vgy alnak mynt ha megh fagytanak volna. Ez Betegfegh kwlembez az Meely alomnak betegfegetwl, merth abban az zemek myndenkor nythwa vadnak, de ebben Nyha Nythwa talaltatnak: kwleombez az Alom kewano betegfegtwlis, merth noha mynd az keth Nyawalia lezen az zertelenwl valo hydegfegtwl. De az alom kewano betegfeghben az hydegfegh elegyedeth eo3we az Nedweffeggel. De ebben, az hydegfegh az Barazfaggal elegywt eo3we.

(Etel) Etelet ez ilyennek ahoz zabjad az mynemw okbol az betegfegh tamadoth, Mywel penygh hogy vezedelmes Betegfegh ez, igen megh kel latny hogy az Etelben es ytalban tewelyeodes Ne effek, az Betegh penygh neha mynden napon, Neha harmad napban egyek. Etel legyen Arpa kafabol ky Nyomoth tey es affele, vyzet penygh ne igyek merth artalmas, Merth az zelet

(Ital) eregbity, haborgafokat chynal, az lepeth feol fuya. Legyen azerth az ytal Mezes bor az kyth yol megh forraltal.

(Oruofsagok) Az my illyk az giogytafahoz. Ha az orcza verelyk es az Betegh verrel igen bwelkeodyk, es ereye megh vagyon, az karon valo kwlf ernek vagafath el Ne halogaffad. Sha az feye hewnek tecczyk lenny, az kyk azt megh hwefityk azzal orwofolyad. Erre igen yo az Maaknak feyeth magwa nekwl olayban megh feznny, az feyet azzal kenny.

Sha az orcza kek, Ennek az feyeth kennyed olayal az melyben kakuk fweth feoztel megh, awagy kek liliom olayal, awagy kapor olayal, azth kywaltkeppen akkor kel chyelekedny, mykor az feo hydeghnek lacczyk.

Ha az vyzethben valam y temerdeokfegh tecczyk feoz megh vyzben, kaprot, vgy Apiomoth, vgy lo mentat, es abban az vyzben agy ynnya.

Az my penygh ennek gyogytafahoz yllyk, Ahol irtuk az Hagymazrol. Az Fekete Sartul leoth eztelenfegrul, Az Alom kewano Betegfegrul, talalz oth chyak lafd megh.

+33

### **Alom keuanafnak betegfegerul.** (Lethargus.)

Ez Nyawalya, Az Agy velenek hatulfo rezenek megh vezefe, ky igen ellenkezze Betegfegh az hagymazsal, ez betegfeghben vagyon alomnak zertelenwl valo nagy kewanfaga, Elmenek el tawozafawal es feledekenfeggel, vgy hogy az myth bezel yngyen nem oda valo volna. Lezen az Nyaltul, mely az eo hydegh Nedweffegewel



az agy veleoth el foglalya, es alomra kezèrithy.  
 Ennek yeley ezék. Laffu betegfeggel vagyon, merth (Ielej)  
 ebben az Nyalas Nedweffegh vgyan megh rothad, ky yzgatya  
 az Nagy alom kewanafra, Az pulfus az Erben Nagyon de rytkan  
 vagon Nem hamar, es vyzes. Az lelekzet vetelis igen rytka es  
 eretelen. Aluzekonfagh tunyafagh es eretlenfegh vagyon, akar  
 mynt kezèrytteffenek is, de alygh awagy Nagy kefeore zolnak.  
 Az welfre myndenkor az zemeth fel nyttya de ifmet  
 azonnal be hunnya es az alomra kezèryttetyk. Feledeken es  
 Balgatagh Bolond. Gyakorta afyth es az Sayath egy ideigh vgyan  
 nytwa tarthya, el feleyty be fogny. Mykor yntetyk arra hogy  
 vyzelyek, Bathor az ezkezh melyben vyzelleny kellene kezeben  
 ad is, el feleyth vyzelleny. Szeky ez ilyenek lagyas zabafu.  
 Nemelyek ifmeth megh kemenyeodyk. Vizeletynek zyne hafonlo  
 az Barmokehoz. Nemely kezzwlek rettegh es verytelyk.  
 Etele effele betegfegben lewènek vekonyto, zaggato es (Etel)  
 zarahto legyen, a mely etel, vagy Apiommal vagy Anifommal,  
 kemennyel, Borfal, fa heyal, zeokfwel es effele io zagu allatokkal  
 legyen chynalwa. Hawafy madarakkal, Tykfyal, fogollyal, hurofmadarral,  
 Rigowal es affelewel taplaljad. Sparga, kemeny yo,  
 Arpanak ky fachyart teye is yo. Italul agy Neky Mez lèrth (Ital)  
 awagy vyzes Borth vekont es feyerth, ky zoryth valamenyre.  
 Effele Betegeth igen fenès es vylagos helyen fekteffed es melegèn.  
 Ha zenwedy az Erè, es valamy ok megh nem (Oruofsagok)  
 tylth, myngyaraflth az Betegfegnek eleyn verth vetes. Ha az nem  
 engettetyk, Erès chypkeodeo Cryftelt agy be neky, kynek az  
 formayth megh talalod, ahol yrtunk az gutta wtefrèl.  
 Fylemlyenek az zemeth, Epeyet, zyweth, Nyelweth ted az  
 Betegnek vankoffa ala, es ky wzý az aalmath attul az ky rayta  
 fekyk, ha ky penygh ezeketh megh yzza, azth yryak rola hogy  
 soha el nem alhatyk.

Az Betegnek eo maga hayaban egés megh, habard...

+34

(Scotoma, Vertigo.) **Szedelgesnek betegsegerel.**

Az zedelges az, mykor az zemek elèth megh fetetedelèk leznek,  
 (Okay) es myndènek kerèngeny es forogny tecchenek. Lezen  
 ez az agy velènek megh bantafatul, mykor vekonny es meleg  
 para megyn feol az leleok lako Ereken az agy velènek tartoiban,  
 ky oth az agy velènek rezeyben mod nekwl es haborgaffal

mozogh. Ez penygh az fél menő meleg para neha fezket az agy veleoben ver, Nyha az gyomorban, Neha penygh az Melynek porczogoya alath valo husban es egyeb helyekken is. Azerth hogy az zedelges, neha az agy velenek bantafatul, Neha penygh az gyomornak es egyeb rezeknek megh bantafatul esyk.

(Ielej) Ennek bizonyos yelej az fenek fajafa es Nehezen voltha, fwlnek chyengefe, zaglafnak es hallafnak megh bantafa, Gyomornak ymelgefe, Etelnek Nem kewanafa, Szaynak keferw voltha, Es zywnek ragafa Nylallafa.

(Tanufagh) Effele betegfegben lewe, tyzta es vylagos Eegen legyen es forgologgyek, kennyen emezte edellel elyen, temerdok es feolhes eget es keodesth igen el tawoztaffon, oly edellel

(Eles) elyen az kyk zelet nem chynalnak, Facczannal, Tykkal, Boryuwal, kewy hallal es affelekkel az melyek kennyen emeztednek.

Myndenektwl otalmazny kel olyanoktul, melyekbeol para

(Ital) mehetne az feben. Vyzzel elegy igyek borth, gyenget feyert es Nem igen o borth, awagy Mez fert. Munkat fel rezent chyelekoggyek, Nappaly aluwas tawoztaffek, Eyely aluwas bator hozzas legyen, Mynden keppen azon legyen hogy haborufagtul oya magath, soha oly dologra ne Nezzen az ky kerengh awagy forogh. awagy hamar megyen mynth az hayo, Magas helyen fe yarjon.

Effele zedelgesth zenwed az Betegh, mykor az Nap fenetwl megh hewel, vagy ha mas okbol az feo megh melegedwen az Nedwefsegk idestowa kowaliognak. Smykor az zedelges bantanj kezdy, fok el is esyk bele, mywel hogy mynden forogny lattatyk eleotthe.

(Oruoflas) Oruoflanj effelet legh eler jo zagu allatokkal kel, terlefekkel. Sha az ereye el nem fogyatkozoth ereth kel raytha vagny az Cephalicat az karjan. De az ver vetelben megh laffad hogy fwrwn az ver ky Ne veteslek, azert merth akar my kys dologert is effele beteg el zedwl es el esyk.

Kender magoth teorj megh fa mofarban, Nyrd el az hayath, kend ruhara az kender magoth, ked az egez feyere teljefseggel.

+35

Kaproth manipulus j Repa magoth, reték magoth ana drachma j, reték gyeokeret uncia s. vyzben az meny ehöz elegh fezd megh hogy harmadreze el apaggyon, zwrw meg zepen, es Tegy ahoz, Tengeorj hagymabol chynalt eczetes mezet uncia j s. etel vthan ebben agy ynnya,

az kÿnek az gÿomra mÿa zedÛleogh feÿe, kÿt kÛnnÿen megh  
Ûfmernÿ.

Harom lewelw fwet fonnÿas megh vÿzben, ees parold az  
feÿeth annak az vÿzewel, es az fwet keozd az homlokra es vak  
zÛmeekre.

Bezterczeÿ zÿlwat eoth zÛmÛt, Mirobalanu citrinomot uncia ij,  
aztas megh vÿzben az menÿ arra elegh, az vthan vÛd kÿ tÛrd  
megh es fachÿard kÿ az leweth, ebben vegÿ uncia viij, Nadmezeth  
uncia ij, Caffÿat uncia iij, Diagridiomoth drachma iij, ezÛket zepÛn eo3we  
elegÿcched, chÿnalÿ ÿtalt belÛle, ad nekÿ mafod awagÿ  
harmad nap, ez kÿ vezÿ az NedweffegÛth melÿ mÿa el zedwl.  
FÛldÿ TÛknek tÛrd megh az gÿÛkeret, eztendeÿgh mÿndÛn  
napon egÿ NehezekÛt agÿ megh ÿnnÿa.

ZÛkfw vÿragoth tÛrÿ porra, elegÿch eo3we Nadmezzel, gÿakorta  
aggÿad ezth eonnÿ.

Kochÿordot eczettel es rofa olaÿal teorÿ eo3we, kÛfd az  
feÿere.

Fa heÿnak vÛd vÿzeth azt aggÿad ÿnnÿa.

Maÿoran vÿzeben elegÿch Mumÿath, bochÿafd fÛl az orraban.

Salÿat agÿ eonnÿ, Salÿarol ÿtaffad, es az feÿet is a3zal  
parolÿad.

Salÿa vÿragabol es NadmezbÛl chÿnalÿ lÿktariomot, azth  
aggÿad eonnÿ.

Maÿonrarol [!] agÿ ÿnnÿa, awagÿ teord megh vgÿan es ad  
megh ÿnnÿa, az feÿere is keos maÿoranth.

Fwlfnnek az melÿ terÛm az SÿndÛlÿen fachÿard kÿ az leweth  
vegÿ abbol, es zepzÛleonekis kÿ fachÿart lewebÛl ana uncia iij, Rofa  
eczetÛth uncia iiiij, rofa vÿzet uncia j, elegÿch eo3we ezÛket keofd az  
homlokra.

KeorÛs fereognek az feÿeth, zarnÿat, labaÿt vefd el, vegÿ  
abbol ozton drachma j, igÛn erÛs kowazth drachma s., ezÛket elegÿch Borban es  
eczetben, vÛd vÿzet az alembiconban, azban az vÿzben ozton  
march ruhat, es keofd az zedÛlgÛ embÛrnek feÿenek hatulfo rezere  
az fwle mege, oth SebÛth chÿnal, es azon zÿia kÿ az NedueffegÛth.  
IgÛn io kÛppeoltis vÛnnÿ es az helÿet meg vagdalnÿ, kel  
penÿgh az feÿe hatulfo rezere vetnÿ.

FeordÛben is ÿo wltetnÿ, es az feÿet eottÛzeo zerzamokkal

+36

ÿo oth eottÛznÿ, kÿreol ÿde feol ÿrtunk. Sha az feordeoben  
igÛn megh melegeodnek az Feo, rofa olaÿba eczetÛth elegÿtwen

kel az fejet eottēznŷ es hŷwēfŷtenŷ.

Ha mŷnd ez orwoŷŷagok ŷem haznalnak, az vak zēmēn valo ereket az fwlek mellet kŷk vadnak, megh kel vagnŷ, de annak elētte vagŷ purgaciowal vagŷ Clŷfterrel az hafat megh kel wreffŷtenŷ.

Etel vthan penŷgh mŷndenkor ŷo olŷ etelt adnŷ leg vtolzor, a kŷ az gŷomornak zaŷat be zorŷcchŷa, hogŷ az parak az feoben fēl ne meheŷŷenek, mŷnth az kērtwelŷ, Bŷfalma, es effelek.

### **Korfagh wtefrēl es tērefrēl.**

(Epilepsia. Sacer morb,  
Hercule, Comtialis.)

Ez olŷ Nŷawalŷa, a kŷ el vezŷ ecczērŷmŷnd

az Elmet, az Erzeŷt, az ŷaraŷth es az

fēn allath, kŷ lezēn az teŷnek megh haborodafawal es verekēdē

razaŷawal, le efwen az feoldre, es taŷtekot turwan az zaŷawal,

kŷnek akkor mŷnd hallafa mŷnd latafa el vetetŷk es gŷakorta

(Okay) vŷzeletŷ awagŷ zekŷ is el megŷēn. Lezēn ez nŷawalia, es oka

ennek bellē, az Nŷyalas Nedweŷŷegnek, <ef> awagŷ fekete Sarnak

beofegēŷ volta, kŷ hertelenŷeggel az agŷ veleonek tartoŷth es

folŷafŷth rakwa teoltwen Es megh tŷltva az Elevenitē lelkēt, az

(Spus animalis) fēldre le efŷk az betegh. Iollehet mŷndēneoŷtwl fogwa

zŷnte rakwa nem teolthŷk az lelēknek chŷeweŷth, de valamŷ

rezet folŷak el, azerth hogŷ az feo razodŷk es kŷ akarŷa magabol

az artalmas dolgoth vethnŷ. Lezēn annakokaerth, attul hogŷ az

agŷ veleonek allattŷa az mergēŷŷeggel megh bantatŷk, melŷ

valamenŷzēr megh mozdul es az agŷ veleore megŷēn, azt

bantwan...

...ala nezeŷtwl, feordēben valo fokaŷgh leteltwl, Ees

Nap melegenek fejet igēn megh fwteŷetwl, megh oŷa magath.

(Oru[ofsagok]) Egŷ Bekat mes kettē keffel, vēd kŷ az maŷath,

melŷeth takarŷ be feŷes kapoztanak leweleben, egŷ Mazos fazekchŷaban

tēd bele es egefd megh, es mŷkor az korfagh bantŷa

+37

azth a porth aggŷad borban megh ŷnnŷa, ha ecczēr Nem haznal,

ifmeth mas Bekabol olŷanth chŷnalŷ es mŷnd addigh ezt chŷelekēggŷed

mŷgh megh nem gŷogŷul. Ne legŷēn penŷgh abban

ŷemmŷ ketŷegēd, merth meg giogwl altalanfogwa.

Feŷer liliomnak chŷak az Sarga vŷragawal tēlch egŷ wegēth

megh, arra tēlch egetēth borth, tēd kŷ az vereofenre, Smŷkor

valakýth az korfagh el wth, ebben harom vagy Negy chýëppëth agy ýnnya, azonnal megh zabadul, awagy foha teobbe rea nem ýw, awagy ha ýwis, de igën rýtkan.

Safkefelýw madarnak az zýweth, az mayath, es az twdeyet elewen twznel azald megh es tãrd porra, mykor el wtý az embert az korfagh, azth aggiad megh ýnnya Mez fãrben, es azonnal el aal.

Az Embeor ganeýnak vyzeth kel alembiconban vënný, es abban kel ýnnya adny.

Vakondaknak az Mayath fwfd megh, es enheýra kenýernekw ad megh eonný, az vthan Negy orayglan fe ënný fe ýnnya ne hagý, foha az korfagh tãbbe nem bantya ha Iften akarya.

Chýerfan termëth gýeongýnek az faját meteld igën [apr]ora tãrd porra, es Negywen napýgh, azt a port ad [ýnnya].

[Pw]nkëfd hawaban zeggýed az The mondad fweth, arnyekon zarázd megh es tãrd porra. Ez porbol vegy egy kalannal, egy vagy ket tykmon feýerewel elegych eo3we es fwfd megh, ýlyenth agy eonný Nyolcz napon reggel es eftwe az korfagofnak. De ez wdë keozben myndën bëchýw eledeltwl es eczetëftwl magat megh tartoztaffa.

Egy kys eb keolyket az ky meeg az annyat zopya, mënnel këwerbet talalhacz keres. Az korfagos embërnek nýrýek el az hayath. Az keolyket az hafa felël hafych megh mynd vegygh mynd feyet ímýnd belýth, vgý hogý femmý ky ne effek beleole, de az hatafelël eppen maraggýon, es myhelt megh hafýttýak, melegën këffek az embër feýere azonnal, harmad napýgh tarchyak oth raytha, Smegh gýogýul. Betlen farkas probalta.

Az almanak Negyed rezeth hamozd megh, veod ky az magwath, ad megh eonný mykor el wthý, Varady Imrëh prepoft orwoffaga.

Hollot lwd megh, vëd ky gyorfan az Epeyeth, egy kewes lýztel chýnald eo3we, azald megh, tãrd megh, agy az poraban ýnnya, foha tãbbe nem banthya. Varady Imrëh prepoft orwoffaga.

Zarkalab fweth azaly es teorý megh, annak vegy az poraban, Myrrhat, aloest, zucarom candidumot. ana drachma s. zëkfvet granum iij, +38

ezeoket teord porra es elegych eo3we mertekzërenth az meny ecczër elegh, egy ýtal Borban forrald feol es melegën ad megh ýnnya hold tãltère, Ez ýtal vthan kylenczed napýgh vyzzel az

tefteth megh Ne erteffek. Bort fe igyék tÿzÿen eoteod napÿgh.  
 Smegh gÿogÿul. Dragffÿ gasparne orwoffaga.  
 Elewen mÿnyetÿth es fechket eges megh, az por...  
 Fechke fÿakat keres, vagd el az feÿeoket es vÿd kÿ  
 az verÿket, theomÿent teorÿ porra es tÿmporald azt az verhÿz,  
 es tÿrd mÿnd addÿgh eggÿwth hogÿ olÿanna legÿÿen, fmegh kelÿÿen  
 mÿnth egÿ kowaz, geombeolÿgefd akkorawa mÿnth egÿ egÿ Bab  
 zÿem, harom napon azth aggyad eonnÿ. Sha meeg is rea ÿwne az  
 korfagh tÿres, vgÿan ezÿenbeol elegÿch eozwe papa fwnek vÿzewel,  
 es azth aggyad ÿnnÿa. Probalt orwoffagh ez.  
 Ifopnak vÿzeth, gÿeongh vÿragh vÿzeth, Harffa vÿraganak  
 vÿzeth, negÿ chÿÿep fenÿw olaÿal elegÿch eozwe, ad megh ÿnnÿa.  
 Mÿkor az hold fogÿnÿ kezd es el akar fogÿnÿ, vegÿ Chÿerfa  
 vÿzet az menÿth akarz, Bafa rofat, Gÿÿengh vÿragoth, pawanak  
 ganÿyath, ez harom felebÿl annÿt vegÿ mÿnth zÿynthe az Chÿerfanak  
 vÿze egÿedwl, ezÿkheoz tegÿ egÿ kewes pefmath, ha az nem  
 leonne egÿ kewes borfot, veod vÿzet ezÿknek alembiconbol tÿzta  
 wegben, olÿbol az kÿth Balneum Marienak hÿnak deakul, mÿndÿnnapon  
 ebbÿl enhera egÿ awagÿ keth kalannal megh agÿ  
 ÿnnÿa. Smegh gÿogÿulth. Probalth dologh ez.  
 Papa fwnek az vÿzeben ad megh porul azth az kÿwechketh  
 melÿeth az tehennek awagÿ az Eokÿrnek Epeÿeben talalnÿ.

### **Gyermÿkchÿeknek.**

Ha az gyermÿkeokÿen ez Nÿawalÿa vagÿon, Nem zwkzegh  
 mÿngÿaralth orwolflanÿ, Merth az termezeth eo bennÿk naponkenth  
 az Melegfegeoth es zarazfagot ÿregbÿtween es az etelben  
 mertekletÿfben eelwen, gÿakortha ez nÿawalÿa megh zwnÿk.  
 (Tanufagh) Zwkzegÿs azterth hogÿ az Daykanak legÿÿen  
 eledeleere gondvifeles, az mellet az gyermÿkre is. Azterth zwkzegh  
 hogÿ az Dayka ÿo eledeleokkal elÿÿen, ha az gyermÿk az chÿÿÿchtwl  
 meeg el nem valaztatoth. Etel eleoth penÿgh dolgoth tegÿÿen az  
 dayka, Ferfÿuwal valo keozÿfwleftwl tawol legÿÿen, merth attul  
 az Teÿe megh vez, es fawoffa lezÿÿen, es hawÿ ver folÿalth ÿndÿth.  
 +39  
 Elÿÿen azterth olÿ etekkel az kÿ melegÿth es zara3th, hogÿ az  
 Teÿe meleg es vekonÿ legÿÿen.  
 Az gyermÿkchenek penÿgh feÿet gÿakortha kapor (Oruoffagok)  
 Olaÿal awagÿ kek liliom olaÿal, kÿben venus azzonÿ haÿanak az

porath kel awagÿ Maÿoraneth vethnÿ, zwkzegh megh kennÿ.  
Soha penÿgh az gÿermékêth fe magath fe feÿeth, fe femmÿ  
rezeth akar meleg hÿdegh vÿzzel ne erteffed, annal ÿnkab  
megh ne fêreo3zed.

Igên ÿo Mezeth nÿalatnÿ az gÿermékczewel olÿath kÿnek az  
taÿtekat el hantad.

Edes mondolabol is chÿnalÿ olayth es ahoz tegÿ igên ÿo  
Nadmezeth, elegÿch eo3we es ezt aggyad nÿalnÿ.

Harffa vÿraganak az vÿzeth, Ifthen kafayanak vÿzet, elegÿch  
eo3we ezêket es ezth agÿad ÿnnÿa.

Vegÿ velenczeÿ Mÿthridatumot, uncia j. zerechên dÿoth, Bafa  
rofa magoth ana fcrupulus j, ezêket elegÿch valamÿ kewes rofa Mezben  
az menÿ ehêz eleg h. Sha zo3tatos az gÿermék, az zaÿaban tegÿ  
ebbeol egÿ Bagolÿ Borfo zêmnÿth, az Annÿa vagÿ az Daÿkaÿa  
aggÿon Cÿêcheoth mÿndÿyara3th[!] nekÿ rea hogÿ el nÿelÿe. Ez  
orwo3fagh ÿgên fokzor megh probaltatoth.

Egÿ Babzêmnÿ Mÿthridatumoth elegÿch lewendula vÿzben,  
ad megh ÿnnÿa.

Gÿêngÿ vÿragh vÿzeth, Bafa rofa vÿzeth, kêkenÿ  
vÿragnak az vÿzeth, ad megh ÿnnÿa.

Rutath teorÿ eo3we, eczettel, têd az orra lÿkaban.

Tÿzta feÿer borban, kecczêr haromzor is napÿaban agÿ ÿo  
fele pezmath ÿnnÿa ha annÿ wdês az gÿermék hogÿ megh leheth,  
megh gÿogÿul. Probalt dologh.

Marthÿ lapunak az vÿzeben march lepêdeoth, takard bele az  
gÿermékêth es teod az agÿra.

Chÿerfa gÿeongheoth ha heth eztendês gÿermék ezÿ gÿakortha,  
azth soha kor3fagh nem teorÿ.

### **Bo3orkanrol.** (Ephialtes. Incubus.)

Az melÿ Nÿawalÿat magyarul Bo3orkannak hÿnak, femmÿ  
nem egÿeb, hanem az embêrÿ te3tnek megh nÿomafa es Eÿelÿ  
fuladafa, az leleogzeth vetelth az kÿ megh banthÿa es az zo3atothis  
el vezÿ, kÿben ÿollehet az Erzekênfegêk el nem vetethnek, de  
azerth el aÿulnak megh baggyadaffal, mÿkeppen hogÿ az Elme  
es az Elmelkeodefis. Merth az kÿ a3zal bantatÿk, Neha vgÿ  
+40

tecczÿk hogÿ valamÿ ellen3feg hÿwne rea, Neha penÿgh mÿnth  
valakÿ3twl olÿtul nÿomattatnek megh nagy terêhel, az kÿ kêzeofwlnÿ

akarna vele, vagy effele ektelen latafokat tetteth es elmelkeodyk,  
(Okay) kyk azerth mynd femmyk. Lezen ez zabalastul  
melybeol lezen temerdék Nyál es megh eget Sar, de nem az agy  
veleoben vagyon, hanem az Melynek porczogoya alat valo hus  
kerwl, mely hus az zabalas es fok nyerfese gh mya feol fuualkodwan,  
amaz Inas es erés hus az mely az zywet es twdeoth az  
Maytul es Leptwl el valasztya, es az twde megh bantatyk, es  
onneth ozthon az temerdék para, feol az Torokban es agywelében  
fel menwen, az zozath megh nyomattatyk, az Elme  
es ertelém megh haborodnak, es ruth zomoru latafokkal bantatyk  
megh. Ez Betegfegh zynthe rokonfaga az gutta wtesnek. Es az  
korfagh veresnek, valakyn azerth fokot tarth, olyanna valtozyk  
vegre.

(Oruofsagok) Ez Betegfegben az purgatio es az Er vagas feollette  
haznos. kel azerth megh vagny az karon valo kwlfé ereth.  
Bafa rofa magoth Tyzen eoth zemeth teorý megh, ad megh  
vyzben ynnya, Az feyet penygh mykor alunný megýen kapor  
olajal Melegén megh kel kenný. Es az feyeben fywegeth tegyen  
vgy halyon.

Diagridiomoth drachma iiij. Fekethe hunyorth drachma ij. Nytroniot drachma s.  
Euforbiomoth drachma. s. Bbdeliomoth,[!] Aloes epatici ana drachma j. chynald  
eozwe Stechafnak Syrupyawal ezeketh, Ebben gyermeknek agy  
fcrupulus j. Eoregh embérnek drachma j.

Euforbiomoth drachma j. Scamoneath fcrupulus j. olaz teknek heat Negyedrez  
Nehezeketh. Anifum magoth granum xij. ezekbeol chynaly Stecafbol  
chynalt Syruppal pilulakath.

(A]poplexia. Morb attonitus) **Guta wtesfél.**

Ez Nyawalya az Agy velének zenwedese, mely el vezý hertelen  
es myngyaraflth az egez testnek erzekenseget es mozgafath,  
eleozér nagy kyaltalflth tewen az megh zorulafert ky lezen az  
Elmeben es az agy velének tartoýban, ky mya hertelenfeggel le  
esyk az Embér mynth egy agyon wteth, es ha kemeny az betegfegh,  
el meredet zimmel fekzyk erzekensegh, mozgás, es Elme  
nekwl, a holtul chak azzal kwleombézwen, hogy az lelégzet  
vetele megh vagyio, de azis nagy Neheffeggel es hortýogaffal.

---

Ha az Guta wteth Embér taytekot tur, halalnak bizonyos yele.

+41



Ha penygh laffub az guta wtes, az erzekeonfegh es mozgás megh vagion, de igén valotalan es eze vezéttwl, es akkor chyak valamely egy tagya lankad es olwad el. Lezén penygh ez (Okay) nyawalya, Nyalas hydegh es temerdeok Nedwessfegtwl, az agy velének tartoyth ecczeris mazzoris tele teltwen, kyt az fok nyerfefegek es feokeppen az gyakor rezegfegeok chynalnak. Megh esyk Neha Efes awagy wtes mya is, melyben az agy velé megh romol. Az Egnek igén hydegsegetwlis megh lezén, mykor az agy velének Nedwessfegyit es rutfagyth az hydegh eozwe keothy es zorýttya.

Ennek bizonyos yele, ezth ez betegfegeoth eleol vezý (Ieleý) az fének megh rakodoth erés faydalma, az Nyakzyrton valo ereknek feol fualkodafa, zedélges, zeméknék fenéffege, kwlseo rezeýnek embérnek modnekwl valo megh hwlese, mynd az egez testnek feol verefe awagy dobogafa. Nehez mozgás es yaras, aluuafkor valo fognak chykorgatafa, vyzeletnek olyan zynw voltha mynth az reznek rofdaya, awagy fekete es kewes voltha, kynek az alya vgyan korpas zabafu lezén ha veztegh aal valamýben. Ez Betegfegh gyakorthab az Nyalas ven embérekén lezén. Ha kyth penyg ifiufagaban es Nyarban wth megh, ez feoleotthe nagy choda zwkzegeoth yeleonh.

Ez Betegfegh rytkan awagy foha ynkab megh (Oruofsagok) nem gyogyul, yeleoiben ha igén ereos az guta wtes, myndazon altal elted orwoflagokkal.

Salya porul térwe, Mustar magh ana drachma s. hozzu bors, Fenyw magh drachma j, ana. Bechy zappan ket penzara, Caftoreum drachma ij, ezéket chynald eozwe Caftoreum olayal az meny ehéz elegh, tarch mazos fazekban, myndén nap háromzor kennyed az Betegéth. Fa heynak es az leuendulanak vyzet eozwe kel elegyteny, es azth aggýad ynnya.

Tyztha Mezeth uncia iiij, Theoreok teokéth, Agaricomoth, Fekete hunyorth, ana scrupulus ij, Soth scrupulus j, ezéketh térd porra, es elegych eozwe az Mezzel, ebbél chynaly hat vy nyomathny hozzu chyapokath,

---

Az Guta wtesben mykor az Embér vgý fekwzyk mynth egy holt, fem keze fem laba nem mozogh, fem lelékzetéth nem vezén, Ez ilyen Embérth el ne temeffed Hetwen keth oraygh, az az, Harmadnapygh. Ha ozton az el telyk, chynaly myndén lykakath be

az hazon, tegy valamı pelıyhıt az Szayara az Orra eleıben, arrol  
megh eofmerıt hogıha eıl.

+42

told feol nekı, de cherna legıen az vegere chınalwa azert  
ha mıkor kı akarod vonny megh lehefıen. Ez vthan Beo melegh  
olaıal az melyben az eleoth kakukfweth. Lo mentath, awagy kaproth  
megh feoztel az egez telteth megh kennıed. Io kappeolt az  
vallaıra vethny. Az feıerıl az hayat el nyıed, zekfw olaıal,  
awagy rutha olaıal ettızzed.

Salıa, Fekete gyopar, Bakfw, Rutha ana manipulus j, Lomentha,  
Iıop, Chıombor, ana manipulus s. kemenı magh, vadmemenı mag, ana  
drachma iij, Feold Epeıe manipulus j. Edıs gyıker drachma vj, Agaricum drachma iij.  
Theorık

teoknek beleı drachma ij, ezıket feozd megh vızben mınd addigh hogı  
fele el apaggıon. Ebbeol az lewbıl ozton vegı uncia xxx, hierapicrat  
uncia j. Benedicta laxatiuat, Antidoti Indi, ana uncia j, Diafeniconth  
drachma ij, Laurus olaıth, Rutha olaıth, Castoreum olaıth, ana uncia ij,  
rofa mezeth uncia iij, Soth drachma j s., mınd ezıket eozwe elegıched es  
ebbıl cryftelt chınalı.

Zeıkwet, Sarkerepeth, Salıat, Cıombort, Maıorat, Fekete  
gyoparth, Lomentath, Borıfweth, fonnyas megh vızben, es ezzel  
keofd be.

Fa heat harom Nehezekt, gıeombert, zeıkwet, drachma ij, ana. galangath  
drachma j, Cubebet scrupulus ij, hozzuborfoth drachma s. Spicanardoth scrupulus j,  
ezıket teord ezwe es harom fonth yo Borban awagy fel font  
malofaban, es Negı lath yo eczetben feozd megh hogı fele el  
apaggıon, zırd megh. tegı hozza, Specieru diambre, Spetieru  
diamufci ana drachma j. Nadmezeth uncia viij, egı keweffe forrald eozwe es  
reggel eftwe ezth aggıad ınnıa.

Salıanak az porath uncia j, hozzu borfoth, fenıw magoth,  
ana uncia ij, Muftar magoth uncia j, Bechı zappant keth penz arath. Castoreumoth  
drachma ij, ezıket teord megh es elegıch eozwe castoreum  
olaıal, es azzal kennıed.

(Etel) Ha latod hogı giogıulaıfra fordul az Betegh, mındıt

(Ital) olı etket agı eonny az kı Mezes, es lagian tarthıa az hafat.

Borth egı cheppet fe agı ınnıa hanem Mez fıerth, awagy Mezes  
vızeth.

Ha valakých megh wth az Guta, keze laba megh fugorodýk,  
es kýffebb kezð leonný hogýnem az eleoth volth, higied hogý  
gyogýulhatatlan az a Betegfeqh.

+43

**Fel Guta wtefrél.** (Hemiplexia.)

Felfeol valo guta wtesnek az kýth mondanak Magyarul, az  
lemmý egýeb nem, hanem az Inaknak megh lagýulafa es le zakadafa  
erzekénfegnek es mozgafnak el vetelewl ký (Paralýsis...

lezén. Awagý olý guta wtes ez, ký lezén eggýk oldalaban folutio neruo...)

az Embérnek vagý ýobfelél vagý Balfelél, holoth az  
erzesfth es mozgafth el vezthý. Neha penygh chýak (Paraplexia)

lezén a tefthnek valamý rezeben, mýnth kezben, labban, Nýelwben  
es egýeb rezeben. Lezén az hýdegh temerdék Nedwefegéktwl,

kýk az ýnakat félétteb megh Nedwefýtyk annal az (Okay)

mýnth kellene, ees megh nývýtýak, melý mýa ecczérfmýnd mýnd  
az mozgás, mýnd penygh az Erzekeonfegh el vetetyk egý feleol.

ez okbol azerth a hotul valo megh hýdegwleflýs es az Tefthnek

ký igén ýnas megh lagýulafatulis megh lezén az Inaknak megh  
nýulafa es le zakadafa, ký fel guta wtes.

Ez ilýen betegh mýndén etellel zarázsal elýén, es (Elefeqh)

Nedwes etket telýeffeggeel el tawoztalfon. Melegh es zaráz Egén

forgologgyek, es az elfé harom napokon igén vekoný eledellel

elýén, es igén ehézteffe magath, megh elegéggýek arpa kafawal

chýak annakis az lewevel es Mez félrel.

Swlteth egýek chýak, apro madarkakat, fogolý madarat,

hýg týkmonýat, Mondolath egýek, kémenth, Maýoranth,

Salýat, Chýomborth ýo énný. Halat, gywmélchýeot es mýndén Nedwes

etkeket el tawoztalfon es hýdegéket. Igén kichýnth

igýek, fha lehet vgýan nagy zomýufagotis el twryén. Mezes (Ital)

výzet igýek a melýben Salýath awagý fa heat feoztek megh.

Borth mýnd addigh sem ýo ýnnýa, mýgh nem zýnthel el megýén

rola az betegfeqh. Awagý olýan fok ideigh el nem twrhetne az

bor ýtalt, výzeftort agý Neký, de azt is kewefet, es akkor mýkor

ýmmar az betegfeqh megh terth raytha es giogýulafra fordulth.

Az ýaras es mwnka igén ýo ha megh lehet twle, Nappal ne

alugýek, Eýelis chýak kézepzérenth, Eorwlyén ha lehet es

bufkodafth el tawoztalfon.

Ha ýdeýe vagýon rea az giogýtafth er vagafon kel (Oruofsagok)

el kezdeny, es oth kel megh vagny, ahol megh tecczyk az megh  
teltefegh, de felrezent valo verth kel ky venny, hogy az Telfh  
megh ne hwlyen. Az werth penygh az egeffeges oldala feleol  
kel veonny.

Az Er vagas vthan yo Clyftert is neký be adny, kyt ymylien  
modon chynaly.

Malwath, apro malwath, Tyztés fweth, zekfweth, Salýath,

+44

Bakfweth, ana manipulus j, Sticados uncia s. Rutath, Lo mentath ana manipulus s.  
kemenymagoth, Ammy, ana drachma j. feozd megh ezeket vyzben hogý

harmad reze el apaggion. Ebbeol az vthan vegy egy fontoth,

Benedicta luxatiuat uncia s. Antidotum Indi drachma iij, Rofa mezeth uncia s.

Laurus olayth, kek liliom olayth, rutha olayth, ana uncia j, Soth drachma j,  
mynd ezeket elegych ezwe. Ezzel Clyfterezzed. Toabba nem

chyak egyczer zwkzegh az beteget purgalny, de gyakortha.

Negy awagy Eoth napok el mulwan, De elzeor laffu

purgaciowal kel, az vthan erfbel. Az purgacio vthan penygh

mafod napon, Teoryeket vagy Mithridatomoth nagy hazonnal oda

adhacz neký. Mykor ozton yol megh purgalod, pwzegtete zerzamokat

yo nekj adny, es olyakat melyeket zayawal ragyon es egyeb

orwoffagokat is melyet yrtunk az Nyalaffagtwl valo feo fayafrol.

Io az feyet is Caftoreummal, kochordnak az megh teret gyeokerewel,

Mentawal, Baber maggal, kekliliom olayal kenny, kyheoz

megh forradot kychny eczeteoth io teonny. kenny az Megh wteoth

tagot is igen zwkzeges olayal, aký az Nedueffegeth onnet ozlaffa,

kywaltkeppen az Inakath. zeekfw olayal, kapor olayal, Spicanard

olayal, Feyer liliom olayal kek liliom olayal. Azth az odalt

penygh myndenwt megeleg tartany, roka beorrel vagy melegytet

lepédewel. Annak vthanna Ennel erfb kené zerzamokra kel

menny, kel kenny Coftus olayal, Rutha olayal, Laurus olayal,

Tegla olayal, Euphorbium olayal.

Coftus olay, uncia ij, Bors olay, uncia j s. Euforbium olay, drachma ij Egeteth

bort uncia ij s. Salyanak ky fachyart leweth, kulchyos fwnek ky

---

Fekethe wrmeth mynd magoftul, Eoregbyk Eger farkath

mynd magoftul, chyalan magoth es Belend fw magoth gyekereftwl,

vya3th, Fenyw zurkoth, O hayath, Vy Caftoreumoth, Fa

Olayth, Gyermekdyd lonak awagy Szarwafnak chyontia velejeth,

Borth, ezeketh terd mynd eo3we yol, az uthan ted tyzta fazekban,

es feozd yol megh az borban, egy ege3 oraygh, 3wrđ ky, ezzel

kennýed reggel es eftwe az gutta wtêth tagoth melegên.  
Eztragh Fýaknak ganeýath mýgh az fezêkben vadnak, vëgyed  
es têrd megh, zýtald megh is, dýzno haýath olwaýz megh, elegych  
bele az porth. Ezzel kennýed.

Egy Ludath melýez megh, vagdalý aprora Anguillath es  
ragd bele, fwfd megh, fogd megh az kêweryth, azzal kennýed.  
Fekete machkath koppaz megh, ragd megh Muftarral tele,  
fwfd megh es fogd megh az kêweryth, Ezzel kennýed.

+45

fachýart leweth ana uncia j s. Acorum gyëokereth drachma iij, Stecaft,  
Rofmarýnth, ana drachma j, pýrethrumnak gyëokereth, awagy ahelyeben  
gyëmberth, es Borfot, ana drachma s. Euforbiomoth drachma s. Az mýt ezêkbêl  
megh kel teorný teord megh, es feozd mýnd addigh hogý az Bor  
es az fweknek leweý el apaggýanak, az Olaýa megh marad, es  
azth zwrđ ýol ký, es tegý vyaýzth hozza az meny ahoz elegh  
lezên, chýnalý lagý kenêth az kýwel zep lagyan kenheffed az  
tagoth.

Ragado flafromoth is chýnalý ilýen modon.

Baber magoth, gyëmbert, Borfot, ana drachma ij, Acorumnak gyëkereth  
drachma j, Stecaft, Bakfweth, Faý bozzath ana drachma j s. Muftarth, konkolth,  
ana drachma s Euforbiomot, Castoreumot, ana, scrupulus s Coftus olaýth  
uncia j s. Bors olaýth uncia j. Euforbiom olaýth drachma iij, vyaýzsal es terpentýnawal  
az meny ehêz elegh, chýnalý flafromoth beleole.

Az megh wteoth tagra kèppêlth is ýo vethný hogý oda meleg  
verth vonnýon, de az keoppêlý helyeth megh ne vagdaltassad  
es ký ne veod az verth. Sha zýnte oda az helre nem vethednedis  
az keoppêlt. Meegis oda keozel melle vettefd.

Banýaban feorêdný olýanban a ký Saletromos, kenkêwes,  
awagy Themfos, igên ýo feorêztený. Az is ýo hogý kochýn awagy  
Szankan ýarýanak.

### **Egy tagnak Guta wteferêl. (Paraplexia.)**

Ha az Guta wtes chýak egy valamý tagýaban vagýon, vgýmýnth  
kezeben, lababan vagý feýeben vagý akarhol.

Kochýordoth Eczettel es rofa vyaýzsal têrd eoýwe, es azzal  
kennýed az kýnek egy tagya vagýon megh wtwe.

Zêkfw vyaýgoth teorý megh, feozd megh vyaýzben az Maýoranth  
awagy Bakfweth, hýnch abban az zeokfw vyaýgoth, azth ad megh  
ýnnýa.

Fenyw magoth es týknak az háyat tērd eoꝝwe ýol, es olwazd eoꝝwe, de ez mynd az kettē egý mertekre legiēn, eꝝzel kennýed az guta wteoth tagoth.

Kērtwelýfa gyēngýeoth fēꝝ eoꝝwe Ohaýal, az melý tagot megh wteoth az guta, tērdēd megh vele, es az tērles vthan tarch az twꝝhēꝝ hogý bele oýek.

Lo chýontnak az veleýeth veod ký olwazd megh, az melý tagon az guta wtes vagýon, aꝝzal kennýed. Az ferfýunak Men lo chýontýa veleýe ꝝwkꝝegēs. Az aꝝꝝonýallatnak pennýgh kabola lo cýonth veleýe.

+46

Medwe Talp fweth feoꝝ megh fa olaýban es ýo Borban, elegých caꝝtoreumoth bele, eꝝzel kennýed az guta wteoth tagoth, merth nagýot haznal.

Gutta wtes mýa valamelý tag bantatýk, vagý kez vagý lab vagý akarmelý, ha vgýan megh vonodot awagý horgadot volnais, Twꝝnel awagý Melegh ꝝobaban egetēth borral kennýed. Ezth gyákorlýad[!] Smegh gyögýul.

### Gýermēkchenek.

Meh kofarbol vegý Mezeth uncia iiij, Armoniacumot uncia j, ꝝekfwnek az výragath, Anifumnak výragath ana, uncia iiij, Szurkot a kýwel az háyokath chýnalýak, uncia j. vý terpentinath az menný eheoꝝ elegh, chýnalý flafromoth, ragaꝝd az gutta wteoth tagýara az kýs gýermēknek.

(Cinicus Spafm[us] **Sꝝaýnak es Orcꝝanak felre mēneferēl.**  
Canina cōuulfio)

Legh eleoꝝzēris ennek orwoꝝlafahoz az kel, hogý az Nýelwe alath mýngýaraꝝth megh vagaꝝd az Ereth es az Nýak ꝝýrton ket feleol keoppēlth vettes. Annak chýnalý apro pogachýakat ilýen modon.

Tethwfwnek magwath, Maꝝtixoth drachma j ana, hiꝝopoth, fekethe gyóparth, ana drachma i s, Muꝝtarth drachma ij, elegých ēꝝꝝwe terpentýnawal es vyaꝝzal chýnalý pogachýakat ebbēl, melýeket ragný kel, awagý chýapoth is ýo beleole chýnalný es az orraban feol tolný.

(Tanufagh, ha az orcꝝan) Igēn feoleotte ꝝwkꝝegēs ennek az be keotes, kýre azok mynd ýok az kýketh az fel feleol valo guta wtefrēl ýrtham, de aꝝth megh erchýed, hogý az orcꝝath Nem onneth kel keotný az melý feleol vonodwa vagýon, hanem mas

Az Szajnak Felre mēnefe, mýkor igēn vagyon es megh ērēkeodeoth,  
igēn megh tecczyk, de ha keweffe vagion, es vyonnan  
kezdetēth, chýak akkor lacchýk megh mýkor zol awagy Neweth  
az Embēr, merth akkor az aýak felre vonodyk.

Az Aýaknak guta wtefeis azonth chýelekeody, de ennýbe  
kwlēmbeoz, hogý ha guta wtes, az Aýak az egeffegēs felere vonodyk  
felre. Ha penýgh Georch, az megh bantoth felere vonodyk.

+47

felēl kel be keotny a honneth eppen vagion, hogý ýmezth vyzza  
vonnýa, Olý legýēn penýgh az kētes az ký vonzon awagy vohat[!]  
mas fele. Vgian eo maga is a kyn az Nyawalia vagyon,  
erēkeoggýek ifmeth vyzza vonny zaýath es orczaýath.

Ha penýgh az embērnek chýak az Nyelwen (Az nyelwēn)  
vacion ez nyawalýa, eleozeor azth megh kel purgalny, az vtan  
az Nyelwe alat valo Ereketth megh kel vagný. Ees kēppēlt az  
Aala ala kel vethny. Igēn io Muftartis ragný az zaýawal. Ozton  
az Nyelweth ne nyugoffa hanem munkalottafta zolyon vele. Az  
feonek hatulfo rezeth penýgh erēs kenē ýrekkel kel kenný.

Ha az hoýagan lezēn ez Nyawalýa, awagy hogý (Az hoýagon)  
az vyzeletý megh aal, awagy hogý akarattýa ellen el megýēn,  
igēn ýo azerth ennek valamelyk lezēn raytha, kēzeonlegēs orwoffagoth  
arrol ký ýo, az hafnak zýnthe az alfo rezere es az  
ferfýnak az Teoky es Seggy lýka keozēth valo hufra kel teonný.

Errwl penýgh az vyzelet el mēnefrēl awagy az Megh allafrol  
talal3 oda ala kýth ýrtunk. Az Szeknek lýkaban ýo rutha olayt  
bochýataný, awagy Nardus olayth, Spicanard olayth, awagy olý  
olayth kýben Machka tēwýfnek gýeokereth, awagy rutath, awagy  
keomenth, vagý kaproth feoztel megh. Ha akarod ýo  
vayath is, awagy Castoreumoth, vagý galbanumot kēz3e elegýteneod.

Az hoýagban is ezth be bocýataný az zēmerēm tēfthnek  
lýkan igēn haznal, es chýak egýedwlis ennek valamelyk haznal.  
Legh eleozēr azerth az ký nem vyzelhetýk, az zeomereom tēfthnek  
az lýkan feol kel tolný az Cýewēth melýel az vyzeletooth  
zoktak el ýndýtaný, annak vthanna ez orwoffagoknak akar melýketh  
a kýketh megh ýrank, igēn zoros lýkw cýewēchken, kýt egý  
kis hoýagochkara keotēttel, hogý az vyzelet ýndýto Cýewnek az  
lýkaban ferýeon es oda ilýek vgý chýnalwan, mýnt egý Clýfterth  
nyomd be oda az hoýagban. Merth azth vgýan nem mondhattýa

embër megh, az vÿzeletnek el ÿndulafa vthan, mely choda fok  
ÿok k ewetkeozzenek ebb el. Az mely orwoffagok az vÿzeleteot el  
ÿndÿttÿak, ÿo affeleket is ÿnnÿa adnÿ, Castoreumotis.

Ha penÿgh ez Nÿawalÿa az gutha wtes az ferfÿnak (Az Sz emer em  
z emer em testen vagÿon, akkor nem az vÿzeletnek test en)  
lez en megh allafa, hanem az Nemz e magnak, es Nem lehet  
az azzonÿallattal valo k ezeofwles, az ig en megh bantatÿk. Ezth is  
azon orwoffagokkal kel giogÿtanÿ mÿnth az hoÿagnak guta  
wteseth. De kÿwaltkeppen az vekonÿara es az Chÿp e chontoknak  
forgoÿra melegÿteo allatokath kel teonnÿ, es olÿakath az  
melyek az ferfÿ z emereom testeth megh tagÿthaffak, kÿreol ÿronk  
oth ahol annak helye lez en.

+48

Az teobbÿ keozeoth ÿg en haznos ha az zarwafnak Cÿekit, mÿnth  
egÿ eowet által tekerwe vifely az cÿombÿan es az hufat gÿakortha  
ezÿ, az kÿnek z emer em teste bantatoth megh. Seregeltis  
io eonnÿ es haznos. Az Castoreum penÿgh akar mÿ fele guta  
wtesnek orwoflafara haznos. Effele nÿawalÿaban efeoth  
emb er penÿgh hÿdeg eteltwl es ÿtaltul ig en megh otalma3za  
magath, feoth olÿ eteltwl es ÿtaltulis, az kÿ természetÿ zeorenth  
hÿdegÿt e.

(Tetanus. Rigor) **Inaknak  zue vonodafarol,**  
neruorum. **merew deser el, a3az Mered ekr el.**  
Distenfio.)

Mered eknek az mÿth magyarul hÿnak, az Semmÿ nem  
egÿeb, hanem az Inaknak, es annak az hufnak mely temerd k  
ÿnakkal es leleoklako Erekkel k er skeorwl tele, kÿt deakul  
Musculufnak hÿnak, az eo eredetűeknek zÿnthe eleÿ fele valo  
eozwe vonodafok, akarattÿok ellen. Mely vagÿon Nÿha ig en  
nagy faÿdalommal, neha penÿgh laffub faÿdalommal, kÿ ereÿeth  
is vgÿan el zakaztÿa Emb ernek. Rÿtka es zokatlan ÿollehet ez  
betegfegh, de feol tte er s Nÿawalÿa, kÿ el vegre vgÿan ig en  
hamar Megh is Eolÿ az emb erth. Ez Nÿawalÿa penÿgh neha  
mÿnd az egez test t, Neha penÿgh chak valamÿ rezeth foglalÿa  
el. Ha mÿnd az egez testben vagion, az olÿ ig en nagy zorÿtaffal  
foglalÿa el az test th, hogÿ megh fem haÿolhat bele.

(Harom formaÿu) Harom fele formaÿa vagion penÿgh ez  
Nÿawalÿanak, Neha eleo haÿol es oda eleo vonodÿk az Emb ernek



feje twle, Neha penygh hatra hayol es vonodyk. Neha oly meren al az Nyak myatta hogy chyak egy fele fem haytogathatny. Ennek vagyon eredety az hat gerenchnek zynthe fen az eleyn. Neha azerth az vonodafnak reze az zomben, Neha az homloknak beoreben, Neha az Nyelwnek gyeokereben, Neha az Aalkapczaban, es Neha az ayakakban vagyon. Neha az karaban, az kezeben, az zaraban vagion az embornek, abban az Inban tudny illyk es az Musculufban, az mely annak mozgafara valo (Okay) volna. Ennek iollehet fok okay vadnak, De Hyppocrates ket rezre oztotta azokath es mongya okanak leonnny az wreffegeth awagy az Telefegeth. Valamely Meredek azerth az wreffegtwl, ky vagy forro hideglelefbel, vagy valamely hewyter orwoffagh vetelbeol, vagy fok vernek ky foliafabol, vagy fok vigyazafbol. vagy Etlenfegbel, vagy fok munka mya lezen, az a megh wreffwlefbel lezen, mynthogy, Sebtwl es az Innak megh gyakafatulis megh lezen. Ennek penygh bizonyos yeley, megh twzefwles es +49

forrofagh, ky megh banthya az Inas rezekeeth es az Agy veleoth, es ez okokbol, az tulaýdon allapattya megh bomolwan azoknak, az Inak es hartyak megh zaradnak es ezwe vonattatnak. Valamely Innak penygh eozwe vonafa, Nyllallo twzes kelewentwl kyth az Deakok Phlegmonnak hynak lezen, vagy zabalastul rezeogfegtwl, vagy valamely oly dolognak az kyth az eleth ky zokot volt az ember magabol wreffyteny ben zorulafa mya, vagy zokoth maga gyakorlafanak el hagyafa mya, kewetkelyk. Ezek mynd telefegbeol leznek, merth az Inak ky teryednek es feol vonodnak.

Lezen penygh ez Nyawalya az telefegbel igen (Tanufagh)

hamar, de az wreffegbel laffan laffan es fok wdeore kewetkelyk.

Vagyon ezeken kywlyis Innak eozwe vonafa egyfele, (Spasmus. Gerch.)

Magyarul ezth Gerchnek hiyak, kyth igazan mondhatny

zel mya leth nyawalyanak. Ebben gyakortha az keznek,

awagy az Labnak vya, Neha az Szarakis, vagy <ky> ky terwlnek

vagy eozwe vonodnak nagy faydalommal, de az fele chyak terleffelis

hamar el mulyk. Ennek penygh oka az hydegh temerdék (Oka)

para, ky az Inaknak eredetyre feol megyn, ky azokath

nem kwlmben mynth az hegedw hurokath tele teolthy es eozwe

vonza. Ez nyawalya penygh azokon zokoth gyakortab leonnny, az

kyk magokat reftsegnek es tunyafagnak attak, annak feoleotte Bor

ýtálnak es zabalodafnak.

Etele annak okaerth annak az kÿn az Meredék (Eledel)

telefegh mÿa vagion, vgÿan azon legÿen mÿnth az Fel guta wtétnek,  
Melegh es zara3. Annak penÿgh az kÿnek wreſſwles mÿa vagÿon,  
mÿndén eledele Nedwes legÿen, Ez ilien azerth lewefſel, es  
kêwer lewel, kÿnyen fêwê hufokkal kÿth hamar megh emezthethnÿ  
elÿen. Itala legien vekonÿ vÿzes bor, mely az teſtnek (Ital)

mÿndén rezeÿben hamar el ozol, ha valamÿ betegfegh Nem  
lezÿen azon. Awagÿ igek arpa vÿzeth, vagÿ fa heaczkawal feoth  
vÿzeth. Io alunnÿ is ez ilÿennek. Munkat el tawoztaſſon, ees  
mÿndénth affeeth az kÿk az Teſtêth megh wreſſÿthetÿk.

Az Telefeggel valo Meredeokeoth orwoſlanÿ (Oruoſsagok, az)

leg elêzêr az Eer vagafon kel el kezdenÿ, ha valamÿ telefegtwl)

ok megh Nem tÿlt attul. Batorſaggal verth vehecz penÿgh,  
de ne ecczêrsmÿnd ecczêr, de egÿnÿhan vttal. kel penÿgh verth  
bocÿatanÿ az Medianabol. Az vthan ha az Betegnek tecczÿk ÿo  
Clÿftert adnÿ, hogÿ tÿztulÿon megh az Belÿ. Az mely rezeÿben  
penÿgh az Meredeok vagion, azth mozgaſtul modnekwl valotul  
igÿen kel otalmaznÿ, hanem kennÿ kel ÿo olaÿokkal, mÿnth rutha  
+50

olaÿ, kek liliom olaÿ, awagÿ gÿapÿat kel bele martanÿ, es be  
kel vele feodnÿ.

(Az wreſſwleſtwl) Az mely Meredeok penÿgh megh wreſſwleſtwl  
lezÿen, az fêleotte gonoz nÿawalÿa, es maÿd vgÿan gÿogÿulhatatlan.  
Ez ilÿenêketh Melegh olaÿal awagÿ vÿzes olaÿal kel taplalnÿ.  
Io feorêztenÿ is de chÿak laſſu melegh vÿzben, es olaÿal  
ÿo têrlenÿ laſſufaggal.

(Gêrchrêl ualo oruoſſagh) Ha az Georch az zarath vonza  
eozwe, kêppêlt kel az Chÿpêknel es az vegfê haat gerecz chÿontnal  
alol ket felêl rea vetnÿ. Ha az kezeth vonza eozwe az hatara  
ket felêl es az legh elfê hat gerecz chÿontnal vettes keoppêlt rea.  
Mÿkor annak ÿdeÿe kenkêwes Banÿa vÿzeben, vagÿ temſolba,  
vagÿ Solban feorêzzed, de ſokaÿgh benne Ne wlÿen, de azerth  
mÿndén Nap kecczêr haromzoris bele wlÿen. Ha affele Banÿa  
Nÿnchen, chÿnalÿ ilÿen feordêth. Az vÿzben forralÿ Iſthen  
faÿath, Chÿomborth, feÿer wrmêth, rutath, Salÿath, Cÿengêfweth,  
Maÿoranth es Bakfweth. Hÿdegh allattal az mÿkeppen Hippocrates  
mongÿa, az Orwos vakmerêkeppen ez kêrwl ne forgologgÿek,  
hanem iol megh laſſa melyk meredêk mÿth kewan, hogÿ az orwoſlas

helÿeben valahogÿ halalt Ne zÿrÿzÿn.

Toabba, melegÿteo orwoffagokath ebben gÿakortha vegÿÿn  
az Betegh, Tÿrÿekÿth, awagÿ Mithridatomoth, Mÿndÿnÿknel  
penÿgh legh batorfagozb, ha Caftoreumoth Borban elegÿtez egÿ  
Nehezekkel, es egÿ kalanban megh adod ÿnnÿa. Melÿ Caftoreommal  
ha kÿwl kenÿkis, ÿo.

Fa olaÿth egÿ fontoth, vÿazth uncia iiij, Ezÿket az twznel olwazd  
eo3we, rutath teorÿ uncia j, Caftoreumoth uncia ij, vefd es elegÿcd bele,  
e3zel kennÿed akar az Meredeokeoth akar az Georchÿeoth.

Kendÿrnek az gÿeokeret feozd megh vÿzben, teord megh  
erÿffen es a3zal kennÿed.

Rofmarÿnnak az gÿÿkereth teord megh, elegÿch eo3we  
Vadocznak az lÿztÿwel, es flafrom moggÿara kÿfd rea.

Kochÿordoth eczettel es rofa olaÿal teorÿ eo3we, es a3zal  
kennÿed.

Maftix olaÿth, zeekfw olaÿth ana uncia j s. elegÿcd eo3we es e3zel  
kennÿed.

Saarkarepeth, katankoroth, kakukfweth, Bakfwet,  
Mentath, Feoldepeÿeth, Maÿoranath, pelfmafweh, Chombort, feÿerwrmÿth,  
Apro boÿtorÿanth, Salÿath, Feÿer Malwat, Zeekfweth,  
fekete gÿoparth, leuendulath, ana manipulus j. folÿo vÿzben ezÿket forrald  
megh es chÿnalÿ feordÿth, ebbe wlteffed az Betegÿth, merth  
az megh vonth Inakat el o3lattÿa es megh giogÿttia.

+51

Feÿerliliom olaÿal is ÿo kennÿ.

Zarwafnak, Medwenek, rokanak, vadmachkanak az haÿawal  
igÿn ÿo kennÿ mÿnd Meredÿkeoth mÿnd penÿgh georchÿÿÿt, akar  
eoregÿn akar gÿermÿkÿn legiÿn.

Vÿola olaÿth, Fa olaÿth, vÿa3zal chÿnalÿ eo3we, es e3zel  
kennÿed.

Zamar vborka olaÿth, feÿerliliom olaÿth vÿola olaÿt,  
elegÿch eo3we, es melegÿn e3zel kennÿed.

Kenÿerbelt vegÿ es ifmeth zÿnthe annÿ feÿer wrmÿth, ezÿketh  
fÿzd megh ÿo Eczetben, es az mÿnth az Betegh el twrhetÿ,  
kÿfd rea melegÿn, harom vagÿ Negÿ keotes vthan megh kennÿebbeodÿk.

E3 igÿn probalt dologh.

Bechÿ fweth, Bakfweth, rofmarÿnth, ana manipulus j. feozd megh  
vÿzben hogÿ fele el apaggÿon, march Spongiat bele es fachÿard  
kÿ, az Meredÿkeos helÿet haromzor vagÿ Negÿczÿr parolÿad  
vele, es zara3d megh ifmeth. Ees

Feÿer liliom olaÿth, rutha olaÿth ana uncia j, elegÿch eÿzwe es eÿzzel kennÿed aÿz parlas vthan.

ÿamar vborka gÿeokereth feozd megh vÿzben, abban moſſad melegÿn.

ÿarwas Bogarath vÿfelyÿn nala, aÿz Melÿ embÿrth aÿz Gÿrch fogh. Haÿnal.

Eÿÿs vagion, hogÿ aÿz In neha megh vonodÿk Mergÿs allatnakis marafatul. Eleozÿr aÿzerth azon (Mergÿs allath marafatul) kel igÿekeoznÿ, hogÿ aÿz mergeth kÿ kel zÿtathnÿ, aÿzth penÿgh igh chelekÿggied. Aÿz Sebÿth megh zelÿfÿcched valamÿnthis mÿngiarafth, es aÿz Seb kÿrwl hanÿas keoppÿÿeoketh, vagdaltafd megh, es zÿtafd kÿ aÿz vereth. Aÿz Sebeoth ozton zeleos fwteo vaffal fwfd megh twÿzefel. Aÿz vthan parhagÿma magoth fowal tÿrÿ eozwe, vagÿ fogÿhagmath, vagÿ veorÿfhagÿmat, eÿzeokkal akar melÿkkel kend be, es aÿz Sebnek varanak el efefe vthan Negÿwen awagÿ Hatwan Napÿgh is, aÿz Sebeoth be ne haggÿad forradnÿ, Sha be akarna fÿetnÿ forradnÿ is, ellene alÿ, zÿleo vezÿzÿnek hamuÿawal. Igÿn io pÿzercÿzenek awagÿ Tÿkzÿm fewnek aÿz lewelewl megh teorwe be kÿtnÿ. Sofkanak gÿÿekeret feozd megh vÿzben, aÿzalis ÿo moſnod, Mert eÿzth Aetius doctor igÿn ÿawalÿa. Io ha aÿz Tÿrÿekeoth rofa olaÿal eozwe elegÿteod, es aÿz Sebre teÿÿd, aÿzerth merth aÿz Mergÿth onnath alol feol vonÿa fÿel zÿia.

+52

(Tromos. Trem[or])

### **Reÿketegÿſegrÿl.**

Aÿz reÿketes femmÿ Nem egÿeb, hanem megh vezÿth Nehez moÿgas, kÿ aÿz Tagoth akarattÿa ellen eozwe wthÿ es dÿcÿÿeogtetÿ. (Okaÿ) Thamad penÿgh aÿz reÿketes eÿz keth fele ÿndulatbol, Eggÿkbÿl mÿkor aÿz tagh aÿz w nÿawaliaÿa es Neheſſege mÿa kezÿrÿttetÿk ala ereÿkeodnÿ, Maſÿkbol, merth azon Tagh iſmeth aÿz tehetſegtwl kÿt aÿz deakok facultas corporiſnak hÿnak iſmeth vÿÿza feol emeltetÿk, es eÿz keth dologh aÿz Neheſſegh es tehetſegh vgÿ mÿnth eozwe vÿaÿzkodÿk, Merth aÿz tehetſegh aÿz Megh vezeoth Tagoth iſmeth annÿra feol emelÿ, aÿz Menÿre zÿnthe aÿz w Neheſſege mÿa ala hozatÿk.

Feo oka aÿzerth ennek aÿz Inaknak erÿtlenſege, melÿ nÿlwan megh laccÿÿk aÿz ven embÿreokben, Neha penÿgh aÿz erÿnek el zakaÿkodafa kÿ leÿÿn regÿ es Nehez betegſegtwl, Aÿz zonyallath[!] valo modnekwl valo keozÿfwles, Felelÿm, Elmenek megh

bantafa, h deglelelkor valo h degh v z  tal, Bornak ig n fok  
 tala es rez gfegh, k nel semy nagyobb oka n nchen az rezketefnek.  
Inaknak megh zorulafais oka, k  lez n az h degh temerd k  
Nedueffegnek bw lkeodefe m ya.

(Eledel) Ez ilyen lewel, es lewes etkekkel elj n, Madarkakkal,  
es ol  halakkal az k knek lagy az hufok, m ynd nnel ol yannal  
eljön, az k  kwnn en Emezthet . El kel peny gh m ynd azokat  
tawoztathn , valam k az Inakath megh bant yak, m ynth az fok

(Ital) Bor  tal, Igiek v zses borth, awagy Mezes v zeth.

(Oruofsagh) Ennek peny gh giogyulafara igh kel rea gondoln ,  
hogy ha Nylwan vagyon my oka az rezketefnek, attul kel otalmazn   
az my annak artana. A k  azerth az Bor  taltul rezketeg s,  
annak Nem kel borth  nnya hadn  m ynd addigh is m gh  
nem abbol megh giogyulnak, hanem Mezes v zeth igyek k ben  
Bakfweh awagy Salyat feoztenek megh. Ha peny gh h deg temerd k  
Nedweffeg ktwl t rtenth az rezketes, azzal orwofoliad, az  
m th  rtonk az Telefegtwl leoth Meredeokr l oda feol, ch yak  
hogy verth nem zwkzegh v nn  raytha, Az kwlf  rezketeg s tagokath  
Meleghyt  olajokkal kel kenn , es lagy gyap ywal feolwl  
be kel takarn . Toabba, k pp lyeoket kel az feolf  Nyak chigolyatul  
fogwa m ynd az vekon aigh ala, az az a ch ontigh ahol  
megh  weccz k rea hann , de az k ppeol  helyet megh nem  
kel vagdaln  hogy verth veonnel rayth Ezth peny gh  
azerth kel ch ekekeodn , hogy az temred k Nedweffeg k, k k  
+53

az haat gerecz ch ontokat tele töltöttek, k  veteffenek onnath  
az Bwrnek feolfeo Ees kwlf  rezere, es oth hamarab el ozol anak.  
Ig n haznal ez is hogy m ynd n nap effele rezketeg s vegy n  
magahoz eoth zeom Borfoth megh teorwe egy poharka Mezes  
borban, az az, uncia j s.

Vagyon az my haznal egyebis az rezketegeofnek, tudn   
Castoreum, Apro Malwanak az gy okere, Machka t w s, ha ez keth  
megh feozy es hozza vezy. Nyulnak io az agya vele yethis  
eonn . M ynd n orwoflaghok az m th irtonk oda feol az fel guta  
awagy valam  rezenek az tefnek megh wtefereol m ynd yok, az  
veer veteltwl megh valwa.

**Natharol: Fënek Chiorgasarol.**

(Catarrhus. Defillatio)

Nathanak Magyâr nyelwën az kÿth mondnak, femmÿ nem egÿeb, hanem heaban valo Nedwëffegëknek az fëbël valo le zallafa az alfo rezeekre. Oka azerth az Nathanak mÿbeol lezën, (Oka) az fënek ganeÿa Merth az fënek zelës es eoregh veleÿe fok eltetefnekwl zwkëlkeodÿk, kÿtwl zwkzegës hogÿ fok rutfagokis terëmÿenek, ÿelëfben hogÿha hÿdegh Nedwëffegëktwl, awagÿ egÿeb okbol az Agÿ welë erëtlen lezën, es eo Nekÿ vagÿ feoleotteb igën beofegës, vagÿ nem elege illendë taplalafa zolgaltatÿk. Ez okokerth lezën azerth mÿndënwth az fok rutfagnak gÿwlefe. Mÿkor penÿgh az rutfagh fel rezenth vagion, az, mÿnd az agÿ velënek elfë tartoÿaban gÿwl, az melÿ tartok vgÿan arra vадnak rendeltethwen. De mÿkor fëlëtteb vagÿon az rutfagh, az Agÿ veleonek es az hartÿaÿnak kërwe is el lab es el ozol, ahowa az belëfë ereknek eredetÿtwl eontetÿk. Az agÿ velënek tartoÿ az zaÿnak Ine altal kënnÿen megh tÿztulnak: Az teob rezeÿ penÿgh Neha az Inak altal, az Or, az Fwl, az zeom altalis. Annakokaerth ha az Agÿ veleok Nedwëfëk, es az Or zara3, Nathanak es feonek Nÿawalÿaÿ këwetkëznek: Toabba ez Agÿ velënek rutfagath az Termezethis këwetÿ, es mÿwel hogÿ Nÿyalas, de vekonÿ, vÿzes es Edes, es hogÿ az Agÿ veleonek tartoÿban fokaÿgh oda ragadwa vagion, gÿakortha wdëwel, Sos, erës, Chÿpkeode allapatot vezën feol. Az Feonek penÿgh kwlëo rezeÿben mas rutfagh gÿwl ennel, legh ÿnkab az Feo teteÿenek bëre alath, ahol Az orczanak es vakzeomeoknek altala az Ereknak kÿk az feoben feol mënnek vegeÿ vadnak. Merth valamenÿzër ezeok fok Nedwëffeg mÿa megh fuualkodnak, az Eledeleoknek maradekÿath ees heaban valoÿath az Bwr ala

+54  
ëntÿk, kÿk oztan az bërnek fwrw es temerdëk voltaerth onneth kÿ nem parolkodhatnak. Ennek azerth zwnetlen valo megh Newekëdefewel annÿ megh gÿwles lezën, hogÿ abbol Nehez dagadas këwetkeozÿk, kÿ az beorth megh fwrÿthwen, az agÿ kaponÿatul vgÿan el valaztÿa. Ez penÿgh mÿndën kwlë Nedwëffegëknek le zallafanak kutfeÿe es taploÿa, kÿth meeg az regÿ Oruos doctorokis ezëkben nem vëttenek volth. Inneth vÿtetÿk es zal le az Nedwëffegbël leoth rutfagh es chÿorgas az teltnek kwlë rezeÿre.

Az zëmre, Az Aalra, Az fogakra, Az Nÿakra, az Val keozre, Az karokra, Az oldalra, Az hatra, Az vekonÿokra, Az Chÿpëkre, Az

zarakra, Es myndën Izekre. Es myndën ýzekben valo Nýawalýaknak  
 es kwlfë faydalmaknak ez az oka. Az Melý Chýorgafok  
 penygh az Agý velënek tartoybol, awagy az helyekrel az melyek  
 az Agý kaponya alat vadnak ýwnek es zarmaznak, azok az testnek  
 belfë rezeýben zarmaznak, es oth fok betegfegëth  
 Nýawalýath ýndýtnak. Ha az Inaknak eredetyre megýën, Guta  
 wtesth, Inaknak le zakadafath, El aýulafth, Rezketesth zëreo3.  
 Ha az Erzekënsenek ezkëzyben zal, Vakfagoth, Sýketfegëth,  
 Chýëngest, zagolafnak Nem erzefeth, chýnal. Ha az Orban  
 megýën Nathat. Ha az torokra vagý Leleokzeth vewë Chýewre,  
 be rekedefth. Ha az Twdeore, Horutoth, Fuladozafth, zaraz betegfegëth.  
 Ha az gyomorban. Nýerfegëth. Az Beleokben, hafmënesth.  
 Ha az Maýban lewë Ereken zal es oth megh temerdëkeodýk,  
 az Ereketis az Maýban de egýeb belfeo tagokat is  
 megh teolth es megh rekezth. Igý azerth az le chýorgas fok betegfegëknek  
 zër3ë oka. Ezzel penygh az feobeol le chýorgo Nýawalýawal,  
 chak azerth bantatýk az teob allatok keozeoth az  
 Embër merth zeleos Agý velëwel vagyon a ký feon is vagion,  
 kýbeol az rutfagh myndën rezeýre az Testnek kënnýen ala  
 zalhath, es azth az rezth megh eottëzhetý. Az penygh az rutfagh  
 valamýgh az agý veleoben vagion, vgýmýnth výzes Es Sauoho3  
 hasonlo, Melý ozton az Agý velënek allattýabol a3zal az vekonfaggal  
 telefegëth vezën vgýmýnth. Melýel ozton gyakorta lattatýk  
 az Or az hýdegeok altal chýepegný. Ez ilýen annakokaerth a  
 kj elëzër vagý az Twdeore zal, vagý Egýeb belfë rezekre, es  
 vgýan helt ver oth, Es vgýan ez ilýen a ký az fënek teteýebël  
 az testnek kwlfë rezeýre es az Labnak Izeýre ala zal es folý. De  
 azerth Ez rutfagh az melý rezekben zalloth, annak melegfegë  
 laffan laffan megh temerdëkëdýk, es az rutfagnak vekoný rezeth  
 el ozlattýa, Es igý az výzes vekoný heaban valo Nýalbol, takoný  
 zýnwth, az vthan feýer zýnwth, az vthan wegh zýnwth ees Maa3  
 zýnwth, az Melegfegnek az w ereýre chýnal.

+55

Mýkor penyghen az hýdeg chýorgas valamý rezeben  
 az Testnek zal, Melý vagý az kwlfë vagý az belfë rezebël az  
 feonek ýwth, megh kel azth eofmerný az ýeleokbeol, kýketh megh  
 ýrtunk, es azokbolis az Melyek az feonek kwlfë fayafath az  
 belfëtwl megh valaztýak.

Az feobeol valo rutfagnak penygh le chýorgo allattýat

chýnalýak es éregbitýk, az Merteknekwl valo es igén Nedwes  
eledelék, es az feonek erétlenfege, es hýdegh mertekletlenfegh.  
Ez okokbol az Megh gywlth rutfagh ha fokaigh helýen marad,  
az Betegfegeoket es Nyawalýakat vgý hozza megh. Le wzý  
penýgh az fébél azth myndén az, a ký helýebeol azth ký mozdýthattýa.  
Mýnth az Megh Nehezýtefnek beofege, ký fachýaro  
hýdegh, Olwazto hewfegh. Lagýto es zeléfýté férdé. Megh haborýto  
munka. Es elmenek megh bufulafa. Azérth hogý az rutfagh  
az eo Neheffege mýa az alfo rezeekben ala zalýon, Okaýth az le  
zallafnak megh kel erthený. Az Mostaný vý Orwofoknak fokaafaga,  
allattýa ennek az le chiorgafnak allattýath Az Auicennanak  
býzonýtafabol ký Nem elegfegés: es azt allattýak: Az Maýnak  
Melegh Nedweffegenek hogý fok paraýa megýén feol az fében,  
ký ozthon az Agý velének hýdegfegetwl vyzze valtozwan azonnal  
le zalýanak, zýnthé mynd az feoldnek paralkodafý kýk  
feolhékke Newekeodwen, myndgyarafth effékke leznek, Awagý  
Mýkeppen az paranak Bwzsa feol výtetwen, megh fwrwdýk es  
vyzze lezén. De a býzon dologh, hogý igh chýak egý kis rutfagh  
gywlhet. Merth azoknak is az kýknek vagý Mertekletés vagý  
hýdeg Maýok vagýon. Effele feo

**Zémnek fetetfegerél.** (Glaucoma. vl Amaurofis. Obscuritas.)

Setetfege az zémnek femmý Nem egýeb, hanem az zémnek  
harom Nedweffegý keozzwl az eggýknek a kýth wegh zýnw Nedweffegnek  
hýnak, kek awagý Seteth zýnre valtozafa: Az kýk  
ezzel bantatnak, olýan mýnthá valamý fwfth awagý kéd altal  
Neznenek. Ha penýgh tértenezh zérenth mas zýnth vezén maganak,  
az mýre Nez, azis mynd olýan zýwnnek tecczýk. Ez rýtkan  
efýk, de býzon dologh hogý ha az Nedweffegéknek mý voltath  
el valtoztattýa maýýnre az ozthon megh giogýulhatatlan.

Ez penýgh ez Nyawalýa, laffan laffan keowetkézýk, Neha  
+56

olý hertelen teortenýk, hogý igén kichýnth awagý egýcheppet  
sem lathatný az zémmel. Az laffan ýwé fetetfegnek penýgh fok  
okaý vadnak, merth awagý az zémnek Spiritufi, az az a mýwel eok  
elnek megh temerdeokédýk, vagý az zémnek be takaro ruhaý  
hartýaý megh fwrwdnek, awagý az zémnek Nedweffegý Spiritufi  
nem chýak megh temerdékeodnek, de laffubbak leznek.

(Okaý) Ezth penýgh megh hozza, az mynd vntalan valo Ees igén



hozzu betegfeqh. Az Nagy banath, az Nedwefsegéknek testowa  
valo el ozlafa mya melyet vgy mynth az zemnek megh femergese  
keoweth, Setetfegeth az zemnek megh hozza.

Az hertelen valo Setetfegnek penygh oka, merth az latas  
zolgaltato Inak, az temerdék es laffu Nedwefsegéktwl kyk oda  
efnek, megh zorýttatnak es megh lagýulnak.

Ezth penygh megh zerzyk, gyakor Nyerfefegék, Sok Bornak  
ytala. Napnak hewfegen valo mulathfagh, Fenek megh hewelefe  
awagy megh hydegwlefe. Etel vtan valo fo[k] tanulas, Feordeok,  
okadafok, feolletteb es alkolmathlanul azzonýallattal valo  
kezefwles, az lelekzetnek erewel valo megh tartoztatafa amely  
gyakortha az Trombytafoknak megh efyk, ezék ha moddal leznek,  
(Haebetudo) zemnek latafanak kettzesfeth hozzak, de ha feolletteb  
(Obfuscatio.) leznek, Setetfegeoth hoznak es zeoreznek.

Toabba neha megh efyk az zemnek fetetfege az Feonek igen  
megh wtefeyerth, awagy magas helrel valo le efeferth, az latafnak  
yna ha megh zakad, awagy chyak azerthis mykor az latafnak  
Inayban fok Nedweffeqh zal, de ez legh kennyeb giogyulafra  
az tebbý kezeth. Ha wtesmya awagy efes mya lezen, eleozér ky  
dagad az zem de az vtan be efyk vgy mynth. Sha az Nedwefsegéknek  
fokafaga mya lezen az Inaknak megh telefe. Feonek nagy  
Nehezen lethe, az zemeknek gyeokerýben keowetkezýk.

Ha azerth valakyt az Szemnek fetetfege hamarlaggal el  
foglal, es igen megh teolth myndennel az Embér, az karon valo  
kwlfé ereth kel megh vagny awagy az Medianat, Ifmeth egy  
Nyhan Nap el mulwan, azth mongya Aetius, hogy az Nyakat  
ruhawal megh kel zorýtaný, es megh kel odny, ifmeth megh  
zorýtaný fimegh odny, harmadczor is azth kel mywelný hogy az  
erekben lako leleok yobban megh mozdulyon, es az Nedweftegw  
leoth be zorýtafok ynkab megh nylyanak. Annak vthanna az  
Ornak keth feleol az zegeleten valo Erekeht, megh kel vagny es  
befeggel valo verth kellene ky bochyataný, es azt mongy[!]  
Aetius hogy eo ez Erekbél Nyha ky veoth. Annak vthanna  
ozthon yo az feonek hatulfo rezere keppelth vetny es megh vagdalny  
az helyet es verth ky veonný, Megh leoth dologh ez, hogy  
+57

az keppely az fen meeg raytha lewen, lathny kezdet az Embér.

Az keth vakzemekreis ygen yo Nadalyokath ragaztaný. Igen yo  
megh purgalny is oly purgatiowal a ky az temerdék Nyalath

kÿ hozza.

Ha penÿgh az zÿmnek fetetsege laffan laffan ÿwth,  
az Ornak zegeletÿn valo Erekbÿl kel verth vÿnnÿ, ezt penigh  
igÿn eleÿn kel chÿelekeodnÿ hogÿha kewes verw az kÿn az  
Nÿawalÿa vagion. De ha Bÿ verw, az Karon valo Ereth kel megh  
vagnÿ elÿzÿr. Az vthan kÿppÿlt kel az feÿe hatulÿara vethnÿ  
megh vagdalaffal. Io megh is purgalnÿ az Tefitÿth.  
Etele ez ilÿennek olÿ fele eledel legÿÿen a kÿ igÿn (Eledel)  
hamar emezthÿ, Seteth helyÿen ideftowa valo ÿaras igÿn ÿo,  
Bornak ÿtala tawol legÿÿen. Sÿth az vÿznek ÿtalatulis igÿn (Ital)  
twrtette magath. Mÿndÿn temerdÿk eledelt el tawoztaffon (Tanufagh)  
es Azzonÿallattal valo gÿakor kÿzÿfwleth. Napnak  
hewfegen valo ÿarafth Feordÿt, Delÿ alwafth, ezÿket mÿnd el  
kerwlÿe. Etel vthan nem ÿo magath ÿgÿn mozgatnÿ. Tanulnÿ,  
Irnÿ sem ÿo etel vthan. Elmenek feolÿtteb valo megh haborodafa  
Haragh, Nagÿ gondok es mÿnd effelek, etel vthan igÿn el tawoztaffanak.  
Gÿakor okadafoktul oÿa magath. De ar[!] Orczÿath  
mÿndÿn napon ÿo megh mosnÿ hÿdegh vÿzzel ÿeleofben effÿ  
vÿzzel.

Bakfwnek vÿzeth, ruthanak, zapura fwnek Czÿnadonÿanak, (Oruofzagok)  
Eufrafianak, kÿmennek, es rofanak vÿzeth, ana uncia i,  
hozzu borfoth drachma i, Aloefth scrupulus ij, Mÿrrhat scrupulus j, az kÿk arra valok  
teord porra, chÿnalÿ zÿmnek valo vÿzeth, ezth bochÿafd bele.  
Feÿer Borfoth, Saffranth, Balfamumot, Salkelÿw Epeÿeth,  
ha penÿgh azth nem talalnÿ Borÿu awagÿ igÿn haragus kakas  
Epeÿeth ana scrupulus ij, zep tÿzta Mezet kÿt fÿl forraltal es taÿtekat el  
hantad uncia iiij. Io Borth libra iij, kÿmennek kÿ fachÿarth leweth libra j,  
Ezÿket ilÿen modon chÿnalÿad eo3we: Az Borfoth es  
Saffrant tÿrd megh zep lagÿan, az vthan elegÿcd az Borban, es  
az vthan ve3d az kÿmennek kÿ fachÿarth leweth bele, es elegÿch  
ÿo modon ÿ3we ezÿketh. Az vthan mÿnd az Balfamumoth, Epeth,  
Mezet, ve3d bele, es mÿnd addÿgh kewerÿed tÿrÿed hogÿ zepÿn  
ÿ3we elegÿÿggÿek, es az bornak femmÿ hÿgfaga megh Ne teftek.  
O3thon mÿkor ez olÿan lezÿn mÿnth az Pep, Cÿpros fabol chÿnalt  
edenben tÿlchÿed es tarchÿad, mÿkor az zwkzegh kewannÿa,  
Ezzel kennÿed az zÿmÿth, Smegh latod hogÿ olÿ hatalmas  
orwoffagh ez, a kÿwel fok Setetÿs zeomÿk giogÿultanak megh.  
Haznal azerth zÿmnek Setetfegerÿl, homalÿarol, vÿzketeferÿl, es  
a kÿ ÿmmar vgÿan Nem latna is: arrol. Auguftus Chÿazar kÿ

+58

Christus vronk zwletefe koran vralkodoth, Ezzel ez orwoffaggal elth, merth hÿtuan zÿmeÿ volthanak. Ebben vgÿan femmÿ ketfegÿd ne legÿÿn.

### **Zÿmnek Venfegtwl ualo fetetfegerÿl.**

Pomagranatnak az leweth megh annÿ Mertekw tÿzta Mezzel elegÿcÿd eoÿwe, azzal kennÿed. De ez orwoffagh mÿnnel toab aal annal haznofb, ha az Napon tartod hogÿ oth megh erÿek. Ez orwoffagh fok kep ÿroknak es ÿrafban munkalkodoknak haznalth. (Hipochifis. Suffufio. Cataracta.) Zÿmnek kÿnyben labbafarol.

Ez Nÿawalÿa, az Termezeth kÿwl valo Nedueffegÿknek megh aluuafa, vagÿ az zÿm fenÿÿn, vagÿ az hartÿanak az melÿben az zÿm fen vagÿon, es az Crÿftalÿ zÿnw Nedweffegnek kÿth hÿnak, keozeotteok valo megh alwafa. Ez penÿgh

(Oka) zarmazÿk ala az Agÿ velÿbeol az Latafra melÿ Inak zolgalnak azokon igÿn laffan laffan, annÿra hogÿ elÿzÿr chÿak

megh fem eofmerhetnÿ. Mÿndÿn zÿmnek kÿnywes voltha melÿ az zÿm fenÿ eleoth vagÿon ezth chÿelekÿdÿ, hogÿ az eleotte valo abraÿatokat es zÿnÿketh megh nem tuggÿa valaztanÿ, es nemÿs (Ieleÿ) Nezhety valoban azokath. Eleozÿr azerth mÿkor annÿra vekonÿ az Nedweffegh hogÿ chÿak alÿgh eofmernÿ megh, akkor mÿntha valamÿ fwfth, awagÿ para, awagÿ pokhalo forogna az zÿm eleoth vgÿ teccÿk. De az vthan mÿntha valamÿ legÿek volnanak elÿtte. wdÿwel penÿglen annÿra megh temerdÿkÿdÿk, hogÿ zÿnthe az latafth is el vezÿ ha az zÿm feneth telyeffeggel el borÿttÿa. Ha penÿgh chÿak valamÿ rezeth foglalÿa el az zÿm fennek, ez ilÿen akarmÿ allatnak is az mÿ az zÿm eleoth forogh, chÿak valamÿ rezeth nem haggÿa lathnÿ. Mÿndeÿkÿbÿl ezeben vehety embÿr, az Themerdÿk eoÿwe aluth feÿer Nedweffegÿth.

(Oka) Ennek azerth az Nÿawalÿanak oka az mÿth mondottunk vgÿan az: De megh lezÿn Neha attulis hogÿ az latafnak lelkey (Spiritufi deakul) megh hwlnek es erÿtlenÿdnek. Ez penÿgh ÿnkab megh teortenÿk az ven Embÿrÿkÿn es az hozzu betegfegben fekwÿkÿn. Igÿn Nehezen valo okadaftul es wteftwl is megh lezÿn.

(Oka) Ez Nÿawalÿa penÿglen Neha chÿak az zÿmnek vetkes voltatul lezÿn. De Neha az gÿomortulis vagÿon: Ha az gÿomorban lewÿ hÿtwan Nedweffegÿktwl vagÿon, mÿnd az keth zÿmÿn lezÿn.

+59

Ha penygh chyak az zemtwl vagyon, nem kezdetyk ecczermynd mynd az keth zemekn. hanem Neha eggketh, neha mynd az keth zemeþ banthya, de nem ecczermynd es nem hafonlatofkeppen foglalya el. Megh valasztathatyk az wdnek my voltabol is, merth ha harom vagy Negy holnapya vagyon annak hogy az zemnek kenywel valo labbafa megh tecczyk, de Nezwen az zemnek feneth femmy feteteffegh raytha megh Nem tecczyk, az gyomornak Nyawalyaiabol vagyon ez. Ha penygh anny fok wd mulas nem volth benne, megh kel az Betegeth kerdeny elzer, hogy ez nyawalia az my vltha fogwa kezdeteth, zwntelen mynden napon kezbe vetefnekwl raytha volth e az zemn, vagy Neha vgy tecczeth hogy zynthe megh gyogyult volna az zem, Merth az zwntelen valo raytha letel bizonyos yegyegye hogy chyak az zemtwl magatul vagyon az Nyawalia, De ha volt valam y kezben vetes es tagytas, Az gyomornak nyawalyaiabol vagyon, annywal ynkab penyglen, hogyha az Etelnek megh emeztese vthan femmy affele nynchen keny labbas az zemn. Seth ez is bizonyos yeke, hogy a mykor affele kenywel labnak az zemek es az gyomor zayais fay akkor, es okadwan az gyomornak fayafa azonnal megh laffodyk. Ha chyak eggk zem fen tecczyk penygh fetetefnek awagy zawarofnak nem tyztanak, az Nyawalyanak elfe kezdetyth yecczy.

Ez Nyawalaban lewe embernek, vekon es zaraþto (Elefegh) eledellel kel elny, teljes az orwoflafnak ydeye koran bor (Ital) ytalt el tawoztaffon, es Mezes vyzeth, awagy fa heawal feoth vyzeth igyek. Valamyk megh teltyk az feyeth, mynd (Tanufagh) azokath el tawoztaffa. Ne feoreggyek hanem ha valam Nyerfefegnek el ozlafaerth volna zwkzeges az feord, de akkoron is az ferdnek parayan fokat mulathny nem yo hanem hamar ky kel belle kelnny. Halath, gywmelcheoth es valam az testeoth megh Nedvesythy, femmyt olyath megh ne egyek.

Orwoflafath ennek igen yo Er vagafon kezdeny, (Oruoþsagok) az Cefalicat ky vagion az karon, Magyarul Fe erenek hyak kel megh vagny. Er es Clysterketh is yo be adny. Orwoffagokat is igen yo adny, kyrrel oda feol a hol az Fenek nyawalyaarol yrtham, talalz emlekeozeteth.

Tengery hagymabol, kyt Deakul Scillanak hynak chynalth Mezes eczeteth vegy uncia j, Rofa Mezeteth uncia s, Kemeny vyzeth,

Bakfw es maȳoran vȳzeth, ana uncia j, elegȳcz eoȳwe ezĕketh es ad  
megh ŷnnȳa.

+60

Mȳkor oȳthon megh purgalod ŷol, az fĕnek hatulȳara ŷo  
kĕppĕlt vethnȳ megh vagdalaffal es verhĕteffel. Az mȳnemw  
etetĕ Cauteriomoth ŷrtham oda feolȳeb az feo zedwlefrĕl ŷo aȳth  
az Nȳakra hatul kĕthnȳ.

Kĕmenȳ vȳzeth uncia ij, Cȳnadonȳa vȳzeth es Eufrafia vȳzeth  
mȳnd az ketfelet uncia j s, zaraȳ fenȳw vȳaȳth drachma j, Cadmiath drachma ij,  
elegȳcz eoȳwe ezĕketh es chȳnalȳ zĕmnek valo vȳzeth, ezth  
bocȳafd az zĕmben.

Mȳrrhat, Maftixoth, Tȳkmon feȳereth, Feoldȳ apro gȳlȳztath,  
Chȳgath, Aloefth, ezeoket teord eoȳwe, keofd az zĕmre.

Rutath tĕrȳ porra, tȳȳta Mezzel egȳenlĕ mertekkel elegȳch  
ĕȳwe, ezzel kend az zĕmeoth.

Lewefticomnak az leweleth tĕrd megh, es annak az leweth  
o borral elegȳch eoȳwe, az zĕmĕth Tal zallal aȳzal kennȳed.

Mȳrrath, Borfoth egȳenlĕ mertekkel vegȳ, elegȳcd eoȳwe  
tȳȳta Mezzel es aȳzal kennȳed.

Mȳndĕn fele Epewel ha kĕmenȳ vȳzewel eoȳwe elegȳteod,  
igĕn ŷo kennȳ.

Eȳ orwoffagokkal ŷdeȳen kel elnȳ, mert ha gȳĕkeret  
ver az Nȳawalȳa, halȳagh fogh kĕwetkeoznȳ beleole.

+61

**Zĕm fennek megh terȳedefĕrl.** ([M]ȳdriaŷis. Alintifar Pupillae dilatatio.)

Zĕmnek fenenek megh terȳedefĕ, az mȳkor mȳndĕn kȳlŷfebnek  
teccȳȳk annal az menȳ volna. Eȳ vagȳ az betegfegnek eleȳn  
awagȳ annak vthanna teortenȳk, az zĕmnek fenenek zȳne (Iele)  
ŷemmȳben megh nem valtoȳȳk, de azert ŷokkal zelĕŷb lezĕn az zĕm  
fen annal az mȳnth zokoth volna lĕnnȳ, annȳra hogȳ az Maŷodȳk  
kwlfĕ kerekfegre is el kȳ terȳed, kȳ mȳa az latas Neha telȳeffeggel  
megh bantatȳk. Neha penȳgh annȳra, hogȳ lath az Betegh  
de ŷetetĕffen lath. Lezĕn ez abbol, hogȳ az zĕm hartȳaȳath (Oka)  
a kȳ megh vagȳon furwa, es az zĕm fen abban az furaŷban vagȳon,  
megh tĕlthȳ igĕn az hȳtwan Nedweŷfegh, kȳ oȳthon aȳth megh  
terȳeztȳ mȳnd az hartȳath mȳnd az lȳkath.

Etele mȳndĕn affele legȳĕn ez ilȳennek a kȳ az (Etele)

haŷath lagȳan tarthȳa, Borth ne igȳek mȳnd addigh is a (Itala)

mýgh megh gyögýul. Sok ýdeigh valo ýarafok Seteth (Tanufagh)  
helýèn haznofok, Feoreodný gyakortha Nem ýo, ha penýgh  
feordeoben mènneis, az feýeth nem ýo megh mofathný.

Oruoflaný eztis az betegfegèth legh elèzèr Er (Oruofsagok)  
vagafon kel kezdený, megh kel vakný az karon az Cefalica Ereth,  
purgacioth is ýo adný. Ha penýgh Nem lehetne fem az Er  
vagafa fem az purgacio adas valamý okbol, az Ornak keth zegeletýn  
kel ereth vagný, es kèppèlth kel vethný az fènek hatulfo  
rezere. Mýndèn igýekezozet penýgh azon legýèn hogý az zèmrèl  
az Nedwefleghe ala vonattafek. Sos výzzel az homlokoth es zèméth  
ýo mofný, de ne legýèn igèn fos. Telben meleggel, Nýarban  
hýdeggel, vgýan azon výzzel az egez orczzadat mýndis ýo megh  
mofný, Meeg annalis ýob hogý bele merýcche, es az  
zèmeth nýtwa tartwan egý ideigh vgý benne tarchya. Ha Tengèr  
výzet kaphat embèr, az legh ýob erre. Ezzel orwofold penýgh az  
zèméth.

Saffranth, Aloefth, Mýrrhat, ana drachma ij, pompholiginis lotot,  
drachma s, Litý drachma s, Io Borth uncia ij, Mezeth uncia iij, Eleozèr egý kewes  
borban elegých el az Saffrant, az vthan az tébbýth, mýkor megh  
fwrwdýk az vthan vtolzor elegých az mezeth hozza, az vthan téd  
wegben. Elý vele mýkor az zwkzegh kewannya.

### **Zèm fennek megh zorulafarol.** (Phtifis. Tabes Pupillae diminutio.)

Zèmnek fenenek megh zorulafa olý nyawalya melyben az  
zèm fen zorultab termezetýnel. Seteteb magaban es bèmèrgèzètteb  
+62

(Oka) lezèn. Ez penýgh attul lezèn mýkor az zèmnek harom  
Nedweflegenek az kýwel lath az embeor, az eggýk kýth wegh  
zýnwnek hýnak, valamý okbol megh emeztédýk, merth azzal az  
is az hartya Melýben az zèm fene aal, egben vonodwan es megh  
fèmèrgèzwen, az lýkath melýben az zèm fen al megh zorýttia,  
zarazfagbol lezèn egý zowal. Ettwl vagion az hogý ez ilýen,  
vezèdelmes erètlenfeggel es zèrnýw nagý feo fajaffal kèwetkeozýk  
wdèwel lènný az embèrèn.

(Elefegh) Etele ez ilýennek legýèn mýndèn affele a ký

(Tanufagh) Neduesíth, lew, lewes etèk. Sarga zýnw io zagu bor,  
Mýhelt ezýk azonnal el alugýek. Fèrèdný is igèn io, es az feyet  
meleg výzzel mýnd vnos vntalan megh mofný.

(Oruofsagok) Oruoflafa ennek ez, hogý az feolfè tagyaýt

embër igën gÿakorolÿa, vallaÿth, karÿaÿth, az lelëgzetnek megh tartoztatafawal, az feÿeth es orcÿad igën ereoffen kel tÿrlenÿ, es az zëmëketh is vÿawal embërnek ÿo tÿrlenÿ vnos vntalan es meleggel az orcÿÿath ÿo taplalnÿ. Es az feÿeth olÿal kennÿ kÿ felrezenth megh melegitÿ, mÿnth az kek liliom olaÿ. Toaba, az zëm heat keweffe fÿel vonwan ezzel ÿo kennÿ az zëmëth.

Ammoniacum drachma j, Litÿum drachma iij, Saffran drachma ij, Rez rofda drachma j, tÿrd megh vÿzben ezëketh, ezzel kennÿed

([N]ephelion. Nubecula. **Zëmnek homalÿofsagarol.**

Albugo tenuis.)

Zëmnek homalÿa olÿ Nedweffegh az kÿ az kerekdÿd hartÿahoz (Ieÿÿ) ragad, melÿ mÿnd az egez zëmëth be takarÿa. a kÿn vagÿon ez Nÿawalÿa vgÿ tecczÿk nekÿ mÿntha fÿelhÿ awagÿ valamÿ fwfth es para altal Nezne mÿndëneketh. Ez oÿthon megh temerdëkeodwen chÿnalÿa az Halÿagoth.

(Eledel) Effele nÿawalia az kÿn vagion, mÿndën erës, Sos es temerdëk eteltwl oÿa magath, es bornak fok ÿtatalul, mÿndën eledellel olÿal elÿën melÿet hamar megh emezthet.

(Tanufagh) Ha mÿkor orwoflanÿ akarod az zëmëth Etel eleoth mÿweld azth mÿkor az tegnapÿ vachÿorat ÿmmar megh emeztÿtte es ÿmmar zekÿ mÿnth, feÿe is megh kwnÿwdÿt.

(Oruofsagok) Lo Teÿet elegÿch eoÿwe Mezzel, ezzel kennÿed.

---

Eufrafiat zeogÿ, es az gÿeokereth hand el, zaraÿd arnÿekon

+63

Tÿkzëm fwnek kÿth hÿnak, annak az vÿraganak fachÿard kÿ az leweth, elegÿch eoÿwe Mezzel, bochÿafd az zëmben.

Haÿnalÿ harmatoh, Feÿer zÿlÿ lewelenek kÿ fachÿart leweth es az rathanak is veogÿed es elegÿch eoÿwe, ezth bochÿafd az zëmben.

Feoldÿ Thëmÿen fweth feoÿ megh borban, es abban bochÿas az homalÿos zëmben.

Eorwenÿës borth agÿ ÿnnÿa gÿakortha.

Az Feÿer fwz mÿkor vÿragoÿÿk, vagd megh az fwz fa oldalath, es az melÿ vÿz abbol kÿ chÿorogh, azth bochÿaffad az zëmben.

Veres kapoÿtanak kÿ fachÿarth leweth feoÿd megh

Mezben, az zémeknek vegeyth belél azzal kennyed.

Kémenth, rutath, téry eozwe, es elegyéd io Borral megh,  
fachyard kÿ az leweth, azzal kennyed az homalios zém kèrnÿeketh.  
Rutha vÿzeth Eger fark vÿzzel elegyéd eozwe, ezth bochÿafd  
az zèmben.

Celidonianak, kèmennek, Ruthanak (awagy iob az helÿeben  
Ifthen faÿanak) kÿ fachÿart lewèkbél vegÿ mÿndènykbeol  
egÿ kalannÿth, es keth kalan tÿzta Mezeth. Ebbél reggel, del  
vthan, Eftwe, egÿ tolzalrol bochÿas be az zémèdben, de oztan  
ezèn feolwl azzonÿallatnak teÿeth bochÿaffad az zèmben a kÿ  
ferfÿ gÿermèkeoth zoptath, ezth penÿgh azerth kel oda bocÿatanÿ,  
annak erès voltat hogÿ enhÿcche es hÿwèfÿcche, De az azzonÿallat  
teÿet akkor feÿeffed kÿ, mÿkor ÿmmar etel vthan emezteoth  
az azzonÿallath.

Safkefelwnek Epeÿeth, pèzerczenek az kÿ fachÿarth lewewel  
awagy porawal elegyéd eozwe Mezzel egg'wt, tolzallal ebben  
bochÿas az zèmben.

Zapora fweth téry eozwe dÿzno haÿal. Eÿelre kéfd az  
zèmre, maſnap vèd el rola, megh tÿztul az zém.

Kèmennek, leweleth Nÿerfen, Bakfwnek lewelet megh annÿth  
téry eozwe es ezzel kennyed.

---

megh es teord porra, elegÿch feÿer Borban, es enheÿra Negÿwen  
napigh ilÿenth igÿal reggel egÿ kalanban kÿ ferne, zeomnek ez  
el vezÿ homalÿoffagath, az latafth megh tÿztÿttia, es az Embeornek  
elmeÿet is megh vÿttÿa. Ez orwoffagh megh probaltatoth fok  
ven Embèrèkèn kÿk latafokban megh fogÿatkoztanak, kÿk az  
vthan zÿnthe vgÿ lattanak mÿntha ifÿak voltak volna.

+64

Kechke Sawowal es teÿel melegèn, tÿzèn eoteod napÿgh  
taplalÿad az zémèth, ſmegh tÿztittia.

Tÿztha fa olayban ves pèzercze leweleth es egÿ falka  
ÿdeigh had fonnyaggion benne az olayban, az vthan vèfd kÿ az  
fweth az olaybol, ebben az olayban bochas az zèmben.

Menthanak kÿ fachÿart leweth is io az zèmben be bochÿatanÿ,  
merth el tÿztÿttia.

Kÿs feold Epeÿenek kÿ fachÿart leweth elegÿcz  
èzwe Mezzel, azth bocÿafd az zèmben.



Lo foľkanak magwath es vthÿ fw magwath egefd megh  
mazos fazekachkaban, azt a porth hÿnched bele.

Czÿnadonÿath azzath, ifmeth az kÿ fachÿart lewebÿlis vegÿ  
drachma iij, Ammi magoth drachma j, Nadmezeth zep feÿert drachma j, tÿrd megh  
porul ezÿketh, es ezth hÿnchÿed az zÿmben.

(Leucoma. Crafsa albugo.) **Zÿmnek Halÿagarol.**

Az Halÿagh, temerdÿk es feÿer Nedweffegh abban az  
(Oka) hartÿaban a kÿben az zÿm fen aal, awagÿ feoleotte annak  
kÿ olÿ igÿen megh aluzÿk es fwrwdÿk oth, hogÿ az zÿmnek latafanak  
eleoffegeth el vezÿ, merth az zÿm fenÿÿen feolwl vagion.

(Elefegh) Etel es ÿtal felebÿl vgÿ elÿÿen az mÿnth az zÿmnek  
homalÿoffagaban ÿrtuk.

(Oruofsagok) Mezeth, kÿmennek kÿ fachÿarth leweth vÿd  
mÿnd egÿ aranth, Fogol madar Epeÿeth is annÿth ana uncia j. Balfamumoth  
uncia iij az nÿnchÿen igaz Spicanard olayt, ezÿketh elegÿcd  
ÿzwe es teod mofarban, tÿrd erÿffen megh, tÿd valamÿ Edenben  
az Nap fenre, es tarch oth Negÿwen napÿglan, ezzel kennÿed.  
Egÿ vÿ Tÿkmonÿath vegÿ es teod erÿs eczetben azth, alÿon  
mÿnd addigh benne az mÿgh az heat el emezthÿ hogÿ chÿak  
az hartÿaczkaÿa marad, vÿd kÿ az vthan es az hartÿachkath  
zakaÿd feol, abban vÿzeth talalÿ, azth bochÿafd az haliagos  
zÿmben.

Gÿÿemberth, Nadmezeth, erÿffen megh fwłth tÿkmon feÿereth  
vÿgÿed, tÿrd mÿnd eoÿwe ezÿketh, tÿztha ruha altal fachÿard  
kÿ, es azzal az vÿzzel kennÿed az haliagos zÿmÿth.

Hath vÿ tÿkmonÿath egÿ kis fazekban feodÿ alath  
fÿz erÿffen megh, de vÿ fazekban es vÿ feodÿ alat fÿzzed,  
mÿkoron kemenÿÿen megh fÿttenek vÿd kÿ, hafÿcd megh ÿket es  
az zekeÿth vÿfd el, oÿton mÿndÿnÿknek az feÿeriben teolch ez  
porban az kÿ kÿwetkÿzÿk, az vtan ruha kÿzÿben kel tÿnnÿ az  
+65

tÿkmonÿath, es erÿffen kel fachÿarnÿ hogÿ az lewe kÿ ÿwiÿn  
mÿndÿnÿk Tÿkmonak. Az por penÿgh ez: Vitriolum romanu drachma ij,  
Camfor drachma j, gÿÿember is drachma j, ezÿket porul elegÿcz eoÿwe, ezth kel  
az tÿkmonÿakban tÿnnÿd, az melÿ vÿzeth oÿton az tÿkmonÿakbol  
kÿ fachÿarÿ, azth bocÿafd az zÿmben.

Chÿganak az heat, teord porra, elegÿch eoÿwe Mezzel, ezzel  
kennÿed.

Fejer pokot hozzu labuth teorÿ megh ÿol, es teod fa olayban,  
ebben bocÿas az zÿmben, el rontÿa az halÿagoth.

Czÿnadonÿanak az leweleth, Fejer wrmÿeth, kÿmenth, tÿrÿ  
eozwe mofarban egÿenlÿ mertekkel, ÿol eozwe tÿrÿed, tÿrÿeth  
temfoth is elegÿch keozÿben es ehÿz egÿ kÿs Borth is, fachÿard  
kÿ ruha altal ezÿketh erÿffen, tÿd wegben es ebben bochÿas az  
zÿmben.

Fogolÿ Madarnak Epeÿeth, es raÿ Mezet, vÿgied egÿenlÿ  
mertekkel, elegÿch eozwe ezÿketh, es harmad napÿgh alÿon vgÿ.  
Harmadnap el mulwan, ezzel kennÿed az haliagos zÿmÿeth. Ifthen  
fegÿtfegebeol el vezÿ az halÿagoth.

**Zÿmnek maculaÿarol.** (Hÿpopion, Sug[il]latio, vl mac[ula] Oculi.)

Zÿmnek Maculaÿ leznek, mÿkor valamÿ wtes mÿa megh  
tÿrÿk es megh romol az zÿm az mÿben al, es az zÿmnek be (Oka)  
takaro hartÿaÿban valamÿ ver gÿwl, es ozthon az zÿmnek  
kwlfÿ rezeÿben ver chÿeoppÿk tecczenek mÿnth valamÿ pontok.

Ennek giogÿtafawal fÿetnÿ kel ezerth, hogÿ (Tanufagh)  
megh ne alugÿanak es feketÿggÿenek oth, merth ozton ha oth megh  
aluzÿk, nehezeb az vthan onneth el ozlatnÿ. Mÿvel hogÿ az Erek  
tartoÿa, a melybÿel az ver kÿ ÿw meg romol: El ozlatowal kel  
orwoflanÿ:

Kÿmenth, Rutath, Eufrafiath, zaporafweth vadhÿmenth, (Oruofsagok)  
Tormentillat, Bakfweth, Dÿzno kekÿth, Sarga liliom  
gÿÿkereth, egÿ mertekkel vÿgÿed ezÿketh, es tÿrd eozwe. Elfÿ  
napon tÿd borban, Mafoð napon ferfÿ gÿÿermeok vÿzeletÿben, ved  
vÿzeth az vthan Alembiconon. Ez vÿz mÿndÿn maculat el vezÿn  
az zÿmrÿel, es az latafth megh erÿffithÿ.

Kÿmenÿ magoth, petrefelmeth, Apiomoth, Anifumoth, kakas  
tareÿ fweth, mÿnd az ketfele Celidonianak gÿÿkereth, Sarga  
liliomnak Bak fwnek az leweleth, Apro Boÿtorÿanth, Eufrafiat,  
Rutath, Tormentillat, zaporafwet, ezÿket egÿ mertekÿn vewen  
teord eozwe eoketh, Elfÿ napon tÿd ferfÿ gÿÿermÿk vÿzeletÿben,  
+66

Mafoð napon feÿer borban, Harmadnapon zamar Teÿben, Negÿed  
napon vÿd vÿzeth, ez vÿz megh tÿztittia az zÿmÿeth es az latafat is  
megh erÿffithÿ.

Menÿethnek az Epeÿeth kÿmennek az lewewel egg'wt  
bochÿafd az zÿmben.

Czynadonjanak ky fachyart leweth azonnyallath teywel  
eggwth bochyafd az zemben.

Zekefw vyragot teory megh, elegych Eufrafia vyzben bochyafd  
az zeomben.

Kechke teyeth mynd egy mertekw borral elegych ezwe,  
bocyafd az zemben.

Azonny embeor teywel elegych eozwe yol megh  
tereth Themyent, bocyafd az zemben.

Galambnak awagy vad galambnak ved vereth az zarnya alath  
ezth bocyafd bele.

Melegych megh az Tykmon feyereth bocyafd az zemben,  
awagy kend valamý ruhara es ted reaia.

Megh fwlt tykmonnak az zekyt elegyc borban es kend az  
zemre feolwl, awagy kend valamý giapura es teod reaia.

Rofa lewelet es az vyragat is teord eozwe Borral, es gyeonge  
arpa lyztel, haznal.

Ha penygh megh feketedyk az ver az zemén, tehat Retketh  
kes az zemre feolwl.

(Pterygion Vngula. Vnguis Sebel.) **Zemnek kermerel.**  
Zemnek kerme femmy nem egyeb, hanem az zemnek nagyob  
zegeletyn az Or felél, valamý Inas hartyanak fel newekeodese,  
ky mynd az zeom fennek kwlfé kerekfegeigh el megyen, es  
(Oka) wdewel ha megh newekedhetyk az zemnek fenethis el buryttia.  
Lezen zemnek ruth rhewffegetwl, awagy temerdék Nedwefegeknek  
laffan laffan oda chyorgafatul. Fekete haljogh  
magyarul.

---

Kementh, Szapora fweth, Rutath, Rofath, Eufrafia, vad  
kementh, Bakfweth, Cynadonyath, venus hayath, mynd egy aranth  
ved ezeketh, terd megh es ted feyer borban, egy nap eftygh  
alyon benne, Mafnap az Alembiconban ved vyzeth, ebben telch  
az Szemben, akar my fele maculakath el tyztith.

+67

Etele ez ilyennek oly legyen a mely az temerdék (Elefegh)

Nedwefegeketh megh vekonychia, kyk mynemwek legyenek, oda  
feolyeb elegeth yrtunk feleole.

Elzeor ecczer purgatiot kel adny annak az kynek (Oruofsagok)

effele Nyawalyaia vagyon. Annak vthanna Malwath, apro malvat,  
awagy zeekfweth. Len magoth feoz megh, azzal moffad. Ezek

vthan ifmeth, ýo galýczkêwel, reznek heawal awagý dýzno epewel  
giogýtany. Tengêr tajtekat eges megh Borban elegých megh,  
es kend be vele.

Kechke Epeýeth elegých eo3we fekethe wrêmnek ký  
fachýart lewewel es Mezzel, a33al kennýed.

Galýczkêweth drachma iij gumýth drachma j s. têrd megh ezêketh Borral  
elegých eo3we, kend rea.

Galýczkêweth, gumith, Ammoniacum foth ana drachma ij. Ezêket  
têrd megh es eczetben elegýched, mýkor 3wkzegh ebben bocýas  
az zêmben.

### **Zêmn valo Fakadokokrol.** (Phlýctaene Veficae.)

Zêmn valo fakadokoknak Newezýk az zêmnek kwlfe hartýaian  
valo hoýagochkakath az zême feýeren feolwl, kýk leznek (Oka)  
forrofagtul, es az hýmlêfêkên legh ýnkab megh lezên. Az zýne  
penýgh kwleombêzê effele pattagozafnak. Merth az zêmnek be  
takaro hartýayan vagý zýnthelên az zýnên vagyon, vagý el oda  
be melýen. Merth mýwel hogý az zêmn be takaro hartýa myndênêftwl  
fogwa Negý vekoný hartýabol aal, Lezên neha ez,  
hogý az elfê hartýa alath ýndul, es akkor feketebnek tecczýk.  
Neha az mafodýk vagý harmadýk alath, az Feýerbnek tecczýk  
merth el oda be Melýen vagyon, Merth effele pattagozafnak az  
zýne termezety zêrenth fekethe. 33 zêmn be takaro hartýa penýgh  
olýan feýer mýnth az 3ep feýer Szaru, ees fenês. Menywel azerth  
az pattagozas Melýebben vagion, annywal feýerb, faydalmasb es  
Nehezeb.

Orwolafa ennek ýmýlien modon legýen. Effele (Oruofsagok)  
nyawalýaban lewêk kewefeth zolýanak, pwfefegfth igên el tawoztaffanak,  
haragoth, lelékzeth vetelnek megh tartoztatafath feolêtteb  
valo fenêffegeoth, Ozton igên kewes etellel ýtallal elegeoggýenek  
megh.

Ha az tefth igên megh rakodot, az wdê engedý es  
valamý okok megh nem allattýak, az feolfe Cefalicath kel megh  
vagný, ýeleofben az hoýagok ha nagyok es valamýkeppen vérheonyegêfis.

Io Erês Clýftert is be adný hogý az Nedwefsegêk  
ala zalýanak. Az hafatis megh kel ýnditaný, Týkhus lewewel,  
+68

vagý Aloeffel, vagý valamý affele keozênfegês dologgal, merth  
Erês purgatioth a ký az gyomroth megh banthýa, Nem ýo adný.

Ha latod hogÿ megh twzefwne, laffu orvoffagokkal es k nn ekkel[!] kel hozza nyuln , k th g eonge ruhara kel kenn , es m nd az vakz meth, pofa th es z m ld k n f lwl be kel keotn , k  ha megh zarad azt le v g ed, es ifmeth v ath teg  rea a. T kmonnak az zek th Saffrann al es eg  kewes Opiummal eleg cz eo3we, ezt kend ruhara.

Forroth Muftban ken ereth kewer  m nd eg  pep t, azt keoffed rea.

B falmat feozd megh  ol, az hufat magwa nekwl t rd megh es k fd rea.

Pomagranatnak az heat feozd megh v zben  ol, es k fd azt rea.

Ezt pen gh ig n ezeodben veod, hog  az z meoth zoro\xffan be ne keoffed, feoth valam helt az twzeffegh el meg  n rola, azonnal megh zwnn el az keotestwl, hanem z mnek valowal elteffed  lyennel.

Licium es Saffran  m nd ketfele drachma s. Acacia scrupulus j, rofa v zeth uncia j, ez ket eleg cz eo3we, es ch  pp nkent boch afd az z mben.

Bakzarwo fweth az magwat, awag  len magoth feoz megh v zben, awag  Sarkerepeth ezzel parol ad az z m t awag  cheppenkent boc as az z mben benne.

Tel es az m gh ez nyawal at orwolod, Bort ne ig ek az betegh, hanem v zet k ben kewes fa heat f ztel megh, es  g n lag an tarto elefeg th eg ek.

(Ophthalmia. Phlegmon oculj) **Z mnek fa asarol.**

Z mnek fa afa lemm  nem eg eb hanem az zeomnek kwlf  hart a anak az k  m nd az egez z m th be takar a es tart a m nd az teob hart akkal eo3we megh twzefwlese, mel   w az (lele ) z mnek z glet beol, Ez Nyawal aban az z mnek vekon  ere  megh dagadnak, es noha annak el tte lathatatlanok voltanak az zeom fe er n, de moft lathatok leznek, es valam  fe er volth az zeomben az m nd megh v r ffeod k. Nagy eg  fa dalommal vagion, k  mia el s k nweknek g akortha le chorgafok vagion, Ees neha az z mnek az k n ekewel eg et mben meeg az pofak is megh fuualkodnak. M kor az zeom fa as megh eoregb d k, az veoreffelleo z m fe er ann ra f l Newekeod k hog  az feketeyenel az z mnek f l eb aal, es meeg azt is be

+69

feodý. Lezén ez Nýawalia, attul hogý az vekoný feketehe ver (Okay)  
az zeomre chýorogh, az vakzémékén es egýeb zegletékén lewé  
Erekbel: Az kýknek effele ver folýas mýa az zémék ere ýmmar  
ký nýlatkozoth, azoknak azonnal megh twzefédýk es faý az zémék  
akar mý okbol, ha igén megh teoltý etellel es ýtallal magath,  
ha Napnak fwté hewfegere megýén, awagý ha valamýben eréffen  
mwnkalodýk, es egieb effele akar mý fele kwlfé dolgoktul.

Effele betegh igén feteth helyén legýén, es az (Tanufagh)  
zém faýafnak okath lathwan, vagý melegén vagý hýdegén ha az  
výlagofra ýw zém feodele fekete, zeold awagý Eg zýnw legýén  
merth az faýo zéméknek latafath effele zýnék vgýan megh  
výtyak.

Eledellel vekonnýal elýén es keweffel, Hufth ne egýek (Eledel)  
se teýeth, Borth se igýek ýeleafben az eleýben, hanem fa (Ital)  
heaüal feoth výzeth, awagý arpa výzeth. De ha az zém faýas  
vagýon valamý temerdék Nedwefsegékebeol Mez férth,  
awagý vekoný Borth, vagý výzes borth ýo ýnnýa. Nýugodný ýo,  
fén ýarný Nem ýo, Mýndén haborodafý elmenek tawol legýenek.

Ha igén megh téltfegtwl vagýon az zeom faýas (Oruofsagok)  
Ees twzes igén, mýngýarafth az Cefalica ereth kel megh vagný,  
es igén beofegés verth kel ký veonný, arrol ífmeréd penýgh azth  
megh, hogýha igén faý az zeom es vérés igén es forro, az mely  
keonwek beleole ký chýorognak, azok is igén forrok. Ha penýgh  
vagýon az temerdék Nedwefsegéktwl, vekoný Sos, elés es meleg  
keonwek chorognak ký beleole. Ezth purgaciowal kel ký vénný.  
Keth vagý harom Edes almath fws megh az hamuba, véd  
ký keth týkmonnak az zekýth, es az feýerewel elegých eozwe  
az almath, ebbeol chýnalý flastromoth egý kis rofa olaýth hozza  
elegýtwen, az faýdalmat megh enhitý.

Ruthanak výzeben, Eufrafianak, kémennek vegý ana uncia ij,  
Tucýat, scrupulus j, Aloefth scrupulus s. Ezéketh elegých ézwe mýndénnapon  
kecczér haromzoris ebbe bochýas az zémben.

Nýulnak twdeýet ha az faýo zémre kétéd, megh enhitý az  
faýafath.

Týkmonýat fws megh véd ký az zekýth, apiommal Saffrannýal  
es Mezzel teord eozwe, kéfd az zémre, el vezý faýafat es  
dagadafath.

Galleft teorý megh elegýcd eozwe arpa lýzstel výzben, kéfd  
az zémre.

Feýer wrēmnek leweth fachýard kÿ azzonýallath teýeben kÿ  
ferfÿ gÿermēkeoth zoptath, rofa vÿzzel es tÿkmonÿ feýerrel  
elegÿczed eoꝝwe eoketh, flaftrum moggÿara keofd az zēmre.

+70

Bēreknek az lewelet tērd megh keofd az homlokra,  
zēm faýaft es dagadaft̄h el vezēm.

Caftoreumoth drachma ij, Feýer makoth drachma vj, Saffrant drachma j, Belend  
fwet drachma iiij. Megh fwlt tÿkmon zekÿth No v. az menÿ Mez ehēz  
eleḡh teord eoꝝwe, kēfd az ket vakzēmēkre, el vezÿ az faýaft̄h  
es dagadaft̄h.

Vērēs kapozta lewelet teorÿ porra. Megh fwlt̄h tÿkmonnak  
zekÿth, Azzonýallat teýeth, Egÿ kewes mezet, tÿmporald eoꝝwe  
ezēketh, kēfd az faýo zēmre.

Eufrafia vÿzeth, rofa vÿzeth, rutha vÿzet, egÿenlē mertekkel  
vegÿ es tÿmporald eoꝝwe eoketh, ez̄t bochafd az faýo zēm̄ben.  
Petrefelyemnek zēd megh az leweleth, tēd folÿo hÿdeg vÿzben,  
egÿ tÿkmonnak feýereth habard megh temfowal, martogafd  
abban az petrefelēm leweleth, keth tÿzta ruha kēzeoth keofd  
az zēmre.

Epēryeth afd kÿ mÿnd tēwestwl feozd megh vÿzben mazos  
fazekban, hwch megh, keth ruha keozēth kēfd az faýo zēmre.

Kakonÿ ferencz orwoffaga.

Pÿmponÿa vÿraganak vēd vÿzeth, azt bochÿaffad az faýo  
zēm̄ben. Melÿth gērgÿ orwoffaga.

Sal ammoniacu, uncia j, Nÿl uncia 10, Tunciaia praeparata drachma j, Io nadmez,  
Camfor, vitriolium romanu, ana drachma j, ezēket teord eoꝝwe, teod wegben,  
teol [!] rofa vÿzet rea, egÿ Mezel bort is, mÿkor ez megh  
tÿz̄tul, ebben chÿēppen̄ch egÿ kichÿnt az zēm̄ben. Kenchtarto  
barath.

Kēmennek gÿēkereth mofd megh zepēm, es faragd le mÿnth  
az Cicoreath az gÿermēkdÿd felet, tÿkmon feiert temfowal habarÿ  
eoꝝwe es mÿnd elegÿch eoꝝwe eoketh, ebben ket ruha keozze  
vegÿ annÿth mÿnth egÿ Mogÿoro volna, keofd az zēmre, Sha  
megh zarad megh vÿobbat kēs. Palatÿcz Ianos orwoffaga.

---

Len magh olaÿnak az Elfē Sonkolÿat awagÿ teorkēlÿet,  
elegÿch eoꝝwe gummi arabicomm̄al es kos tēwÿffel. tegÿ ahoz  
egÿ kewes Maftixoth es igēm kichÿn camforth, az varas

chýpas zém heakath es vérés zéméketh megh zepitý ha rea kenéd,  
es zepén nezefth chýnal.

+71

### **Zémnek Veréfsegerél.**

Fagyál fa výraganak veod vyzeth azth bochýaffad az verés  
zeomben.

Baboth healý megh es teord megh, kéfd azt az homlokra.

Teomýenth téry porra, týkmon feýerewel habard eo3we keofd  
az zémre.

Vizý Bafilicont keth Nehezekeoth teorý megh es elegýcd mezben,  
azzal kennýed.

Azzoný embér teýet a ký ferfý gýermékeot zoptat elegých  
eo3we tereoth Saffrannýal, azzal kennýed.

Kechke lagý Saytoth es vaýath mos megh fokzor igén ýol,  
týkmoný feýerrel es rofa vyzzel elegých eo3we, chýnald az  
zémre.

Bozza fan mely gomba terém aztazd megh meleg vaýas  
borban, az vthan kéfd az zeomre, de ne legièn igén hew. Ez  
orwoffagh fokzor meg probaltatoth.

Zipora fwnek az lewelet teord megh, egý kýs téréf fowal  
elegých eo3we es kéfd az zémre, Mañnap véd el rola, megh latod  
hogý el týztult az ver az zémréf. Ez is probalt orwoffagh.

Bakfwnek az gýeokereth feozd megh vyzben hogý harmadreze  
el apaggýon, azzal taplalýad zémédet, vgýan azon fwnek az  
lewelewed penýgh keofd be az zémédet es homlokodath.

Rutath kémennýel téry eo3we, týkmoný feýerrel habard  
é3we, kéfd az zémre, félétte igén meg týztýttia.

...vyzben az Tuciat habard mynd addigh hogý ...vyznek  
az zýne megh valtozzek, azt a vyzet ... az zémben.

Kémenth azalý megh es téry megh, elegých eo3we  
týkmon feýerewel es kenýer bellel, kéfd az zémre.

Hýfopoth teorý megh es kéfd ket ruha ké3ze. Eofd megh  
Meleg vyzzel es Parold azzal az zéméth.

Kaproth es fekete gýoparth teorý megh wtégez3d megh elegých  
é3we azzonýallat teýewel, keofd az zémre.

Camfort rofa vyzzel chýnalý eo3we, march ruhat bele es  
téd az zémre.



Tucyath drachma ij, Sanguis Draconis, Nadmez, ana drachma j, t rd megh ez ket es z tald megh, ez porban ves egy kich nth az z mben, Nem feelmes. Feol tte megh probaltatoth es B zonyos orwoffagh ez.

+72

(Lippitudo) **Z mnek ch pafsagarol.**

Az Ch pas z m Neha ch yak az z m n feolwl Neha penygh bel eb vagyon. vagion N ha varaffaggal neha annekwl, Megh (Oka) lez n feo fa as m ya is, de legh  nkab m kor az z m megh twzel d k es az ver az z mre k  omol, az z m megh ch pasod k. (Oruofsagok) Porch n fwnek lewelet t rd megh es fach ard k  az leweth, ezth teod f lwl az z mre.

Rofa v zeth, k men  v zeth, Eufrafia v zeth ana uncia ij, Aloefth drachma j, Eleg cd eo3we ez keth, ebben boch as bele. K mennek g ekeret eg enl  mertekw fa olayban es v zben feozd megh er ffen m nd add gh hog  az v z el apagg on, ezzel kenn ed ez olayal. Ez ig n megh probaltatoth orwoffagh. Maaknak az lewelet, pomagranatnak heat, Arpa kafath, teord eo3we ez keth, k fd az z mre. Vth  fwnek leweth fach ard k , azt boch affad bele az z mben. Spong ath eges megh, eleg ch eo3we azth porul Eufrafia v zzel, azth boc affad az z mben.

(Pruritus) **Z mnek V zketefer l.**

Rofa olayth drachma vj, Maftixot, N l, ana uncia ij, fe er v azt az meny eh z elegh, f zd eo3we Ezzel kenn ed. Foghag manak belf  rezeth t rd eo3we Mezzel, es az v zket  z m th azzal kenn ed. Hew ch megh valam  t zta vafath k  nem rofdas, teg  az hew vafra Buza z m keth, annak az olayath borral eleg cd  3we, azzal kenn ed. Az v zketes ha Napnak megh egetefetwl awag  portul vagyon, g akortha ch yak meleg h v zzel moffad azth a melyben vag  rofath, vag  ch pket vag  lench et f ztel megh. Zaraz rofath teor  eo3we borral, teod az z mre Neha neha fa olayal is kenn ed.

(Nyctalopia. Nocturna caecitudo.) **Zëmnek Farkas Halÿagarol.**

Farkas halÿog az Magÿarul, mÿkor valakÿ yol lath nappal,

Napnyugath vthan keweffe, De ozthon Eÿel femmÿth nem lath.

Eÿely vakfagnak modhatny. Lezÿen ez Nyawalÿa az fÿnek erÿtelenfegetwl,

+73

ÿeleofben az lato (Spiritufnak) leleoknek es (Oka)

egÿeb Nedwefsegÿeknek megh temerdÿkÿdefetwl.

Elÿzeor azerth io ereth vagnÿ az Cefalicath es az (Oruofsagok)

zÿmnek zÿgeletÿn valo ereketh. Io Cliftert is be adny.

Borfoth, Tethw fwet, ana scrupulus j, Muftarth drachma j es scrupulus j, tÿrd megh

ezÿeketh chÿnalÿ chÿapoth beleole ilÿen modon. Az Ceclanak

gÿÿekerenek fachÿard kÿ az leweth, es azzal elegÿch ÿzwe az <chÿ>

porokath, hogÿ olÿ fwrw legÿÿen mÿnth az Mez volna, Ezÿeket

eo3we elegÿtwen told feol az orban, ezt penÿgh hath

vagÿ het nap chÿelekÿggÿed.

Etel eleoth igÿen ÿo mÿndenkoron porul Hiffopot vagÿ rutath

vagÿ fekete gioparth ÿnnÿa megh adny.

Ha ezzel megh nem giogÿul chÿnalÿ ilÿen purgaciot.

Scamoneat drachma s. Caftoreumoth scrupulus j, Soth drachma s. ezt penigh az igÿen

vaftagoknak aggyad, az gÿÿengebbeknek penÿgh elegh adny

Scamoneath scrupulus j, Ez purgatio felÿl azth mogia Aetius doctor, hogÿ

ezzel hertelen megh gÿogÿult effele vakfagbol az embÿr, awagÿ

az Nyawalÿath igÿen megh kÿffebbtÿthe.

Mezeth forralÿ feol es az taÿtekatul tÿztÿcd megh, ves

tÿreoth temfoth bele, es azt bochÿafd az zÿmben, de az vthan be

hunwa tarchÿa az zÿmeth.

Dÿ3no kenÿerne awagÿ repanak melÿ fwet hÿnak awagÿ

veorÿs hagÿmanak fachÿard kÿ akar melÿknek eggÿknek az

leweth, elegÿch eo3we Mezzel, awagÿ azzonÿallath Teÿewel, ezt

bochÿafd az zÿmben. De azerth igÿen gÿakorta ebben bele ne

bochÿas mÿwel hogÿ erÿs es chÿpkeodÿ orwoffagh.

Kechke Baknak az Maÿath tÿrÿed erÿffen az kezed kÿzÿth,

es az hafadafÿn az mÿnemw lew kÿ ÿw, azth tÿlchÿed tÿzÿnketteod

napÿgh az zÿmben.

Awagÿ vgÿan affele Maÿath tegÿ az elewen tw3re, mÿkor

verÿtÿzÿk vÿd verÿteketh, azzal kennÿed.

Vgÿan azon kechke Baknak az Epeÿewel awagÿ fogolÿ madar

Epeÿewelis ÿo az zÿmÿth kennÿ.

Szamar mýkor vyonnan ganellýk, mýngýarafth annak  
fachýard ký az leweth, az télched az zémben.

### **Zémbek latasarol.**

Ha melý zém Mezze feoldre ýol lath de kézel Nem.

Varýunak epeýeth, kefelýwnek epeýeth, fogolnak  
epeýet, Darunak epeýeth végyed ana drachma j. Az mezeth forrald fél  
+74

hand el az taýtekath, es vegý az týzta Mezbél drachma j, Balfamum  
olaýth drachma ij, elegých eo3we ezékét es mýndén napon ezth bocýaffad  
az zémben.

Hollonak Epeýeth, Eolýwnek epeýeth, Fogol madarnak  
epeýeth, Darunak epeýeth, chýnald mýnth feolwl megh ýrtuk, ez  
is ýo.

### **Ha az Zém zep, de keufet latný vele.**

Tormentillat feoz megh Borban, mýndén napon azth aggýad  
ýnnýa, egýebfele ýtalt Ne igýek.

Az Tormentillat penýgh mýndén napon meg fézzed es azth  
az zéméde kéffed Negý awagý Eot holnapig is.

(Inflamatio.)

### **Zémbek Twzefwleserél.**

Eokér nýelw fwnek kýth Deakul Borragonak hýnak véd  
výzeth, ebben bocýas az zémben, es kýwl is ezzel kennýed az  
zéméoth.

Zepzéleonek mýnd lewelet gywmélcheth vegýed es fachýard  
ký az leweth, march ruhat bele, kéfd az homlokra.

Iften faýat Bifalmawal feoz ézwe, kéfd rea.

Maknak az ký fachýart leweth fél Týkmonnak zekýwel es  
téréth faffrannýal chýnald eo3we, es keofd az zémre.

Belend fwnek lewelet es magwath chýnald ézwe lýztel es  
kéfd rea.

Thémýenth gywch megh, azzonýallat teýet es rofa výzeth  
elegých eo3we, es az megh gywth Themýenth fwfd abban, azban  
télch az zémben.

Féldý chýgath teorý eo3we egý Nýers Týkmonnýal,  
kend ruhara es kéfd az homlokra.

(Ecpiefmos. Exitus oculj.) **Zëmnek kÿ dëlledeferël.**

Ez Nyawalÿaban az zëmëk annÿra kÿ mënnek helyëkbël  
mÿnth ha vgÿan kÿ toltak volna onneth, es vgÿ aalnak, hÿiak ezth  
(Oka) zëmnek kÿ Mënefenek is. Megh tÿrtenÿk penÿgh ez Nyawalÿa  
az kwzkeodëkën, mÿkor az nagÿ kwzkeodesben megh  
fuladnak, awagÿ az kÿk mafkeppen is ha megh fuÿtatnak, kÿ  
Mered az zëmëk. Az azzonÿallatokon is megh lezën ez, mÿkor az  
+75

zwlefnek faÿdalmanak ÿdeÿen erëlkeodÿk zegenÿ a zwlefne. Az  
feobël valo fok chÿorgaftulis melÿ hertelen ÿw az zëmre  
megh efÿk.

Ha az fuladaftul vagÿ zwlefnek faÿdalmatul lët (Oruofsagok)  
azth megh erthetnÿ. De ha az Nedueffegeoknek le chiorgafatul  
leoth, feo faÿaffal lezën, az zëm hea is megh dagad es nagÿob  
lezën.

Ha azerth zwlefben azzonÿallaton vagion, mÿkor ozton megh  
tÿztul ÿol az azzonÿallath, az zëm is helyere al es megh  
giogÿul.

Ferfÿn ha vernek vetele awagÿ purgatio vetele vthan tÿrtenth  
es megh nem zwnÿk, keoppëlt kel az fënek hatulfo rezere  
vethnÿ, de megh nem kel vagdalnÿ.

Mezeth es teoreoth Saffranth elegÿch eo3we, kend tÿzta  
gÿapÿura, tÿd az zëmre, es kecczërës ruhawal këlđ altal zepën.  
Sos vÿzzel igën ÿo az homlokot mofnÿ.

**Zëmnek kechke Halÿogarul.** (Aegilops)

Az kechke halÿogh egÿ kis fakadek mÿnth egÿ kÿs  
zëmëlechÿë, az ornak chÿontÿa es az Nagÿobbÿk zëm zëglet  
këzëth lezën, kÿ mÿkor megh fakad, melÿ lÿka lezën, es azth  
ozton igën Nehez lezën megh giogÿtanÿ. Lezën ez az hÿtwan (Oka)  
vetkes nedweffegëktwl, melÿek oda az helre le zarmaznak.

Ez Nyawalÿath az tefthnek vekonÿfagaert ahol (Tanufagh)  
vacion es az chÿontnak kÿ alatta vagÿon megh vezefeyerth nehez  
gÿogÿtanÿ, Nem chÿak ezerth penÿgh nem gÿogÿulhato, de  
azert is hogÿ fok lagÿ orwoffaggal kel hozza nÿulnÿ, hozza ÿo  
modon Nem fernÿ az helyert ahol vagÿon, merth az zëmben is  
chÿorogh be abban, hozza fem fernÿ penÿgh kwlëmben az  
këteffel, hanemha mÿnd az zëmëth is be këtÿk, Melÿ dologh  
eleghe nehez lezën, mÿwel hogÿ fok ÿdeigh lehet az megh  
gÿogÿulas.

Az Nyawalya azerth mykor kezdetyk, az tefth (Oruofsagok)  
ha igen megh teltezeoth, az Nyawalia mely feleol vagion, onnet  
az Cefalica Ereth kel megh vagny.

Igen eres es eles chypkeodeo orwoffagokkal nem kel elny,  
merth az zem megh bantatyk, es az twzefwles is megh eoregbeodyk.

Ke rontho fweth ky parietarianak hynak vegy, es fachyard  
ky az leweth, elegych eozwe teorot faffranyal, azt teod rea, de  
+76

ez orwoffagoth gyakorta valtoztassad es vyat vyat kez rea.  
Trallianus azth irya, hogy eo ezzel az orwoffaggal az kechke  
halyogh vyonnan eredwen, fokakat gyogytoth megh.

Tenkelt hez megh Eczetben, teord yol megh, keld rea, Ez  
nem chyak az vyonnan kezdetth, de az ky vgyan megh  
genyetfegelfeodeot is, megh fakaztya es megh is giogyttya es  
mynd az chontygh haznal.

Rutath ves lugban, es feozd megh benne terd megh ezth  
keld rea.

Az Lugos rutha yollehet igen ezy eleozer, de az  
vthan megh lassodyk, es igen is haznal.

Ez penygh nagy dologh, hogy az Sebnek femmy helyet nem  
haggya, awagy ha hagya is Nem rutoth es Nem igen lathatoth  
hagy vthanna az megh giogyulafnak ez halyogh.

Feoldy chygakath teorv megh mynd heaftul, elegych abban  
Aloefth vagy Myrrhat, azt keld rea az mygh meeg megh nem  
genyetfegelfeodeoth, de ha ozton vgyan megh fakad is, el zaraztya  
ez orwoffagh.

### **Gyermekhenek Zemenek nyualyaayrol.**

Tykmonnak az feyereth habard megh, bocyafd az zemben,  
hewfegeth es gyakdofafath az zemnek el vezv.

Tykmonnak az zekyth rofa vyzben feozd megh, awagy rofa  
olayal habard eozwe, kend az zemre, az fayafat el vezv rola.  
Rofath tegy Egy Sakcyoban, forrald yol megh, ted az zemre,  
dagadafath faydalmath el vezv.

Bakfwnek az leweleth, kemennek az gyekereth feozd megh  
vyzben, azzal moffad az kenywezv zemet el zaraztya.

Balha fweth tegy tyzta vyzben. Egy Eyel alyon benne, ezzel  
akar kywl moffad az zemeth, akar bele bocyas benne, az zemnek  
vyzketefeth es keonywezefeth megh giogyttia.

Týkmoný zekýth rofa vÿzzel es lýztel, es azzonýembêr teýewel elegýcd eo3we, kend rea, es hatra verý az zêmrel az kênýwezeftth.

3arka lab vÿzeth ha kÿs gýermêknek az zeomeben eontýk mýndên fele Nýawalýarol haznal.

3apora fweth têrý eo3we týkmon feýerewel, kêfd rea Eýel, az Nedweffegêth el vezý.

+77

Baboth týztých megh az heatul, teord porra, elegých eo3we týkmon feýerewel, kêfd az ket vak zêmêkre, megh tartoztattýa az Nedweffegêketh, es nem bocýattýa az zêmre.

Akar mýchoda halnak az kêwerýth folýo vÿzben fogoth halnak, olwazd eo3we fa olaýal, es azt o3thon elegých egýbe mezzel, zêmêth igên vÿlagofýth ha Eýelre rea kêteod az zêm heara.

Kek vÿola vÿzeth awagý rofa vÿzeth ha zeomeben chýêppentez az gýermêkchýenek, zême vÿlagath eppitý.

Camfort rofa vÿzzel elegých eo3we, march gýapottat bele, têd az zêmre, faýafath el vezý.

Io Saffranth týkmoný zekýwel elegýcd eo3we kêfd az zêmre faýafath el vezý.

Opiumoth rofa vÿzben týmporalý eo3we, ezth chýepegezd az zêmber, igên faýafath el vezý az zêmnek, hewfeget el oltýa es dagadafath is megh giogýttýa.

Laurus olaýth, týkmonnak az zekýth, rofa olaýth, Terpentínath, Maftixot, ana uncia s. têrd porra az ký arra valo, elegých az Laurus es rofa olaýhoz vÿazth drachma ij, týmporald eo3we tw3nel az porokkal, ved ký hwých megh, ezzel kennýed az kis gýermêknek zême heath ha megh dagadoth.

Maftixot têrý megh týkmoný feýerrel elegých ê3we, ezzel kennýed be az zême heat. Seoth ha az Aala dagadnais, haznal mýnd ez keth orwoffagh rola.

### **Zêmnek Varafsagarol.**

(Vlcus)

Varaffaga az zêmnek Nýha az legh kwlfê Neha az mafodýk hartýayan lezên. Neha az zêmnek az hean awagý az (Okaý) zegletêkên Teortenýk wtefbeol, egýeb effele dolgokbolis, kýk kwlfêo okaý. De legh nagýob az Belfê oka, az Elês Nedweffegêknek etele es ragafa.

Ha az kwlfë okbol lezën az varaffagh, azth kënnÿen (Ieley)  
megh erthetnÿ annak zawabol az kÿn vagÿon. Ha penÿgh vagÿon  
az Erës Nedueffegëktwl, vÿzketesbeol, faÿdalombol es egÿeb  
affelebeol azt is megh tudhatnÿ. Nem olyan felelmefëk es vezëdelmefëk  
penÿgh az olian varazafok kÿk az kwlfë hartÿan vadnak  
mÿnt az melÿek az mafodÿkon. De legh vezëdelmeb az  
melÿ az mafodik hartÿan az zëm fennek mellette tÿrtenyk, Merth  
ez ÿlyentul az zëm heanak le zakadafa këwetkeozÿk igën  
hamarfaggal.

+78

(Oruofsagok) Az Tefth azerth ha fëleotteb megh vagion  
rakodwa az fok eteltwl ÿtaltul es abbol leoth hÿtuan Nedueffegëktl,  
mÿngÿarafth az Cefalica Ereth kel megh vagnÿ. Ha  
penÿgh Nedweffegëknek elës voltatul vagion az var, purgatiot es  
Clÿftert kel nekÿ adnÿ, hogÿ ala zalion az fok hÿtwan  
Nedweffegh.

Legh eleozeor gÿeonge orwoffagokkal kel hozza nÿulnÿ. Ha  
azerth twzefsegh vagÿon az zëm kërwl es valamÿ faÿdalom is  
meeg, Azzonÿ embeor teÿeth kel bele bocÿatanÿ.

Tÿkmonÿath mÿndënëftwl es rofa olaÿth es Melegb borth  
elegÿch eo3we, kend gÿapÿura, tÿd az zëmre.

Ennek vtanna o3thon, rofath awagÿ Sarkerepet feoz megh  
azzal taplalÿad moffad es azzonÿallath teÿewel elegÿch tÿkmon  
feÿert ë3we. Melegën abba bocÿas az zëmben.

Affele kenefeokkelis taplalÿad az melÿeket oda  
feol meg ÿrtham az zëmnek twzefwleferël, ÿeleofben az Maaknak  
feÿebël es Sarkerepbeol es kenÿerbeol a melÿ kezwl.

Gengÿek[!] legÿenek penÿgh az kenë ÿrek es chÿak az feolfë zëm  
heat kel megh kennÿ, hogÿ az kënweknek kÿ chiorgafaerth megh  
nÿthaffa az zëmëth. De ha az var rutfagos lezën, tehat Mezes  
bort kel chÿnalnÿ az kÿben valamÿ kichÿn vÿzis legiën, azzal  
kel mofnÿ. Awagÿ az Bakzarwo fweth igën zepën tÿztÿcd megh  
es igën erëffen megh moffad, az vthan egÿ Nap es egÿ Eÿel  
tÿzta vÿzben alÿon mazos fazekban, vgÿ feozd megh o3ton, es  
annak az vÿzehëz elegÿch egÿ kis Mezet es azzal moffad az  
zëmëoth. De ezt is ezeodben vëgÿed hogÿ az Bakzarwo fw az  
melÿ vÿzben eÿel es nappal allot, azth el kel eottenÿ, es vÿ  
vÿzet zep tÿztath kel rea teoltenÿ, abban fëzzed megh, aztis  
penÿgh ne feozzed fwfth mellet, hanem tÿzta zeneth kÿ tegÿ

maganak es azon feozzed. Ezert kel penigh az elfe es mafod vyzet el vethny az Bakzarwo fwnek hogymynden keferwfege abban marad. Harmadczor azerth az mely tyztha vyzben megh feozeth, zepen be feoggyed es vgy feozzed annyra penygh mynth Egy hygh zabafu Mez volna. Ozton veod ky es egy ruhan zwrđ altal az lewet, de az fwet Ne fachyard hanem az mynth chyak az ruhan altal eo magatul zwrenkezik, es ezt tarchyad az ruthfagnak tyztyafara. Ezth penygh tarthatny legh towab mafod awagy harmad Napra, merth az vthan megh eczetefeodyk fnem io lezen.

Ha mykor ozton az varnak rutfaga el tyztul, azonal megh tartozzal es az Bakzarwo fwnek lewewel ne mofad, hanem olyal orwofolyad az ky be newelheti huffal es be forrazthattya.

+79

Igy chynaly azerth annak valo orwoffagoth.

Ammoniacu, Sarcocola mynd ez ketfelebél drachma v, Themyenth, drachma x, Saffranth teorétteth drachma ij, ezeketh mynd teord megh, es Bakzarwo fwnek ky fachyarth leweben elegycczed, es ezzel kennyed.

Ezzel feol Newelwen az hufth zynwl az mynt lehet, az vthan az Sebnak helyenek el veztefere ilyen kené yreth chynaly.

Pompholiginis elotae, drachma iij, plumbi vfti, drachma ij, Saffranth, drachma j, Reznek heat kyh hynak Squama aevis, drachma ij, gumith uncia iij, ezeoket teord megh, es elegych eozwe effe vyzben yol, ezzel kennyed ez yrrel.

Cancamumoth ves borban, had alyon benne, es azth kel az zemben bocyatany, a hol Sebes, azzal kel mofny oth.

Feldy Chygakath egess megh, annak az hamuyat elegich ezwe mezzel, azzal kennyed.

Embér vyzeteoth forraly feol rez Medenczebe awagy valamý rez edenben, azt telch hydegén bele.

Bor Seoprwth egess megh, teord megh, azzal hynched.

Myrrhat teorý megh es azzal hynched.

Kalaryfth teorý porra, azzal hynched.

### **Zemnek wteferel.**

(Ictus oculj)

Ha az zem megh wttetyk es Sebe lezen, azonnal tery

Themyenth porra, elegych eozwe azzoný embér Tejewel es azth bochyafd bele.

Vad galambnak zylich galambnak, Gerlyczenek Fogolynak az verewel kennyed megh.



**Zĕmnek latafanak kettĕzeserĕl.** (Amblyopia Haebetudo)

Fejer Nyarfanak az mĕnemw Bĕmboĕ legh elĕzĕr

kĕ chĕraznak, teord eoꝝwe Meꝝzel, es aꝝzal kennĕed.

Muftar magoth teorĕ megh elegĕch eoꝝwe Meꝝzel es aꝝzal  
kennĕed.

Tĕkzĕm fwnek fachĕyard kĕ az leweth, es bochĕafd feol az  
orraban.

Fejer wrmĕth teorĕ eoꝝwe Meꝝzel aꝝth bochĕafd bele.

Ruthanak fachĕyard kĕ az leweth, egĕ pomaganathnak az  
heaban tĕlchĕed es twꝝnel forraꝝd feol, veod kĕ es ahoꝝ fachĕarĕ  
keommenek leweth, elegĕch eoꝝwe az vthan Meꝝzel, eꝝth teolched  
az zĕmben.

+80

Vad ruthanak kĕ fachĕart leweth, Borral, Meꝝzel, Tĕknak

Epeĕewel, es kĕmennek kĕ fachĕart lewewel elegĕthwen, teolch  
az zĕmben.

Io effele embĕrnek veorĕs kapoꝝtath gĕyakorta ĕnnĕ.

(Mĕyopiasis Lufciofcitas) **Zĕmnek latasarol.**

Ha Melĕ zĕm Eftwe vagĕ Eĕel ĕol lath, de delbe awagĕ  
nappal kewefeth, aꝝth igh orwofolĕad.

Kechke Maĕath awagĕ Bak maĕath keres, fwffed aꝝth, es  
mĕkor fw az leweth zeod megh annak, aꝝth bochĕaffad az  
zĕmbe.

Erdeĕ kechkenek az Epeĕewel kennĕed az zĕmĕth.

Galambnak, vadgalambnak, Gerlĕczenek awagĕ fogolnak az  
vereth bochĕafd az zeomben.

Kechke Maĕath gĕyakortha agĕ eonnĕ.

(Epiphora Lacrĕma) **Zĕmre walo chĕyorgasrol.**

Ha az zĕmre valamĕ fluxus chĕyorough az Feobeol eꝝ  
orwofagokkal alĕ ellene hogĕ rea ne chĕyorigĕon.

Saffranth teorĕ megh elegĕch eoꝝwe aꝝzonĕ embĕrnek teĕewel,  
es aꝝzal kennĕed.

Thĕmĕnth teorĕ porra, Tĕkmonnak akar az zekĕben chĕak,  
akar az feĕereben chĕak elegĕcd bele, es aꝝth tegĕed az zĕmre.

Zarwas zarwath egefĕd megh, moĕd megh iol az vthan, es  
porul aꝝth vefĕed az zĕmben.

Baboth healĕ megh, teord megh, es aꝝth keoffed mĕnth egĕ

flafromoth az homlokara. Egýe is az Baboth.

Vizý Bafalicomoth az magwath teord megh, elegých eo3we Mezzel, az Bafalicom magh keth nehezék legiën, azth keoffed awagý kennýed rea.

(Crithe. Hordeolū.) **Zëmnek hean valo arparol.**

Arpath feoz megh vyzben, melegën azth kéffed rea.

Legýnek az feýeth es zarnýath meteld el, tãrd eo3we zep feýer vya3zal, Melegën azth tegýed rea.

Arpa lýztãth elegých eo3we galbanummal, a3zal keoffed az arpa zãmeoth.

+81

Buza lýztbeol chýnalth kowazth, elegých eo3we egý kýs

Sowal, a3zal keofd be.

Kenýereth melegých megh, es gyakortha rea tegýed megh melegých ifmerth rea teod.

**Zëmnek hea ha megh dagad.** (Emphýsma. Inflatio)

Laurus olaýth, Týkmonnak az zekýth, rofa olaýth, Terpentýnath, Maftixoth, ana uncia s, teord porra az kj arra valo, elegých az Laurus es rofa olaýhoz vya3th drachma ij, týmporald eo3we az porokkal Tw3nel, veod ký onneth es hwých megh, a3zal kennýed az dagadaftth.

Maftýxoth teorý megh, týkmoný feýerrel elegých ê3we, e3zel kennýed az dagadaftth, Seoth ha az orc3ak dagadnanak megh is, mýndënýk orwoffagh ýo arrol is.

**Zemnek hea tw3efwleserël.** (Inflammatio)

Maýorannak az leweleth tãrd eo3we arpa lýztel, es a3zal keofd be.

Týkhurt teorý eo3we arpa lýztel, a3zal kéffed.

Choda fanak az lewelet teord eo3we Arpa lýztel, es flafrom moggýara teod rea.

**Zëmnek hea rwherël.** (Pforophtalmia Scabies)

Vërës hagýmanak az leweth fachýard ký, es megh anni Spodiummal elegých eo3we, azth tãd rea.

Aloeffel kennýed az is ýo.

Fýge lewelenek az Teýewel kennýed.

### **Szĕmben ualo Swlÿrĕl.**

Eokĕr chÿontnak veleÿeth, Tÿkmonnak zekÿth es fa olayth  
feozd eozwe ferpĕnyĕben, fachÿard kÿ, ezzel kennÿed az Swlth,  
ruha[!] is tegÿ benne, es teod rea az Swlÿre.

+82

(Phalangofis Prauitas or...) **Zĕmnek hamÿs Szĕreÿrĕl.**

Az zĕmnek Feolfoo vagÿ Alfo hean, Neha ket awagÿ három  
rĕnd zĕrÿs Newekeodÿk, azth hÿiak Hamÿs zĕm zĕrĕknek.  
Fechke fÿakath eges megh, az hamuÿath elegÿch ĕzwe Eb  
Teÿ fwnek az teÿewel, az hamÿs Bĕrth zaggaſd kÿ elĕzĕr, kend  
rea, tĕbbe kÿ nem newekeodÿk.

Borÿu Epeth egÿ penz nÿomatnÿth, Caſtoreumoth annÿth,  
gummÿth annÿth, tÿzta vÿzzel teord ĕzwe ezeĕket, es az zĕmnek  
heat fordÿch feol, zaggaſd kÿ az hamÿs Szĕrth, kend megh az  
helÿet ezzel, ſoha oth teobbe affele hamÿs Szĕr nem keel.

Nÿul Salatanak az leweth fachÿard kÿ, ha azzal  
kenĕd, igĕn el hannÿa az hamÿs Szĕreoketh.

Zenth Iwan hawaban zegÿ Eotwen Nadalth, teod egÿ vÿ  
fazekban eoketh, feod be es Agÿaggal tapazd be ſo erĕffen, teod  
az hew kemĕnczeben, alÿon oth hat oraÿgh, veod kÿ es tĕrd  
porra az Nadalÿokath mofarban. Annak vthanna ez porbol vegÿ  
feol annÿth menÿth az keth vÿoddal feol vehetz, teod egÿ kis  
rez mofarkaban azth, tĕlch rea igĕn erĕs eczetĕth az menÿ ahoz  
elegħ, mÿnd addÿgh teord hogÿ lagÿ kenĕ ſr zabaſu legÿĕn. Az  
Szĕrth zaggaſd kÿ mÿnd tĕweſtwl, elegÿch eozwe Mezzel az  
ÿreth, az helÿeth Negczĕr is megh kennÿed egÿ oraÿgh.

(Madarofis Glabrities)

**Zĕmnek Szĕre koppadasarol.**

Ha az Szĕmnek zĕre hullanÿ kezd es koppadnÿ. Fĕldÿ  
chÿgakath zeoggÿed, tĕwel gÿakdoſd által eoketh, az mÿnemw  
vÿz abbol kÿ chÿorogh, azzal kennÿed ſnem hul el.

Igaz Narduſth feoz megh vÿzben, keoſd rea vagÿ penÿgh  
kend be azzal.

(...otofis [De]fluuium)

**Zĕmĕldĕk Szĕrnek hullasarol.**

Ha azth akarod, hogÿ az zĕmeoldĕk zĕre el ne hulÿon, Mogÿoronak  
az Belÿth egelĕd megh, elegÿch ĕzwe kechke awagÿ Medwe  
haÿal, azzal kennÿed. Nem hul el.

Belendfweth drachma ij, Eger ganeÿath drachma j, kakas tareÿ fweth drachma ij,  
kek liliom olaÿth uncia j, ezéketh teord es elegÿch eoÿwe, azzal  
kennÿed.

Kegÿonak az Bwreth kÿth el veth egefd megh, akar penÿgh  
+83

az konkolth tÿrd megh, elegÿch liliom olaÿal akar  
melyketh eoÿwe ennek, azzal kennÿed, es el Nem hul az zÿmÿldÿk  
zÿr.

Ha penÿgh el hulloth ÿmmar az zÿmÿldÿk zÿr, Ladanumoth  
Borral tÿrÿ eoÿwe, ezth Mÿrtus olaÿal elegÿch eoÿwe, ezzel  
kennÿed. Skÿ Nÿ.

### **Zÿmÿldÿk zÿr hogÿ kÿ ne kelÿÿn.**

Ha az zÿmÿldeok zeorth <el> kÿ zagगतod, es akarod hogÿ  
maas annak helyeben ne kelÿÿn.

Fekethe gÿoparth eges megh es tÿrd porra, elÿzÿr az zÿrth  
zagगतd kÿ, az porral hÿnch be az helyeth.

Zÿld gÿkot fÿz megh fa olaÿban, zagगतd kÿ az zÿrth, es  
azzal kennÿed az helyeth.

Pilifke fwnek gÿeokereth tÿrd megh, es az zÿld leanÿ  
bekanak verewel elegÿcd ÿzwe, zagगतd kÿ az zÿrth, azzal  
kennÿed az helyeth.

### **Az Fwlrÿl.**

Ha Fwlnek hallafath megh akarod tartanod: Feÿer wrmÿth  
vÿzben forralÿ megh awagÿ chÿombort, annak az vÿze mÿkor  
chÿak meleg h lezÿn, tarch az paraÿara az fwleth.

Saros es vndok vÿzben ne fÿrÿggÿel hogÿ annak az ruthfaga  
fwledben ne mÿnnÿÿn.

Malomnak zÿrgefeth, vÿzeknek nagy zugaffal valo folÿafath,  
es akarmÿ egÿebfele zÿrgefth, nem ÿo hallanÿ ÿelÿfben affele  
embÿrnek az kÿ Sÿketÿs.

### **Fwlben valo keleuenrÿl.**

(Phlegmon Inflamatio)

Az Fwlben gÿakortha twzes kelewenÿ keÿl. Ez ilÿen

kelewenÿ, az Agÿ velÿnek temerdÿkbÿk hartÿaÿa. Es az hallafnak

chÿewe elÿth mely hartÿa kÿ terÿed, ez kettÿ kÿzÿth zokoth

meg h gÿwlnÿ. Lezÿn ez chÿpkeodÿ es ÿgÿen vekonÿ vertwl, (Oka)

mely az Agÿvelÿ hartÿaÿanak belfÿ rezebÿl oda chÿoroghwan,  
vegre ozton meg rothad.

Ennek bÿzonÿos ÿele az forrofagh es nagy faÿdalom. (Iele)

merth az Nedweffegnek chÿpkédé voltha, Nÿlaltattÿa, es fokafaga annak vgÿan terÿtÿ es zaggattÿa es gÿwÿtia. Az megh rothadoth +84

allat ozton laffan laffan genÿetfegge valtozÿk, melÿ genÿetfegtwl az hallafnak hartÿaia megh zakadwan es fakadwan, kÿ chÿorogh az genÿetfegh az fwlnek lÿkan. Es ezzel ozton az Nagÿ faydalom megh laffodÿk, es az Nehezfegh is megh kÿnnÿebbédÿk. Ha kÿnek erételen betegés Agÿa veleÿe vagÿon ees rutfaggal tele, annak fwle fokaygh chÿorogh.

Ez okokbol azerth gÿakorta az fwlnek rutfagos kelevenÿe lezén, valamÿkor az genÿetfegh vagÿ az Nedweffegh az melÿ kÿ folÿ, igén erés es chÿpkédé. Az Nedweffegés kelebenbél ozthon ha az ÿdeÿen es hamarfaggal el nem zarad, hus Newekeodÿk, Melÿ az Fwlnek lÿkath be dugÿa, es az hallafth megh bantÿa. Vgÿ azon bÿfegés rutfagok ha oth ben megh aluznak es meg kemenÿédnek is, es kÿ nem folÿhatnak, Be rekeztÿk az fwleth: Az fok ÿdeiglen valo ben zorulth genÿetfegh mÿa ozton terém ferégh az Fwlben.

Immar az Faydalom, Cÿénges, Nehezen hallas es az hallafnak mÿyndén fele megh bantafa, gÿakortha vgÿan ezén okokbol leznek es zarmaznak: Merth az Twzes kelewentwl

1. kegÿétlen faydalom vagÿon. Hafonlatoskeppen az lelékzetnek
2. Szeleÿtwl kÿ az hartÿak kÿrwl megh gÿwl es kÿ nem meheth, de azokath terÿtÿ, Nÿuÿthia, es az chÿontul el valasztÿa, megh vagÿon az erés fayfalo. Chÿak ennÿben kwlémbéz ez ketté egÿ maftul, hogÿ ebbe fem forrofagh, fem Neheffegh nÿnchen, chÿak vagÿon az terÿedes nagÿ chÿéngessfel
3. es zérgessfel. Annak penÿgh kÿth az Enÿwes, hÿdegh es temerdék Nedueffegh az Fwlnek zÿnthe belfé rezeben ÿndÿth, kÿnnÿeb ees kÿlffeb faydalma vagÿon, es mÿyndén forrofagh, Neheffeg, terÿedes nekwl el oda be vagÿon. Oka penÿgh ennek az fok Nÿalnak heaban valo bwélkeodefe.

De azerth bÿzonÿoskeppen az Fwlnek Swéltese, Chÿéngese, zugafa, zérgese, es az hallafnak bantafa, azoknak mozgolodafoktul leznek, a melÿek az Fwlnek belfé rezeth foglaltak el. Ezék (Swéltés) penÿgh mÿwel hogÿ kwlémb kwlémb felek, kwlémben is zénégnek: Az Swéltés azerth, az gÿeonge es vekonÿ Szelnek kÿ (Chÿénges) ÿwefetwl vagÿon: Az Chÿénges, annak az Szelnek (Zugas) folÿafanak megh zaggatafatul: Az zugas, temerdék Szelnek

(Zêrges) kÿ omlafatul vagÿon: Az zêrges, vagÿon az Nagÿ  
(Haborodas) erêltetefwl: Az megh ÿndulas penÿgh es meg haborodas,  
vagÿon az Nedwefsegnek kÿ vetefetwl. Mÿnd ezêk penÿgh  
foha fem leznek es nem hallattatnak, ha a mÿtwl vagÿon, annak  
az oka oth ben az Fwlben megh zwnÿk.

Ez is vagÿon, hogÿ valamÿkor az Forro es ruth Ewes  
+85

kelewenÿ fok genÿetfegêth chÿorgath kÿ, ha annak az helÿe ÿol  
eo3we nem forrad, mÿndeltÿgh zugh es zêrêgh az Fwl.

### **Heufegbêl ualo Fwl faÿasrol.**

Ha megh Twzefwlefbêl ÿndul az faÿdalom, mÿngiaraft az  
karÿan valo erbêl verth kel vênnÿ affeol az Melÿ felêl az  
Fwl faÿ.

Pêzerchenek kÿ fachÿart leweth, rofa olaÿal awagÿ rofa  
eczettel elegÿch eo3we, ezth têlched melegêñ az fwlben.

Rofa olaÿth uncia j, zepzêlênek kÿ fachÿarth leweth drachma ij rofa  
eczetêth drachma j. s. elegÿch eo3we, ezth bochÿafad az faÿo fwlben  
melegêñ.

Tÿkmonÿ feÿerth habarÿ eo3we a3zonÿallat teÿewel, melegêñ  
ezt bocÿafad az Fwlben.

Caftoreumoth A3zonÿ embêr teÿewel elegÿch eo3we, es  
têlch azt melegêñ bele.

Feÿer fwznek fachÿard kÿ az leweth, es bochÿafd azth  
melegêñ az Fwlben.

Nÿar fa lewelenek kÿ fachÿarth leweth bochÿafd melegêñ az  
Fwlben.

Nÿers kêrêffath tegÿ fêlwl az egêzenre, az mÿnemw lew kÿ  
chÿorogh annak az fanak az vegebêl, melegêñ bochÿafd az fwlben,  
az faÿdalmat el vezÿ, az hallaftis megh eppitÿ.

Ha mÿkor o3thon megh fakad az Fwl es genÿetfeggel kezd  
kÿ chÿorganÿ awagÿ chak valtoznÿ. Len magoth fachÿarÿ megh,  
es annak az leweth elegÿch eo3we rofa vagÿ zeekfw olaÿal, azt  
têlch melegêñ az fwlben.

Feÿer fwzfa heanak es lewelenek fachÿard kÿ az leweth,  
rofa olaÿal egÿ tÿzta Serpênyeoben forrald eo3we, es a3zal  
kennÿed az Fwl kêrnÿeketh.

Tÿkmon zekÿnek az olaÿath têlch az Fwlben.

Opiomoth. Mondola olaÿth, Saffranth, Mÿrrhat,  
elegÿch eo3we es têlch melegêñ az fwlben.

Coriandrum leweth fachard kÿ es elegÿch eoꝝwe azt aꝝonÿ embêr teÿewel, teolch az fwlben. Ez orwoffagh feolÿtte igên haznal.

Parhagÿmanak az leweleth mÿkor zêld, fachÿard kÿ es annak az leweth bocÿafd az fwlben melegên. Sha megh fakad, ifmeth vgÿan azon leweth elegÿch êꝝwe tÿknak kêwerÿwel, vgÿ bocÿafd be fimegh gÿogÿul.

+86

Fel fonth eczetêth, Tÿzêneoth nehezek Mezeth fêꝝ êꝝwe igên laffan vÿ mazos fazekban, az taÿtekat mÿkor feo egÿ Tal zallal el hannÿad, mÿkor oꝝton nem lezên femmÿ taÿteka, melegên abban têlch az Fwlben, es dugd be gÿapottal az lÿkath. Zaraz rofath fêꝝ megh Borban, annak az leweth bochaÿd az Fwlben melegên.

Malwanak kÿ fachÿart leweth teolch melegên az fwlben.

Folÿo vÿzben lako rakokath têrÿ megh, es annak az leweth bocÿafd melegên az fwlben.

Vÿ Dÿoth mÿkor meeg zêld, zegÿ ÿo bwên. Egÿ êreg wegben tegÿed es têlch igên ÿo fa olaÿt rea, az verêfenÿên erleÿyed azth. Az vthan vaÿd kÿ az pomagranatoth az heabol es a heat azald megh, têlch abban az Dÿos olaÿban es têd az melegh hamuban. Es mÿkor az olaÿ megh melegêdÿk, têlch abban melegên az fwlben, mÿndên Sebêketh oda be ha regÿ is, faydalmakath es bwdêffegêth megh gÿogÿÿth.

Mÿkor az fwlben orwoffagoth bochÿatas, mÿndenkor be dugÿad gÿapottal az lÿkath.

### **Hÿdegfegtwl Valo Fwl faÿasrol.**

Ez ÿlÿen Fwl faÿafth melegÿtê allatokkal hamar megh gÿogÿÿthatnÿ, Rutha olaÿal. Laurus olaÿal, Choda magh olaÿal, Kapor olaÿal, Spicanard olaÿal es Liliom olaÿal, chak melegên akar melÿk felet ennek az fwlben bocÿaffad.

Rutath feoz megh fa olaÿban, vagÿ Borfoth, vagÿ Castoreumoth, es melegên têlch az fwlben.

Vêrês hagÿmath vagÿ foghagÿmath feozd megh fa olaÿban, es azth bocÿaffad az fwlben.

Vaÿd kÿ egÿ Nagÿ veorês hagÿmanak az belÿth, têlch fa olaÿth bele es paraÿban tegÿed, oth keweffe melegÿcd megh es teolch az fwlben.

Fa heat teorÿ megh es elegÿchd fa olajban, ezth bochÿaffad melegÿn az fajö fwlben.

Vÿrÿs hagÿmath, parhagÿmanak kÿ fachÿarth leweth, feÿer wrÿmnek kÿ fachÿarth leweth, elewen twznel azzonÿ embÿr

---

Retkÿth tÿztÿch megh es hafogafd megh, teod egÿ kis talachkaban, fofd megh, es annak az leweth bochÿafd az fwlben.

Ez pbalt [!] orwoffagh.

+87

teÿewel feozd eo3we es fachard kÿ, ebben tÿlch melegÿn az fwlben, dugd be, reggel ozton nÿfd feol az fwledet, fordÿch ala, az rutfagoth tÿztÿch kÿ. Ez probalth dologh.

Bakfwnek leweleth facÿard kÿ, es az leweth rofa olajal melegÿch megh eggÿwth, tÿlch az fwlbe, ees dugd be gÿapottal.

#### **Neduefsegÿktwl awagÿ Szeltwl valo Fwl fajÿasrol.**

Ha az Nedweffegÿktwl awagÿ az Szeltwl vagÿon az Fwl fajÿas, olÿ orwoffagokkal kel elnÿ, kÿk az megh zorulafth el vezÿk, el zaggattÿak es megh nÿttÿak. Es mÿndÿn keferwk effelek, a kÿk ragafnekwl tÿztÿtnak. Ezÿk keozzwl valo, Kek liliom, Mÿnd az ketfele farkas alma, keferw mondola. Feÿer fÿldÿ tÿknek az gÿÿkere, Kÿs fÿld Epeÿe fwnek az fwrtÿ, Faheÿ, Mondola olaj.

Parhagÿmanak kÿ fachÿart leweth melegÿch megh es bocÿafd az fwlben.

Vÿrÿs hagÿmanak fachÿard kÿ az leweth, Mezzel elegÿch eo3we, es melegÿn tÿlch az fwlben.

#### **Vÿztwl ualo Fwl fajÿasrol.**

Ha vÿz mÿnth az fwlben, el foglalta az hallafth es ha fajÿ is awagÿ nem fajÿ, gÿakorta olajth kel bele bocÿatanÿ, es mofnÿ kel, gÿapottal azt kÿ kel tÿrlenÿ, es ifmeth olajt kel bele tÿltenÿ.

Tÿkmonnak az feÿere igÿn fegitÿ es enhitÿ, azonkeppen az azzonÿallat teÿe.

Ludnak keowerÿth awagÿ rokanak az haÿath, olwazd megh es melegÿn tÿlch az fwlben.

Sok vÿznek penÿgh kÿ vetelere femmÿ ÿob nÿnchen, mÿnth az Szaÿal valo Bÿwas, kÿ megh lehet Nad cÿew altal.



Aljön fel labra, es az mely feleol az fwlben vagyon az  
vöz, hajölyön le hajtoth fêwel arra az felere, es vgy zeokdechelyên  
fel labanal fogwa, vgy az vöz kënnÿen ky wzetÿk az  
fwlbeol, ebben ne legÿen femmÿ ketfegêd.

+88

(Dÿfcria) **Hallafnak megh vefzereserêl.**

Neha az Fwlnek bantafa, kywlis megh veß az hallas, az  
Fênek engêdelmebêl, ky vgyan is nem az fwlben tamad, hanem  
az fênek mÿndên lelêk lako ereÿben ky omol. Megh lezên penÿgh  
ez, az hÿdegh lelefben valo forrofagtul, mely forrofagh az feoben  
vagyon. De azerth hÿdegh leles kywlis megh lezên, mÿkor az  
belfê tagokbol hew es bwfegês para megÿen fêl az fwben[!] Merth  
akar effele parakkal, akar penÿgh Szeles lelêkzetêkkel, az lelêk  
lako erek megh telwen es megh terwlwen, fêlêtteb vernek fêl,  
es az agÿ velêben es az Fwlben hew lelêkzetêketh ênthnek ky,  
es bator az hallafnak ezkêzÿ egeffegben legÿenek is, de ezêk mÿa  
zawaroffan es megh haborodaffal hal az fwl.

(Comphofis Surditas) **Sÿketsegrêl es nehezen hallafrol.**

(Okay) Ez Nyawalÿak leznek vagÿ az Agÿ velênek, vagÿ  
az hallafnak ezkêzenek megh bantafatul vagÿ vgyan megh fertefetwlis.  
Merth az Saros Nedwefsegh ky fêl megÿen, awagÿ az  
temerdêk vÿzes Nedwefsegh, ky az hallafth be zarolÿa chelekêdÿ  
ezth. Neha az rutfagtulis megh efÿk, mÿkor az fwlnek chÿeweÿth  
be dugÿa. Az mely Sÿketsegh penÿgh es Nehezen hallas az  
embêrnek zwletefe napÿatul fogwa vagyon, az Nem ez okokbol  
lezên, awagÿ, vagÿ annak hallafra valo ezkêze nÿnchen, awagÿ  
ha vagyon is, de vetkefên vagyon es nem igaz formaban.

(Ileÿ) Ileÿ ennek: Ha Saartul vagyon mÿhelyên az Saar feol  
megÿen azonnal megh bantatÿk az hallas, az Orczának  
es az egez tefthnek abrazaÿÿa Saros zÿnwe lezên. Ha penÿgh  
az temerdêk vÿzes Nedwefsegektwl vagyon, Az Fê nehez.

(Oruofsagok) Foghagÿmath, vêrês hagÿmath Ludnak hajawal  
têrÿ eozwe, olwazd megh, zwrđ megh, bocÿafd az fwlben  
melegên.

---

Az Embêr ha Sÿketên zwletÿk, loha megh nem gÿogÿulhat,  
de ha az vthan Sÿketêdêth megh es chÿak keth eztendeÿe, megh  
gÿogÿul.

+89

Hangyanak monyath t rd megh, annak az lewet  wrđ k  es  
boc afd az fwlben, akar mely reg  fyket ffeg t is megh gyog th.

Tehennek teyeth, kechke epeyewel elegyczd  zwe, es meleg n  
t lch az fwlben, Nehezen hallafth ez megh gyog th.

Hunyort bocyas az fwlben, es harmad nap gh legy n oth.

F ldy t knek k  fachyart leweth elegyczd  zwe t zta mezzel  
es meleg n erezd az fwlben.

Ret knek az leweth, Edes es keferw mondola ola al es  
feyer borral elegy ch eo zwe, melegy ch megh, es t lch az fwlben.

V r s hagymanak vayd k  az bel  re zeth, k meny magnak  
az porawal teolch tele, paras hamuban fwfd megh, meleg n annak  
az lewet t lch az fwlben.

Eorwnek epeyeth, es v zelety th melyet reggel hugy k,  
egyen  mertekkel vayal elegy ch eo zwe, es meleg n t lch az  
fwlben. Ha nem termezetz rent valo az fyketsegh, ha vgyan fok  
eztendei[!] hog  nem halloth, megh giogyttya.

Bak kechkenek zarwaban t lch vgyan azon Baknak  
v zelety th, t d fél az fwftre kylenched nap gh, es annak vtanna  
t lch azth az fwlben.

V r s hagymanak vayd k  az Belyth, t lch fa ola th bele,  
es ruta gy okerenek es lewelenek k  fachyarth leweth, ch nald  
be az hagymath, es elewen twz n feozd eo zwe yol, t lch azth az  
fwlben.

F ldy gelyztath, Hangyanak az Monyath, Rutanak leweleth  
t rd eo zwe, es fa ola ban forrald  zwe meleg n abban bocyas  
egy chy pp th az fwlben.

Nyulnak Epeyeth Roka ha al olwazd eo zwe, es Spicanard  
ola al elegy ch eo zwe, t lch az fwlben.

Fwlfwnek k  fachyart leweth, parhagymanak leweth, Fa  
ola th, Azzon allat teyeth a k  ferfy gyerm k th zo tath, t d

---

Soth tegy egy t zta fazekban, feod be ig n yol es tapa d  
be hog  lemmy para bel le k  ne meheff n, t d az twzben,  
futa d annyra az twzeth alatta, hog  az So megh olwaggyon es  
 zwe is forraggyon, v d k  az vthan es hwych megh, t rd megh,  
Egy retk th, vagy repath, vagy kapozta torfath keres, mefd el  
az pupyath, furd megh, t d abban az Soth, ch nald rea f lwl az  
pupyath, afd el pynczeben Nedwes es er s feoldben, vg  hog 

el feoggýed, alýon oth harmad napýgh, vd k az vthan, tlch wegben, es ebben tlch az Sketh fwlben. Ez orwoffagh megh probaltatoth.

+90

eeket eg mazos fazekben, awag tzta wegben, harom Eel es Nappal alýon benne, de be ne legn az zaa chnalwa, Megh hozza az hallafth, es az fketfegeoth el vez, ha ebbe az fwlben bocatnak melegn.

Vth porcn fwnek k fachart leweth, ees hanga monath tr zwe, eth ruha altal zwrð megh, tlch az fwlben melegn, reg fketfegth megh gogth.

Reczenek haath edes pomagranattal trd zwe, borban feozd megh, flafrom moggara kfd az fwre.

Ha az Sketfegh fadalommal vagon, vzben fzd eowe az Nul lab fweth, papa fweth, Eokr farkath, volanak az leweleth. Gk fweth, Ezketh fd alath fzzed. Annak vthanna td az fazekra az fwledeth, had mnnn bele ennek az paraa.

(Srifmus Tinnitus) **Fwlnek chengeserl es Zugasarol.**

(Ok) Ez Nawala len az Szeles lelekzettwl mnth oda fl megh rtuk. Neha az hallafnak ereknfegenek czpkd megh bantafatul: Neha len attul, mkor az fwlnak hallo Inanak Nedweffeg betegfegh ma megh emeztetnek. Thamad kwlf okokbolis neha, vg mnth, hdegtwl, hewfegtwl, es wteftwl.

(Ieley) Ieley eeknek: Ha az Cenges es zugas kzben kzben veteffel len, es megh ßwnk, bzonos ele hog az Szeles leleokzetnek ben rekedefetwl es k nem mehetefetwl vagon, Mel nag erkdeffell k akarwan onneth mnn, zrz az zngesth, ellben, mkor ol etelth vth be annak eltte, Mel Nyers es fuualkottato. Ha pengh az Cenges nem hertelenfeggel hanem chak laffan laffan len, es mntha valam terh volna az fwlben olan nehelfegh tecczk es ol etelth vth be annak eltte k nerfegeoth chnal, ez vagon temerdk es laffu Nedweffegktwl. Ha kwlf okokbol vagon, azth megh erthetn az betegh zawabol: Ha az hallafnak ereknfegenek chpkd megh bantafatul vagon, bzonos ele annak ez, hog ha mkor az olan embr megh ehztet magath, (es) az nawala akkor regbdk, Sha zabalk es megh tlt gomrat akkor megh laffodk.

(Oruofsagok) Gyögýtafath azerth ez Nyawalýanak az okokhoz  
kepêfth chýelekêggýed. Ha azerth az temerdék ees  
enywes Nyáltul vagyon az fwlnek chýêngefe, ýgên ýo az fwlben  
keferw mondolanak olaýath melegên teoltený, awagý olý olaýth  
a melyben têrêth Castoreumot elegýtêttel. Awagý feoz megh vyzben,  
+91

Feýer wrmêth, Maýoranth, Feýer mentath, Fekete gyoparth,  
es ennek paraýara tarchýa az fwleth hogý bele mênnyên.

Ruthanak fachýard ký az leweth, es pomagranath heaban  
melegých megh twznel, azt têlch az fwlben.

Bakfweth, Sarga gyoparth, zekfwet, Maýoranath, chýnalý  
Sakçyoban. melegých megh, chýnald az fwlre.

Ha az hallafnak erzekênfegenek megh bantafatul vagyon,  
igên ýo gond vifelesnek kel arra leonný. Elêzêr kênýw orwoffagokkal  
kel elný, es ha az zwkzegh kewannýa, az vthan kel  
erêfbekkel elný.

Rofa olaýban elegých egý awagý keth opium magoth, azth  
têlch melegên az fwlben.

Natragulanak ký fachýarth leweth es az fekete maaknak,  
melegên az fwlben têlteseth, igên dicherý ez Nyawalýarol  
Galenus.

Ha hýdegh lelesbeol vagý valamý betegfegbêl efýk az Fwlnek  
chýêngefe, Nem kel azth orwozlaný, merth magatulis wdêwel  
az megh gyogul. De ha az betegfegh vthan, awagý feo fajás  
vthan raýta lezên embêrên, Feýer wrmêth kel vyzben megh  
feozný, es azzal kel az fwleth giogytaný. Awagý.

Eczetêth rofa olaýal elegých eozwe, es az[!] teolched melegên  
az fwlben.

Retêknek az leweth fachýard ký, rofa olaýal elegých eozwe,  
es melegên azth têlched az fwlben.

Sha ezêk nem haznalnanak. Fekethe hunyort têrý  
porra, vefd eczetben, es azth têlch melegên bele.

### **Kêzênfegês oruofsagok.**

Afðu fýgeth têrý eozwe Muftarral, fachýard ký az leweth,  
es têlch melegên az fwlben.

Mezeth elegých eozwe zep tÿzta Sowel, azth bochýaffad  
melegên az fwlben.

Parhagymanak ký fachýarth leweth, teorêth têmýent, Eczettel

es azzoný embér teýewel elegých eoꝝwe, es melegēn teolch az fwlben.

Dýzno kenýer fwnek gýēkereth, meteld Rofa, Mondola, awagý zeekfw olayban, ahoz tegý Egý kýs Borth, melegých megh es tēlch az fwlben.

Dýzno kenýer gýēkereth, Barazk magnak ees keferw mondolanak az heawal teord eoꝝwe, harmad napýgh azth tarch Egetēth +92

borban, fachýard ký az vthan annak az leweth, azt tēlch melegēn az fwlben.

Fēldý tēkēth, Mezeth, Feýer hunýorth, Rofa olayth, elegých eoꝝwe, melegēn bocýafd az fwlben.

Rokanak hayat olwazd megh, es melegēn azth bocýaffad az fwlben.

Spicanard olayth bocýas melegēn az Fwlben.

Baboth healý megh zepēn, fēzd erēffen Mazos fazekban výzben, mýkor forraný kezd, fēd be egý fēdēwel a kýnek feolwl rayta lýk legýēn, az melý para ký ýw, arra tarchýad az fwledeth hogý bele mēnnýēn, Ezth gýakorolýad mýnd addigh az mýgh el al az fwled chýēngese.

Feýer es Fekete hunýorth, Caftoreumoth, Mýrrhat, Ruthanak magwath, Anifumoth, Maftixoth, Tēmýenth, tērd ezēketh porra, es eczetben elegýthwen, melegēn tēlch az fwlben az ký zugh es harangoꝝ.

### **Fwlben valo Ferēgrēl.**

Mezeth es Býka Epeýeth fēz megh ýo borban, had megh hwlný es tēd wegben, mýkor zwkzegh melegých megh, es abban bocýas az fwlben.

Týkmoný feýeýereth[!] elegých eoꝝwe fa olayal, Sowel, es Eczettel, tērd erēffen ēzwe hogý legýēn olýan mýnth az výz, pozto altal zwrđ megh, bochýafd az ferges fwlben melegēn, dugd be es tarch benne egý oraygh. Sha mýkor zēngesfth hallaz az fwlben, tuggýad hogý az fergek hamar megh halnak.

Fwz fa lewelenek, Feýer wrēmnek, Fekethe wrēmnek vēd výzeth, elegých eoꝝwe, tēlch az fwlben.

Tehen hus pēchýēnyeth mýkor fwtńý fogz, annak az mýnemw lewe chýorogh, melegēn gýakorta azth tēlch az fwlben, de eoꝝwe elegýczd pēzerczenek az výzewel.

Fejer wrēmnek kÿ fachÿart leweth, awagÿ Barazk fa lewelenek  
az leweth tēlch melegēn bele ſkÿ hozza az fergeketh.

Kendērth fēz megh vÿzben, awagÿ fachÿard chÿak az leweth  
kÿ, melegēn tēlch az fwlben.

Kechkenek vÿzeletÿth melegēn bocÿafd az fwlben.

---

[K]efelÿw fwnek az vÿzet teolched az fwlben, megh ēlÿ az  
fergeketh.

+93

Fÿge lewelenek kÿ fachÿarth leweth bocÿafd.

Menthanak kÿ fachÿarth leweth, egÿenlē merteknÿ

Mezzel elegÿcd eoÿwe, melegÿch megh, keth awagÿ harom nap  
mulwa ebbēl tēlch az fwlben melegēn, ha ēfmerēd hogÿ megh  
giogÿttÿa, laffad, Sha nem, Ehēz eos egÿ kewes eczetēth, vgÿ  
bocÿaffad melegēn az fwlben.

enhera valo embēr nÿalat bocÿas az fwlben, fmegh eolÿ  
az fergeketh ketfegnekwl.

#### **Fwlnek ruthfaga tÿztÿtasarol.**

Saletromoth fēz megh es teod az fwlben, tēlch eczetēth  
fēlwl rea, dugd be gÿapottal, egÿ ecczaka alÿon vgÿ, mafnapon  
reggel melegħ fa olaÿal moſd kÿ beleole.

Ha penÿgh az fwleth valamÿ aluth weer rekeztētte megh,  
parhagÿmanak kÿ fachÿart leweth elegÿch ēzwe eczettel, es  
melegēn tēlch bele.

#### **Fwl melleth ualo keleuenÿrēl.** (Parotides)

Fwl mellet valo twzes kelewen lezēn az Fēbēl az (Oka)  
bēfegēs bew vertwl, kÿ awagÿ Sarga Saros ver, awagÿ Fekethe  
ſaros ver, Awagÿ Nÿalas ver, es eznek valamelyk oda folÿ az  
fwl melle az feobeol, neha erēs betegſegtwl (Neha betegſegħ  
nekwl is)a melÿ betegſegben az fē vagÿ faÿdalommal, vagÿ  
Nehēffeggel, vagÿ kabalkodaffal gÿētretÿk.

Len magoth tērÿ megh, tēd rea flaſtrom moggÿara. (Oruofsagok)

Babnak lÿztÿth es Bakzarwo fweth Mezzel elegÿch ēzwe, es  
keoſd rea.

Vthÿ fweth Nagÿ boÿtorÿannal tērÿ ēzwe mÿnd  
tēweſtwl, fēzd megh borban, kēſd rea.

Ceclath fēz megh vÿzben, tērd megh erēſſen, kēſd rea, fmegħ  
erlelÿ.

Rutath, Ifopoth, t ry porra eg enl  mertekkel. a3zu f ygeth  
keth ann th t ry es eleg ch  zwe ez keth, eg  kewes Mezeth is  
teg  hozza, az fakadek ig n g orfan megh eryk.

---

Hang a mon a[th] ves Mezben, e[gy] E el al on be[nne]  
reggel fach a[rd] k  ruha altal, [el] boch afd az fwl[ben].

+94

Kek liliomnak gy kereth t rd porra. Arpa l zstel eleg ch  
 zwe, Mez S rben awag  Mezes v zben f zd megh, es k fd rea.

Vth  fweth ig n o ha al t ry  ozwe, k fd rea fmegh  
giog ttia.

 epz l nek leweleth t rd eozwe fowal, k fd rea es el  
ozlatt a.

Eok rnek awag  kechkenek gane ath f zd megh eczetben,  
t d rea, fmegh giog tt a.

Oh ath, Belendfw magoth, Szurkoth, Fa olayt, Szarka  
 ynw t knak gane ath, eg enl  mertekkel ch nald eozwe,  
k fd rea.

### **G erm kch eknek Fwl k n aualy rol.**

Fe er Temfoth drachma ij, Saffranth eg  penz n omathn th, t rd  
porra ez keth, Mezeth uncia j. s. az men  eh z elegh v r s borral  
eleg ch eozwe, ez zerzamban meleg n keth ch  ppeoth ch  ppench  
az fwlben, vg an ez n zerzamban g apottath awag  ruha  
mohath march, es dugd be az fwleth, Chorgo fwleth az g erm knek  
ez megh gyog tt a.

Keferw mondola olayth uncia s. Rutha olayth, uncia s. az  
f lwl megh  rth zerzamoath eleg ch ezzel eozwe, es az m nth  
megh  rtuk vg  ch elekeogg el.

V r s hag mat vay k , teg  rutha olayth bele, ifmet megh  
t r th k mennek porath teg  eg  penz n omatn th bele, fwfd  
megh meleg  paras hamuban, de be f gg ed az hag manak  
tete eth valam wel, abban boch as keth vag  harom ch  pp th  
meleg n az fwlben. Fa afa el mul k.

Keferw mondola olayth, uncia s. Fe er liliom olayth uncia s. eleg ch  
 zwe, Smeleg n keth vag  harom cheppeth cheppench az fwlben  
meleg n, dugd be az fwleth eg  keweffe, el mul k fa afa az  
fwlnek. De ig  hog  m ng arafth az vthan, Szeekfwet,  
Ma oranath, Bech  fweth, Fekete g oparth, Lo mentath, veg 

mýndénýkbél fel fel marokkal, ezéketh borban es vÿzbe forrald  
megh, vgÿ hogÿ fele el apaggÿon. Ebben march Spongÿat,  
fachÿard kÿ az menÿre illyk, ez Spongÿath teod az fwle kÿrwl az  
gÿerméknek Napÿaban kecczÿer haromzoris.

Saar kerepeth egÿ marokkal melegÿch megh Vÿz nekwl, es  
kÿfd az Fwl kÿrwl, el mulÿk fajafa.

+95

### **Az Orrol.**

Az Orrok, az Agÿ velének tÿztulafara valok ees rëndéltÿttenek,  
es azoknak az Nedweffegéknek kÿk altala kÿ folnak  
chÿpkédé elÿffegetwl gÿakortha meg varafodnak. Neha wteftwl,  
Efeftwl, Sebtwl, es egÿeb nÿlwan valo okoktul is megh bantatÿk.  
Az Ornak penÿgh vara es Fékelye lathatatlan, azerth hogÿ az  
mÿkor ozton megh vndokul es az vekonÿ chÿontokath eßÿ. Mÿkor  
azerth vÿonnan kezdetÿk ezén éfmerhetnÿ megh, hogÿ valamÿ  
veerth gÿakorta kÿ buggÿanth, ÿelÿlben mÿkor megh fogod es  
eréltetéd az orroth, mÿwel hogÿ effele ver mÿndenkoron vagÿon  
az Orban. Melÿ ha oth megh érekeodÿk, fekete Baraz varaczkawal  
be borÿttatÿk, melÿ var az Ornak kÿ fuuafawal gÿakortha  
kÿ is eßÿk.

### **Ornak varafsagarol.**

Ha az varaffaga nem ÿgén vagÿon. Földfwlÿtÿnek vÿzeben  
lokzor mofd megh az vayath, es azzal kend az varath, hogÿ el  
effek onneth.

Fay Boroftÿannak az leweleth zeggÿed es fachÿard kÿ az  
leweth, ha rothadas efnek az orban, azt télch bele.

Szamarnak kÿrmeth egefđ megh, tÿrd megh, fud az orban  
megh gÿogÿttÿa az varath.

Farkas Almath drachma 3. Galbanumoth drachma 2. vÿazt drachma 2. Thémÿenth  
drachma j. Terpentinath drachma 5. Regÿ fa olayth drachma 6. ezéketh chÿnald eo3we  
es mÿndén var ellen elÿ e3zel.

Vÿola olayth, Mondola olayth, Thehen zara chÿontja  
veleÿeth, Malwanak magwath, ezéketh egÿ kÿs viazzal elegÿch  
é3we, es gÿakorta ezt tegÿed az varra.

Pomagranatnak leweth feozd eréffen hogÿ fele el apaggÿon,  
e3zel kennÿed ha lewes az var.

Gérêgh feÿerth drachma j. Ezwfth taytekoth drachma 3. Onnak Barath  
drachma 2. ezéketh mofd megh feoldfwlÿtÿ vÿzeben, az vthan Mÿrtus



olaĵal elegĳch eo3we, es őrrel kennęed az varath.

### **Ornak twęes fakadafarol.**

Ludnak haĳath elegĳch eo3we parhagęmanak kę fachęarth  
lewewel, es e3zel kennęed.

+96

Arpa lęztęth, rofath, vegę męnd egę mertekkel, tegę ehęz  
Negęedrezenę Camforth męnth az rofa volna, e3th rofa vęzben  
awagę Sawanęu pomagranatnak az leweben elegĳch eo3we, e3zel  
kennęed męnd kęwl belęl.

### **Orban ualo rothath hufrol.**

Ha valamę rothadas eĳk az varnak helyere, legh elęzęr,  
vagę borral, vagę Me3zel, vagę kęs gęermęk vęzeletęwel megh  
kel moĳnę. Az vthan e3 orwoĳfagal eĳ: E3wĳth taętekath uncia j,  
Nęers rutath, drachma 2. Temfoth drachma 2. elegĳch eo3we, Męrtus olaĵal, es  
e3zel kel e3 őrrel kennę.

Parhagęmath kę nem az feoldben hanem kęwęl vagęon,  
vegę az menę elegħ, ahoz tęrę egę kewes Bor kęweth, elegęc3  
ę3we e3ęketh zeold vęaz3al az menę ehęz elegħ, e3zel kennęed  
az rothadoth hufu orroth gęakortha.

### **(Ozaena) Orban valo Fękelęręl.**

Ornak Melę es rothado Feokelęe, kębęl Nehez es bwdęs  
(Oka) S3agh ęw kę, lezęn az Eręs chępkędę Nedweĳfegękbęl kęk  
az orban megh gęwlnek. Merth az regę megh rothadot Fękelębeol  
ruth es bwdęs Takonę ęw kę. Es a kęnek ilęen nęawaliaęa  
vagęon orraban, ę maga is nehezen zenwedę, maĳnak is leleokzeth  
vetelenek az vndok bwdęĳfegħ feoleotte igęn nehez. Gęakorta  
e3ęknek regę rothadot Sebeę el futnak, kęk vagę az  
ornak keth feleol valo hufaęth, vagę az c3ęmpaęath, vagę az oth  
ben valo vekonka chęontaęth kę ragęak es el rothaztęak, fęlętte  
nagę rutfaggal. Es az Szaęnak Ineýt is kę rothaztwan megh  
lękaztęak mękor fene zabafu az var.

(Oruof3agok) Elęzęr azerth e3 ęlienek az Feęeręl az Haĳath  
męnd el kel nęrnę, az vthan az igęn apro fele Chęgakban  
ket3azath tęrę megh, ahoz tegę ket Lat Męrrhat, es keth lath  
Thęmęenth porul, e3t ę3we elegętwen kend valamęre es tęd az  
Feęere, kęlenczed napęgh raętha tarchęad. Addigh penęgh az

Ha az Orbol ruth Fekete vagy zeld genyetfeqh yw ky, ez  
bizonyos yele, hogy Fene vagyon oda be az Orban.

+97

lo menthanak ky fachyart leweth, mynden nap az orraban  
telchyed, awagy azald megh az lo mentath, es annak porath  
fuyad az Orban.

Pomagranatnak heat vegy drachma 16. Byka epeth drachma 8. Lo mentath  
drachma 8. Saffranth drachma 2. Feyer hunyort, drachma 2. terd porra ezeketh es  
elegych eozwe az Byka epewel, telch azt az Orban.

Pomagranath heat drachma 3. Byka Epeth drachma 4. Myrrhat drachma 4. Lo  
mentath drachma 4. galyczkeweth drachma 3. Saffrant, drachma j, mynd ezeketh teord  
porra, elegych eozwe, ees fud az Orban.

Feyerzeleo vesbenek lewelebél uncia 6. Themyent drachma 3. galyczkeweth  
drachma 3. Farkas alma lewelet, drachma 3. terd porra ezeketh, fud az  
Orban.

Aczelnak Szarath Negy arany nyomonyth. Galicz keweth  
harom arany nyomonyth. Fekete hunyort egy arany nyomoth.  
Arfenicumoth egy penz nyomoth, terd porra ezeketh es fud  
az Orban.

Ruthanak es Feyer wremnek magwath terd megh, es  
ez porth fud az orban.

Szamarnak az hugyawal moffad beleol az Orroth, es feold  
epeyenek az mely fweth hynak, porra terd, es fud azth az Orban.

Feyer hunyorth drachma j, kek liliomnak gyekereth, drachma j. hozzu  
borfoth, drachma s. ezeket teord porra, vyola olayth es Saffran y olayth  
az meny ez porokhoz elegch, egy kewes vyaazzal elegych eozwe  
mynd ezeketh, es chynaly lagy kené yret belele, az kys vyodnak  
vegeth march bele, mykor reggel fel kelz agyadbol, es vachyoradnak  
is egy orawal elette terwlyed belél az orroth, es az vthan  
ky kel az orroth funy az mynth az zwkzegh kewannya.

#### **Orban ualo termeth hufrol.** (Polypus Sarcoma)

Ez Hus Newekedes mykor vyonnan lezen, es rea nem  
gondolnak, oly naggya newekedyk hogy vgyan ala fwgh es  
fyttyegh az Orbol, awagy az Torokban el ala Nyul: Ennek penygh  
myndenyk be rekezt y az Orrot es az lelckzet vetelnek Cyewyth  
es vtath, ky az zolafis megh banthya es megh veztgethy. Ez  
Nyawalya nemynemw keppen mayd hafonlo az Nathahoz ky az  
orban vagyon, chyak hogy ez foka ygh tarth.

Effelet h azerth igy kel gyogytanÿ: Keres egy (Oruofsagok)  
 alkoholmas defath, annak az feneketh Hat vagy het helyen furd  
 megh, tegy annak az fenekere Negy vy nyomatny temerdék  
 MeBeth, azon felwl ifmeth Chyerfa hamuyat tegy Negy vy nyomatny  
 +98  
 temerdékfegwth. Ifmeth MeBet. Ifmeth hamuth mynd  
 addygh hogy az Defaban felwl chyak Negy vy nyomathny wres  
 maraggyon, fwggezd fel az Defath, es telch teleden tele  
 vyzzel, az Defa ala tegy valamÿ edenth hogy abban chyorogyon  
 az vyz: Mafodczor ifmeth azon vyzeth telch feol, mykor le  
 chyorog ifmet fel telch. Negyedczeris feol teolch ha le chyorog  
 azon vyzeth. Az vthan azth a vyzeth ted az Twzhéz, es mynd  
 addigh feozzed amygh vgyan megh aluzyk. Az vthan valamÿ  
 Edenben ragd bele olyan darabochkakban mynth Egy Egy Bab  
 zem, de az Edenÿ wegh legyen ne egyeb valamÿ, Mykor ozthon  
 olyan modon bele rakod, az Szayath annak vyzzal chynald be  
 eressen, merth ha nytwa hadnad megh olwadna es vyzze leonne.  
 De vgy mynd kemenyen maradnak az darabok. Annak vthanna  
 chynaltas onbol, egy vyny hofbu zerzamoth olyath kynek temerdékfege  
 anny legyen hogy az Ornak lykaban bele mennyen, es  
 az mely vegenek az Orban kel menny, vayoth legyen mynth Egy  
 peffelÿ zabafulan, abban ozton az chynalt zerzamban bele kel  
 tenny es az orraban vgy kel feol tolny, hogy az Newekeodet hus az  
 On chywnek az lykaban mennyen, De az Orranak Beleth  
 myndenwth megh erye az On chywnek az Bele, hogy egyebwt  
 az Or megh ne bantaffek, Egy oraÿgh azth az chyweth tarchya  
 az Orraban az faydalmas embet. Az vthan ved ky beleole az On  
 chyweth es tegy vayath reaÿa, Ezth mynd addygh kel chyelekeodny,  
 myghlen mynd ky eby az Newekedeoth hulth az Orbol.  
 Ha vegre valamÿ varaffaga lenne, azth azzal kel gyogytanÿ, az  
 melyeketh az Ornak varazafarol yrtunk.

(Haemorrhagia)

### **Ornak verenek yarafarol.**

(Okay) Az Ornak verenek chyorgafa lezen vagy kwlfÿ vagy  
 belfÿ okokbol: Kwlfÿ okay Magas helrel valo le efes, wtes, Erÿs  
 munka. Es nap hewfegen valo kefedelem. Belfÿ okay, az vernek  
 vagy igen vekonfaga vagy bwfege.

1. Chyorough penygh ez harom okbol az Or ver. Awagy hogy  
 az leleklako ereknek es az apro ereknekis zayok melyek az Feben

2. es az Orban vadnak, be zaroltatjk: Awagy megh zakad es

3. ketfele valjk: Awagy altal hat rajtha az veer mynth az verjtek rajtha. Be zarlatjk penygh az Lelklako es apro ereknekis zajok, magok eretlenfegetwl, de az vernek fokafagatul is, mely fok veer az eernek zajara hertelen rea rohan. Keth fele valjk penygh az Eer, Sebtwl, Tereftwl, Bakadaftul, awagy ky +99

ragaftul mykor az ver ky ragya magath, es verjtek modon vgy mynth altal megyn, mykor az VERnek tartoja megh rytkwl, es az ver benne megh vekonodyk. Ielej ezeknek: Az kwlf (Ielej) dologrol az betegh tud zolanj. Az vernek befegeth az Orczarol es zemrel megh eofmerhetny, merth azok verreffek igen Nehez feo fayaffal.

Etele es ytala ez ylyennek oly legyn az my temerdkythi (Eledele) es hydegjthy az verth. Hydegh Egen lakyek azerth, jo yzw es kennyen emezte edelth egyek. Ha mykor forro az vere, Salatawal elyn, katankorowal, kertwelljel, Byfalmawal, Swlth Tykfjwal, awagy egrffel fettel. Veres temerdk bort ygyek. Az feyer vekonj borth ne igya. Awagy ha rea zoktatta magath az hydeg vyz ytalra, awagy fa hejawal feoth vyzre, igya azt hydegyn. Kewefeth zoljon, myndn haborodafth es teftnek yndulatjth kywaltkeppen haragot el tawoztaffon. Magas feo aljon fekwgyek.

Chyalannak magwath terd megh, rofa olajal (Oruofsagok) elegych e3we, es igen megh vagdalth gyapyath march bele, es dugd feol az orban. Az ket fwlet is dugd be vagdalth gyapyuwal de Barazzal. Smegh allattya az Or ver chjorgafth.

Spongjat eges megh es teorj megh, annak az hamvat fud az orban.

Nyers lo ganeth teorj megh yol, elegycd eozwe fekete Szurokkal es kend az homlokra, az Nyakra is tegy benne, myngyaraftth megh zorjttatnak az erek.

Reteknek az leweth, teolch affeol valo fwlben az mely or lyk feleol az ver chjorogh, es dugd be gyapottal.

Themjenth teorj porra, pok halot, Fa olajth, egy tykmonnak feyereth, elegych myndezwe ezeket, es teolch az orban.

Maftixot, Themjenth, Sanguis draconis, Nyulnak megh

[P]otyka hainak az [f]eýebél vèd kÿ az [k]éwet kÿ ot terém  
es tãrd porra, azt fuýad az orban fél.

Szenth gýeorgý Napýanak vagý elétte vagý mýngýarafth  
vthanna, zéggýed az Beka lenchýeth, ebbél chýnalý kozoruth, ha  
kýnek orra vere ýar, tãd az feýeben vgý hogý az orrath erýe ala,  
Chýnalý gýwrwth is azon Beka lenchýebél, tãd azth az Newetlèn  
výaban, mýndèn ketfegh nekwl megh aal.

+100

egetéth berýth, týkmon feýerrel porul ézwe elegýched, chýnald  
ezth az homlokra.

Vthý fw výzeth igèn erés eczettel elegých eoýwe, march  
ruhat ebben, kéfd az tenerere, az Talpara, es az oldalara ýob  
félél, az az, az Maýara.

Vérés hagýmanak kÿ fachýart leweth, igèn erés eczettel  
elegých eoýwe, télch az orban.

Bakfwnek leweleth tãrd eoýwe Sowel, es annak az leweth  
télch az Orban.

Eger farkath azalý megh es teorý megh, azt a porth  
fud az Orban:

Faý boýzanak az leweleth egefð megh teord megh, azth a  
port fuýad az orban.

Ruhat eges megh, es teolch erés eczetéth es meteleo hagýmanak  
az leweth reaýa, tãd az orban.

Rutath tãrý megh es ezth erés eczettel elegých ézwe, tãd  
az orban.

Týkmonnak heath teorý megh, galleft is teorý megh, az  
týkmon hea ket anny legýèn mýnth az galles, ezth fuýad az  
orban.

Malomkéweth egý daraboth twzefých megh, vefð eczetben,  
es annak az paraýath zagoltaffad.

Dýzno ganeýnak kÿ kel az leweth fachýarný, es azth kel  
az orban téltený.

Baboth healý megh es teord megh, az porat fud fél az orban.

Ez az Sebnek verethis megh allattýa.

Az melý or ver kÿ folý, abbol eges megh es tãrý megh porra,  
azt fud az orban.

Fekwgýek mezýtelen hanýatta fél, es eczetéth hýdegh  
výzzel ézwe elegýtwen, chýorgafð az orcýara.

Chÿereprêl awagÿ feodêrêl rezely le az egêth fêldeben, kÿ  
fachÿarth chÿalannak lewewel elegÿch megh azth, bochÿafd az  
Orban, azonnal megh allattÿa az verenek chÿorgafath.

Tÿk Tallath eges megh têrd porra, fud az orban.

Talmofo fweth, Rutath, Cÿalanth teorÿ eozwe, têd ezth az  
Orban.

Az Or verth mely kÿ chÿorogh egefd megh

chÿerepbe, es têrd megh, annak az porabol vegÿ drachma 3. Bolus  
armenufth drachma j. megh têrth porchÿn fwnek porat scrupulus j, ezêket tÿkmon  
feÿerrel es egÿ kewes eczettel elegÿch êzwe, es kewerd hogÿ  
olÿan fwrw legÿen mÿnth az Meez, ruhara kennÿed ezth, es az  
+101

homlokra kêffed. Ha az zwkzegh kewannÿa, keth awagÿ harom  
zêm Opiomoth is têrhecÿ kêzÿben.

Vêrêr Bagolÿ borfoth tegÿ egÿ teglara bwên, zarazd iol  
megh az twznel es azald megh. de vgÿ hogÿ megh ne egÿen, têrd  
porra, fud az orban, megh zwnÿk mÿngÿaralfth az chÿorgafa.

Bolus armenufth elegÿch eozwe eczettel, ezt kêffed az  
homlokra es az keth vak zêmre, awagÿ chÿak rea kennÿed, de  
rofa olayt is elegÿch hozza, Az vthan az keth karÿat, es az keth  
zarath keofd megh, fekwfd hanÿatta feol, az labath meleg vÿzben  
tarchia, az zêmeÿth be hunnÿa, Az orczaÿath hÿdeg vÿzzel  
elegÿtêth eczettel eottêzzed.

Kechke Maÿath eges megh es teorÿ megh, pokhalot,  
Cÿynobriomoth têrÿ megh porra, eczettel habard eozwe ezêketh,  
têlch az orraban, smegh aal az vere.

Papÿroffath eges megh, Azzu têknek is az kwlfeol heat  
egefd megh. Thêmÿenth, Opiomoth, Egetêt temfot, ezêketh  
mÿnd egÿ mertekkel porul elegÿcd eozwe ÿo eczettel, ebben tegÿ  
az Orban, kÿwlis megh kennÿed az orrath vele, az homlokra is  
ezth keoffed. Ez orwoffagh Galenufnak feo es igên tÿtkos orwoffaga  
volth az Or ver chÿorgafrol.

Mÿkor valakÿnek orra vere chÿorogh, hogÿha az  
Orranak Balfelêl valo lÿkabol chÿorogh az veer, egÿ êregh  
kêppêlth, awagÿ a kÿ rea tuggÿa vetnÿ, Egÿ êregh chÿuproth az  
Lepere kel vetnÿ az az a vekonÿara. Ha penÿgh az ÿob feleol  
valo orra lÿkabol ÿar az veer ÿob feleol az Maÿara kel vetnÿ, de  
ha mÿnd az keth orra lÿkabol chÿorogh, mÿnd ket feleol kel vetnÿ.

### **Ornak Vere el ynditafarol.**

Mentath Mezzel elegyeh eo3we, t d azt az orban, el yndul  
az vere ch yorgafa.

P ryenek v ragath t d az orban, el yndyttya az vereth.

P ryto fwnek leweleth teord eo3we fa olayal, t r ld e3zel  
az orroth beleol, el yndul.

---

A3 Arwa chyalat[h] ronch megh er ffe[n] fachyard ky az  
leweth, es bochia[d] az orban, az Or vereth el yndittia.

+102

### **Gyerm kch eknek Orrabely nyaualy rol.**

Agyagoth teor  megh elegyéd eo3we rofa v zzel es eczettel,  
ha Orra vere ch orogh, ch nal  flastromot ebből az homlokara.

Zarwafnak zarwath, awagy az Eok rnek egefd megh, t rd  
porra es elegyéd eo3we eczettel, k fd az homlokara, awagy  
zytafd feol az orraban, megh allattya az or ver yaraft. A3 rofanak  
az pora is awagy az Th myennek zynthe ol an haznos.

Vth  fwnek fachyard ky az leweth. Nyulnak meg eget th  
z reth teord porra, elegyeh  3we, es flastrom mogg ara k fd az  
homlokra. Ez ig n megh allattya.

### **Orra k s Gyerm knek ha be reked.**

Salatanak ky fachyarth leweth, es megh t rth Fygenek az  
leweth elegyeh eo3we, t lch az orraban.

Eczet th melegyeh megh, es annak az para ath bochyafad  
az orra l kaban.

Bech  fwet f z megh v zben, annak az para ath boc afd  
az orra l kaban.

Feyer liliom olayth olwaztoth vayal elegyeh  3we, a3zal  
kennyed az orra l kath beleol.

### **(Kor za Grauedo) Orban ch yorgo Natharol.**

Iolleheth oda feolyeb beofeggel yrtunk az Feob l valo le  
ch yorgafrol ky t Magyarul Nathanak h nak, De yth is melto emlekeozny 

(Oka) rola: Ez le ch yorgafnak azerth oka az Agy vel ,  
mely az h degfegtwl megh hwl, ky megh t rteny k azokon valak k  
ky Nytoth f wel hertelenfeggel az h degre m nnek. A3 h degfegh  
ozton az Nedwefleg keth ky k az Agy veleoben vadnak, megh  
zor ttia, (m keppen az Emb r keze az v zzel tele Spong at

mýkor megh zorýttia) es vgy bocýattia ala az alfo rezeke. Toabba, valamýk az Feýet félletb megh teltýk, mynd az olýanok, Nedueffegnek ala zarmazafath zérzýk. Mýnth feoleotte fok megh ýth bornak emeztetlenfege, Es hew vyzzel fének fokaygh valo mofafa, ýeléfben ha annekwl is meleghe természetw az Feo. Az Etel is a mely az hasban Nyersfen fokaygh aal, es az zekén ký nem megýén, Es affelek is mynd az melyek az Feoben fél parolkodnak.

+103

Ieley ezéknek: Az kýnek hewfegbél vagyon az Natha raytha, annak az Feye megh hewél, es vekoný chýpkédé Nedueffegh foly ký awagy az Orran, awagy az Zayan. Az orczaýa meg vérféldýk az orra is, es ez ýlyenth legýnkab betegfegeh kéwethý. Az kýknek penýgh hýdegfegbél vagyon, annak feye es homloka myndén fele ký terwl vgy mýnth ees az Or czýmpayaban lewé chýatornak be rekednek, annyra hogý meeg az zozath fem ýwhet ala az orrara. Ez ilýennek Nýal es temerdék Nedueffegh chýorogh ký az orrabol.

Effele betegfegeben lewék el tawoztaffak az (Maga tartafa) igén meleghe awagy igén hýdege Egeth, ýeleofben feordé vthan, Delý zeleketh es Feol zeleketh, es myndénth affeleketh, valamýk az Nedueffegéketh az Agý velében megh béwityk. kwnnýen (Eledele) emezté eledellel elýenek, es ýo ýzwekkel. El tawoztaffanak véres hagýmath, Foghagýmath, Muftarth, retkéth, es myndén melegýté zagokath. vachýoran kewefebbet egýenek mýnth Ebedén. Italok Mezes vyz legýén, awagy Arpa vyz melyben egý kýs fa heat megh feoztenek. Delben ne alugýanak. Eýel is hanyatta ne fekwgýenek.

Véres kapoztanak leweth fachýard ký, télch az (Oruofsagok) orban, az Feýeth megh týztýttýa, es az faydalmath el vezý. Véres Ceclanak gyékerebél fachýarý anny lewet ký mýnth egý kalanban ferne, annak harmadrezényth, ahoz elegých egý kalan Mezeth, télch vgy az orraban hogý ýol be mennýén, myndén turha Natha le zal fký chýorogh, ez megh probaltatoth. Sha mýkor akarod hogý ífmet megh zwnnýek, Fa olaýt agý az zayaban.

Konkolth es kek liliomoth teorý megh, az leweth ezéknek elegých ézwe Mezzel, télch feol az orban.

Týztés fwet feoz megh vyzben, télch ýo melegén Medénczeben, Borých be az feýedet es hayolý ala az Medénczere,



hogý annak paraýa zayadon es orrodon be mënnýën. Smýnd  
addýgh vgý tarchýad mýgh az vÿz chýak alýgh lezën melegh.  
Az vthan az vÿzzel mofd megh az feýedeth, es teod ýo helre azt  
a vÿzeth. Megh latod maafnap hogý az vÿz rakwa lezën félwl  
megh aluth Nedweffeggel. Mafofnapon ífmeth vgý chýelekeggýel.  
Harmadnapon ozton hogý ífmeth megh mofod, megh latod hogý

---

Az Napnak penygh hewfegetwl az Agý velé megh melegédýk  
ees megh telýk.

+104

azt az vÿzeth týztabnak talalod, merth az fok Nedweffegh megh  
týztult lezën az feýedbél. Ez orwoffagoth Een Lenchýes Gèrgý  
megh probaltam, es igën igaznak talaltatoth.

Vegý edes Muftoth, feozd annýra azth hogý chýak harmadreze  
maraggýon, abban egý kétése Ífopot, Egý kétése fekete gyoparth,  
tegý, es harmadnapýgh benne tarchad, az vthan zwrđ megh  
es chýnald valamý edenben. Es ezzel eztendeo által mýndën  
holnapban harom harom napon melegën az torkodath moffad.

Ha ezth mýndën holnapba megh chýelekeodeod, Nem chýak feýedben  
lezes egeffegés az Nathatul, de az Melýed es az gyomrodis  
eppwl.

Boroftýannak az leweth fachýard ký, az aczelth mýkor megh  
twzefýtyk, az vÿzbe martýak, arrol marad az vÿzben valamý  
apro mýnth egý keoles zém. Aczelnak az vÿraganak hýiak, teord  
megh azth, es elegých ézwe az Boroftýan lewewel, es rofa olayt  
is elegých kézze, ezth télch az Nathas orban, ez eréffen megh  
týztýttýa, awagý meegh ýob hogýha az aczel vÿragawal megh  
elegýttetéth Boroftýan leweth eleozér az orban télteod,  
hogý ozton az énný kezdy az orroth, az vthan télch az rofa olayth  
az Orban.

(Sternutatio) **Pwfégesth el ýnditaírol.**

Ha ký pwzéggesth akar ýndýtaný, Bafalicomnak az leweth  
fachýard ký, awagý az magwath térd megh, es télch awagý fud  
feol az orban.

Vad Apiomoth kýth kakas tareýnak is hýnak, azald megh  
térd megh, es fud az orban.

Fenýer hunýort téry megh es fud fél az orban.

Muftar magoth teorý megh es fud az orban.

### **Kÿs Gyermék hogÿ ne Pwzégÿen.**

Ha az kÿs gyermek igÿen pwzégÿh, tÿlch az Feÿere awagÿ az  
Orra lÿkaban, rofa awagÿ Ték olayth, eÿs affele hÿwÿfÿtÿ olayth  
akar mÿ feleth. Megh allattÿa.

---

Az kÿ gÿakorta pwzÿzenth es femmÿth nem vethet, femmÿ  
Buzth nem  r s hogÿ f l  wne, ha ez fokaigh tarth, es hozza nem  
lath magahoz, hertelen halallal hal megh.

+105

### **Az Szaÿrol.**

Szaÿrol gondoth vifelÿ. Etel eleoth az az enhera, es etel  
vthan is meleg h vÿzben ha megh mofod, az melÿ Nedueffeg k  
az F b l le zallanak az In dre, megh tÿztittÿa.

T r th z kfwel vagÿ zerech en d owal awagÿ Spÿcanardal  
ha mÿnd en enhera megh t rleod az Szaÿad. Ne felÿ bwd s  
Szaÿtul.

Czÿtwartoth ragÿ mÿnd en reggel es wd keozben is, nem  
lez n bwd s az Szaÿad.

Ha az Szaÿad Twd dnek megh vezefe mÿa bwd s

Nÿers Salÿa leweleth egÿel mÿnd en reggel es eftwe Negÿwen  
napÿgh.

Maftÿxoth t rÿ megh, elegÿch rofa olayban, azzal kennÿed  
az  n deth, megh eorzÿ bwdeoffegtwl es vgian megh is er ffitÿ.

Rofmarÿnnak leweleth es vÿragath, Mÿrrhat, Faheat, F z  
megh feÿer borban, gÿakorta ezzel moffad az zaÿadath.

### **Szaÿnak bwd fseger l.**

Az Nehez es megh bantho Bwd s Szaÿ, vagÿon legh (Okaj)  
ÿnkab az fognak rothadoth hufaÿtul, awagÿ az Ferges fogaktul,  
awagÿ Et k maradekanak oth maradafatul. Nemÿkoron az Szaÿnak  
B renek meleg voltatul is. Neha megh vez th es megh  
rothadoth nedweffeg ktwl is, kÿk az gÿomornak zaÿahoz ragattanak.

Ezis megh t rtenÿk nÿha, hogÿ az Szaÿnak awagÿ az  
Twd nek megh varazafatul, az Szaÿnak lehefe nehez. Ieley (Ieley)

e knek: Ha az fognak rothadot hufatul vagion vagÿ ferges  
Fogaktul, vagÿ etelnek oth lew  maradekatul, azth k nÿw megh  
lathnÿ. Ha penigh az Szaÿnak melegfegetwl Thamadoth, meleg  
az Szaÿ es ig en zomehozatath. Ha az gÿomornak Szaÿatul vagÿon,

akkor etelnek elétte mýnek elétte nem énnék az Embér, az Száynak  
lehefe nehez es zenwedhetetlen. Ha az Száýban valo varaktul  
vagyon, az lathato. Ha az Twdének megh Sebéfweletwl  
vagyon, az egez Tefth megh vekonodýk az hýtwanokodýk, kýt  
ozton horuth kéweth.

Cýerfanak heath vefd borban, azth aggýad (Oruofsagok)  
ýnnýa, es megh gyogýwl az Bwdés zaý.

Chýomborth es kakukfwet zaráz megh, térd porra, ezth  
Mezzel elegých eo3we, ad megh énný.

Mýkor alunný megýén az Bwdés zaýu, ýo eczettel moffa  
+106

megh az Száýath, az vthan borral moffa az kýben Maftixot  
elegýteoth porul.

Tengéry hagýmas Eczettel moffa az Száýath.

Vý Apiom magoth ký megh eerth, téry megh kýlencz Nehezékéth,  
vefd egý korfochka Muftban, azzal moffad.

Cýprosth es Apiomoth feoz megh valamý ýo zagu borban.

Eftwetwl fogwa výrattygh alýon vgý, reggel azzal mofd eréffen  
az Száýath es fogakath, ezth kecczér ees háromzoris megh chýelekeoggýed  
egý napon, leg vtolzor elýs Nýelý benne egý kewefeth.

Apýum magwath ragýa eréffen, es tarchýa Száýaban ýo  
ýdeigh az bwdés Száýu.

Kek liliomnak gyékereth aztafd eréffen o borban, ezzel  
gyakortha mofd az Száýath, es benne tarch fokaýgh.

Fodor mentath Eczetben es vyzben feoz megh, azzal gyakorta  
mofd az Száýath.

Soth, Tengéry taýtekot, Fekete gyoparth porul, ana drachma 2. kek  
liliomnak gyékereth, drachma j, ezéketh teord eo3we, ha az fogtul bwdés  
az Száý ezzel kennýed. Nagýoth haznal.

Arpath es Soth egýenlé mertekkel egý ruhaban be takarwan  
eges megh, es teorý megh, Mezzel elegýcz eo3we, ezzel téréld  
az fogakath ha attul bwdeos az Száý.

Kakuk fwet feoz megh borban, azzal moffad az Száýath.

Rofth téry megh, elegých eo3we Mezzel, azzal  
téréld ha fogak mýa vagyon az Száýnak bwdéffege.

Meleggh awagý pýrýtoth kenýerben reggel es eftwe Negý  
awagý eoth chýép fenýw olayth egýek megh, ha ezth gyakorolýa,  
az Bwdés Száý megh gyogýul es ýo zagu lezén. Ez megh probaltatoth  
fok fw embéréktwl.

Bwdēs Szaÿu embêrnek ÿo ragnÿ Anifumoth, Kek liliom  
gÿêkereth, Liquiriciat, vagÿ penÿgh zerechên dÿot mÿndenkoron.  
Szêkfweth es Apium magoth feoz megh borban, azth fokaygh  
tarcha az Szaÿban, es az vthan Nÿelÿe el, ha az gÿomortul  
vagÿon az Szaÿnak bwdeoffege.

(Apthae Alcola) **Szaÿban valo hew fakadozafrol.**

Az Szaÿban valo fakadozafok nem ÿgên melÿ fakadokok,  
ezêk az Szaÿnak akar mÿ rezeben is megh leznek es el folnak,  
hol az Inekre, hol az fogaknak hufaÿra. Neha az Nÿelwnek odalÿra  
es gÿêkerere is. Ez legh ÿnkab az gÿermêkcÿeket bantÿa.

(Okay) de az Eoregh embeorêkên is megh lezên az melegh lelêkzettwl,  
+107

Melÿ ÿw fêl az Maÿnak es az Saarnak forrofagabol. Megh  
zêrÿ Neha az Fêbêl az Fêbêl ala zallo Sos Nÿal is. Hÿdeglelê  
betegfegben ez gÿakorta megh lezên. Neha vgÿan annakwl is.  
Mÿnth hogÿ az Hawÿ ver folÿafnak megh allafatul is megh lezên.  
De az kÿk az Franczus embêrêkên lezên, az Nem effele.

Gallefth fêz megh borban, azzal moffad az (Oruofsagok)  
Szaÿath, vgÿan azon gallefth têrd porra, elegÿch eo3we Mezzel  
es têrêth rofawal, azzal kennÿed be.

Fagÿalfanak leweleth fok ÿdeigh ragafd, es benneis tarchÿa  
az Szaÿaban.

Szara3 rofath têrÿ megh, elegÿch eo3we rofa Mezzel  
es azzal kennÿed.

Zarwafnak zarwath egefð megh, teord megh, azth hÿnchÿed  
rea.

Kêmennek gÿêkereth egefð megh, têrd megh es Mezzel  
elegÿch êzwe, megh giogyttia, es nem ÿs haggÿa toab terwlnÿ.

Vthÿ fweth facharÿ kÿ, az leweth tarchia az Szaÿban, es  
az gÿêkeret is ragÿa, az ragottath fok ÿdeigh oth tarchia  
Szaÿaban.

Zêdêrnek az leweleth zêggÿed, feozd megh borban es azzal  
moffad.

Tormentÿllat feoz megh borban, tegÿ ahoz egÿ kewes Mezeth,  
azzal moffad.

Fekete gÿoparth, Szêkfwet, Temfot, fêz megh borban, ezzel  
moffad.

Nÿarfath furÿ megh, es annak az melÿ vÿze kÿ chÿorogh,

azzal moffad.

Egréfnek leweth libra s. Mezet, drachma 4. fêz eo3we erêffen hogÿ harmad reze el apaggÿon, ezzel moffad.

3êdêrnek az leweleth, Cÿerêfnÿenek leweleth, Sofkath, Atraczelnak leweleth feozd megh borban, es ezzel moffad az zaÿath.

Thêmyenth rofa Mezzel elegÿch eo3we, azzal kennÿed. Awagÿ, fêzd megh borban es azzal moffad.

Auanÿu pomagranatnak leweth fêzd ê3we Mezzel es azzal kennÿed.

Healt Lenchÿeth, drachma 5. vêrêš rofath. Azzu Coriandrachmaom magwath. Bolus armenufth, gallefth, ana drachma 2. s. porchÿn fwnek magwath, drachma 3. s. Camforth drachma i. es scrupulus j. mÿnd ezêketh teord porra es elegÿch eo3we ÿol. Fêz arpa vÿzeth azerth, es eleozêr mofd azzal megh az Szaÿath, de rofa mezzel elegÿcched eo3we azth az arpa vÿzeth, hogÿ iol megh mofod, az vthan hÿnch feolwl az +108

porth rea. Ha mÿnd Szaÿadon, Nÿelvedên es Torkodban lezên is az hewfegtwl valo fakadozas, mÿnd megh gÿogÿttÿa.

### **Gÿermêkchÿeknek valo.**

Cÿêch 3opo gÿermêkeoknek is gÿakorta az Szaÿok megh fakadoz, Lezên penÿgh gÿakorta attul, hogÿ az Daÿka Teÿe hÿtwan, awagÿ penÿgh hogÿ az gÿermêk ÿol megh nem emezthetÿ az Teÿeth. Harom zÿnw penÿgh effele fakadozas. Veorêš, Feÿer, es Fekethe. Ha azerth vêrêš lezên, legh elêzêr keonÿw zerzammal kel mofnÿ, olÿal az kÿ megh hÿweofÿtÿ es zorÿttÿa, tudnÿ, vêrêš rofa vÿzewel kel mofnÿ, vthÿ fwnek vÿzewel awagÿ Sofka vÿzzel. Ha penÿgh megh feÿerêdÿk, zara3to zerzammal kel vele bannÿ. Tudnÿ illÿk, Thêmyennel, Maftixal, Mÿrrhawal. Ha o3thon megh feketêdÿk smegh is ewefêdÿk, olÿal kel giogÿtanÿ, az kÿk el o3lattÿak es femmÿe te3ÿk, vgÿmÿnth, Saarkerep, Szeekfw, Kapor, Bakzarwo fw, es mÿnd effelek. De azerth vgÿan ehêz is hozza kel azt az zerzamo3th elegÿtenÿ az kÿ zorÿttÿa. El vegre o3thon ha latod hogÿ az fakadafok rothadnÿ kez3nek, akar gÿermêknek, akar penÿgh êregnek, Gallefth teorÿ megh, vÿzben feozd megh, tegÿ aho3 meg annÿ megh 3wrth tÿzta Mezet az vthan hogÿ ÿmmar az gallefth megh feozted. Ifmeth mafodczoris fêzd megh hogÿ az galles az Mezzel ê3we elegÿeoggÿek.

Ezzel vgy ely mynth feo orwoffaggal. Vegy az vyodra  
ebben, es fokaygh kennyed vele az fakadozafth, awagy vegy  
egy foltochka barfonth, arra vegy benne es azzal terelyed.  
Feld Epeye fweth azald megh, terd megh, ez porth elegych  
eo3we Mezzel, ezzel kennyed el allattya az rothadafth.  
Aloefth, drachma 2. Myrrhat, drachma 6. Saffranth drachma 4. Bort es Mezeth  
az meny eh3z elegh, chynald e3we ezeketh, rothado Szaynak igen  
io orwoffagh.

### **Chyak Fakadozafrol ualo.**

Vthy fwnek, porchyn fwnek, Ebzelenek, myndenyknek az  
ky fachyarth lewebel vegy ana uncia j. elegych eo3we es fel kalannyth  
tegy ecczer az kys gyermek zayaban.

Egrfnek ky fachyart leweth, megh erth zederyeth, vegy  
myndenykbel ana uncia s. egy kalan teyben elegych e3we, ad ezth  
az gyermeok Szaaban.

Gallefth, uncia j. Teyeth, drachma j. Temfoth drachma s. vytfw vyzet, uncia s. terd  
+109

eo3we ezeketh es forrald eo3we, ezzel moffad az gyermeknek  
Szaayath.

Porchyn fwnek chyak az ky fachyart lewewel moffad es  
kennyed is, fellette nagyoth haznal.

Ha az fakadek igen futh, kemennek az gyekeret egefd megh,  
mezzel elegycched es azzal kennyed.

### **Szaynak nyalafkodafrol.**

Fekethe gyoparth tery megh es zyталy megh, ezzel kennyed  
az Inedeth es az fogaydat, el vezu ez az Nyalafkodaft, Meeg az  
Inednek dagadafath is.

Szeekfwet teory megh. Borban feozd mynd addigh hogu fele  
el apaggyon, ezzel moffad az Szaayath, es megh gyogyul.

### **Szaan az ky aluth verth hany.**

Rofath fe3z megh vyzben es eczetben, Smykor az megh hwl  
moffad az Szaayath azzal, es el is Nyely benne.

Szelenek kaccyath, awagy az Nyers zel vefbenek az  
vegeth fe3z megh vyzben, ezzel moffad az Szaayath.

Rofanak az Sarga bellé rezeth, es maftixot teru porra, Borban

elĕzĕr zĕdĕryĕt awagÿ rofath feoz megh, az borth zwrđ  
megh, es az port abba elegÿtwe ad megh ŷnnÿa.

### **Szayban ualo apro fakadekokrol.**

Apro Boÿtorÿanth fĕz megh vÿzben, azzal moffad gÿakorta  
az Szayath.

Kechÿke awagÿ Iuh teÿeth elegÿch eo3we Mezzel, es melegĕn  
azzal moffad az Szayath.

Lenchÿet healÿ megh, elegÿch eo3we Ec3ettel, ees azzal  
moffad.

Kemĕncze fenekrĕl vaÿ egÿ teglat fĕl, tĕrd megh, elegÿch  
eo3we Mezzel es azzal kennÿed.

---

Ez olÿ apro fakadek, hogÿ az Szaynak bĕre is feol hamol  
mÿatta faÿdalommal.

+110

Dÿonak Nÿers leweleth ragÿad, ha vgÿan megh varafodoth  
volna is az fakadek. igĕn haznal.

Feÿer Mentath es gallefth teorÿ porra, elegÿc3 ĕ3we  
azzal hÿnched az fakadekoth.

Effele fakadekoth az gÿermĕkchÿekĕn, Nad mezzel kÿth  
Camforral megh elegÿtĕttel kel hÿntenÿ.

Mez Sĕrrel igĕn ŷo effe[!] Szayath moĿnÿ.

### **Az Fogrol.**

Fogaÿdnak ilÿen gongÿath vÿfelyĕd: Mÿkoron ezĕl es ŷzol,  
az fĕlĕtte melegħ fĕlĕtte hÿdegh fe legĕn. Erre is gond vifeles  
legÿĕn, hogÿ az hew es hÿdegh etel, ne hamar, hanem kĕzbe  
veteffel es vartathwa legÿĕn egÿ mas vthan.

Sawanÿuth, vaflaloth, poĿfattath es enÿweĿth olÿanth mÿnth  
madar fogo lep hogÿ ragado, ŷgĕn el tawoztas.

Teÿel valo gÿakortha eles feoleotte igĕn megh arth az fogaknak.  
fogaÿdat gÿakorta megh tÿztÿcchÿad, melÿ dologħ fĕlĕtte  
igĕn megh tartÿa az fogakath vezeĿtwl Ees mÿndĕn rothadaĿtul.

### **Fognak bantafÿrol.**

Az Fogak fok modon bantatnak megh: Neha ŷgĕn kÿn  
wlnek: Neha hozzak: Neha elÿs tĕrnek valamÿ okbol: Neha megh  
vaĿlodnak az hÿdegh NedweĿĿegnek rea chÿorgaĿatul, vaĿÿ Nÿers

fawanju gywmelchnek eteletwl: Megh is feketwlnnek es ruth rofdawal  
 be buryttatnak az gondvifeletlenfegh mya. Melÿ lezÿn  
 az Edÿs es melegheledelÿktwl, Megh lezÿn affele Nyers  
 leheftwllis ky az fok zabalodafbol vagyon. Inognak is az fogak,  
 mykor az gyÿkerÿk fok Nedweffegnek oda chÿorgafatul lewefÿkke  
 leznek, es fezkeÿ az fogaknak megh tagulnak es megh lagÿulnak.  
 Nagÿ faÿaffal ozthon megh bantatyk az rea chÿorgo Nedweffegerth,  
 ky nyha vekonÿ, Nyha hÿdegh, Melÿ vagÿ az Aal kapchÿaknak  
 hartÿayra (vagÿ az alfo vagÿ az fÿlfÿ Aal kapczanak)  
 vagÿ az fogaknak ynayra, vagÿ zÿynthe az fogakra chÿorogh.  
 Es ha melÿ fogh ferges, az olÿanra legh ynab vtha vagyon es  
 rea chÿorogh. Az hÿdegh chÿorgaftul megh dagad az pofa. De az  
 vekontul igÿn rÿtkan, Az hÿdegnek faÿdalma laffub. Az vekonnak  
 kegÿÿtlenb. Ozton az gyakorta valo chÿorgas az fogakat megh  
 +111  
 eÿÿ, megh odwafÿttia, megh rothaztya, es neha az Agÿabol ky  
 bontakoztattya.

**Fognak faÿasarol.** (Odontalgia Dentiÿ dolor)

Az mÿnth fÿlyeb is ÿrank rola, Az fogh faÿas lezÿn (Okay)  
 vagÿ hÿdegh vagÿ Meleghe Mertekletlenfegtwl, Neha az Nedweffegÿktwl  
 kyk az Fÿbÿl az Fogaknak tÿweÿre le chÿorognak, kyk  
 az w chÿpkÿdÿ erÿffegÿkkel megh odwafÿttÿak, awagÿ valamÿ  
 hafonlo nyawalÿat zÿrÿznek az w fokafagokkal, mÿnemw az Fognak  
 hufos felen az megh twzefwles.

Az Fogaknak faÿafa, awagÿ az Fogh hufanak megh twzefwlefe,  
 Neha magokban, neha penygh az Inban melÿ az fogaknak  
 gyÿkereben be oltwa vagyon tamad.

Ieley: Ha chÿak valamÿ maga mertekletlenfegtwl (Ieley)  
 eÿÿk az fogh faÿas, nem yÿgÿn nehez az. Ha az hew mertekletlenfegtwl  
 vagyon, vÿrÿs orczarol, es az eleol ÿaro meleghe  
 etelrÿl ÿfmertetyk megh. Az hÿdegh mertekletlenfegnek ifmeth  
 ellenkÿzÿ yeley vadtak ezzel. Ha penygh valamÿ fok Nedweffegh  
 le chÿorgafatul vagyon, nem chÿak az fogakban vagyon az  
 Nehez faÿdalom, de egÿeb rezekben is az kykÿn altal megÿÿn.  
 Az meleghe Nedweffegh erÿfb faÿdalmat. Az hÿdegh laffubbath  
 zÿrÿz.

Foghagÿmath tÿrÿ megh, az melÿ felÿl az fogh (Oruofzagok)  
 faÿ, kÿfd affelÿl valo kezre, arra az Erre, ky t pulfufnak hÿnak



az Doctorok.

Eczetben fēzd megh az kegyonak bwreth, azzal moffad az fogakath es zaŷath, hogŷ az melŷ fluxus az fēbēl ala zal, az fogra, azth el ozlaffa, igh az fogad faŷafa hamar el mulŷk.

Az Faŷo fogath elēzēr tagŷch feol az hufatul, tegŷ kowazth rea es tarch raŷta fel oraŷgh. Az vthan az vērēs kapoztan valo hernŷo fergeth, teod az faŷo fogra, de az tēb fogakath megh ne erteffed vele, kŷ effŷk az faŷo fogh. De ha az fogad fēlwl faŷ, az kapoztanak az feolfē felerēl vegŷ hernoth, Ha penŷgh alol faŷ fogad, az alfo rezerēl vegŷ az kapoztanak.

Ammoniacumoth, Belendfewnek kŷ fachŷart lewewel elegŷch ēzwe, ezzel kend, fkŷ efŷk az faŷo fogh.

Vērēs kalarŷfth teorŷ porra, tēd az Odwaban a fognak ha faŷdalmas kŷ rontŷa onneth.

Erdeŷ Tēketh teorŷ megh es fēzd megh, erēs eczettel kewerd es elegŷch eo3we azth, hogŷ legŷēn annŷra valo fwrwfege mŷnth az Meeznek, az Fogrol az hufth tagŷch fēl es +112

tēd rea ezth, az zaŷadat fogd be, es egŷ kewes wdē mulwan fogŷad az fogadath az vŷoddal, fwēd kŷ onneth faŷdalomnekwl.

Borfoth, zēdērŷ gŷeokerenek le faragoth heath, Natragulanak gŷēkereth, kērontho fweth, ana drachma j. feŷer belend fwnek magwaban, drachma s. fēzd megh ezēketh vērēs borban, vgŷ hogŷ harmad reze el apaggŷon, zwrđ megh, tarchŷa az zaŷaban, es mŷkor megh hŷdegēdŷk pēkŷe kŷ.

Temfoth, Feŷer Belend fw magoth, ana drachma 4. Borfoth, drachma 3. tērd megh ezēketh es elegŷch eo3we ŷo eczettel, es chŷnalŷ apro pogacŷachkakath beleole, az faŷo fogra ebben tegŷ, es fŷrkald vele az fogat es az fogh hufath.

Boroŷtŷan fan az melŷ enŷweth talal3, kochŷordnak gŷēkereth, Borfoth, Barazk magwanak belŷth, tērd ēzwe ezēketh es tēd az fogra.

Fenŷw olaŷth tarch az faŷo fogon.

Bakfweth o borban fēz megh, es melegēn az fogon azth tarchŷa.

Kegŷo Trangoth az gŷēkereth chŷak azald megh es tērd megh, temfowal elegŷch eo3we porul, es teod az odwas fogban.

Nŷers vērēs kapoztath ragŷ az faŷo fogaddal, es el ozlattŷa az faŷafath.

Eoth lewelw fweth mŷnd gŷēkereŷtwl feoz megh

eczetben awagÿ borban, tarch az fogaÿdon. Merth valakÿ enhera  
ezth chÿelekeodÿ, es addÿgh tartÿa hogÿ vgÿan el olwad az fogan.  
Soha foga nem faÿ.

Nÿers kÿementh ragÿ, awagÿ az kÿ fachÿart leweth tarch  
melegÿn az zaÿadban.

Fÿldÿ gÿlyÿztakath eges megh, annak hamwath tÿd az odwas  
fogban, megh giogÿttia.

Thÿmÿenth, Laurus magoth forralÿ megh borban, tarch zaÿadban  
valamÿgh leheth.

Fogadnak femmÿ nÿawalÿaia nem lezÿn, ha enheÿra mÿndÿnnapon  
az fogaÿd ala Szem fot teÿ, es addÿgh tartod oth hogÿ  
el olwad.

Puzpangnak leweleth, kapornak leweleth, teorÿ megh, eos  
eczetÿth rea, fÿzd addÿgh hogÿ harmad reÿe el apaggÿon, melegÿn  
azth tarch az zaÿban.

Bakfweth, vthÿ fweth, forralÿ megh borban hogÿ harmad  
reÿe el apaggÿon, tarch zaÿadban melegÿn es gÿakorta kÿ pÿkÿed.

Mÿndÿn holnapban ecczÿr, az Eb teÿnek gÿÿkereth, borban  
ha megh fÿzÿd, es aÿzal mofod az Szaÿath, megh gÿogÿtod az  
faÿo fogath.

+113

Igÿn erÿffen mÿkor faÿ az fogh, Fÿldÿ borofÿyannak kÿ  
fachÿarth leweth eofd az fwledben az melÿ felÿl faÿ az fogad. Faÿ  
azerth keweffe, de az faÿas aÿonnal ees hamar megh ÿwnÿk.

Konkolnak lÿÿtÿth tÿd az odwas fogban, es igÿn hamar el  
mulÿk az faÿafa.

Feÿer Belend fwnek az magwath teod az Elewen  
zenre, chÿewÿn annak az paraÿath bochÿafd az fogadban, el vezÿ  
faÿdalmath, Sha ferÿgh lezÿn benne is, megh ÿlÿ.

Cicoreanak kÿ fachÿart leweth tÿlch az orrodban, akar  
az fwledben, az faÿo fogad megh gÿogwl.

Egÿ fÿ zÿleoth facÿar kÿ, az zÿdÿrnek gÿÿkereth fÿzd megh  
abban hogÿ felÿgh el apaggÿon, aÿzal moffad az Szaÿath es  
fogakath.

Porchÿn fwnek gÿeokerewel gÿakorta tÿrÿld az fogath, kÿ  
wÿÿ az fergeketh, es az zertelen faÿafat is el wezÿ.

Kek vÿolath fÿz megh borban, mÿkor az fogad igÿn erÿffen  
faÿ, tarch melegÿn raÿtha.

Eb teÿ fwnek az Teÿeth habard eoÿwe buza lÿÿztel, fwfd  
megh, ha ezt az fognak odwaban bele teÿeod, el tÿrÿ azth a  
fogath.

Saljät, rutath, Ifopoth, Fekete hunjort, Szamar vborkanak  
gyëkereth, lo menthanak gyëkereth, Fekete gyoparnak korojath,  
fëzd ëzwe borban, es ebbeol valamj rezth elegych eo3we egj  
kjs fa olajal, Es az mely feleol faj az fogad, bochjafd az  
fwledben.

Ha feleotteb igen faj, Tykmonnak fejereth egj kewesse fws  
megh, opiummal habard ëzwe, ted az fajö fogra.

Hollonak ganejath ha az odwas fogban tezed fajdalmat el  
vezj, merth el ronthja az fogath.

Ifopoth forralj megh eczetben, azzal paroljad az fajö fogath,  
el vezj hamar az fajdalmath.

Fekete belend fwnek gyëkereth erëffen melegych megh  
ted az fajö fogra es az tewere, kj ejtj az fogath, de az tebbjt  
igen megh ojad hogj ne erje, merth mjnd kj hullananak.

Borofljan magwaban eteh[!] feoz megh rofa olajal pomagranatnak  
heaban, ha azt az jobbyk fwledben telteod, bal feleol valo  
fogad fajafath el vezj, Ha penygh bal feleol telteod az fwledben,  
jobj felöl valo fogh fajafth vezjen el.

Sparganak gjeokereth terd megh, march abban egj kjs  
gyapottath, ted az fajö fogra, kj vonza az fogath fajdalom nekwl.  
Veres kalarjft teorj megh, ted az odwas fogban, mjnd tewestwl  
kj terj.

+114

Eperynek leweleth ragjad ha fogad faj, el vezj az fajdalmath  
mjngyarafth, probalt dologh.

Nagy lapunak gyëkereth paras hamuba melegych megh, gyakorta  
ted az fajö fogra, nem fok wdë mulwa kj ejthj onneth.

Erdej Teknek gyëkereth teod az odwas fogban, kj terj  
onneth.

Feldj gjlyztakat fazekban eges megh, es terd porra azokath,  
az fogadnak hufat mjnd keth feleol mefd fel, hjnc be az fogath  
bwen az porral, Egj nap es egj ejel el mulwan, zabad akarattja  
zerenth kj efjk onneth az fogh.

Fekethe makoth, Fejer Themjenth fe3 eo3we vjzben, azzal  
paroljad az fajö fogath.

Veres kapoztanak lewelen mely hernjo vagion, azt  
gyakorta ted az fajö fogra, kj efjk az fogh.

Buza lyzteth, fyge lewelenek tejewel habarj ëzwe, az fajö  
fogra azt tegjed, az vthan tegj azon felwl vthj porchjnnak leweleben

rea, tarch raýta egý kewes ýdeigh, myndên faýdalomnekwl  
ký efýk az fogh.

Žapora fwnek gýekereth tórd megh, teod az faýo fogra, megh  
giogýttia myngýaraft. Probalth.

Žaraž výolath fěž megh borban, tarch melegên az zaýadban,  
ha az fěbeol zallot ala az Nedueffegh, megh giogýttia.

Muftar magoth teorý megh, elegých eožwe borral es olý  
mežzel az kýnek taýtekat el hantad, melegên azzal moffad az  
Sžayath, ha az fěbeol zallot az fogra az faýas, megh giogýttia.  
Fekete maakot, Feýer tēmýenth feož ẽžwe vžzben, parolýad  
azzal az faýo fogath.

Pap monýa fwnek golýobiffaban vegý nýolczat, olwaž výažt  
megh, teord eožwe es ožd harom rezre. Egý fažeknak feneketh  
ýžžazd megh, az eožwe metelt žeržamoth hand bele, tegý egý  
tělchýert az fažek fenekere, es az teolcher vegeth tarch az zaýadban,  
ha az feýedbeol zallot az fluxus az fogaýdra es attul faýnak,  
megh giogýttýa.

---

Fagýalfanak vefd el... heath, téd fažekban... fěžd erěffen  
hogý... ežý az foga hufath, ... gýakorta, Smegh g...

+115

Žep fekete feoldet tegý egý fažekban eoregben, tělch vžzeth  
rea es fěžd erěffen, mýkor igên megh fě, takard be az feýedet,  
tacž fěl az zaýadat hogý az paraýa io melegên mēnnýên az  
Sžayadban.

Fel eýtelný týžta vžzeth tegý mazos fažekban az  
twžhěž forradný, ves fel dioný tērēth temfoth bele, Egý Dioný  
tērēth loth, egý týkmonný Mežeth, habard iol el egý fa kalannal,  
az vthan az mýnth el twrhetéd, vegý az Sžayadban egý kalannal  
benne, mynd addýgh moffad fogaýdath vele mýgh el al az faýdalma.  
Elfě nap nem hažnal. Małodnap kewefeth, Harmadnap ýol  
megh eržéd. Negýed nap ýobban. Eoteodýk Nap telýeffeggel el  
mulýk. Smegh giogýul.

Ifopoth, zeekfwnek az výragath, Faý Božžanak az belfě žěld  
heat, de olý agnak a ký azon eztendēben newekédēth, ežėket erēs  
eczetben fědel alath feožd megh, melegên ebben vegý az faýo  
fogadra, tarch raýtha, ežth gýakorta mýwelýed, ketfeğh nekwl  
megh gýogýul.

### **Gyermékchenek.**

Camforth ves eczetben, twznel forrazd eozwe keweffe tartafd azt az faýo fogan.

Opiomoth týkmoný zekýwel habarý eozwe, fêzd êzwe igên keweffe, azth kêfd kýwl reaýa.

### **Gyermékchenek Foga hogý hamar kelýên. (Odontophia Dentatio)**

Kechke teýel es Nýulnak Agýa veleýewel, ha az kichýn gyerméknek ýneth têrleod, faýdalom nekwl ký newelý az fogath. Vaýath Mezzel elegých eozwe, es az kýs gyermék ýneth azzal kennýed.

+116

(Lentor) **Fognak feketesegerêl.**

Rofa pogachýat feoz megh borban vagý erês eczetben, azzal moffad fogaýdath.

Alabafrom kêweth kýth elêzêr megh egettel drachma 8. Egêth tengêr taýtekoth, drachma 4. Egeteoth Soth drachma 3. teord megh ezeoketh, es têrêld ez porral.

Azzu gyêkereth az kek liliomnak vefd ýozagu borban, alýon benne, azzal moffad az fogaýdat. Galenus orwoffaga ez.

Dýzno kenýernek az leweth fachýard ký, Mezzel elegých êzwe, ezzel kennýed az fogath.

Borfoth têrý megh, elegých feýer melegh borban azzal moffad.

Chýombort azalý megh, têrd eozwe feýer fowal, azzal têrêlýed az fogakath.

Kechke zarwath eges megh, teord megh, azzal têrêlýed az fogaýdath.

Zarwas zarwath eges megh, teord porra, azzal tereold az fogaýdath.

Arpat teorý megh, Soth eges megh, têrd eozwe es ezzel teorêld az fogaýdath.

Tengêrý Taýtekoth twzefých megh feýer borban olch bele, Mafodczor is twzefých megh, es olch az orban. Harmadczor is twzefých megh, es had hwlýên megh azon modon, têrd megh, ezzel têrêlýed az fogaýdath, ennel foha ýob orwoffaga nem lehet, merth olý feýerêk leznek az fogak, mýnth az Teýek.

### Fognak Ingofagarol.

Zarwafnak zarwath egefd yol megh, tērd megh es zýtald  
megh, Naranch heat is teorý megh, ezēket elegych eoꝝwe, az fogaýdat  
es az hufat eꝝzel tērelýed.

Papa fweth feoꝝ megh, Sawanyu pomagranatnak lewewel  
elegych ēꝝwe, aꝝzal moffad.

---

Fagýal fanak az fēlfē heath vefd el, az alath valo zēld heath  
ragya az kýnek ýnognak fogaý, es annak az leweth tarcha  
fokaýgh az fogakon, megh giogýul ketfegnekwl.

+117

Pýlýlke fwnek gyēkereth Borfal es vyaꝝzal elegich ēꝝwe es  
tēd rea.

Tengēry hagýmabol chýnalth eczettel elegych ēꝝwe zarwas  
zarwanak kýth megh egettel az porath, aꝝzal tēreolýed az fogaýdath.

Tengēry taýtekoth feoꝝ megh borban, aꝝzal moffad az fogaýdat  
es az hufath.

Soth keth annýth, Temfoth megh egētteth felenýth eges megh,  
es hewen vefd eczetben, eꝝzel tērelýed az fogaýdat, az vthan borral  
mofd megh.

Maftixot, Thēmýenth, Egetēth zarwas zarwath, fēld epeýe  
fwnek gyēkereth, venus hayat, ezēketh tērd porra, vyaꝝzal, Meꝝzel  
es fa olaýal elegych ēꝝwe mýnth egy kemený kenē ýreth,  
eꝝzel kennýed.

Temfoth eczettel es Meꝝzel elegych eoꝝwe, melegēn aꝝzal  
moffad.

Nofpolýat fēꝝ megh, melegēn tarch azt az Sꝝaýban.

Epēry leweleth mýnd gyēkereftwl feoꝝ megh ýo borban aꝝzal  
moffad.

Somoth awagy Berekýneth, vagý Barkoczath feoꝝ megh erēs  
borban aꝝzal moffad.

Tengeory taýtekoth, Belendfwnek magwath, mýnd  
egy mertekkel tēd az elewen twꝝre, aꝝzal fwftēld az fogaýdath.

Ꝟem Soth elegych eoꝝwe Meꝝzel, takard papirofban azth, tēd  
elewen twꝝre hogý megh twꝝefwlyēn, eꝝth olch megh borban,  
zaraꝝd megh az vthan es tērd porra. Eꝝ porbol vegý uncia j. Mýrrhat,  
Tengēr taýtekat, Fa heath, Aloefth, Cýpros fanak dýoýath, ana  
drachma 2. tērd mýnd porra ezēketh, tēd egy Sacýkoban, aꝝzal

teorélýed az fogakath, awagý ez porokat elegých eozwe Mezzel,  
azzal kennýed.

**Odwas Fogak Ingosagarol. (Caries)**

Fekethe hunýorth Mezben feoz megh, ebben az fogh odwaban  
tegý annýth mýnth egý Lednek zém. Galenus dicherý ezth.

Gýémberth Mezes eczetben feoz megh, térd ýol megh,  
ebbél tegý az fognak odwaban, es kýwlis az fogra tegý benne.

+118

**Fognak hufanak nýaualýaýrol.**

Az fogaknak hufaý kýth Magýarul Innek is hýwonk neha  
igén megh Newekeodnek, annýra hogý meeg az fogat is el  
borýttýak, fékeppen az olý embèrèknek az kýknek lagý az fogok  
hufa, mýnth az kýk výzes es Nedwes helyèn laknak awagý forgolodnak.

Mýnth az Haýofok. Neha penýgh megh rothadnak,  
mýkor az chýpkèdè erès fok nedweffegèk rea ragadnak, es az  
fogaknak téweýth megh febèfýtýk, awagý fakadekokkal be  
borýttýak.

Vaýath es Mezetth elegých ézwe, ezzel kennýed az  
fogad hufath hogýha výzketh.

Chýombort téry porra, azzal térelýed az Inédeth smegh  
erèffítý.

Szýlwanak leweleth fézd megh borban, es ezzel moffad az  
fogad hufath. igén megh zorýttýa.

Szederý fanak gýèkeret fézd megh borban, azzal moffad az  
fogad hufat ha verès.

Rofanak kézepýben az mely Sarga výragh vagyon azald megh,  
térd megh, azzal hýnch fogadnak hufaýth hogýha Nedweffegèk  
zalanak reaýa.

Rofmarýn faýath egés megh hogý twzes legýèn. Borféprwth,  
ez keth felebél vegý egý aranth, térd porra, az vthan az výodath  
march borban es ezzel vegý feol az porbol, térelýed az fogad  
hufath, az vtan ífmeth mofd megh borban a melyben Salýat féztel  
megh, ez orwoffagh týztan tartýa az fogad hufath.

Zarwas zarwabol rezely egý Nehezekeoth, vérès kalarýfth  
megh annýth, egý fonth ýo feýer borban fézd ézwe erèffen, es  
zwrð megh, ezzel moffad az Inédeth.

## Fogh hufanak rothadasarol.

### a3 a3 I3 etelrêl.

Szÿn Mezeth, három zerechÿen dÿot, zêkfweth egÿ Nehezekêth, keth dionÿ Themfoth, Egÿ Dionÿ grÿfpanth, Eger farkat, egÿ kichÿn zerechÿen dÿo vÿragoth, Borfoth, mÿnd ezêketh az Mezben fêzd egÿ oraÿgh, Reggel, Delbe, Eftwe, ezzel kennÿed az Szayadath es fogad hufath.

Kêkennek gÿêkereth mofd megh, az heat faragd le têrd megh, feozd megh erêffen eczetben temfowal, es ezzel moffad az fogad hufath.

+119

Borkêweth es Thêrêt gÿeombert elegÿch eo3we, chak rea têd az ÿnêdre.

Rofa pogachÿath, Salÿat, rutath, feoz megh borban fêdel alath, ez igÿen zep Sarga lezÿen, têlch ezt wegben, ha zÿynthe el rothadna az I3 etel mÿa is az fogad hufa, ha ezzel mofod megh giogÿttÿa.

Keferw gombanak az Szarath azald megh es têrd megh, ez porral hÿnched az fognak hufath.

Fagÿalfanak az kêzêpfê zêld heat, Nadmezet es egÿ kewes temfoth, feoz ÿol megh vÿzben, azzal moffad.

Galÿczkêwet, Themfoth, egÿ kewes Borfot Mezben es eczetben fêz megh, ezzel kennÿed. Probalth.

Vêrêr rofath, Temfoth es Nadmezeth, feoz meg vÿzben, ezzel moffad az fogad hufath.

Io fele têryekêth habarÿ êzwe borral, es mÿnnel melegben lehet, vgÿ tarchÿad az zaÿadban.

Kapor leweleth azalÿ megh teord megh, elegÿch êzwe egÿ kewes Mezzel, azzal kennÿed.

Vadzêlênek lewelet azald megh, têrd porra. Mezzel elegÿch êzwe, azzal kennÿed.

Ifopoth egÿ marokkal, têrêth zerechÿen dÿot, temfot, zêkfwet, Thêmÿenth, Nadmezet bwebben, ezêket mazos fazekban fêzd megh ÿo borban, ezzel moffad fogaÿd hufat ha I3 eÿÿ.

Azzu kêrêffanak vêd vÿzeth, es azzal moffad.

Eofstêrth eges megh, têrd megh zÿtald megh, es elegÿch êzwe egÿ kewes Mezzel, kend ruhara es ahol az I3 ezÿ, egÿnÿhanzor vÿobbat vÿobbat tegÿ rea, es vgÿ kennÿed az fogad hufath vele.



Salÿath, rutath, Ifopoth, Naranch heat, Temfot bwën, fëz  
megh tÿzta vÿzben feodel alath, chÿnalÿ ruhat egÿ kÿs fara,  
march ebben, vgÿ kennÿed ezzel az rothat hufth. Smegh gÿogÿul.  
Probalth orwoffagh.

Keth zerechën Dÿot, megh annÿ Themfot tÿrÿ megh, Egÿ  
marok Salÿat, Egÿ ëregh kalan Mezeth, fëzd megh ezëketh egÿ  
pÿnth vÿzben borban feodel alath hogÿ fele el apaggÿon, azzal  
moffad erëffen az Inëdet haromzoris Negczëris elëzër, de az  
vthan ozton chÿak laffan moffad Smegh gÿogwl.

Egÿ awagÿ keth Chÿnka fogath mÿnd Ala kapczafutl egefd  
megh tÿrd megh, vegh megh annÿ zerechën dÿot, Saffrant annÿth,  
zëkfvet annÿth, Borfot annÿt, Temfot annÿth, ezëket tÿrd megh  
es Mezben forral megh mazos fazekban, lapoczkawal erëffen  
kewergelfed, es egÿ fël forradas vthan vëd kÿ. Ezzel tÿrëlyed  
+120

reggel es eftwe az Inëdeth, Egÿ nÿhan oraygh rea ne igÿal megh  
gÿogÿyttÿa az I3 eteleth.

Petrëfelyëmnek leweleth azald es tÿrd megh, ketrez legÿën  
petrëfelyem, harmadrezeny Bors legÿën. Egÿ kewes tÿzta mezben  
melegÿch megh, ezzel tÿreold az fogh hufath. Lazlo kÿralÿ  
orwoffaga ez.

Fodor Mentath feoz megh eczetben, azzal moffad ha az fogad  
hufa rothat.

Vërës kalarÿfth tÿrÿ megh, mofd megh elëzër az fogad  
hufath Sos vagÿ Temfos vÿzben, tÿrëld az vthan az kalarÿffal.  
Laurus Magwath, zerechÿën dÿoth, Temfoth Epëry  
leweleth, Cÿomborth, Malwa rofath, Salÿath mÿnd egÿ mertekre  
tÿrd porra ezëketh, es elegÿch ëzwe ëketh, reggel es eftwe ezzel  
tÿrëld az fogad hufath. Rothadafat inëdnek el vezÿ es az Ingo  
fogakat is megh erëffÿtÿ.

Ammoniacumoth, Mezeth, feoz eo3we vÿzben, mofd ezzel az  
fogad hufath, ha vgÿan rothatas elëth volna rea is megh  
gÿogÿyttÿa.

(Phlegmon **Fognak hufan ualo kelebenrël**  
Parulis) **az az, Innek megh keleserël.**

Az keleben lezën az fognak tÿwenel az Hufon, vagÿ kÿwl  
vagÿ belël, az fogh hufanak fël newekëdelevel annÿra hogÿ az  
kÿrwl valo helÿekis twle megh dagadnak, megh vërëffeodnek es

megh hewêlnek, faġnak is. Az fêlfê Aal kapczÿara zokoth zallanÿ  
az Szêmnêk nagÿobbÿk zegletÿrêl. Az alfo aal kapczÿara, az  
vakzêmekên valo erekbêl ĳw ala. Ebbêl lezên oꝓthon az kelewenÿ,  
kÿnek genÿetfege nem az Orczanak bwrere, de az fogaknak  
têwere, kÿ vekonÿon vagÿon be takarwa, omol.  
Vêrês Borban fêz mezeth megh, ha megh dagadoth az fognak  
hufa, azzal moffad melegên.  
Arpath, Fÿgeth, fêz megh vÿzben, melegên tarch azth az  
Szaÿadban ha megh dagadoth az Inêd.  
Porchÿn fwnek kÿ fachÿarth leweth, Sos vÿzzel êzwe elegÿch,  
azzal moffad az Inêd dagadafath, ha eofmerêd hogÿ az  
Fêbêl zalloth ala.

+121

### **Gÿermêkcheknek Foga hufa nÿaualÿaÿrol.**

Fa olaÿth elegÿch êzwe vÿazzal es olwazd megh,  
ezzel kennÿed az gÿermêk Ineth mÿkor faÿ es vÿzketh nekÿ.  
Faÿ Epêrÿnek faÿanak heanak az leweth, elegich êzwe  
vthÿ fwnek kÿ fachÿarth lewewel, azzal moffad az kÿs gÿermêk  
Ineth ha faÿ es vÿzketh.  
Lenchÿet healÿ megh Negÿ latoth, têrd megh erêffen, es  
têd az gÿermêk Inere, nem haggÿa fêl fakadoznÿ.  
Feÿer Têwÿfnek gÿêkereth fêzd megh, azzal moffad az kÿs  
gÿermêk Ineth, ha fakadoz az Ine.  
Kêkennek gÿêkerenek fêlfê heat tÿztÿch megh, mofd megh  
vÿzben, faragd le az vthan es fêzd megh vÿzben elegÿch rofa  
vagÿ vÿola Mezeth ahoz, azzal moffad ha ŷmmar az Ine megh  
fakadozoth.  
Mÿkor az kÿs gÿermêk foga kÿ akarna hafadnÿ vegÿ egÿ  
Marok zêkfweth, egÿ Marok Saarkerepeth, egÿ Marok kaproth,  
forrald megh ezêketh vÿzben hogÿ harmad reze el apaggÿon.  
Ezzel ez vÿzzel harmatozzad az kÿs gÿermêk feÿeth, mÿkor az  
foga kÿ akarna kelÿnÿ.  
Ha az gÿermêknek Ine megh dagad mÿkor az foga kÿ akarna  
kelÿnÿ, es vgÿan megh is ewelfêdÿk, Nÿomd kÿ laſſan az Eweth  
beleole, az vthan kend megh Tÿk haÿal. Awagÿ.  
Vegÿ zêkfw olaÿth egÿ latoth, Mezeth megh annÿth,  
elegÿch êzwe, ezzel kennÿed az dagadas vagÿ az Seb helÿeth.  
Awagÿ vegÿ Maffel lath Terpentinat, megh annÿ Mezeth  
elegÿch êzwe es ezzel kennÿed.

### **Az Njyelwrêl.**

#### **Njyelwnek dagadasarol.**

Fekethe gjoparth, pomagranatnak heat, têrd megh, es têrêth fowal elegÿch êzwe, azzal têrêlyed.

Elêzêr eczetês rofa vÿzzel moſd megh, az vthan ha az zwkzêgh kewannÿa, vagd megh az Njyelw alat valo keth Ereth. Salatanak leweth fachÿard kÿ, azzal moffad.

Fÿgeth, Muſtarth fêz êzwe, ves Soth bele, azzal moffad az dagadot Njyelweth.

Muſtarth têrÿ megh, Mezzel eggÿwth fêzd megh vÿzbe, ha az Njyelw têwen vagion az dagadas, ezzel moffad.

Parhagÿmanak az kÿ fachÿart leweth, veres hagÿmanak +122

leweth, fowal elegÿch êzwe, ha annÿra megh dagadna is az Njyelw hogÿ vgÿan kÿ fwggene az zaÿbol chak kend ezzel erêffen, Smegh gjogwl.

#### **Gÿermêkchenek.**

Galnanak es Cÿtromnak fachÿard kÿ az leweth, elegÿcz êzwe, es azzal moffad az Njyelweth.

Salÿa vÿzeth keth rezth, Rofa eczetêth egÿ rezth, elegÿch êzwe, ezzel moffad.

Ifopoth fêz megh eczethben, ezzel moffad az Njyelwet. Az Ifopnak vÿragath têrd megh, es az moſas vthan hÿnch az Njyelwre, megh Bal az dagadafa.

Feÿer wrêmnek fachÿard kÿ az lewet, azzal moffad.

#### **(Batrachus Ranula) Njyelw alath valo dagadafrol.**

Az Njyelw alath, tudnÿ az Njyelwnek kêtelen kÿn az Njyelw vgÿan raÿtha wl, dagadas lezêr, kÿth Bekanak hÿnak az Magyarok, kÿ Neha twzes modu, Neha penigh lagÿ es faÿdalomnekwl vagion, kÿth ha megh vagnak olÿan takonÿ zabafu ÿw kÿ beleole mÿnth az tÿkmon feÿere.

Teÿel moffad igên erêffen.

Rofa vÿzel moffad.

Bablÿztêth, Bakzarwofw magwanak lÿztÿth, elegÿch êzwe mezzel, azzal moffad es kennÿed.

Zamar vborkanak fachÿard kÿ az leweth, azzal moffad.

Fêld epeÿe fwnek fachÿard kÿ az leweth, azzal moffad es têrwlÿed.

Mezeth Sowel elegych eozwe, azzal t r lyed.

M ynd n orwoffagok azok, melyeket  rtunk oda fél az Sza ban  
valo fakadozafrol mely lez n hewfegbeol, ig n  o orwoffagok  
erre.

Ha ozthon az zwkzegh kewannya, hew horgas vaffal is k   
zaggafd onneth, awagy Bretwawalis k  muffed, ha latod hog   
egyeb orwoffagok nem fognak.

+123

**N yelwnek Guta arol.** (Paral sis)

Az N yelwnek Guta ath Mag arul, Madar korfagnak (Oka)  
h iak. Lez n attul hog  az N yelw m ynd n ftwl fogwa megh  
aluz k es Nem er z, a m kor azok az Inak telj effeggel megh  
bantatnak, k k az Ag  vel nek heted k  zwe foglalafatul k zel  
az Haat gerech vele enek kezdet nel zarmaznak. Neha penygh  
az N yelwnek ch ak egg k fele  ob awagy Bal fele wttet k megh  
az Guttatul. De az koftolafnak  z  megh marad es megh  
nem bantat k. M kor egezlen foglaltat k gutta wteftwl el az  
N yelw, fel  hog  egezlen megh wttet k az az Emb r az Gutatul.

Az k nek N yelwen egez guta wtes lez n. Megh Nemul.  
El z r ez il en emb rth megh kel purgaln , az (Oruofsagok)  
vthan az N yelwe alath valo ereketh megh kel vagn , es k pp lth  
kel az ala ala vethn .

Sarga lilimoth f z megh Salyawal egg wt borban, azth  
tegyed az N yelwre.

Castoreumoth tarch az N yelw n soka gh.

Muftar magoth t ry megh valamen re, chak megh wt geffed,  
t d az N yelwre.

Bafa rofa magwath harm ncz z m t heal  megh, t rd megh,  
borban azt agg ad megh  nnya.

Tormanak magwat rag ad, az Sza adban tarch ad, az N yelwedre  
is rea ragazzad.

Sarga gyopart t ry megh t d az N yelwre.

**Szaua az k nek megh Vefz.**

Ha az zolas megh bontakoz k, fa he nak v zet tarch az  
Sza adban, es ig ad is azth.

**Ha k  hertelen megh nemul.**

Galbanumoth teg  Eczetben, zwrđ megh az vthan, t d az  
orra ala, oth tarch ad.

### **Ha kÿ nem Szolhat.**

Chÿomborth agÿ megh ÿnnÿa melegheñ eczetbe kÿt megh feoztel, es keofd az orrara is, choda hamar megh zolal.

+124

Chÿomborth drachma 4. Lemagoth, Borfoth, lo mentath, ana drachma 2. Petrefelÿmeth drachma i., Mezetth az menÿ ehÿz elegth, ezÿket elegendÿch ÿzwe es chÿnald gÿmbÿlÿwn gÿmbÿlÿwn[!], tarch az Szaÿadban, az vthan Nÿeld el.

### **Nÿelwnek fzaradasarol.**

Eokÿr Nÿewlnek[!] gÿÿkereth wtÿgefð megh ÿo modon, pomagranatnak Magwath tÿrd megh valamenÿre, tÿd Borban ezÿketh, azzal moffad az zarado Nÿelweth.

### **Aalnak kapczÿarol.**

Az alfo Aaal[!] kapczath neha Guta wtes, Neha Gÿrch is bantÿa, de gÿakrabban az fÿbÿl valo le chÿorgas, kÿ az Fwlnek tÿwenel az aal kapchÿanak Izeÿben zarmazwan, olÿa chÿnalÿa az Aal kapczath hogÿ nem mozoghath, kÿ faÿdalommal es kemenÿ dagadaffal lathato keppen vagion. Ez chÿorgas penÿgh zÿnthe az Fÿnek teteyerÿl zarmazÿk ala az kwlfÿ Bÿr alath.

### **Pelÿpsegrÿl es Rebÿgefÿrÿl.**

Az Nÿelw hogÿ az Szoth ÿgazan kÿ nem mondhattÿa, vagÿ az Nÿelwnek rÿwÿdflege oka, vagÿ temerdÿkfege. Neha az Agÿ velÿbeol valo bÿfegÿs Nedweflegÿknek le zallafatulis lezÿn az Nÿelwnek bantafa. Neha penÿgh az rezÿgfegtwl. Neha fÿlÿtteb valo megh zaradaftul.

### **Az Torokrol.**

Az Torokban es Szaÿban, a kostolafnak Izÿ el veß neha az Inaknak megh lagÿulafatul, melÿek az Agÿ veleonek harmadÿk foglalafabol ÿwnek kÿ, megh hwlwen azok, es valamÿmodon megh zorulwan, Awagÿ az Agÿ velÿnek a reze megh bantatwan, ahonneth azoknak eredetÿk vagion.

Az megh vezÿth Szaÿ ÿz penÿgh, aza3, Mÿkor az Szaÿnak akar mÿ is idegÿn ÿzwnek tecczÿk, tÿrtÿnyk abbol. Mÿkor az Nÿelw eo maga, awagÿ az a hartÿa melÿel az Nÿelw be vagÿon burÿttatwa, megh vezÿth, vetkes, es hÿtwan Nedweflegÿktwl

megh éttetők, Melő Nedweffegh vagő emaga, vagő penőgh azoknak  
kők meg etetnek őtatnak mővoltatul meg elegőeodwen,  
+125

Az Nőelw hufaban es lagő Inaban be hath, es az w mergewel  
azth meg őttő. Es akkor teccők őzthon, Sos, keferw, Eczetős,  
es affele valamő ektelen Iz, kőnek hogőmar vagő az Eteltwl vagő  
az Italtul volna letele, maga nem attul. Ez Nedweffegh penőgh es  
para kő az Szaő Izőth el vezthő, gőakorta onneth alol fől őwen,  
az Geget es az Nőelwet moffa es őttőző meg. Neha folő le az  
Agő velėbėl es attul eők.

**Torok elėth walo hufoknak dagadafarol.** (Tonfillarő  
Amigdalax tumor  
Anthőades Parifthmia)

Ezők az hufok vadnak az Torok elėth zőnthe az Nőelw  
tėwenel, kők gőakortha meg eottőztethnek hődegh Nedweffeffel  
es meg dagadnak, Es akkor meg laccők az dagadas az fogaknak  
feolfől kapczaya alath oda be, kőt meg tapogathatnő, kő  
mőnth egő valamő darabcha hus az Torokhoz ragadwan, az Torkot  
megh nőomya, es ellen aal, hogő az Toroktul fe az Etel fe  
az Ital el Ne Nőele...heffek. Ez penőgh lezėn zomőuhozas es  
Twzeffegh nekwl. De neha meg twzefwles is banthya azokath az  
hufokath, faydalommal, vėrőffeggel, gőuladaffal es  
zomőuhozaffal lezėn ez. Mőkor őzton meg erők kėnnően meg  
fakad, es az genőetfegh az Torokra es az Szaőra chőorogh, Ebbėl  
lezėn őzthon rutfagos kelebenő, kőbėl nehez zagh őw kő. Effele  
keleben gőakortha tamad twzeffeghnekwlis Sos awagő chőkpeodė  
nedweffegeoktl kők azokath az lagő Melegh hufokath ragyak  
es eők.

Lezėn ez Nőawalia azokon az kők bė verwők, azok vagő  
Eoregők vagő gőermėkeok. Meg eők az Chőkchőkemė gőermėkeokėn  
az Teőtwlis. Az eregėkėn neha meg tėrtenők fok bor  
őtál mya, es elės etelnek nagő kewanfaggal valo fok be tėltesetwl.  
Mőkor twzefwlnő kezdnek ez hufok, akkor Eteltwl (Obferuacio  
megh kel magath tartoztathnő, vőzeth kel őnnya, Tanufagh)  
awagő olő vőzeth az melőben igėn kichőkne fa heő vagőon meg  
feozwe. őeleosben mőkor Betegh vele az embėr, Etele legőkėn  
lewes, es Suma zeorenth mőnd affele, az melőkkel egőeb (Eledele)  
meg twzefwlesben meg őrtuk hogő Elők az embėr.

Szylwanak leweleth feozd megh borban, azzal (Oruofsagok)  
moffad ha megh dagattanak.

Iuh teyeth vegy melegn az Szayadban, azzal moffad.

+126

Galamb ganeyat teorý megh, vefd melegh borban es azzal  
moffad.

Rokanak vefeyeth azald megh teord megh, Mezzel e3we  
elegyched, azzal kennyed melegn.

Fechket eges megh, annak hamwath elegych eozwe Mezzel,  
azzal kennyed.

Len magoth, es kaproth fa olayban es vyzben fe3 megh,  
kywl azt ted rea flaftrum moggyara.

3edernek leweleth terd megh, fachyard ky az leweth  
yo fwrwn, kywl az Torokra azth kennyed.

Mondola olayal kennyed kywl melegn, es azon olayban eos  
az fwleben az mely felel fay.

Egrfth fe3 megh edes borban es Meezben, azzal moffad belel  
az Szayath.

Mýkor ozthon ewefedny kezd es igen kezd fayny, Tykhurt  
fe3 megh Teyben es chynald flaftrum moggiara, kfd rea kywl,  
az faydalmat laffytya, es megh is erley.

Kenyernek belyth Teyel habard eozwe, feozd e3we is  
keweffe, kfd rea, ez is laffyttia faydalmat es erley.

Melegh Teyel gyakorta moffad beleol, ez igen haznal neký.

Ha ozthon az ky fakadaffal kefnek, Eer vago vaffal vagd  
megh, vyzben elegych Mezeth, az Sebet ezzel moffad. Awagy  
Apra vyzeth feoz, azt elegych megh rofa Mezzel, azzal moffad.

(Hion. Columelle longitudo) **Nyelw Cyapnak megh nyulasarol.**

Az Nyelw chyp nagy gyakortha megh bantatyk, merth megh  
nyulwan es megh holBabowan az Torokra es az gegenek eleyre  
(Oka) le Bal. Lezen ez az felwl le zallo fok Nedwefsegknek megh  
ettēzefetwl.

(Oruofsagok) Dyonak feolfē heat mýkor zeld teord megh, annak  
az leweben vegy uncia, 12, Mezeth uncia, 2, feozd e3we ezt, hogý valamenyre  
megh fwrwggýek, es affelewel enhera, chak annywal az  
meny egy kys kalankaban ferne, moffad az Nyelw chyapoth.

Bakfwet feoz megh eczetben, fokaygh tarch az  
zayadban, de melegn, moffad is vele az Nyelw chyapoth.

Fejter wrēmnek fachyard kÿ az leweth, azzal Njōmd fēl az Njēlw chÿapoth.

Muftar magoth elegÿch eoꝝwe eczettel es mezzel, azzal moffad az Njēlw chÿapoth.

+127

Ʒedernek leweleth feoꝝd megh borban, azzal moffad az njēlw chapoth de melegēn.

Chÿalannak leweth fachyard kÿ, es melegēn azzal moffad az Njēlw chÿapoth.

Gallefth, egetēth Temfoth, kek liliom vÿragoth, tērd ēꝝwe eꝝketh egÿenlē mertekkel, enheÿra eꝝzel njōmd fēl az Njēlw chÿapoth.

Vērēs kapoꝝtanak Njērs leweleth njōmogafd megh es tērd megh, azzal az lewel melegēn mofanch[!] megh az njēlw chÿapoth.

Kēkennek leweleth fēꝝd megh Sawanÿu borban, es melegēn eꝝzel moffad.

Pomagranatnak de Sawanÿunak fachyard kÿ leweth, rofa Mezet Negÿedrezenÿt tegÿ ahoꝝ a mÿnt az pomagranath lewe, fēꝝd vgÿ hogÿ valamenÿre megh fwrwggÿek, abban vegÿ egÿ kÿs fa lapocꝝkara, njōmd feol az ala zalloth Njēlw chÿapoth.

Kaproth mÿnd gÿēkereftwl tegÿ egÿ fazekban, es az fazekat ÿol be fēggÿed, egēfd annÿra hogÿ vgÿan megh zenefēggÿek az kapor, tērd megh az vthan, ees eꝝzel emeld feol eꝝ porral az Njēlw chÿapoth.

### **Njēlw Chÿapnak dagadasarol es twꝝesēdeserēl.** (Tumor cum Inflāmatōne)

Az Njēlw chÿap neha megh twꝝefēdÿk es megh dagad vērēffeggel es gÿuladaffal, es akkor vagÿon hogÿ az Torokban le zalwan, nagÿob neheffeggel hogÿnem mÿnth mÿkor chÿak le nÿul, fuytogattÿa az embērth. Leꝝēn eꝝ a rea chÿorgo (Oka) vertwl es egÿeb Nedweffegēktwl, kÿk az fēbeol Balnak le.

Eledele eꝝ ilÿennek olÿan legiēn mÿnth az egÿebfele (Eledele) megh twꝝefwlefkben. Nÿugoggÿek, halgaffon ees ehēꝝzek.

Vachÿoran kichÿnt egÿek awagÿ femmÿth.

Tērēth temfoth elegÿch eoꝝwe Mezzel, azzal (Oruofsagok)

kennÿed. De ha latod hogÿ dagatton dagad es kÿ akar fakadnÿ, fÿes arra hogÿ hamar megh erlelÿed, kÿre igēn zolgal az Fÿgeth megh fēꝝnÿ es azzal mofnÿ melegēn, kÿth ilÿen modon chÿnalÿ. Fÿgeth, Tengērÿ zēleoth, kek liliomnak gÿēkereth, Naranch vÿragoth, talalnÿ az patÿkaban, awagÿ cÿperufth, awagÿ Mÿrrhat, eꝝketh



chýnald eoꝛwe, es eꝛzel moꝛfad.

Aloes is igēn ýo, chýak teord megh es aꝛt fud rea.

Szurkoth, galbanumoth, Lo mentath, chýnalý éꝛwe, tēd hatul  
fēn aꝛ Nýakꝛýrtra ahol vgýan vapas eggýk rezeth, Maꝑýk rezeth  
+128

tēd aꝛ fēnek teteýere, de el kel aꝛ Haýath onneth nýrný, igēn  
feol vonꝛa aꝛ Nýelw chýapoth.

Fēꝛd megh erēffen aꝛ Týkmonýath výꝛben, hamoꝛd megh es  
lapých ýol megh, kéꝑd aꝛ feonek teteýere.

(Squinantia Angina Sýnanche)

### **Torok Gýkrol.**

Torok gýknak kýth aꝛ Magýarok hýnak awagý Torok faýafnak,  
olý Nýawalýa, ký aꝛ gegenek aꝛ melý altal aꝛ Etel ýtal ala  
megýēn, Es aꝛ lelékꝛet vewé Cýewnek is félǵé rezeýth el foglalýa.

Ebben lelékꝛetēth Nehezen vehetný, Nýelný alýgh

vagý vgýan nem leheth, es aꝛ Ital aꝛ Orran ýw ký, kegýētlen  
faýdalom foglalýa el aꝛ Torkot, ký býzonýos ýele mýndēn Torok  
faýafnak. De aꝛerth kwlēmbéꝛnek egý maꝑtul, merth Nemelý igaz  
Torok Gýk igaz Torok faýas, de nemelý fattýu Torok faýas.

(Negýfele Torok faýas) Aꝛ ýgaz Torok faýas Negý fele: Elǵé, a ký

1. mýndēnýknel vezēdelmeꝑb, mýkoron sem aꝛ Torokban sem aꝛ  
Szaýnak oda be valo rezeýben, sem aꝛ Nýaknak kerwletiben  
semmý megh nem teccꝛýk, merth ez ilýennek twꝛes voltha el  
vagýon reýtettetwen. Ez vezēdelmes nýawalýa, merth fele  
fuladaꝑtul. Ebben gýakorta chýak Týꝛēn Nýolꝛ oraýgh is  
megh hal aꝛ Embēꝛ, mýndēn eꝑe es erzekēnfege nala lewen.

2. Maꝑodýk. Mýkor aꝛ lelékꝛet vewé chýewnek es aꝛ Toroknak  
Muꝑculufý Nýlwan es lathato keppen megh twꝛeꝑēdnek, es fakadekkal  
technek megh. Ez is elegh kegýētlen nýawalýa, denem  
olýan vezēdelmes mýnth aꝛ elǵé, mýwelhogý lathato

dagadaꝑfal leꝛēn, ehēꝛ hoꝛꝛa ferný orwoꝑlaꝑfal is, es aꝛ Szaýon

3. megh is týꝛtýttathatýk. Harmadýk, Aꝛ Toroknak belǵé  
rezeýth es kwlǵé rezeýth foglalýa el, melýben aꝛ dagadas aꝛ  
vērēꝑfegh, lathato es nýlwan megh teccꝛýk. Vagýon penýgh ez  
hewꝑeggel es faýdalommal. Ez is elegh nagý nýawalýa es

Nem is kēnýw, de gýogýulaꝑra ebben nagýob remenfegh  
leheth, mýwelhogý aꝛ Twꝛeꝑfegh ký wthwen, el ozlathatný,

4. awagý megh fakaꝛthatný. Negýedýk. Ez mýndēnýknel  
kēnnýeb es batorꝑagoꝑb, merth ez nem aꝛ Toroknak belǵé

rezeÿth, hanem kwlfë rezeÿth es Muſculufith foglalÿa el,  
kÿnek dagadafa mÿa az lelëkzeth vewë Chÿewnek is belfë  
Muſculufÿ azerth megh zorÿttatnak, es az oda menë lelëkzetëk  
zorongattatnak.

(Okay) Mÿndezeÿknek okay, az Saaros awagÿ az verës chÿorgas  
+129

melÿek az Torokban lewë Ereknek agaybol ÿde folwan  
vagÿ gÿwladafth vagÿ Twzes fakadekoth chÿynalnak.

Az Fattÿu Torok faÿafban nÿnchen Beteghfegh. (Fattÿu Torok faÿas

Ez penÿgh lezën, mÿkor az Nÿyalas chÿorgas Okay ennek)

az Torokban es az Nÿyaknak Muſculufiban be zal. es neha

vagÿon ennek dagadafa, de vëreoffegh, gÿuladas es betegfegnekwl.

Ehëz zÿnthe hafonlo affele Torok faÿas is, mÿkor az Toroknak

femmÿ bantafa nÿnchen, hanem az Nÿyak chÿga chÿontok

othben le Nÿulnak es vgÿmÿnth le oldatnak, es az Toroknak, az

gegenek, az lelëkzet vewë chÿewnek eleÿth nÿomÿak es erëffen

megh zorÿttÿak, Ez ilÿent ebbël eofmerhetnÿ megh, merth femmÿ

affele ÿelëk nÿnchenek mÿnth az tëb torok faÿafban vadnak, De

az Nÿyak nehezen es faÿdalommal haÿol megh. Ez neha megh

eſÿk wteſbël awagÿ eſeſbël is, awagÿ mÿkor valamÿ termezet

kÿwl valo Nedweſfegh az forgo chontoknak keoteleÿth megh

lagÿttÿa, vagÿ azokath az w fokafagawal onneth helÿeokbeol

kÿ vethÿ.

Len magoth es Anifumoth feoz megh vÿzben, es (Oruofsagok)

kend az Torok gÿkra kÿwl.

Feÿer wrmëth Saletrommal, Mezzel teorÿ eozwe, këfd az

Torok gÿkra.

Kek liliom olaÿal kend megh. Feozd megh gÿëkeret az kek

liliomnak mezes vÿzben, azzal moffad belël.

Embër ganeth melegën, Faÿ gÿeongÿel es Mezzel elegÿch

eozwe es kowafbal, es kakas haÿal, ez kÿ zÿia, megh erlelÿ es

megh fakaztÿa, ez olÿ igën feo orwoſfagh.

Varadÿchiot tegÿ hew vÿzben, këfd az torok gÿ... mënnel

hewebben el twrhetÿ.

Pefma fweth kÿth magÿarul Rwh fwnek is hÿnak

vegÿ libra j. egetëth borth, uncia j, elegÿch eozwe ezeoketh, këfd az

Torok gÿkra. Harom oraÿgh megh giogÿul.

Apium magoth Tÿzënket zëmëth, Tetwfw magwath annÿ

zëmëth, Borſot kÿlencz Nehezekeoth, ezëketh fazekba egëfd megh,

têrd porra, elegÿch mezzel êzwe, kend oda be az Torokban Tal zallal.

Eordêgh harapta fweth fêz megh vÿzben, moffad belêl az

Torkot az vÿzewel, az fweth flaftrum moggÿara kÿwl keofd az Torok gÿkra.

Fechÿket eges porra, vegÿ az porbol drachma s. tereoth Spicanardot drachma s. Saffrant es Caffianak fêlfeo heath têrwe, mÿndênÿkbeol eoth +130

penz nÿomonÿth, Megh zaradot Têknek feolfê heanak porath,

Azzu menthanak porath, es Malwanak porath, ana scrupulus 2, ezêket elegÿch eo3we, es fud be az torokban.

Feyer eb ganeÿath galleffel tery eo3we, es fud azth az Torokban.

Kechke epeÿeth, Lud epeÿeth, erdeÿ vborkanak magwabol kÿ fachÿart lewel, es Mezzel elegÿch eo3we, ezzel kennÿed az Torok gÿkoth. hamar haznal3 ezzel.

(Hogÿ zolhafsô) Eczetben feoz rutath megh, ros lÿztbêl ezzel eo3we chÿnalÿ hÿg zabafu pepêth, Nÿfd megh az Szaÿat hogÿ ebben el nÿelheffên, az kÿ nem zolhatna, chÿodalatos hamar zoltatnÿ kezdy.

Fÿgeth feoz megh es eb zarth vÿzben, ezzel moffad az Torkoth belêl, megh nÿttÿa hamar.

Zapora fweth kês rea kÿwl az dagadafra, megh...ÿa az zaÿat, el ozlattÿa az dagadaft, smegh giogÿttia.

Liquiriciat, uncia 2, Tengêry zêleoth uncia j, Hath Fÿgeth,

Bakzarwo fweth, drachma 2. Ifopoth egÿ marokkal, Ifthen faÿat egÿ

kichÿn marokkal, ezêketh egÿ fonth vÿzben feozd megh hogÿ

fele el apaggÿon, zwrđ megh zepên, ees ehêz tegÿ rofa Mezeth,

uncia 3. Mezes eczetêth uncia 2. mÿnd ezêketh eo3we elegÿtwen, moffad az Torkoth.

Len magoth, Bakzarwo fwnek gÿwmeolchenek magwath, Arpa

lÿztêth, ana uncia 2, Malwat, zeekfw vÿragath, ana manipulus j. Malwa magoth

drachma 3. Saar kerepeth manipulus j. feozd megh ezêketh vÿzben mÿnd addÿgh

hogÿ megh lagÿulÿon, têrd megh mofarban, es keofd az Nÿakara.

Vgÿan ezênbêl valamenÿth elegÿch êzwe zeekfw olaÿal, es

feÿer liliom olaÿal, harom lat Ez ket fele olaÿal, forrald eo3we,

chÿnalÿ flafthromoth ebbeol, es keofd az Torokra.

Kenÿer belt morfolÿ megh, tÿkmonnak feÿeret es zekÿt

temfowal habarÿ eo3we, teorêt Saffranth is ves bele, têrd eo3we

erëffen, teod chýeopwre, kéfd az Torokra.

Feýer eb zarth teorý megh, ad megh ýnnýa awagý egý  
chýewên fuýak az Torkaban, vgýan ezén eb zarban Mezzel  
elegých eoýwe, keofd az Torokra, De ehéz Arpa hamuth es egý  
kýs Soth is elegých. Adorýan doctor orwoffaga.

Cýproftth, rutath, Ifthen fayath, Ifopoth, egýenleo mertekkel  
vegý es meteld megh apron mýnd vezzéstwl vyzben fészd megh  
annýra hogý felýgh el féýén, ves egý darab Temfoth bele, azzal  
+131

moffad beleol az Sz... es Torkoth. Ez megh probaltath orwoffagh.  
Torok gýk valakýn vagyon, de harmad napýgh Mezes  
vyznel egýebet ne ýgýek.

Parthý fechket eges megh, Ha az Nem leheth, Erdeý fechket  
Ha az is nem lehet hazý fecýketh, ennek az porat valamýkor megh  
ebed, abban az ezteendében Ne felý Torok gýktul.

**Torok dagadasrol.** (Parafinanche)

Feýer eb zarth téry megh, elegých éýwe Býka epewel keofd  
az faýo torokra.

Cýéçzopo gýermék ganeýath, téré Arpawal ees len maggal  
elegých eoýwe, keofd az dagadot torokra.

Feýer ebzarth, Soth, téré fenýw magoth, mezeth az mený  
ehéz elegh elegých eoýwe, chýnalý flastromot, es kéfd az  
Torokra.

Len magh pogachýath, Feýer eb ganeýath, Chýéngé fwnek  
výragath, egýenlé mertekkel teord porra, Sws megh vérés hagýmath  
es lagýan teord megh, elegých éýwe az porokkal, fészd megh  
Meezben, kend ruhara es kéfd az faýo Torokra. Igén probalt  
orwoffagh fokzor ez en magam altal.

Fekete gýoparnak ký fachýart leweth veogýed, es azzal  
moffad az torkoth.

Chalannak ký fachýart lewewel moffad.

Sulýomnak Belýth elegých eoýwe Mezzel, keofd az dagadot  
Torokra.

Fay Egréfnek leweth fachýard ký, azzal moffad belél az  
Torkoth.

...u fýget fész megh vyzben, azzal moffad beleol.

Salatanak leweth fachýard ký, elegých eoýwe

Nara...k ký fachýart lewewel, azzal moffad.

Cýazar zakala fweth feoz megh igén sawanýu borban, azzal

moffad az torkoth beleol.

Földy Bozsa gyökerenek leweth melegyeh megh, abban  
march ruhath, es téd rea feolwl.

Egèth Soth Mezzel elegycz ézwe, keofd rea kÿwl.

Pefma fweth feoz megh vÿzben, azzal moffad beleol az  
+132

torkodat, az fwet kÿwl keofd az torkodra, es az vÿzben vgÿan  
megh is igÿal. Bizony orwoffagh.

Fÿgeth feoz megh Mezzel eozwe vÿzben, tegÿ feÿer eb ganeth  
is bele porul, azzal moffad az torkodath.

Retkèth eczetben es Meezben feoz megh, azzal kel az Torkot  
mofnÿ.

Kechÿke ganeÿath, Mezeth, Szurkoth, elegÿch eozwe, kéfd  
az torokra kÿwél.

Ezwfth taÿtekoth, uncia 2. eos erre annÿ viola olaÿth es len  
magh olaÿth hogÿ eozwe alugÿek, Balha fwnek belfè magwat  
uncia s. Feÿer malwanak magwath, pèzerche magoth ana uncia j. Mondola  
fan termèth enÿweth, ves coriandru vÿzben kÿ eÿel es Nappal  
abban aalÿon, azt zwrð megh, es abbolis vegÿ uncia 2. es abban az  
ket lath vÿzben porra tèrèth zeekfw vÿragot ves drachma 2. Saar  
kerepeoth annÿth, Mÿnd ezèketh igèn ÿol ézwe elegÿtwen erèffen  
kel kewernÿ, de harom vÿ Tÿkmonÿat is ws kézÿben, erèffen  
eozwe chÿnald es habard, es chÿnald ezth az faÿo torokra.

Teÿel vnos vntalan moffad belèl, faÿdalmat igèn oltÿa.

Egetèth Fechkenek hamuÿat uncia 8, Saffranth drachma j. s.  
Spicanardoth annÿth, elegÿch eozwe ezèketh mezzel, mÿkor porra  
tèrèd, kend be kÿwél az faÿo es dagadot Torkoth.

Kek liliomnak gyèkereth tèrd eozwe kowazzal, ruha altal  
fachÿard kÿ az leweth, elegycz ézwe azt Dÿzno teÿel, forrald  
eozwe egÿ kewesse, azzal moffad az Torkoth, Smegh fakaztÿa.

Zanototh teorÿ porra, elegÿch eozwe rofa olaÿal. Anifumoth,  
Bakzarwo fweth vÿzben feoz megh, elegÿch ézwe ezèketh, igÿek  
ebben egÿ latoth.

Fechketeges megh egÿ fazekban es tèrd porra, elegich  
ézwe mezzel, egÿ Tal zallal kenÿ ebben az Torokban. Fè orwoffagh  
ez.

Gÿapÿat vagdalÿ megh aprora, Ifopoth feoz megh fa Olaÿban,  
kewerd abban az gÿapÿath, kÿwl az Torkoth takard mÿndèneoftwl  
bele.

(Tanufagh) Ezth igen ezeben kel veonnÿ myndÿennek hogÿ az Nÿelw gÿekerenele keth cÿew vagÿon, kÿnek az eggÿken etel ÿtal megÿÿen ala. Az mafÿkon az leleÿkzeth ÿar ala. Ha mÿkor azerth az kelewenÿ az Etelek Chÿewÿn vagÿon, es ez feolwl megh ÿrth orwoffagokkal fem el nem oÿol fem megh nem fakad; Vÿaz gÿertÿath melegÿch megh az kezeden told ala melegÿn azth az Torkodban, mynd addigh hogÿ megh fakaggÿon az kelewen. Az vthan Arpa vÿzeth elegÿch eoÿwe Mezzel, es azzal moffad. Iÿÿen ÿegbÿel eofmerÿed penÿgh azth megh mÿkor az Etelek

+133

chÿewÿn vagion, Nem Nÿelhet, de lehet az embÿr. De mÿkor az leleÿkzet vewÿ chÿewÿn vagion, Nÿelheth, de nem leheth, Smÿkor az leleokzet chÿewÿn vagion akkor ne bochÿas femmÿt az Torokban, merth ha vgÿan bocÿatnÿ akarnalis az Lelÿkzet vewÿ chÿewÿn be nem meheth, mÿnth az mafÿkon, hanem azth chÿak Flaftrommal es mofaffal orwofolÿad. Effele nÿawalÿaban igÿÿn ÿo az Nÿakra kÿrÿfkwl[!] kÿppÿÿÿeketh vethnÿ es az keth lapocÿka kÿÿre is.

Ha latod hogÿ az kelewen megh eerth, ves egÿ darab fath az Szayban, Neÿd ÿol megh hol vagion az kelewen, ha vgÿan ÿol megh nem eerth is, Mas hegÿes fawal gÿagd megh, ennel ÿob nem leheth.

### **Erlele.**

Dealteath, Bakzarwo fw magoth porul, Len magoth porul ana uncia 2. Caffia fiftulanak belÿth, Sotalan Iros vaÿath, ana uncia j, Teorÿth fÿgeth, drachma 3. Mondola olayth drachma 8. chÿnalÿ ebbeol flaftromoth, tÿd rea.

### **Gÿermÿkchÿenek.**

Vÿola vÿraganak vÿzeth, awagÿ Aÿÿu vÿolath, fÿÿ megh vÿÿben, azth aggÿad ÿnnÿa. ÿÿÿÿnek vÿÿeben fonnyas megh aÿÿu fÿgeketh, awagÿ vgÿan feozd megh, varas torkath kÿs gÿermÿknek ezzel moffad. Eokÿr Nÿelw vÿÿeben elegÿch zucharom candidomoth, kÿs gÿermeok megh febeofwlth torkath azzal moffad.

---

### **Toroknak es az Lelÿkzeth vewÿ Cÿewnek repedÿÿet voltarol.**

Mÿrrhat tegÿ az Nÿelwe ala, es olwaggÿon oth el. Eoth lewelw fwet fÿÿ megh vÿÿben, azzal gargariÿalÿon.

Tejeth vegy en zayaban, azzal gargarizalyon.

Muftar lewelenek fachyard ky az leweth, es azzal gargarizalia az torkath.

Kos tewyffeth teriy megh, Mezzel feozd ezwe, es azban nyelyen el nyalogatwa.

Luquiricia gyeokernek awagy lewelenek ky fachyart leweth vegye Nyelwe ala.

+134

### **Torokban ha ualamy teneyek.**

Ha valamı Tewys awagy halmak chyontya akadna az Torokban ben, Sos vyzzel olayth elegych eo3we es az Torkoth azzal moffad.

Cytromnak belfe belyth fachyard kj eczettel elegych ezwe ha Nadal ragadot az Torokban, mofd ezzel, Smegh ely. Az feldy Bozzanak az lewe is azth chyelekeody.

Okadafra erkeoggyek myngyaraft az, valakynek

Torkaban valamı temyk beleol, vyath vefte az zayaban awagy vya3 gyertyat Nyuchon az torkaban ala. Ha penygh ez nem haznalna:

Feoth tehen huft, egy darabot kes eres temerd ek czyernawal altal, azth nyelye el de az czyernanak eggyk vege kezben legyen, smykor az huft el Nyely, laffan laffan vond fel az czernan, azzal mynd eggwth ky vonodyk az my az Torokban akadoth, vagy Tewys, vagy Hal cyonth, vagy valamı lezen.

Sokan yryak azth is, hogy az Machkanak ganeawal kel az Torkoth kywel teorleny, es ala megyen awagy ky yw onneth.

### **(Branchus Raucedo) Torokban lewe Natharol.**

Harom lewelw fweth feoz megh vyzben, abbol agy ynnya, ez mynden turhat ky hanyath.

Muftar, Repa magoth, ana uncia j. Borfoth Huz zemeth, Tormath, Fekete gyoparth, Apiumoth, ana uncia j, elegycched eczetben es mezben ezeketh porul, ezzel moffad az Torkoth meleg en.

Muftar magoth ket kalanban az my ferne feozd megh, elegych egy kalanny Mezes borban, melegych megh. Es tarch lokaigh az zayadban, Nyfd megh az zayadat, es az Nyal es Turha vgyan ky futh.

Malwanak magwath teord megh es veres Borban elegych megh, azzal moffad az Torkoth.

Tetw fwnek az magwabol vegy harmynczeteoth, egy ...s

Maftixal elegych eo3we, ragyad azth, fky hanyod ...h.

Ifopoth egý marokkal feoz megh egý Mezély vyzben  
vgý hogý felýgh el apaggýon, ves mezeth az vtan bele drachma 10.  
Eczetéth drachma j. s. az Ifopoth véd ký beléle, es az lewewel moffad  
az Torkoth.

---

Arpa kafath feoz megh, es annak az lewewel gargaryzalya  
az Torkath.

+135

**Fuladafrol.** (Strangulatio)

Az Embérnek neha megh efýk hogý az Torkaban fuladas  
lezén, merth vagý iol megh nem ragya az falatoth, vagý igén  
azzu az kenyer. Gyakorta efýk ez is, hogý az falath igén nagy,  
Neha penygh az Etel awagy az Ital az Torokban nem megýén  
arra az chýewre mely az etelnek ýtálnak Cýewe, tudny illýk  
az gegere, hanem talalkozýk ménný arra az vthra mely az lelékzet  
vewefnek Cýewe, ký mykor tértenýk, azonnal azon kel erékédny  
hogý okaggýek az Embér, ýeléfben ha az falath az Etelnek  
Chýewenek az Eleyn akadoth megh. Ha penygh az lelékzetnek  
chýewýre ménth. Az Nyakat kel hatul wthny, es az Torkot kezzel  
nyomogatny kel, ozthon ménnel nagyobban es eréffebben lehet,  
lehellený kel. Ha penygh valamý chýontochka vagý valamý akadna  
megh, arrol ýrtunk oda feol.

Az fuladas Neha megh efýk gonoz es nem ýo (Oruoffagok)  
eledeltwlis, mynth gonoz gombatul igén megh eshetýk.

Errwl valo orwoffagh. Týk ganeth zarázth teorý megh porra,  
eczettel, vyzzel, Mezzel, Borral elegých ézwe, ad megh ýnnýa,  
hayolyon le es ký okattattya.

Sos Mezeth eogýek, ez is igén haznal gombanak az é mergéffege  
ellen.

Ezérýo fwnek es feyer wrémnek fachyard k... leweth, ad  
azth ýnnýa.

Kechke ganeýath Mezzel es olwaztoth zurokkal  
ézwe elegýched azzal kennýed kýwl be az Torkoth.

Vérés hagýmanak ký fachýart leweth, elegých ézwe Mezzel,  
ad megh ýnnýa.

**Eýelý hortýogasrol.**

Kaproth tegý feýe ala hogý ne tuggya, Nem zol almaban es  
Nem is hortýogh Eýel.



### **Almaban ualo zolasrol.**

Ifthen faÿath fêz megh Eczetben, ad megh ÿnnÿa, fnem zol  
almaban.

+136

### **Nÿaknak faÿasarol.**

Rutath fêz megh Fa olayban es vayban, ezzel kend az  
nÿakath.

Kapor olayth, Ludhayat, zarwas zarwa veleÿet, harom penz  
Nÿomatnÿ tereoth Camforth, elegÿch êzwe, ezzel kennÿed az  
Nÿakath.

Bak fweth Sawanÿu borban feoz megh, ez is iol haznal ha  
az Nÿakra rea keteod.

Ha Fluxus vagion az Nÿakadban, kÿ mÿa ÿol nem mozgathatod  
az Nÿakadath. Dÿzno hayath, Lud ganeÿath olwazd eozwe  
egÿ Serpennyeben, keofd azth melegÿen az Nÿakra, ezth gÿakortha  
mÿwelyed, merth mennel ÿnkab gÿakorlod, annal ÿnkab haznal.

í

### **Az Twdêrêl.**

Twdêrêl walo gond vÿfelefeð ilÿen modon legÿen.

Feÿer Bagolÿ Borfoth healÿ megh es têrd êzwe

Nadmezzel, kechke Teÿben awagÿ vÿ vayban fêzd megh, ezth  
egÿed, merth az Twdêt ez igÿen eltetÿ, vÿttÿa es erêffithÿ.

Kel kapoztanak leweth fachÿard kÿ, hÿggaggÿon megh, annak  
az Tÿztaÿawal melegÿch Mezeth eozwe azth egÿed. Twdêdet ez  
erêffitÿ es megh tarthÿa, az Torkodath is tÿztÿttia.

Vÿ Edes Borth forralÿ feol, hand el az taÿtekat. Etel elêth,  
Etel vthan is ezth igÿad, Twdeodnek ez mÿndennel tÿbbet haznal,  
merth Cÿweÿth is mÿnd fÿn fmÿnd alath igÿen megh tÿztÿttia.

Liquiritianak gÿêkereth tÿztÿcd megh, fêzd megh vÿzben,  
azth igÿad.

Kechke Teÿeth enheÿra ÿnnÿa igÿen haznos, merth eltetÿ,  
vÿttÿa es erêffitÿ az Twdêth.

Raakoth ênnÿ gÿakortha Twdênek haznos.

Az Twdênek penÿgh igÿen lok fele bantafÿ leznek, Magaban  
valo mertekletlenfegh, megh zorulas, Megh twzefwles, Genÿetfegÿs  
fakadas, es Azzu korfagh. Neha Szel is Borul az Twdêben de  
termezeth ellen es igÿen rÿtkan. Es akkor az kÿrwl valo rezeke  
th vgÿan kÿ terÿtÿ kÿ Nÿÿtÿa es ha mozogh faÿlalÿa az Twdêth,  
es Neha vgÿan Nagÿ erêzakkal is kÿ akarÿa magath onneth  
wthnÿ. Az magaban valo mertekletlenfegh ÿelêfben az kÿ hÿdegh

az Szaraz is mely az Toroknak arteriajth megh darabofytja zaraz  
hurutoth hoznak, mely huruttal femmy Nedweffegh ky nem vettethetyk,  
Ez igen rytka zabafulan vezén... es melegh Egre,

+137

melegh ytalrais aad kewanfag... Az Melegh mertekletlenfege  
penygh, hydege Egeth es hydege ytalth kewan, es igen  
gyakor lelekzetet vezén, es ha igen nagy lezen az Mertekletlenfege,  
faydalmat hoz.

### **Twde nek megh f zorulafarol. (Obstructio)**

Twde nek megh zorulafa gyakor betegfege es igen nagy  
dologh is, merth horutoth hoz es Nehezen lehefth, ky annywal  
nagyob, menywel az Twde nek megh zorulafa nagyob: Ennek Sok  
oka y vadnak. Nedweffegek fokfaga, Nedweffegek megh (Okay)  
temerdeokeodefe. Nedweffegek ke we változafa, Nyers darab hus  
mynth egy zemelche. ezekrel zwkzeges eggyenkenh yrn y.  
Az Nedweffegek fokafaga arra az hartyara, az ky az lelekzeth  
vew ch yewnek ele yth be takarya ha rea ch yorogh es el  
bor yttya, megh rekezt y az Szozatoth ees rekedezefth zerez. Vgyan  
azonth ch yekeod y az Toroknak awagy az lelekzeth vew  
ch yewnek is darabos voltha, az vage fwftwl, vage welfteftwl vage  
hydegtvl leoth. De ha az Nedweffegek ch yorgafa, az lelekzet  
vew ch yewnek elfe rezenek hezag yaban meg yen be, az nem ynemw  
ch ypkedef fel valo kys horutoth zerez. Ha penygh az a Nedweffege  
az Melyben awagy az Twde ben Bal ala, valoba valo igaz  
horutoth ch ynal. Az ky az Melynek also rezeb el yw es zarmazyk  
fel. Merth ez lezen attul, hog y az termezeth azth az my megh  
zor ytafra es ch ypkodefre ig yekeozyk, eo is fellette nagy erelkeodeffel  
es leleokzetnek ky fuuafawal akar ya azth ky vethny,  
zy nth olyan modon, my nth my kor az ... es ytal kezeoth  
valam y be zalad az lelekzeth vew Cyewben. Az my penygh  
az Twde ben be ch yorogh, ha az igen vekon y Nedweffege  
lezen chak horuttal nehezen vethetny ky, merth az lelekzetnek  
kywl valo be vetele melyeth be zywonk azt el el talalwan,  
vyz za ver y, es az Twde re vyz za meg yen. De meeg ennelis nehezebben  
han yattatyk ky, az ky igen feollette temred ek es laffu  
kefeldelmes Nedweffege, mert azt az lelekzet fem te roolhet y el,  
ky fem mozd ythattia helyeb el, fel fem hozhatt ya kw nnyen.  
My kor vy onnan vage yon es meegis ywt en yw es ch yorogh az

Nedweffegh, annak chÿpkeodê voltatul az lelékzet vewê Chÿewnek eleÿ vgÿan Eegh es ragattatÿk, es gÿakorta valo horutochkawal +138

bantatÿk megh, mely horuttal valamÿ kichÿn ÿw kÿ, vagÿ vgÿan femmÿ fem ÿw. De mÿkor az ozthon megh allapodÿk es az Twdêhêz ragad, rÿtkabban lezêen az horutas, kÿ az lelékzet vewê Chÿewnek eleÿnek egetefe nekwl, valamÿ temerdêkêth hoz feol, az Melÿnek alfo rezebeol. Mÿkor penÿgh kewes es kênÿw az chÿorgas, kewefeb nehffeggel vagion. De ha Nagÿ es Nehez az Chÿorgas, nemÿnemw lelékzethnek vgmÿnth megh fuytafa zorongath, gÿakor ees hamarfaggal valo az leleokzeth vetel awagÿ be zÿwas, de azerth kewes Eeg zÿtathatÿk be. Az Melÿben es es [!] az Hath gereczben Nemÿnemw Nehffegh lezêen, zÿnthe oth ahol az Twdê fwhg es az hartÿakhoz vagion ragadwan. Melegh legÿen e penÿgh az Nedweffegh az kÿ ala chÿorogh, az Chÿpkeodesbêl zomÿuhozasbol es azoknak ÿeleÿbeol melÿeket megh ÿrtÿk az Chÿorgafrol, megh eolmerêd. Toabba ... temerdêk es Nedweffegh, az Twdeoth es ... arteriaÿth el foglalwan igên zara3 horuth kêwetkêzÿk kÿwel vgÿan femmÿ kÿ nem vettetyk. Ez ilÿen igên nehezen lehet, az lehelben valamÿ Swêltesth awagÿ hortÿogafth mÿwel, azerth hogÿ az Twdênek lelékzet vewê cÿewÿhêz vagÿon erêffen ragadwa, es az lelékzetnek vtath el zorÿttÿa melÿen kÿ mênne az lelékzeth.

(Tufsis)

### **Horuthrol.**

(Okaÿ) Az Horutnak penÿgh vgÿan Sok okaÿ is vadnak. Merth

1. az lelékzeth vewê ezkêznek hÿdegh mertekletêffege is megh
2. zêr3ÿ. Az feobêl mÿkor az lelékzeth vewê Chÿewben Nedweffegek
3. chÿorognak, vgh is megh lezêen. Azon lelékzet
4. vewê chÿewêth mÿkor valamÿ zara3fagh belêl kêrwl vezÿ,
5. horutoth zêrêz. Az Etel ÿtal mÿkor fel fele megÿen, az is horutoth hoz. Az gÿlÿztak mÿkor az gÿomroth bantÿak, azis
6. kewes horutot chÿnal. Erês chÿpkeodê Nedweffegh ha az
7. gÿomroth megh bolgattÿa is es haborgattÿa, es valamÿth az Torokban
8. fêl veth az is horutoth zêrêz. Az Twdêben valo Nedweffegh
9. es Derekban, Twdênek megh twzefwlefe. Oldaf[!]
10. fajas es raÿtha keles kÿ nagÿ Nÿlallaffal vagÿon. Az3u korfagh,
11. ezêk az horutnak mÿnd okaÿ. Kwlê dolgok is megh hozzak az
12. Horutoth. Fwfh, por es mÿndên affele awalamÿ az lelékzeth

vewê Cÿewêth megh zaražtÿa.

+139

Par hagÿmath melegh hamuban fws megh, es mÿkor (Oruofsagok)

alunnÿ megÿ aſth egÿed igên gÿakorta.

Chÿerêfnÿe fanak Enÿweth Borral elegÿch êžwe, ...gÿad.

Egÿ Bab žemnÿ Mÿrrhat nÿelÿ el.

Vÿolath, vÿžÿ teoknek vÿragath ana manipulus j. Malofa

awagÿ Tengêrÿ žêleoth, Liquiriciat aprora metelwe, ana uncia i.

Marthÿ lapunak gÿêkereben drachma j. Eorwenÿ gÿeokereth drachma s. Arpa

kafath manipulus s. ezêket fêžd megh vÿžben, žwrđ le aſ leweth es

fachard kÿ, elegÿch megh Nadmežžel aſ mÿnth žeretêđ, ebben

napÿaban ÿgên gÿakorta hêrpêges.

Edês Mondolanak olayath Iros vaÿal elegÿcd êžwe laffu

žennel, es aſ Melÿeth aſ porcžogotul fogwa mÿnd aſ torkaÿgh

fêl gÿakorta kennÿed, Sarga vÿaſt lapÿch megh, es melegên aſth

têđ feolwl aſ Melÿre.

Božža fanak vÿragath verêfenÿên zaražd megh, de megh

oltalmažd hogÿ effê ne erÿe, aſ vthan têrd porra, es egÿ kalannÿ

borban elegÿch ebben, ez porban, ezth igÿad gÿakortha. Probalt

dologh.

Egÿ edês Almanak mefd el aſ pupÿath, aſ belÿt vaÿđ kÿ

es têlch megh Saffrannÿal es têmÿennel, de aſ mÿnd kettê egÿarant

legÿên, takard vÿžes Sžêſben aſ Almath, meleg paraſban

ſwfd megh iol erêſfen, hamožd megh, mefd Neggÿe mÿnd

Saffranÿoſtul Thêmÿenêſtwl, egÿe megh Negÿ falatban aſ hurutos

embêr, Erre fêlwl egÿ pohar Borban agÿ Thêrêth Saffranth es

têmÿent

harm reggel mÿwelÿed enheÿra. Smegh giogÿul.

Len magoth es Borfoth teorÿ megh, Mežžel ezth elegÿch

eožwe, ezth egÿed.

Mondola olayth igÿal gÿakortha.

Retkêť fws megh aſth egÿed, regÿ horutot megh giogÿth.

Haÿ Newelê fwnek gÿeokereben igÿal meg porul

harm Nehezekeoth.

Foghagÿmath feoſ megh aſth egÿed ha regÿ horut vagÿon

raÿtad.

Salÿat, Feÿerwrmêth, kêmennek gÿêkereth, fêžd megh feÿer

borban enhera aſth igÿad.

Hiffopoth, Fenÿw magoth feoſ megh borban, timporald êžwe

Nadmežžel, ÿgÿad aſth.

Kapoztanak magwath, Chyalannak magwath t ry megh es  
eleg ch eo3we Mezzel, f zd megh v zben, Es a3th ig ad.  
+140

Eg  marok petrefelm th, k menth g eokereftwl, Retk th,  
feo3 megh borban, eg  ideigh ezth ig ad, es ha vg an amaz megh  
fu to horuth volna is ra tad, megh giog th. Probalt orwoffagh ez.  
Kakuk fweth azaly megh t rd porra es kewerd Mezben, eod  
megh, k  t ztitt a az horutoth.

Harom f  foghagymath, a3 meny D zno hay eh z elegh,  
t rd eo3we, eftwe mykor le akar3 fekwnn  tw3nel er ffen megh  
keneffed a3 Talpadat, a3 hatad gerench th is valameny re. Harom  
nap ch elekek gg ed ezth, mynd n nagy horutaftul megh giog th.  
Hiffopoth, F geth, Rutath, Mezzel  zwe f z megh v zben,  
es a3th ig ad.

Maaknak heath feozd addygh v zben hog  fele el apagg on,  
eleg ch mezeth ahoz, a3th N yeld el.

Sarga liliomoth f z megh v zben, annak a3 pa... N yel ed  
es 3yiad be a3 Szayaddal.

Repczeth f z megh v zben, eleg ch  zwe Nadmezzel  
a3th ig ad.

Sal a v zeth ig n g akorta ig al.

Ch ombort eg  marokkal, Lo mentath anny th, Bakfwet  
anny th, C coreath g eokereftwl, k menth g eokereftwl kel[!]  
liliomoth g eokereftwl, ana uncia j, ez keth eg  icze v zben feozd  
ann ra hog  chak fele maragg on, enhera mynd n reggel ig ad.  
Eorweny g eokeret teor  porra, Mezzel eleg ch  zwe es  
N yeld el.

Eg  v r s hagymanak mefd el a3 pup ath, t lch megh  
Bech  t retlen Saffrannyal, ch nald be, fwfd megh paraiban,  
hamozd megh a3 vthan es fachyard t zta ruha altal eg  poharban,  
yd megh meleg n mykor le fekwz l eftwe agyadban.

Machka t w fnek g  keret feozd megh feyer Borban, yd  
a3th reggel es eftwe.

Kenk weth fel latoth teor  porra, Belzoynomoth mas fel  
penz nyomon th, reggel es eftwe h g t kmonba ezth eg ed, ha  
ezth myweleod harom napon, megh g ogul3, v onnan valo hurutrol  
yo orwoffagh.

F geth, Malofa z leoth, Liquiriciat, va at, Saffrat, f z megh  
borban hog  harmad reze el apagg on, ezt ig ad reggel es eftwe.

Kek liliomnak leweleth, Feoldy t knek leweleth, parhagymat gy mberth, Borfoth, z kfweth, fa olayt mynd egyenl  mertekkel ez keth feozd megh, zwrđ megh ezzel kenefđ meleg n az Meljedeth.

+141

Fenyw magoth mynd lewelethwl t rd megh, t d egy fazekban, t lch v r s Borth rea, es alyon hatod napygh raytha. Az vthan Iros vayal es ohayal f zd  zwe, abban ves Ebz leot es Diptamuth, ezth ifmeth f zd yol er ffen eozwe, hogy megh feo, Sarga pozton zwrđ ky, azzal kenefđ az Meljedet mynd n stwl. Liliom olayth, Mondola olayth, ana drachma 3. kappan vagy Tyk hayat, drachma j s. Iros vayath Sotalanth, drachma 2. Bak zarwo fwnek ky fachyarth leweben drachma j. Nagy Malwa gy kereben, Eorwen gyeokereben, kek liliomnak porul az gyeokereben ana drachma j, Saffrant ket penz nyomonyth, Az meny vya3 eh z elegh feozd eozwe, ezzel kenefđ az Meljedeth.

Mogyoronak belyth Mezes vyzben igyad.

Anya laputh kyt Martylapunakis hynak, f zd megh vyzben, az parayath zyiad be meleg n.

Kochyordnak leweth igyad, awagy egyed Tykmonban, haznal.

Eoker farkat feoz megh vyzben, azt ygyad ha ig n regy horuth vagion raytad.

Maftixoth, Camforth, ana uncia j., teord porra ez ket, es az meny eczet egy tykmon heaban ferne, Smegh anny fa olayth, Smegh anny vayath, mynd  zwe kel elegyteny, ezzel az emb rnek az Agyekath yo meleg n kel reggel es eftwe kenny.

Zegeny emb r orwoffaga. Az menyre lehet tarch megh az lelekzeteth, Mynd n napon er ffen fujad ...eth mynd n kedwezefnekwl. hyg tykmonba ... tereth kenkeweth.

### **Gyerm kcheknek.**

Ha zoptatos az kys gyerm k, vyonnat fey t kechke Teyeben elegych egy kys vyzeth, ad megh ynnya.

Zab zalmaban kel f reozteny.

Tengery z leoth tyztycchon megh az dayka, azth ragya ig n ereoffen megh, aggya az gyerm knek: Mondola is yo azon modon.

Maftixoth, Temyenth, azzu fygeth, teor  eozwe, az mely kys gyerm kche Nathatul horuth, Ezt fen az feyere k ffed.

Teyben ves zucharom candidomoth, liquiricia gy kerenek egy kys leweth, agy ebben ynnya.

Kémeny vyzben ves zucharom candidumoth, ha az nynchen  
chyak Nadmezeth, ebben agy ynnya. probalt orwoffagh ez.  
+142

Kendér magoth teorý megh, annak leweben tegy zucharom  
candidumoth, vagy Nadmezeth, ad azt ynnya.

Tehen teyeben forrald feol az kos téwýffeth, es ad azth  
ynnya.

Kémenth mynd gyékereftwl egy marokkal, fëzd megh vgý  
hogy keth reze Bor, harmadyk reze Meez legyén, liquiricia gyekerenek  
ky fachyarth leweben tegy egy Nehezekéth hozza, reggel  
es eftwe melegén aggiad ezth ynnya.

Petrefelyeomnek es kémennek fachyard ky az leweth, elegych  
eozwe azzoný embér Teyewel, ezth aggyad ynnya.

Iros vayal kennyed az kys gyérmeok Melýeth, az  
vthan kémennek megh téréth porawal hynch be, az melýeth, az  
vthan meleg h gyapottal vagy meleg ruhawal yol be fëggyed es  
takaryad, mynd reggel Smynd eftwe ezth chyelekeoggyed.

Len magoth, Bakzarwo fwnek magwath, forrald megh folyo  
vyzben, az vthan zwrđ yol ky, tegy ehéz valamý kewes vayath,  
Melegén ezzel kennyed melýeth reggel es eftwe az kys gyermékchýenek.

Tykhayat, Ludhayat, Recze hayath, vy vayath, ana drachma 3.

Feyer liliom olayth, Mondola olayth, zeekfw olayt, ana drachma 3. Borýu  
chýontyanak veleýeth, drachma 2. ehéz az meny vyaž illendé chýnalý  
kené yreth, melegén eftwe Es reggel, az melýeth, hafath, oldalat,  
Ezzel kennyed.

(Asthma, Anhelofitas, Suspiriofitas) **Nehezen lehesrél es fuladozafrol.**

(Okay) Ez nehezen lehesnek awagy lelekzet vetelnek ynkab  
az é nyawaliaya, lezen mykor az fok Nedwességét ky nem pekhetý  
Embér az Horuttal myndénéftwl, hanem valamý maradeka  
annak, az lelekzet vewé chýewnek awagy Twdénék wregeben  
megh marad, es igen oda ragad, annyra hogý onneth fél nem  
zakadhat, de ynkab wdéwel megh temerdékeodyk es vgyan oda  
zarad. Ky mykor ozthon az melegfegnek ereyewel wúegh awagy  
Maaž Býnw nyalla valtozyk, Es ozton az kérfkeorwl valo fok

---

Az ky Nehezen vezén lelekzeteoth, ha ennek el télt harom  
eztendeýe, foha megh Nem gyogyul. Ha ven Embéren vagyon is  
gyogyulhatatlan. Ha ez ilyen embér vntalan de kichyn lelekzetéth  
vezén es hydegh az, nem er eztendéth, megh hal fuladással.

+143

chörgafoknak myndénykebeol ehöz ez temerdék wegh zynw  
Nyalhoz valamý rezechke maratton oth maradoz, Es Laffan laffan  
ozton annak nagy foka faga az Twdeonek Chýeweyben es  
wregeben megh gywlekeozyk, Lezen ozton az Lelékzetnek Nehezen  
vetele. Ez penygh gyakortha az olyanokon lezen, az  
kyk az feobeol valo chörgaffal kyth Magyarul Nathanak hynak,  
gyakorta bantatnak. Es az horutofokd, yelofben az ven emeberekén,  
Es az kyknek igen zoro z twdeyek vagyon. Az lelekzetnek  
nehezen vewé Nyawalyaabol kewethkeozyk ozthon, Maffele  
Nyawalya, az az Oly lehes pyhes, mely kennyen lezen (Ortophnaea)  
amýkor embér egyenofen vagion, de ha le fekwzyk, el fulad.

Ez Nyawalya megh eregbédwen, az Nedweffege (Hýpopeia)  
megh fwl es vgyan keowe is valtozyk, mynth hogý (Grando)  
lattatoth es talaltatoth az Anathomicufoktul, mykor az Twdét feol  
mecczettek, kemeny kewe k, Sayth zabafu kewe k, Megh fwth  
Nyalak, kyknek myndényknek vgyan hartya ya volth. Lattatoth oly  
Embér is, a ky munkaban mykor igen megh hewelth, horutaný  
kezdwen, az Twdébeol kemeny kewe keth pekeoth ky akkorukath  
mynth egy egy arpa zem, olyakat ys mynth egy eoregh borfo zem,  
de azerth vgyan yo egeffege volth, chyak hogý nehezen leheoth,  
es az Melýenek kezepyben valamý Neheffegeth erzeth. Ez Betegfege  
penygh nemelyekén lezen fuytogatafnekwl valo nehezen  
leheffel, Nemelyekén fuladaffal valo Nehezen leheffel. Ezzel az  
kyk bantathnak, fellette nagy zorýtaffal chyak nem megh fuladnak,  
es Nagy hoßbu lelekzeth vetelnek altala, fok hywés Egeth  
akarnak es igyekenezek be biný, merth annekwl igen zwkélkeodyk  
az Szýw. Myndéneoket affeleket Nehez lelekzetwknek es fuladozoknak  
mondhatny, valakyk Enhera, awagy Nyuktokban, es tyzta  
lewen az Eeg, yobban vehetnek lelekzeteth, De mykor az bennék  
valo hytwan zerzam hydegh awagy Nedwes Eeggel, awagy fok  
zabalodaffal megh Nedwefédwen es vgy mynth megh dagadwan  
megh yobban megh entetyk, vjobban valo Nehezen  
leheffel bantatyk az megh vgy mynth, Annýwal ynkab penygh  
hogý ha tébzér is ifmeth ifmeth térteneth zérenth valamý vyonnan  
valo chýorgas az regy gonozzal megh bantatoth arteryakra az az  
lelek lako Erekre omol. Melý mya megh lezen az, hogý effele  
hertelen ket nehez ok mya, megh fulaggyon az Betegh. Gelenus  
iollethet azt mondotta, hogý fem az chýorgaftul, Sem az Twdének



Twzefwleſetwl, Sem az Twdêben termêth Huftul, Sem az  
megh gënÿetfegeſwleſtl, hertelen nem fulad megh az embêr, hanem  
chak az olyan Torok gyktul, a kÿnek sem az Torkaban sem az  
Nÿakaban annak moggÿa kÿ nem tecczÿk.

+144

(Sphÿma) Nÿers zabafu hufochkaÿs terê m az Twdênek leleok  
lako ereÿben, es azokath megh zorÿttÿa, kÿtwl azon modÿ Nÿawalÿaiok  
lezê mÿnth az Nehezê leheoknek. De ennyêl megh  
valaztatÿk, hogÿ ez laffan laffan newekêdÿk es femmÿ chÿorgafnak  
eofmeretÿ annak elêtte nÿnchen, es effeleknek hortÿogafnekwl  
es Melÿe Sÿwafa nekwl valo leleokzeth vetelêk vagÿon. De  
azerth Sumazêrent vgÿan mÿndê regÿ zorulas az twdêben, akar  
mÿ okbol têrtenth legÿên igên vêrfênÿês. Ha penÿgh az az Nÿers  
zêmelchÿeo zabafu hufochka annÿra be hath mellÿên, hogÿ nem  
chÿak az temerdêk lelêk lako erekben, hanem az vekonÿ erekben  
is kÿk zomzedofok az Szÿwel be ragad, Nem chÿak nehez  
lelêkzeth vetelth zêrêz, de kwlêmbkwlêmb fele es egÿenêtlen  
gÿakorta valo feol vereſth <lezê,> az mÿnth Magyarul mongÿak  
lebêgeſth. Es akkor ozthon az Szÿwnek dobogafa, El aÿulas, es  
Szÿw fogas kêwetkêzÿk, mÿkor ÿmmar az Szÿw is vgÿan megh  
nÿomattatÿk.

Feÿer wrmêth têrÿ megh es ÿd megh eczetben, haznal az  
fuladozwa valo lelêkzet vetelrêl.

(Eledele) Ez ilÿen Nÿawalÿaban lêwênek mÿndê  
eledele zaraz es melegh legÿên. El kel tawoztatnÿ hÿdegh es  
Nedwes Egeth. Elnÿ kel, fogollÿ huffal, Tÿkkal, kappannal. Apro  
madarkakkal. Hal etelth, gÿwmêlchêth ees mÿndê bêchw eledelt,  
lenchÿet, Borſot, es valamÿk temerdêk Nedweſſegêth chÿnalnak,  
el kel tawoztatnÿ. Gÿakorta elÿên Hÿfoppal es kêmennÿel.

(Itala) Borth igiek es vgÿan ÿo modon bathor chÿak hogÿ feÿer  
vekonÿ Bor legÿên. Etel elêth tegiê munkat es magat gÿakorlafth  
de igên laffufaggal es ne hertelenfeggel. Az melÿet melegh  
ruhaual têrlenÿ igên ÿo, Elmenek bantafatul es haragtul igên oÿa  
magath es banattul.

(Oruofsagok) Fêldÿ Thêmÿenth, liquiriciawal es Tengêrÿ  
zêlêwel Anifum maggal vÿzben fêz êzwe, azth igÿad.

Vêrês hagÿmath feoz megh vÿzben, awagÿ Swfd megh faratnak  
twzben, azt a hagÿmath vaÿal es Nad-Mezzel elegÿch eo3we,  
es êd megh.

Muftarnak magwath akar Etelben egyed, akar penigh ýtalban igyad.

Fekete p zerchenek fachyard ky az leweth, awagy f zd megh vyzben, azth igyad.

Zerech n Dyonak olayath igyad.

Chyombort t ry porra, elegych eozwe Aloeffel es Mezzel, yd megh vyzben.

+145

F ldy T kbeol es Mezb l chynaly lagy Lyktariomoth es azth egyed.

Bors fweth es Mezet f z megh vyzben, azth igyad.

Ifthen fayanak magwath teord megh, es Mezes vyzben azt igyad megh.

Chypketh, Fygeth, egy kys Saffranth, feoz megh

t zta vyzben f del alath, mynd vntalan ezth igyad meleg n.

Feyer wrm th, Salyat, k mennek gy kereth feozd megh vyzben, ebben igyal meleg n.

Kapor olayth, rutha olayth. ana uncia j. T k hayat, Recze hayath ana drachma 2. kek liliom gy keret, Eorwen gy keret, ana drachma j. len magoth, drachma s. Caftoreumoth drachma 3. vyzth az meny eheoz elegh, chynaly ken  Ireth beleole, de legh el z r mykor megh akarod kenny ezzel, az Mel nek porczogoyat temerd k ruhawal t r lyed, hogy az Mel nek Chyewe y megh tagulyanak, es az vthan kennyed az yrrel.

Fygeth, vadoczna lyzt th, Sha az nynchen, Arpa lyzt th

Mezzel es vyzzal chynaly eozwe, lagy flafrom mogg ara k fd az Mel nek porczogoyara f lwl.

Teng ry hagymath f z megh Mez f rben, de el z r megh fwfd az Teng ry hagymat, az vthan feozd megh. Es azth igyad meleg n.

Rokanak twdeyet azald megh, t rd porra, es azth yd megh borban.

Fekethe p zerczenek ky fachyart leweth hat Nehezek t, elegych  zwe Bechy fwel, Babych fwet f z megh vyzben abban elegych az p zerche leweth es az Bechy fwnek porat, yd megh meleg n.

Bolufarmenufth elegych eozwe zep t zta feyer borral es vyzzel, ezth ig n haznos ynnya meleg n.

Talmofo fwnek gy kereth, akar meg igyad, akar twzre t gyed es az parayat torkodban bocyaffad, ha vgyan benne k lt volna

az Melýedbe is megh fakasztya. Azon talmofo fwnek az leweleth gyékereftwl feozd megh vyzben, azt igyad.

Hiffopoth, Chalannak magwath, Liquiriciat, Tengery zélet, kek liliomoth, Feyer pezeczeth, ana uncia j. Venus hayath, egy marokkal, Fygeth Tyzet, fezd megh ezeketh tyzta vyzben hogy fele el apaggyon, ez vyzeth zwrđ megh mynden haynalban melegen, hath latoth igyal megh ebben, ha vgyan regy fuladozas es regy horut volna raytadis, megh giogyth ez orwoffagh. Kegyo fweth teweth teord megh, es Mezben chynaly lagy Lyktariomoth, azth egyed.

+146

### **Gyermekchenek.**

Mondola olayth, uncia 2. s. So nekwl valo vy vayath, uncia j. Tereth Saffranth granum 3. tegy ehaz egy kys vyzath ezzel kennyed az kys gyermek Melýeth. Az Fwle teweth penygh fa olayal kennyed ala.

### **(Peripneumonia) Twdenek Twzefwleferel.**

Twdenek megh twzefwlefe, neha forrofaggal walo megh dagadaffal, mely dagadas kemeny es fayo, lezen. Neha verbel es Sarga Sarbol ezwe elegytteteoth feol fuualkodoth dagadaffal (leley) lezen. Ennek byzonjos yeley ezek, hogy az leleokzeth vetel nagy Neheffeggel vagion, az Pofak feoletteb valo Twzefeggel (Twzefwlefl) verffelnek, az Szemek megh fuualkodnak. Ha Twzes dagadaftul vagyon (azt mongya) hogy veresth pek, hanemha igen Nyers az Nyawalya, Az Egez Melýnek es porczogoya alath valo hulnak ket felel, nagy zorongafa vagyon es az Haatnak nagy Neheffege, de ezzel feoleotteb kemeny betegfeqh nem tartya. Az (Vertwl ees verbeol es Sarga Saarból ha vagyon, horuttal farga fartul) Sarga Nyalat hany, az ky nem felletteb elegyes verrel. Ez az Melýnek kyfdeb zorulafawal vagion es Neheffegewel, de az Betegheqh nagyob gyuladaffal gyetry es egethy. Mynd az keth fele penygh, awagy magatul az Twdetwl lezen, awagy Torok gyktul, vagy az Nyalalo oldal fayas vthan lezen, mykor az Torokbol awagy az oldalbol az Nedweffegh hertelen az Twdere megyen. Azerth hogy az Twdenek twzefwlefe amyor az oldal fayasbol lezen, igen feolette gonoz. Valamely Twdenek gyuladafa, magatul vezzen eredeteth, lezen az vekoný es Saros vertwl, az Szýwnek yob feleol valo Szarwabol, az lelék lako Ernek altala, ky oda az Twdere feolletteb beffeggel ky eontetyk. Az penygh nem chyak az

Twdeben valo apro Erekeþ, es leleok lako erekeþ, de vgyan eomagath az Twdeþ is feleotteb megh telþwen es megh terþtwen,

---

Az mely Embereþ ez Betegfegh vagyon, ha az horuth vthan zeld zynw Sarofþ es vereofþ pek, igen gonoz yel. Ha halalos az betegfegh, nem alhatyk, kylfo rezeþ hydegok, az kermeþ kekok es megh horgadnak, Negyed awagy legh towab hatod napgh, ez ylyen ozton megh hal.

+147

megh zorþtþya, megh rothazþya, es az Twdeneþ twzefwlefeþ vgyan feol gywytia. Igen rytka azerth az Twdeneþ igaz kelebenye. Hogyha penygh, vekonþ, chþpkede fok chþorgas az Agy velereþ zal le az Twdere, Neha termezeth kywl feol gyulad, forrofoþoþ es betegfegeþ hozwan. Ezt is ygen foka Twde kelewennyenek Newezyk, kyben horuttal es Nehez leleokzeth vetellel es laffu betegfeggeþ bantatyk laffan laffan, keleben nekwl es ruth veres pekeþnekwl de maga.

Kechke zakalth, mely fweth annak hynak, az (Oruoffagok) leweleþ gyekereth es vþragath, arpa vþzben fezd megh, azth igyad.

Kechke Teþeth awagy zamar Teþeth igyal az igen yo, ha twden keleben vagion fha rothad is.

Beka Lenchyenek ved vþzeth, azth igyad.

Arwa chþalannak magwath terd porra. Mezzel elegych ezwe es azth egyed.

Mezes vþzeth igyal gyakortha.

Kek Liliomnak gyekereth, Eorwen gyekereth feoz megh Arpa vþzben, azth igyad.

Rutha olayþ, Spicanard olayþ, zarwas chþontyanak veleþeth, elegych eoþwe, kek liliomoth, Hiffopot, Fekete peþerczeth, terd porra, elegych ezwe ezeketh, tegy Terpentinath hozþaya, ebbel chþnalþ ragado flafromoth Irhara, az Melye porcþogoyatul fogwa az oldalath az Twdeþe felel burych be vele.

Borfoþ, Myrrhat, Opiumoth, Styraxoth, Castoreumot mynd ezeketh egy mertekkel chþnald ezwe, chþnalþ pilulakath belele oþyanokat mynth az Lednek magwa. Smykor eftwe le fekwzel, eggýket myndenkoron Edes Borban elegych eoþwe es yd megh, Ezzel mynd vgy Ely, ha rothadas volna ymmar az Twdenis, haznal.

## **Twděnek keleuenjereł.**

(Vomica)

Twděnek vagyon es efyk valamý kys kelewennye, es az Twděnek valamý rezeben is genyetfegnek eżwe gywlefe, mely genyetfegh vgyan maga hojagaban <oly> igen be zorul, ezerth hogý az Szýwre valamý hýtwan vndok zagoth ne bochyalfon. Ez igen gyakortha megh vagyon az Azzukorfagh belyeken, de vgyan annekwlis gyakorta megh lezen, mykor az megh zakadoth, megh Nyłth, awagy ky Etetteteth Eerbel az ver, az Twděnek valamý kichyn rezekheyebebe megyen, oth megh rothad, es laffan laffan genyetfegge valtozyk, es felwl megh zaradwan, maganak +148 hojagot chynal. Elzer igen tytkos es lappango Betegfegh ez, kyth gyakorta fem az Betegh fem az giogyto doctor nem eofmer megh, Merth az kyn vagyon mynden dolgath el kewethety, magath betegnek fem vely, es az eo halalanak okath nem tudwan, halalath maganal ben vifely. Egy Ifyu felletteb valo munka mya, mykor eres es zwntelen valo horutaffal bantatnek Es gyetretnek. Egy Galamb monny effele kelewenth pekeoth ky, melyeth megh fakaztwan, zynthe feyer genyetfegh talaltatoth benne. Es az Ifyu keth nap estygh az vthan, ruth vereth pekeoth, es testenek haborodafawal nagy betegfegben volth, de maga vgyan megh gyogyulth. Sokan etawl hertelenfeggel egy Negyed rez oraygh megh holtanak, kyket mykor feol mecczettenek, femmy egyeb okat nem talaltak halalanak, hanem effele kys kelewenkenek hertelen valo megh fakadafath az Twdeben, kybeol az genyetfegh az zywnek Varaban be hatoth, az Szýwnek az eo ereyeth megh oltwan es el burytwan. Ezek keozeth noha kette vgyan fe Orwos doctor volth, de Meeg is az reayok el kezgelgete halaloknak ydeyeth, femmykeppen ezekben nem vettek, Nem heaban mongya azerth Hippocrates: Valakyknek az genyetfegh testeknek az w reytek rezebel ky nem tecczyk, az vagion vagy az helnek vagy az genyetfeghnek temerdékfegetwl, Valakyk en effele nyawalya vagyon, mynek elette ez kelewenke megh fakadna, fok wdewel az eleoth Vereth peknek az Twderel. horutaffal, kyknek lehelletek nehez es bwdes, Az testeok nehez, az Melyeknek valamý keweffe valo megh zorulafa es lehefe vagyon, kyknek ez ilyeneknek kewete es kezgel valo Tarfok (de ryan,[!])

az Afzu korfagh. De azerth ezék az yelék vgyan Maas egýeb  
Betegfegékbenis gyakortha megh tecczenek.

(Tabes Phtifis) **Twděnek sebėfwleserél: Afszu korfagrol.**

Az Twděnek megh Sebėfwlese olý, hogý attul az egez Tefth  
vgyan megh olwad. kýnek kezdetýben fok horuth Banthya az  
Betegėth, melyben valamý verėfth pėk ký faydalom nekwl. Ez  
Nyha el aal, Es az horuttal valamý rutfagoth veth ký es az  
vthan genýetfegėth, Aznak vtana valamý laffu hideg lelė Betegfegh  
kėwetkėzyk, kýnek semmý zwnetý nýnchen, Melý ozthon  
zwntelen valo hýdegh leleffe valtozyk. Az Sebėfwles toab towab  
terýedwen es megh ondokodwan, genýetfegh pėketýk ký, es  
lezėn (az mýnth Hippocrates mongya) az ver pėkefbėl ozthon  
genýetfegh pėkes. Ez Betegfegh mýkor ozthon regý lezėn smegh  
+149

ėrėkeodýk, az Twděnek el vezefetwl Bwdės darab pėkes ýw ký,  
es az a pėkes ha az Egė twzre vettetyk félėtte igėn bwdės, noha  
annekwl vgyan magatulis Bwdės. Melý Bwz fokakath megh banth  
es megh is betegýth. Ez ilýen betegfegėth igėn kėnyw megh  
eofmerný, merth mýndėn tefthe el zarad ees el Afz, es vgyan el  
roffad. Haýaý el hulnak, kėrmeý megh horgadnak, pofaý megh  
kekwlnek az vndok paratul, melý oda megýėn. Az orra megh  
hegyefwl, az vakzėmeý be efnek, az zėmeý ký kerekeodnek, Az  
Chýontoknak vegeý az nagy zaraffagnak mýatta feol horgadnak,  
es az Lapoczkaý olý kýn wlnek mýnth valamý Madarnak  
zarnyaý, horutnak, Nehezen veznek lelėkzetėth. Az Nyawalya  
megh ėregbėdwen, az Has megh bantatyk, igėn erės zomýufagh  
vagon raytok es az termezeth zėrenth valo meleg el fogýwan,  
megh... Az ký azerth ez Betegfegben vagion, es hafmėnes efýk  
reaýa, halalos; Ha haýa kezd hullaný es az hafa is (Halalnak  
megiėn, ketfegnekwl az olýan megh hal. Sha az yeley)  
peokýis bwdės.

Ez Nyawalya azerth félėtte Nehezen giogýulo,  
Merth horut nekwl megh nem týztulhath az Twdě, Az horutban  
penýgh fakad megh az kelewen, mýwelhogý az twdě mýndenkoron  
mozogh annekwl is az w leheseýerth, es az horuttol is bantatyk.  
Az megh fakadoth kelewený penýgh chýėndeffegėth kewanna az  
megh giogýulafra. Az orwoffagh is penýgh foha addigh az Twděhėz  
nem ýuthath, hanem elėzėr az gyomorban megýėn, onnath

az Mayban, az vthan yuth oda az Twdeore.

Ez Betegfegnek kettő az oka: Eggük az Twdének (Okaj) vetkes voltha: Mafük az rago Nedweffegh. Twdének vetkes voltath mondom es nem valamü mertekletlenfegéth, de az Lagü, gyeonge, es rothadafra kezwlth Twdének allattýath, Merth fokban vgýan az zwletelékben hozzak az Twdének vezéth voltath Attýoktul vagü Annýoktul, ký mýa ozton el aßnak, hogýha vgýan femmý vagü valamü kichýn chýorgas megýen az Agü velérél vagü mafunan rea. Az kýknek Melýeok termezeth zérenth Boros, gyakorta azok leznek Aßu korfagofok. Mafük oka, az fébél valo rago es chýpkédé le chýorgas, Awagü az Szýwrél az

---

Ez ilyen betegfegben lewé ha fokath fýnlik es el fonnýad huruth es vert is pék, pékýen az elewen twzre, Sha igén bwdés, hamar megh hal az az Embér.

+150

Twdére vettetéth erés Nedweffegh, mely gyakorta Eoßý wdében gywl. Awagü olý genýetfegh ký az Melýben be gywlth. Azerth mongýa Hippocrates. Az Genýetfeg pékék, ha Negýwen napýgh megh nem týztulnak, aßu korfagban efnek. Ez ket dologh azerth akar mýnemw egeffegés twdéth, laffan laffan, vgýan faýdalomnak erzefe nekwl megh febéfith.

Immar ha az twdének Ere valamýmodon Efefbél, Munkabol, awagü úwéltesbeol megh zakad, hewfegtwl, férdétwl. Melegh es fok Eteltwl Italtul, vagü Hawý ver folýafnak fokafagatul (ký gyakorta megh efük) az Eer ha be zarlatýk, gyakorta igén fok bew verth péketh ký, kýth femmý Azzu korfagh nem kéweth. Effelek azerth gyakorta zýnthe ký týztulnak es megh gyogýulnak. Merth valamü kéz Ernekek megh zakadafawal (chýak az Twdének allattýa legýen ep) lenký megh nem aß es megh nem roffad. Ha penygh abbol Azzu korfagh kéwetkéznek is, az attul lezén, hogý az ver az Sebésfwlefbeol az Twdének allattýara folý, es az megh twzefédwen vegre megh rontýa es megh vezthý az Twdeoth.

(Eledele) Ilyen modon elýen azerth az Aßu korfagbelý embér: Szaraz Eegén legýen, Melegh es hýdegh keozéth valo mertekletés hazban legýen. Arpa kafat egýek, Mondola teýeth, hýgh týkmonýath. Apro madarakath, Facczanth, Foglýoth, Rýgoth,

Hurofmadarath, Týkoth, kappanth, Borjúhufth, es zoptatos kechke fýat. Halath affeeth a kýnek hea vagyon, k wýhalath. Folýo vizý rakokath. De mynd n elednel legh ýob effele betegnek az Teý, legh el z r az Emb r teý, Az vthan Szamar teý, Ees az vthan kechke Teý, kýth ha lehet vgýan azon Chý chb l zopýon az Betegh, awagý mýngýarafth hogý ký feýk es vgýan melegh, aggyak megh ýnnýa. De ennek vthanna mýngýarafth maas eledelt femmýth ne  gy k, f keppen bort rea ne igýek.

Az ký ezzel f leotte Betegh es rothazto hýdegh leles vagon raytha, nem ýo annak az Teý ýtal. Gýwm lch feleben Teng rý z l t egýek, Ed s mondolath, Azzu fýgeth, palma fa gýwm lcheth, Ha anny er ben vagion, az laffu ýaras nem aarth etel el th es az Setalas. de etel vthan nýugoggy k. Eýel alugýek es akkoris kewefeth. Haragot el tawoztalfon. Banatoth, Sok vigýazafth, Ehfegeth, zomýufagoth, Azzonýallattal valo k z fwlefth, es mynd n affeeth valamýwel az Tefth megh wreff dýk. Itala výzes Bor legý n es vekoný. Ha penýgh nagý az Betegfegh, olý výzeth igýek, melyben egý kichýn fa heath feozten k

+151

megh. Io Mezes výzet awagý Mez S rth ýnnýa. Es arpa výzeth kýth Mezzel es Nadmezzel f ztenek megh. Feol tte ig n ýo Rofas zuccharomoth  nný.

Fýgeth Ifoppal eggýwth f z megh výzben, es igýa (Oruofsagok) azth gýakortha az Betegh.

Terpentinat, Iegenýefa Enýweth, Stýraxot, Maftixot, Sandaracath, zarwas zarwanak veleýeth, ana uncia j, Ez keth elegých eo3we es reggel az betegnek agý ebben megh eonný, drachma j. Smýkor le fekzýk is Oftýaban takarwa, melj Oftýat Borban march el z r.

Bakfwbeol mezzel elegý chýnalý lýktariomoth, azth aggyad  nný.

V r s kapoztath feoz gýakortha, azth ad eonný, kýben teng rý zeoleoth feoz megh, es azth is egýe.

Liquiriciath výzben feoz megh, azt ad ýnnýa gýakorta.

Berekben az mýnemw chýgakath talalz, az heabol týtých ký, es Tehen teýben Marthý lapuwal eggýwth f zd megh, es ad azth eonný.

Arwa chýalanth feoz megh borban mýnd gý kerefthwl, mynd n napon reggel eftweis mýkor el akar alunný, abba agý ýnnýa.

Swl dýznoth feoz megh kek kapoztawal, ad azth megh eonný.



Vthÿ fwnek es az feold fwftÿnek vÿzeth, egÿenleo mertek  
zÿrenth elegÿch eo3we, mÿndÿn napon azt ad ÿnnÿa. Cherÿdÿ  
Borbala orwoffaga.

Igÿn ÿo rofa lÿktariomoth gÿakorta ÿnnÿ, az kÿt Nad-Mezzel  
chÿnaltanak megh, mÿndÿnnap annÿt egÿek ebben, valamÿth  
megh ehetyk.

Zarwafnak zarwath meteld megh feozd megh erÿffen  
vÿzben az vthan eo3d kÿ valamÿben hogÿ megh alugÿek mÿnh[!]  
Egÿ hal lewe, azzal kennÿed az melÿeth mÿndÿn napon kecczÿr  
de melegÿn.

Fekethe pÿzerczenek kÿ fachÿarth leweth uncia 12. Mezeth uncia 14.

Feÿer borth, uncia, 18, Feÿer borfoth, uncia i, Mÿrrhat, Thÿmÿenth ana  
uncia i, Elÿzÿr az Borth es az pÿzercze leweth fÿzd megh hogÿ chÿak  
harmad reze maraggÿon, az vthan tÿd ahoz az Mezeth, es eggÿwth  
feozzed vgÿ az Mÿnth Sÿrupoth zoktanak fÿznÿ, az tÿb zerzamoth  
teorwe porul vefd abban es tÿlch ÿwegben, abbol Ebed es  
vachÿora elÿth agÿ egÿ kalannal megh ÿnnÿa.

Marthÿ laputh, Dÿzno haÿat az menÿ ehÿz elegh, es Egÿ  
vÿ Tÿkmonÿath teorÿ eo3we, es Sws pogachath beleole, kÿlenczed  
napÿgh mÿndÿn reggel ilÿenth agÿ megh eonnÿ enhera az Betegnek,  
megh chodalod the magad haznos voltath ez orwoffagnak.

Probalth dologh.

+152

Vÿrÿs fenÿwnek gÿwmÿlchet Mezzel tÿrd ÿ3we, azth aggÿad  
eonnÿ.

Tekenÿs Bekath az melÿeth Berekben talal3, az feÿet es  
labat mÿfd el, feozd mÿnd addÿgh eo magath hogÿ az Hufa az  
chÿontÿatul el valÿek, Borfal, Fa heÿawal hÿnc3 megh, es vaÿal  
vagÿ mondola olaÿal, az Betegnek ezth aggÿad megh ÿnnÿ. De  
erÿffen be takartafd mÿngÿarasth hogÿ megh ÿzzaggÿon, es az  
melÿ vÿzben megh feozted az Bekath, w magath kÿwÿl azzal  
parolÿad hogÿ be mÿnnÿÿn az para az Torkaban.

Galagonÿanak leweleth vÿragath feozd ÿol megh wftben  
abbol chÿnalÿ olÿ feordeoth, hogÿ az Betegnek az holna alÿat  
feol erÿe, gÿakorta ebben feorÿzzed az Azzukorfaghbelÿ  
embeorth.

Rokanak Twdeÿeth azald megh, abbol vegÿ drachma 2.

Liquiricianak kÿ fachÿart leweth, drachma j. venus azzon haÿath, kÿmenÿ  
magoth, ana drachma j. teord porra az kÿk arra valok, Meznek  
taÿtekat tÿztÿcd el, es abbol az menÿ ehÿz elegh fÿzd megh mÿnth

lyktariomoth, Ezzel eljën.

Galbanumot, zerechën dÿoth vÿragoftul, zëkweth, Chÿabayreth,  
Thëmÿenth, Fa olaÿth, Anifumoth, Czÿtwartot, Rutath,  
Salÿath ana uncia j. këmenÿ magoth, Nadmezeth, Aloes Epaticufth  
ana uncia, 3. ezëketh teord porra es elegÿch mÿnd eozwe eoketh, ebbeol  
reggel es eftwe is a mÿth harom vÿoddal feol vehecz egÿel megh,  
merth ez Embërnek twdeÿeth, Maÿath, vefeÿth, megh giogÿttia,  
Szÿwrël az Nÿlallafth el tagÿttia, korfagtul megh zabadÿth, es  
mÿndën hÿtwan veerth kÿ tÿztÿth. Probalth.

### **Az Derekrol.**

#### **Oldal harthÿan valo twzes kelewenÿrël. (Pleuritis)**

Ez Nÿawalÿa, az oldal chÿontok melleth valo hufos hartÿanak

---

Ez Betegfegh hogÿha halalos. Az betegh igën vigÿaz, ha  
alhatÿk is de igën kewefeth, kwlfë rezeÿ hÿdegëk. Ereÿe el zakad  
es az Nÿala ruth Fekete. Keormeÿ kekëk es megh horgadnak,  
Negÿed awagÿ hatodÿk Napra ez ilÿen megh hal. Ha pokol var  
lezën raÿtha, azon Nap megh hal. Ha penÿgh Hafa megÿën, awagÿ  
bëfegës verth hanÿ az Szayän kÿ, bizonyos ÿele hogÿ gÿogulafra  
fordulth.

+153

megh twzefwlefe, awagÿ kelewennek raÿta kelefe, kÿ Nÿlwan  
valo igaz oldal faÿas. Az Oldalth penÿgh kwleomb kwleomb fele  
nÿawalÿak talalÿak, Melÿ Nÿawalÿak allath zërenthis kwlëmbeoznek  
egÿ maftul. De azzal is hogÿ nem egÿ helyën leznek az  
oldalban. Hellÿel ÿgh kwlëmbëznek, hogÿ Nemelyknek oka vagÿon  
az oldal chÿontok es az hufos hartÿa këzeoth melÿ az oldal  
chontokat be takarÿa belël. Nemelynek vagion az Musculufokban,  
az az, abban az hufban, melÿ eleo Erekkel es Inakkal kërwl vetetëth  
mozgafnak okaerth, az oldal chÿontoknak këzÿ këzeoth.

Nemelyknek vagion oka, azokban, az Musculufokban,  
kÿk kÿwël az oldal chÿontokon raÿtha fekwznek. Ez vtolfo  
nÿawalÿa penÿgh, nem termezeth zërent valo nÿawalÿa, es nem  
Nÿlwan valo, de fattÿu oldal faÿas, De az kÿ az këzÿ këzëth  
vagÿon az oldal chÿontoknak Musculufÿnak, awagÿ az oldal  
chÿontok es aÿth beleol be takaro hufos hartÿa keozëth, awagÿ  
ezëknek mÿnd kettë këzeoth az helyehez kepeofth, ÿgaz oldal  
faÿas. Allattÿok zeorenth is ennÿbeol kwleombeoznek egÿ maftul,

hogy Nemelyk twzes kelewentwl. Nemelyk az Feobeol valo chyorgaftul, Nemelyk az Szeltwl tamad.

Lezën penygh az kelebeny rýtkabban az temerdeok de (Oka) gyakortab az vekoný es Saaros vertwl, ky az Szýwnek ýob felél valo Erebeol, (kýth Azigofnak hýnak) az oldal chyontoknak vekoný Ereýben nagy hertelenfeggel be megýen, kýketh megh Nýthwan awagy vgyan megh zakaýzwan, megýen az oldal chyontoknak kézykézet valo Musculofokra, awagy az oldal chyonth es annak be takaro hartyaia kézze, es oth megh gywlwen, kelewent, es ýgaz oldal fayafth chýnal. Mýkor penygh az Ver az oldalnak kwlfé Musculufiban ontatýk ký, Ezis ýolleheth igaz oldal fayafth chýnal alattya zeorenth. De az helye zérenth fattýu oldal fayafth chýnal. Oka penygh annak az mý az vernek folýafath rohanafat ýndýttia, az vernek féleotte fok voltha, awagy igén vekonfaga, awagy forrofaga es az hewfegtwl valo ýzgatafa, vagý Feordétwl, vagý Munka teteltwl, vagý haraggal valo fél gérýedestwl, wtestwl, hertelen valo megh hwleftwl, awagy hidegh ýtaltul, ký az Melegh es mozgo veerth, ideftowa wzy es hannya az eo hydegfegewel. Az oldal fayas penygh nem myndenkoron egy 1.

modu, de az vernek myvoltha zeorenth, es az hely zeorent is ahowa rohanth az ver, vagyon: Merth az vekoný Saros vertwl az melybeol twzes keleben lezën, kegýetlenb fayas: Az Týzta awagy az Nýalas vertwl penygh, lassubb faydalom kéwetkézyk. 2. +154

Az oldal fayas vyzontagh a Melý lezën az Feobeol valo le chyorgafból, az kwlfé rezeketis el foglalya, tamad penygh ez, az hydeg Nedwefegtwl mely az feonek teteýebél, az Nýakzyrton ala, az Lapoczakakra, es onneth az Oldalnak kwlfé Musculufira, Neha az Elfékre, Neha az hatulfokra ménék. Iolleheth ez Nem igaz oldal fayas volna, de oth ha megh allapodyk, gyakorta beleole igaz oldal fayas lezën, kybeol ozton vndok pèkes is kéwetkézyk. Az Szeltwl valo oldal[!] 3. fayas is igén feoleotte erés, valamýkor az kwlfé awagy az bellé hartyakban maganak helth ver, es azokath ký Nýúytia, es az myhéz vadnak ragadwa, azoktul vgyan fél zaggattya. Az oldal fayas azerth awalamýtwl lezën, de az lelékzet vetelth el fogya, es zabadon valo leleokzeth vetelth nem enged. de azerth ennýbeol igén kwleombézne egy maftul, merth az Szeltwl valo oldal fayas, budofó es fokaygh azon egy helyen

nynchen, Ozthon Meleggeteffel es parlaffal megh zwnyk, es Neha vgyan el is ozol, merth eredethy is az hydegfegtwl vagy valamý Szeles okoktul vagyon. De az Chyorgasbol leoth faydalomnak elél yaro bizonios oka vagion. Merth elézer vagy az Nyakzyrton vagy az keth lapoczka kézet gyétreth, onneth ywth az oldalra ala, ky parlafokkal femmykeppen el nem vetethetyk.

(Ieleý) Az kwlfé, es belfé ygaz oldal fayafnakis ilyen yeley vadtak zwtelen valo Betegfegh, Nehezen valo es laffu lelékzet vetel. Teryedé es Nylallo faydalom, Elézer Baraz horut melyben femmyth nem pekhetny. De azerth ez ketté is, az kwlfé es belfé oldal fayas igen kwleombeoznek magokban, Merth az kwlfé fayas, tapogataffal es nyomogataffal megh twzefedyk, es az Betegh az fayó oldalara nehezen fekzyk. De az faydalomnekwl valora keonnyn, Az kezeben valo pulfuffa ez ilyennek, zwtelen es nem igyenlé, fem kemeny fem teryedé. Az Belfeo ygaz oldal fayafnak penygh Betegfege, zwtelen valo es erés, merth az megh bantatho helnek, az Szýwhéz kézel valo zomzedfaga vagion, Lelékzet vetele is ennek gyakorb es igen laffu, Nylallo es terwle faydalommal vagyon, Merth ha az oldal chyontok be takaro hufos hartyaianak az félfé reze twzefédeoth megh, Egezlen mynd az Torokyk es Nyakyk feol megýen az Nylallas, Ha penygh az hartyanak alfo reze twzefédeoth megh, az Melý porczogoya alat valo hufygh megýen ala, Az oldalnak penygh nyomogatafawal es tapogatafawal, ez megh nem bantatyk, az Betegh fokkal kénnýebben fekzyk az fayó oldalara hogynem mynth az egefsegés oldalara, Merth az faydalomnak allattya ky ymmar az oldal chontok es az hufos hartya kézéth megh gywlth, az egefsegés oldalara ha +155

fekzyk, az hartyath ynkab Nywytia es zaggattya es kegyetlenb horut kéwetkézyk, az Eerben gyakor pulfus es nem egymodu, kemeny es ky teryedé. Az penygh legh ynkab akkor vagyon, mykor az oldal hartya twzefedyk megh, hogy nem mynth amýkor az oldal chyontoknak kézepýben valo Musculufok, twzefédnek megh. Ebben elézer zara3 horutas vagion, az vthan chyak hamar Nedwes, az kynek az Nyala zynés lezén ozthon. Merth elézer igen hyg es feyer Nyal peketyk ky, mykor meeg az Nyal chyak az Twdérel, de az megh bantatho oldalrol femmy feol nem zakadoth. Annak vthanna, Sarga, mykor ymmar tagafb vtha vagyon az vernek ky ywefenek. <El vtolzor ozthon, az megh

eerth kelewennek.> El vtolzor o3thon az megh erth kelewennek  
genyetsfegenek ky p3kefe k3wetk3zyk.

Eledele ilyen legy3n effele Betegnek, Elf3 keth (Eledele)  
nap Arpa kafabol ky fachyarth lewel megh eleg3gg3yek, Az vthan  
megh ty3ty3toth mondola3ual egg3wth f3th arpa kafawal ely3n,  
azzal is reggel. Estwe mondola Teyet 3gy3k, vagy Tykhus leweben  
be morfolth keny3r belth yel3fben mykor ig3n er3telen az  
Betegh. K3w3 halat is adhacz 3nn3 yeleofben mykor ymmar  
megh te3r az Betegfegh. Mynd3n Sawanyu es zor3to eledel el  
tawoztaffek. Itala legy3n fa heawal feoth v3z, h3deg v3z ytalth  
m3nth halalth vg3 el tawoztaffon az Betegh, Bor ytaltul is  
tel3effeggel wres legy3n. Az Fay3 oldalan fekwg3yek. Haragoth es  
banatoth el tawoztaffon, es elmenek mynd3nfele megh bantafath.

Ennek penygh gyog3yafath ig3n zwkzeg3s myngyaraft3 (Oruoflas)  
el kezdeny Eer vagafon, kel penygh megh vagny az karon  
valo Ereth melyet Ma3 Erne3 h3nak. Azon karon kel penygh  
megh vagny, az Mely3 oldalan az fay3s vagyon. Az mely3 orwoffagok  
penygh zolgalnak az p3knek ky hozafara mynd3nos vntalan  
eltethny kel olyannal az Beteg3th.

M3hely3n ez Betegfegben efyk valaky, fay3 az oldala es  
nylallyk, azonnal az T3wiffes Lapunak ky3 Pil3ske fwnek is  
h3nak, az leweth fachyard ky, es ad megh ynn3a, kenn3ebfeg3th  
er3z myngyaraft3 az ytal vthan.

Egy3 olwaf3 z3mn3 kalari3th teor3 megh, ad megh ynn3a  
v3zben es takard be. Ferenc3 doctor.

Egy3 marok ch3ombort, egy3 marok zeekfweth. Egy3  
marok feyer wrmeoth, f3z megh v3zben, hog3 harmadreze el  
apagg3on, yo meleg3n agy3 ynn3a ebben, es takard yol be. Barbely3  
Mathe.

Paraft3 eos3 megh eczettel, hog3 az parlodyk, fekwfd arra,  
az vthan k3fd az fay3 helre, az m3nth el twrhet3, ig3yek megh is  
+156

az para3ban egy3 aran3 Nyomon3th, iol er3ffen be takaryad hog3  
megh ver3t3z3zek.

Fel fonth Len magh olayth ig3yek megh meleg3n, iol be takard  
hog3 megh y3zagg3on. Probalt ez.

D3zno hayat mos3 megh Borban, Me33el es hamuval t3rd  
3zwe, k3fd az fay3 helyre.

Mondolat t3ry3 megh, annak fachyard ky az leweth, azth

aggýad melegĕn ýnnýa.

Sarga almath edĕffeth es ýo zaguth, týtýtch meg az bellĕ magwatul, feyer tĕmýennel tĕlch tele az Almath, az pupýath ifmeth tĕd rea, Smelegh hamuban fwfd megh vgý hogý megh ne Egýĕn, de ýol megh fwlyĕn, Ez almath az vthan mefd Neggýĕ, es ad megh az betegnek eonný. Megh fakad az oldalon valo kelewený, eĕs ký pĕký az Betegh.

Az Malomhazban melý lýzth ýmýth amoth feol ragadozot vĕgýed, forras awagý folýo výtben chýnalý akkora pogachýakat beleole mýnth egý kozorunak kerwlethý, Az vthan Scorpio olayban feozd megh, es tĕd melegĕn az Nýlallo oldalra, ha eggýk megh hýdegĕdýk, ifmeth mafýkat melegĕth tegý rea, Ha chýak Týz vttal ezth chýelekeodeod is, megh fakad az oldalan valo kelewený, es ký pĕký az Betegh.

Erdeý Kannak fogath tĕrd megh ýgĕn aprora, awagý rezeld vgýan megh, fĕz megh výtben vĕrĕs Bagolý borfoth, es annak az výtben awagý Arpa výtben, agý megh az fognak poraban ýnnýa egý Nehezekeoth.

Feyer kenýereth kĕzep aranth mes kettĕ, mýnd az ketfelet ýo tĕryekkel kend megh, Twznel az vthan melegých iol megh, az eggýk rezeth az kenýernek kĕfd az feleol valo oldalra ahonneth nýlallýk. Az mafýk rezeth az maas oldalra, ruhawal kĕfd altal hogý helyebĕl az kenýer ký ne mĕnnýĕn. De egý Eýel es egý Nappal, awagý zýnth e az mýgh az kelewený megh fakad, az kĕtes raýtha alýon. Probalt dologh ez, hogý Egý awagý keth oraýgh ez kĕteffel megh fakadoth. Ha mýkor azerth az kelewen megh fakad, az kenýereketh le vegýed az oldalakrol, es az Betegĕt olýmodon fekwffed, hogý az genýetfegh az Melýebeol ký zarmazzek fky pĕkheffe. Ez vthan az Betegh alugýek el, Smegh giogýul ýgĕn hamarfaggal.

Edes Almath hamuban fws megh, liquiritianak leweth fachýard ký es march abban, awagý hýnch megh azzal az Swlth Almath, hogý megh meteleod, hýnch tĕreoth Nadmezeth rea, azth ad megh eonný.

+157

Chýganak heat teord megh erĕffen, Arpa kafawal fĕzd ĕzwe valamenýre, kĕfd az faýo oldalra.

Papafwnek výtben, elegých papa fw magwaban porul fel nehezekeoth, igýa azth výtben.

Kechyke ganeth, v̄yaz̄zal es fa olāyal ẽzwe ch̄ynald es k̄fd  
rea meleḡn.

Arpa l̄yzt̄eth, Saar kerepeth, Maaknak heath, feozd megh  
Mezes v̄yzben, kend rea, awaḡy keofd rea meleḡn.

V̄er̄s kapoztanak N̄yers leweleth egefd megh,  
eleḡych ẽzwe D̄yzno hāyal, kend azzal.

Zeekfw v̄yragoth, Eok̄erfark v̄yragoth, kapor v̄yragoth, ana  
manipulus s. Len magoth, kechke zarwo fwnek v̄yragath, ana drachma 3. Anifum  
magoth, drachma j. Arpa l̄yzt̄eth manipulus s. ezeoketh t̄erd m̄ynd addygh m̄ygh  
ol̄yan lez̄en m̄ynth az Meeznek fwrwfege, eh̄z ozton teḡy, zeekfw  
olāyth, uncia 3. forrald ẽzwe ez̄eketh, es keth T̄ykmon zek̄yth is  
ws keoz̄yben, Saffranth porul, scrupulus i. flafromoth ch̄ynal̄y ebb̄el. Es  
keofd az oldalra meleḡn.

Zeekfw olāyth, Mondola olāyth, Fēyer liliom olāyth, ana drachma 3.

Sotalan vāyath, T̄yk hāyath ana drachma 2. kechke zarwo fwnek k̄y  
fach̄yart leweben, Lenmagoth, Naḡy Malwath, ana drachma j. eh̄z az  
men̄y v̄yaz̄ elegh, ch̄ynal̄y ebb̄el ȳreth, es ezzel kenn̄yed az fāyo  
es N̄ylallo oldalath meleḡn.

Erdey vad kannak Aḡyarath teord porra, feozd megh az  
liquiricianak ḡȳekereth v̄yzben, az porban aḡy annak az v̄yzeben  
megh ȳnn̄ya eḡy Aran̄y N̄yomon̄yth, ha pen̄ygh nem volna Liquiricia,  
feoth Sz̄ylwanak az leweben aggȳad. Sha vad kannak foganak  
z̄er̄yth nem tehetned, az Ch̄ynkanak az ala ch̄yont̄yat  
t̄er̄yed megh. Eer vagaft̄h pen̄ygh ne halogas, de ha ann̄y wdeos  
az Betegh, hoḡy Er vagas megh leheth rāyth, m̄ynḡyaraft̄h az  
kar̄yan az Medianath vagaft̄d megh. Temerdeok ees meg hewyt̄e  
etketh ne eḡyek. Borth femm̄ykeppen ne iḡyek.

Cherfan term̄eth ḡȳenḡyben teor̄y megh, Borban aḡy megh  
ȳnn̄ya abban eḡy Nehezekeoth, de eh̄z papa fwnek v̄yzeth is  
eleḡych valam̄y kewefeth.

Health Arpanak fach̄yard k̄y az leweth, eleḡych ẽzwe  
Mez S̄errel, azzh aggȳad ȳnn̄ya.

Sarga v̄yaz̄th, Bor̄yu Szara ch̄yont̄ya velēyeth, ana uncia 6. olwazd  
megh es z̄wrd megh m̄ynd̄en̄yket ez ket felenek, ees az vthan  
merd k̄y az hat hat lototh. Recze hāyat, T̄ykhāyat, Len magnak  
feolf̄e heaban, ana uncia 6. Len magh olāyth az men̄y eh̄z elegh,  
ch̄ynal̄y ebb̄el ken̄e ȳreth. Azt keofd rea, ez megh ȳnditt̄ya.

+158

Rutath harom marokkal feoz megh eczetben, ch̄ynald ruhara

flaſtrom moggýara, es keofd az faýo oldalra.

Fýgeth teorý megh, elegých eoꝝwe zeekfw olaýal Es dýꝝno haýal, ha nem ýgaz oldal faýas, hanem chýak valamý zeltwl vagion, keofd ezth rea, el al az Nýlallas.

Raknak zémeýth térd porra, Barazkfa lewelenek vízeben ad megh ýnnýa, az kýnek nem igaz oldal faýas vagyon megh giogýttia.

(Empýema Suppuratio)                    **Genýethfegés Pékefrél.**

Ez Nýawalýa femmý nem egýeb, hanem az genýetfegnek az dereknak wrefſegeben valo megh gýwleſe, es annak ký pékeſe, kýnek vndokſagaban az Twdé vgýan be merýttetik myndéneoſtwl fogwa. Oda penýgh folth vagý az Torok gýktul, vagý az Twdének twꝝes kelewenýetwl, vagý az oldal faýaſtul. Merth az olýanok az horutaſtul ýol megh nem týztulwan, tamad genýetfegés kelewen, ký oꝝton meg fakaduan nagý gýakorta az genýetfegh az egeꝝ dereknak wrefſeget el folýa, es oda nagý fokaýgh az vndok kelewenbél az rutſagh chýpegten chýepeg, es el vegre nagý fok megh foýto rutſagh gýwlekeoꝝýk. Neha azerth az kelewenbeol az genýetfegh az zaýra megýen fél es ký péketýk, es vgý zabadul megh. az genýetfegnek gýwlekéꝝefetwl, Merth az genýetfegnek éꝝwe gýwleſe es letele, kýwaltkeppen az, a melý az Melýnek awagý az Hafnak hufanak belfé wregýben leꝝén.

(Ileý) Imilýen ýelékbel eoſmerhetný penýgh megh az genýetfegh gýwleſeth: Ha az Torok faýaſbol, Twdének Twꝝefwleſebél, vagý erés oldal faýaſtul vagion, femmýth az Betegh nem pék. Twdének nehezen voltha, az Toroknak vagý az oldalnak faýaſa, es az Betegfegnek erés voltha, hertelenfeggel megh laffodýk, Es vyonnan valo Neheffegét az Melýnek alfo rezeben, az ýnas es erés hufnal, ký az Maýath es lepeth, az Twdeotwl es Szýwtwl el valaꝝtýa erés az Betegh, es veztegh fekwen, vagý valamelyk oldalara fordulwan, valamýth oda vgýmýnt be folný es haboꝝný erés, kýnek az zeorgeſeth is vgýan megh halýa. Nagý horutafa vagyon, de olý zaraꝝ, hogý femmýth awagý igén kichýnth pék ký. Az betegfegh zwnтелен baggiadaſſal vagion réndnekwl, hogý

---

Meꝝeth féꝝ eoꝝwe kechke teýel, march ruhat abban, teod az faýo es nýlallo oldalra, megh aal az Nýlallas.

+159



alýgh tudny feleole ýteleteoth t nn , Merth ha az geny tfeqh helýeben fokaygh allando l nne, Zaraz korfagoth hoz. Mýwel hogý penygh az Dereknak wreffege k zep aranth ketfele vagyon valasztva, (kýt deakul Mediaftinomnak mondnak) es igh az ýob fel l valo oldal, az Bal feleol valotul megh valasztatýk. Neha tértenýk hogý az geny tfeqh gywles, chýak eggýk oldalth banthýa, Neha penygh mynd az kett th el foglalýa, kýt emb rnek igh n ýol ezeben kel v nný. Az torok faýaftul es Twdeonek Twzes fakadekatul keleweny twl, az geny tfeqh az oldalnak mynd az Bal Smýnd az Iob feleben el folý, De az oldal faýafnak betegfegeben, chýak az eggýk oldalban folý, az ký az faýdalommal gy trettýk. Ebbeol  fmer d penygh megh, Melýk oldalban gywlt az geny tfeqh, merth az az oldal, nehezeb es heweb, es az Betegh ha az egeffeg s oldalara fekzýk, vgý erzý mynth ha valamý ter h fekwnek az Melýere, ký vgýan megh zorýttia az Melýeth, Ees az horutafth megh  regbitý es ýnkab megh ýndittýa. Az Horuth penygh az, mýkor valamý artalmaffagh az lele kzeth vetelnek ezkezýth megh bantýa, melyet ýgiek zýk az termezeth onneth ký wzný, Az lele kzethnek penygh ezkeozý ez k, Torok, leleokzet vew  Cýew, Twd , es az Melýnek Bell  fele, Ez knek Nyha bantafokra vadnak az termezeth feleoth valo nedweffeg k, kýk awalamelykre ennek rea m nnek, de Nedweffeggel valo horutoth hoznak. Mýnth megh hwles, megh varafodas, hufnak oth Newekeodese, az kýknek allattýok onneth nehezen wzettethetýk ký, es ez kb l zaraz horuth lez n. Mýwel hogý penygh az Nyawalýa hol legý n, az horutafnak mývoltha mutattýa megh, Az torokbol es Szaybol, az mý bantas vagyon, p kefnek altala týtul ký, Az Lele kzeth vew  Cýewbeol penygh, kichýn horutochkawal, ahol valamý mozgás es vgýan valamý ýngeorl  hewfeqh gyakorta erzetyk. Az Twd beol zertelen nagy horutaffal týtul ký. Az melý horuth penygh wd kz renth eztend  által neha neha ýw emb rre hol keccz r hol haromzor is, az olýan lez n az Feobeol ala omlo chýorgafbol. De ífmet az Melý horuth, zwntelen es mynd n keozbe vetefnekwl banth. Az Twd nek vetkes voltatul es megh bantafatul vagyon az, awagy regý megh zorulafth. Awagy valamý belfeo allando eor k s nyawalýatul. Ez ilýen Betegh a kýn geny tfeqh p kes vagyon (Eledele) zaraz Eeg n lakýek, ýo ýzw eledellel elý n es k nnýen

[emezthe]têwel. Tÿknak lewewel es hufawal, Tÿkfÿwal, hegiên...

+160

[a]pro madarakkal, Bagolÿ borfot feozzên megh hÿfoppal.

Mezes vÿzeth igÿek es feÿer gÿeonge borth, Ha ennek  
az giogÿtafawal nem fÿeth embêr es az genÿetfegh megh gÿwl  
az Twdê megh sebêlfêdÿk, amaz Azzu korfagh ÿw belêle, Elêzêr  
azerth parlafokkal es lagÿ Flaftromokkal kel hozza nÿulnÿ, kÿket  
Fÿgebeol, Arpa lÿztbeol, Bakzarwo fwbeol, Len magnak lÿztÿbeol,  
Galamb ganeyabol, Malwabol es Fenÿw vÿazbol kel chÿnalnÿ.  
Vÿazos flaftromokathis chÿnalÿ, vaybol, kekliliombol. Baber magbol  
es ruthabol.

(Tanufagh) Mÿkor ozton megh fakad iol ezeodben veod howa  
es melÿ fele chÿorog az genÿetfegh. Ha az Hafra megiên, az  
mÿwel giogÿtanÿ akarod, az orwoffagh lagÿto legiên. Ha penÿgh  
horutas altal kel megh leonnÿ, soha femmÿ ÿob nÿnch mÿnth az  
Dara awagÿ Arpanak lÿztÿ Mezzel elegÿthwe. Az genÿetfegnek  
penÿgh kÿ tÿztitafara fêlêtte io orwoffagh, Mezes vÿzeth, kek  
liliommal ees fok liquiritiawal megh feoznÿ. Az Edês gÿêkereth  
ragnÿ is igên ÿo.

(Oruofsagok) Kek liliomoth azerth feoz megh Mezes vÿzben,  
azt igÿa.

Liquiritiat feoz megh vÿzben, gÿakorta igÿa.

Ifopoth, kek liliomoth, pêzerczeth feozd megh vÿzben  
azth igÿa.

Bakfweth chak az leweleth têrd porra, elegÿch egÿ poharka  
Mezes vÿzben, ad megh ÿnnÿa de melegên.

Fenÿw fabol chÿnalth es megh feozeoth zurkoth, a kÿt fenÿw  
vÿaznak hÿnak, elegÿch eo3we Mezzel, azth egÿe.

Zÿlfanak lewelet nap kelet felêl zeggÿed, az menÿ lezên az  
lewele megh annÿ bors zêmeoth vegÿ, teord ÿol megh es malofaban  
ad megh ÿnnÿa.

Varfwnek awagÿ Rwhfwnek kÿth hÿnak, az leweth  
fachÿard kÿ, Mezzel elegÿch eo3we, gÿakorta es mÿndên napon  
azt aggÿad ÿnnÿa.

Nagÿ lapunak az gÿêkereth vêrês fenÿw fanak gÿwmêlchÿewel  
ad eonnÿ eggÿwth.

Hÿffopoth es Talmofa fweth fêz megh Meezben mÿnth egÿ  
lÿktariomoth, azth aggÿad eonnÿ.

Arpa vÿzben chÿalannak az leweleth feozd megh, kek liliomnak

gýeokerewel eggýwth, ebben mýndeon haýnalban Nýolch Lath  
nýomonýth agý megh ýnnýa.

+161

**Veernek Pêkeferêl.** (Haemoptofis)

Az Veer pêkes lezên, mýkor kwlêmb kwlêmb helyekrêl az  
ver ký ýw, kýth igên ýo megh eofmerný honnet lezên az ýwefe.  
Merth az melý wer ký pêketýk, az gegebêl awagý az gyomorbol 1.  
ýw okadaffal. Ha az fognak hufabol, Nýelwbeol es Inbeol 2.  
ýw, termezeth zêrenth valo pêkessel vagyon ýwefe. Ha az Torokbol 3.  
es Nýeldêklêrêl ýw, kakogaffal. Ha az Lelêkzet vewê 4.  
Chýewnek eleýbeol, horutochkawal, Ha penýgh az Twdêbeol  
es Derekbol, horuttal vettetýk ký: Az mý penýgh horuttal  
vettetýk ký, ha vekoný es taýtekos es faýdalomnekwl vagyon, 5.  
az Twdêtwl vagion. Ha penýgh temerdêk, darabos es fekethe 6.  
zabafu, az oldalnak is valamý reze faý, az derekbol vagion az. 7.  
Mýndên ver pêkesben penýgh igên ezeben vêgýe Embêr, (Tanufagh)  
hogý ha az elêt valo wdêkbê folt orra vere az Betegnek, merth  
nagý gyakortha az Or veer ýarafbol az Torokban megýên az  
verben, awagý az Twdêben, awagý az gyomorban, ký ozthon oth  
megh darabofodyk es vgýan eozwe Swl.

Eledele legýên ez ilýennek nemýnemwkeppen (Etele)

zorýto, mýnth az Rýfkafa, Tatarka kafa, es affele egýeb eteleok,  
kýheoz igên ýo az pomagranat lewe awagý keortwelnek.  
Galambot, de vad galambot, hurofmadarat, fogol madarath ýo  
egrêffel fêzný. Bifalmath, kêrtwelth, Sawanyu Almath, zedeoryeth  
es mýndênt affelet kýth ýrtunk az or wer ýarafrol ýo ehêz.

Temerdêk Swrw veorês Borth ýo ýnnýa, awagý olý vyzeth, (Itala)  
a melýben Twzes aczelth oltottanak. Wêltesfth, gyakor zolafth,  
teftnek mozgafat ýarafth es haragoth el kel tawoztatny.

Spongýath eges megh teord porra, elegých eozwe (Oruofsagok)  
ýo eczettel, ad azth megh ýnnýa.

Baboth awagý Maakot egýek, mýndênýk igên ýo.  
Belendfwnek magwaban ketteoth teorý megh, ees ad megh  
ýnnýa vyzben awagý eczetben.

Porchýn fweth ha ezýk, regý ver pêkesfth megh allath.

Vêrês kalarýfth eges megh drachma j. gummi arabicumoth, drachma j. têrd  
porra ezêketh, Týkmoný feýerrel elegých megh vyzben ezth ad  
megh ýnnýa.

Kakuk fweth az ký fachýart leweth drachma 2. elegých êzwe  
Eczettel, ad megh ýnnýa.

Kechkenek ganeÿath teord megh, vÿzben awagÿ eczetben  
ad megh ÿnnÿa.

Vthÿ fwnek az leweth fachard kÿ, vÿzben awagÿ eczetben  
ad megh ÿnnÿa.

+162

Iegÿnÿe fan termÿeth gombath fel nehezekeoth teorÿ megh,  
mezefvÿzben ad megh ÿnnÿa.

Salÿanak kÿ fachÿarth leweth elegÿch ðzwe mezzel, goliobifokban  
chÿnald. vgÿ Nÿelefd el.

Menthanak kÿ fachÿart leweth eczettel ad ÿnnÿa.

Geztÿnenek az bellÿ vekonÿ heath tÿrd porra, ad megh  
ÿnnÿa Eczetben.

Noſpolÿa fanak lewelet teord megh porra, es ad azth ÿnnÿa  
eczetben.

Paſtor Erzenÿenek melÿ fweth hÿnak, es vthÿ fweth, fÿz  
megh effÿ vÿzben, tegÿ Bolus armenuſth hozza, es ad megh  
ÿnnÿa.

Dÿzno porchÿnnak fachÿard kÿ az leweth, ad ÿnnÿa.

Arwa leanÿ haÿanak melÿ fwet hÿnak, feozd megh vÿzben,  
ad azth ÿnnÿa.

Vadzÿleonek vÿragath teord megh, es zÿlÿ lewelebÿl kÿ  
fachÿart lewel elegÿch eo3we, ad azth ÿnnÿa.

Zÿlÿ vezzÿeth eges megh, olch megh Eczetben, tegÿ ahoz  
meeg is egÿ kewes eczetÿth, 3wrð megh, elegÿch ifmet ahoz egÿ  
kewes vÿzet is, abbol ÿnnÿa agÿ mÿnth egÿ kalanba ferne,  
awagÿ tÿbbeth.

Parhagÿmanak magwath, vad zÿlÿnek vÿragath, tÿrd porra,  
elegÿch effÿ vÿzben, ad megh ÿnnÿa.

Eger ganeth fel nehezekeoth, teorÿ megh, fel poharnÿ vthÿfw  
vÿzeben elegÿcched, es tegÿ ahoz egÿ kewes Nadmezeth is, haÿnalban  
ezth aggÿad ÿnnÿa, es Eſtwe is mÿkor le akar fekwnnÿ,  
ezzel ha valamenÿ Nap Eel az Betegh, megh giogÿul.

### **Melÿnek nÿaualÿaÿrol.**

Az melÿ faÿaſth, Ebed elÿth es mÿkor le akar3 fekwnnÿ  
...wal kel melegÿn kennÿ. Iofa doctor.

Talmofo fwnek gÿÿkereth teord porra es azt aggÿad  
megh ÿnnÿa melegÿn. Awagÿ azon fwet fÿzd megh vÿzben es

parolÿa azzal magath vgÿ hogÿ az Szaÿan be mÿnnÿÿn, ha kÿnek  
Melÿeben keolth megh fakaztÿa.

---

Szaÿadban zerechÿn dÿot gÿmbÿlÿges nem haggÿa ala az  
Melÿre zallanÿ az Nathath.

+163

Kek liliomnak gÿeokereth, Muftar magoth, Eorwen gÿÿkereth  
Borfoth, ezÿket teord porra, es vefd egÿ Mezÿlÿ vÿzben, laffu  
zennel feozzed es kewergeffed, vgÿ fÿzzed hogÿ az porok Nÿerfen  
ne maraggÿanak, az kÿ igÿn horuth es Melÿe igÿn Sÿw,  
ezth igÿa.

Fenÿw magoth uncia i, Zerechÿn dÿot uncia j s. Borfot uncia, 2, egetÿth  
borth az menÿ eheoz eleg, valakÿnek az Melÿe igÿn megh zorulna,  
ezth aggÿad ÿnnÿa.

Parhagÿmat feoz megh Meezben, ha Melÿe faÿ, azth aggÿad  
eonnÿ.

Liquiricianak kÿ fachÿart leweth igÿa.

Thengÿÿ zÿleoth uncia, 2. Liquiritia gÿÿkereth drachma, 10. healt  
arpath manipulus 2. Lenchÿeth, manipulus j. Mehfweh, manipulus s. vÿrÿs kalarifh  
libra s. ezÿketh 8 libra vÿzben forrald annÿra hogÿ keth reze el  
apaggÿon, zwrð kÿ az vthan azth az vÿzeth, es tegÿ ahoz rofa  
Mezeth, uncia, 6, ha kÿnek melÿe igÿn Sebeofwlth beleol, ezth  
aggÿad ÿnnÿa.

Liquiriciat, Hÿffopoth, Salÿat, Anifumoth, kÿmenth, Tengÿÿ  
zÿlÿth, Mezeth, Nadmezeth, feoz megh edes borban ezÿkben az  
menÿth akarz, vgÿ hogÿ harmad reze el apaggion ha penÿgh igÿn  
nagÿ az Baraz horuth az Melÿeben, fele apaggÿon el, Agÿ ebbeol  
egÿ ÿo ÿtalt ÿnnÿa. Ees wdÿkeozben is az ÿtalt mÿnd ezzel kel  
elegÿtenÿ, es vgÿ kel ÿnnÿa adnÿ.

Vborka magoth healwa, drachma 6. Liquiricianak kj  
fachart leweth, drachma 5. porchÿn fw magwaban, drachma 2. tÿrd megh porra  
es tÿkmonÿ feÿerrel elegÿch eo3we, az vtan egÿ egÿ Bab  
zÿmnÿn chÿnald, ha valakÿ be rekedÿth az zara3 horuth mÿa,  
ebben eggÿeth eggÿeth agÿ az Nÿelwe ala, hogÿ oth el olwaggÿon  
mÿnd addÿgh tarchÿad, zomÿufagrolis igÿn ÿo ez.

Chÿalanth eo magath, vagÿ az magwath merth az ÿob, fÿzd  
megh Arpa vÿzben, az Melÿet megh tÿztittia, mÿndÿn Nedwefegÿktwl,  
chak ad ezth ÿnnÿa.

Eorwenÿ gÿeokeret chÿnalÿ eo3we Mezzel, az kÿ azth megh

eßy, kënnÿen ky hannÿa az Nÿalath.

Vaÿath, Mondolath, Nadmezeth, teorÿ eozwe, Nÿeld el, az

Nÿalat keonnÿen ky hanÿattÿa.

Eoregh Malwanak gÿekereth tÿztÿcd megh, metelÿ fel fontoth

---

Rofath es zenth Ianos kenÿereth feozd megh ÿol borban, azth  
aggÿad ÿnnÿa, reggel es eftwe.

+164

benne, Pefma fwnek, kelÿs fwnek gÿeokereben es fweben, ana libra j,  
papa fweth manipulus j. tÿztÿtoth Arpath, libra j s. Fÿgeth uncia, 4. Megh health  
tengÿÿÿ zÿleoth uncia 3. megh metelwe Edes almath No 3, Theomÿenth  
uncia j, Rofa mezeth libra s. ezÿeketh elegÿch eozwe, es feozd ÿol  
tÿzta vÿzben hogÿ el elegÿeoggÿenek, az vthan zwrð ky iol, az  
Betegh gÿakorlatoffaggal ezzel elÿÿen, merth mënnel tÿbbeth izÿk  
ebben, annÿwal ÿob, chak hogÿ igÿen laffan kel ÿnnÿa, hogÿ hertelen  
ÿtal mÿa az Twdÿere ne mënnÿÿen.

Health Arpanak fachÿard ky az leweth, elegÿch [eozw]e

Mez Sÿrrel, Melÿedet es Twdeodet az turhatul ez [megh]  
tÿztittÿa, ha megh ÿzod.

Chÿalannak magwath teord megh es elegÿch eozwe  
mez lÿrrel, ad ezth ÿnnÿa, igÿen tÿztÿttia az Melÿeth.

Sarga vÿazth, Borÿu zara chÿontÿanak veleÿeben, ana uncia 6,  
ezth olwazd megh, zwrð megh es vgÿ vÿgied azth ky mÿkor  
tÿzta. Recze haÿath, Tÿkhaÿat, Len magnak feolfÿ heaban,  
ana uncia 6. ehÿz az mëny len magh elegh chÿnalÿ kenÿ ÿreth ebbeol,  
ezzel kennÿed az Melÿeth, ez megh ÿndittÿa az pÿkeoth, Nÿalat  
es akarmÿ rutfagot ÿgÿen hamar.

Fÿldÿ Bozzanak gÿekereth meteld aprora, tÿrd erÿffen megh,  
eos borth rea, zwrð megh ruha altal, haromzor agÿ olÿanth ÿnnÿa  
ha melÿeben keolth.

Zeek fweth eos megh meleghe eczettel, keofd rea az Melÿre  
hogÿha faÿ.

Eczetÿth, feÿerwrmeoth, Fodor mentath, tÿrÿ eozwe fa  
olayal, es elegÿch Negÿ tÿkmon feÿereth hozza. Sos vÿzeth is  
elegÿch bele, melegÿch megh twznel, ees kÿfd az Melÿre ha faÿ.

Rutath feoz megh Borban, zwrð megh, es melegÿen ad azth  
ÿnnÿa, legh ottan megh zwnÿk az Melÿ faÿas.

### **Oldalnak fajasarol.**

Ha az oldal chyak valamý betegfegnekwl fay: Kechke ganeýath, fa olaýal es vyaazzal elegych eozwe, es azth keoffed rea.

Arpa lyzteth, Sar kereppel es Maaknak az kwlfeo feyeýwel.

Mezes vyzben chynald eozwe, megh job fokkal Mezes borban feozd megh, keofd rea.

Vérés kapoztanak leweleth azald megh, dýzno

haýal tord eozwe, azzal kennyed.

Araný gyekernek mely fweth hynak az gyekereth tord megh,

agy egy arany nyomonýth borba megh ynnya.

+165

Gencz fwnek gyeokeret teord megh, borban agy egy nehezeketh megh ynnya, akar az gyeokerenek ky fachyart leweben agy egy Nehezeketh.

Hym farkas Almath teorý megh, vyzben ad megh ynnya, igen haznal.

Nagy roponcznak gyeokereth azald megh, teord megh, Borban azth aggyad ynnya.

Fekethe pezerczenek leweleth, tord eozwe Mezzel. kfd be azzal.

Egy Bab zemny Myrrhat agy megh eonny.

Feoldy teokeoth chynaly eozwe lagyan mynth egy lyktariomoth, azt aggyad eonny.

Terpentinath keny ruhara, es melegn keofd rea.

### **Hatha fajafarol gyermeknek.**

Rofa olayth vegy az meny Egy Tykmonnak heaban ferne. Egy mogyorony vyaazth. olwazd eozwe laffu twznel. telch hydegh vyzeth az vthan rea mynd annyzor, hogy megh feyereggyek, azzal kennyed az kys gyermek fayó Hatath, merth ketfegnekwl megh gyogyul.

### **Az Szýwrél.**

Az Szýweth myndn fele nyawalya el foglalya es banthya, yeoofben az Mertekletlenfegh termezeth kywl, Nedweflegnek fokafaga, mely az Szýwnek be takaro hartyaaban rakodyk. Es termetzet kywl valo myndn dagadas. De legh gyakortab es ynkab, az Mergs Nedwefleg bantya, ky az Szýwnek elteté ereyének igen ellenkeozeoýe.

Az Mertekletlenfegh, az ereth el zakaztya, es az Tefth el

lankadoth Betegëffe chýnalýa, mýwelhogý az melegh es eltetë  
leleok zenwed, kýnek megh bantafa mýnd az egez tefre ký terýed.  
Az Melegh mertekletlenfegnek ýeleý, az gýakor, hamar es Nagý  
mozgafa az zýwnek es feol verese, az leleokzeth vetel is hafonlatos  
ahoz, kýth gýakorta hýdegh lehes këweth, es melegh lehes.  
Az hýdegh mertekletlenfegnek ýeleý, ellenkeozëk ezzel. Az  
Nedwes mertekletlenfegnek fél verese es mozgafa tele, puha es  
+166

lankadoth. Az Szaraz mertekletlenfegnek kichýn, terýedët es  
kemený. Az Szýwnek penygh az w mertekletlenfege az ký ýmmar  
igën megh newekédëth az Szýwnek hafonlo rezeýben is bele oltatýk  
es vgýan bele fwttetýk, az melý rezeke engedwen az Szýwnek vgý  
mýnth feýeoknek, eok is feoleotte igën megh Melegeodnek, megh  
hýdegédnek, megh Baradnak, awagý megh Nedwefeodnek, kýert  
ozton az halal is el këzelgeth.

Az Szýwnek egýeb bantafýth, igën nehez eofmerný, hanem  
chýak az giogýulhatokath kënnýen, kýk azok is a mýgh lathatok  
leznek, gýakorta valo es Nagý el aýulafokath zëréznek, es azoknak  
is tarful mellették vagyon az hertelen halal, es megh efýk  
az mýth mondot Hippocrates: Valakýk gýakortha mýndën nýlwan  
valo oka nekwl ýgën el aýulnak, azok hertelen megh hal[na]k.  
Legh ýnkab azerth az Szýwnek Nýawaliaya ez kettë,  
El aýulas, kýth az Magýarok Szýw fogafnak newezn[e]k, Mafýk.  
Szýwnek dobogafa es rezketefe.

(Sýncopis Affect9 Cordis) **Szýw Fogasrol.**

Az melý Nýawalýat az Magýarok Szýw fogafnak hýnak,  
Semmý nem egýeb az, hanem, Erënek hertelen valo el zakazkodafa.  
Ebben vagý semmý feol verese, vagý igën laffu vagyon az  
Szýwnek, az Teftnek félfe rezeý hýdegék, az vak zëmeok, az Nýak,  
az Derek hýdegh verýtekkkel verýtëznek. Az orcza herwath, es  
az Egez tefth el zakazkodýk el efýk, az Elme es mýndën erzekënfegh  
(Okay) el fogýatkozýk. Lezën ez Nýawalýa Szýwnek  
mýndën Nýawalýaýtul, Nagý felelëmtwl, Teftnek gono3 kewanfagatul,  
awagý ýnkab gýënërkeodeo kewanfagatul, Erës Banattul,  
Nehez faýdalomtul, Munkatul, Etlenfegtwl, Sok vernek ký veteletwl.  
Hafnak félleotteb valo megh wrefýtefetwl, hertelen ýarastul,  
vigýazaftul. Sok verýtekëzefstwl, rettegestwl, es elmenek  
affele fok megh haborodafýtul. Sok Nýers Nedwefegëknek



bwfegetwl, Twzefwlefnek nagyfagatul, Vetkes vekony Nedueffegéktwl,  
Es Bwdés Egnék be zywafatul.

(Syncopis Sêth myndên fele Nehez nyawalya, mely lezên az  
Ventriculj) gyomornak zayaban, kyth magyaryl Iha feyének  
hynak, megh zérzyk az El ayulafth es megh hozzak, kyth, az  
orwos Doctorok Gyomortul valo el ayulafnak Neweznek. Lezên  
penygh ez mykor oth az gyomor zayaban, Nyers chypkeodeo es  
rago Nedweffegh megh gywl es bwelkédyk. [Az y]lyeneknek az  
+167

Melye porczogoya alat valo Hus megh ...yk es az egez  
tefthe megh nehezeodyk mynth ha valamý nagy terêh  
nyomtha volna megh. Szýne el vez el feyerédyk es megh valtozyk,  
es mayd vgyan hafonlo az vyz korfagban lewê Tefthêz, Es  
az gyomor zayaban vntalan valo ragas es chypkeodes vagyon.  
Ha valakýre El ayulas efyk es zyw fajas, azth (Igen megh wrefyteztl)  
myngyaraft hýweofyteo allattal, rofa vyzzel, awagy (Tanufagh)  
chak hydegh vyzzel kel az orczaýath eotteozny, az kwlfê  
tagayth vazonnal terleny kel, es megh kel erêffen kétny. Terdet,  
labayth, es az kerezth cyonoth altal. Az Szayát penygh feol  
Nyffad, fath ves bele, Az fwleyt be dugyad, es az Orrath is êzwe  
zorýchad, hogý az mely Egeth be zyw, mennýên az Szayaban be,  
kezeýth es labayt tetefd melegv vyzben. Toabba agy egy falat  
kenyereth neký ha megh Ebredyk, a mely kenyereth pomagranatnak  
ky fachyart leweben be march. Myndên yo zagu fweket  
zagoltas vele, awagy chyak rofa vyzet is. Igen yo Swlt Tykoth  
gyorfon kettê Metteny awagy megh zaggatny, es azth az orra  
ala tartany, hogý az baga fél mennýên az feyeben. Ez orwoffagh  
legv ynkab azoknak valo az kykên az El ayulas efyk veer veteltwl  
vagý valamý igen megh wrefwleftwl.

Ez ilyennek Etele lew es heorpégethetê Etel legyên (Eledele)  
a ky gyorfan megh emezthetê, Vekony es vyzes borth igyek, Az  
hol fekyk, az Haz hywês legyên, es ygen vylagos ne legyên.  
Alatta bator legyének parnak, de az paplant rola el vonnyad es  
chak valamý puha allattal lepéggýed be. Az pagymontomoth  
megh êtt[êzed] hogý hywês legyên, es zêleo lewellel, Chyerfa  
le[wellel] chypke lewellel awagy, rofawal hynch be.

Ha igen veryteozyk, Myrtus olayal, Rofa olayal (Verýtektêl  
vagý Býfalma olayal kennyed, az Nyakat, az Holna ha lezên)  
alyath. Az Melyeth, es az Chyombya kézyth. Io zagu allatokat

tarch orra ala, rofath, Sandalum fath, Bifalmath, Camforth, vizy  
teoknek vragath. Ezkor penygh nem zwkzegh az testnek kwlfē  
rezeyth megh kētny.

Ha faydalomtul lezēn az El alyulas, Sha nem (Faydalomtul)  
annyra valo Betegh, ez ilyenēn ereth vagas, es purgacioth is  
agy nekŷ.

Ha Elmenek valamŷ megh bantafa, Banat es (Elmenek megh  
egyeb mŷa lezēn, ezēketh oljannal kel orwoflanŷ bantafatul)  
valamŷk annak ellenkeozēy.

Ha Nyers nedwefsegēknek fokafagatul (Ha neduefsegēktwl)  
+168

vagyon, ezth tērleffel kel orwoflanŷ, Az terdetwl fogwa az  
Szaraŷt es az vallatul fogwa az egez karŷath, vazonnal ala kel  
tērlenŷ, vgŷ hogŷ mŷndēn ŷzek megh melegēggŷenek. Annak  
vthanna kapor olaŷal kennyed awagy zeekfw olaŷal es mŷkor  
ymmar io melegēk leznek mŷndēn ŷzek, teoreold el bator az  
olaŷth az Teftrēl. Annak vthanna mŷngiarth az vazonnal tēreolŷed  
az Egez haat gerenczeketh, az vtan ifmeth olaŷal.

Mafodczor ifmeth terŷ az Szaar es az kar kenefre, az vazonnal,  
az vthan az olaŷal, egŷ egez nap is mŷnd ezth kel chŷelekeodny. Ez  
ilyenēknek Mezes borban Hiffopoth feoz, azt igŷa, de fe eonnŷ,  
fe ŷnnŷa vŷzeth egŷ chēppeoth fe agŷ, hanem harmad napŷgh ad  
az Mezes borth ŷnnŷa, es tēreoltēn tērēltefd ez harom Nap  
alath, chŷak akkor hagŷ nyugodalmat nekŷ, mŷkor aluzŷk. Az  
alom penygh igēn kewes legŷēn. Ha ilyennek az pulfus Ere  
kichŷn es laffu feol vereffel vagyon, awagy igēn igŷenētlennel,  
tuggŷad hogŷ igēn kēzel vagyon az vezēdelēm, de  
azerth vgian el kel ŷarnŷ az tērleffel.

(Vekonŷ Ha kŷk vekonŷ Nedwefsegtwl vadnak ez nyaualiaban,  
nedwefsegh) azokath gŷakorta es laffan laffan purgalny kel,  
ezerth hogŷ nagŷ wrefŷteŷth ecczērsmŷnd el nem zenvedhetnenek.  
Ez ilyennek a hol fekwzŷk hŷwēs legŷēn haza, kenyeret es tatarka  
kafath agŷ ēnnŷ. Tŷkmonnak az zekŷt aggŷad eonnŷ, Dŷnonak[!]  
agŷa veleŷeth, de awagy Swthwe awagy feowe kaporral, Vŷzes  
bort agŷ ŷnnŷa de az Etel vthan. Ha valamŷ ŷora fordul az  
Betegnek allapattŷa, Negyed nap mulwa, huft is agŷ kewefeth  
bator eonnŷ.

(Twzefwlestwl) Ha valamŷ nagŷ Twzefwlestwl vagyon, tērlenŷ  
kel vazonnal az ŷzeketh, az kezeth labat megh kel keothny

vögyäztatny kel ez ilyennel, Eteltwl ytaltul el kel fogny teljefeggel.  
(Giomornak Ha az gyomornak Szayanak rago es chypkeodeo  
ragafatul) Nedweffegetwl vagyon, azzal okadtatny kel, ky ha nem  
fog haznalny, hafat kel megh ynditanyn, es affelekkel kel giogytanyn  
az myth ide alab megh irywk az hol az gyomor fayafrol  
yronk.

(Ferdetwl) Ha kynek tertennek hogy feordeben ayulny kezdene  
hamar ky kel vinnyn, de feoleotteb fok vyznek ettetsefewel  
nem kel bantanyn. Ha penygh ymmar El ayulth, aztis hamar ky  
kel vinnyn, es valamyn keonyn ruhawal kel chyak be takarnyn. Az  
orcayath kel vyzes Spongyawal, awagy rofa vyzzel ettetznyn, Az  
orchayath gyomrath es labath terlenyn kel, Az Szayath is feol kel  
Nythyn. Es azon kel mynden modon igyekeozny, hogy az ayulafnak  
+169

zerze oka az Nedweffegh ky okattaffek, az Szayaban  
melegh vyzeth chyorgatwan, Az kyk eoregh allapatban vadnak,  
az hayath zagatny kel, es egy embernek weltese haznos, de  
ha fokban weltnek ecczerfmynnd, aarth. Ha mykor ez ilyenek feol  
giogyulnak, feol ebrednek, fem az hydegh fem az Melegh vyzben  
nem yo feorednyeok.

Effele Betegeknek yo hogy vborkath zagolyanak.

Cyomborth teryn eczettel ezwe, annak az zagath tarch az  
orra ala.

Eokernyelw fweth agyn ynya akar my modon.

Beteges Szynwe valakynnek vagyon, annak haznos igen gyakorta  
hygh vy tykmonyath enny, mert az Szynvet megh eresfity,  
es yo verth chynal. Banatot es haragoth el tawoztalfon az, a kynek  
az Szynwe Beteges.

### **Szynwnek rezketeferel dobogafarol (Tremor Palpitatio ees Nyllalfarol. Punctio)**

Az Szynwnek rezketefe, dobogafa awagh Nyllalfais, femmy  
nem egyeb, hanem az Szynwnek mozgafanak megh vezefe es modnekwl  
valo eo3we verese, ky az lehefnek es az be zywalnak igen  
nagy bantafawal vagyon.

Lezen ez Nyawalia myndentwl affeletwl, valamyn az (Okay)  
Szynwet termezeth kywl megh banthattya. Mynth vernek fokfaga,  
Nedweffegeknek fokafaga, mely az hartyahoz az kibe az Szynw aal  
mynth egy Erzenben, hozza ragad es tele rakya.

Ennek penygh oly nagy Ereye vagion, hogy az kezzel valo

dereknak chýontayth el ronthya. Ees az my feolwl az Chýechen vagon, tulaýdon helyebeol ky hannya. Ees gyakorta az Leleok lako Erekeht is ky tolya, Merth az Szýwnek megh bantafawal az lelek lako Ereke feoleotteb vernek feol es ky teryednek, yeleosben kyk oda fel az Nyak es Torok fele vadnak. Ez Nyawalya neha megh zwnyk, yelben nyugodalomkor, de feleotte igeon megh ereghbeodyk fok munkatul. Nap (Eoregbedyk hewfegetwl, hew ferdeotwl Azzoný embeorrel valo ezekkel) kezefwlestwl, zabalodaftul, Sok Bor ytaltul, es fel geryedet haragtul. Ebben az betegfegben gyakortab azok efnek, <a kyknek> az kyknek az Melyek porczogoýok alat valo hufok fekete Sar mya bantatnak, es az kyknek Lepék, fekete Saarnak beofegetel megh puffattanak.

Az Melegh mertekletlenfegben, hydegh leles, es az pulfus +170

Eerne nagy gyorfon fel verese. Az Hidegben ellenkeze ezzel.

Ha penygh az Nedweffegnek fokfaga vagyon az Szýwnek tartoyaban es attul vagon az Szýw dobogas, az Ernek pulfuffa puha es lankadoth.

(Eledele) Elethe ez fele betegnek legyen ahoz kepesth az my okbol az Betegfegh es Nyawalya vagyon. Az melegh mertekletlenfegben, az Egnek fel rezenth valo hydegnek kel lenny. Az hydegh mertekletlenfegben, keweffe Meleghnek. Kezenfegeskeppen penygh valamychodak az ele leket megh haboryttak, mynth az feolotteb valo hewfegh, haragh. Ehfegh, vigyazas, Azzonýallattal valo kezefwles, felotteb valo hydegfegh. hytwan ededelék, el kel azokat tawoztatny. Ha penygh az Szýwnek rezketefe Nyawaliaya vagon az zywnnek be takaro hartayaba valo fok Nedueffegtwl, annak Etele ytala teljefeggel vekonýto legyen.

(Ital) Ital az Melegh mertekletlenfegben, vyzes bor legyen: valakykén penygh ez Nyawalia az Melegh mertekletlenfegh mya vagyon, azth hyweofite orwoffaggal kel giogytaný. Az kykben penygh hydeg mya, azth melegytewel.

Az Szýwnek rezketefe, dobogafa es Nylallafa fokakon mynd Ifyakon mynd elemeteofeokén, az kyk egyeb aranth yo egefegben vadnak is megh vagyon es megh tertenyk, kyketh feolotte igen megh segyth myngyaraft az Er vagas.

(Tanufagh) Megh kel penygh vagny az Mediana Ereth, az vthan egyeb fele orwoffagokkal giogytaný.

(Oruofsagok) Fenÿw fa gÿwmêlchet vefd vÿzben, egÿ Eÿel es egÿ nap alÿon benne, azth aggÿad ÿnnÿa.

Len magnak lÿztÿth, awagÿ len magh pogachÿat tÿrÿ megh, zÿtald megh, chÿnalÿ egÿ chÿupor par lugoth. forrald fêl es tÿztÿcz iol megh, bochÿas vaÿath bele, az vthan az zÿtalth lÿztêth vefd bele, ezêketh mÿnd addigh habarÿad eo3we az lugban, valameddigh megh fwrwdÿk, azt keoffed az Szÿw fogafra es Nÿlallafra, merth mÿndênykre ÿo.

Darafnak fezketh azald megh, es mÿkor zwkzegh têd vÿzben, abban agÿ ÿnnÿa az betegnek, es azonnal megh zwnÿk az Nÿlallas.

Nÿers zeekfw vÿragoth tÿrÿ megh mofarban, têd mazos fazekban, têlch fa olayth reaÿa, forrald megh keweffe, fachÿard el az olayath, ifmeth maas zeekfwet tegÿ bele az olayban, aztis fachÿard el az olayat. Es harmadzoris vgÿ chelekêggÿel, Annak vthanna az tÿzta olayat têd az Twzhêz hogÿ pÿzdwlyêen megh, es azzal kennÿed az Nÿlallafth es az Szÿw fogafth.

+171

Feÿer Eb zarth tÿrÿ megh erêffen, têlch vÿzeth rea, zwrđ megh es ad megh ÿnnÿa.

Fenÿw magoth, Mezeth, zeekfwet fêz erêffen eo3we, kêfd oda ahol nÿlallÿk, awagÿ zÿwe ahol faÿ.

Feÿer wrmêth feoz megh Edes Borban, es têd az Szÿwre.

Cÿtromoth, Naranchÿoth, Lemonÿat, fêt kêrtwelth, effeleketh agÿ eonnÿ.

Lewendula vÿzeth awagÿ Spicanard vÿzeth agÿ ÿnnÿa az Betegnek.

Cÿtwartoth agÿ eonnÿ, awagÿ ad megh porul ÿnnÿa vÿzben.

Katankorot Arpa lÿztel tÿrÿ eo3we, têd az zÿwre.

Fêldÿ zedernek leweleth teord megh es kêfd rea.

Eokeor farkath, Nadmezeth, Sanguis draconis, Bolus armenus, gÿemberth, têrd êzwe ezêketh, es ad megh ÿnnÿa.

Rofat teorÿ eo3we, fachÿard kÿ az leweth, es ad megh ÿnnÿa.

Fekethe Eokêr farkath porul ad megh ÿnnÿa borban.

Zaboth feoz megh teord megh, ves hayath keozzeÿe, keth

Tÿkmonÿath ws bele, feozd eo3we Serpênÿêben, eos egetêth bort rea, kêfd az Szÿwre.

Pimpinellat fêz megh borban, enhera ad azth ÿnnÿa.

Fekethe peozerczenek az kÿffebbyknek kÿth Deakul Cardiacanak  
hÿnak, fachÿard kÿ az leweth, Nadmezzel elegÿch eo3we,  
ad azth megh ÿnnÿa.

Vgÿan azon pÿzercze fwnek az vÿzeth, kakas Tareÿ fwnek  
vÿzeth, Bafalicomnak vÿzeth, elegÿcz Êzwe, es ad megh ÿnnÿa.

Varga zurkoth tegÿ az Szÿwre flastrom moggÿara ha  
Nÿllalljk.

Kÿffebbyk fekete pÿzerczeth, Bafalicomot, Meh  
fwet Spicanardot, kakas tareth, vÿrÿs rofath, mÿnd ezÿketh  
mentha vÿzben forrald megh, chÿnalÿ flastromot belÿle ragazd  
az Szÿwre feolwl, az rezketefet, az Nÿllallafat is azonnal el vezÿ.  
Egÿ marok chÿomborth, zeekfwet annÿth, Feÿer wrmÿth  
annÿth, feoz megh borban feodel alath hogÿ harmad reze el  
apaggÿon, agÿ ÿnnÿa io melegÿn benne, fekwfd le, takard ÿol be  
hogÿ megh ÿzzaggÿon.

Salÿath, vad Salÿath, Ifthen faÿath, Cÿprofth, tÿrd porra  
ezÿketh, az vthan egÿ eo3we marok lÿztÿth Negÿ vagÿ Eoth Tÿkmonnyal  
eggÿwth gÿurÿ Êzwe az porokkal, vaÿat is ves bele az  
menÿ elegth, chÿnalÿ pogachÿath ebbeol es tÿd az Nÿllalla  
+172

feolwl melegÿn, Effele pogachÿa kettÿ legÿÿn, eggÿk ha el hwl,  
megh az mafÿkath tÿgÿed rea.

Lonak ganeath vgÿan akkor hogÿ ganelÿa vÿgied, de zabos  
loeth, fachÿard kÿ az leweth, es ad megh ÿnnÿa mÿngÿaraffth.

Frater Donatus.

Vizÿ Teok vÿragath, vÿrÿs rofath, vÿolath, ana manipulus s. vÿrÿs  
es feÿer Sandalom fath rafpollÿal porra kel chÿnalnÿ, Spodiomoth,  
Sofkanak magwath ana drachma j. tÿrd megh mofarban, tÿlch egÿ  
gÿolchbol chÿnalt vankofkaban, teglat melegÿch es teod arra, az  
vthan ted vgÿ melegÿn az Szÿwre, Melegÿÿn tegÿed.

Elÿwÿzeth vagÿ Egeteoth borth, Bakfweth, papa fweth,  
Ifopoth, mÿnd egÿ mertekre ezÿketh feozd megh feÿer borban,  
ad ezth ÿnnÿa, ha kÿnek Seb mÿa az Szÿwere Szal az veer.

Rofa olaÿth, vÿola olaÿth, vizÿ tÿk vÿragnak  
olaÿath ana drachma 2. vÿrÿs kalariffth, vÿrÿs Sandalom fath, vÿrÿs  
rofath ana scrupulus j, Camforth granum 2. feÿer vÿazth az menÿ ehÿz elegth  
chÿnalÿ kenÿ ÿreth, ezzel kennÿed az Szÿw kernÿeketh es az  
Haath gerechÿeoth, az Szÿw aranth.

### **Gyermékcheknek.**

Mondola olayth, vayath, kappan hayath, olwazd e3we ezeketh, e3zel kennyed az gyermek Szyweth.

Fejer liliom olayth, zeekfw olayth, vayath, elegych e3we, es e3zel kennyed az Szyweth.

Szarka labnak az vyzeben olwaz Nadmezeth el, de lehethfeges az zucharum candidum legyen, agy abban ynnya. Ez orwoffaggal het eztendes gyermek giogyulth megh. Probalth.

Machka mezelkenek vyzeth, Bakfwnek, vad Salyanak, fekete pezerczenek kyffebbuknek, Fekete gyoparnak, rofanak vegy myndenykben kewefeth kewefeth, elegych ezekben Camforth hat penz nyomonyth, Saffrant ket penz nyomonyth egy kichyn teryeket is, elegych iol eozwe, march ruhat ebben, melegen teod rea az Szywre.

Tyk hayath, Lud hayat, Recze hayath, vy vayath, ana drachma 4.

Zeekfw olayth, Fejer liliom olayth, Mondola olayth, ana drachma 3.

Boryu chyonnyanak velegeth, drachma 2. Eh3z tegy az meny tyzta vyz elegch, chynaly ken yreth beleole, e3zel az Szyweth, Melgeth es az oldalajt melegen reggel es eftwe kennyed.

+173

### **Az Cyechrel.**

#### **Chyechnek dagadafarol.**

(Tumor)

Az Chyechnek dagadafa lezen az Benne valo Teynek megh vezefetwl, mely igen gyakorta megh terenyk.

Lenchyenek lyztyth, Len magnak lyztyth, rofa olayal elegych eozwe, flastrom moggara teod rea.

Vyzes eczetben march Spongayath legh eleozer is teod ezth az Cyechre.

Keronto fyweth, Nyerfet, kyt Deakul parietarianak hynak teor y megh, rofa olayal es vyzal chynald eozwe, chynaly flastromth, ted az Cyechre.

Tykmonyth rofa olayal habary e3we, es lagy flastrom moggara ted az Cyechre de vyz is legyen kezte, teod az Cyechre.

Arpa lyzteth, Bab lyzteth, ana drachma j. kechkezarwo fwet, Bakzarwo fwnek is hiynak, Len magoth, ana drachma s. Saffrant scrupulus j, ezeket porul elegych zeekfw olayban, es chynald az Cyechre felwl.

Ledneknek lyztyth tymporald eozwe rofa olayal teod azth az Cyechre.

Feoldy fenyw fweth teorý eozwe Mezzel, es chýnald azth az Cýěchre.

Chýoda fanak leweleth, zab lýztéth chýnalý eozwe Mezzel, es chýnald rea.

Fodor mentath tery megh, teod az Cýeochre.

Feýer Malwath forralý megh vyzben, es teod rea.

### **Cýěchnek Twzefwleferél. (Inflamatio)**

Az Cýeoch megh Twzefeodýk es Benne keel az mýnth Magýarul mongýak, ký teortenýk neha az Bw meleg

---

Baboth tery megh porra, elegych eýwe egý fazekban ferfý gýermékchenek vyzeletýwel, fýzd ýol eozwe, tegý Mezeth ehéz, téd az Chýeochre flafrom moggýara.

Ha purgacio vthan, awagy okadas vthan chýokol az betegh embér, de ha igén chýokol, hamar megh hal ez ilýen.

+174

vernek az Cýěchben valo folýafatul: Neha penygh mýkor az Teý mýnth az Saýth az Cýeochben megh aluzýk, es vgýan ký is fakad oztan. Az Elfé megh lezén meeg az olýan azzonýallatokon is a kýk nem Nehezkeofeok, Az Mafodýk azokon efýk, a kýknek Teýel tele az Cýeochék. Ha azerth az vernek beofegetwl vagyon, mýngýaralftmegh kel vagný az Mediana Ereth, de vgý ha az hawý verfolýas raytha nýnchen, De ha raytha vagyon, az Terden vagý az Lab Bokayan ýob Ereth vagný.

Fwlben erezté fweth, Feýerbýk zep zéleoth, rofa olayt.

Týkmonýath, habard eozwe ezéketh, es hol hýdegén hol melegén teod az Cýěchre.

Arpa lýztéth, Len magoth, Bolus armenuft, Dýzno hayath, Rofa olayth, chýnald eozwe ezeoketh es teod rea.

Týkmonýath rofa olay[!] habary ýol eýwe, es keofd az Cýěchre.

Rýfkafat feoz megh, térd eozwe Mezzel, chýnald rea az Cýěchre.

Dýoth Rutawal es Mezzel teorý eozwe, teod rea.

Bab lýztéth, Bakzarwo fweth, Len magoth ana uncia j, Saar kerep výragath, zeekfw výragath, ana drachma 2. s. Buza kenyer belýth uncia 5. Mýrrhat, drachma s. feozd megh vyzben az meny ehéz elegh, hogý anny fwrwfege legýen mýnth az Meeznek. Az vthan zeekfw



olaÿth, kapor olaÿth, ana uncia, 3. ves bele, Ifmet forrald eoꝝwe, es ves harom Týkmonak Szekÿth kēꝝben, Saffranth drachma i. chÿnalÿ flaftromoth belēle es chÿnald az Cÿeochre. El oꝝlattÿa.

Bÿfalmath feoꝝ megh, teorÿed ēꝝwe Meꝝzel, teod rea.

Ha latod oꝝton hogÿ el nem akar oꝝlanÿ feÿer Malwath,

Apro malvat, kek viola leweleth, Szeekfweth, ana manipulus j. s. Nagÿ Malwanak gÿēkereth drachma j. feoꝝd megh ezēketh vÿꝝben, teod megh, es chÿnald az Cÿeochwre, megh erlelÿ, es kÿ fakaꝝtÿa.

Len magoth, Bakzarwo fw magoth, azzu fÿgeth, feÿer Nagÿ Malwanak gÿeokereth, es feÿer liliom gÿeokereth elegÿch eoꝝwe zeekfw olaÿal, feÿer liliom olaÿal, Dÿꝝno haÿal, Týkhaÿal, kÿ fakaꝝtÿa.

Ha latnad hogÿ megh genÿetsegēfeodēth es kÿ Nem akarna fakadnÿ, vagafd kÿ.

+175

#### **Cÿeochnek kÿ fakaꝝtafarol.**

Malwanak vÿragath, vÿola vÿragoth. Apiom vÿragot, zeekfw vÿragoth, ana manipulus j. Týꝝta arpath manipulus s. forrald es fēꝝd eoꝝwe ezēketh valamÿ kewes vÿꝝben a kÿ ehēꝝ elegh, tegÿ viola olaÿth hozza, kend ruhara, melegēn tēd oda ahol kÿ akarna fakadnÿ, awagÿ kÿ fakadoth.

Cÿeclat feoꝝ megh fa olaÿban ereoffen, ꝝwrđ kÿ es chÿnald eoꝝwe vÿaꝝꝝal, kend ruhara, teod az Cÿeochre.

Arpa lÿꝝtēth, Bab lÿꝝtēth, ana uncia 8, elegÿch ezēketh olÿ vÿꝝben az melÿben annak eleotte nagÿ Malwath erēffen megh fēꝝtel, legÿēn annÿ fwrwfege mÿnth az Meꝝnek, ehēꝝ tegÿ zeekfw olaÿth, rofa olaÿth, ana uncia, 2, Teorēth Saffranth scrupulus j, Týkmon zekÿth ketteoth, elegÿch eoꝝwe ezēketh, chÿnalÿ lagÿ flaftromoth es teod az Cÿeochre.

Vērēs kapoꝝtath teorÿ megh, annak az lewewel moffad es az kapoꝝtaÿath flaftrom moggÿara, keofd az Cÿēchre fēlwl.

Vad kendērt teorÿ megh, chÿnald eoꝝwe dÿꝝno haÿal tēd aꝝt rea mÿkor latod hogÿ az Cÿēch kÿ akar fakadnÿ, Sēth ha vgÿan kÿ fakadoth volna is, ez a ruthlagath kÿ tÿꝝtÿttÿa, es megh is giogÿttÿa.

Porchÿn fweth teorÿ megh, elegÿch eoꝝwe rofa olaÿal, teod az Cÿeochre az fakadekra.

Boroꝝtÿannak leweleth fēꝝd megh erēffen vÿꝝben, annak az lewewel moffad, es az Boroꝝtÿannÿath flaftrom moggiara tēd az

Cyëch fakadekara.

Fechke fweth de az gyeokereth, kyth merëgh gyëzeo fwnek is hynak, teord megh, teod az fakadekra.

Ha penygh tertenek hogÿ az Cyëchÿen valamÿ feketefegh tecczenek, es rothadaftul felë volna, Bolus Armenuft, drachma s. Camfforth gr 2. Tykmon feyereth chÿnalÿ eozwe, es teod oda ahol az feketefegh teccÿyk.

### **Cyëchnek bymboÿanak megh hafadozafarol.**

Ezwfth taytekoth, Gyeomberth, Myrrhat, ana uncia 4. Dÿzno hayath, drachma, j s. vÿola olayth, drachma 3. vÿ vÿazth uncia j, chÿanld eozwe ezëkëth, ezzel kennÿed.

Tÿkmonÿ heanak veod olayath, azzal kennÿed az Cyëch Bÿmboÿanak repedëzefeth.

Ragado fweth teorÿ megh, annak az lewewel, kyth abbol ky fachÿarz, kennÿed.

+176

### **Cyëchben Teÿnek megh aluufarol es megh këuezeserël.**

Az Cyëchben valo megh aluufa az Teÿnek, lezën az Teÿnek bëfegetwl, mykor az Cyëchben sokaÿgh lezën es ky nem zopatÿk. Megh lezën meleg mertekletlenfegtwlis mykor az melegfegtwl, az my az teÿben legh vekonbyk rez volna, megh emeztëdÿk es el ozol, es az maradeka megh fwrwdÿk smegh aluzÿk. Megh lezën hidegh mertekletlenfegtwl is, merth az Teÿ mywel hogÿ hÿgh allat, hozza vonza az hÿdegëth es megh aluzÿk az Teÿ vele, Neha penygh attulis megh lezën, hogÿ az Teÿ magaba igën fwrw temerdëk, Sazerth aluzÿk megh.

Rutath feoz megh vÿzben, abban az vÿzben fonnÿaz megh Buza korpath, tëth[!] az megh këwezëth cÿeochre.

Belend fwnek teord megh magwath, elegÿch eozwe Borral, kend az Cÿeochre.

Chÿoda fanak teord megh az leweleth, azt keofd rea az megh këwezëth chÿëchre.

Egerfarkath tÿrÿ eozwe dÿzno hayal, flaftrum moggÿara këfd rea. Megh probaltatoth.

Vÿazzal chÿnald be myndënéftwl az Cÿeochÿeoth, foha nem haggÿa megh keoweznÿ chÿëcheodet, es az teÿet fem haggÿa benne megh alunnÿ.

Bor Seoprwel kend be az Cÿeochëdeth, az fem haggia megh

kêwezny.

Apiumnak, Bakzarwofwnek, Fodor menthanak, fachard ky  
az leweth, kend rea az Cÿeochre, awagy march ruhat bele es teod  
rea feolwl.

Lenchÿet feoz megh, az vÿzewel moffad az Cÿeochÿêth, az  
lencheÿet teord megh es chÿnald rea, ha vgian megh aluth az  
Teÿed is, megh lagÿttÿa.

Feÿer malwath, Bakzarwo fweth, fêz megh vÿzben  
azzal moffad az Cÿeochÿêdeth.

Kechke Teÿfeolth, drachma, 6, Feÿerwrmêth, uncia, 3, keomenÿ magoth,  
kapormagoth, Anifum magoth, zeekfweth, ana manipulus j. kaporth, manipulus 3.

Arpa lÿztooth, uncia, 5, feÿer wrê m olaÿth, Recze haÿath, ana uncia, 6,  
az melyeket ezeokben megh kel fêznêd vÿzben feozd megh elêzêr,  
az vthan az olaÿth es az haÿath elegÿch kêzÿben, chÿnalÿ  
flaftromoth, melegên têd rea.

Feoldÿ Bozzanak lewelet feozd megh vÿzben, abban parolÿad  
az Cÿeochêth, megh lagÿul az megh aluth Teÿ.

Mezeth, uncia j. Stÿraxoth drachma, 3, Eokêr Epeÿeth drachma, 2. Mÿrrhat,  
uncia, 5, Thêmyenth annÿth, zeekfw olaÿth, uncia 2. tÿmporald eozwe  
+177

ežêketh, chÿnalÿ flaftromoth, es têd az Cÿêchre, de megh oltalmazd  
az Bÿmboÿat, hogÿ megh ne erÿe.

Kenÿer belt teorÿ eozwe eczettel, flaftrom moggiara chÿnald  
az cÿêchre, ha penÿgh akarod hogÿ erêfb legÿên az orwoffagh,  
tegÿ mentath es Apiomoth hozza.

Mezeth, uncia, s. Stÿraxoth, drachma. 3. Eokeor Epeÿeth, drachma, 2, Zeëffw  
olaÿth, uncia j, Mÿrrhath Teomÿenth mÿnd az keth feleth, uncia 2. s.  
elegÿch eozwe flaftrom moggÿara, teod az Cÿêchre, de az Bÿmboÿara  
Ne tegÿed.

### **Cÿêchben Teÿnek megh keuefÿteserêl.** (Sparganofis)

Vagÿon az hogÿ Neha az Teÿnek bêsegetwl az cÿêchêk megh  
telnek megh is dagadnak, es annÿra ky terwlnek hogÿ az Teÿnek  
lokafaga alÿgh fer bele, Lezê m az Sok vernek ÿo voltatul.

Legh elêzêris ežên Ereth kel vagnÿ vagÿ az Medianat vagÿ az  
Terd ereth.

Bagolÿ Borfoth feoz megh vÿzben, ad azth ÿnnÿa.

Rÿfkafath Tÿzžêr mos megh, es annÿzor megh is zaražžad  
têrd porra az vthan, igên zep Teÿben fêzd megh, chak vgÿan  
elewen Twžnel, az fêzeÿben ÿo feÿer Nadmezeth vesbele az menÿ

elegh, chnalý pepêth ebbêl, ad ezth megh eonný, igaz elegh Teýe lezên.

### **Az Gyomorrol.**

Az gyomor zýnthe olýan az Embêrý tefben, mýnt az Fanak gyêkere. Az gyomornak azerth yawara vagyon, hogýha egýholnapban ecczêr okadol, meleg h vyzeth egý kys eczettel megh ýwan,  
+178

merth ez megh týztittýa az gyomroth mýndên gonoz Nedweflegêktwl.

Az w zêlêth awagy Tengeorý zêleoth enný enhera igên ýo gyomornak.

Feýer wrmêth borban megh ýnnýa ýo.

Býfalmat rofa vyzzel es Maftixal eonný ýo.

Maftix olajal az gyomroth kenný igên ýo.

Gyomornak altalmará vagion, hogýha Ebed es vachora kêzeoth az az wdeo keozben hýdegh vyzeth ýzol. Mýndên fele Nýers gywmeolchýeoth, es azzonýallattal valo kêzêfwleft el tawoztas ha hýtwan gyomrod vagyon. Sokaýgh valo fên vigyazas fem haznos. Sér es Muft h ýtal hýthwan gyomru embêrnek igên artalmas. Fêlêtteb valo zorgalmatoffagoth, Sok kwleomb kwleomb fele etelth, Sok ýtalth. Aztalnal fokaýgh valo mulatafth, Etelkor, el tawoztalfon hýtwan gyomru Embêr.

Gyomrod ha megh vez. Mýndên harmad napon megh fêrêggýel, es az feordêben rakoth egýel mýnd heaftul, ha ezth mýweleod megh gyogýul az gyomrod.

### **Gyomornak bantafýrol.**

Gyomornak Betegfege az Mertekletlenfege chak w magaban ký vagyon. Neha penyêgh olý, a ký valamely Nedwefleggel êzwe elegýêdýk. Az gyomroth rýtkan banthýa az megh twzefwles, annal rýtkabban dagadaffal valo kelewený, de neha genýetfege vagyon benne.

Mýkor az mertekletlenfege meleg h, zwntelen valo zomýufage vagyon es megh nem elegêdhetýk, hýdeg etelnek ýtalnak kewanfaga, es annak keonnýen megh emeztefe, ha hýdegêth tezne az gyomorra vgýan megh vyl wele. Týzta borral, es akarmýnemw meleg h etellel ýtallal megh bantatýk, es fêlêtte megh hewêl, es vgýan pêr3 Bwzwth Beokêk[!] feol. De ha meleg h Saros veer bwêlkeodýk, ez fêlwl megh ýrth ýeleok ezzel tébbwlnek megh, hogý az Szayban keferw ýmêlges vagyon. Etelnek vtalafa, es valamý

ragafnak erzese az gyomorban. Az hýdegh mertekletlenfegnek  
ýeleý, Nem zomýuhozas, Melegh etelnek es ýtálnak kewanfaga,  
kêfê emeztes, ha hýdegeoth teznek az gyomorra meg bantatyk,  
ýbonýodas, megh hwles, es vgýan Eczetêfth Bêfêgh fél. Es ha  
temerdêk es hýdegh ragad êzwe mýnth az Nýal, az gyomor megh  
Nehezêdýk ragafnekwl, az Szaýnak keferwfege nekwl, de imêlygese  
es lankadafa lezên az gyomornak. Az Nedwes gyomor

+179

gyeonýeorkeodýk es megh erêffeodýk, temerdêk es zaráz eledellel,  
de az ýtálnak foka es Nedwes etelnek foka faga, anny[ra]  
megh bantýa az gyomroth hogý mýnth egý le zakažkodoth  
olyan lezên, Betegeofkeodýk, es ha az gyomorban fok  
výzes Nedweffegh lewegh awagý vgýan hozzaýa ragadoth. Sok  
pêk ýw az Szaýra, kýtwl lezên horutnekwl valo fok pêkes.  
Zaraffagath penygh az gyomornak keowety, Nedwes etelnek es  
ýtálnak kewanfaga, es azzal valo eoreommel elefe, temerdêk es  
zaráz Etelnek vtalafa es Nehezen valo megh emeztese annak, de  
abban nýnchen femmý giomor ragas, femmý Nehezzegegh, es  
Semmý Imêlges vagý okadas.

### **Gýomornak Twzefwleferêl.**

(Inflamatio)

Az gyomornak megh Twzefwlefe vezên eredeteoth, az (Oka)  
veertwl az Erekrêl melyekkel taplaltatyk az Maýnak kapuýrol.  
ieleý ennek az nagý merhetetlen faýdalom, es zwnтелен (Ieleý)  
valo, ký maýd vgýan femmý orwofszaggal megh nem chýêndežyttethetyk.  
Annak feolêtte dagadas kýt megh tapogathatný es neha  
vgýan lathatný is, ký vagýon hewfeggel. Az ver azerth az gyomorban  
megh rothadwan, erêffen gyakdožtatýk vgmýnth az gyomor,  
Nagý feol gerýedêt betegfegh, Tefnek nagý Nýukhatatlanfaga  
es hanýodafa, telhetetlen zomýufagh, Ees okadas, alhatatlanfagh,  
es Neha eznekwl valo bolondofkodas.

Ez twzefwles ha valamýmodon megh genýetfegêfêdýk, vagý  
az hafnak kerwletýben vagý az gyomornak wregeben megýên, vagý  
ký vettetyk es okattatyk.

Eledele ez ýlyen Betegnek Arpa kafa legýên. (Eledele)

Hufth es femmý melegýtê allatoth ne egýek. Borth fe igýek, hanem  
igýek výzeth kýben kewes faheath megh feoztel, Sowanýu  
Narancž leweth igýa, awagý egýeb hýdegh gýwmeolcheoknek az  
kýk zorýthnak az leweth zopýa es zýia. kewefeth

alugyék, es fêleotte fokat Ne zolyon, bezelyên. Az menyre lehet  
banatoth el tawoztalfon, es forgologgyék valamenyre hÿwês Egên.  
Porczÿn fweth tÿry eozwe arpa lÿztel, es keozd (Oruofsagok)  
azth az Twzes gyomorra.  
Venus azzonÿ hayath teord megh, az leweth fachÿard kÿ es  
azzal kennÿed az gyomroth.  
Katankoroth tegÿ Eczetben, azzek ÿol megh benne, azth  
aggÿad eonnÿ.  
+180  
Liquiritia lewelenek fachÿard kÿ az leweth, azth aggÿad  
megh ÿnnÿa.  
Kÿmenÿ magoth teorÿ megh, hÿdegh vÿzben azth aggÿad  
megh ÿnnÿa.  
Dÿzno porchÿnth teorÿ megh, azzal kennÿed.  
Zepzÿleonek leweth ragd rea az gyomorra.  
Zÿleonek leweleth tÿrd eozwe arpa lÿztel, azt tÿd az  
gyomorra.  
Zarka labnak vÿragath teord megh, kend azzal.  
Zÿekfw olayth, kapor olayth, Bÿfalma olayth, ana drachma, 3, Feÿer  
Malwanak gÿeokereth, Feÿer wrmÿth, Len magoth porul, ana scrupulus j,  
vÿazth az menÿ ehÿz eleg, chÿnalÿ kenÿ ÿreth, ezzel kennÿed.  
Len magoth, kapor magoth, Bakzarwo fweth, zÿekfw vÿragoth,  
Saarkerep vÿragoth, ana uncia j, Feÿer wrmÿth, vÿrÿs rofath,  
ana drachma, 2, Zÿekfw olayth, liliom olayth, Rofa olayth, Maftix olayth,  
ana uncia j, Tÿk hayath, Lud hayath drachma, 2, mÿnd ezÿeketh chÿnald eozwe,  
flafromoth chÿnalÿ...  
Thÿmÿenth, drachma, 10. Maftixoth Nagÿ aranÿ nÿomonÿth,  
mÿnd az ketfele farkas almabol awagÿ chak az ÿregbÿkbÿl, ket  
aranÿ Nÿomonÿth. Aloest egÿ aranÿ nÿomonÿth vÿrÿs rofath,  
reubarbaromoth, Anifomoth, ana drachma. 4. tÿrd megh es zÿtald megh,  
Mezben a kÿnek taÿtekath el hantad, ezÿeket chÿnald eozwe. Ebed  
eleoth egÿ orawal, agÿ ebben egÿ mogÿoronÿth ÿnnÿ.

### **Gÿomornak emezteferÿl.**

Wrmÿs Borth igÿal mÿngÿaralth etel vthan, ÿol megh  
emeztÿd az mÿth megh ÿttel.  
Bakfwnek leweleth tÿrd eozwe Mezzel tÿztawal, az kÿnek  
taÿtekath el hantad es megh forraltad, abbol egÿ Babzeomnÿth  
eogÿel megh, ÿol megh emeztÿd az mÿth megh eottel.  
Muftarh egÿel az Etel kÿzben, igÿen ÿo.

Borfoth akarmýmodon igén ýo eonný, Gyẽmbert is ýo merth  
mýndẽnyk emezteth.

Feýer wrmẽth egýel, awagy az hafadra kẽffed.

Tengẽry hagýmat fẽz megh mezben, azth ẽd megh.

Chýombort teorý megh, ýd megh borban.

+181

Egy nyhan darab Alabaftrom kẽweth twzefých megh, egý  
Taalban tegý fa olayth, olch abban az kẽweketh, ezth penygh  
haromzor vagý Negczýẽr chýelekeoggýed, az vthan tẽrd megh az  
kẽweketh igén aprora, es ífmeth vefd az olayban az Melyben  
bele oltottad vala, ehẽz elegich vẽrẽs olwaztoth výazth az meny  
ahoz elegnek eofmerz, az vthan zwrđ megh ýol. Ehẽz annak  
vthanna megh tẽrwe elegých ífmeth keth Nehezek Mýrrhat. Ezth  
az olayth tarch megh. Smýkor gyomrod hýtwan es nem  
emeztheth ez olaybol vegý egý kewefeth, es feýer wrẽmmel Mazos  
fazekban feozđ eo3we, de ne fok ýdeigh. Efsthwe mýkor le fekwzẽl  
melegẽn ezzel kennýed az gyomrodath.

Vad kẽmennek gýeokereth es magwath teord megh, es id  
megh borban.

Spýcanard olayal, Feýer wrẽm olayal. Zeekfw olayal ennek  
akar melykewel etel eleoth fel orawal melegẽn igén ýo kenný  
az gyomroth, es az vthan melegħ ruhat kel feolwl rea tẽnný.  
Sofkath. Eorwen gýẽkereth ýo ẽnný. Eorwenýẽs bort is ýo  
ýnnýa. Ezẽk ýol emeztethnek.

### **Gýlizta mýa ha nem emezthetne.**

Vẽrẽs kalarýfth, keferw Baboth, konkolth, Egetõt zarwas  
zarwath, tẽrd porra ezẽketh, es mýndẽnykbeol vegý ana fcrupulus j. tẽd  
es elegých ez porokath výola olayban, uncia 4. Egy pomagranatnak  
vaýd ký az Belýth, tẽlch az heaban ez zerzamoth, tẽd paras  
twzben hogý oth megh forraggyon azzal kennýed az gyomroth es  
az pomagranath heat keofd fẽlwl az gyomorra.

Aloeft, Diptamufth, genchfweth, porchýn fwnek magvat,  
Býka Epeth, ana drachma j. Scamoneath, fcrupulus j, Ezẽketh chýnald eo3we  
vaýal. Ebbeol tẽlch megh fel wres dýo heath, teod az kẽldeokre  
es kẽfd altal, chýudalatos keppen az giliztakat megh eolý.

### **Gýomornak zertelen nagý ehfegeřel.** (Addephagia Bulimos Fames magna)

Az zertelenwl valo nagý vntalan valo megh ehẽzes, lezẽn  
az gyomornak hýdegfegetwl, zwkzegetwl, es erẽtlenfegetwl, (Okay)

es vezén teljességgel való eredeteoth az kwlfé hýdegtwl.

Merth az fok ideftowa ýaras es hozzu vtak, ýeléfben az  
hawon melyé lezén, megh hozzak ezth. ieley ennek, Elézer nagy  
ehfegh vagyon, a ky ífmeth hamar el mulyk, es fokaýgh nem  
+182

tarth, merth ozton az effele betegfegben lewék hamar el baggyadnak  
az kwlfé tagoknak megh hwlefewel, es el ayulaffal.

(Tanufagh) Az kýkén azerth az vthon ýaraból efyk, azth Eczettel  
kel eltethny, awagy Cýomborral. ezéket kel zagoltatny vele,  
awagy feoldet kel Eczettel megh eottézný es azth kel vele zagoltatny,  
awagy keortwelth, awagy býfalmath. Awagy vyonnan  
fwlth kenýereth, awagy ýo Saýtoth, Swlth, awagy feoth Dýzno  
Hufth. Merth ez ilýenéknek zagolafok által megh vylunak es  
taplaltatnak, fél Ebrwlnék, kwlfé Tagayth megh kel zorýtaný, es  
az keze feýet es laba feýeth meleg hýzben kel teonný, Az fwlet  
vonný kel, az hayat is hogý feol ebrwlyén, ky ha megh lezén,  
Boros kenýereth agý Neký, vagý higan fwlth týkmonýath, awagy  
tatarka kafath. Ha vgyan énný nem akarna is, eréwel eonný kel  
ezth adny. Merth azonnal mynd az Ehfegtwl mynd az el Ayulaftul  
megh zabadulnak.

Ha Betegfegben lezén ez Nagy ehfegh, ky nem giakorta efyk,  
myndén felelémnékwl Etelt agý az olýannak.

(Sitis) **Gýomornak Szomehozafarol.**

Az Szomýufagh hýdegh es Nedwes ýtálnak kewanfaga. Ez  
nynchen, mykor az gýomornak Szaya, Edes, fok, es hýdegh Nedweffeggel

(Oka) vagyon megh éttézwe. De mykor megh zarath vgý  
mynth, akkor lezén az Modnekwl valo nagy Szomýufagh, vagý  
Itálnak zwk voltatul. vagý az Teftnék el týkkadafatul.

az hewfegnek awagy az feordeonek myatta, awagy mykor az  
gýomorban Sos Nedweffegh, vagý Erés meleg nedveffegh vagyon,  
mynth az megh teortenýk Sos eteltwl es Eleos lewes, Borfos  
eledeltwl, Sok bor ýtaltul, yeleosben penygh az forro Betegfegtwl.

---

### **Tanufagh.**

Valaký Betegfegh mya hewél es zomýuhozýk, ees ýtallal  
akarýa magath taplalný, bwén zwkzegés annak ýnnya, de ne hertelen,  
hanem lassan lassan es hoflafon, Merth ýgh az gýomroth



bêfeggel megh neduefitÿ, es az ýtal nem mÿngÿaralþh megÿÿen be az hoÿagban. Az kewes ýtal penÿgh az ßomiufagoth fem oltÿa el, az hewfegÿth fem enhitÿ megh, fÿth ÿnkab eoregbitÿ.

+183

Vborka magoth healÿ megh, tÿrd megh, ÿd megh (Oruofagok) vÿzben, hewfegbeol valo zomÿufagnak igÿen haznal.

Salatanak awagÿ porchÿn fwnek magwath, teord megh, vÿzben ÿd megh, awagÿ chak vgÿan vgis io megh eonnÿ.

Erth Epÿrÿeth egÿek az kÿ zomÿuhozÿk.

Citromoth, Lemonÿath, Naranchÿot, keortwelth egÿel.

Liquiritianak gÿÿekereth feozd megh vÿzben, awagÿ az lewelenek fachÿard leweth, azt ad ÿnnÿa.

Porchÿn fwnek lewelet tarch az Nÿelwed alath.

Nÿarban az kÿk Betegÿlkeodnek, azoknak igÿen ÿo Mezes vÿzeth ÿnnÿok.

Vborka Magoth healÿ megh, teorÿ abban megh, uncia, 2, kos Tÿwÿffeth uncia j. zÿtald megh zepÿn, tÿkmon feÿerewel elegÿch eo3we, arnÿekon zara3d megh, de eleozÿr mÿnth egÿ egÿ Babzÿm mÿnd vgÿ chÿnalÿad, es vgÿ zara3d megh. Mÿkor az zomÿufagh raÿtad vagion, ebben eggÿeth tegÿ az Nÿelwed ala, es az mÿkor el olwad. Nÿeld el.

Fÿz Arpa vÿzeth igÿen erÿffen feozzed, abban ves rofat vÿolath, Eokÿr nÿelw fweth, Manus chriftit, ezÿketh mÿnd eggÿwth feozd megh, es ebben igÿal erÿffen es vgÿan fokat. Soha ÿob nÿnchen ennel orwoffagh Erÿs zomÿuhoza3rol.

### **Gÿomornak nÿerfesege3el. (Apepfia Cruditas)**

Gÿomornak Nÿerfesege femmÿ nem egÿeb, hanem az hogÿ az Etelth megh nem emezthetÿ, Oka ennek, az gÿomornak (Okay) mertekletlen3ege, Terme3eth ellen valo dagadas, es 1.

mÿndÿen affelek valamÿk az gÿomornak emezteofegeth megh bontÿak. Neha penÿgh Bathor az gÿomornak ne legÿÿen Nÿawalÿaiais, 2. az eledeleok nÿerfen maradnak az gÿomorban, az fok 3.

etelnek ýtalnak zabalodafnak emeztetlen3ege mÿa, awagÿ az 4.

Eledeleoknek vetkes volta mÿa, awagÿ alkoholmatlan wdÿbe es 5. mod nekwl valo vetele mÿa, vagÿ rÿwÿd alom mÿa. Neha es 6.

vgÿan gÿakorta az Maÿnak, Lepnek, Es az Bel tarto temerdÿk,

Inas es erÿs hartÿanak vetkÿs voltatul vgÿan az egÿffegÿs

gÿomor is megh bantatÿk es el fordittatik. Igÿ az Maÿa

fayoknak awagÿ Maÿa dagattaknak, kÿknek az w melegh

maÿok Sok Saarral awagÿ Epewel bwêlkêdÿk az gÿomor erêtlenb lezêñ. Igÿ az komor embêreoknek is az kÿk Melancholicufok, es az kÿknek hafok nagÿ vetkes Nedweffeggel 7.

+184

bantatoth megh, az gÿomor gonozul emezth, ha azzal az hÿtwan Nedweffeggel haborgattatÿk.

(Ieleÿ) Az Sok etelnek ÿtálnak be veteletwl ha vagÿon, azt megh erthetnÿ az Betegh zawabol, ha az alkolmatlanfagtul es rêwÿd alomtul, vagÿ nagÿ vigÿazastul, azt is megh tudhatnÿ.

Az Eledeleêknek vetkes voltok penÿgh eofmertetÿk megh az Szagokbol es Beofeogefêkbeol, Merth peorÿ Bwÿ zagok az Melegh es Saaros Nedweffegtwl, Eczetêš az hÿdeg es Nÿyalas Nedweffegtwl ÿw feol az Torokra.

(Tanufagh) Az kÿ azerth el akarÿa ez Nÿawalÿath tawoztatnÿ, ezth chÿelekeoggÿe: Igaÿ mertekzeorenth eogÿek. Ne annÿth az menÿth az Tefth kewan, hanem az menÿt az gÿomor megh emezthet. Toabba elfêzêr hÿgh etkeket egÿel az vthan kemenÿêketh. Es vÿÿza is ne chÿelekeoggÿel az Etel dolgaban hogÿ elêzêr Bifalmath vagÿ valamÿ affelet egÿel, az vthan ozton maas etket lagÿath, merth ez vÿÿſa valo es modnekwl. Az alkolmatlanfagoth is el tawoztafd, nem ÿo hol ÿmekkor hol amakkor eonnÿ, hanem Eteleodnek ÿdeÿe legÿêñ, es akkor egÿel mÿkor êrÿêd hogÿ az elêt valo eteleodet ÿmmar megh emeztêtted. Kêwer etketh, Szÿwolth Sos allatokath ne egÿel ÿelêfben regÿeketh. Eretlen es Edes gÿÿwmêlchêketh el tawoztas. Etel vthan hertelen valo ÿaraftul es mozgastul oÿad magadath, forrofagtul es megh hwleſtwlis. Eÿel azon igÿekêzzel hogÿ alugÿal es abban megh ne bantaffal. Feÿed alÿa magaffan alÿon, es Balfeledre fekwgÿ, Sha mÿkor feol ſeorkenzis es nem alhatol, ne forgologgÿal hanem veztegh legÿ az agÿban es az oldaladon fekwgÿ. Borfoth es kÿwaltkeppen elewen gÿêmberth effelenek etel elêth enhera igêñ ÿo eonnÿ.

(Pneumatofis Ructus) **Gÿomornak bêfêgeserêl.**

Az Szeel awagÿ Bêfeoges kÿ az gÿomorbol fêl ÿw awagÿ az gÿomorban be rekeztwe Nagÿ korgaffal es zêrgeffel vagÿon, Fÿatala az Nÿerfefegnek, es annak is vgÿan azonok okaÿ, merth onneth veznek eredeteoth, de kÿwaltkeppen az Merteknekwl valo

es Szeles eledeltwl, es vzkalo labbo ytaltul, yeleoſben a mýkor  
Saar vagion az gyomor feneken.

(Oruofsagok) Egý Nehezek Taplot agricomoth, egýel megh.

Ag kappan lewet igýal.

+185

Bakfwnek leweleben teorý megh annýth, az menyth Egý

Bab zém megh nyomna, teord megh, elegych eo3we Mezzel az  
kýnek taýtekat el hantad az forraztaſban. Es eod megh.

Corýandromoth egýel annýth az meny egý kalanba  
ferne.

Etel vthan Edes pomagranatoth egýel, merth ez nem hagý

Béfeognéd. Lewefticom magot vagý gyékeret igial.

Fekethe gyoparth igýal borban. Awagý Caſtoreomot.

### **Gýomornak Cýoklafarol.** (Ligmos Singultus)

Az Cýoklas, az gyomornak megh ýndulafa, az melyel azth  
akarýa ký w3ný az mý hozzaýa ragadoth, ký zýnte azon modon  
mýnth az horuth, keozbe veteffel lezén. Ezth Hippocrates (Okay)  
mondotta leonný, awagý az telefegbél awagý az megh wrefwleſbeol.

Az Telefegtwl lezén az gyermékeoknek es azoknak kýk az  
zabalodaſth megh zoktak, Es mýkor Bors vagý valamý erés allat  
veteteoth be az gyomorban ký vgýan hozza ragadoth, azt az gyomor  
Chýokklaffal awagý pwzégéſſel neha ký erélkeodný vethný.

Az wrefſegbeol lezén, mýnth fok vernek ký veteletwl, es fok purgaciotul.

Ezék yollehet az okay de teobis vagyon. Merth nagý

gyakortha az gonoffagos para az gyomornak Szaýan be mênwen,  
gonofb Cýoklafth zeoréz hogý nem mýnth akar mely ereos es  
rago Nedweſſegh, melyeth ezeben veheth akar ký is, dégés es  
merýgés wdeoben, es az Maýnak Twzefwleſe vagion es az Szýw  
is annak gonoffagatul megh bantatýk.

Lelékzetéth megh kel tartoztatný, es pwzeogný (Oruofsagok)

kel az Cýoklas hamar el aal.

Len foýto fweth teorý megh, ýd megh Eczetben, megh allattýa  
az Cýoklafth.

Egý gummýth teorý megh, Mýrrhawal es Apiom maggal fészd  
eo3we, ýd megh.

Ruthanak magwabol keth zéméth egýel megh.

...gýeokereth végyed, es mofd megh  
...hamozd le az gýeokernek heath, fészd  
...hogý harmada el apaggýon,  
...gýén az faýo fogra melegén, az  
...ý az embér, de el ne Nýelýe,

+186

Pap monýa fwnek olaýaban elegých meleggh vÿzben mýnth  
egý kalanba ký fer, ýd megh.

Caftoreomoth igýal meleggh borban, chýodalatos igén megh  
allattýa.

Dýptamuflth, Lo mentath, Maftixot fész megh borban, ýd  
megh azth.

Dýzno kenýernek melý fweth hýnak, téd az orraban, pwzégny  
kezd azonnal es az chýoklas el aal rola.

Kémenth teorý megh. Eczetben ad megh ýnnýa.

Eorwený gýeokereth feoz megh borban, abbol igýal melegén.

Gým Nýelw fwnek leweleth teord megh, es ad megh Borban  
ýnnýa melegén.

Kapor magoth melegých megh es azth zagolya.

Mýkor valaký Cýoklaný kezd ezeben fe veogyé, ýgén hýdegh  
vÿzzel eofd arczýul.

Rutath, kémenth, teorý eo3we Mýrtus olaýal, keofd az gýomor  
Szaýara, kýth Iha feýenek hýnak magýarul.

Spongýath march meleggh Eczetben, kéfd az Iha feýere.

Rutath, keomenth, Feýerwrmeoth, feoz megh fa olaýban  
kéfd az Iha feýere.

Zamar Teyben awagy Tehen teýben melýet mýngiaraft feýtenek,  
healt vborka magoth kýt megh teortel, elegých ézwe es  
ýd megh.

Katankoronak leweth fachard ký, ýd megh.

Porchýn fwnek ký fachýarth leweth ýgyád.

Apium magoth teorý megh, Mezes vÿzben aggyád ýnnia.

Nadmezzel chýnalt rofa lýktariomot agý eonný.

Kapor magoth keos gýolch ruhaban, io borban forrald feol,  
azt zagolyád melegén, megh allattýa az Cýoklafth, probalt  
orwoflagh.

Tengéry hagýmas eczetéth hérpégetwe igén ýo ýnnýa.

Chýalannak magwat teord megh, Mezes vÿzben azth megh  
ýnnýa melegén.

Kaporth, drachma, 2, Cýtwartoth, Aloefth, Maftixot, vèrës kalariſth,  
zerechÿën dÿoth, ana drachma, 3, Ezëketh teord porra ad megh akar

---

...ÿa, es az vthan kÿ pëkÿe, megh  
...u3on ez kÿ, de <mÿndën> egÿ oraban  
...këggÿe ezth, vagÿ toab egÿ oranal,  
...h giogittÿa, Neha chÿak egÿ  
+187  
etelben akar ÿtalban ezth nekÿ, azonnal mÿngÿararſth el aal az  
Cÿoklas.  
Elewen gÿeomberth egÿel, az is el allattÿa.

### **Gÿermëkchenek.**

Kapor magoth, këmen magoth, kakukfweth, fodor mentath,  
ruthanak magwath, Cÿomborth, Feÿerwrmëth, mÿndënykbël vegÿ  
kewefeth, feozd megh es chÿynalÿ lagÿ flaftromot, këfd az kÿs  
gÿermëk gÿomrara, megh aal az Cÿoklas.

Vi3ÿ Apiomoth teorÿ eo3we kenÿer bellel, chÿynalÿ lagÿ  
flaftromoth, keofd az Iha feÿere.

Maftixoth, tÿkmonÿ feÿerrel es Ec3ettel chÿynalÿ ë3we, këfd  
az Iha feÿere.

Teomÿenth teorÿ porra. Mentanak kÿ fachÿart lewewel es  
egÿ kÿs ec3ettel forrald eo3we, chÿynalÿ flaftromoth këfd az Iha  
feÿere.

Maftixot, këmenth. Baber magoth, ana uncia, 2, teord  
eo3we ezëketh rutanak kÿ fachÿarth lewewel, kend chÿëpwre es  
teod az gÿomrara, chÿoda dolgoth lac3 melÿ hamar el allattÿa  
az kÿs gÿermëk chÿoklafath.

### **Gÿomornak Imëlgeferël, Okadafarol. (Nausea Vomitus)**

A3 Imëlges az mÿkor okadnÿ kewanna az gÿomor, de gÿakorta  
vgÿan erëkeodefnekwl is fenës Nÿal futh es chÿorogh kÿ  
az Szayon. Az okadas penÿgh az, amÿkor az gÿomorban az mÿ  
vagÿon, az kÿ vetëdÿk merth az okadas azth tÿ3tittia kÿ az mÿ  
az gÿomorban vagÿon, Az <Cÿoklaf> ÿmëlges penÿgh azt az mÿ  
hozza ragadoth. Az Imëlgefnek es okadafnak mÿnd <egÿ> azonok  
az okaÿ, de az ÿmëlgefnek kÿffeb, az okadafnak nagÿob. Sok fele  
okaÿ vadnak penÿgh. Eggÿk az gÿomornak erëtelenfege, kÿ (Okaÿ)  
mÿa az Eledelt ÿol be nem vehetÿ megh sem tarthattÿa. Ez erëtelenfege  
penÿgh le3ën az Nedwes mertekletlenfegtwl ÿelëfben,

awagÿ az Sÿma es k ewer hÿgſagtul, kÿ mÿa az mÿ be vetet eth  
ifmet vÿzza  w, vagÿ valamÿ idegeon mÿſegtwl mÿnth az Merg s  
es deogeos qualitas, kÿwel valakÿk meg futatnak azok mÿnd  
vnos vntalan okadnak. Egÿeb bantaf i is vadnak az gÿomornak kÿk  
Im elgeſth awagÿ okadaſth z r znek, Mÿnth megh emeztetlen fok  
Eledel, akÿ az természetnek nehez. Neha az keferwſegh mÿnt az  
Sar, Neha az vndokſagh mÿnth az Nÿal, Nÿha  deg n dologh  
+188

mÿnth megh rothadot es bwzz eth Etel. Ilyen oka is talaltatnak  
neha, hogÿ mÿkor az Nÿers eledel az gÿomorban lewen Nÿalla  
valtozÿk, awagÿ mÿkor megh egwen Sarra valtozÿk, awagÿ  
valamÿ ideg n allattha megh veſ. Neha az vetek egÿeb  
helyekr lis folÿ oda, Az Maÿrol, Az Lepr l. Az Bel keth mely  
hartÿak tartÿak arrol, Az Bel kr l, Az Agÿ veleor l. Es mÿnd az  
egez Teftr l az Maÿnak Ereÿ által. Immar melyk fele Nedweſſegh  
 ndittÿa az Okadaſth, ha meeg megh nem l this fok  l kbeol megh  
eolmerhetnÿ. Az B feogefr l ees annak  zÿr l, kÿ vagÿ Eczet s,  
keferw, vagÿ p r3 Bw3w, vagÿ Er s. Az fa afanak is tula donfagatul  
megh eolmerhetnÿ, Merth vagÿ Nÿlallo, vagÿ megh nehez deoth,  
es az vagÿ melegnek vagÿ hÿdegnek erzefewel vagion.

Vtolzor abbol eolmerhetnÿ megh, az mÿchodas az a mÿth kÿ okad  
az gÿomor,  leolſben a mÿkor artalmas Nedweſſegh hozza ok  
eleg  dÿk az Melegſegh z awagÿ az hÿdegſegh z, merth az  
kez ritÿ  ollehet az okadafra az gÿomroth, de eo maga kÿ nem  
 ndul hanem vg an oth marad. Hogÿha azerth effele gonoz Nedueſſegh  
az gÿomorban term th   es oth leg n annak oka, awagÿ  
mafunnath folth oda, igh valasztatÿk megh. Merth azon gÿomorban  
term th nedweſſegh, regvltha gÿeotry es keno3za. De az Melÿ  
az Maÿtul vagÿ Leptwl zarmazoth, vagÿ valahonneth mafunnath,  
annak az reznek megh bantafa az  l nſegeoth megh mutattÿa  
hogÿ onneth vagion az Eredetÿ.

(Oruofsagok) Io borban ves teor th gÿeomberth, es keth annÿ  
Saffrat mÿnth az gÿeomber, egÿ kewes mezeth, egÿ kewes fa  
olaÿtis, ez keth meleg ch megh, az kÿnek gÿomra  m l eogh  
awagÿ okadÿk, meleg n keccz r vagÿ haromzor ad megh  nnÿa,  
probalt dologh ez.

Maſtixot, Fa heat, z kſweth, ana drachma j, t rd meg ez keth, egÿ  
zeleth kenÿereth march meleg eczetben, hÿnch az porokat az  
gÿomorra feolwl, annak vthan[!] keofd rea az kenÿeret f lwl,

megh allattya.

Kémennék gyökereth, gyermeokdyd feyer wrémmel  
têrd êzwe, azth az karya haylekara, az Terde haylafara kêfd es  
tarch raytha.

Ebechkenek kyth kedwere tartottanak vèd ganeyat, têrd  
porra, elegych borban awagy Tehen hus leweben, ad megh ynnya.  
Apro Boÿtorÿannak fachyard ky leweth az fwenek, ad megh  
ynnya. Smegh allattya.

Chyerêfnÿe magoth egyek, nem ymelyêg az gyomra.

Bakfweth feoz megh kechke teÿben, ha ky megh nem emezty  
az etelt azt aggÿad ynnya.

+189

Eoregbyk Egerfark fweth têry eozwe borral, annak az  
leweth aggÿad ynnya melegèn.

Bolus armenufth, uncia j, Saffranth, kakukfwet, ana uncia, 2, harom  
Tÿkmon zekÿth, rofa vÿzeth az meny ehêz elegh, chÿnald eozwe,  
kêfd az gyomrara az ky okadyk.

Dÿptamus gyökereth, Fa heat, teory eozwe, feozd êzwe vÿzben,  
azth aggÿad ynnya.

Teÿeth twzes aczellal forralÿ feol erêffen, azt ad melegèn  
ynnya.

Mogyoronak Belÿth teord yol megh es Mezzel gyurÿ pogachÿat  
ebbeol, keofd az Iha feÿere.

Feÿer wrmêth nyerfeth, feoz megh fa olayban, vgÿ hogÿ  
mÿnth egÿ Ir olÿan legÿèn, azzal kennÿed az Iha feÿeth, Smegh  
giogyul.

Dÿzno Epeÿewel kend megh az gyomrath, Ees hatul az  
gyomor aranth az valla keozÿth, de ha ferfÿ az Kan dÿznonak  
Epeÿeth veogyed. Ha penÿgh azzonÿallat, az Eme dÿznoÿeth.

Sawanÿu pomagranatoth chak az ky fachÿarth  
leweth libra, 3, Mentha leweth, es zep tÿzta mezeth egÿ fontoth,  
fêzd êzwe mazos fazekban, gyakorta kewergeffed, hogÿ Sÿrup  
formaÿu legièn mÿnd addÿgh feozzed, etel eleoth ebben agÿ egÿ  
kalannÿth megh eonnÿ.

Egÿ zelet kenÿereth pÿrych megh az Twznel, azt eofd megh  
malofawal, es hÿnch megh teoreoth zerechèn dÿowal es zêkfwel,  
kêfd az gyomorra, megh emeztetÿ az Etelt es ÿo aalmat is hoz.  
Iofa Doctor.

Egÿ falath kenÿereth rach[!] megh mezben, azth têrèt  
zerechèn dÿowal hÿnch megh yol, enhera êd megh azth, megh  
marad az Etel az gyomorban, es ky nem okadod. Iofa Doctor.

Býfalmat týztých megh zepën, es ýo Eczetben feozd megh,  
az vthan teord megh, es ehëz tegý tÛrÛth Muftar magoth, elegÛch  
ýol eo3we es kend ruhara, félwl erre hÛnch teorÛth zÛkfweth,  
ezth ecczÛr vagý kecczÛr kÛfd az gýomorra melegÛn, megh gýogýul  
az BetegÛs gýomor ha nem emezthet.

Fa mohoth teorÛ megh, Borban ad megh melegÛn ýnnýa,  
megh allattýa az okadaftth.

Spicanardnak gýÛkerében teorÛ megh egý Araný nyomonýth,  
+190

ifmeth megh anný Borfoth, ýd megh melegh borban. Snem  
ýmeolýeogh az gýomor. Awagý meegh ýob hogý az porokath  
takard oftýaban, azth Nýeld el ecczÛr e, kecczÛr e, az vthan  
igýal ýo Borth rea.

Mentath teorÛ porra, fachýard ký az Narachnak leweth,  
elegÛch abban es ýd megh.

Bafa rofanak az Magwath teord porra, es vérÛs Borban  
ýd megh.

Gench fw gýÛkerenek fachýard ký az leweth, azth  
aggýad vÛzben megh ýnnýa.

Býfalmakat fonnyaz megh, az vthan fachýard ký az býfalma  
leweth, ad megh ýnnýa.

Baboth félz megh eczetÛs vÛzben, ad megh ãnný.

Sawanýu Almat Sws megh parasban, azt ãgýed.

Lenchýeth Huz zÛmÛth healý megh, azth egýed.

Nofpolyath azalý megh teord porra, zÛkfweth, zerechÛn  
dýot, vérÛs kalariftth, ezÛketh is tÛrd porra, rofanak fachýard ký  
az leweth, vefd bele az porokat, ad megh ýnnýa.

Nagý Malwanak magwath teord megh, vérÛs Borban ad megh  
ýnnýa.

Rofmarýnth tÛrÛ porra, kenýerrel ad megh ãnný.

Týwknak az Hafath hafých megh, beleol az melý hartýa  
zabafu hus az hafaban vagion, azald megh azth es tÛrd megh,  
ýo borban ad megh ýnnýa.

Feyer TÛwýfnek az gýÛkereth teord megh, borban azth ad  
megh ýnnýa.

Bakfweth egýel, es mýngýarastth igýal vÛzes bort rea félwl.

### **Betegh embÛrnek valo.**

Az okadaftth gýakorta Nofpolyanak, Býfalmanak, kÛrtwelnek,  
pomagranatnak az ký fachýarth lewe is megh allattýa, de  
ha effelek semmýth nem haznalnanak, es ha az Betegh embÛrnek



gyomra az Etelth megh Nem tarthatna, mënnel nagyob  
këppëlth leheth, olyanth kel az agyëkara vethny, es oth  
kel tartany valamýgh ezyk, Smegh az vthan is.

+191

### **Tengêrên yaroknak valo.**

Ha azth akarod hogy ne ýmëlëgyën az gyomrod mykor az  
Tengêrên yarz. Feyer wrmeoth es Cýombort tery eozwe fa  
olayal es Eczetel, az orrodath beleol azzal kennyed gyakortha.  
Apium magoth teorý megh, azth igyad, az gyomrod nem  
ýmëleogh, Seoth ha ýmëlgene is, megh allatna.

### **Gyermëkcheknek.**

Rofath, Cýerfanak heath feozd megh eczetben, ebben march  
lagy gyapottath, ted az kys gyermek gyomrara es keoldeokere,  
melegën.  
Týkmonyath Sws megh, ved ky az zekyth, Maftixot es  
Themyenth tery porra, Menthanak fachyard ky az leweth, tegy  
ahoz egy kys Eczeteth is, teod ebben az zerzamokat es terd eozwe,  
chynald az gyermek gyomrara. Buza kenyerbél zely egy zeleteth,  
march Eczetben, az zerzamoth ted az gyomrara, es felwl az  
eczetes Beleth kenyereh, de melegën myndenyketh.  
Maftixot, Bolus armenufth, Týkmony feyert, Eczeteth,  
chynaly eozwe, ted az kys gyermeknek gyomrara flastrom  
moggýara ez zerzamoth melegën.  
Teglat tery megh, chýombornak vragat, gyembert tery  
megh es zytald megh, kewerd týkmonnak az zekjben kend len  
chyeopwre, kéfd az gyomrara melegën.  
Sarkerepeth feyer mentawal es feyer wrëmmel forraly eozwe  
Borral, melegën keofd az gyomrara.  
Gyeombert teorý megh, kewerd be Mezben, kend  
ruhara kéfd az gyomrara es az keth keze feyere, Ozthon, az  
Szep zëleonek az leweleth vayal terd eozwe, azzal kennyed,  
az kezet, labath, hafath es feyeth az kys gyermekchenek melegën.  
Vërës kalarifth vifelyën az kys gyermek, vgy hogy az  
Nyakarol zynthe az hafaýgh ala eryën, az Teyet nem haggia ky  
okadny es igën emezteth vele.

### **Gyomornak wer okadafarol.**

Verth okad neha Embër az gyomrabol, de kwleomb erëkédeffel  
hogy nem mynth az horutalban, es nagyob bëseggel. Az

okadaffal kÿ lezÿen az a ver, Etellel, ÿtallal vagÿ nÿallal

+192

elegÿÿedwe vagÿon, es darabban darabban aluth eo3we, nem vekonÿ fem vÿrÿs de temerdÿk, Es az megh aluuaafban ÿmmar vgÿan megh feketÿedeoth. Ez ver okadas vthan Neha kÿwetkeo3ÿk fekete has mÿnefis, e3erth hogÿ az ver mÿkor okadtatÿk, valamÿ reze annak az Beleokre megÿÿen, kÿ az nagÿ kerÿengefnek altala megh feketeadÿk holÿ[!] olÿan lezÿen mÿnth az Szurok. Valamÿ penÿgh ver az gÿomorbol kÿ okattatÿk, vagÿ az Maÿtul vagÿ az leptwl, vagÿ kÿzel valo helÿÿekreol folt volth oda, az penÿgh vagÿ az Eernek megh Nÿlatkozafabol, vagÿ megh zakadafabol, vagÿ hogÿ által eotte magat az Erÿen az vÿer.

Egÿ Nehezek vaÿath, Mezeth, megh annÿth, elegÿch ÿ3we, ad megh ÿnnÿa, Smegh allattÿa az ver okadaft, es mÿnd kÿ is tÿztÿttia.

A3 retkÿth tÿrd eo3we gÿeomberrel, ere3 egÿ kÿs mezeth hozzaÿa, az menÿ egÿ Dÿo heaban ferne, agÿ annÿt ÿnnÿa ebben az kÿ verth okadÿk.

Kakuk fweth Negÿ Nehezekeoth teorÿ megh porra, es ad megh ÿnnÿa az kÿ verth okadÿk.

### **Gÿomorban okadafnak ÿnditafarol.**

Ha azth akarod hogÿ gÿomrod okaggÿek. Bo3zafa gÿÿkerenek az leweben vegÿ annÿth mÿnth Egÿ Tÿkmonÿ heaban ferne.

Ifmeth harmadrezÿnÿ Mezeth, elegÿch annÿ borban mÿnth egÿ Tÿkmon heaban ferne, melegÿch megh, ÿd megh enhera es okadol.

---

Feÿer Thÿmÿenth, gÿÿembert, tÿrÿ erÿffen eo3we, az Betegnek Ihat kend megh elÿzÿr Me3zel, az vthan az tÿreoth porral hÿnch be, tÿzta ruhawal vard be, harmad napÿgh alÿon raÿtha, pÿrÿtot kenÿereth tarch az orra alath kÿth megh martotal Ereos eczetben, smegh allattÿa az ver okadaft.

Retkÿt hamo3 megh es meteld megh, vefd vÿzben, 3ÿd kÿ ifmeth beleole es agÿ eonnÿ benne. Bolus armenuft, tÿkmonÿ feÿereth, len magh pogachÿath, roz lÿzteoth, Nadalÿ fweth, mÿnd ezÿketh teord eo3we, es keofd az Ihara, megh allattÿa az ver okadaft.

Salÿath feo3 megh borban, Reggel enhera Negÿ napon azth aggÿad ÿnnÿa.

Retkét hamoz megh, martogazd zÿn Mezben, es ad azth eonnÿ.

+193

Dÿnnÿenek azzu gÿeokereben vegÿ Egÿ nehezekeoth, tÿrd  
megh, ÿd megh Mezes vÿzben.

Foghagÿmath, Menlo ganeath, eczetben teord megh, ruha  
altal fachÿard kÿ, ad megh ÿnnÿa, azonnal okadÿk. probalt  
dologh.

Retÿknek vÿd vÿzeth, azt igÿad es okadol.

Eczetÿth vÿzzel elegÿ igÿal melegÿn.

Labdanak magwath tÿrd megh, ÿd megh Melegh vÿzben, es  
okadtath.

Ûamar vborkanak kÿ fachÿart leweth, rofa olaÿal es vÿzzel  
elegÿcd eo3we, az Nÿelwenek gÿÿekereth es az Nÿelw kÿrnÿeketh  
ha e3zel kenÿd, feoleotte igÿn okattattia az Embeorth.

### **Gÿomornak ragafarol.**

Az3onÿ Embÿr Teÿeth agÿ ÿnnÿa.

Katankoronak az leweth fachÿard kÿ, azt ad ÿnnÿa.

Chÿomborth Eczetÿs vÿzben feo3 megh, azth ad ÿnnÿa.

Bafa rofanak magwath teord porra, veoreos borban  
ad megh ÿnnÿa.

Porchÿnnak az leweth fachÿard kÿ arpa lÿztÿt elegÿch bele,  
keofd az gÿomorra melegÿn.

Venus az3onÿ haÿat fachÿard kÿ az leweth, melegÿn az3al  
kennÿed az gÿomroth.

Liquiritianak kÿ fachÿart leweth igÿad.

Kÿmenth igÿal hÿdegh vÿzben.

Ûep zÿleonek az lewelet teord megh, keofd az gÿomorra  
de melegÿn.

Szÿleonek lewelet es az kacchaÿth teord megh. Ees flaftrum  
moggÿara keofd az gÿomorra.

Egÿel katankoroth Eczettel az is ÿo.

Vad zeolÿnek az vÿragawal keoffed.

### **Gÿomorban ha fwlÿ uagÿon.**

Kÿrtwel trangoth, zakadoth zanÿkorth, Nagÿ Szarka lab,at,  
fÿzd megh ezÿketh feÿer borban, ad ezth ÿnnÿa.

Swl dÿznoth eges megh, ad azth ÿnnÿa.

+194

(Empieumatofis) **Gyomornak fél fualkodafarol.**

Zeonek leweleth feozd megh vyzben, melegén azt kéfd az gyomorra, el vezý az dagadafath.

Zenth Ianos kenyereth, megh týztýtoth arpath, ana uncia j, keth pýnth forras awagy folyo vyzeth feoz eo3we, ezth zwnetlen igya melegén reggel is estwe is, kýnek vtanna be takaroggýek agyaban, es egy oraygh veztegh fekwgýek.

Belend fwnek leweleth fachyard ky, buza lýztel habard ézwe, keofd az gyomorra.

Arpa lýztooth, Len magoth, Bakzarwo fwnek magwat térd eo3we ezéketh es keofd rea.

---

Az Gyomor feol fualkodyk S megh dagad az benne valo Szelektwl. Lezén az Nyalas Nedwefegéktwl, awagy az Eledeléktwl kyk az Melegfegnek fogyatkozafa mya az gyomorban parakka leznek, Merth az hydegfegh femmy fualkodafth nem zéreo3, Merth az eledelth, fem megh nem vekonýthattia, fem megh nem emezthety, fem el nem ozlathattya. Az nagy Melegfegh penygh, nagy rezere megh gyeozwen azokath az kykhéz ragazkodyk, az eledelt megh vekonýttya, chyak hogý az az w termezety zeorenth az Eledel Szelle ne valto3zek, De azert effele Szel az ky igh terem haborgo lezén, kewes, es keweffe maradando, annyra hogý chyak egy awagy Mas Beoffentes altal is femmye lezén. De az Melegfegh is ky az Eledel keorwl chyelekeodyk hogýha erételen lezén, hogý az eledelt chak ymygh amugý ozlattya megh, vgý yol megh nem emezthý, a honneth ozton Szelnék kel leonný. Ieley ennek, Gyomornak Neheffege es ky teryedefe, Neha az gyomor zayanal valo dagadas es feol fualkodas. Laffu Béfégéfék.

Az Szeleknek megh allafa az kyknek alol kellene az zekén ky meonný. Neha mynd az Egez derekban vagion, neha hatul az Hatban es az hat gerechben es annak forgo chyontyaiban is bele megýén. Neha mynd keth feleol eleol is hatul is oth vagion. Leleokzetnek vetelenek Neheffege, annak az Inas hufnak az ky az Twdeot es az zywet megh valasztya az Maýtul es leptwl megh zorýtafaerth, annyra mynthavgyan megh fuladafth erzene az Embér twle. Korfagok vadnak oda be. Megh kényebbeodnek hogýha alol yol megýén az Has. vgh is ha az Szel vagý alol vagý feolwl ky megýén.

+195

Kochjördnak leweth fachyard kÿ, ad megh eonnÿ, hÿgh tÿkmonÿban.

Zeekfwet feoz megh vÿzben, ad megh ÿnnÿa.

Kapor magoth, Apium magoth, konkolÿ lÿztÿth, Fÿld epeÿe fwnek leweleth teord eo3we, ezeoketh es keofd az gÿomorra.

### **Gÿomorban vernek megh aluafarol.**

Fÿge fath eges megh, annak az hamwabol chÿnal lugoth, azt ad megh ÿnnÿa.

Sarga gÿoparnak az vÿragath teord megh, awagÿ feozd megh edes borban, awagÿ meeg ÿob Mezes borban, ad azth melegÿn ÿnnÿa.

Lonak, Nÿulnak, Barannak, kechkenek, Borÿunak, Tehennek teÿ oltoÿabol, borban agÿ maffel penz nÿomonÿth.

### **Gÿomornak chÿorgafarol.**

Venus azzonÿ haÿath feozd megh borban, azt igÿa melegÿn az kÿnek Nÿalaskodÿk gÿomra.

Aßu Barazkoth feoz megh Borban, azth igÿa megh melegÿn.

Fonnÿazd megh az Bÿfalmath, annak az leweth igÿa melegÿn az Nÿyalas gÿomru.

### **Gÿomornak Saar bantafarol. (Cholera)**

Ez Nÿawalÿa az gÿomornak megh bantafa, es fÿlwl alol az Saarnak kÿ meonefe, fÿlwl okadas altal, Alol az zek altal. Elÿzÿr lagÿab ÿw kÿ annak vthanna temerdÿkb. Es eleozÿr halwan feÿer Sarga zÿnw, az vthan vÿrÿs Sarga, az vthan zÿld zabafu, vegre fekethe. Ez Nÿawalÿa, Erÿs, kegÿÿetlen es egÿ eleoben Elÿs betegfegh, kÿben az gÿomor es az bellÿ rezeke igÿn gÿeotretnek az Beleok, es az Szeelnek fokfagatul vgÿan kÿ terÿednek, zomÿufagh vagion es gÿeotÿr, az pulfufnak feol verefe gÿors es gÿakor, neha ez mÿa el aÿulafis kÿwetkÿzÿk. Oka penÿgh az Saar (Oka) ennek, melÿ Saar wdÿwel, vagÿ az maga hoÿagaban, vagÿ az Maÿban, vagÿ az Lepben, vagÿ az gÿomor alat valo kÿwer hus kÿrwl vagÿ az gÿomor es az Belÿk keorwl megh gÿwl. Smÿkor ozton annak fokafaga es Newekeodefe az termezetnek nehez +196  
fmegh bantafara kezd leonnÿ, ideftowa hanÿattatÿk es folÿ, es az kÿk vele bantathnak mÿntha merÿgh volna bennÿk vgÿ tecczÿk nekÿk.

(Oruofsagok) Ha megh nem yndul magatul az Saar, okadaffal is megh kel yndytanÿ.

Melegh vÿzeth, uncia, 14, Mezes eczetêth, uncia, 2, Eczetêth, uncia, 2, Ezth elegÿch eo3we es ad megh ynnÿa, vefd az Szayadban az vÿodat es okaggÿal.

Melegh vÿzeth igÿal gÿakorta merth ez igÿen moffa az gÿomrodath.

Rofa lÿktariomoth, uncia j, ehêz az menÿ Nadmez elegh, gÿembêlÿch megh, fêlwl aranÿazd megh. Nÿeld el.

Pomagranatnak heat teord megh Borrall awagÿ Eczettel, eo3we es keofd az gÿomorra.

Kenÿereth metelÿ aprora, zara3d megh, az vthan vefd fwrw vêrê borban, teord megh az vthan hogÿ mÿnth egÿ flaftrum olÿan legÿên. Az vthan têrÿ fa heath feÿerwrmêth, zeokfweth, Mentath, elegÿch êzwe ezêkêth es flaftrum moggÿara teod az gÿomorra.

Kêmennek gÿeokereth, petrefelem gÿeokereth, ana uncia, 2, kek liliom gÿêkereth, Ifopoth, venus a3zonÿ haÿath, ana drachma, 3, Mezeth uncia, 4, ezêkêth Negÿ fonth folÿo vÿzben feozd megh vgÿ hogÿ fele el apaggÿon, ezth igÿad enhera, mÿndên Nedueffegêket Flegmakat es Saarth kÿ kergeth.

Durancia zÿlwath tÿz zêmêth, kêmenÿ gÿêkereth, uncia, 4, venus a3zonÿ haÿath, uncia j, tÿzta megh healt arpath, drachma j, fêzd megh annÿ vÿzben hogÿ fele el apaggÿon, ezth igÿad.

Papa fweth fêz megh vÿzben a3th igÿad.

Feÿer gÿeomberth, galbanumoth, zerechê dÿo vÿragoth, zêkfweth, pimponiath, Feÿer Thêmÿenth, Saffrant, Fa heat, zerechê dÿot, Anifumot, liquiriciat, Cÿtwartoth, Rutath, Salÿat, kêmenÿ magoth, vegÿ mÿndênÿkbeol ana drachma, 3, Aloes Epatici, drachma, 2.

Nadmezeth elegÿch rofa vÿzzel eo3we az menÿ ehêz elegh lezê, feozd megh abban, awagÿ meeg ÿob, chÿnalÿ pogachÿochkakath beleole, enhera Eftweis ebben egÿel, merth mÿndên Saart. Nedueffegeoth, kÿ tÿztyth, verêdet megh tÿztyttia, fê faÿafth el vezê, Szÿwedet, Maÿadat, Twdêdet, lepedet, megh tÿztyttÿa, Horutoth el w3, Emezeth veled, Oldal faÿafth awagÿ Nÿlallafth megh enhÿth, zemeÿdet velagofittia, ÿo zÿnth chÿnal, gÿomrodath melegithÿ, es vÿzeletêdeth kÿ yndittÿa.

Pomagranatnak leweth fachÿard kÿ têd mazos fazekban, tegÿ egÿ nÿhan agachka mentath bele, feozd vgÿ hogÿ annÿ fwrwfege

+197

legy en m ynth az Mezneke, hogy feoz ed  o modon kewergeffed.  
Ebben igy al merth ez feo orwoffagh.

### **Gyomornak fa asarol.**

Az gyomrot, k  az Emeztefnek vgy an M yhelye. Nagy (Okay)  
fa as banthya gyakorta, kynek oka az Benne zorulth Szel, a k   
ig en Nyu ytia az gyomroth, zynthe vgy m ynth az Colicanak fa afaban  
vagyon: Awagy Nedueffegh Es rago Er s eledel k   
hozza a ragadoth: Awagy természet kywl valo dagadas: Awagy  
megh Sebeofwles. Az mertekletlenfegh penygh chyak magatul nem  
ig en vagy chyak aligh banthya. Fay Neha az gyomor azerth is,  
mykor valam  oly tagh ky keozel vagyon hozza, megh dagad es  
az gyomron fekwzyk, vagy ha fok Nedueffegh fekwzyk raytha  
az gyomron az is fa afth z reoz.

Effele nyawalaban lew nek hydegyt  eledellel kel (Eledele)  
eln , es olyal az ky megh er ffity az gyomroth. Io eh z az  
Salatha, prochyn fw eczettel, pomagranat, Cytrom, kertwely,  
Egr s, Hydegh vyzben yegesben azoth kenyer, Tykfy, Fogoly,  
Apro madarak egr ffel f we, k wyhal, Soban eczetben, Lemonya.  
Ital legy en vyz, a melyben valam  kewes Fa heat vet ttek  
es megh feoztek, awagy Vyzes Bor.

K meny magoth, Apium magoth, petrefely m (Oruofsagok)  
magoth azaly megh es t ry megh, vya th es Sotalan v yat olwaz  
 zwe, ruha altal zwrđ megh, es az porokat elegy ch k zze, egy  
keweffe t d az Twzh z, chynald az vthan flafrom mogg ara, es  
meleg en teod az gyomorra.

Azzu mentath, Feyer wrm th, zeekfweth, v r s rofat, Chyomborth,  
Lo mentath, Rutath, ana manipulus s. Fa heat, Aloeft, galangath,  
Calamus aromaticuft, ana drachma. j. t rd er ffen megh ez keth, chynald  
gyolch zachkoban, hewy ch teglat megh, melegy ch megh az  
Saczkoth, t d az gyomorra.

Harmynczket vagy harminczharom rakoth, de Ne  
legy en kewefeb ragd el talban, t lch tyzta vyzet rea, mas fa  
tallal feod be, az keth Taal keoz t razđ mynd addygh, az mygh  
az lewe mynd egy chy oppyggh ky megi en beleole, ezth haromzor

---

Teglat melegy ch megh olwaztot o hayal es borral  fd megh,  
es fofđ megh, takard ruhaban, t d rea az gyomorra. Io ez az  
has fa afra is.

+198

chýelekeoggýed mýndenkor vÿob vÿob vÿzeth rea tÿltwen.  
Annak vthanna az Talbol zÿd kÿ es eggÿenkenth megh razzad  
kezzel ÿol, es hand egÿ rez mofarban, oth mÿnd cÿontoftul ronch  
eozwe, az vthan tÿd egÿ vÿ fazekban, teolch keth pÿnt bort  
feÿert rea, tÿzta kalannal kewerÿed erÿffen. Az fazek zaÿath  
kecczÿer ruhawal erÿffen keofd be. Ez vthan Negÿed nap mulwa  
mÿkor ez eo magaban ÿol ÿzwe for, zwrð zepÿen megh es teolch  
maas tÿzta fazekban, hogÿha az keth pÿnt bornak valamÿ hea  
lÿenne, rea telÿefÿcched, twznel azt forrald erÿffen megh hogÿ  
mÿndÿen taÿtekabol kÿ tÿztulÿon. Annak vthanna, Mezeth, Borfoth,  
Saffrant, gÿeombert, (de az gÿÿember tÿb legÿÿen) chÿnalÿ  
igÿen zepÿen bele, ebben agÿ ÿnnÿa mÿnd etelekor fmÿnd wdeo  
keozben az mÿgh abban tarth, de egÿeb ÿtaltul es vÿz ÿtaltulis  
megh oÿa magath, annak vthanna egÿ falkaÿgh.  
Kenÿernek belÿth zeld megh zelÿffen, pirÿch megh, tÿd  
mofarban tÿlch ÿo veorÿs bort rea, teord megh hogÿ legÿÿen  
mÿnth Egÿ pep. Az vthan, vÿrÿs rofat, vÿrÿs kalarÿfth, chÿnalt  
Coriandru magoth, Rofa chÿpkenek az magwath, zÿkfwet, zerechÿn  
dÿo vÿragoth, ana drachma s. chÿnalÿ ezeokbeol lagÿ porth, elegÿch  
eozwe az Mofarban tÿrth zerzammal, chÿnalÿ flaftromoth, keofd  
az gÿÿomorra.

Az kenÿer mÿkor az kemÿnczeben megh fwl, vÿd kÿ mefd  
kettÿ, fa olaÿal es Mezzel hÿnch megh melegÿen az kenÿereth,  
keofd az gÿÿomorra.

Zep zelÿenek fachÿard kÿ az leweth, Feÿer wrÿmnek  
leweth, ana uncia, 4. Arpa lÿztÿth, vÿrÿs rofath megh tÿrve porul  
ana uncia, 2. Maftixoth, uncia. j, tÿmporald eozwe ezÿketh, kÿfd az  
gÿÿomorra.

Az gÿÿomor ha Nÿyalas Nedweffegtwl faÿ, okadnÿ kel elÿzÿer,  
az vthan Mentabol chÿnalth Sÿrupoth es rofa vÿzbeol chÿnaltath  
eozwe kel elegÿtenÿ, azth kel ÿnnÿa, feolwl ozthon Spicanard  
olaÿal kel az gÿÿomroth megh kennÿ.

Ha penÿgh az gÿÿomorban valamÿ olÿan zel vagion, mÿnth  
az kÿ ideftowa zokoth embeorben budofnÿ, nagÿ kÿppÿelt kel az  
kÿldeokre vethnÿ, hogÿ az gÿÿombol az Szeleth ala zÿia, ezth  
gÿakorta rea kel vethnÿ, Es az vthan az gÿÿomroth, rutha olaÿal,  
vagÿ zeÿkfw Olaial kel kennÿ, es fÿlwl rea, fa heat, zÿkfweth,  
Ees kalarÿfth teorwe kel hÿntenÿ.



Ha az gyomor Sartul faÿ, Eleozër kÿ kel okadny az Saarth,  
az vthan vegÿ kÿ az kemenczebeol egÿ kenÿeret melegÿen hafÿch  
kettÿ, hÿnch megh rofa vÿzzel es egÿ kewes eczettel, azon feolwl  
hÿnch megh tÿrÿt rofanak porawal, keofd az gyomorra.

+199

Ha hÿdegh vÿz ÿtaltul faÿ az gyomor, melegÿth egÿel es  
igÿal, Melegh ruhat awagÿ Melegh teglath kel az gyomorra kÿthny.

Arwa leanÿ hayath teor porra, ad megh borba ÿnnÿa az  
gyomra faÿonak.

Aßu Barazkoth fÿz megh borban, ad megh ÿnnÿa.

Bÿfalmat fonnÿaz megh, fachÿard kÿ az vthan annak az  
leweth, ad megh ÿnnÿa.

Feÿer wrÿm olayth, Szeekfw olayth, kapor olayth,

ana uncia j, Mentath porul, Feÿer wrmeoth porul, ana drachma, j. Maftixoth

porul, scrupulus j, Len magoth, drachma. j s. Bakzarwo fweth, drachma, j s. feÿer

vÿazzal ezÿketh chÿnald eozwe, legÿÿen kenÿÿ yr, ezzel kennÿed  
az gyomroth.

Feÿer wrmeoth, Mentath, vÿrÿs rofath, Corÿandrumot, ana

manipulus j. Maftixoth, drachma j. Fa heath, drachma, 2. Szÿkfweth drachma. s. Spicanardoth

drachma j. teord porra ezÿketh, chÿnald Sakchoban, melegh teglan melegÿch  
megh. teod az gyomorra.

### **Gÿomornak zaÿa faÿasarol.**

(Cardiaca)

Vad kÿmennek az gyÿkereth es magwath teord megh, ad  
megh borban ÿnnÿa, el vezÿ faÿdalmath es ragafath az Ihod  
feÿenek, ÿnkab az gyomor zaÿanak.

Kakuk fwnek magwath teord megh, ad megh borban ÿnnÿa,  
el vezÿ faÿdalmath.

Machka Mezeth egÿel enhera, igÿen haznal az megh hwlt  
gyomornak, es az kÿnek zaÿa faÿ, emezteth is.

Anifumoth Mezes vÿzben feozd megh, azth aggyad melegÿen  
megh ÿnnÿa.

Farkas Almanak leweleth teord megh, Borban ad megh melegÿen  
ÿnnÿa.

Fekethe wreomnek leweleth tÿrd ÿzwe fa olayal, keofd az  
Iha feÿere melegÿen.

Vizÿ Teoknek gÿeokereth teord megh, keofd azth az Iha  
feÿere.

Rontho fwnek lewelet feozd megh tengÿÿÿ zÿlÿwel borban, ad  
azth ÿnnÿa.

Alabaftrom k weth teor  megh, ch nald  zwe oluaztoth  
v azzal, kend  rhara, k fd az Iha fe ere.  
Zeekfwnek v ragath, Feold Epe enek v ragath,  
Farkas Almanak v ragath, v d eg  mertekkel ez keth Mezneke az  
ta tekat forrazd k , es eleg ch bele az zerzamokath, de megh  
+200  
t rwe porul, fe er wr m v zeben ad megh  nn a. Neg  Nehezek  
n yomon th meleg n. Ez ig n f  orwoffagh.  
Zeekfwnek az leweth fach ard k , Saarkerepnek is az leweth  
fach ard k , ana drachma, 2. meleg n  giad ezth, chodalatos ig n haznal.  
Ha pen gh ez fweke th n erfen megh nem talalnad, ez keth fele  
fwnek leweleth ha zara  feozd megh kappannak vag  T knak  
leweben, Saffranth teg  hozza granum, 6, vg  feozzed hog  fele el  
apagg on, zwrđ megh, ad azt meleg n  nn a annak az k nek  
Iha fe e fa .

### **Ch m rr l.**

M hely n az Ch meorth megh erzeod az g omorban, Lo  
mentath fonn az megh v zben, keth ruha keozeoth meleg n keofd  
az g omrara, m nd k  vettety.  
Ch ombort m nd v ragoftul azaly megh es t r  megh,  
habard bele vag  N olc  t kmonnak az zek ben, Sws pogach at  
az t kmonnak fe erebeol twzben, ad megh eonny az pogach akath,  
az zeek t keofd az g omrara meleg n.  
Almath So  megh es  d megh, ig n  o ch m rlefr l.  
Lemon aban egg et vag  ketteoth eg el megh, ig al  ol az  
leweben is rea, el mul k ch meorlefed.  
Ha az Ferf  g akorta ch m rleo, v d az kakafnak zuzzan  
valo Sarga belf  hart aiath, mofd es t zt cd  ol megh, azald  
megh teord porra, ad megh  nn a borban, enhera, ha v zben  
adodis  o, harom reggel agg ad ezth megh  nn a, loha  
t bbe megh nem ch m rl k. Az Azzon allatnak pen gh, az To o  
t knak zuzzanak Sarga hart a at agg ad.

---

Az mel  Emb r n nag  F  fa as vag on. Az v zelet  ig n  
fe er, es fem  nn  fem  nn a Nem kel awag  ha megh allot az  
zawa, az il en Emb r vag  megh hal, vag  nag  N awal awal  
giogul megh.

...zêlêt tegy vyz nekwl fazekban mykor igên megh melegdyk  
teod az gyomorra.

+201

**Tekerê Chyêmêrrêl.** (Tormina)

Egy kenyernek kerekych el az Teteÿeth, pyrÿch megh, erês  
eczettel eofd megh, hÿnch teorêth gyeomberth az keldêkre, arra  
fêlwl chyepêges Mezeth, az kenÿereth teod rea melegên.

**Hÿdegh chyêmêrrêl.**

Az keoldêkeoth keorêfkeorwl Mezzel kend megh, hÿnch  
têrêth Saffrant reaÿa, arra feolwl ifmeth mezeth chyepêges,  
ifmerth hÿnch be tereoth Saffrannÿal, az vthan levelenkenth rakÿ  
Salÿat rea, komlo vÿragoth eos megh forrowal, az mÿnth el zenvedhetÿ  
ÿo melegên teod rea es keld rea, harmad napÿgh alÿon  
raÿtha.

**Az Maÿrol.**

Ha az Maÿra gonboth akarÿ vÿffelnêd. Apro Chÿgakath zegÿ  
az Têwÿffekên kÿt talalÿ, vad kekkel eggÿwth fêzd megh vÿzben,  
abbol vegÿ, uncia, 9. Farkas Maÿath teorÿ megh porul, azt hÿnch  
abban az vÿzben, ad megh melegên ênhera ÿnnÿa, Maÿnak mÿndên  
nÿawalÿaÿrol igên haznos ez orwoffagh. Ha penÿgh az  
Chÿgakath megh ehete es megh emezthetne, ÿgên ÿo volna.  
Az Maÿ Sokkwleomb kwleomb fele Betegfeggel bantatyk  
megh, kÿk ezêk: Magatul, es Neha az Nedwefegêknek vetketwl  
valo Mertekletlenfegh; Allattÿanak megh vezefe, Szorulas, Kemenÿ  
dagadas, Twzefwles, Kelewênÿ es megh Sebêfwles.  
Mÿkor az magatul valo Nedwefegh hew, az akarmÿ okbol leoth.  
Etelnek de kÿwaltkeppen az hufnak vtalafa vagÿon, (Mÿndazon  
altal az Etlenfegh ÿgên artalmas) Erês zomÿufagh vagÿon, Mÿnd  
az egez Tefth, de legh ÿnkab az Tenerek es az Talpak, hewek,  
Sha az zaraffagh oth vagÿon az hewfegh melleth, azok is Nedwefêk.  
Az hÿdegh mertekletlenfegbeol penÿgh, Nagÿob kewanfaga  
az Etelnek, es zomÿufagh nÿnchen ÿelêfben ha chÿak Nedwes.  
Soha penÿgh az magatul valo Nedwefegh. chÿak vgÿan magaban  
megh Nem maradhath, hanem rêwÿd wdên, Nedwefegnek  
valamÿ vetketh vonza magahoz: Merth valamÿnemw Ereÿe az  
eledeleoknek, awagÿ az Eegnek, awagÿ akar mÿ egÿeb okoknak  
vagÿon. Az Maÿ azoknak mertekletlenfegêketh annÿwal keonnÿebben  
el valtoztattÿa, es magahoz hafonlowa chÿnalÿa, Sêth ÿnkab

vgyan maga eredetjéért is az Maý Mertekletlen, mýwel hogý az  
 +202  
 Nedweffegéknek megh chýnalafanak eo vgyan mýhelye, es  
 valamýnemw rëndbe eo lezén, vgyan azonnal banthya megh az  
 Nedweffegéket is. Ha feoleotte Hew lezén, hew ees Saros Nedweffegéth  
 Newel es tébbýth: Ha penýg hýdegh, hýdegeoth es  
 Nýalafth. Annakokaerth, az Hew mertekletlenfegh, azokat az  
 Nedweffegéketh, kýk az Maý Erek által ménének, azokat is kýk  
 az Maýban vadnak es mýnd az egez testre az Maý el ozlath, Megh  
 egethý. Az Hýdegh penýgh, temerdeok, réfth, es Nýers Nýalaffagokat  
 chýnal: Az Szaraz ífmeth, ßwrwth, zarázth es Nehezeth,  
 feold termezeth: Az Nedwes, vekonth es výzefth. Igý bantatýk  
 megh az Maý az Nedweffegeoknek bweolkeodeo vetkéjéért. Ieley  
 Az hew Nedweffegéknek bwélkeodefenek, Saar, az ký  
 vagý okadafra vagý hafménéfre ký eottetýk, ký legh elézér vekony  
 es halwaný, az vthan temerdék, Sarga es bwdés, Zaýnak  
 keserwfege, Etelnek vtalafa. Nagý zomýufagh, es gyakorta  
 hýdeg lelefs, az penýgh vagý kézben, vetffel valo, vagý harmadnapý,  
 vagý Budofó, awagý laffu, kýwel mýndényekkel el vanzorodýk  
 az Tefth es el zarad. Az hýdegh Nedweffegéknek penýgh  
 bwélkeodefenek az Maýban yeley ezék, Szeknek Nem gyakorta  
 valo ménéfe, fem fok, fem igén ßýnés, fem bwdés mýnth az hew  
 Nedweffegnek, Etelnek kewanafa vagyon, de zomýuhozas nýnchen,  
 fem hýdegh leles, az testnek is femmý vekonyodafa.  
 Az Maýnak allattýanak zýnthe vgý megh lezén bantafa  
 mýnth az Twdének, valaký penýgh ebben ez nyawaliaban efýk,  
 laffan laffan vgyan el roffad. Az penýgh lezén mýndén Nedweffegeokbeol,  
 gyakortab penýgh az Saaros vndokfagbol, az ký az  
 Maýnak allattýaban bele eontetýk, ký ozton laffan laffan megh  
 roffadwan, az Maýnakis allattýat megh vezthý. Ez ilýen penýgh  
 az eledeleknek vetkéjéért vonattatýk, kýk vagý megh veztenek,  
 vagý rothadafhoz valo ereyék vagyon. Az ýo Bornakis feoleotte  
 nagý zabadfaggal valo ýtala, azon vetket hozza, Melý nem chýak  
 hogý megh hewitý es zaráztýa az Maýath, de meg rothadot  
 pýnýtth es rutfagoth gywýth. Igý azert mýwelhogý az Maýa megh  
 bantattaknak nyawalýaiok, vgý mýnth laffan es ballagwa newekeodýk,  
 az Erének vaztagfaga fok ýdeigh megh bantatlan marad,  
 vgýannýra hogý mýndén dologhoz hozza lathath az Embér. Az  
 kezdetýn penýgh ez Nyawalýanak femmý Betegfegh nem teccýk.

eleb eleb mēnwen az Njāwaljā, meegis vgyān chjāk  
laffu, Az zomjufaghis feolētteb njnchen, mjwel hogj meeg az  
hewfegnek forrofaga feol nem gerjedēth, es az Melj porczogo alath  
valo husban is meeg femmj dagadas njnchen. De azerth az  
Njāwaljāt vgyān megh eofmerhetnj ebbeol, hogj az igēn tjtza  
+203

bornak kewanfaga igēn vagjon es annak megh jtalanak, zynthe  
vgj mjnth azokon az kjk az Twdeonek megh vezefewel bantattak  
megh. Eledelēknek, de kywaltkeppen hufnak nagy vtalafa vagjon,  
annjra hogj meeg az Meleg hufnak chjāk az para is  
Nehez es Imēlgefth jndjth. Az megh rothadot vndokfagtul, ruth  
es bwdēs lehes vagion. Nagj ob es gjakortab valo Elmenek es  
teftnek el fogjtkozafa, hogj nem mjnth az Afbu korfagnak  
betegfegebe. Elēzēr jollehet kēnjyeb, az vthan hjdegh verjtek  
kj wtwen Nehezeb es vezēdelmešb, kjkkel el vegre az Betegh  
vntalan erēzakkal megh njomattathwan, Nekj fekjzjk az Njāwaljānak.  
Ez Majnak Njāwaljāiath kēwethj Erētlenfegh, merth az  
mjkeppen hogj mjndēn reznek Epfege Es mertekletēffege, mjnd  
maganak, mjnd tehetfegenek erejeth otalmazza, zynthe vgj az  
Mertekletenfegh, es az allathnak megh vešeše, mjndēn rezeknek  
megh hozza az erētlenfegēth. Annakokaerth, ha az Majnak  
tehetfege az magahoz valo zywafra erētelen, igēn hjgak es fejer  
zynwk meonnek kj az hasbol az Szekre, meeg ha az gjomornak  
femmj bantafa, es az Majj Ereknak femmj zorulafa njnchen is.  
Ha penjgh az megh tartafra valo ereje az Majnak erētelen, az  
has azonkeozben (de igēn rjtkan) hjgat es genjyetfegeofth ad kj,  
hasonloth az Njers hus mofadekahoz. Gjakortha mjkor  
ez Njāwaljā megh ēregbeodjk, az Erekbēl az Ver zabad akarattjan  
kj folj, vagj az Orron, Vagj az zemerēm teftthen  
azzonjallatnak, vagj az al felben valo erekēn, vagj az pēkes  
altal. Sēth neha az Ver az kwlfo erechkekbeol kjk az Bēr  
kēzēth vadnak, fok helyēn kj wth, kj femmj forrofaggal azerth  
megh nem kekwl. Ha azerth az Vernek ereje erētelen. Njersfegēk  
tamadnak, kjkkel elēzēr az Labak, az vthan az tēb tagok is  
megh dagadnak zynthe vgj mjnth az oljanoknak kjk nagy  
betegfegbeol tamadnak feol. Es mjnth az vjz korfagofoknak es  
kemenj dagadafuaknak, SSar vjz foljafawal bantattaknak. Merth  
az Erek, mjkor az Majnak Njāwaljāia vagjon, bankodnak  
vgj mjnth, es vele eggjwth zenwednek azerth hogj onneth vagjon

nekýk eredeték, Mýnthogý az Inak is bankodnak az Agý velének nyawaliayan, azerth hogý onneth vagyon nekýk eredeteok.

Az Maýnak azerth hew mertekletlenfegeben Elný kel Arpa kafanak ký fachýart lewewel, es olý eledellel az ký felrezenth hýdegýté, mýnth Salata, katankoro, Cicorea, es egýeb affelek. Výzes kenýer, Týkfiak, Fogolý, Apro madarak, Borýu hus egréffel awagý Lemonýawal, Edes mondola. Az Bornak telýeffeggel ellene mondaffek, hanemha az gýomor volna erételen, Merth +204

olýankor vekoný es lagý Bort kel ýnnýa. Az Bor helyet legýén ýtal pomagranatnak ký fachýart lewe. Eczetés Nadmez arpa vyzben. Mýndén Mezeftwl megh kel tylodný es igén melegtwl, az akar Etel akar ýtal fele legýén.

Mýkor penýgh hýdegh mertekletlenfegh vagyon az Maýban kényw emezté es Melegýté eledelékkel kel elný Hýfflopoth, kémenth, Borffweth, Salýath kel énný. Az etkeketh megh kel fa heazný, zékfwezný, Borfolný es mýnd affelewel eréffýtený. Vekoný Barna zýnw, ýo zagu bort kel ýnnýa. Hal etelt el kel tawoztatný, hýdegh gýwmeolchéth, es hewolkodafth, es mýndént az Mý megh hýdegýtene.

Maýnak mýndén mertekletlenfegetwl lét nyawaliarol[!] feolétte igén ýo, az Farkafnak Maýath megh azalný es megh térný, es az porban egý Nehezekeoth, vyzzel elegýtéth Edes borban megh ýnnýa. Ez megh býzonýofulth.

(Oppilatio Obstructio Astrictio) **Maýnak megh fzorulafarol.**

Maýnak féleotte éfmerkeodeoýe az zorulas, rekedes. Merth ezzel femmý fele reze vgý nem kefergettetyk embeornek mýnth az Maýa, Merth az az Er, melý az megh emeztetét eledelth az gýomorbol az Maýnak wreffegeben ala vyzý es ziyá, az Maýnak allattýaban az, igén vekoný erekre el ozolwan, oth marad megh. Es vgýan ez helre téb vekoný Erek is abbol az Erbeol ký az Maýtul ýmmar megh kezýtteteoth verth, mýnd az egez embeorý tefben, eltetefnek okaerth ký zarmaztattýa, gýwlnek be.

(Ieleý) Ennek ez Nyawalyanak býzonýos ýeleý vadnak: merth Neheffegh es megh terwles vagyon faydalommal keweffel, az ýob felél valo oldal chýontok alat valo hufalath, akkor kýwaltkeppen ez erézheté, mýkor az Etel vthan mýngýarafth valamý dologhoz kezd ez ilýen embér. Ez penýgh dagadas es Betegfegh

nekwl vagion. Okay ennek ez zorulafnak, az Temerdeok r fth  
laffu Nyal, es Sok. Effele nyha az Agy veleobeol Bal le az gyomorban,  
ky annak vthanna altal folwan laffan laffan az Maynak  
vekon  Ereyn az eledeleokkal eggwth, azokat megh zor ttia.  
megh rekezt , Iolleshet az temerd k eledel ktwlis es  
Enywelektwl lez n az megh zorulas, mykor az feoredefre, vagy  
az eteltwl fel kelwen, eres yarafra fogya emb r magath es hertelenwl  
valora, merth azok az enywes eledel k az vekon  Erekre  
+205

ragattatnak: De Neha az Sarga Sartul is, az ky az Maiban fok  
ydeigh aal, es ydeyen ky Nem tyztul, fmegh temerd k djk,  
Nehez es vez delmes megh zorulafa lez n az Maynak. Merth az  
a Sar nyha vgyan az hoyagaban is megh kewez k.

Ez ilyen nyawalaban valoknak melegh eledel (Eledele)  
adaffek, mynth, parhagyma, Mezes eczettel, Sparga, kemeny,  
kaporna, es mynd n affele eledel melyeth fevzerzammal megh  
feoznek. El kel tawoztatny mynd n temerd k eledelt, es Etel  
vthan valo feord t, is, es egyeb munkakath. O borral es zep  
vekonnyal kel elny.

Sawanu Mondolath Mezben es Teyben teor  (Oruofsagok)  
eozwe, es ecczer ecczer, egy mogyoronyth agy nek .

Genchfwnek gy kereth feozd megh vyzben, es azth agg ad  
ynn a.

Spicanardot awagy leuendulath feoz megh vyzben, ad megh  
ynn a.

Vörs Bagoly borfoth feoz megh vyzben, ad megh ynn a.

Katankoronak ved vyzeth, Bagoly borfoth ter  megh hogy  
mynth az lyzth olyan legy n, fezd eozwe, kend az Ma ra.

Keserw baboth, rutath, feoz megh borfal eggwth, es ad  
megh eonny.

Feoldy fenyw fwnek az leweleth teord megh, heted nap gh  
azth agg ad borban ynn a.

Ceclat teor  megh Muftarban awagy Eczetben, ad megh  
ynn a azth.

Karo repanak az magwath teord megh, pezerczet  
feoz megh vyzben, ves az porban bele egy Nehezekeoth, ezth  
agg ad ynn a gyakorta.

Dyzo kenyernek ky fachyart leweben vegy keth nehezekeoth,  
elegy ch Mezes eczetben, ad megh ynn a.

Apiomoth, petrefelmeth, teorÿ eoꝝwe Nadmeꝝzel, ad megh  
 eonnÿ.  
 Apro fele Eger fwleth feoꝝ megh borban, awagÿ vëd vÿꝝeth,  
 ad aꝝth ÿnnÿa.  
 Porchÿn fweth teorÿ eoꝝwe rofa vÿꝝzel, keofd rea aꝝ megh  
 zoꝝult maÿra.  
 Ȝepꝝeonek fachÿard kÿ aꝝ leweth, elegÿch Camforth bele,  
 keofd rea.  
 Sandalom olaÿal ÿo kennÿ aꝝ Maÿath.  
 Viꝝÿ Mentath feoꝝd megh Borban, ad meg ÿnnÿa aꝝ leweth,  
 aꝝ fwet keofd aꝝ Maÿra.  
 +206  
 Vëꝝeꝝ Fenÿwnek leweleth teord porra, agÿ vÿꝝben ebben  
 megh ÿnnÿa egÿ Neheꝝekeoth.  
 Machÿka tëwÿffet teorÿ megh, borban ad meg ÿnnÿa.  
 Ȝeekfwet feoꝝ megh borban, ad megh ÿnnÿa.  
 Bakfwet teorÿ egÿ Neheꝝek nÿomonÿth, Meꝝes borban es  
 eczetben ad megh ÿnnÿa.  
 Ȝarwas Maaknak gÿeokereth teord megh, Borban ad megh  
 ÿnnÿa.  
 Liquiricia lewelenek fachÿard kÿ aꝝ leweth, ad aꝝt ÿnnÿa.  
 Reubarbaromoth akar mÿnÿth aggÿad.  
 Nagÿ roponcꝝnak gÿeokereth, kÿt ȝenth Ilona aꝝꝝonÿ  
 fwnek is hÿnak, porul ad megh Borban ÿnnÿa.  
 Kÿs feold Epeÿe fwnek fachÿard kÿ aꝝ leweth, es ad megh  
 ÿnnÿa.  
 Komlonak vÿragath tëꝝd megh, ad megh ÿnnÿa, akar mÿben.  
 Apro boÿtorÿannak fachÿard kÿ aꝝ leweth, awagÿ feoꝝd  
 megh vÿꝝben, ad megh aꝝth ÿnnÿa.  
 Tÿꝝ awagÿ kÿlencꝝ Alenxandriaÿ[!] Dÿoth, kÿt aꝝ patÿkaban  
 piſtaciumnak hÿnak, vëfd Eÿelre malofaban, had fonnaggÿon  
 benne es aꝝꝝek, haÿnalban ad megh ënnÿ aꝝokath, ſoha ennel  
 fëb orwoſfagh nem leheth.  
 Kek liliomnak gÿeokereth, Feoldÿ fenÿw fwnek gÿëkereth.  
 Anifum magoth, Apium magoth, ana, drachma, 2. kapotnakoꝝ drachma 2. s.  
 Fa heat, gÿëmbert, Ȝeekfweth, Bechÿfweth, ana drachma j, pëꝝercꝝeth,  
 genchfweth, ana drachma, 2. elegÿch eoꝝwe eꝝëketh, Tengeorÿ hagÿmabol  
 chÿnalth Meꝝes vÿꝝzel aꝝ menÿ ehëꝝ elegh. Eꝝ igën ÿo orwoſfagh.



Agÿ ebben megh eonnÿ, de mÿkor ozthon zÿnthe az vtolfo zwkzegh  
kewannÿa es egÿebbel fÿemmÿwel megh nem gÿogÿthatod.

---

Wnÿnek zara3 ganeyath, Cÿalannak kÿ fachÿart leweth,  
harom tÿkmonÿath, ÿo fa olayth, kenkÿeweth, ezÿeketh tÿmporald  
mÿnd eo3we es chÿnalÿ flastromoth, ezt kÿffed az megh rekedÿth  
Maÿra, akar az rekedÿth Lepre, az Saar vÿz el folta betegre, ez  
fÿelotte ÿo orwoffagh.

+207

**Maÿnak kemenÿ dagadafarol.** (Schirrhush)

E3 Nÿawalÿa az Maÿban Nagÿ kemenÿ dagadas, kÿ nem  
faÿ kwleomben, hanem ha igÿen feoleotte nÿomnak. Ezth keonnÿen  
megh eofmernÿ tapogataffal, ÿeleofben ha vekonÿ es Nem kÿwer  
az has, azt is legh ÿobban vgÿ ha igÿenÿfflen fÿen aal, awagÿ az  
ÿob felere haÿol az betegh, hogÿnem mÿnth mÿkor  
hanÿatta fe3zÿk, meeg vgh is Nÿomogataffal eofmernÿ megh.

Az ÿob felen kÿnnÿen fe3zÿk de az Balfelen nehezen, merth vgÿ  
tecczÿk akkor mÿnth valamÿ nagÿ terÿh megh fuÿto fekwnek  
az gÿomron es az porc3ogo alath valo hufon Bal felÿl. Ez

Nÿawalia vezÿen eredeteoth az engeodetlen regÿ Maÿ (Oka)  
zorulaftul. mÿndenkoron, Az Maÿ Tw3efwle3etwl igÿen rÿtkan  
awagÿ foha nem, Merth az Belfeo re3ekben valamelÿ terme3eth  
zÿrenth meleg h es Nedwes, mÿndÿn Tw3efwles, vezÿedelmes kelewennÿe  
valtozÿk. Az Nedwe3fe3gh a3erth az kÿ chÿnalo oka az  
Maÿ zorulafnak, eleozÿer az Maÿnak apro Ereÿth teolthÿ es  
rakottattÿa megh. Ez ozton tele lewen, ÿnneth mÿndÿn Belfeo  
re3eknek allattÿara el arad, es azokat is zÿnthe mÿnth az Ere3eth  
be zorÿttia, hogÿha annalis ÿobban megh telnek az Ere3.

Az Maÿat feoleotte zelÿfflen kÿ terÿtÿ el Nÿuÿtia, es akkor  
ozton az Maÿ dagath es feol fuualkodot lezÿn. Wdeowel ozton,  
az Nedue3fe3gh az Melegfe3eknek ereÿetwl megh zarad, es az vekonÿ  
re3e el ozlattatÿk, az maradeka penÿgh megh kemenÿÿedÿk,  
es annak elegÿwle3ewel az Maÿnak allattÿa megh bontakozÿk, es  
abbol lezÿn az kemenÿ dagadas.

E3 dagadas kwleombeoz az keozeonfe3ÿs dagadaftul, (Keth fele)  
merth ez fok wdÿere Newekeodÿk, de ama3 igÿen hamar lezÿn.  
Hogÿ penÿgh az vetkes megh chÿnalo ok, Neha Nÿyalas, Neha  
Saaros, zÿnthe vgÿ az kemenÿ dagadafok is kwleomb kwleomb

felek, k keth  ol gondolkodwa kel megh eofmern . Merth az N yawaļa  el n lewen, m nd hathatofaggal m nd vezeodel mmel eg  maftul kwleombeoznek. Merth az mel k Temerdeok es N yalas Nedueffegeoth g wlth, azth eleol v ttek az okok. Az Mel k Saarofath, azth is. Egg kben az h degh N yalas Nedweffegnek vralkodafa teccz k megh az Ma ban: Maf kban az Megh fokafodoth Sarnak es megh hew ltnek  ele  technek megh. Es ezb l lez n az Saar el folyafanak Betegfege, k wel vele vagion az reofth betegfegh, de az h degtwl Nem lez n, hanem Az hozza el az v z betegfegeoth.

+208

Vagyon Neha nagy dagadas, k  az Ma nak be takaro hart ayban lez n, es Neha ol a lez n, hog  m nd az egez oldal ch ontok alat valo hufth tele teolt , ann ra hog  az vegzeo oldal c ontoth is aligh vehet  emb r ezeben, es az v aith is ala Nem n omhatt a az oldal ch ontnak, az Ma nak is femm  allapatt a k  nem teccz k m atta. Lez n ez az Szeltwl, awag  az vekon  N yerfefegtwl, melyet vag  fok h deg v z  tal, awag  wd keozben valo g wm lch etelnek alkolmatlanfaga es fokfaga, vag  zabalas es feoleotteb megh rakodas, hozoth es ch nalt, Ez peny gh Nem megh Nehezwlefh, hanem k  terwlefh z r z, k  hamar wd n lez n. Neha peny gh lez n, az temerdeok laffu, awag  Saros, awag  N yalas Nedueffegtwl, Mel  terhet az Ma  twle el taz twan, az keorwl, valo hart aban veteoth. Ez  nkab ig ekeoz k es az eo terhes voltawal N om, es fok  deoreis g wl, es hamar Nem, han  ifmet fok wd re ozlattat k el.

(Oruofsagok) Armoniacumot, uncia 4. Saffranth, drachma, 5. zeekfw ola th, uncia, 8. kek liliom ola th, uncia, 8. eleg ch eozwe, ch nal  flafthromoth es keofd az Ma ra.

Saffranth, Nardufth, Caffia fa ath, ana drachma 2. M rrhat, C perufth, Cicoreanak g eokereth, drachma j, T zta mezeth a k nek tajtekat el hantad, drachma, 16, eleg ch eozwe ez keth, m nd n Nap ebed eleoth ket orawal, eg  mog oron t eg el ebben.

Apiumnak k  fach arth leweth, libra s. Apiumot megh t rwe porul, uncia j. Eczeteoth libra s. Fa ola th, uncia, 2. Serapiumoth, drachma, 2. Ammoniacumoth megh t rwe porul. drachma, 3. eftwe eleg ch eozwe ezeoketh, es eg  e el al on vg , reggel feozd ann ra hog  fele el apagg on, az vthan Sarga liliomoth teor  porra, es az men t eh z elegnek aranzas, teg  ann t hozza, es ezzel

giogýchad az Maýath, keoffed vele.

Ammoniacomoth ha megh ach chak magathis eonný, ýo, ha kéteod vele vgh is haznos.

(Hepatis Inflammatio)

### **Maýnak Twzefwleferél.**

(Oka) Maýnak twzefwlefe az, mýkor az veer egý rezeben az Maýnak eozwe gýwlwen feol gýulad. Lezén penigh ez, mýkor az Ver vagý bweolkeodefebol vagý vekonfagabol vagý bufulafabol, vagý eréffegebél, vagý kwlfeol okoknak kezérfétefebél, modnekwl az Erekebeol el ký omolwan, az Belleo tagnak teftében beofeggel bele megýén, es akkor az eo helye kýwl az ver megh roffad es megh twzefwl, es az Hufos reznek allattýath kýben +209

ýmmar bele elegýedeoth, megh bantýa es megh veztégetý: Ez Twzefwlefebol gýakorta, vélgýes Seb is kéwetkeozýk. Elézér azert az ver el valtozýk rothadot rutfagga, es akkor vagyon az twzefwles: Az rutfagh ífmet az termezetzérent valo Meleghfegnek ýo voltabol, genýetfegge lezén: Annak ozthon az genýetfegnek eozwe gýwlefe mondatýk kelewennek. Az genýetfegh ozthon ký omolwan, marad ruth es vélgýes Seb hely. Ez fok valtozafnak rendýbél penýgh, mýnth azon kuth feobeol, fok vetkek zarmaznak, kýk mýwel hogý kwleomb kwleomb Newel Newezetnek, vgý mýndénýk gýogýulafnak mas moggýat kewannýa. Mýndénýketh penýgh ilýen ýeleokbeol eolmerhetný megh. Az Twzefwlefe nek ýeleý ezeok, Nagý Neheffegh. Es az ýob feleol valo oldal chýontok alath lewé hufnak faýafa, Melý faýas az Melý chýontýgh feol vagyon, mýnd az fattýu oldal chýontokýgh ala. Melý ký terýedwe vagion az oth ben rekédéth rutfagnak eozwe gýwlefe mýa, ký az Melýnek be takaro hartýaýath megh bantýa es zorýttia. Ez okbol vagyon lelékzet vetelnek nehez volta. Ees valamý kichýn horutas az melýben femmýt ký Nem vethný: Ez ýelékkel azerth es az faýdalmak[!] is helyewel kwlémbéoz, amaz Nýlallo oldal faýaftul, kýth hýnak Pleuritifnek. Az Maýnak twzefwlefeben, forro es erés betegfegh vagyon, megh elegýthetetlen zomýufagh, Nýewlnek[!] daraboffaga es repedézeze kýheoz vgýan pýnýz ragadoth, eleozeor Sarga zýnw, de az vthan fekete, Imélges, Etelnek vtalafa. Neha megh foýto Chýoklas. az Tefth gýakorta valo Saarnak el folýafawal megh rutýttatýk, az výzelet temerdék, vérés es zawaros, Neha Týkmoný zek zýnw Saarnak

okadafa, Neha rofdas z̄ynw, es ḡyakorta valo megh ȳndulth Szek,  
Mel̄yb̄el ozthon ḡyakorta Naḡy has m̄enes awaḡy veer has k̄ewetk̄ez̄yk.  
Ha az Twzefsegh pen̄ygh forro f̄el fualkodot dagadaffal  
vaḡyon, Betegsegh, feol ḡyuladas, Okadas es t̄eb Nehez yeleok  
vadnak, el vegre el fonnyadas es al̄βufagh keowet̄y. Ez̄ek m̄ynden̄  
twzefwlefnek yeleȳ vḡyan k̄ezeonfeḡeffek. De ha rez z̄erenth  
valo az Twzefwles, es az Māynak wregeben meḡȳen be, yeleȳ  
annak ezeok. Etelnek vtalafa. Im̄elges, zom̄yufagh, Sarral  
okadas, er̄fflen er̄elteteo Saros hafm̄enes. Az Bal felre valo  
fekwes Nehez, es az megh twzefwlt Māy dagadafa megh nem  
tecc̄z̄yk es nem tapogathato. Ha pen̄ygh az Twzefwles az Māynak  
feolf̄e horgas rezeth foglal̄ya el. leleokzet vetelnek Neheffege,  
horuth, es Nehez fāydalom vaḡyon, k̄y az Mel̄y ch̄yontāyth magahoz  
vonwan, azok is bantatnak, az ȳob felre valo fekwes  
Nehezb hoḡy nem m̄ynth az Balra, merth azzal m̄ywel hoḡy az  
megh bantatoth rez az fekwesben nyomattat̄yk, az Nyomaffal az  
+210

fāydalom eoregbeodyk. Es az dagadafa ennek Nylwan valo,  
f̄megh lathatnȳ. Azerth ez̄ek az yelek tecczenek megh mykor az  
Twzefwles naḡy es feleotte valo. De mykor kichyn, az yelek is  
akkor iḡen kichynēk, fok holnapigh is aal ez ḡyakortha. Mel̄yben  
az oldal ch̄yontok alat valo hufnak vaḡyon Nehez fāydalma, kyth  
ynkab eofmerhetnȳ megh az Nehezen valo leleokzeth veteltwl,  
hoḡy nem m̄ynth emb̄er megh tapogathatna. Mykor pen̄ygh az  
Egez Hafnak hufa Musculuffa, az az, hufa az k̄y eleo erekkel es  
ynakkal vetet̄et keorwl, az Māynak k̄y ter̄yedefetwl ch̄yak eo  
maga twzefed̄yk megh, az feolwl megh yrth yelekben chak egȳ  
fynchen, hanem az Betegsegh ha vaḡyon, ezth ynkab bantya az  
zaggato es ḡyakdofo fāydalom, es vḡyan k̄y tecc̄z̄yk az dagadas,  
hofβan zabafulan kyth meg is tapaztalhatnȳ, merth az k̄y ter̄yed̄et  
B̄er, ver̄effell̄yk es Hew.

(Eledele) Eledele effele Nyawal̄yaban esteknek ol̄y leḡȳen  
es affele, az k̄y az zorulafth Nytt̄ya, affelek pen̄ygh m̄ynd azok  
az kyk gȳenge eledeleok, es Nem ragok, m̄ynth az Arpa kafa es  
Mezes bor, es eh̄z hafonlok. Io eledel azerth effeleknek,  
az arpa kafanak k̄y fachyart lewe, k̄y ol̄yan m̄ynth az Tēy, kyben  
Apiomoth kel megh feoznȳ. Tyknak es kappannak megh f̄et  
leweis yo, mel̄yben petrefelm̄eth feoztenek megh. Itala leḡȳen  
Mezes Bor awaḡy Arpa v̄y3, vaḡy katankoro v̄y3, ol̄y az Mel̄yben

katankorot feoztenek megh.

(Abfcsesus) Mýkor ozton kelewennýe lezën az Twzefwles, es az megh rothadoth ruthfagh genýetfegge valtozýk, a faydalom, es az Betegfegh megh éregbeodýk. gýakorta modnekwl valo dermedé hýdegék bantýak megh, kýth ozton az hewfegnek eoregbeodefe kéweth. Megh gýwlwen ýmmar az genýetfegh, mýndénék megh laffodnak, es az forrofagh is megh kýffebbédýk, de azerth az betegnek ereýe ýnkab el zakad, es lezën az pulfus kichýn, es (Pus) lankadoth, Lezën gýakor el zakazkodafa is az Betegnek. Mýkor penýgh megh fakad az kelewený, es az genýetfegh ký omol, az é vndok bwzýwel az Szýw el bamlatýk, ký ozton fok el baggyadaftth es el aýulafth hozwan, az Betegéth ez výlagbol el vizý, es ebbeol ozton senký megh nem gýogýulhat soha is. De mýkor az kelewen kichýn, es az Eré helýen vagyon, az genýetfegh neha okadaffalis ký vettetyk, awagy az výzeleth awagy az Szek altalis el megýén.

(Vlcus) Az kelewentwl leoth Seb penýgh az Melýbeol ýmmar az genýetfegh ký folt, mýwel hogý Eledellel vntalan mofatýk es aßtatýk, attul eo megh roßfad, es soha megh nem gýogýulhat. Akkor azerth az melý verth az Maý chýnal, igén vetkes Nem ýo, +211

es azzal az Tefth nem taplaltattýk, hanem ýnkab el aß, az hafnak ménéfe, rothadot, vndok es aluth verrel elegý, es Neha olýan mýnth ha valamý el olwadoth deognek az teste volna. Az výzelet is penýgh elegý rutfaggal es vndokfaggal. Ha penýgh az, hafnak hufanak az kerwletýben mehet be, mýndénnel gonozb es Nehezbe betegfegeoth tudný výz korfagoth tamazth, ký az Agýeknak es az Cýomb keozýnek Neheffegewel es dagadafawal lezën nýlwan valowa, hogýha ereýe annýra hathato lezën.

(Oruofsagok) Arpa lýztéth egy latoth, uncia j, Bifalmanak hufat megh térwe, drachma, 3. Feýer wrméth, Sarkerepnek výragath, ana drachma, 2. Len magoth drachma j. Rofa olayth, Býfalma olayth, zeekfw olayth, Feýer wrém olayth, ana uncia j. Iuncus odoratufth drachma, 2, Eczetéth uncia 2, ezéketh chýnald eozwe flaftrum moggýara, kéld az Maýra melegén. Rofath, vthýfwet, Feýerwrméth, zeekfweth feoz megh výzben, march rahat bele es teod az maýra melegén, ezt gýakorta chýelekéggýed. Ezeoknek megh veoth výzék is zýnthe olýan ýo. Fýgenek chak az belfeo hufath vegý drachma, 3, Oborban aztas megh ýo modon Mýrrhat, es abbol is vegý, drachma, 2, Stýraxoth Maftixoth,

ana drachma, 2. Sarkerep vÿragath, Feÿer wrmêth, Zeekfweth,  
ana drachma. j. s. Saffranth drachma. s. Bÿfalma olaÿth, Maftix olaÿth,  
Rofa olaÿth ana uncia, 2, ehêz tegÿ tÿzta vÿazth, es Fenÿw vÿazt is  
az menÿ elegh, chÿnalÿ beleole ragado flaftromoth, kend ÿrhara,  
es ragazd az Maÿra melegên. Ezt vgÿan tudnÿ kel embêrnek  
hogÿ awalamÿkor az Maÿ vagÿ az Lep megh twzefêdÿk, hÿdegên  
femmÿth rea nem kel tennÿ, hanem mÿndênt melegên.  
Rofa vÿzeth, Dÿzno keknek vÿzeth, ana uncia, 12. vêrês  
rofath, Spodiomoth az az, Elefanth chÿonth, patÿkaban megh  
talalnÿ, Feÿer Sandalom fath, vêrês Sandalom fath, ana drachma. j. teord  
porra az kÿ arra valo ezêkben, elegÿch eo3we az vÿzekkel, march  
ruhath ebben, es melegên teod az Maÿra.  
Bÿfalmath Negÿet awagÿ êtêth feoz megh rofa vÿzbe es  
Eczetben, de az rofa vÿz harom annÿ legÿên mÿnth az Eczeth,  
mÿkor azth ÿol megh feozêd, vegÿ abbol egÿ fontoth, ehêz tÿmporalÿ,  
Feÿer Sandalom fat, vêrês Sandalom fath porul, vêrês  
rofath, Spodiomoth, ana drachma, 2. Rofa olaÿth az menÿ ehêz elegh,  
chÿnalÿ ebbêl flaftromoth, kend ruhara es teod az maÿra  
melegên.  
Zeekfweth, Sarkerepêth, kaproth, Feÿer wrmêth, ana manipulus. j.  
Len magh lÿztooth, Bakzarwo feonek magwanak lÿztÿth. Arpa  
lÿztêth, ana uncia, 4, az fweket forrald megh vÿzben erêffen az menÿ  
ahoz elegh, vgÿ hogÿ fele el apaggÿon, têrd eo3we mofarban az  
zerzamokath. Ees ves annÿ Rofa es zeekfw olaÿth bele az menÿ  
+212  
ahoz elegh, chÿnalÿ flaftromoth, keofd az Maÿra melegên.  
Rofa olaÿth, Edes mondola olaÿth, Len magh olaÿth, awagÿ  
healt len magoth, teord eo3we ezeoketh, ezzel kennÿed melegên  
az Maÿath.

### **Ha Genÿetfegêth hanÿ es okadÿk.**

Ha mÿkor arra megÿên az dologh, hogÿ az Betegh genÿetfegeoth  
kefd kÿ hannÿ es okadnÿ, Feÿer Malwanak gÿeokereth, uncia,  
3, Bakzarwo fwnek magwat. drachma, j. s. Lenmagoth, drachma. j. s. Feÿer  
malwa leweleth, Eoregh Malwa leweleth, ana manipulus. j.  
Fÿgeth, 6. forrald vgÿ megh vÿzben ezêketh hogÿ megh lagÿulÿanak  
ÿol az vthan teord megh, chÿnalÿ lagÿ flaftromoth, es têd  
az Maÿra melegên.  
Arpa lÿztêth, Bakzarwo fw magnak lÿztÿth ana drachma, j. s. Feÿer  
Malwa gÿeokereth, uncia j, Feÿer liliom gÿeokereth drachma, 3. Len magoth,

drachma, j. zeekfw v̄ragoth es Sarkerep v̄ragoth m̄ynd az ket felebeol, manipulus. s. forrald ez̄eket v̄zben m̄ynd add̄ygh a m̄ygh megh f̄wrwd̄yk. Az v̄than teḡy eh̄z zeekfw olāyth, uncia, 2, Fēyer liliom olāyth, uncia, 3. If̄meth forrald v̄yonnan eōzwe, ebb̄el ch̄ynal̄y flaf̄tromōth, es keof̄d az Māyra meleḡen.

#### **Māynak h̄ydegwlefer̄el.**

Sarga Liliomoth akar m̄y modon veoḡyed, vaḡy Eteiben vaḡy ŷtalban m̄ynd ŷo.

Z̄ekf̄weth āzonmodon akar etelben akar ŷtalban v̄eḡyed m̄ynd ŷo.

Reubarbaromoth teor̄y megh, eleḡycz eōzwe tenḡer̄y z̄leowel, az̄th eḡyed.

Bech̄y fweth, awaḡy Narduf̄th teor̄y porra, es az̄th iḡyad ŷo Borban.

Fen̄yw fanak, awaḡy Fekethe fen̄ywn̄ek az lewelet t̄erd megh, es ŷd megh Mezes borban, akar v̄zben.

Amomumoth feoz megh Borban es ŷd megh.

Sp̄ycanardoth f̄ez megh borban, ŷd megh meleḡen.

+213

#### **Māynak kemen̄ȳēdefer̄el.**

Armoniacumoth, uncia, 4, Saffranth drachma, 5, zeekfw olāyt uncia, 8. kek liliom olāyth, uncia 8. eleḡych eōzwe, ch̄ynal̄y flaf̄tromōth, k̄ēfd az Māyra meleḡen.

Apiomnak k̄y fach̄yart leweth, libra s. Apiomot megh t̄erwe porul, uncia, j, Eczet̄eth libra s. Fa olāyth, uncia, 2, Serapiomoth, drachma, 2.

Armoniacumoth porul, drachma, 3, eleḡych ēzwe ez̄eketh eftwe, es eḡy

Ēyel al̄yon vḡy, reggel feozd ann̄yra, hoḡy fele el apagḡyon, az v̄than teor̄y porra Sarga liliomoth, az men̄yth eh̄z elegnek aranzas, eleḡych m̄ynd eōzwe, es k̄ēffed meleḡen az Māyra.

Saffranth, Narduf̄th, Caffia fāyath, ana drachma, 2, M̄yrrhat, C̄yperuf̄th,

Cicoreanak az ḡȳekereth, ana drachma, j, t̄ȳzta mezet az k̄ynek tāytekat el hantad, drachma, 16, eleḡych eōzwe ez̄eketh, m̄ynd̄en napon ebed eleoth ket vaḡy harom orawal ebben eḡy moḡyoron̄yth eḡyel megh.

Ammoniacomoth ha chak magath ez̄el megh is, es ha chak magawal k̄ēteod is, iḡen ŷo.

#### **Māynak fāyafarol. (Holimos, Iecoris dolor)**

Sarga liliomoth feoz megh Edes borban, az̄t aḡgiad ŷnn̄ya meleḡen.

Feÿer wrmêth, Tengeorÿ zeoleoth feoz megh borban, azt ad  
ÿnnÿa, az Maÿra is keofd azth.  
Kek liliomnak vÿragabol chÿnalt olaÿal kennÿed melegên  
az Maÿath feolwl. Mondola olaÿ is ÿo, Laurus olaÿ is ÿo.  
Apro Boÿtorÿanth feoz megh Borban, awagÿ az leweth  
fachÿard kÿ, ad megh ÿnnÿa.  
Edês pomagranatoth, awag Tengêrÿ zêleoth, awagÿ  
fÿget agÿ gÿakortha eonnÿ.  
Eoregh Malwanak fachÿard kÿ az leweth, elegÿch êzwe Mezzel,  
ad megh ÿnnÿa.  
Eoth lewelw fwnek fachÿard kÿ az leweth, es ad megh  
ÿnnÿa.  
Bÿfalmath, Arpa lÿztheoth, Bakzarwo fwnek magwa lÿztÿth,  
feoz eo3we, chÿnalÿ lagÿ flafromoth, kêfd rea.  
Len magoth healÿ megh es teorÿ megh, Mezzel elegÿch  
eo3we, keofd az Maÿra melegên.  
Len magoth feoz megh Edês Borban, chÿnalÿ ebbêl lagÿ  
flafromoth, keofd az Maÿra melegên.  
+214  
Fÿgeth, Arpa lÿztêth ÿo Borban feoz eo3we, chÿnalÿ lagÿ  
flafromoth, keofd az Maÿra melegên.  
Mogÿoroth agÿ fwtwe megh eonnÿ.  
Legh eleozêr feoz fekete gÿoparth megh vÿzben, es zeekfweth,  
azzal parolÿad. Annak vthanna kend Laurus olaÿal megh. Az  
vthan az rutath fêzd megh Mezes vÿzben, chÿnalÿ ez keozze  
mondola olaÿth, ebbêl ozton chÿnalÿ flafromoth, es keofd az  
Maÿra melegên. Ha ez nem haznalna, Maÿfwnek kÿ fachÿart  
leweth egÿ fontoth, vadkek leweth, Salata leweth, ana libra j. vÿolanak  
vÿragath, uncia j. Thengeorÿ zêleoth, uncia j. Durancÿa zÿlwat, het  
zêmêth, elegÿch eo3we ezêketh, zwrđ megh, es az megh zwres  
vthan az menÿre akarod edeofÿch megh Nadmezzel ÿowal, ebben  
Sÿrup lezên, Enhera es vachora vthan is, agÿ ÿnnÿa ebben, uncia, 6.  
awagÿ uncia, 8.

### **Az Eperêl.**

Az Epenek hoÿagath foglalÿa el, es vagÿon effele Nÿawaliaya.  
Megh zorulas, Megh teles igên, Ees megh weressêdes. Az megh  
zorulafa vagÿon vagÿ azban az Mênételben, melÿ zolgal az Maÿrol  
eo rea, awagÿ vag'on abban az mênételben, az melÿbeol az  
Bellê rezekre kÿ omol. Mÿnd az ketfele nÿawalÿaban, az has



kemeny es resten zolgal, az ganyok feyerék, az vyelet Sarga es temerdeok annyra, hogy neha vgyan megh feketwl. Az Saar awagy az Epe, ha verrel elegy az Testnek zynere ky omol. Saar vyz folyaffal az egez testh megh rutyttia. Az elfe reonden valo megh zorulas mya, az Epe hoyagh megh wrefseodyk. Az vtolfoban az Epenek fokfaga ky terwl, es fok nyawalya kewetkelyk.

Az Epenek hoyagaban gyakorta ke Newekeodyk fekete, ky oly kenyw hogy az vyzben ha veteoth feon lewegh, es nem bal ala mynth az vefeben awagy az vyeleth hoyagaban termeth keo.

Lezen ez az Sarga Saartul, ky az eo helyeben fokaygh megh zorulwan es ydeyen ky nem wrefswlwen, hanem vyonnan valo folyaffal megh tebbwlwen, feoleotte igen megh kemenyeodyk. Ez penygh akkor lezen mykor az Epe hoyaganak mynd az keth menetely be zarlodyk es megh zorul. Ennek byzonjos yeley nynchenek, Nehez betegfeggel synchen, azerth hogy nagy tytkon leheth ez Nyawalya. De lehet ketfegh az olyan beteghez, az ky fok wdetwl fogwa volth Saar vyzzel el folywa. Egy Ven Embor az haragra feolotte feol georyede volth, kyth halala vthan fel meteltenek az Doctorok, Es ahol aal az Epe mynd hoyagostul oth egy keowet talaltanak, De mynd Epeyet, mynd +215

hoyagath megh emeztette volth. Seoth az regy Saar el folyas mya is, hafmenes yndulwan, lattatoth ez hogy az zeken kewek meonthenek ky az emborbél mynth egy arpa zem akkorak.

Az Epe awagy az Saar az eo maga hoyagaban Neha annyra megh Newekeodyk es megh fokaful, hogy az hoyagoth feolotte naggya teryty. Es akkor Neheffegnek terhewel, Nyomaffal, es fuytaffal bantatyk, Befegeffel, gyuladaffal, zomyufaghal, haragra yndulaffal, es ha az vgyan megh rothad ozton, keozben keozben vetteteoth hydegh borzogataffal es leleffel. Ebbel igen Nehez Betegsegeok tamadnak, mykoron az ky omol. Merth az hoyagh mykor telyeffeggel megh wrefsedyk, ees mynden Sarath, Epeyeth ky aggya ky eonthy, vagy Saros okadafokath, Saar bantafokath, Has meonefth, ver hafth, vagy ehaz hafonlo Nyawalyakath yndyth. Igen fokban holtanak megh, kyketh mykor feol meteltenek az doctorok, halalanak egyeb okat nem talaltak, hanem az Epe hoyagnak megh wrefswlefeleth telyeffeggel.

### Az Leprél.

Az Lepnek legh nagyob Nyawaliaÿ ezék, Terwlé dagadas, megh zorulas, Kemenÿ dagadas, es Megh Twzefwles. Az Lepnek allattÿa rÿtka es Nÿulo, igén kewes okbol megh terwlheth, Es mÿwel hogÿ eo arra rendeltetéth hogÿ az vernek Seoprwÿeth be veogÿe, ezthis de egÿeb rutfagokatis kënnÿen be bocÿath, kÿwel megh telwen megh dagad, fokkal gÿakrabban awagÿ hamarab hogÿnem mÿnth az Maÿ, es kemenÿ dagadafnekwl. Az dagadas akkor megh teccÿÿk az oldal chÿontok alath Bal felél, el nÿulth de nem magas, kÿ gÿakortha az Lepnek allattÿanak formaÿath tartÿa megh, de Nÿha mÿnd az egez oldal chÿontok alat valo hufth is megh téltÿ, es el megÿén mÿnd az keoldeokÿk, es ez artalmas allat be megÿén az Cÿepéÿ hayban is mÿndénwe. Ez penÿgh kwleomb kwlémb fele: Nÿers, vÿzes, es Nÿyalas Nedweffegh folÿ oda neha, az olÿanoknak kÿwaltkeppen az melÿ Embeoreok Nedwes awagÿ Tohoz keozel valo helyékén laknak, es az kÿk fok hÿdegh ÿtallal es Nedwes parekkal elnek, azoknak is kÿk hÿdegh, Nedwes, es hozzu betegfegbeol gÿogÿultanak kÿ. Gÿakorta ÿnkab az Mord kedwetlen es feold termezettw Nedweffegh, kÿ az vernek Sara es feoprwÿe az Lepben be ragattatÿk. Oth megh fokaful, azerth merth awagÿ fok volth affele az verben, awagÿ hogÿ az w termezeth zeorenth valo megh wreffwlefe, kÿnek vagÿ az gÿomorra vagÿ az hafra zokot leonnÿ ménéfeneÿk[!] +216 megh vagÿon fuladwa. Ennek azerth megh gÿwlefe eleozér megh Nÿulth dagadafth zéréz. Ennek Ieleÿ, Nehez es gÿakor lelékzeth vetel, ÿeleofben dologban es futafban, awagÿ mÿkor az ÿob oldalra fekÿÿk is, Merth az Lepnek megh terwlefe, ÿeleofben. mÿkor Etellel tele vagÿon az gÿomor, az Dÿaphragmath, azaÿ, az Erés ÿnas hufth, melÿ az Szÿweth es az Twdéth, az Maÿtul es Leptwl ketfele valaztÿa, Megh nÿomÿa. Az Etelnek kewanafa megh aal, de az gÿomor nem emeztheth, melÿbeol Nÿers es vÿzes emeztetlenfegeh ideftowa laab, kÿ mÿa gÿakorta az Szaÿ Nedwes, es fok pékes lezén. Sok Szél ÿar es wth kÿ feolwl es alol, awagÿ az Bal feleol valo oldal chÿontok alath valo hartÿaban, hufban, fok korgas es zeorges hallattatÿk, kÿ mÿndéneofwlfogwa vagÿ az gÿomorban, vagÿ az Eoteodÿk temerdék hurkaban melÿ az Lephéz keozel vagÿon, gÿwlth. Ez Nedueffegnek paraÿatul az Szÿw megh bantatÿk, es az egez tefth, réfth erételen es megh

lankadoth lezën, es neha valamÿ laffu el aÿulaffal is megh bantatÿk. Feonek nehez volta, zokatlan aluzekonfagh, es az Nehez es zawaros vagÿon, Refthfegh, felelëm, tunÿafagh, femmÿwel nem gondolas, es mÿndënnek megh vtalafa vagÿon. Halwanÿ, felrezent valo kek awagÿ teftnek mÿndeon rezenek, de kÿwaltkeppen az Orczanak ruth vndok zÿne vagÿon. Ezëketh penÿgh akkor chÿelekeozÿ, mÿkoron az Lepben, az természetzërent valo Melancholia bwën vagÿon, kÿ iollehet az vernek fëprwÿe, de azerth lagÿan es vgÿ mÿnth folhato vgÿ marad, merth kwleomben az vekonÿ Erechkek altal, oda nem folhatna.

Mÿkor penÿgh az Melancholianak lagÿ folÿhato bëfegës volta, az eo ÿdeÿe koran kÿ nem tÿztuland, az Megh temerdeokeodÿk, es akkor az apro Ereken es az leleok lako Ereken is megh zorulafth chÿnal. Es ettwl vagion az Neheffegh az oldal chÿontok alat valo hartÿaban Bal feleol, awagÿ Neha faÿdalom is az Lepben. De mÿkor fok lezën az Melancholia, nem chÿak az Ereket, de mÿnd az Egez Lepeth megh teoltÿ tele, es el terÿtÿ, es annak vekonÿ reze el ozolwan, az temerdeok reze oth marad, es az Lep mÿndeoneoftwl megh zorul.

Ez ozthon az hewfegnek awagÿ Melegfegnek ereÿewel ÿnkab ÿnkab temerdeokeodÿk, es laffan laffan az Lepnek megh kemenÿëdÿk dagadafa mÿnth az kë. Ez penÿgh lezën attul, mÿkor az dagadafth ecchëpne fem gÿogÿttÿak, awagÿ ha gÿogÿttÿak is, de nem ÿol giogÿttÿak vetkes orwoffagal. Ez lepeth az kemenÿ dagadas neha mÿndeoneftwl maga allattÿath foglalÿa el, Neha penÿgh az këzel valo rezekre is kÿ megÿën, annÿra hogÿ az hafnak telÿeffeggel az Bal feleol valo rezeth mÿnd el foglalÿa +217

es be teoltÿ. Ez <ozton> fok wdeore lezën, es nem olÿan hamar mÿnth az Nÿulo es magatul valo dagadas, Sha nÿomod nem enged femmÿth, es az magatul valo dagadafnak nÿawalÿaÿnal, Nehezeb es Nÿlwan valob nÿawalÿakath zëreÿz.

### **Lepnek faÿafarol.**

(Dolor)

Lepebelÿ nÿawaliaÿa az kÿnek vagÿon, annak Etel vthan igën haznos okadnÿ, es ha annÿ wdës hogÿ megh leheth, igën ÿo Ereth raytha vagnÿ, az Newetlen es kÿs vÿa keozeoth az Bal kezen. Toabba ezth igën megh kel tartanÿ, hogÿ az Lepnek akar mÿchoda Nÿawaliaÿa legÿën, de mÿndën keoteftth melegën kel

rea ténný. Vyzeth penygh egý chéppeoth fe igýek az olýan Embér.

Ha kýnek chak faý az lepe, es mas nyawaliaya az Lepnek nýnchen, azth kek liliomnak výragabol chýnalth olaýal kel melegén kenný. Awagy Laurus olaýal. Awagy feýer liliom olaýal Melegén.

**Lepnek fzorulafarol: rekedefrél.** (Obftructio)

Valamýnemw orwoffagokath az Maýnak zorulafarol ýrtunk oda feolyeb, azok mýnd haznos orwoffagok az Lepnek is megh zorulafarol, mýnd kwlfé mýnd belfé orwoffagok.

Agaricumoth Mezes eczettel elegý, agý ýnnýa egý Nehezekéth. Kapothnakoth feoz megh borban, azth igýa gyakorta de melegén.

Eorwen gyékereth teord megh, az porath erés oborban ad megh ýnnýa.

Vérés kapoztath feoz megh, annak az leweth igýa.

Ceclat feoz megh eczetben, azth aggyad eonný.

Vérés Bagoly Borfoth feoz megh, annak igýa az leweth melegén.

**Lepnek kemenýwleferél.**

Az Lepnek kemenýeodefeth, awagy kemený dagadafath az Magyarok Raztnak hýiak.

Ammoniacomoth agý akar Etelben akar ýtalban, merth megh lagýttýa az Lepnek kemený dagadafath.

+218

Farkas almat Teýben es vayban feoz megh, ad ezth enheýra ýnnýa melegén, el ozlattýa.

Mezzel kend megh kýwél az lepeth, Sowel hýnch be feolwl, az vérés hagýmat zep kerekén metelyed, ragd rea, es keofd be ereoffen.

Féldý Teokeoth Fýgewel feoz eozwe, ebbél chýnalý flastromoth, keofd rea melegén.

Ebzéleonek fachýard ký az leweth, march ruhat bele, melegén, es teod az Lepre.

Zabot feoz igén ereoffen megh, teord eozwe ýol o haýal, kend ruhara es keofd rea melegén, harmad napýgh alýon raytha, ezth mýwelýed egýnyhanzor. Annak vthanna az zab keweth vagdald aprora es feozd megh eréffen, egýnyhanzor abban feoreoffed.

Belend fwnek Leweleben nap tamadat eléth zakaꝛ  
Heteth, kéfd az Nap az Raztra, Mafod napon zakaꝛ hatoth, nap  
tamadat eleoth, teod az raztra. Harmad napon zakaꝛ Eotéth, es  
aztis chýnald rea, Negýed napon zakaꝛ vgýan az wdében Negýet,  
es keofd rea, Eotédnapon zakaꝛ harmat, Hatodnapon ketteoth,  
Hetednapon Eggýeth, de Nap tamadat eléth mýndenkoron, Býzonnýal  
hýggýed hogý ífthen megh giogýth.

Tormanak ruha altal fachýard ký az leweth, téd kwlén egý  
fazekban, teorý retkeoth megh es fachard ký annak is az leweth,  
de keth anný legýén az reték lew, Veres hagýmanak is fachýard  
ký az lewet, de ez mýndénýknel kewefeb legýén. Feoldý Bozزانak  
ký fachýarth lewe ýs legýén keozthe. Az mený az reték  
lewe, télch keth anný egéth borth reaýa, ves týkmoný feýerth  
bele. Temfloth eges ýo bwén, es megh teorwe azth is vefd bele,  
Bechý zappant fýkarolý keozýben, ezéketh elegých ýol eoꝛwe,  
ezzel kennýed az Lepeth melegén.

Géreogh dýnnýeth mýnd heaftul takarý teꝛtaban, fwfd megh  
keménczeben, az dýnnýenek belý mýnd výꝛꝛe leꝛén, abban agý  
ýnnýa mýndénnapon az kýbe razth vagýon, ký vezthý beleole.  
Frater gégý Kenchtarto Barath orwoffaga.

Tekenés chýgath, rakot mýnd heaftul, Baraný faggýat,  
výazth egýenlé mertekkel, téry eoꝛwe eréffen, téd fazekban,  
télch bort rea, feozd eréffen es zwrđ megh, annak az feolý megh  
aluzýk, aꝛꝛal kennýed melegén, Kun gothard orwoffaga.

Feýer Malwanak veod výꝛeth, abban reggel ees  
eftwe agý ýnnýa egý kalannal. 3érés Ambrus.

Kechkenek ganeýath feoz megh Teýben, kend ruhara keofd  
az raztra melegén. Probalt orwoffagh ez, Krechmer ýanos altal.

+219

Eorwennék gýeokereth teord porra, egý nýhan napigh abban  
agý ýnnia borban egý penꝛ nýomonýth megh, nagýoth haznal.

Eoregh chýalanth, Ké rontho fweth, Deakul parietaria  
Newe, Feýer Malwath, ana manipulus. 4. ezéket feozd megh egý kewes  
výꝛben vgý hogý az výꝛe mýnd el apaggýon, mofarban teord megh,  
elegých ehéz Arpa lýꝛteoth az mený elegh, chýnalý flafromoth,  
keofd az lepre de melegén.

Kýs feold Epeýeth, Lepfweth, Rutath, ana manipulus. j. Tamarifcus  
gýékereth, uncia j. feozd megh erés ecꝛethben, ennek az leweben  
march Spongýath, Melegén téd az lepre.

Faÿ Bozzanak Nÿers leweleth, Saar kerepeth, vegÿ egÿ mertekkel, Aloes harmad rezenÿ legÿen, ezeoket tÿrd eo3we Eczettel, kend ruhara es keofd rea melegÿn.

Apro Boÿtorÿanth feoz megh Borban, ad azth ÿnnÿa. Ez penÿgh olÿ hogÿha fokaÿgh elne e3zel, mÿnd el emeztene telÿeffeggel az Lepeth.

Faÿ Borofÿannak leweleth feozd megh Eczetben, az vthan fachÿard kÿ az Borofÿannak az leweth. Thamarifcufnak awagÿ gÿm Nÿelwnek vÿzeben elegÿthwe agÿ abba ÿnnÿa egÿ kewefeth. De mÿnek elÿtte ezth megh adnad ÿnnÿa, ÿarÿon ÿdeftowa az eleot az Raztos embÿr hogÿ megh melegwlÿen.

Feÿer wrmÿth vagÿ kaproth Thamarifcufnak gÿeokerewel eggÿwth, feoz eo3we fa olayban, es elÿzÿr e3zel parold megh az Lepeth. Az vthan chÿnalÿ ÿlÿen flaftromoth. Hÿm Farkas almath, Borofÿan gÿÿekerenek heath, Muftarth, ana uncia j, Fÿgeth huzath, az zerzamokath tÿrd porra es zÿtald megh, az vthan mÿnd ezÿket fÿzd megh Mezes eczetben, ebbeol chÿnalÿ flaftromoth, teod az Lepre Melegÿn, tarch mÿnd addigh raÿtha, valamÿgh az Lepnek kemenfege el megÿen.

Eb zÿleoth, zanototh, Fekete Nadalÿ fweth, fÿz ÿol ÿ3we folÿo vÿzben, ebben feorÿzzed, de ne legÿen igÿen hew. Az feordÿ vthan: Ebzÿleonek es zanotnak lewelet fo3d le, eo3d megh forro Borral, keofd az Lepre, De elÿzÿr háromzor fÿrÿggÿek megh, reggel, delben, Ees eftwe, es vgÿ keofd be e3zel. Az feordeoth penÿgh Nÿers vÿzzel megh ne elegÿched, hanem chÿak az fwekÿen fÿth vÿzben feorÿzzed kÿlench napÿgh, es chÿak mÿndÿen e3czakara kel be keothnÿ.

+220

(Inflammatio) **Lepnek Twzefwleferÿl.**

Megh twzefwles nem gÿakorta lezÿn az Lepÿn, merth az Tÿzta ver az kÿ oka az Twzefwlefnak, oda nem gÿakorta de rÿtkan hath. Ha penÿgh valaha megh teortenendÿk, hafonlokeppen (Oka) es azon okokbol mÿnth az Maÿnak, lezÿn az megh twzefwlefe. Gÿakor ees forro Betegfegeh vagÿon, az Nÿelw feketellÿk, megh olthatatlan zomÿufagh vagÿon, Etelnek vtalafa, az Bal feleol valo oldal chÿontok alat valo hufnak kÿ terwleffel valo dagadafa. Mozgo faÿdalom. Az ÿobra valo fekwes Nehez es Nÿha az Balra is, es tÿb fele nÿawalÿak is bantÿak az Bal felet, mÿnth zÿnthe az Maÿ twzefwleferth az ÿob feleth. Ha

penygh az vernek tÿzta voltatul volna is az megh twzefwles, de  
azerth az helynek termezetytwl vgyan vonzon magahoz az Melancholicuffaghoz  
illendeo nyawalÿakban, kÿt ha keleweny kÿweth,  
awagy abbol valo Sebÿfwles, nem egyeb okokerth lezÿn,  
fem mas yelÿkbeol nem eofmertetyk megh, hanem azonokbol az  
mÿnth az Maÿban talaltatyk.

(Oruofsagok) Valamelÿ orwoffagokat megh yrtunk oda feol az  
Maÿnak Twzefwleferÿl, mÿnd haznofok azok az lepnek is. Ha  
azerth nem feoleotteb valo lezÿn, igÿn erÿs oborth fa olaÿal elegÿch  
eozwe, melegÿn ytafd feol ezth gyapottal, fteod az Lepre.

Ha penygh nagy az hewfegh, rofa olaÿth, Bÿfalma olaÿth, zeekfw  
olaÿth, ana uncia, 2, igÿn yo Eczeteoth fel latoth, elegÿch eozwe ezÿketh,  
ezzel kennÿed, awagy ha melegÿn parlod is vele, igÿn yo.

Chÿpke tÿwÿfnek leweleth es Bÿfalmath fÿz megh fa olaÿban,  
feÿer wrÿem es Chÿombor is legiÿn kÿzÿtte. Ezzel kÿffed  
awagy parolÿad melegÿn.

Zeleo vezzÿnek hamwath, rutath, elegÿch eozwe rofa eczettel,  
azzal kennÿed be.

Tamarifcufth feoz megh borban, ad azth ynnÿa.

Zarka lab vÿragath tÿrd megh, ad megh borba ynnÿa.

Tamarifcufnak gyëokereth, uncia, 2. Eczeteoth, uncia, 6, vÿzet libra j.  
az gyëokereth teord yol megh eleozÿr, feozd eozwe hogÿ el  
apaggÿon harmad reze, ebbeol ecczÿr ecczÿr, uncia, j s. agÿ ynnÿa,  
es ezth gyakorlÿad.

Fÿgeth feoz megh Mezes vÿzben, teord eozwe feÿer wrÿemel,  
keofd rea.

+221

**Az Fekete Sarrol.** (Atra bilis)

Az Fekete Saar, ygÿn fok Nyawalÿaknak chÿnaloÿa, zokoth  
megh gywlnÿ az Lepben, es egyeb keozel valo mas helyekben is.  
Lezÿn penygh az Sarga Saarbol, kÿ megh eghwen es artalmas (Oka)  
termezetwe valtozwan, vagÿ vgyan magatul az Leptwl zÿtatÿk  
be, vagÿ az Maÿnak Ereÿetwl az Lepben, Es neha az gyomor  
alath valo kÿwer Hufban, vagÿ penygh az Beÿl kÿzeoth valo Inas  
erÿs hartÿakban, Melÿek ynneth kÿwl az Belt eozwe ragaztÿak,  
be tolyatÿk. Egyeb aranthis penygh, Ez fekete Sar lezÿn az termezeth  
zÿrenth valo Melancholiabol, kÿ regtwl fogwa az Lepben  
bele ragazkodwan, az Melegh eledellel, hewfeggel, munkawal,  
awagy vgyan az regÿfeggel is, gonoz fekethe Sarnak termezetyth

vezý feol, kýth az Lepnek dagadafarol valo ýrafunkban megh ýecczëttwnk. Ez Fethe[!] Sar gyákortab dagadafnekwl, igën rýtkan vagion dagadaffal, merth az termezeth azth nem engedý.

Nýnchen azzerth az Bal feleol valo chýontok alat femmý dagadas es femmý terýedes. de az oldal chýontok alat valo husban nagy hewfegh vagyon, ýeleofben mýkor bort ýzýk az embër vagý melegh eledelth ezýk, tamad fok Szel es Beofeogefeok, ký zýnthe vgý rotýogh, mýnth a mýkor az Twznel az vaffazekban az výz rotýogh, Merth fem az Nýal fem az egýeb Nedweflegék hafonlo Szelet nem chýnalhatnak az Eteltwl mýnth ez Fekete Sar. Az oldal chýont alat leweo husban mely leleok lako Erek vadnak es az këldeok feoleoth, azok megh terwlnek, es feolëtteb vernek fël, Szýwnek Nagý es gyákorta valo dobogafa lezën, es Neha az el aýulas is megh teortenýk. Ha mýkor penýgh az para feol megýën az feoben, az orchýa twzefleggel véreoííedýk megh, az elme el fordul rettegeffel, felelëmmel, es zomorufaggal gýeotretýk mýnth a ýmmar vgýan megh kellene halný, es Nem volna femmý remenfegh az Elethëz.

**Az Bel keozët valo hartýarol, es (Mesenterium  
Gýomor alat ualo Këwer hufrol. Pancreas)**

Heaban valo Nedweflegéknek anny foka faga gýwl neha, hogý az termezettwl arra rendeltetëth tagokban es helyekben fem fer be. Es olýankoron, nem kewes reze annak az këlzel valo helyekben is be foly, legh nagyobban penýgh az gýomor alath +222 valo këwer husban es az kemený temerdeok Inas es erës hartýakban, kýk az Bel keozeoth vadnak, es az Belth erëffen tartýak hogý ala Ne effenek. Az kýknek azzerth gyákortha valo zabalafbol, mýnd az Sarga es az Fekete Sarnak is es az Nýalnak eozwe gýwlefe fok lezën, es azok ýo ýdeýen ký nem týztulnak, az Egeflegës es valtagh termezeth gyákorta azokath, az gýomor alath valo këwer husban, es az Bel keozeoth vala[!] hartýakban, mýnth alab valo helyekben az fw rezeknel, vethý: Azth penýgh telýeffeggel az Maýbol es lepbeol, aznak az Ernek agaý altal, az Melý Eer a megh emeztëth eledelth az gýomorbol az Maýnak wreffegeben ala vizý es zýia, kýknek nem az Belékben, de az Bel keozët valo hartýakban es az gýomor alath valo këwer husban vagyon az vegék.



Ezékén az helyeokén es hufokon wdewel kwlémb kwlémb  
 fele nedweflegék gywlnek, kük elézér Nyulo es lagy dagadafth,  
 az vthan zara7th, kyn wleoth es igén kemeny dagadafth chynalnak.  
 Oly igén kemennek talaltatoth Neha effele, hogy az keldeok  
 alath valo bellé rezekben, mynt ha Chyonth awagy ké newekédéth  
 volna, vgy ytelteteoth. Annakokaerth ha az Egez Has nagy  
 zeléffen es termezetywl dagadoth megh, es az myndén haborgafnekwl  
 vagyon, es hafnak regy megh allafa nekwl, vyz betegfegnek  
 gyanosfaga nekwl, honneth es my okbol tertenth az, igh  
 kel abban valaztafth teonn. Mykor az Haynak fokaafatwl  
 kyn wle az Has, mywel hogy az Hay az feolfé bwrheoz vagyon  
 ragadwa, kezzel megh foghatny es az Hafnak hufanak leleok lako  
 ereytwl el valazthatny es az hafnak teob reze el marad. De  
 mykor az dagadas az hafnak hufanak leleok lako ereywel eozwe  
 oltatoth, azth megh tapogathatny, Sha nyomod, Sha nem nyomod  
 is gyakorta fay, merth az a rez erzekénfeggel eppiteteoth fél, az  
 Beleoket megh nem zoryttya, es az hafnak ménéfeth is megh nem  
 keflely. Az Bel kézet valo Inas hartyaknak penygh dagadafat,  
 mywelhogy Mellyen vagion oda be, kwleomben azth ezeben nem  
 vehetny, hanem nyomaffal. Nem fay merth az a rez Nem fayhat,  
 De az eo terhes voltawal Nyomwan es zorytwan, azt chelekézy  
 gyakorta, hogy az has réfth legyén, es az ganey kesébre mennyén  
 ala. Az dagadas penygh hogyha mynd az egez hartyath foglaltae  
 el. vgy annak chyak valamé rezeth, es melyketh nem foglalta  
 el. Lagy vgy kemeny legyén e, azth tapogataffal eofmerhetny  
 megh. Toabba az Belnek hartyaiban melyk Nedwefleghe bwélkeoggyek,  
 azth Nem tapogatafbol, hanem azokbol az yegyékebeol  
 melyet yrtunk az Mayban es Lepben leonn, eofmertetyk  
 megh, mely yelék ebben azerth kényebbek es fetetéfbek. Ennek  
 +223  
 penygh feteth voltha[!] hogy nem tuttak, es ezéknek ez rezéknek  
 bantafyth az regyek megh nem yrtak. fokaknak tudatlanfaga  
 volth oka. De e byzon dologh, hogy az Saarnak, az zomoru vernek,  
 hafménéfnek, verhafnak, Abrazatnak el vezefenek, laffu es  
 budofó hydegh leleféknek, es fok tytkon valo Betegfegéknek  
 okayth, ebben ez helyekben talalhatny megh.  
 Az ygaz Twzefwles lezén az Belnek hartyaiban akkor, mykor  
 annak Ereyth az ver megh zaka7tya, awagy altal ezy magath  
 raytha, es termezeth ellen valamely helyén eozwe gywlwen, megh

rothad, es oth megh genyettegűfwlwen kelewennye lezűn. Effele twzefwles nylwan valo faydalomnekwl vagyon, es chyak vagion valamű Neheffege. Az Betegfegh kűnnűen valo es lassu, zoműufagh nekwl es nehez bantafnekwl vagyon, az Betegűth sem eűthű műndeoneoftwl fogwa el le. Eleozűr vűrűs ruthfagh, annak vthanna az kelewennű megh lewen, feyer genyettefegh zarmazűk kű az hafbol az zekűn, de műnd az keth modu elegűűzleghe lezűn azerth ganeyal. Neha penűgh chyak tűztan kwleon, műkor az Twzefűfegh az Belnek vtolfű rezeű fele zaal, Merth akkor az genyettefegh az kűzel valo Eer altal, az Eotűdűk hufos temerdeok Belnek wregeben folű be, es tűztan chyak maga az genyettefegh, nagy bűfeggel műndűn faydalom nekwl adatűk kű, kűn sok fű orwos Doctorok chűodalkoztanak es vűrfűngűttenek is raytha. De ezth kűnűw volth volna megh eofmernűeok, hogű nem mafunnath, hanem az Belnek Inas hartűaűbol zarmazűk kű, Merth sem az megh twzefwlth Belűkbeol, sem az gűomorbol, nagy faydalomnekwl effele nem ywhet kű. Az Maűnak penűgh es az Lepnek twzefűgebeű, Nagy gűűtrű Betegfegh es műndűn nűawalűk vadtak nehezűfeggel, es ilűen chyak maganak valo tűzta genyettefegh kű nem ywheth azokbol, az vthanak holűbu voltaerth. Az megh bantatoth vesekis penűgh nem onneth, hanem az vűzelet altal tűztulnak megh. Azerth az hafnak wregeben chyak ez Egű Bel keozűt valo hartűa talaltatűk, kű az megh mondoth yeleokbeol az twzefwleűfel bantatűk.

**Saarnak az bűr ala kű omlafarol. (Ictericia Aurigo Arquatus)**

Sok Nűawalűkknak vagyon eredetűk az Maűtul es az Leptwl, merth azok az tagok es belű rezeű, az Nedwefűegűknek chűnalafaban es el oztafaban igűn foglalatofok. Azok penűgh, Saarnak kű omlafa Ees el folűafa, Fekethe Saar, Theűtnek el zaradafa. Az orcűanak gonoz abraűattűa, vűzkorűagh es annak rezeű. Az +224

Saar el folűas penűgh semű nem egűeb, hanem az Saros Nedwefűegnek, (Ieley) az Teűtnek feolfű zűnere valo kű omlafa. Ebben az zeomnek feyerű, es az vak zeomeok kűrwl valo rezeű, es gűakortha műnd az Egez bűrű alűa az Teűtnek, vagű halwanű, vagű feyer Sarga, vagű vűrűs Sarga zűnw Saarral megh eottetűk, Es ez Magűarul hűwattatűk Sargafagnak. Az Saarral megh folűatoth Teűth, nehezen verűtűzűk megh, hanem gűakor vűzketűűfel

bantatÿk, es mÿntha nagy terÿh volna raytha El Tunÿul. Az Elme es az Erteleom megh eltelenÿdÿk, es fok ÿmez amaz fele dolgokat formal gondolattÿaban. Az Saar el folÿafnak penÿgh kwleomb (Elfÿ oka) kwleombfele okaÿ vadnak: Eggÿk oka, Mergÿs allatoknak mÿnth az vipÿra kegÿo megh marafa. Awagÿ megh ÿth merÿgh, akÿnek ereÿewel az ver el vezthÿ az elebbÿ tÿztafagath, vÿrÿs vagÿ Sarga Sarra valtozÿk, kÿ mÿndÿnÿketh altal (Mafodÿk oka) folÿwan, az bÿrth megh vezthÿ. Mafÿk oka, az Sartul valo betegfegh, kÿwel az artalmas ezkeozth az termezeth, a teftnek belfeo rezebÿl, ÿde kj az zÿnere wzÿ. Ez hertelen lezÿn, es az Betegeofkeodeÿfnek megh zwnefe lezÿn, de azerth azzal ez (Harmadÿk oka) Sar el folÿas el nem vez. Harmad oka, Az maÿnak megh Twzefwlefe, kÿnek gÿuladafanak Ereÿebÿl, az veernek nagy reze Sarra lezÿn, es az Teftnek mÿndÿn rezere ÿdestowa kÿ ÿttetÿk. Ebben nagy forro betegfegh lezÿn, az oldal chÿontok alath valo hufnak ÿob feleol, faÿdalommal valo neheffege lezÿn. Az zek es az vÿzeleth Sarral elegÿ megÿÿn. Ezÿk penÿgh ez okok rÿtkabban efnek es mÿndÿneoftwl fogwa nem magatul valok. De az magatul valo Sar el folÿas kÿ gÿakrabban lezÿn. az Maÿnak vagÿ az Epe hoÿaganak vetkes voltatul lezÿn. Merth mÿkor az Melegh Maÿban beofegeofb Saar terÿm annal, az menÿ az Epe hoÿagatul megh tÿztyttathatnek, annak foklaga ÿdestoua kÿ wttetÿk es ontatÿk, es vagÿ az verrel vagÿ az vernek Savoÿawal eo3we elegÿÿdwen, az Teftnek bÿreth megh rutÿttÿa. De mÿkor az, A Maÿban gÿwl is, allattÿath az Maÿnak el terÿtÿ, es lathatokeppen fÿl daga3tÿa, es az megh temerdeokeodwen, nem chÿak megh zorulafth, de vgÿan affele kemenÿ dagadafat is az Maÿnak mÿnth az keo, megh zeor3ÿ, kÿth ozton az vÿ3 Betegfegh kÿweth.

---

Az Sargafagban lewÿ Betegh embÿrnek, mÿkor mÿndÿn zÿne el vez, vagÿ tÿzta Sarga, vagÿ Fekete kek Sarga, az ilÿennek ha megh all vÿzeletÿ, es fem ÿnnÿ fem ÿnnÿa nem kel, fel eztendeigh megh hal ha rea nem gondol.

+225

Ez Saarnak el folÿafaban, Betegfegh vagÿ ÿgÿn kichÿn, vagÿ femmÿ nÿnchen, es ÿolleheth az vÿzeleth zawaros, temerdÿk, es Saffranÿ zÿnw, de azerth az hafnak meonefe az zekÿn feÿyerÿs noha az Epe hoÿagabol es az Maÿbol fok Saar ÿttetÿk

be az Hafban. Az Saar el folyás penygh ky az Epe hojaganak  
menetelynek az Maÿbol, megh zorulafawal lezën, az Embërt hertelen  
el bamlyä, de Betegfegnekwl, Erënek es Tefthnek el zakaÿkodafa  
nekwl lezën, Es ebbe az Hafnak mënefe az zekën feÿer.

Az vÿzeleth megh temerdëkeodÿk, es vërëffellÿk es vgÿan megh  
is feketeodÿk. Az ÿob felël valo oldal chÿontok alat az Hus faÿ,  
lathato dagadafnekwl.

Az Fekethe Saarnak penygh el folyäfa, Nem egÿeb (Atra Bilis)  
hanem az zomoru Nedwëffegnek, az Tefthnek zÿnere az bwr ala  
folyäfa. Ebben el vez az Szep Bÿennek vÿraga es (Ieleÿ ennek)  
zepsëge, Es az vÿdam orcza helÿëth, elëzër fetetës, az vthan kek  
zabafu es feketes zabafu Bÿn valtoÿÿk, noha annak femmÿ  
lathato oka nem teccÿÿk megh. Az Tefth ÿollehet ebben, kewesbe  
Nehezwl megh hogÿ nem mÿnth az Masÿk Saar el folyäfban, de  
az Elme kwlëmb kwlëmb fele dolgoknak formalafawal igën megh  
haborodÿk, ky felelëmmel es zomorufaggal elegÿ vagÿon. Ennek  
leghe keozelb valo oka az zomoru Nedwëffegh, ky az Egez (Oka)  
teftre verrel eggÿwt ky ëttetÿk, ez okerth, Merth az, vagÿ az  
verben vagÿ penygh az Maÿban ÿgën megh fokafodoth. Es az  
Lepnek ereÿetwl mÿndënëftwl fogwa el nem tÿzÿtÿttathatÿk,  
awagÿ hogÿ az Lep ÿmmar tele lewen effelewel, tëbbet magaban  
be nem veheth: Vagÿ annak feol fuualkodoth fokafaga, valamÿ  
rezeth az Erekre ëthÿ, es akkoron Lezën az Lepnek dagadafa  
es Nehesfëge, Smegh nÿomafa: Vagÿ penygh az Eer melÿ az  
Maÿbol, az vernek fëpreÿeth igÿenëffen be vizÿ az Lepben, es  
megh tÿzÿtÿttia, megh zorulth es megh rekedëth.

Etele ez ilÿenëknek vekonÿ es kënnÿen (Eledele)  
emeztë legÿën. Apro madarak, këvÿ halak, es olÿ parek kyk az  
vÿzeletëth ÿndÿtÿÿk, katankoro, Sparga, këmenÿ: Vad hufth ÿo  
eonnÿ akarmÿ felet, de Tehen hufth nem. Gÿwmëlchtwl oÿa  
magath, Mondolath megh ehetyk de kewefeth, ees az Twzën  
kewesfe megh përkeolth Borfooth cÿchÿÿÿth es az Borfonak kyth  
megh feozëth leweth is igën ÿo ÿnnÿa. Borth feÿerth es (Itala)  
vekonth igÿek, de igën O Borth Ne.

Gÿm Nÿelw fweth, zäpora fwnek gÿëkerewel tërd (Oruofsagok)  
eoÿwe, fachÿard ky az leweth, es ad megh ÿnnÿa.

Eoth lewelw fwnek leweth fachÿard ky, ad megh Borban  
ÿnnÿa.

+226

Sarga liliom gyökereth feozd megh vyzben, zwrđ megh, abban az vyzben feoz vėrės Bagoly borfooth megh, agy annak az leweben ynnya. Ez igen feoleotte yo orwoffagh.

Zeekfweh es feoldy fenywth teory megh, fachard ky az leweth ad megh ynnya.

Celidonianak leweleth zeod megh, razd megh hogy Bogar ne legyen kezeotte, megh ne moffad, hanem chak vgy takard bele az ket Szarath es labayth, es az keth karayth kenyekygh. Eyelre ifmeth mafth kes rea, Megh probalt orwoffagh ez byzonnyal. Euforbiomoth, Olaz Tėkeoth, Aloefth, petrefelem magot, vad repath, feyer Borfoth tery eozwe egyenle mertekkel, Mezes vyzben ecczer ecczer egy kalannyth agy ynnya.

Olaz Thekeoth vayd ky az Belyth, telch bort az heaban, azon Tekben melegych megh az Borth, melegē ad megh ynnya.

Keserw mondolath megh healwa, drachma, 4, Anifumoth, Feyer wrmeth, ana drachma. 2. Spicanardoth, kapotnakoth ana drachma. j. terd megh ezeketh es zytd megh, vyzzel chynaly apro pogacyachkakat beleole, Mezes vyzben myndenkoron egy Nehezekeoth agy megh ynnya.

Fekete pezercyenek ky fachyarth leweth zytd feol az orraban, haznal.

Lo solka gyekerenek fachyard ky az leweth, de iol megh teryed elzer, harmad napygh ad azth ynnya, mynden reggel, uncia, 3. harmadnap mulwa megh giogyul.

Bafa rofanak gyekereth terd megh, ad megh borban ynnya, Nagyot haznal.

Kenkeweth teory porra, ad megh hyg tykmonban eonny, haznal.

Farkas alma leweleth mezes vyzben megh terwe porul agy megh ynnya.

Kapotnakot ves mustban, had alyon benne harom holnapygh, az vthan zwrđ megh, ad ezth ynnya, Ez chodalatos fe orwoffagh, Sargafagrol, vizy korfagrol. Ezth el hygyed.

Fekethe pezerczeth, arwa lean hayat, ana manipulus. j. feyer borban forrald megh olyban ky Nem eres de tyzta, harmad reze el apagyon, ebben ecczer agy uncia, 3, megh ynnya, de Nadmezzel megh elegych.

Chyerefnye fanak leweleth keth marokkal, teretlen Saffranth keth penz arath, egy Mezely Edes Teyben forraly megh, es mykor estwe le fekwzel, ezth igya, reggelis enheya azon modon.

Retøk lewelenek fachyard kÿ az leweth, ad azth  
megh ÿnnÿa, az vthan wlyÿen meleghe feordÿben.

+227

Chÿÿengÿ fweth, venus azzonÿ hayath feoz meg borban, ad  
azth ÿnnÿa.

Tamariscufth fÿz megh eczetben, ad megh ÿnnÿa.

Feÿer pÿzerczeth mÿkor meeghe vÿragaban aal, es Aran  
fonalath kÿt len foÿto fwnek is hÿnak, vegÿ mÿndenÿkbÿl egÿ  
egÿ marokkal, lagÿ feÿer borban egÿ Mezzÿlben feozd megh, tegÿ  
ehÿz egÿ Mezzÿlÿ Cicorea vÿzÿeth, mÿnd addigh feozzed hogÿ harmad  
reze el apaggÿon, az leweth ßwrð le az vthan. Nad mezzeld  
megh az mÿnth zeretÿd, ebben mÿndÿn nap igÿal megh, uncia, 3. de  
mÿnd megh ÿgÿad egÿ ÿtalban.

Fekete pÿzerczeth azalÿ megh es teord porra. Mezzel elegÿch  
eozwe, es zÿtafd feol az orraban.

Erdeÿ vborkanak leweben mÿnth egÿ Bab zÿmnÿth azzonÿ  
embÿr teÿewel elegÿch eozwe, tÿlch feol awagÿ zÿtafd feol az  
orraban.

Konkolth tÿrÿ megh, az porath keofd igÿen rÿtka ruhaban,  
azth zagoltafd gÿakorta.

### **Fekete Saarol.**

Aloefth, drachma, 7. Szenth Ianos kenÿereth, vad Saffranth, olaç  
tÿknek magwath, ana uncia, 2, Maftixoth, uncia j, Caffiath, drachma, 2, Spicanardoth  
uncia s. teord megh ezÿket es zÿtald megh, elegÿch eozwe tÿzta  
Mezzel a kÿnek az eleoth taÿtekat le tÿztÿtottad, ebbeol enhera  
agÿ drachma j. borban ÿnnÿa, kÿ wz mÿndÿn zomorú verth es Saarth.  
Sargafagrol az gÿakorta valo pwzÿges igÿen haznos.

### **Az oldal chÿontok alat ualo**

#### **hufos hartÿakrol.**

Bantafa mÿnd az keth hufos hartÿaknak kÿk (Hÿpocondria Affectio)

az oldal chÿontok alath ket feleol vадnak, az Maÿnak, de legh  
ÿnkab az Lepnek magzattÿa. Ez keth fele, Az eggÿk zÿlygÿeb,

de az Maÿk gonozb. Az elfÿ az zomorú Nedweffegbÿl (Elfÿnek okaÿ)

es az vernek lÿprwÿebÿl vezÿn eredetÿth, kÿ az Lepben es  
az kÿzel valo helyekben fÿlÿtteb megh gÿwlwen, dagadafth  
zÿrÿz, kÿbÿl ruth Bwz megÿÿen feol, Az Lepnek azonkeozben  
nagÿ dagadafa tecczÿk megh, Sar el folÿafnekwl es orcza abraçattÿanak  
el vezefe nekwl. Ez penÿgh akkor lezÿn, mÿkor zÿlydeb

az Nedweffegh es megh is enhyttetük. De mýkor ozton ez az  
+228

tulaýdon helyebeol ký wth, es az Ereken megýen, vagý Saar el  
folýafth, vagý orcza abrazattýanak el változafath chýnalýa. Mýkoron  
penýgh termezeth ellen megh hewél, vagý alab valo allapatban  
változýk, feketezýnw parath bocýath ký magabol, es az  
elmeth kwleomb kwleomb modon megh haborýttýa.

(Ileley) Ennek ýeleý ezék: Sok ýdeigh valo gondolkodas, gonoz  
dolgoknak formalafa es velekeodese, zémerméffegh, maga megh  
zegýenles, zorgalmatoffagh, zomorufagh, felelém, tunýafagh, maga  
el vnas, es vgýmýnth ketfegeben efes. Elmenek es erteleomnek  
megh homalýofodafa, zawaros alom, dolgoknak vyzza valo  
velekédesé, es mondnekwl valo ýteleth. Ezék azerth ýeleý az  
zýlýd zomoru Nedweffeghbeol valo bantafoknak. De az  
(Mafíknak oka[ý]) Mafýk kegýetlenb ennel: Az lezén az Fekete Sartul,  
ký vagý az Nehez vernek feolétteb megh melegwlth es megh  
egéth fèpreyebél, Vagý az Sarga Sarbol zarmazoth.

(Ileley) Eozwe gywl ez gyakorta az Lepben de gyakortab az gyomor  
alath valo kéwer huftan, es az Beel kézéth valo hartýakban  
hýntetük, dagadafnak ýelénsege nekwl, Es mýkor ez Nedweffegh  
erés es vezédelmes lezén ennek chýak ýgén kýs rezeis, kegýeotlen  
nyawalýaknak lezén chýnaloýa. Az mely Sar folýas lezén  
azerth ez zomoru Nedweffeghbeol, az az, Melancholiabol, ez félwl  
megh ýrth ýeleokbeol eofmertetük megh. Toabba az oldal chýontok  
alath valo hartýas hufok, gyakorta nagy forrofaggal vadnak,  
es az Leleok lako ereknek fél veréfý, vaftagon vadnak azokban,  
Smýkor az para akar mý okbol tamadwan fél megýen, az Szýw  
dobogh es megh nyomatýk es az Elewenfegh el fogýatkozýk, az  
orcza vérés lezén, es vgýan Eegh, az zémék tele telnek chýorgaffal  
es megh homalýofodnak, az Elme megh haborodýk, es  
annýra el foglaltatýk, hogý mýndén ýo dolognak varafa kýwél,  
az Eleth feleol nagy ketfegeh vagyon, es femmý zep zoknak býztatafoknak  
ereýewel, arra nem výtethetük, hogý az megh gyogýulas  
feleol ýo remenfegh leheffén. De valahogý el fogýwan  
vagý el ozolwan valahogýhogý ez para, az Nyawalýakis megh  
laffodnak. Ez gonoz, ha az Agý velében fél hat es oda ragadand,  
Bufulafth es zwntelen valo Hýdegh lelelth hoz, es kýbeol ozton  
lezén az AfBu korfagnak Betegfege.

Ezékheoz hafonlokat hoz Nemýnemw keppen az magatul

valo Sar is, a mely bwélkeodýk az Maý kërwl Nagý forrofaggal.  
Es lezén az a forrofagh el aýulaffal, Egeo vérés orczawal, zémnek  
el homalyosodafawal es kényben labbafawal, Sha az gonoz  
nyawalýanak Ereýe megh Nem laffodýk, megh haborodwan az  
Elme, feol gerýed haragra, gyakorta hankodýk, bozzu allafra  
+229  
kezérrýttetyk, es ezzel vgýan megh emeztetýk az Tefth,  
ha fekete Sarra nem változýk.

**Teftnek el fzaradafarol.** (Marafmus)

Az Tefthnek el zaradafa femmý nem egýeb, hanem az (Oka)  
taplalafban valo veték, kýwel laffan az Tefth el zarad es el  
emeztetýk. Ha eledelnek zwk voltaerth, vagý félletteb valo megh  
wreffwleferth, vagý erés betegfegerth, vagý valamý býzonýos  
okokerth az Tefth megh hýtwanodýk, az Nem mondatýk el zaradafnak,  
hanem chýak az, a ký laffan es ballagwa femmý oka nem  
lewen, Eledellel elwen az Tefth nem taplaltatýk. Mýkor chýak  
valamelý egý rezth foglal el ez zaraffagh, oka annak valamý  
kýwaltkeppen valo vetkes voltha annak az reznek. Annak penygh  
az ký mynd az egez tefteoth el foglalýa, oka annak valamý  
Belfeo fw rezben vagyon, ký az Melegfegnek es az termezeth  
zérénth valo Elteté leleoknek ereýeth megh tompýttia awagy el  
nyomýa el oltýa. Annak okaerth, az Szýw bantas, es leg feolýeb  
az zwntelen valo hýdegh leles, es az Twdének megh febéfwlefe,  
mýwel hogý maganak es myndén rezeýnek Elteté lelkeýth labbowa  
tezyk es megh haborýttýak, megh hozzak az Teftnek el  
zaradafath. Séth meeg az gyomornak Nehez Nyawalýaýa is. Lepnek  
es Maýnak Meleghe ees zaraz mertekletlenfege is, az Sarga  
es Fekete Saarnak fokafaganak ký omlafa is, megh hozzak. Ez  
azerth az ok mýwelhogý az termezeth zérénth valo Elteté lelkeoth  
ees melegfegeoth megh ronthýa, azerth hogý haznos verth Ne  
chýnalhaffon, el zaraztýa az Embérth. Ebben ez betegfegben  
yollehet fok eledel kewanatatyk, ký mýa az Erek fok Nedweffeggel  
fél fuualkodnak, de azerth az tefth vgian Nem taplaltatýk,  
merth az a Nedweffegh az Melegfegtwl, es allattýanak  
yozagatul el hagýattatoth.



## Teftnek gonoz allapattyarol.

(Cachexia Malus habit)

Az gonoz es vetkes allattya az Teftnek mykor vagion, ez Nyawalya alath, fok terhe vagyon az Teftnek, es mynd allattyanban, smynd zynoben vetkes lezen. Az Tefth Nem olyan (Ielej) keß es nem olyan vydam, mynth az kwzkeodokben lattjuk, de Nehez es eretenen, fnem elewen zynnel vragofkodyk, hanem vagy herwadoth, vagy megh kekwlz zynw, vagy vereos Sarga mynth az +230

(Okaj) Cytrom, es vgy vndokytatoth megh. Ez gonoz Nyawalya az tyztatalan es megh vezeth eledeleoktvl lezen. Ha penygh ezek nynchenek az vetkek, gyomornak es az bellf rezeknek eretlenfege vagy tyztatalanfaga oka. Az eretlenfegeh emeztetlenfegeoth es Nyerfefegeth zerez, mely az Ereken es az Teftnek allattyanban jo eledel gyantant ragattatwan, mynden rezeiben be megyn es hozza ragad, de azerth igazan hozza hasonlo nem leheth. Az Bellf rezeknek tyztatalanfaga, vagy az kemeny dagadaftul, vagy az megh vezeth Nedwefegnek ky omlafatul, awagy az maga allattyanak megh vezefetvl yw, de vetkes es megh rothat verth zereo3, ky ozton mynden rezekre el ozolwan es oth megh Newekeodwen, vetkes taplalfth chynal, az yoth es az haznofth onneth el ozlatwan. Innet ymmar az Vernek mywolta zerenh, az teftnek allattyanak megh vezefe kwleomb kwleomb fele, Nemely Nyers es Nyalas, Nemely Saaros, Nemely megh vezeth es kwlomb kwlomb modon megh rothadoth, melyet az eledeleoknek termezety, es az bellf rezeknek gonoz el rendelefe hozoth. Az Nyalaffagtwl valo vetkes allattya az teftnek, Meljel az zwzeknek zep fenle orcayok megh vndokytatyk, es az Elewenkeode zep zynek el vez, yeleonty megh hogy az vyz Betegfege el keowetkelyk, mynt hogy az zomoru Nedwefegnek vetkes volta mykor az teftnek allattyan ky mutatodyk, Bel pokloffagoth yeleonth. Ez Teftnek allattyanak azerth vetkes volta az Teftnek megh zaradafatul fokkal kwleombez, merth abban el vekonjodwa az Tefth lassan lassan el aß, el zarad, es vgyan el roffad. De ezben nagy Nehezze lezen. Az zara3 betegfegeben az my az ereken vagyon, az Nem Newekeodyk, fem az rezhez Nem ragad, De ebben ez Teftnek allattya vezefeben, Newekeodyk, az taplalo rezhez hozza ragad, es yolleheth Nyalas, zomoru, vagy egeb aranth is vetkes, de azerth vgyan vernek neweztetyk. Ez Betegfegeben az ven embeorek ynkab efnek es az gyermekok,

kýk megh fem giogyulnak keonnÿen, az eltet  tehetfegnek er tlenfegeyerth. De az kýk erey kben vadnak ezben nem efnek, lha bele efnek is, de keonnÿen megh zabadulhatnak. Ez gonoz nyawalia ha fokaÿgh tarth emb r n, v z korfagoth hoz, azerth ennek giogy tafath nem kel halogatn .

(Eledele) Eledele ez ilÿennek telÿeffeggel zara3 es vekon  leg  n es az mely keonnÿen megh emezt d k, es  o verth ch nalhath. Fe er bor leg  n az  tal.

+231

### **V z korfagrol.**

(H drops Aqua intercus)

Az mely Betegfeg th mag arul v z korfagnak h nak három fele: Egg k B r keozeoth valo: Maf k az Hafnak hart ayaban valo: Harmad kis azon hafnak hart aban valo, De ezeoknek m ndeon knek kwleomb kwleomb oka  vadnak. Az B r keozeoth valo v z betegfegh, az (Anafarcha) Tefnek lag  puha Newekeodefe, es el puffadozafa. Ennek az kezdet ben dagadoznak az labak  el sben Eftwe, es Munka (Iele ) vthan is, es m kor fokaÿgh le ha olwa vag on emb r, Sha be nyomod az dagadaft, feol nem  w az Nyomafnak helye, hanem vg an vg  vapafon marad. Reggel peny gh es ecczaka az nyugodalomnak  deyen, el ozol femm e lez n az dagadas. Toabban ebben fem az orcza, fem az karia  emb rnek fem eg eb reze , feoth az hafnak hufa is megh nem dagadoz, de azerth m nd n tefth puha, lag  es el herwadoth, es akar m  kich n munkatul, vg an el olwad es el er tleneod k, es m nd n ch elekeodet  lankadaffal es faradaffal vagion. Ra ta korofkenth az Betegfegh de laffu, ez ilÿennek fe er az v zelet  es laffu. Ez peny gh attul lez n, merth az egez Tefth N erfefeggel, (Oka ennek) N yalas es fe er z nw verrel, awag  ha igazban akarod mondan , laffu es eozwe fag ot v zzel, megh teoltet k;  nneth azerth ez N awal a igazan h wat k B r keozeoth valo viz  Betegfegnek, mely v znek fokafagatul az termezeth zeorenth valo Melegfegh el rontat k. Ez azzal kwleomb z az Tefnek abrazatt anak el vezefetwl, merth ebben az Tefth nagyobban puffad es dagad megh. De m nd az kettőnek eg  oka es vg an azon vagion, Tudn  ill k, az Ma nak es az Erekn k feol tteb valo megh hwlese, k  awag  magatul valo, awag  az Sz wnek, az Lepnek, g omornak, Ma ban lew  emezt  ereknek, es eg eb rezekn k k k az emeztefn k zolgalnak vetkes voltatul vonattatoth, es az

bele oltatoth melegfegnek es leleoknek el ozlafa is oka. Lathato  
dolgok penygh hwjtyk megh az belfeo rezeke, es  
rontyak el az melegfegget, fok hydegh es hwtwan vyznek ytala,  
Salatanak ees gywmelchnek modnekwl valo etele, yeleosben  
mykor Nyary hewfegh awagy munka mya az Tefth meg hewel.  
Az ben valo melegfegoth es lelkeoth penygh ozlattyak el, az

---

Effele betegnek ha az Orra vyzket, az hafa es az vyzelety  
megyen, harmad napigh Nem eel.

+232

nagy eres betegfegh, az orbol valo be ver folyas, vagy azonyalatnak  
be ver folyafa, vagy Swlybel valo ver folyas, ezek mykor  
feleotte modnekwl folnak, es effelek myndeneok egyebek is az  
kyk megh emeztyk az eltetel Belfeo rezeke Ereyth.

(Afcites) Az Hafnak hufa alat valo hartakeozeoth es az  
Belék kezeoth vyzes es Sawos Nedwefsegknek eg'ben gywlefewel  
megh teolth Has; Merth az Has laffan megh telyk es el terjedwen  
(Ielej) feoleotte feol dagad. Az testnek teob reze penygh el  
zarad es vgyan el olwad. Ha az dagadalth nyomod, az Inas es  
eres Hus, mely az zywet es az Twdeoth el valaztya az Maytul  
es leptwl, nehezen vezem leleokzeteoth es nehezen ad lehesfth. Ha  
az tefth valamelyk oldalara fordul vgyan megh kordul az Hasban  
az vyz mynth az mely teomleo zynthe tele nem volna. Az vyzelet  
feollette kewes, temerdeok es verhenyeges zynw, yelelsen ha az  
Maytul vagion eredety az Nyawalyanak, Az Sawos Nedwefseg  
myndenestwl fogwa az Hafnak hufa ala rekeztetyk. Neha penygh  
annak valamely reze az Cyombra es az labakban, kyvaltkeppen  
yaraflnak vthanna. Neha az zemerem testnek tekynben, az Melynek  
wregeben is bele megyen Neha. Neha az azonyalatnak az  
(Oka ennek) Meheben is. Ennek eredety nem chyak az taplalo rezeke  
megh hwlefewel, sem az Nyerfefegtl vagyon, de ynkab  
azoknak az rezeke es az Edenyeoknek kykben az Humorok  
zoktanak leonnj gyakor megh zaladafatul. Annakokaerth  
az Berkezet valo vyz Betegfegben, az Nyerfefegh az Belfeo  
rezekebeol az Ereken mynd az Egez Teftre el megyen, De ez  
hafnak hartaya es Bel keozeoth leweo vyz Betegfegben mywel  
hogy valamely megh zakadoth, vagy megh nylyth, vagy megh hafadoth,  
es megh valaztoth vekony Nedwefseg awagy chyak veer eo

maga, (az mýnth hogý zokta) az vefek által ký lezén, az has hufanak wregeben folý be, nem kwleomben mýnth az Nýlallo genýetfegés oldal faýas ký ewen es megh zakaýtwan az oldal chýontok hartýaýth, be omol az Melýnek wregeben, mert foha kwleomben oda nem gywlhetne.

(Timpanias) Az Szaraz korfagh, az Has hufanak ký terwlefe mýkor azon helre mýnth az Mafodýk výt betegfegben, nem výt hanem fok Szel gywl, es annak wregebe be rekeztetyk. Ez (Ieley) kewefeb Neheffeggel vagyon az Mafodýknal, nem haboz vgý zellel mýnth az, hanem nagy feol fuualkodaffal vagyon es morgaffal oda be, es ha megh wteod az keormeoddel, olyanth (Oka ennek) zeondwl mýnth Egy Dob, Ennek penygh zeorgé oka +233

az Szel, Melý az erételen emeztetlenfegbeol es Nýerfefegbeol, zarmazoth, ký mýkor fok az gyomorban awagy az Belékben, mýkeppen az Colicanak faýafaban vagion, Megh týltatik az Szel es termezeth zérenth valo ký ménésth nem talal. Es az w rohanafawal maganak vtath kerefwen, az vekoný mēneteleokén az Hafnak hartýaýban, Nagy gyēotrelmekkel magath be vizý, Es annak vthanna kwleomb kwleomb modon kezéryttetwen, az hafnak wregeben be megýen es vgyan be forogh. Erreol Hippocrates azth mongya: Valakýketh kéldék kérwł valo tekerefeok faraztnak es Agýeka faýok, Sha orvoffaggal, vagý valamý mafmodon az el nem ozol, Szaraz effele feol fuualkodoth betegfegge lezén az.

Eledele mýnd ez harom fele betegfegben esteknek (Eledele) kézeonfegés. Az mýnth megh ezyk kénnýen emezté legýen es zaráz. Merth az Nedwes elefegh, kénnýen fordul az výt termezethre. Az kenýerben azerth ýo Bele fwtný kémenth Bechý kémenth, es Soth, es az kenýer ýomodon kowazos legýen, merth vgý kewelbe zorýth. Madarak keozzwl, fogolý, Gerlýcze, Hurofmadar, Rigo, es ehéz hafonlok. Nýul Týkfý fwtwe, Raak, Týkmoný. Az parekat vgyan Ne egýe ha leheth, de petrefelméth, Muftarth vérés kapoztath, Foghagýmath, veorés hagýmat es Teýes paar hagýmath megh ehetyk. Béchw eledeltwl telýeffeggel megh oya magath. Eczetés borfos eteok nem gonoz. Itala (Itala) legýen mēnnel kewefeb leheth merth az fok ýtal igén artalmas effele Betegfegben lewéknek, hanem igén vekoný Bor legiēn ýtala. Edeos borth el tawoztaffon es Mezes borth. Az Eczet igén

megh enhitÿ effeleknek zomÿufagokath. Ozton fokkal tÿbbet  
egÿenek vachÿoran hogÿ nem Ebedÿn. Sok gÿwmÿelcheot es wdÿkeozben  
valo etelth el tavoztaffon. De dÿoth, Mondolath, pomagranatot,  
fÿt kÿrtwelth es fÿgeth megh ehetyk, De effeleketh  
azerth ne mÿndÿenapon egÿek, hanem neha neha, Igÿn ÿo veteoth  
agÿa Ne legÿÿn. Io az agÿath be hÿntenÿ Chÿomborral (Tanufagh)  
Lo menthawal, fekete gÿoparral. Munkath tegÿÿn, de feÿe be  
legÿÿn feodeozwe, Sha nÿnch meleg h wdeo, Szen melleth munkaloggÿek  
az melegÿn. Haznos ÿdeftowa lowaglanÿ, De ha annÿ  
erÿben vagÿon az Betegh, ÿo gÿalogh ÿdeftowa ÿarnÿ  
es neha futhnÿ is. Io az Betegÿth az Naptul megh Melegwlth  
feowenben is takarnÿ. Io mÿndÿen nap kecczÿr haromzoris tÿrleffel  
elnÿ, kel penÿgh teorlenÿ Meleg h Sos vÿzzel, awagÿ Meleg h  
Sos olajal, Io Temfos vÿzzel az vthan, vagÿ kenkÿwef fel, vagÿ  
Soffal az vthan mofnÿ. Oruoffagoth penÿgh olÿakat kel adnÿ az  
kÿk az vÿzeleteoth ÿndÿttÿak.

+234

(Iwendÿles) Az kÿ effele Betegfegben vagion. Ha az Feÿe,  
Talpa, es tenere hÿdegeok leznek, az hafa penÿgh es oldalay es  
az Aala melegeok, gonoz ÿel. De ha mÿndÿeoftwl fogwa meleg h  
az Betegh, ÿo ÿel. Ha zÿldzÿn Sarvÿz az vÿayth es kÿrmeÿth el  
futtÿa, halalnak Bÿzonÿos ÿele. De chÿak ezÿk ne legÿenek az  
keormeyben, ha mÿndÿen tefteth el futtÿa is, ÿo remenfeg h  
lehet h feleole.

(Oruofsagok) Pÿnkeofd hawaban vÿgÿed az zÿld eretlen dÿokath,  
tÿrd megh mofarban es vÿd vÿzeth, Es egÿ wegnÿ dÿo vÿzben  
ves keth lath Nadmezeth, Ez vÿz akar melÿ giogÿulhatatlan vÿz  
korfagoth egÿ holnapigh megh giogÿth, chak mÿndÿen napon reggel  
es eftwe kichÿn feÿer borban keth penz Nÿomonÿ Bor keowel  
eggÿwth poharban vgÿ mÿnth ket vÿ nÿomnÿ borban igÿek megh.  
Az vÿonnan valo vÿz betegfegÿt penÿgh tÿzÿn eoteod napra  
megh giogÿttia. Hog'ha penÿgh Borkeo nekwl egÿ kis borban  
mÿndÿen reggel valakÿ ebben ÿzÿk, korfagoth, felfelÿl valo feofayafth,  
zedeolgeo feÿeth, kÿnÿvezeo zÿmeoth megh gÿogÿth, es  
az Azzonÿ embÿrnek Teÿÿth, megh hozza, ebben ketfegÿd ne  
legÿÿn.

Salÿath, Nagÿroponczoth, Caftoreumoth, tÿrÿ eo3we  
tÿzta lepes Mezzel, chÿnalÿ pilulakath beleole, es ebben eggÿet  
enhera, egÿel awagÿ tÿbbet is, annak vthanna meleg borban ves  
galbanumoth, zÿkfweth es Borsoth tÿrÿteth, mÿnnel melegben

lehet ad megh ýnnya rea.

Kek liliomnak gy kereth teord megh, annak az leweth zwrđ  
le. Nadmezzel eggwth feozđ megh Sýrup moggýara, mynd n  
haýnalban agý ebben, uncia j, awagy uncia j s. chýoda ig n ky hozza az  
Sarga zýnw vyzeth az Betegbeol.

Papa fweth, p ryeth feoz megh Borban, ezth aggyad ýnnya  
az vyz korfagofnak.

Venus azzoný k ldeokenek mely fweth hýnak, Mezes Eczetben  
aggyad ýnnya, ig n haznos.

Magnes k weth teorý porra, Mezes vyzben aggyad ýnnya az  
vyz korfagofnak.

Swl dýznonak az Hufath aggyad eonný.

Výazth, Fenyw fa Enyweh, zurkoth, Baber magoth, f z th  
Soth Ammoniacomoth, olwaztoth borýu faggýath kyth zep n megh  
zwrtenek, ez kbeol myndeonýkb l ana uncia. 2. chýnalý ragado flaftromoth  
ýrhara ebb l, ees ragazđ az dagadafra.

Vad rathanak magwath teord porra, teord eozwe dýzno  
haýal, chýnalý flaftromoth beleole.

Wn nek az ganeyath awagy kechkenek zarađđ megh, t rd  
+235

porra zep n, f zđ megh Mezes eczetben, elegych ahoz t r th  
kenkeoweth Negyed rezenýth, chýnalý lagý flaftromoth beleole,  
keofđ rea.

Emb r ganenak v d vyzeth alembiconban, ad azth megh  
ýnnya.

T nk lnek Lýtýtýth, Moharnak lýztýtýth, ana uncia, 2,  
t r th Themýenth, uncia, j, Dýzno haýal ky t eleoz r Borban mos ýol  
megh, teorý eozwe, chýnald flaftrom moggýara es k fd rea.

Fýgebeol, Feýer wreombeol, arpa lýztb l flaftromoth chýnalý,  
de eleoz r eozwe feozzed ez keth er ssen, t d az megh dagadoth  
hafra, megh apaztýa.

Arpa Lýzt th, Bablyztooth, Bakzarwo fw magwath, F ldý  
bozzanak gy kereth, Baber magoth, Feýerwrmeoth, Fekete gyoparth,  
feozđ megh Borban, chýnalý flaftromoth, t d rea az  
egez hafra.

Galamb ganeath es kechke ganeyath, Eok r z mnek az mely  
fweth hýnak, ze kfweth, mynd egý mertekkel v d ez keth es  
teord megh, ig n ereos eczetben es Mezben feozđ megh, k fd az  
dagadoth Hafra.

Chÿgakath mÿnd hufostul tÿrÿ megh ÿo Bwÿn, tÿd azth az dagadafra.

Fa heaÿnak[!] vÿzet veod, azth gÿakorta igÿa.

Tatorÿannak magwath teorÿ megh egÿ Nehezekeoth, pÿzerczeth feoz megh borban, annak az leweben egÿ mas vthan fok napokon, egÿ egÿ Nehezek tatorÿan magot agÿ megh ÿnnÿa. Muftar magoth teorÿ megh, kichÿn gÿermÿk hugÿaban elegÿch, azzal kennÿed.

Dÿzno kenÿernek fachÿard kÿ az leweth, elegÿch egÿ kÿs reubarbaromoth hozza es Nadmezeth, ad ezth ÿnnÿa.

Apro Boÿtorÿanth feoz megh Borban, gÿakorta azth ÿgÿa a mÿkor zomÿuhozÿk.

Choda fanak magwath aztazd fokaÿgh kechke Teÿben es azt aggÿad ÿnnÿa.

Faÿ Bozza gÿeokerenek vÿd vÿzeth alembiconban, Feoldÿ Bozza gÿÿeokerenek is vÿd vÿzeth, harmÿncz napigh mÿndÿn reggel igÿek ebben harom latoth, de az faÿ Bozza vÿze legÿÿen keth lath, az Feoldÿ Bozzaÿe egÿ, vgÿ kel mÿndenkor eo3we elegÿtenÿ az ÿtalth.

+236

### **Az Belÿkrÿl.**

Az Belÿk Mertekletlenfeggel nem bantatnak megh, hanem az eo Nehez Nÿawalÿaÿok ÿmezÿk: Megh rekedes, Megh zorÿtas, Megh twzefwles, Genÿetfeggel valo kelewenÿ, Ennek ozton megh (Obstructio) Sebÿfwlt helye. Az megh rekedes, vagÿ az Eledelnek ala mÿnefeth az Belÿkben, vagÿ az Eledelbÿl megh lÿth ganenak az zekÿn kÿ mÿnefet, zaka3tÿa keozben. Az penÿgh (de igÿÿen rÿtkan) tamad termezeth kÿwl az Belnek allattÿaban, Melÿ rekedes annÿra megh Newekÿdÿk, hogÿ az Beleoknek Meonetelÿt es vtath megh tÿltÿ zÿnth. Neha penÿgh az megh zaradot ees be rekeztÿeth ganeÿoktul lezÿÿen, kÿk az Belÿknek tekergefÿben es kerÿngefÿben lewen, onneth nagÿ Nehezen ÿndulhatnak kÿ. Megh zaradnak azerth valamÿkor kesen mÿnnek ala, awagÿ mÿkor kwlfÿ dolgokkal es munkakkal megh tÿltatnak az ala mehetefwl, es ifmet vÿzza fÿl ternek. Ebben ez Nÿawalÿaban femmÿ faÿdalom, fem lathato dagadas nÿnchen. Megh is odathatÿk ez ilÿen rekedes kÿnnÿen. Neha lezÿÿen ifmeth, az temerdÿk es reofth Maa3 zabafu nÿalaffagtul, kÿ laffan megh gÿwlekÿ3zwen es erÿffÿen az Belÿkhÿ3 ragadwan, mÿndÿn wregÿth az Belÿknek megh teoltÿ.

Az heaban valo Nyal jollehet az Agy velében az Gyomorban,  
 Es az Beleokban zokoth teremny, De az Agy veleoben  
 vekonö es vyzes az Nyal, Az gyomorban penygh es az Belékben,  
 temerdék es réfth, merth effele Nyal, tulaýdon rutfaga az Beléknek  
 es az Gyomornak, es nem az keozeonfegés eledelbél leoth  
 ganeya az Hafnak. Merth hogý az gyomornak es az Beleoknek  
 allattya hýdegh es hartyas, temerdék Ees Enýwes rutfagoth chýnal  
 magabol, olýanth mýnth az reftth laffu Nyal. Ez azerth termezetzérentth  
 zarmazyk es megh Newekeodyk az Beleokban, kýkbeol  
 Neha ez Nyal az ganeý kérwl lewen, zabad akarattyan ala zokoth  
 ýwný, Neha penygh az Crýftellel ký hozatny, Neha Veer hafnak  
 folýafaban nagy erewel ala vgyan ragwa ýwný. Mýkor azerth  
 annak az Nyálnak ký ménéfe chýak keweffe lezén, es laffan  
 laffan megh tébbwlwen, az Melegfegnek ereýewel az Belékben  
 vgý temerdékédýk megh, hogý az Beléketh megh rekeztwen,  
 telýeffeggel megh déglely, Es fok týtkos es Nehez Nyawalýaknak  
 lezén oka. Peldanak okaerth: Carol chýazarnak egý kéwete  
 nagy faydalommal gyétretýk vala, Ees az ýob feleol valo oldal  
 chýontok alat valo hartyas hus megh dagadwa vala, ký el Nýul  
 vala az hafon altal alath zýnthé az Bal feleol valo hartyas hufra  
 is. Ezt telýes hat egez eztendeigh mýkor mýnd affele orwoffagokkal  
 giogyottak volna, mýnth affele kemený dagadaft az kýth

+237

deakul Scirrhufnak hýnak, annak vthanna erés Criftherth be adwan,  
 az zeknek letelekoran, valamý erés es kemený vgý mýnth egý  
 lab nyomatny hozzu el nýulwan ký ýwe, kýth az Betegh veel  
 vala az Belýnek leonný. De mýhelýén megh keonnýebbeodek  
 vthanna, es tanachot tartwan feléle, es Mafodczor, harmadczoris  
 Criftelt adwan, ísmeth olýan allat ýwe ký, es az vthan  
 mýngýarafth megh giogyula. Mafýk is volt az kýnek effelewel  
 volth betegfege, kýnek az hafa félétteb megh dagadwan, megh  
 holt, es fél metelwen az Doctorok azth, talaltatoth az Temerdeok  
 Eotédýk bel ézwe fwlt nýallal olý telen, hogý vgyan merének  
 ýteltetéth leonný, az ký az zekre femmý ganeth ala nem  
 bochýatoth. Iollehet ezék igazak, De ezth Galenus nem hýnne,  
 igaznak fem lattatnek neký leonný. Toabba, Ez Nyal az temerdék  
 Belnek apro lýku czellaýban fokaýgh lewen, neha vgyan kéwe  
 newekeodyk, olýkorukka mýnth egý Geztýne awagy egý Dýo, ký  
 vgyan lattatoth is. Ez gonozokath azerth chýnalýa az megh Newekédét



Nýal, kÿ bwêlkeodwen ozton, mÿnd az erê, mÿnd az Elewenfegh betegêlkeodny kezd, az gyomornak Nÿerfefege vagyon, es az zeknek kefedelmes mênefe, Morogh az fok Szel az hasban. Hÿdegh az has, es neha Colicahoz hafonlo fajafawal gyêttretÿk.

Az megh rekedefnek kêzel valo Sogorfaga az megh (Coarctacio) zorÿtas, kÿ lezên azoknak erejêkbeol az mÿchodak (Astrictio) be vetetnek az Embêrtwl, azok vagÿ Eteleok mÿnth az Bÿfalma, vagÿ zorÿto Crifterêk. Sêth az kêwer es erês hartÿanak melÿ az Belêkkel eo3we vagion ragadua, megh dagadafatul es egÿeb fele belfeo tagoknak dagadafÿtul is, az kÿk az Belêkre rea fekw3nek, megh lezên igên gÿakorta. Az olÿan têkêffegtwl is kÿben az Bel az Têkben le zal, es azzal mÿnth egÿ keotellel vgian megh zorÿttatÿk.

Az megh twzefwles az vekonÿ Beleokben nem (Inflammatio) gÿakorta efÿk, de az temerdêkêkben kÿk hufofok es verêfeok, legh ÿnkab penÿgh az legh alfo temerdêk hatodÿk Belben, Legh elêzêr ebben az fajdalom erês es vgÿan zaggato, Es nem olÿan budofô es rago mÿnth az verhafnak folÿafaban vagyon, es olÿan keozben veteffel volna mÿnth az, hanem azon egÿ helyên mÿnthha le zegeztek volna, vgÿ aal es gyêtêr. Az Febris is forrob ebben hogÿ nem mÿnth az Ver hasban, es az kÿn vagyon, azth nagy keferwes es mod nekwl valo deodeorgeffel farasztÿa. Ebben penÿgh zekre valo mênefnek kewanfaga chÿak heaban vagyon, merth az megh rekedêth dagadafnak nagyfaga mÿya, femmÿ awagy igên kichÿn zek megÿên. De az Ver hasban megÿên valamÿ es gÿakortha.

+238

(Abfcsesus) Ez kelewennÿe lewen es megh fakadwan, Eleozêr vndok genÿetfegh verês, az vthan feÿer megh eerth ÿw kÿ az Alfelbêl, es az vagÿ chak kwlên maga ÿw kÿ, vagÿ elêtte az ganenak, Melÿ ganetul kezêrÿttetÿk kÿ ÿwnÿ. Akkor ozton mÿnd az fajdalom, mÿnd az Febris es egÿeb nÿawalÿak is megh laffodnak. Smegh menekêdwen ozton az Bantaftul, zabadon megÿên az zek.

(Vlcus) Az kelewennek rothadafatul lêth megh sebêfwles, az verhafatul is, az Erêtlenfeggel valo hafmênestwlis megh lezên, Ennek fajdalma vgÿan oda zegeztetêth vgÿ mÿnth, kÿnek erzefebêl az Betegêlkeodeo Belêk gÿakorta az w terhêket le vetÿk, es kÿ ontnak Neha verês, Neha penÿgh genÿetfegês vndokfagoth.

Sha az Seb vëlgÿes lezÿen, (mÿwelhogÿ Nedwes helyÿen az ganenak vtan vagion) es oth fokaygh genÿetfegÿffÿen marad, Nehezen forrad be, es ha ÿo gond vÿfeles nem lezÿen rea, hozzu darabos es melÿ lÿku. Talfkas Seb lezÿen, awagÿ Fenewe valtozÿyk.

### **Hafnak nem meheteferÿl kÿth Colicanak**

(Colica)

**zoktanak hÿnÿ.**

Az Belÿek fok kemenÿ Nÿawalÿakkal gÿeotretnek

1. Melÿek ezÿek: Az hufos temerdÿk Belben lewÿ faÿdalom,
2. 3. az kÿth Colicanak hÿnak. Az apro hurkakban valo ragas,
4. 5. Szeknek nehezen valo mÿnefe. Emeztetlen hafmÿnes, a
6. 7. kÿ genÿetfeggel vagÿon. Fofas, Hafnak ÿgÿen Meonefe. Veer
8. 9. has mÿnes. Erÿtlenfeggel valo gÿakor has mÿnefnek kewanfaga,
10. Tÿzta ver mÿnes, Es kwleomb kwlemb fele gÿlyÿtak.

Az temerdeok Eotÿdÿk hufos Beel mÿwel hogÿ igÿen

tagas es Nÿulo, es fok tekergÿzÿffel vëlgÿes, fok materiakat vezÿen be, kÿknek fokafagatul faÿdalma vagÿon es gÿeotretÿk.

(Okay) Lezÿen ez penygh Negÿ okbol: Elfÿ oka, az temerdÿk

(Elfÿ oka) Szel kÿ oth az Belben zokot gÿwlnÿ es termenÿ, kÿ mÿya fokzor hallattatÿk korganÿ es morgannÿ az Bel, merth az termezeth vgÿan nem reondeolth annal egÿeb helyet az Szelnak be vetelere, Melÿ Szeleth az gÿomornak az Elfÿ megh

(Mafodik oka) emeztefe zÿrÿÿeth. Mafod oka, az Refth Nÿyalas nedwëffegh,

(Harmadik o[ka]) Harmadÿk oka, az Rago es chÿpkeodÿ

Saros Nedwëffegh, Melÿ ozton Neha twzëfwlëft is gÿwÿt feol,

(Negÿed oka) es ebbeol lezÿen Negÿedÿk oka. Annakokaerth ebben

ez Belben fok Szel gÿwlnwen, ha az rekedëftwl melÿ az kemenÿ es megh zaradoth ganetul es egÿeb okoktul lewen, az bel megh

+239

nem ronhattÿya, Az Belth erÿwel kÿ nÿwÿtia es zaggettÿya, nagÿ

kegÿÿetlen faÿdalommal, Effele Szelnak gÿwleÿetwl talaltatnak

olÿ Embÿrÿk, az kÿknek albo rezebeol hafoknak fok kerÿngeÿfel

az Szel az gÿomorra fÿl ÿw, kÿt bÿfeogëÿfel bocÿath el. Es az

fÿngas helyeoth, az bÿfeoges vagÿon. Ieley, Ezÿeknek: az (Ieley)

Szel mÿya lÿth Colica az hafath megh teritÿ igÿen budofa es

alhatatlan, fok helyÿen faÿ, gÿakorta zÿrÿÿgh, morogh (Szel mÿya lÿth

es mÿkor zoroffa igÿen megh reked, fem az zaÿon colica)

fem penygh alol kÿ nem wthÿ magath. Az temerdÿk refth es

wegh zÿnw nÿaltul leoth colica, kÿ az Belhÿz vgÿan (Wuegh fzÿnw

hozza ragad, es ragya zaggattya, es vgyan furya Nyaltul leth)
   
 myntha furowal furnak, ky mya nagy colica)
   
 az faydalom, ky ymelgest es okadafth yndyth, es ez fem
   
 befeogeffel fem fyingaffal megh nem kennyebbeodyk, kynek
   
 eredety leth az zabalodaftul es hewolkodaftul, kyk Nyerfefegeth
   
 es temerdék Nedueffegeth chynaltanak. Az Erës ([E]rës chipkêdê
   
 chypkêdê Nedweffegtwl leoth Colica, Awagy az [n]eduefsegtwl
   
 Twzefwleftwl tamadot, ky feollette igen az Belhêz [l]êth colica)
   
 ragad, Ez vagyon valamÿ kichÿn Febriffel, forroffaggal,
   
 zomyuhozaffal es vigyazaffal. Igen megh eregbeodyk penygh az
   
 Melegh etelêktwl es Melegytê ytaloktul, merth vgyan azoktul
   
 vagyon eredety is. Effele igaz Colicaÿ Nyawalÿak az igaz orwoffagokkal
   
 kennyen megh gyogyulnak. De neha az vefeknek
   
 fajafa mya is mykor az feweny awagy az (Vefek fajasa
   
 kewechke ky nem yndul, gyakorta Colicanak mya leth colica)
   
 tecczyk. Toabba maffele faydalmak is az (Maffele faydalmak)
   
 hasonlatoffagerth vgian Colicanak yteltetnek, kyknek azerth
   
 helyek nem az hufos temerdék Belben vagyon, hanem vgy az
   
 hartyaban az ky mynden oda be az hasban valo tagokat be takar,
   
 vgy penygh az hartyaban mely az hafath be kerwlte. Ezek
   
 byzon dologh hogÿ igen nehezek es hozzu ydeigh allandok, kyket
   
 fem Cristelêkkel, fem orwoffagokkal, fem parlafokkal, fem az
   
 olyan orwoffagokkal kykkel az igaz Colicat megh (Okaÿ az Maffele
   
 laffythatny el nem terelhetny. Ez ilyeneknek faydalmaknak)
   
 zerze oka, az vekonÿ Szel, vgy az Erës es rofdas Nedweffegh,
   
 kyk az hartyaknak wres helyeiben be ragattanak, a honnet igen
   
 nehez ky vonny. Ezth kewetyk fok ydeigh valo Febrifek, es egyeb
   
 Saros nyawalÿak, kyketh nehez el ozlatny, merth az termezeth
   
 az artalmas Nedweffegnek ky wzeseth, oda ala az zekre igyekêzwen
   
 nyomny, de arra valo vtath sohul nem talalwan, onneth
   
 az Erekbêl es bellê rezekbêl, fordittya gyakorta az hartyakban,
   
 +240
   
 holot ozthon nagyob faydalmak yndulnak az Elebbyeknel.
   
 (Deiectio ta...) Az Szeknek penygh reften valo kesedelmes
   
 menese az, mykor az ganeÿ es az Eledelnek maradeka, rytkan es
   
 Nem az eledelnek vetele zerenth zal ala az Szekre. Ezek mya
   
 az ganeÿok megh kemenyednek, mywel hogÿ fok ydeÿgh ben
   
 maradwan, az melegfegnek ereÿetwl zwntelen zaraÿtatnak, es
   
 azoktul myndenkoron valamÿ Nedweffegeth hozzaÿok vonznak

azok az Erek, kÿk az Bel kÿzeot valo kÿwer es erÿs hartÿaban  
 vadnak, mely Nedueffegÿk ozton Nem chÿak az vekonÿ Belÿkben  
 de az temerdÿeokeben is el ozlatnak. Az Szeknek kefÿ  
 mÿnetelÿtwl penÿgh, az Feo megh bantatÿk parawal, az Tefth  
 megh nehezÿdÿk, es az gÿomornak emeztefe megh bantatÿk. Ez  
 (Okay) penÿgh az Szeknek kefÿ meonefe vagÿ ÿnkab megh allafa,  
 nagÿ gÿakorta lezÿn es tamad, zara3 es fawanÿu vaflalo elefegÿktwl  
 es igÿn zorÿtoktul, ÿeleofben mÿkor legh elÿzÿr affelet ezÿk  
 az Embÿr, Megh lezÿn feoleotte fok eteltwl is, melyeth az termezeth  
 kewes ÿdeigh fem megh nem gÿÿzheth, fem el nem ozlathat.  
 Megh lezÿn hanyatta hewereftwl, hewolkodaftul es fok  
 (Harom Fÿ oko[k]) alomtulis. Ennek azerth ilÿen harom fÿ oka is  
 (Elfÿ) vagÿon az kÿ zÿrÿÿ az Szeknek Nem mehetefeth, Elÿzÿr,  
 az Eltelen awagÿ megh tompulth erzekÿnfegh, melyet hoz az  
 nagÿ alhato betegfegeben lewes, az guta wtes egezlen, es az Inaknak  
 (Mafodÿk) el zakadafanak betegfege. Mafodczor, az Erÿkeodefnek  
 zwk volta, Az Sarga Sar mÿkor az Belÿketh az  
 Mÿnefre kezÿritÿ, de az megh tÿltatÿk, kÿ megh lezÿn gÿakorta  
 az Sarwÿznek az egez teftÿn el folÿafanak betegfegeben.  
 (Harmadÿk) Harmadczor. Az Belÿknek megh rekedefe vagÿ megh  
 zorÿtafa. Mely ok fokkal gÿakortab megh lezÿn az tÿbbÿnel. Az  
 megh zorÿtas, az Belÿk keozÿt valo Erÿs kÿwer hartÿanak  
 vagÿ egÿeb belÿ tagoknak megh dagadafatul lezÿn, kÿ  
 az Belÿketh az eo megh nÿomafawal megh zorofÿÿttia. Neha  
 penÿgh az Belnek az Tÿkben valo ala zallafatul megh lezÿn. Az  
 rekedes penÿgh, vagÿ az zara3 kemenÿ ganektul, vagÿ az temerdÿk  
 laffu Nÿaltul, vagÿ az Eozwe fwlt keotwl az Belben, vagÿon.  
 (Etel es ÿtal) Az kÿnek azerth Colicaÿa vagÿon az temerdeok  
 Szeltwl, vÿzes borth es hÿdegh vÿzeth fe igÿek, Teÿ eteltwl es  
 mÿndÿn hÿdegÿteo eledeleoktul oÿa magath, Seoth tÿzta Borral,  
 es melegÿteo eledellel elÿÿn. Az kÿnek penÿgh az rÿfth nÿyalas  
 Nedweffegtwl vagÿon, vÿonnan fwlt kenÿeret egÿek kÿ ÿol  
 megh fwlt legÿÿn, Madarak hufath, Tÿk hufth, Fogolÿ es vad  
 galamb hufth, gerlÿc3e hurofmadar es galamb hufth egÿek. Olÿ  
 +241  
 madaraknak hufatul kÿk az vÿzeth lakÿak telÿeffeggel el kel  
 lÿnnÿ, Borÿu hufth es kechke fÿ hufat ÿo eonnÿ. Lenchÿet borfot  
 es mÿndÿnt affelet el kel tawoztatnÿ, chÿak keonnÿen emeztÿ  
 eledelt kel megh eonnÿ, Borth feÿerth, vekonth, tÿztath, es nem

igĕn o borth kel yĕnnya, de kewefeth. Az rago es chypkeodeo  
Saros Nedweftegtwl ha vagyon, Arpa kafath, len magbol chynalt  
etketh egyek.

Valakyn az Colica vagyon, femmyth nem zwkzagh (Obferuatio  
varakozny, hanem legh eleozeor criftellel az alfo rezth Tanufagh)  
megh kel ynditanyn, merth ha feolwl orwoffagot vezĕn addigh  
mygh az megh nem yndul, igĕn feelmes az orwoffagh megh  
zorulaftul. De azerth legh eleozĕr chak gyĕnge Criftellel kel  
chyelekeodny.

Ros lyztĕth tykmonyn feyerrel gyury eozwe (Oruofsagok)  
mynth az czypoth. Chyuporban forralyn vyzeth, az teztara borych  
rea az forro vyzeth, az kĕldĕket Melegh Mezzel kend megh,  
tĕrĕth gyĕmberrel hynch megh feolwl, Az Teztath lapych  
megh, es kĕfd az gyomrara egy kezkenewel, harmad napych  
tarch raytha; ketfegnekwl megh gyogwl.

Egy Dionyn zep tyzta Mezzel kend megh az hafath, zep vekonyon  
egy garafny vekonyn kenyer heat tegyn az kĕldĕkre, az  
vthan tĕrĕth zĕkfwel myndĕnwt hynch be az hafath, az wrmĕth  
parold megh teod rea, megh allattya ez az faydalmath.

Apro Malwath, Cecla leweleth, korpath, Tykmonzekĕt, fa  
olayth, Soth, feozd eozwe ezĕketh akar borban akar vyzben, ad  
megh ynnya, higgjed hogyn megh gyogyn.

Nyers Mentath feoz megh Borban, es harmadnapych azth  
aggjad ynnya melegĕn, probalt orwoffagh.

Malwath, zeekfweth, tyztĕs fweth, kĕronto fweth kyth parietarianak  
hynak, Chyomborth, ana manipulus. j. Egy marok korpath kyth  
ruhaban be vary, feozd megh ezt igaz elegh vyzben, es az vthan  
zwrđ ky yo modon. Ebbĕl ez vyzbeol vegyn uncia, 16, tegyn ehĕz tĕrĕt  
foth drachma, 5. egy tykmonnak az zekyth, Fa olayth uncia, 4, elegych eozwe,  
es melegĕn ezzel criftelyĕzzed.

Borth egy mezĕllyel, keth tykmon zekyth. egy zerechĕn  
dyot tĕrwe, zerechĕn dyo vragot fel nehezekeoth. gyĕmbert is  
annyth. Saffrant egy Nehezeknek Negjed rezeth, Egy kewes  
Mezeth, Soth, feozd eozwe ezĕket hogyn fele el apaggyn, es  
melegĕn ezth aggjad ynnya.

Fenyw olayth Negyn awagy Eoth chyĕppĕth ygen yo melegĕn  
megh ynnya. Awagy ha ez Negyn chyĕp olayth pyrtoth kenyerben  
+242

adod nekyn is, igĕn yo. Vgyan effelewel az keoldĕket is megh  
kenny melegĕn, yo.

Mondola olayban Enhera Eoth latoth kel melegén ynnya  
megh adny, de vthanna ozthon Nyolcz oraygh femmyth ne egyek  
es ne igyek.

Kemennek es kapornak gyeokereth, Arpath, Fa  
heath annyth hogychak az zaga eresztek megh benne. Fygeth  
annyth hogych megh edefycche, feozd yol megh ezeoketh Borban  
vgych hogych Negyedreze el apaggyon, ved ky es melegén ad azth  
ynnya.

Korpa czypereth telch mazos fazekban, Egy penzara Bechy  
zappanth vakary bele, keth penz nyomatny yo Bechy faffrant  
teretteth, Borkeowet es Vereb ganeth ves anny chyomoth bele  
mynth egy kys tykmony volna, de az Bor keowe teb legyen, Az  
vereb ganeth es Bor keweth egy ruhaban keoffed, es az Czymbereben  
eressen forralyad, ozton ky vegyed es bele facharyad az  
Czymbereben, fwtés melegén ad megh ynnya. Ha ecczer megh nem  
yndittya hamar, kecczeris effeeth ynnya agy, es mynd addigh  
agy mygh nem yndyth. Ez femmyth nem erelteth, sem nem arth  
az természetnek, de feleotte igen tyztytia az Beleoketh es az  
gyomroth, Kyral fia probalt orwolfaga ez.

Vérés kapoztanak Magwath valamenyre ronch megh, tehen  
hus leweben forrald megh, melegén ad azth ynnya.

Egy Agh kappanth elewenen melyez megh, az vthan egy  
vezzewel verd megh yol, ved ky az Belyth, tegy az hafaban  
zenth Ianos kenyereth, Folia Senit, Vad Saffrannak magwath, Varadichoth,  
kaproth, Soth, telch egy nagy fazekban vyzeth es  
feozzed eressen hogych fele el apaggyon, es az vthan ted kyffeb  
fazekban. Ifmet ha zwkzegrh annalis kyffeb fazekban, vgych feozzed  
hogych az leweben maraggyon keth vagych harom fonth, Ebbel agy  
melegén egy fontoth megh ynnya, awagy legh felyleb Maffel  
fontoth, etelnek elette zynthe ket orawal.

Szeekfweth fez megh kappan leweben, etel eleth  
melegén egy yo ytalt agy megh ynnya.

Szappanbol chynaly hozzu chyapoth, Bykanak Epejewel kend  
megh, told az fenekeben.

Folia Senit, uncia j, Gyemberth egy gyekereth, zekfweth  
tyzenket zemeth, Reubarbaromoth, drachma j. zylwa zemeth tizet fezd  
megh ezeket borban, mykor megh feo elegych megh Nad Mezzel,  
ad megh melegén ynnya. Ha penygh Nem ynditana egy Nehezek  
Scamonyat kel hozza tenny.

Tyknak az ganeath Melegh borban ad megh ynnya.

+243

Feoldy Bozzanak magwath zéd megh ézzel, mofd ky zepén  
es azald megh, Borban feozd megh hogý harmadaigh el apaggýon,  
ad megh ýnnya melegén fmegh týztýttia, de porra térd az bozza  
magot zepén, es vgy feozd az borban.

### **Gýermékcheknek.**

Az gýermékchýenek valamýth énný ach, de mynd megh  
Mezelýed azth. Ozton Sos Mezbél chýapot chýnalý az alfeleben  
neký, Sha igh zeký nem megýén. Egý Borfo zénný Terpentýnath  
agý megh eonný.

Mondola olayth vegý harom Nehezekeoth, Iros vayat is  
annýth, elézer olwazd megh az vayath, elegých hozza az mondola  
olayth, es melegén azzal kennýed az hafath.

Mochary Mentath téry megh, elegých eo3we Mezzel, melegén  
ezzel kennýed az hafath.

Tehen teýehéz tegý zuccarum candidomoth, es ad azt eonný  
az gýermékcheknek.

Kek liliomnak az gýékerebél chýnalý chýapoth, teod azth be  
az gýermék fenekeben.

Týk hayat, Lud hayat, Recze hayat, Iros vayat ana  
drachma, 4, Szeekfw olayth, Feýer liliom olayth, Mondola olayt ana drachma, 3,  
Boryunak Szara chýontýanak veléyeth, drachma, 2, Ehéz az meny vya3  
elegý, chýnalý kené ýreth beléle, Melýet, Oldalath, Hafath, reggel  
es eftwe melegén ezzel kennýed.

Eger ganeth egý Nehezekeoth teorý megh, Néften kechkenek  
away Baknak az vefeyenek kéwerýwel eggýwth, ebbél chýnalý  
vekoný es réwýd chýapokat, kýketh feol toly az al feleben egýczéris  
maz3or is ha 3wk3egh.

Feýer vizý Menthanak hatoth az leweleben téry ýol megh  
az kezéd kézéth, téd be az gýermék alfeleben.

Mondolat es Nadmezeth téry ýol é3we, es ad ezth eonný  
az gýermékcheknek.

Eokérnek Epeýewel kennýed az kéldéketh es az Melýe  
chýontýa porchogoýath feolwl az keoldéken Melegén.

Dý3no kenýer fwnek ký fachýart lewewel kennýed melegén  
az keoldéket es az Melýe porc3ogoyath.

Býkanak Epeýeth, Aloeft, Soth, fa olayal elegých é3we,  
Melegén ezzel kennýed megh mynd kýwl belél az gýerméknek

alfelenek lÿkath.

Erdeÿ vborka gÿwmÛlchenek kÿ fachÿart leweth, Ifopoth,  
+244

Ißalagoth, Bÿka Epeÿet, vegÿ mÿnd egÿenlÛ mertekkel, Fÿget  
ehÛz az menÿ elegh, tÛrd eoÿwe ezÛketh, es flafstrom moggÿara  
kÛfd az keoldÛkere, es azon alol is az hafara.

Eger ganeth tÛrÿ eoÿwe vaÿal, tÛlch megh fel dio heath  
eÿÿzel, keofd az keoldÛkere. Probalt oruoÿfagh eÿ.

Eger ganeth teorÿ megh, teolch tele az gÿermeoknek kÛldÛket  
eÿÿzel, megh ÿndÿttÿa az hafath.

Fÿgeth feoÿ megh Borban, abban az Borban az  
vtan feoÿ Szamar vborkanak es feÿer malwanak gÿÛkereth megh,  
tÛrd Ûÿwe ezÛketh, keofd az keoldÛkere es hafara.

Malwath es TÿÿtÛs fwÿth fÛz megh Tehen hus leweben,  
ad megh ÿnnÿa Etel elÛth, de eÿ Nem gÿermÛknek hanem Ûregh  
embÛrnek valo orwoÿfagh ÿnkab awagÿ Eoregh gÿermÛknek.  
Nadmezeth, rofamezeth, Tÿkmonnak zekÿth, es Caffiat keth  
nehezekÛth, elegÿch eoÿwe tehenhus lewewel, es eÿÿzel crÿÿtelÛÿÿd  
megh ha egÿebkeppen megh nem ÿndulna.

(Ileus, Tors... Voluulus)

### **Hafnak ragafarol.**

Aÿ Szeknek vtha mÿndÛneoÿtwl fogwa be rekedwen zÛrÿÿ  
az Nehez es halalos faÿdalmakath az Apro hurkakban, melÿ  
Nÿawalÿaban, az ganÿÿok az zekre ala nem mehetnek.

(Okaÿ) Okaÿ ennek, az eledelnek zÿwntelen valo megh rothadafa az  
Nÿerfefegh mÿa, ÿelÛÿben kÛwer hufoknak etelebÛl kÿ lezÛn,  
kÿk mÿkor oÿton megh rothadnak valoban es oth maradnak, az  
apro hurkakban megh rekedÿt chÿnálnak. Tamad neha oth az  
helyÛn valo wteÿtwl is ahol az Apro hurkak vadnak. IgÛn feoleotte  
nagy hÿdegfegh is ennek az oka, kÿ megh tartÿa es ben zorÿttia  
az ganekath. Hÿdegh ÿtaltulis megh eÿÿk, ÿeleoÿben a mÿkor  
megh ÿÿzadoth EmbÛrtwl lezÛn az. Megh lezÛn attulis mÿkor az  
Beel az Megh zaradoth ganewal eggÿwth, vagÿ az TÛkben, vagÿ  
az megh zakadoth keoldeokben eÿwen vÿÿza nem nÿomattathatÿk.  
Neha chÿelekeodÿ penÿgh az megh kemenÿwlt ganÿÿ is, Es az  
(Ileÿ) Belnek termezeth kÿwl valo megh dagadafa. Ebben eÿ  
Nÿawalÿaban femmÿkeppen az Etel fem meheth ala, fem az  
Crÿÿter be adas feol nem meheth, Vagÿon az Beleoknek vezÛdelmes  
morgafa zÛrgefe, valamÿ kÿs dagadafochka is laccÿÿk oth



az tajon ahol az Apro hurkak vadnak, zynthe olyan  
modu myntha ot az helyen valamı ketelec3ket genbelıygettenek  
volna ęzwe, vagyon tekerę faıdalom, fok heaban valo befęges,  
ymelges. Az gyomor is feolętteb Nedwes, ky mya vagyon Nyálnak  
+245

es Sarnak okadafa, valamıth megh ezyk es yzyk az Embęr,  
yolleshet az Belben ala megęen, de onneth yfmeth vyzza feol yw  
nagy ganey bwzzel elegęedwe. El vegre mykor ozton zynthe  
halalahoz kezal vagyon, fok rettenetes ganeth okadyk ky, mykor  
zynthe az Tefte is ymmar megh hydegwlth, es hydegęth is  
verytezyk.

Ez Betegfegh legh ynkab vagyon az gyermekchyeken. (Tanufagh)

Az Ven Embęrekęn penygh igęn rytkan efyk. De ha lezen  
valamelı ven Embęren, foha megh nem gyogyul beleole.

Farkas Almanak az gyękeret fezd megh borban, (Oruofsagok)  
ad azth ynnya Melegęn.

Kappant fez megh, es annak ozthon az leweben, Szeek Fwnek  
es Saarkerepnek vyragath feozd megh, ad megh ynnya melegęn.

Chyombort es vizy Mentath chynaly ęzwe Caftoreumal,  
kefd az hafara, megh allattya az has tekerefth.

Baber magokat tyztych zepęn megh az heatul, terd megh,  
es ebbel merı Eotwen negy Nehezekęth ky, elegych melegh Borban  
es ad megh ynnya.

Machka tewyfnek az gyęokereth feozd megh Borban, melegęn  
ad azth ynnya.

Rofmarynt zara3 megh teord porra, elegych melegh borban  
es ad megh ynnya.

Fenyw magoth fez megh borban, es melegęn ad azth ynnya  
hafragafrol.

Kaporth, Rutath, vizy Mentath feoz megh fa olayban es  
ezzel parolyad az hafath.

Lenmagbol, Arpa lyztbel, Rutabol, Kapor magbol,  
Apiumbol, chynaly lagy flastromoth, ezzel kefd be az hafath.

Ha kynek az Belı ala zallot az Tekyben, es attul vagyon az  
hafa tekerefe, azonnal azth fektefd hanyatta, es az le zallot Belth  
nyomaffal ereltesd hogy vyzza mennyen az hafban, de igęn laffu  
nyomaffal chyelekeoggyel, az vthan keofd altal ruhawal.

Ha tertennek hogy valamı Mergęs orwoffagtul awagy purgaciotul  
volna az haftekeres, myngyaraftth agy fok melegh vyzeth

megh ýnnýa, es azon erélteffed az Betegéth hogý okaggýek. Az vthan ífmeth agý meleghe fa oláýt, vagý ýgén kéwer hus leweth megh ýnnýa, hogý annalis tébbet okaggýek. Egýnyhan Nap el mulwa az vthan, téryekeoth agý Meleghe borban megh ýnnýa.

+246

### **Gýermékcheneke.**

Týk Hurnak véd vyzeth, ad azth ýnnýa. Az fweth penygh len magh oláýban racd megh, es keofd az hafara. Feýer pézerczeth teorý megh. Fa oláýban feozd megh, kéfd az hafara, Chýoda igén megh gýogyttýa. Kapor oláýth, Szeekfw oláýth, myndénykben vegý hat latoth. Rutha oláýth harom latoth, vizý Mentha porath harom lototh, ezéketh forrald ýol ézwe, es zwrđ megh es mykor az zwkzegh kewannýa ezzel kennyed Melegén az fajó hafath. Probalt orwoffagh ez.

### **Ha az Crýftelý oda be rekedne.**

Egý pohar fa oláýal elézér Crýftelézđ megh. Az vthan nem ýgén regý Eger ganeyath keres, es ehézis tegý harom vagý Negý chýep fa oláýth, térd ézwe, es chýnalý ebbél ýo éregh hozzu chýapoth, az Oláýal valo Crýftelézes vthan told fél az Embérnek al feleben myngýaralth. Probalt.

### **Hafnak Faýafarol.**

Egý ýo Marok kémenth feoz megh fa oláýban, zwrđ ký Crýftelben azt ad fél. Sigifmundus de prato. Feýer Malwath metelý igén aprora, vayban pérkéld megh, kéfd az fajó hafra. Gýembert metelý igén aprora fézd eréffen megh borban annak az leweben agý ýnnýa. More peter. Dýonak az Belý es hea kézeoth melý hartýa terém, zarazd megh es térd porra. Anifomoth is téry porra, ez poroknak myndénykebél vegý annyth az meny fel dýonak heaban ferne, veđd egý pohar vérés borban, habard el es melegých megh, ad megh ýnnýa es takard ýol be agýaba. Chombort azalý megh es teord porra, es az por kézyben ws keth vý týkmonýath myndéneoftwl, tegý ahoz fel anny Saffrat es habard eozwe eoketh flastrom moggýara. Olý týzta Mezzel az ký az lepebeol zarmazyk, kend megh az gýomra aranth kýwél, téreth gýemberrel hýnch megh. Az megh mondoth zerzamoth

chýnald ruhara, es Melegén kéfd oda ahol az Mezzel megh kented.

Ez flafrom alýon harmadnapýgh rajtha. Harmadnap vthan azon modon chelekéggýel ifmeth, mynd addigh a mýgh megh +247

ýndittya az hafath, Ennel foha ýob orwoffagh nem leheth. Es igén megh is probaltatoth.

Kélefh, Sowel es Székfwel téry eozwe, de az Szeek fwnek chýak az výragawal, téd Sakban ez porth, melegých megh es keofd az hafra.

Cýnadonýat mynd gýeokereftwl teorý eozwe, zeekfw olayba, forrazd megh, kéfd az kéldékere.

Rutath forralý megh výzben, Buza lýzth korpayat azzal chak az výzewel elegých eozwe, kéfd az hafra.

Vérés kapoztanak leweben feoz megh eréffen igén

Agh kappanth, melegén agý annak az leweben ýnnya.

Effé výzeth Soz megh es melegýcd megh, ad azt ýnnya.

Farkafnak ganeyath kýth fén talalz valamý Bokron es nem az féldén, térd megh, Borban awagy výzben ad megh ýnnya, es kéfd az hafara is.

Vérés kapoztanak magwath térd ýol megh, es tehen hus leweben forrald megh, ad ezt melegén ýnnya.

### **Gýermékcheknek.**

Raknak az aprayath térd megh elewenén Mofarban, kéfd az gýermékchýe hafara.

Spongiath march melegých výzben, azzal parolýad az kýs gýermék hafath.

Fa olayban ves valamý kewes tereoth Saffranth, march ruhat abban, es téd az hafara melegén.

Saar kerepéth, Szeekfweth, Anifumoth, kémenth, Mezey kémenth, myndénykbél vegý fel marokkal, es anny výzben az meny ezékhez elegý forrald addýgh hogý fele el apaggýon, march Spongyath ebben, háromzor vagý Negyczeris ezzel parolýad az hafath. Az vthan, Szeekfw olayth, Feýer liliom olayth, kapor olayth, vegý myndénykbél fel latoth, elegých eozwe ez olayokath, ezzel kennýed mýngýaralft az parlas vthan az hafath.

Kapor olayth, zeekfw olayth, Ruta olayth, ana drachma, 6. porra téréth kémenth, drachma, 2. forrald mynd eozwe ezéketh, zwrđ megh, ezzel kennýed melegén az faýo hafath.

Fejer wrēmnek az gyēngyēs Vyragath keofd eozwe, es  
tēd rostellra, pirých yöl megh, annak egý rezet kéfd az hafra,  
mas rezeth az vak zēmēkre. Eoregnekis yo oruoffagh.

Fejer Malwath mýnd gyēokereftwl ronch megh,  
es vayban rachad megh, melegēn keofd az hafra.

+248

Naranch heat tēry porra es zýtald megh, ad megh azth  
týkmonban ēnný awagý Borban ýnnýa. Eoregnekis yo.  
Mezzel kend megh az keoldēketh, Mýlle fowal hýnch be  
fēlwl es keorwle is, Salýat ronch megh, fēlwl tēd rea, es azon  
fēlwl burých be lapuwal, es vard be ruhawal, Eoregh embēnek  
is yo orwoffagh.

Malwath, kēronto fwet kýth parietarianak hýnak, Boroftýanth,  
Szēekfwnek vyragath, Buza lýzth korpayath, Bak zarwo  
fwnek magwanak az lýztyth, vad Saffrannak gyēkereth, mýndēnykbeol  
ezēkbeol vegý Egý penz Nyomatnyth awagý tébbet, tēd  
Sakban es feozd megh ezēketh vyzben, kéfd az hafara, awagý  
fokkal ýob, ha az vyzeben fērēztēd, yeleosben ha az hafa igēn  
tekerēgh.

### **Hafnak mēnefýrēl kwlēmb kwlēmb keppen.**

(Okay) Az Hafnak hamar valo mēnese, ellenkēzē okokbol  
lezēn azokkal az melýek az hafat megh allattýak, tudny illýk  
mýkor az Etel lagý, Sýma vagý feolētte kēwer, a ký az eo  
fokafagawal az gyōmroth es Beleoketh mýnth egý valamý terēhwel  
vgýan megh nehezitý. Es mýkor azon gyōmrot es Beleoketh  
valamý chýpkeodeo erēffegh gyākdoffa es chýklangýa, az, vagý  
orwoffagh, vagý megh roffadoth eledel, vagý penygh Saaros es  
erēs fēprwýe legýēn az testnek, ký oda az Belēkbe es gyōmorban  
mafúnath folth, vagý vgýan oth termēth. Ezēk megh lagýttýak  
az hafat, es lagýab zekēt chýnálnak annal az mýnth az termezetzērenth  
valo Szek volna. Mýkor azerth az Hafbol, zwntelen valo  
výzzel elegý Nyerfesegeh, feyer vagý hamu zýnwen es bwdēffen  
ýw ký, femmý faýdalom nekwl chýak az hafnak zērgesewel vagý  
morgafawal. Ez nyawalýa, vagý olý hafmēnes hogý az  
(Coeliaca) mý ký ýw embērbeol valamenýre megh emeztēdeoth  
de nem mýndēnēftwl fogwa: Awagý zýnthe olýan Nyerfen ýw  
(Lienteria) ký es emeztetlenfeggel az mýnth az gyōmorban be  
bochýattatoth. Az elfē hafmēnesbe azerth egý modu megýēn ký

az hafbol, kÿ hafonlo ahoz az mÿth az Embÿr gÿomra megh  
 emezth es az Maÿra bochÿath, az penÿg olÿan feÿer mÿnth az  
 Buza zÿmÿknek kÿ fachÿarnad az leweth. Ennek penÿgh ez  
 (Elfÿ hafmenefnek oka) elfeo hafmÿnefnek, Nem az Nÿerfefegh, fem  
 az gÿomornak emeztetlenfege oka, hanem az ÿmmar megh emeztÿth  
 eledelnek gonozul es tÿkelletlenwl valo el ozlafa, kÿth vagÿ  
 az Bel kÿzÿt valo  r s hartÿanak, vagÿ az lepnek, vagÿ az Maÿnak  
 az w megh rekedef k, es az hozzaÿok zÿwafra valo er telenfeg k,  
 +249

vagÿ penÿgh az Eledeleoknek, ÿel fben hamar rothado  
 gÿwmeolcheoknek, es az ÿtálnak feoleotteb valo fokafaga chÿnalth.  
 Merth ez mÿnd n ftwl fogwa el n  ozoltathatÿk, hanem az  
 Hafnak bell  hufaban otben aal megh. Ez okokbol ozton fok  
 vndokfagh gÿwlek zÿk, mely laffan laffan az vekonÿ hurkakban  
 megh eoregbeodwen, vagÿ az Gÿomorban, vagÿ az Bel keoz t  
 valo hartÿakban, vagÿ az Belf  rezeke keorwl valahol, wd wel  
 megh rothad. Smÿkor ozthon az w fokafaga mÿa Nehez kez d  
 leonnÿ, vgÿan magatul vagÿ feolwl vagÿ alol kÿ megÿ n, vagÿ  
 az termezettwl is kez rÿteffel kÿ wzettetÿk. Neha laffu Crÿftellelis  
 kÿ ÿw. Ebben az pulfus Ernek gÿakor f l verefe es hamar (Ieleÿ)  
 valo vagÿon, mÿnth az Febri ben, es az el baggÿadas k wetÿ  
 vgÿmÿnth. Ez Nÿawalÿanak penÿgh kÿ nÿlatkozafanak el tte, az  
 Hafnak belfeo hufa megh terwl es az Has feol fuualkodÿk, es az  
 vthan ÿndul el ez hafm nes. Az mÿkor ozthon mÿnd n heaban  
 valo Nedueffeghtwl megh wreff odÿk az Has, Ettwl valo M neftwl  
 is azonnal megh zwnÿk, es zabad akarattia z renth megh aal.  
 Neha vgÿan azon Napon a mÿkor ÿndul, neha mafod Napon,  
 Neha harmad napon.

### **Nÿerfefeggel valo Hafnak m nefer l**

(Lienteria

[I]ntestinatorum liuor)

Ez Hafnak m nefeth mely vagÿon Nÿerfefeggel Ees Emeztelenfeggel[!],  
 Magÿarul Feÿer vernek hÿiak. Ennek penÿgh oka (Okay)  
 nem az eledel knek el oztafanak bantafa, hanem az elf  megh  
 emeztefnek er tlenfege, mely mÿa az Eledel nÿerfen es mÿnd n  
 valtozafnekwl megÿ n ala. Ezerth, merth az gÿomor awagÿ hogÿ  
 er telen az megh emeztefre, awagÿ hogÿ ig n Sÿma, es er ffen  
 addÿgh megh nem tarhattÿa az Eledelt az mÿgh megh emezt dnek.  
 Er telen penÿgh az gÿomor az megh emeztefre, megh

hwleſtŵl, melÿ lezÿn az fok hÿdegh ÿtaltul, ÿeleofben mÿkor az  
Tefth megh hewÿl. Sÿma awagÿ Sÿkos, Melegh vÿzŵl, Olaÿtul,  
Vaÿtul, kÿwer huftul, Szÿluatul, Malnatul es ezÿkhÿz hafonlo  
eledelÿktŵl. Neha penÿgh ÿdegÿn allapatuis lezÿn az gÿomor,  
melÿeth zÿrÿz, gombanak, vborkanak, Sarga dÿnnÿenek es egÿeb  
rothado gÿwmÿlchÿknek etele alkolmatlanul, Tefthnek bÿzonÿos  
rezeÿnek akarattÿokbolis megh lezÿn ez fele hafmÿnes, mÿkor  
azoktul valamÿ vetkes allath az gÿomorban efÿk, mÿnth az Nÿal,  
melÿ az Agÿ veleobÿl zal ala, merth ez megh hwÿtÿ es megh  
lagÿttÿa az gÿomroth. Azonkeppen az Maÿbol kÿ ontatoth Saar  
is, ÿzgattÿa az gÿomroth, es az Nÿers eledeleoketh, kÿketh meeg  
+250

az gÿomor ÿol megh nem feozgoth, ala nÿomÿa az hafban. Megh  
zeorzÿ effele hafmÿneſth gÿakorta, az Hafnak belſeo hufanak  
kelewennÿe, awagÿ az Twdÿnek is genÿetſegÿs kelewennÿe. Az  
Melÿnek es az vefeknek is genÿetſegÿſwleſe kÿk az Szÿwre es  
az gÿomorra vndok Bwzth eontenek, kÿbÿl lezÿn vezÿdelmes hafmÿnes,  
es ez az embÿrth olÿan ruth zÿnwe chÿnalÿa, mÿnth az  
kÿ zÿnthe keozel vagion ÿmmar megh halafahoz.

Akar mÿnemw okbol tamadot legÿÿn azerth ez  
(Ieley) hafmÿnes, de ÿlÿen ÿelÿkbeol eofmerÿd megh. Az Betegh  
etelenek ÿzÿth nem erzÿ, es feolÿtte gonoz allapattÿa vagÿon teſtenek,  
ruth zÿnw. Es zwnтелен valo Nÿers ganeÿ megÿÿn kÿ  
beleole, feÿerzÿnw vÿzes, de ver awagÿ Saar nÿnch bele elegÿÿdwe.  
Nagÿ forrofagh vagÿon az oldal chÿontoknak alatta valo  
hufokban ahol az Maÿ es lep vagÿon. kÿ vgÿan terwleo, kÿbÿl  
ozton kÿwetkÿzÿk az Etelnek vtalafa.

(Eledele) Eledele legÿÿn ez ÿlÿennek apro madarkak, Swlt  
Tÿk fÿ, kÿnek hafaban Maſtixot tÿttel es vgÿ fwtÿtted megh,  
kewefeth egÿek es kÿnnÿen emeztÿth. Ha penÿgh az Has mÿnes  
valamÿ Sarral es chÿpkÿodeſſel vagÿon, Rÿfkafath awagÿ  
kel eonnÿ adnÿ, Melÿben zorÿto allatoth feoztel megh, mÿnth,  
keortwelth, Bÿfalmath, Noſpolÿath, vagÿ valamÿth effeſeth.  
Forralt teÿ is igÿÿn ÿo. Borth feÿert es gÿeongeth kel ÿnnÿa.  
(Itala) Mÿnd etel ÿtal penÿgh kewes legÿÿn, merth mÿndÿn hafmeoneſben  
az fok Etel ÿtal vezÿdelmes.

(Oruofſagok) Szerechÿÿn dÿoth fws megh melegh hamuban,  
ha lehet meren nÿeleſd el azth vele.

Kÿleſnek heat tÿrd porra, habard eo3we Tÿkmonÿ zekÿwel,

fwfd megh es ad megh eonnÿ.

Indiaÿ Borfot zara3 megh, Nÿeles el benne awagÿ etefd  
megh vele.

Lo foľkanak magwat tÿrÿ, ad megh ÿnnÿa borban.

Szeekfweth fws megh, akar etelben akar ŷtalban ad oda.

Reubarbaromot fws megh es tÿrÿ megh, Sawanÿu borban

awagÿ vthÿ fw vÿzenek kÿ fachÿart leweben ad megh ÿnnÿa.

Valamelÿ orwoľfagokat oda ala ŷrtam az hafmÿnefrÿl mÿndÿnÿekkel  
azokkal ŷo az hafat kÿwÿl keotnÿ.

Lÿztÿth zÿtalÿ megh es tÿkmonnÿal gÿurd eo3we,

Nÿüch megh mÿnth az Chÿk makoth, lapoffÿch megh az vthan,

keres egÿ mogÿoro fabol chÿnalt fa nÿaľfath, raga3 vÿa3th hoz3aba

+251

az Nÿaľra mÿnth egÿ egÿ Bors awagÿ Bab zÿmnÿth, az el

lapÿtoth teztawal feolwl takard be, fwfd megh es ad megh

eonnÿ az betegnek.

Az Szÿ lÿztÿth tÿkmonban ad megh harom3or ÿnnÿ.

Harom zerechÿÿn Dÿoth tÿrÿ eo3we Nadmezzel, harom tÿkmonÿ

feÿerewel habard ŷol eo3we, es lÿztel gÿurd ÿ3we,

fws pogachÿat beleole, harom3or enhera ÿgÿe megh a3t az  
pogachÿath.

Vÿrÿs hagÿmanak vÿd kÿ az vÿlgÿeth, tegÿ fenÿw zurkot

bele, teod az tw3ben had fwlyÿÿn megh oth, Ees melegÿn az mÿnth

el twrhetÿ keofd az keoldÿkere.

### **Hafnak high mÿneferÿl. Fofasrol.** (Diarrhoea Alui profluiiÿ)

Iollehet hogÿ mÿndÿnfele zeknek mÿnefe Magÿarul Hafmÿnefnek

mondatÿk, de tulaÿdonkeppen ŷecczÿ a3t, az mÿkor az

tÿ3tab Nedueffegÿk, nagÿ faÿdalomnak erzefe nekwl folnak,

Merth nÿha maganak chak kwlÿn az Nÿal, Neha chÿak Sarga

Saar, Neha Fekete Saar tÿ3tan tecczÿk megh. Az temerdÿk taknÿos

Nÿal az temerdÿkb Belÿkbeol zarmazÿk, merth (Nÿaltul)

azokban zokoth gÿwlnÿ es newekÿdnÿ, gÿakorta az Bel keozÿth

valo kÿwer hufos hartÿaban is mÿkor megh gÿwl, vagÿ kemenÿ

vagÿ lagÿ dagadaľth zokot chÿnalnÿ, Ees mÿndÿn Nÿalas hafmÿnes

ÿnneth ve3ÿn eredeteoth. Az vekonÿ taÿteko3o Nÿalat

penÿgh mondotta Hippocrates, hogÿ az Fÿbeol zal az gÿomorban,

es az gÿomorbol az Belÿkben. Az Edÿs es megh elegÿeodÿt

Nÿalat penÿgh az telthnek mÿndÿn rezeÿbÿl mondotta zarmaznÿ.

Mely okbol azth mondotta, hogy az Bér alatt való vyzbetegfegéth effele hafmènes el yndyttia es el emezty. Az Saarral való has mènes az, mykor az Sarga Saar vagy Cytrom (Sarga Sartu[1]) zynw forro Saar, ky neha taytekozo is megýen ky, hafnak nem igén nagy gyéotrelmewel, mywel hogy az megh nylatkozot, vtakon zabadon folyhat. Ez gyakorta az hew Maýtul, awag' az Epenek hoyagatul ontatyk az Belékben, Neha penygh az Bel keozét való erés hufos kéwer hartyatulis, Mely Bel kézze való hartyaban myndén heaban való Nedueffegéketh az megh Nyawalýodoth termezeth zokoth be ténný es el reytený. Neha ez Saar ontatyk az Belékben (de rýtkabban) az Eoregh Erektwl es az tefnek allapattýanak my voltatul is. Az Fekethe (Fekete Sartu[1]) Sartul való hafmènes, vagy az Leptwl vagy az Bel keozét való kéwer hartyatul zarmazyk, mykoron az megh nyawalýodot termezeth, +252

vagy az termezeth zérenth való fekete Sarth, vagy az Megh egéth Saart, az hafban be onthia es oth megh zawayá. Ez penygh az tébbýnel zokatlamb hafmènes, Merth neha oly igén fekete az ganeý mynth az Szurok vagy az Caffýanak Belý. Az penygh býzonnyal az vertwl lezén, Mely ver valamenýzér az oldal chýontoknak alatta való hufban, ky az Maý es lep feolét vagyon, az Er megh zakad vagy megh Nylyk, zal az Belékben ala, es az hoffu ménettel megh fwl es megh feketeodyk, hogy zynthe Szurok zynw lezén. De az Beléknek megh oluadafais Hafnak (Oluadaftul) ménefe kézze zamlaltathatyk, Melyben az my ala ýw zynthe olyan myntha olalyal vagy oluaztoth hayal eottétek volna megh. Effele hafmènes lezén az dégés betegfegékben, az Forro hydeg lelefben, zwntelen való hydeglelefben, El aboth betegfegben, es belfé rezeknek megh twzefwlefeben. (Tanufagh) Az Hafménefth yol megh kel lathny es ýtelny, Merth ha az termezeth azt az my Neky artalmas es heaban való az hafmènes által akarýa ky wzný, es azok az kykén ez vagyon kénnýen zenwedhetyk, az termezethnek folyafath megh kel varny, féth segýtený is kel ýnkab hogy meheffén, es nem kel megh allatny, Merth ha az olyan hafménefth megh allatnak, nagyob betegfegéth hoznak vele. Merth az megh tyltoth dolgok feol ménwen, Fé fajafth, vagy Hagýmazth, vagy keptelen aluuaftnak kewanfaganak betegfegeth, vagy fwl mellet való kelewenth, zéréznek. Azzerth elézér azokat kyk az Tefnek



ÿawara vадnak, nem zwkzегh megh allatny. Mÿkor ozton  
fokaygh tarth аз has mēnes, es аз fok heaban valofagoth аз teftbēl  
kÿ vÿtte annyra hogÿ аз Tefth is vgÿan el lankadot erētlenēdēt  
mÿatta, akkor kel ozton ellene allanÿ mÿndēnnel.

(Oruoffagok) Gyēmberth, Borfot, Mochÿarÿ Mentath, Szēkfweth  
kwleon kwlēn mÿndēnyketh teord megh es zÿtald megh,  
аз kēldeoktwl fogwa аз hafat zÿnthe mÿnd аз gyōmorigh zep

---

Az melÿ embērneк gyōmra zorult megh valamÿ megh aboth  
ganetul, vagÿ etēkneк buggÿanafatul. kÿth аз Deakok ventofitafnak  
mondnak, es igēn erēffen Fay, Colica Newe. Ha penÿgh  
effele ala chÿuſbot аз gyōmorbol аз hurkaban, es azt zorongattÿa,  
Has tekeres Newe. Effele Nÿawalÿabelj embēr hogÿha vntalan  
igēn bwdēffet beoffenth, bathor buchÿudat vēgÿed twle. Ha igēn  
okadÿk, аз is gonoz. Meeg annalis gonozb ha koppad аз Haÿa.  
+253

tÿzta Mezzel kend megh, hÿnch rea eleozēr аз gyēmberth mÿnd  
zellel, аз vthan аз borfoth, аз vthan аз Mochÿarÿ Mentath,  
vtolzor аз zēkfweth. Egÿ Eoregh kenÿerneк аз feneketh mefd el  
pÿrÿcd megh, fēlwl burÿch rea melegēn, es ruhawal vard rea аз  
hafara erēffen. Sha vgÿan purgacio adas mÿa mēne erēffen is  
аз has, Megh allattÿa. Ez igēn probaltatoth orwoffagh.

Rofa olayth, uncia j. Maftixot, drachma j. galleſth, vērēs rofat, Chÿpke  
rofanak magwat, ana drachma j. teord porra ezēketh, zeekfw olayal kend  
megh аз hafath, es hÿnch be ez porral.

Tormentilla gyēokereth porra tērwe, Chÿerfanak is аз leweleth  
ana drachma, 2, Ezērÿo fweth, Dÿchēfegēs fwet, ana drachma. s. teord porra  
ezēketh, es ebben egÿ Nehezek nÿomonÿt agÿ megh vthÿ fw  
vÿzeben ÿnnÿa.

Rofa pogachat vÿzben es Eczetben melegÿch megh, kēfd  
аз hafra.

Bolus Armenuſth, galleſth, fēz megh borban, ad  
azth ÿnnÿa аз kÿnek hafa megÿēn.

Kēlefnēк heat teord megh, elegÿch ēzwe tÿkmonnak zekÿwel  
ſwfd megh hew teglan, ad megh eonnÿ.

Pērkdēld megh аз rÿfkafath, feozd megh azt olÿ teÿben,  
melÿben annak elēttel twzes kēwechÿeoket hantal volt, es ad  
megh eonnÿ. Awagÿ ha chÿak аз rÿfkafath vgÿan vgÿ feozēdis

megh teýben igèn ereoffen ýo. Es ez, ha purgatiotul mènne igèn feolètte is az has, megh allattýa, Probalt orwoffagh.

Székfwet egés megh es teorý megh, mýnd etelben ýtalban ezth aggýad.

Szerechýèn dýot teorý megh, ad neký mýnd etelben mýnd ýtalban.

Epèrynek gyèkereth es az lewelet is zarázd megh es tèrd megh, borban azth aggýad ýnnýa.

Bafa Rofanak gyèokeret feozd megh borban, es ad azth ýnnýa.

Eoth lewelw fwnek gyèokeret feozd megh borban, es ad azt ýnnýa.

Tehen ganeth elegých eozwe eczettel, keofd az hafara.

Az mely Eb chýontoth ragh, annak az ganeýat tèrd porra, ad megh eonný Týkmonban, igèn erèffen megh allattýa.

Szarwafnak zarwat egefð megh es tèrd porra. Magwat az chýalannak is tèrd porra, az chýalannak è maganak fachýard ký az leweth, mýnd ezeoket elegých Melegh effè vyzben, ad megh ýnnýa. Ez akar mely nagy hafmèneftis megh allath. De fokat az zarwas zarwaba bele ne elegich mert igèn allath.

+254

Tehen awagy kechke Teýben télch Negýedrezény

výzeth mýnth az Teý volna. forrald mýnd addýgh hogý fele el apaggýon. Az forradalban penygh mýndèn taýtekat el hannýad, ebben twzes aczelt fws bele egýnyhanzor, awagy twzes kéwechýeoket haný bele, ad megh ýnnýa, Soha ennel ýelèfb orwoffagh nem leheth, az kýnek Sartul meg'èn az hafa es erèffen foßýk.

Eretlen Szédèryet az ký meeg vgýan feýer, heteth tèry megh, ehèz tegý keth lat rofa olaýth, vyazt egý latoth, chýnalý ragado flastromoth ýrhara, kéfd az hafra.

Eretlen Szédèryet tegý az verèfenre, zarázd ýol oth egý nyhan napýgh, téd el, es mýkor az zwkzègh kewannýa, tèrd megh es ad megh borban ýnnýa, chýoda igèn megh allattýa az hafmèneftth.

Chýèngè fwet tèry porra, ha kýn erès hafmènes vagýon es nem betegh vele, borban aggýad megh ýnnýa, de ha betegh vele vyzben aggýad.

Arpa lýztèth teorý ýol eozwe vad kértwellýel, es ezt kéfd az hafara melegèn.

Saýtoth forras fél ýomodon vyzben, vèd ký es fwfd megh az

faýtot mýngýaraftþ, ad azt megh eonný.

Lenchýet mýnd heaftul feoz megh Eczetben, es paraſon ad azth megh eonný.

Sofkanak magwat trd megh, borban awagý vzben ad azth megh ýnnýa.

Vthý fwet feoz megh eczetben, vd ký az fwet es fozd megh, ad megh eonný.

Vrs Crtat try megh, tkmonba ad megh nný.

Eokr farknak vragat es geokeret azald megh, trd megh, borban azth ad ýnnýa.

Kaproth mýnd az Magwawal eggwt feoz megh vzben, es ad azth ýnnýa.

### **Germkcheknek.**

(Tanufaĝh) Mkoron az ks germknek foga kel, akkor hafa zokot mnný, az Nyalert pengh meleth az Inerl nyeltn el Nyel, Ha azert feoleotteb nem megn az hafa, Nem zwkzegh orwoſſaggal bantan. Ha pengh feoleotteb mnne kelletnel, vg kel megh allatn.

Vrs roſath, kmenth, ana libra. s. forral megh eczetben, az men ehz elegh, vd ký az eczetbl es trd yol zwe, Eretlen +255

zdrnek fachard ký az leweth es elegch hozza, kend ruhara es keofd az hafara.

Kechke oltoth eg penz nomatnth ag megh Eg kalan vzben ýnnýa, de az Nap zopn Ne hag az germknek, hanem tkmonnak zekt es kener morſath aztas megh vzben es ad azth eonný.

Buza lztth, vth fwnek porath eg ks czettel es tkmon feyrel habar eozwe, ehz teg roſat, Tment, Maſtixot, Bolus armenuft, Sanguis draconift, feer wrmth, Ezket forrald megh ann eff vzben az men ehz elegh, vg hog felanel teob el apaggon az vzben. Ebbeol parold megh az hafat, az vthan march ruhat bele, es kfd be mndnſtwl az hafat vele. Feer Malwanak gkeret hamozd megh es moſarban trd erffen megh, roz lztel gurd eozwe gblwe mnth eg almath, eg Bögre forro vzzel eonch megh, es az beogreth burch feolwl rea. Az vthan try Rak rwenth megh, lapch megh Teztath, es az rak rwent hnch rea, melegn

keofd az keoldékere. Ez orwoffagh eoregh embérnek is ýo es haznal.

**Hafnak Verrel valo mēneferél.** (Dýfentria Tormen)

Az Hafnak verrel valo mēnefet, ký Nagý faydaloṃal es ragaffal lezén, Magyarul Ver hafnak hýiak. Harom (Haromfele Ver haf) formaýu penýgh az ver has. Elfé, az Melýben az Beléknek 1. taknýa ýw ký, es vthanna az Belékre ragadot kéwerfegh valamý kichýn verrel elegý. Mafodýk, mýkor az 2.

Beleoknek az bellé reze awagý chýuhaýa (hogý igh zolyunk) le ragattatýk, es aznak bwréckhey megh technek abban az mý az Szekén ký ýw megh elegýédwe. Harmadýk, mýkor 3. Melýebben be hat az ragas, es az megh sebéfwlesnek mýatta, az Belnek tulaýdon hufa es allattýa el ragattatwan es megh rothadwan, ýw ký. Az Sebéfwles penýgh legh ýnkab melýk (Ieleý) Belben vagyon, Elézér abbol eofmerhetný megh ahol az faydalom vagion. Az vthan az elegýedefnek formaýabol, Merth ha az ver es le ragoth allath az ganewal nýlwanfaggal ézwe elegédik, az feolfé Belék seboffeoek. Ha penýgh az ver chak vgýan maga ýw ký az ragot dologgal eggýwth, es nem ézwe elegýeodwe az ganewal, hanem az ganeý is kwlén maganak, az alfo temerdék Belék Sebeofék es ragatnak. Effele verhafnak Nemebeol aal affele hafmēnes, az kýth Magyarul Feýer vernek hýnak, Melý az alfo temerdék hurkanak megh sebofeodefe. Ez Nýawalýa penýgh

+256

gýakorta ýzgattýa az Embérth az Szekre, de azert lemmý egýeb (Okaý) ký nem megýén az Szekén valamý Nýalnal, Oka penýgh mýnd az ver hafnak, mýnd az Feýer vernek kýth az Magyarok erétlenfegnek is hýnak, az erés ees gýakdofo Nedweffegh, ký Nem ýgýenéffen de az Beléknek fok tekergefýn vgýmýnth vgýan erézakkal ala mēnwen es bele ragaduan, azokat megh sebéfitý, es az w erés chýpkédeo voltawal ragýa. Az penýgh awagý Sarga Saar, awagý fekete Saar, awagý Sos Nýal. Neha penýgh affele orvoffagok is az melýek vgýan ragnak, Es az Erés eledelékis kýk ýol beleragaztýak magokat az Belekhéz, Megh zérzýk az ver hafth. Toabba az Erés Nedueffeghis az Belben rohan, Neha, az Bel keozéth valo erés kéwer hufos hartýabol, kýben regén megh gýwlekeozét volth, ký azon tértenýk megh gýakorta, az kýnek nagý hafa vagyon. Neha penýgh az

Maýbol, Neha az Lepbél, awagý ahoz keozel valo helyekbeol,  
Neha az Nagý Erekebeol, es az teftnek mýnemwfegebél awagý  
allapattýabol. Ezéketh igén ýol megh kel eofmerný, merth vagý  
lehet az býzonios gyogytas, Nem myndén ver has vagyon penýgh  
nagý betegfeggel, hanem chak az Melý ver has feolétte erés Nedueffeggel  
vagyon, es az Bellé rezekebeol awagý az Erekebeol, az  
teftnek nagý haborodafawal eottetýk ký.

(Maffele Ver folýafok) Vagyon Hafnak olý ver folýafais, Nem  
ilyen mýnth az kýket ide feol megh ýrtham, az Melý lezén leg  
rýtkabban az Maýnak erételenfegetwl, de gyakortab az alfelben  
valo ver ereknek megh nýlatkozafatul. Az melý ver az Betegés  
Maýbol zarmazýk, az nem ýgaz ver formaýu, hanem megh elegyttetéth,  
es hafonlo ahoz az vyzhéz. melybe Nýers hufth aztattanak  
volna megh. Ez ver folýas, igén rýtkan lehet nýlwan valowa,  
merth féleotte zokatlanul ez e rutfagh az Bel keozét valo erés  
hartýanak Ereyn výtetýk az Belékben. Az melý Ver penýgh týztan  
es véréflén ýw ký, lezén az a megh nýlatkozoth Ereýbeol  
az alfelnek, Melýet bocýath ký Neha az zek letelenek eleyn,  
neha vgýan az Szeknek ménéfe koran, Neha penýgh az  
zeknek megh letelenek vthanna.

Az igaý verhafnak folýafa azerth ha az feolfeo Beleokbeol  
vagyon ýob az olýanth megh ýwo orwoffagokkal giogytaný, Ha  
penýgh az alfo temerdeok Belékbeol vagyon, ýob azth crýftellel  
gyogytaný.

(Eledel) Az kýn azerth ver vagyon az olýan nyugoffa magath  
ees kewefeth egýek. Ha azerth nem feoleotteb betegh vele, igén  
ýo vyonnan feýéth teýet mýngýarafth melegén megh ýnnýa.

Awagý olý teýet kýben twzes kéwechýeoket hantal eleozér bele.  
+257

Teýbeol chýnalt etkek myndénék ýok. Mýnth Rýfka [!] teýel,  
es olý teý kýben týkmonýat habartal, Io pepéth chýnalný zaraý  
kenýerbeol is kýben kérwely [!] lewet vagý Bifalma lewet  
fachýartal. Hufetel ez ilyenéknek nem féleotteb haznos, myndazon  
altal az kýkén fok ýdeýe ýmmar hogý vagion az ver has, adhatný  
fogoly Madar es vad galamb hufat, Es apro madarakat is, Nýul  
huftis ehetyk. Itala legýén Effé vyz, ha az Nem volna (Ital)  
forras vyz Melýben twzes aczelt fwtéttel be. Ha az gyomor betegéskeodnek  
ettwl, vagý ha zýnth [!] el zakaýkodoth volna az  
Betegh, Borth is adhatný ez ýlyennek igén fawanýuth de o bort

Ne kÿ igĕn regÿ o Bor. Aluuas feoleotte haznos ez ilÿen betegnek.  
Bÿfalmat vagÿ Nÿerfen vagÿ fĕwe agÿ ĕnnÿ (Oruoſsagok)  
awagÿ fachÿard kÿ az leweth, es ad megh ÿnnÿa.  
Somoth agÿ gÿakorta ĕnnÿ, awagÿ fachard kÿ az leweth,  
es ad megh ÿnnÿa.  
Feoldÿ chÿgakat mÿnd heaftul eges megh es tĕrÿ megh,  
elegÿch tĕrĕth galleft es feÿer borſot hozzaÿa, tÿkmonban vagÿ  
egÿeb etelben is ad megh ĕnnÿ.  
Zarwaſnak zarwath tĕrd porra, az menÿ keth kalanba ferne,  
ad megh ÿnnÿa.  
Tÿkmonÿath fws megh hÿgan. ves annÿ megh tĕrĕth  
es megh zÿtalt ebzarth bele feÿert, az menÿ Soth harom tÿkmonban  
vetnel, ad megh ÿnnÿa.

---

Embĕr chÿontot teorÿ porra, ad megh vĕrĕs borban ÿnnÿa.  
merth megh allattÿa az Ver mĕneftĿ, kÿth az Mummia is megh  
chelekeozÿk, ÿelĕſben ha egÿ kÿs vÿza hoiagot elegÿtez hozza.  
Ha verhas vagion valakÿn, es az Bal fwlen egÿ pokol var  
keel, huſad Napra megh hal.

Naeuus.

+258

Nÿul Szar golyobifth tĕrÿ megh hatoth, Mezzel elegÿch  
ĕzwe, tÿkmonnak chÿak az feÿerebĕl fws pogachÿath, ezth martogafd  
az Mezben, ad megh eonnÿ. Ez igĕn probalt orwoſſagh.  
Vthÿ fwnek magwat tĕrÿ porra, elegÿch el melegħ olwaztoth  
vayban, ws tÿkmonÿath bele, tegÿ bele valamÿ kewes  
tĕretlen Saffrant is, ez az ratottath aggÿad ĕnnÿ, ketſegnekwl  
megħ gÿogÿul. Megħ probaltatoth.  
Hu3 awagÿ huzon eoth dÿot vegÿ, tĕrd megh Eĕs tÿztÿch kÿ  
az Belÿth, valamenÿre ronch megh es kezed kĕzĕth ſodord megh  
hogÿ az hea le hulÿon, az vthan tĕrd ÿol megh, Egÿ tÿzta chÿuporban  
tegÿ MezetĿ az twzhĕz, az megh tĕreoth Dÿo Belt morſold  
bele es kewerÿed hogÿ megh ne ragaggÿon, Vegÿ egÿ araznÿ  
hozzu mogÿoro fath, annak az eggÿk vegetĿ tĕd az Saratnak  
twzben, Es az Maſÿk vegere ragaz egÿ Babnÿ len ruha mohot,  
de egÿ feÿÿbet tegÿ alaÿa, az a Fa megh vÿzefĕdÿk, es hogÿ az  
ruha moha vÿzes lezĕn, vĕd egÿ kalanban, es march az twznel  
valo Mezben, az vthan az mohot ragazd az chÿupornak aÿakara,  
az Mezes dÿoth ad megh eonnÿ az Betegnek, vtolzor ozton az  
ruha mohot is ad megh eonnÿ. Ezth mÿwelÿed harozor vagÿ Negÿczĕr

reggel enheÿra, altalan fogwa megh gÿogÿul.

Crÿftalt teorÿ igÿen aprora porra, azt aggyad megh ÿnnÿa  
effÿ vÿzben.

Talmofo fwet tÿrÿ porra, ad megh ÿnnÿa vÿzben awagÿ lagÿ  
borban. Probalt orwoffagh.

Chÿerlewelw fwet tÿrÿ megh, az poraban agÿ megh  
ÿnnÿa keth nehezekeoth.

Boroftÿannak vÿragath tÿrd megh, es annak poraban harom  
vÿoddal az mÿth feol vehecz, mÿndÿn napon eftweis reggel is  
annÿth agÿ borban megh ÿnnÿa.

Chÿerfa lewelenek vÿd vÿzeth, es azt aggyad ÿnnÿa.

Pomagranatoth fws megh melegh kemeonczeben, tÿrd megh,  
es azt aggyad ÿnnÿa.

Tÿkmonÿath feoz megh kemenÿÿen erÿs eczetben, es ad azth  
ÿnnÿ.

Teÿben ves megh twzefÿttetÿth kÿwechÿÿeketh, vÿd kÿ ifmeth  
az kÿwechÿÿeket az teÿbÿl, Feÿer Eb ganeth tÿrÿ megh porra, vÿfd  
az Teÿben, es ad azth ÿnnÿa.

Az melÿ teÿben twzes kÿwecheoket hantal, affele teÿben  
feoz rÿlkafath, es ad azth ÿnnÿ.

Vthÿ fwet mÿnd az keth feleth tÿrÿ porra, Es egÿ tÿkmonnak  
chÿak az Szekÿwel elegÿcd ÿzwe, twzefÿch megh egÿ teglath,  
fwfd azon megh, ad megh ÿnnÿ.

+259

Gezemÿczet, vthÿfwet, Bolus Armenuft vegÿ, az fweket  
feozd megh effÿ vÿzben, zwrđ megh, az Bolus armenuft vÿfd  
abban porul, ad azt ÿnnÿa.

Reubarbaromot Twznel fws megh es tÿrÿ porra, elegÿcd  
fawanÿu borban es vthÿ fw vÿzeben, ad azth ÿnnÿa.

Egÿ teglat vaÿ vgÿ megh hogÿ egÿ Tÿkmonÿ bele ferÿÿen,  
az teglat hewÿcd ÿol megh es ws egÿ tÿkmon zekÿth bele, az  
melÿ tÿkmonnak zekÿben eleozÿr megh tÿrwe egÿ zerechÿÿen dÿot  
bele elegÿtÿttel, fwfd megh, ezth enhera harom nap ad megh  
eonnÿ. Probalth.

Egÿ darab kenÿereczketh tÿrÿth temfowal hÿnch

megh, egetÿth borral ÿfd megh az vthan, az gÿwÿch megh hogÿ  
vgÿan ÿol megh egÿÿen, kecchÿr enhera effelet agÿ ÿnnÿ.

Egÿ vÿrÿs hagÿmanak vaÿd kÿ az Belÿth, tÿlch megh fenÿw  
zurokkal es chÿnald rea ifmeth az pupÿath, takard chÿÿpw  
keozze es melegh paraľban fwfd megh vgÿ mÿnth egÿ oraigh, az

vthan veſd el ifmet az pupyát, es keofd az k ld kere meleg n az m n্থ el twrhet , de vg  halfal f l három nap eft gh es eccz kay gh fekwg ek. Eftwe peny gh m nd n nap v at tegy rea a.

Sz kfwet, Szerech n d ot, t rwe vegy m nd nykb l egy arany nyomon th, három t kmonnyal ezth habard  ol  zwe, Egy v  teglat hewy ch io modon megh, fwfd megh azon ebb l ebed el t is egy orawal, vachora eleoth is azonkeppen m n্থ egy eoregh d on t agy az Betegnek ezben megh  nn . Sm nd addy gh ezt ch elekek gg ed, m ghnem el aal az ver has.

Arpa l zt th kemeny  aytoth, kechke te et vegy, Ees ez kbeol f z lagy pep th, meleg n ezt ad eonn .

Fay Bozzanak magwat azald megh es t rd megh, ad megh  nnya borban, awagy t kmonban  nn .

Malwa rofanak v ragat t rd porra, t kmonyban ad azth megh  nn .

Ny lnak meleghe vereben habary arpa l zt th, fws pogachy t beleole, ad azth  nn .

Palant magot t ry megh, elegy ch eo zwe l ztel, egy t kmonnak zeky t bw n h nch megh vele, keth hew tegla k z th fwfd megh, Enhe ra effelet agy háromzor  nn .

Temfoth eget ttet, Sot, g eombert t ry megh, t kmon zekkel es lepes mezzel awagy chak z n mezzel elegyéd  zwe, Melegy d megh es kend ch epwre,  o fwt f n k fd az k ld kere egy nyhan eftwe.

Borfoth, Saffrant, Soth, vth fweth t ry porra,

+260

t kmonnyal, Mezzel, zytalth l ztel elegy ch eo zwe  s ch nal  kalachy t vagy pogachy t bel le, ad megh  nn .

Pokhalot elegy ch eo zwe Mezzel,  o meleg n k fd az k ld kere, takard be  ol eo magat hogy megh  z zaggion.

Emb r ch ontoth t ry porra, v r s borban ad megh  nnya, megh allattya az ver hafth.

Bogachkoronak leweth fachyard ky, g akorta ad azt  nnya, regy veer hafat is megh g og th.

Pomagranat g wm lchenek az belf  azzu magwath el z r azta d megh  ol borban, v d ky az vthan Ees zara d megh, t rd porra es etelben agg ad nek .

Lenchy th Ch pkenek g eokerewel egg wth feoz megh v zben egg wt, az lenchy th ozton ola ozd megh keweffe, es ad azth eonn .



Gyëngëth tÛrÿ porra, es ad megh ënnÿ.

Harom tÿkmonÿath ves eczetben, es harmadnapigh had oth  
aznÿ, chÿnalÿ azzal Semlye pogachÿat es fwfd megh, az vthan  
vefd borban, es ad vgÿ megh ënnÿ.

Gallefnek bellÿ rezet teord porra es zÿtald megh, zÿtalt  
Buza lÿzstel elegÿch eo3we es tÿkmonÿ feÿerewel habard ë3we,  
es abbol fws apro czÿpokath, Meteld megh hand borban, ad  
azth ënnÿ.

Szarka lab fwnek gyëkereth feozd megh vÿrÿs borban, ad  
azth ÿnnÿa, megh allattÿa az verth, es az Belnek Sebeÿt is megh  
gyogÿttÿa.

Bÿfalmath feoz megh rofa olayban, vÿa3zal eo3we chÿnalÿ  
fla3tromot beleole, tÿd az ha3fra mÿkor igÿn faÿ, Ez megh enhitÿ  
az faÿdalmath.

Egÿ tÿkoth fÿz megh effÿ vÿzben, annak az vthan  
az leweben tegÿ ko3tÿwÿffet, es had benne aznÿ, vÿd kÿ az vthan  
ifmet beleole azth, es az lewehÿz fachÿarÿ vthÿ fwnek az leweth,  
ezzel crÿ3fteleo3d megh.

### **Gÿermÿkcheknek.**

Vÿza hoÿagoth fÿz megh vÿrÿs Borban, kecchÿr vagÿ haromzor  
is fÿl forraz3ad, ebben agÿ ÿnnÿa.

Fel nehezek terra figillatat tÿrÿ porra, keth kalannÿ vthÿ fw  
vÿzeben ad megh ÿnnÿa.

Egÿ lat vÿza hoÿagoth forras feol annÿ vÿzben az menÿ  
ehÿz elegh, harom kÿwechÿÿt tw3zefÿch megh, es az vÿz3el ëfd  
+261

agÿon az kÿwechÿÿket egÿ talban, az vthan azzal az vÿz3el chÿnaltas  
mondola teÿet, es harom tÿkmonnak feÿeret is wttes kÿzÿben,  
kÿt igÿn ÿol eo3we habarÿ fokaÿgh, ad ezt ënnÿ.

Chÿerfa lewelet egÿ marokkal, Eokÿrfark lewelet egÿ marokkal,  
Spicanard lewelet egÿ marokkal, fÿz megh vÿzben, ad  
ezth ÿnnÿa.

Czÿtwartot ragas enheÿra vele, fokaÿgh tartafd az zaÿaban,  
az vthan Nÿelefd el vele.

Rutha vÿzet, Feÿer wrÿm vÿzeth, Ifthen faÿa vÿzet ana uncia j,  
Ezÿrÿo fwnek megh tÿrÿt porath elegÿch ezÿkhÿz, drachma j, ad ezth  
ÿnnÿa. Egÿ hetÿgh ha ezth adod ÿnnÿa megh gyogÿÿul, de az ÿtal  
vtan mÿndenkor mÿnnel toab lehet ehÿzteffe magath.

Eokÿr awagÿ Kos Maÿat fws annÿra hogÿ porra tÿrheffe,

Teýben twzes aczelt fws bele, awagý teýbe forralý Eokêr farknak  
výragath megh, veîd bele az Maýnak porath, ad ezt ýnnýa.  
Igên probalth ez.

**Hafnak nýalas ménéferél.** (Tenefmon Tenfio)

Ez hafménéfben félétte zwntelen kel az zekre ménný az  
Embérnek az kým vagyon. vgýan Nemýs teheth femmýkeppen  
egýebet benne, de azert egýeb femmý nem megýên az zekên  
valamý kým taknýos Nýalnal. Ezth Magýarul hýiak Erétlenfegnek,  
hýiak Nehez has menefnek is. Lezên ez nýha kwlfé (Okay)  
hýdegtwl, Erés es Saaros chýpkédé nedweffegtwl, Sos nýaltul,  
Megh febéfwlefetwl az Belnek, es az legh alfo es vegfé nagý  
hurkanak megh twzefwlefetwl. Ha valamý hýdegh okbol (Ieleý)  
leot, azt az betegh megh tuggia mondaný, hogýha az alfelewl  
hýdegh allaton valamýn fokaigh wlt, awagý Telben ha feoleotte  
megh fazot, awagý hýdegh vyzben fokaygh férédéth. Ha az Nedweffegh  
melý az Szekên kým ýw, Saaros awagý Nýalas lezên, azt  
is megh éfmerný. Ha az Beel febés, genýetfegék awagý verrel  
elegý rutfagok ýwnek kým, Az alfo hurkanak megh twzefwlefeben,  
az a vegfé hurka igên fay es Febriffel vagyon.

Elézér ez ýllyenth megh kel Crýftelyézny ilýennel, (Oruofsagok)  
iwh Teýben awagý kechke teýben awagý wné teýben megh  
twzefwlth keowechýéketh haný elézér, es ozton melegén azzal az  
Teýel crýftelyézzed.

Mýrrhat, Maftixot, Thémýenth, ana drachma, 2, téry porra es zýtald  
megh, habard ézwe týkmoný feýerrel es chýnalý chýapokat  
beleole, az chýapokat megh kend rofa olaýal akkor mýkor az alfeleben  
fél tolyod.

+262

Bakzarwo fwet féz megh vyzben, azzal criftelyézd.

Fekete wrmét meleghe teglan melegých megh, wlyên azon.

Vafnak zarath kýt kowach zarnak hýnak twzefých  
megh, eczettel azth énteozzed, es annak fwftýt bochýaffa be az  
alfele lýkan.

Baknak faggýabol chýnalý chýapoth azth tolyad az alfeleben.

Igên regý tapaaz agýagoth melýet az fwft is vgian megh  
fogoth, teorý megh, meleghe eczettel éfd megh, kéfd ruhaban,  
Smýkor az zekre kel ménný hogýmar, akkor melegén wltefd  
erre félwl.

Affele apro fenÿwnek az kÿnek fenÿw magwa vagion az  
faÿanak heabol es lewelebÿl chÿnalÿ flaftromoth, kÿsd rea.

### **Gÿermÿkcheknek.**

Eokÿr farknak vÿzeth aggÿad ÿnnÿa.

Eokÿr farkat fÿz megh vÿzben, melegÿn arra az fwre wlteffed.

Az alfelet is affele fwel kennÿed megh, mÿkor magath megh  
veztÿgetÿ. Parolÿad is ezzel ez fwel az alfele lÿkat oda be.

Rutath forraz feol vÿzben, teord megh es flaftrom moggÿara  
chÿnald az alfelere. Ha penÿgh zwkzeg kewannÿa chÿnalÿ effelebeol  
chÿapot Nekÿ.

Thÿmÿent, zerechÿn kÿmenth, ana drachma j, Opiumot drachma. s. Saffrant,  
drachma. 2. tÿrd porra ezÿketh, chÿnald eo3we Mezzel, es chnÿalÿ  
chÿapokat beleole.

Terpentinat tegÿ elewen twzre, annak fwftÿwel fwftÿlÿed  
az al felet.

Fekete gioparth, kÿmenth vagÿ fodor mentath vegÿ egÿ  
aranth es tÿrd porra, olwa3 vaÿat elegÿch kÿz3e az porokath,  
ezzel kennÿed beleol az al feleth.

Fekete gÿoparth, Vi3ÿ Mentath, Rutath, Chÿomborth  
fÿz megh vÿzben, ennek az paraÿat bochÿafd oda be az al  
fele lÿkaban. Az vthan az leweben march Spongÿat, kÿwÿl melegÿn  
teod az alfelere.

Ha az fÿleotteb valo erÿkÿedes mÿa kÿ efnek remefe, zarwas  
zarwat eges megh tÿrd porra, a3zal hÿnched megh es vgÿ  
tolÿad be nekÿ.

+263

### **Belÿknek megh febÿfwleferÿl.**

Talmofo fwnek gÿÿekereth es leweleth teord megh, ad megh  
vÿzben ÿnnÿa.

Nÿul ganeth es az hafa alat valo zÿrth, feozd megh Mezben  
erÿffen, gÿakorta agÿ ebben egÿ bab zÿmnÿt ÿnnÿ.

Dÿzno kenÿer gÿÿekerenek vÿd vÿzeth, ebbÿl vegÿ hat latoth,  
elegÿch megh ÿo Nadmezzel, ad ezt ÿnnÿa.

Kegÿo Nÿelw fweth tÿrÿ porra, ad megh ÿnnÿa Talmofo  
fwnek vÿzeben.

Momordÿkat tÿrÿ porra egÿ kalanban az Menÿ ferne vtÿ  
fwnek vÿzeben ad megh ÿnnÿa.

Ha penÿgh attul feltened az Sebÿfwles hogÿ megh varafodnek,  
twz3e kÿwechÿÿeket ves teÿben, a3th aggÿad ÿnnÿa.

**Gyllyztakrol az belékben.** (Lumbrici)

Az Gyllyztak legh ynkab az Belt foglalýak el, ýollehet lattatoth ez hogý az vefekbenis terméth igén apro ferégh, es az vÿzelettel eggýwt ýwth ký, terém az... ýdeftowa magokat az agýban, Belél nagý hewfegeok vagyon, az kwlfé rezék penýgh zertelenwl megh hwl, mely ýw reaýok Eýel vagý Nappal, zýnthe harom vagý Negý orakor tayban. Ez fele gyllyztaknak fél mazafok mya, olý rezketes es fuladafnak felelme efýk, hogý gýakorta az gýermékchýek ezzel meghis holtanak.

Az Szelés gyllyztaknak yeley ezék: Az gýomornak (Ieley az Szel[és]) félleotte es nagý zwntelen valo kewanfaga (Gilylyztaknak) vagion az Etelre, es vgý tecczýk mýnthá ký ragnak az gýomroth, ezert vagyon penýgh az Etelnek kewanfaga, merth valamý ala megýén az gýomorbol az Belékben, az gyllyztak vgýan el ragaggýak, Sha gýakorta nem énnék effele gyllyztas embér, az Belýt is megh énnék. Effele embérnek mýndén tagyaý igén el erétlenédnek. Cýalhatatlan es bizonyos yeley penýgh ennek ez, hogýha az Szekén az ganeýa kézét ez ilýennek gýakortha olýak ýwnek ký mýnth az Thék magok.

+264

(Apro fele gyllyztaknak (A3 Harmadyk fele gyllyztachkakank kýk Ieley) vgýan mýnth egy fergechkek yeley ezék.

Az Alfelben nagý zertelenwl valo vÿzketegéth ýndýtnak, turafokkal. Szekre ménefre is félleotte Nagý gýakorta erétetnek.

Smýkor Szeký lehet azoknak az kýk ezzel bantathnak fokkal kénnýebben vagyon dolgok.

(Eledelék) Eledelék az gyllyztafoknak legýén Melegh es zara3, Mýndén affele eledel el tawoztaffek valamýbeol az Nýalas Nedueffegh terémhetne. Sokat egýenek penigh es ne ehézzenek, hogý legýén az gelylyztaknak mýth énnýk, ozton olýkor egýek, mýkor meeg telýeffeggel zýnthe mýndénéftwl megh nem wrefwlth az Szekén, Vÿzes borth igýanak penýgh.

(Tanufagh) Ezth penýgh mýndén megh tanulýa, hogý legh elézer akar melyk fele gelylyztakath az ketté felenek, megh kel élný elézer, es vgý kel ký wzny az Belékbeol.

(Gémbélyw gyllyztakrol (Ha az gyllyztak az gýomor zaýat, kýt my ualo oruofsagok) Iha feýenek hýwonk, bantýak, enheýra az

olýannak tegy lepes Mezet az Szaýaban, mýngýarasth feol mēnnek az Szaýara es azon mēnnek ky.

Coriandrum magwath es Hiffopoth vegy mynd egy mertekkel, es mezzel elegyced eo3we zepēn, mýnth egy lýktariomoth tarch megh, az mýkor az zwkzegh kewannya ebben agy egy geztýnenyth megh ēnny, valameny gylýzta lezēn, de egy oraygh mynd megh ēly.

Barazk magwanak az olayat, keferw mondola olayawal elegyced eo3we, ezzel kend az kēldēkeoth es megh eoly az gylýztakath.

Menthanak, vthý fwnek, Fwlben ereztē fwnek, barazk lewelenek, fachyard ky az leweth, Erēs Eczetēth Eokēr epeyeth, Barazk magh olayat, keferw bab lýztyth, Apium magwath, valamyt aranzas ezēkbēl elegych ēzwe es chýnalý kenē Iret beleole, es kērēfkērwl az kēldēket, kend megh ez ýrrel, myndēn gylýztak megh halnak.

Az Aloes igēn keferw, es az kys gyermēk azth be nem vezý, de teord megh zepēn, az gyermēknek nyfd megh az Szaýat, es ēregh lýkw Nad chýewēn, az Torokban el ala kel funod, megh eoly az gylýztakath.

Erdey kannak az vyelet hoyagat vęgyed, azon kannak az vefeyebēl valo haybol vegy Maffel Dionyth, bochyafd az hoyagban hogy az vyelethēz mēnnyēn, az hoyagnak kēfd be yol az Szaýat, es tēd vgy fēl az fwftre hogy az Twznek melege ne erye, de azert erye valamý kys melegfegh, had oth az fwftēn

+265

Nýolcz awagy Týz napýgh, az oly fekete lezēn mýnth az Tentha, igēn bwdēs is lezēn. Mýkor az gyermēk gylýztawal betegēfkēdyk, keth výodat bochyafd be az hoyagban, kend megh az keth vak zēmeth, az orra lýkayth, az gegeyēt, az gege alat valo chýontoth, es az keoldeoketh.

Fara folyo Borfonak zalmaýabol chýnalý feordeoth, fērēzd ebben megh, es azon zalmaban eges megh, es az poraban agy megh egy kichýnth ýnnyā. Somliay Bathory Andras.

Feyer wrēmnek Nyers leweleth, Rutath, Varadichot, komlo výragoth, myndēnykbēl vegy fel fel marokkal, tērd ēzwe yol ezēketh es teod ruhara, Tehennek az Epeyeth fakazd rea ozton fēlwl, ezth keoffed vagy haromzor az hafra.

Bor kēwet tēry megh, eczetben forrazd megh, ad ezth ýnnyā enheýra, ha zýnthe az Torokra huddoznek is az gylýzta, <merth> alol megýēn ky.

Lÿzth langath vegÿ keth Nehezekêth, es erre forras vagÿ  
folÿo vÿzeth eos keth Nehezek nÿomoth, habard êzwe hogÿ olÿan  
legÿên mÿnth az Teÿ, ad megh ÿnnÿa Teÿ gÿananth az gÿermêkchÿenek,  
mÿkor zekÿ lezÿen megh latod mÿnth ÿwnek kÿ  
beleole.

Egÿ pomagranatnak mefd el az pupÿath, vaÿd kÿ feleth az  
Belÿnek, es tegÿ helÿeben laurus olaÿth, es rutanak, feÿer wrêmnek  
is kÿ fachÿart leweth, Têrÿekêth, keferw Babnak lÿztÿth, fêzd  
eozwe ezêket valamÿ keweffe az twznel azon pomagranat heaban.

Ezzel az pomagranatban valowal kend megh az Szÿweth,  
az kêldêketh, vakzêmeÿth, Orra lÿkaÿth, es az pulfufokat,  
megh chÿodalkozol raÿtha ez orwofflagh mÿth chÿelekêzÿk.

Io egetêth Borral kend megh az gÿermêknek Melÿeth, es  
Hafath mÿngÿaraft hÿnch be têrêth Mÿrrhawal, had vgÿ hanÿatta  
fekwnnÿ egÿ ideÿgh, Mÿkor rea ÿuth az Szeknek el mênefe,  
mÿndên gÿlÿztak kÿ ÿwnek belêle.

Ez megh bÿzonÿttatoth es megh probalth dologh, az gÿermêkchÿek  
gÿlÿztaÿok kÿ tÿztul, ha enheÿra gÿakorta Tengêrÿ  
zêleoth ach ênnÿ, es hertelen mas fele eledelt rea nem acz ênnÿ.

Egÿ Teglat melegÿch megh annÿra, hogÿ az kÿ ÿwt gilÿztaban  
eggÿet azalÿ megh raÿtha es têrd porra, ad be valamÿmodon  
nekÿ, merth az têb gÿlÿztakath mÿnd kÿ wzÿ.

Feÿer wrêm olaÿth, Sawanÿu mondola olaÿth, ana uncia j, Feÿer  
wrmêth, Mentath, Chÿombort, ana drachma j, Dictamuft, Tormentillat,  
Cÿtwartoth, ana fcrupulus, 3. têrd porra mÿndênÿketh, tegÿ vÿazt hozza  
es oluazd êzwe, ezzel kennÿed az hafath.

Feÿer wrêm vÿragath, pêzerczeth, Barazk lewelet mÿndênÿkbêl  
+266

vegÿ egÿ marokkal, têrd êzwe êketh, melegÿch egÿ ÿo êregh  
teglat megh, têd rea az megh rontoth fweketh, igên erês eczettel  
hÿnch ÿol megh, ezzel kêffed az hafath.

Feÿer wrêmnek leweth fachÿard kÿ, olaz têknek Belÿnek  
is az leweth, tegÿ annÿ Bÿka awagÿ Eokeor epeÿeth ehêz az  
menÿ elegh, chÿnalÿ flafromot belêle, kêfd az hafra annÿ melegên  
az mÿnth twrhetê, merth haznos orwofflagh.

Feÿer wrêmnek leweleth, Barazk fa leweleth, ana  
manipulus. j. s. konkolÿ magoth, Muftar magoth, ana uncia j, Tormentillat,  
Dictamuft, ana manipulus. s. Cÿtwartoth, drachma. s. az menÿ ehêz elegh annÿ  
folÿo vÿzben fêzd ÿol erêffen megh, az vthan têrd êzwe mofarban,

es feyer wrēmnek es Sawanŷu mondolanak olaŷawal chŷnald  
eozwe flaftrum moggŷara keofd az hafra.

Teŷeth es Mezeth elegŷch ęzwe, kend megh az Al fel lŷkat  
mŷnd kŷwl beleol ezzel. Awagŷ gŷapotbol chŷnalŷ kemenŷ  
chŷapoth, kewerd bele es Nŷomd fęl az alfele lŷkaban, onneth  
fęlwl azonnal ala ŷwnek az gŷlŷztak az edęffegre.

Kŷffebbŷk papradnak gŷękereth tęrd porra, elegŷch eozwe  
mezzel, es ad ezh eonnŷ, kŷ wŷz az gŷlŷztakath.

Pęzerczeth tęrŷ porra, keferw babnak lŷztŷth megh annŷth  
tegŷ hozzaŷa, kęfd az keoldękre, kŷ wŷz az gŷlŷztakath.

Vadkekeoth, keferw Salatath, Boŷtorŷanth, tęrd ęzwe ezhęketh  
es keofd az hafra.

Barazk lewelet es ifthen faŷat tęrŷ ęzwe, kęfd az kęldękre,  
megh eolŷ es kŷ is wŷz az gŷlŷztakath.

Feŷer wrmęth es kŷs fęld epeŷenek melŷ fweth hŷnak tęrŷ  
ęzwe, kęfd az keoldękre.

Szarwas zarwanak porath egŷ Nehezekęth, agŷ megh ŷnnŷa  
vthŷ fwnek kŷ fachŷart leweben, az vthŷ fweth penŷgh tęrd megh  
es kęfd az keoldękere.

Eczetben ves Borfoth es rutath, keferw babnak az lŷztŷth,  
ad megh ŷnnŷa, kŷ wŷz az gŷlŷztakath.

Szaraŷ lemonŷanak vęd vŷzeth, ad azth ŷnnŷa, es  
kŷ wŷz az gŷlŷztakath.

Vad kęrtwelŷ vŷraganak vęd vŷzeth, ad megh ŷnnŷa, kŷ wŷz  
az gilŷztakath.

(Szelęs Gilŷztakrol Szederŷ fa gŷękerenek feolfę heat hanch le  
walo oruofsagok) ees fęzd megh vthŷ fwnek vŷzeben, ezt ad  
ŷnnŷa.

Mŷnd eteleben mŷnd penŷgh ŷtalaban foghagŷmat agŷ annak  
az kŷben zelęs gŷlŷzta vagŷon.

+267

Buzaban termę kek vŷragu konkolŷ fwet feoz megh vŷzben,  
ad azth ŷnnŷa es az fwet kęfd az kęldękere.

Galŷczkęwet egŷ Nehezekęth tęrŷ porra, ad megh ęnnŷ az  
kŷben zelęs gŷlŷzta vagŷon.

Faŷ Szederne az feolfę heat tęrd megh, keofd az hafara,  
megh eolŷ az zelęs gŷlŷztakath.

Dŷoth vnos vntalan es nagŷ gŷakorta agŷ ęnnŷ annak az  
kŷben zelęs gilŷzta vagŷon.

Az Apro fergechke zabafu gyllyztak, ha leznek (Apro Gillyztakrol  
az gyermeokchylenek alfeleben, Sos Mezzel oruofsagok)  
chynalt chypokkal kel legh ynkab ky hozny. Az Eoregekbel  
penyglen ers cryftelyekkel, kyth kel chynalny feyer wrymbel,  
lo mentabol, keferw Babbol, Chyomborbol, kykhöz keferw mondolanak  
olayath, es Barazk magh olayath kel elegyteny. Az vthan  
az vegfe nagy hurkath az hol laknak, zoryto zerzamokkal kel  
kenny, Sofka lewewel vagy valamü affelewel, merth az a vegfe  
Hurka mykor megh zorytatyk, fbe zorul, nem teremth az vtan  
fergeketh, Eooth ha kyk oth vadnak is, ky rekeztü.  
Nadmezeth Teyel es tykmonzekkel elegych ezw, es ha nem  
igen betegh vele, ezzel criftelyezzed.  
Lo mentath tery porra es veld teyben, elegyced el  
es ezzel cryfteleo3d megh.  
Kys feld epeyet, Ifopoth, vad Saffranth, feoz megh vyzben,  
ves egy kis Sot bele, ezzel cryftelyezzed.

### **Az Alfelrel.**

Az Alfelben ezek az Nyawalyak leznek, Twzes dagadas, es  
annak genyetfegge változafa, Melü lyku Seb, Hafadafok, Chyomozafoke,  
Ver ereknek az Alfelben megh nylatkozafoke es folyafoke.

### **Alfelnek megh Twzefwleferel. (Inflamatio)**

Lezen az Alfelnek megh twzefwlefe az vernek befegetwl (Oka)  
melü yw ala az May Erbél, az vegfe nagy hurkanak erey által  
az alfelnek lykara. Ez yollehet egyeb okokbolis, de legh ynkab  
az fok lowon valo ers ygetetwl lezen, Ebben fellette ers (Ieley)  
es gyetre faydalom vagyon, kyth ha Embér nyomogath annal  
ynkab fay, Merth nyha vgyan kyn wl. Az Szek nehezen es nagy  
gyetredessfel megyn, es Neha vgyan fok napygh is megh al  
az Szek.

+268

(Oruofsagok) Nyers chyorbakat tery megh yol erffen, es vgy  
lewefen kend be azzal.

Saar kerepeth, Lenmagoth, Bakzarwo fwnek lyztyth, de az  
magwanak, ezeket teord eozwe edes Muftban, es chynald rea.

Malwanak gyekeret fezd megh vyzben, ted rea flastrom  
moggara.

Nadalfwnk gyekeret roncho fwnek lewelewed terd ezw,  
flastrom modra ted rea.



Rontho fwnek lewelet es v̄yragath t̄erd eoꝝwe Eḡy  
kewes Borral, ch̄ynald rea.  
Lench̄yēt, Sarkerepeth, Aꝝzu rofath, B̄yfalmat, rofa olaꝝal  
ch̄ynald eoꝝwe, es t̄erd rea.  
Rofmar̄ynnak leweleth t̄erd ȳol megh, es m̄ynth eḡy flaf̄tromot  
ch̄ynald rea.  
Vth̄y fwnek N̄yers leweleth teord megh, es k̄ēfd rea m̄ynth  
eḡy flaf̄tromoth.  
Eok̄er farknak akar fweb̄el akar v̄yragabol ch̄ynal̄y flaf̄tromot,  
t̄erd rea.

### **Alfelben lew̄e gen̄yetfegr̄el.**

Aꝝ Gen̄yetfegh marad oꝝton aꝝ Tw̄zes dagadas m̄ya m̄ykor  
aꝝ megh fakad, Mel̄y gen̄yetfegh aꝝ vegl̄e hurkanak wregeben  
ḡyakortab omol be, hoḡy nem m̄ynth aꝝ B̄er k̄ēꝝze, m̄ywelhoḡy  
aꝝ puhab es laḡyab reꝝben maganak k̄enn̄yebben vtath ch̄ynal  
aꝝ gen̄yetfegh. Megh fakadas vthan leꝝen Ewes es rutfagos Seb,  
m̄ynemw n̄yha leꝝen, abban aꝝ hafm̄eneiben k̄yth aꝝ Magyarok  
er̄etlenfegnek h̄ynak, m̄ykor arra gondot nem v̄yffenek es nem  
ḡyoḡytt̄yak. Aꝝ pen̄ygh oꝝton r̄ew̄yd wd̄en, Mel̄y l̄yku ideftowa  
valo tafkas es darabos Seb leꝝen, ha aꝝ faydalma el ꝝwn̄yk is,  
Ebben aꝝ gen̄yetfegh vaḡy kw̄l̄en maganak aꝝ ganetwl, vaḡy  
pen̄ygh aꝝ Szeknek eleyn ȳw k̄y.

### **Alfelnek l̄ykanak megh dagadafarol.**

T̄ykmon̄yat feoꝝ megh v̄ed k̄y aꝝ Szek̄yth, t̄erd  
ēꝝwe rofa olaꝝal es rofa S̄yruppal es kos t̄ew̄yffel, eꝝth ch̄ynald  
Flaf̄trom mogḡyara rea.  
Feȳer Maaknak vḡyan aꝝ fwnek teteyet, Belend fwet,  
porch̄yn fweth, megh feoth t̄ykmon̄nak Szek̄yth, rofa olaꝝth, ken̄yer  
morfath, flaf̄trom mogḡyara ch̄ynald rea.  
+269  
Len magoth, Bakzarwo fw magoth, kapoꝝta lewelet, gummith,  
Szeekfw olaꝝth aꝝ men̄y eh̄eꝝz elegh, ch̄ynal̄y flaf̄tromoth eꝝēkbeol  
es t̄erd rea.

### **Alfel ha megh hoꝝagoꝝȳk.**

Pomagranatnak heat f̄eꝝd megh borban, de iḡen er̄effen, aꝝ  
vthan t̄erd eoꝝwe rofa olaꝝal, ch̄ynald flaf̄trom mogḡyara es  
t̄erd rea.

**Alfelnek megh t erdefer l.**

Vthon lowon valo igetesben ha az Alfel l ka megh t red y k,  
eges zarwas zarwath megh, t rd porra azth, es azzal h nched.

**Alfelnek l kanak hafadozafiol.** (Ragades)

Az Hafadafok hozzu Sebek leznek, k kkel megh hafadoznak  
az Remefnek l ka , m nth az A akak m kor megh hafadoznak.  
Ebben nagy forroffaggal valo faydalom vagyon, es az hafadozafoknak (Iele )  
vege  th k n az Alfel l kanak vegeben megh teccz k.

Leznek peny gh ez k az kemen  darabos ganektul, vag  Er s (Okay)  
ch pkeodeo, es Sos Nedueffeg knek eteletwl.

Rofa olayth, uncia j. s. gallesth, M rrhat, Terra figillatat,  
ana scrupulus j. Nadalfwnek gy kereth, scrupulus s. Temfot, Eget t fekete  
onath, ana scrupulus s. Megh fwlt t kmonnak az zek t es eh z az meny   
v az zwkzegh, ch nal  ez kb l ken   reth, azzal kenn ed m nd n  
Napon haromzor.

Lenmagh olaynak az feolf  S prw et f zd ann ra rez Med nczeben  
hog  ann ra megh fwrwgg ek m nt az Mez, es ezzel  
kenn ed.

Folyo v zbely rakokath eges megh, Mezzel f zd  zwe, es  
azzal kenn ed.

Bogachkoronak gy keret feozd megh borban, t rd megh es  
teod rea.

Fe er olaz v ragoth ch nal   zwe v aazzal, Ees flafrom  
mogg ara t d rea.

Fen w magoth t r   zwe rofa olayal, es ezzel kenn ed az  
hafadozafokath.

Vth  fwnek n ers lewelet t rd megh, es ezzel kenn ed.

+270

Kechke rago fanak magwat t rd eo zwe v zzel es kend azzal.

T kmon heabol ch nal  olayth, azzal kenn ed.

Len magh olayal kenn ed az hafadozafokath.

(Vlcus) **Alfelnek megh varafodafarol.**

Az alfel ha megh varafod k vag  megh Sebef dik is Th m enth  
t r  porra, Te el eleg ch  zwe, kend valam  ruhara es  
t d rea.

Aloefth t rd porra, es azzal h nc ed.

Pomagranathnak fach ard k  az leweth, azt f zd

ëzwe Mezzel, azzal kennyed.

Gÿk fwt, awagÿ Szakat feÿw fwet tÿry porra, es azzal hÿncÿed.

Megh nÿrÿeth gÿapÿu kÿzÿet az melÿ zennÿes Sÿr vagion, azzal kennyed.

Medwe fwl fwet tÿry megh nÿerfen, azzal kennyed, awagÿ aßalwa tÿrd porra es azzal hÿnched.

Eoregbÿk Eger fwl fwet tÿrd megh, es azzal kennyed, awagÿ azalwa tÿrd porra es azzal hÿnched.

Eokÿr fark fwnek kÿth hÿnak, akar melÿk felet tÿrd megh, es hÿnch azzal.

Papa fwet fÿz megh borban, azzal moffad az Sebÿket awagÿ az varakath.

Gÿrÿegh feÿert, Ezwÿth awagÿ Aranÿ taÿtekat megh mofottath, ana drachma 5, Thÿmÿent, Squinantomot, ana drachma 3. Saffrant, scrupulus, j, ehÿz annÿ Bort es Fa olayt tegÿ az mÿnÿy elegh, ezzel ez kenÿ ÿrrel kennyed.

Rofat, gÿrÿegh feÿert, Tengÿr taÿtekat, vÿazth, Megh mofoth ezwÿth taÿtekat borban, Sarkerepÿth, ana drachma 2. Squinantomot, Maakot, Iuh bÿr gÿapÿa kÿzÿet valo Sÿrth ana drachma j. megh fwlt tÿkmon zekÿt j, vthÿfwnek kÿ fachÿart leweth, uncia, 3, Rofa olayt az menÿ ehÿz elegh, chÿnalÿ ezÿkbÿl kenÿ ÿreth, es ezzel kennyed.

Tengÿrÿ zÿleoth tÿry eozwe Rutawal, chÿnald rea, Ez mÿndÿn sebÿt megh gÿogÿth, ha vgÿan tÿtkos Seb volna is oda be, Sÿt ha vgÿan Fene ÿndult volna is oda be raytha. Ez probalth orwoflagh.

+271

**Alfelnek lÿkaban termÿth chÿomokrol.** (Condÿloma)

Az Szek lÿkan ket feleol terÿmnek kemenÿ darab hufo, kÿk vagÿ olÿan zabafuk mÿnth az zÿmÿlchÿÿ, vagÿ mÿnth az zÿlÿ magok, vagÿ mÿnth az Megh erth zederÿ, vagÿ mÿnth az Fÿge. Az Magyarok ez ilÿent Swlÿnek hiÿak. Lezÿn az zomorú fekete vertwl, kÿ ot lassan lassan megh gÿwl es megh Newekÿdÿk, kÿ nem fÿlÿtteb faÿ, de elegh nehez oth lete.

(Oka)

Ha olÿanok mÿnth az Szÿmÿlchÿÿek awagÿ ÿnkab Egÿ egÿ Bab zÿmnÿ is vagÿon, es oth megh ÿrÿkÿdhetÿk, zwnтелен ver folÿ kÿ beleole, es Nehezi megh giogÿtanÿ. Mÿndazon altal ezÿknek valamÿlykkel orwofolÿad.

Temfot, drachma, 2. vÿazth drachma, 8, Saffranth, drachma, 4. Edÿs (Oruofzagok) mondola olayth, uncia j. Hiffopoth, uncia j. Aloeft, Temÿent, ana uncia s.

chýnald eozwe ezéketh, ezzel kennýed. Awagý chýnalý gyapotbol  
chýapoth, march ebben es told fél az Alfelben.

Zedernek Nýers lewelet tórd megh, es flastrom moggýara  
chýnald rea.

Nýers býfalmat tóry megh, es flastrom moggýara chýnald rea.

Egý týkmonýat fws megh, az zekýt vöd ký, Rofa olaýal es  
téréth Saffrannýal chýnald ézwe, kend rea.

Kapor magoth eges megh es tóry megh, annak az porawal  
hýnchýed.

Rofmarýnnak Nýers lewelet tórd megh, chýnald rea.

Fekete pèzerczenek leweleyt meleg h amuban fwf d megh,  
téd azt rea.

fwet, az defanak zaýath chýnald ýol be dez kawal,  
az kézepýn penýgh az dezkanak legýén egý lýk. Az melý embérnek  
derekaban vagýon az Swlý, wlted erre az Alfelewel, de  
az alfele lýkat ýol ketfele vonnýa, hogý bele meheffén az paraýa.  
Býzonnýal higgýed hogý megh gyogýul. Ezén orwoffagh haznal  
az Alfelben valo Swlrélis az kýnek vere chýorogh.

Ha penýgh az Swlýnek vere chýak keweffe folý (Tanufagh)

nem kel bantaný, de ha el nem zenwedheté, ilýen modon kel  
megh fogný. Aloefth, Thémýent, Bolus armenuft, Sanguis draconift,  
Nýulnak igén aprora metelth zéreth, ezéknek mýndénýkebeol  
vegý Egý egý Nehezék nyomatnýth, elegých eozwe es zep lagýan  
tórd megh mofarban, az vthan elegých eozwe pokhalowal, kéfd  
+272

rea, Smegh allattýa. Séth az melý Sebnek vere megh nem allana  
is, ez orwoffagh annak megh allatafarais feo orwoffagh.

### **Gýermékchýeknek.**

Dýzno hayát de igén regýth, zarwafnak hayát, ezéket vöd  
mýnd egý mertekén, olwazd megh az hayát es az zarwas hayát  
is, porra tèreoth cýnobriomoth elegých bele, ezzel kennýed.

Probalth.

Zarwafnak faggýath olwazd megh laffu twznel, elegých eozwe  
kek gemnek hayawal, ezzel kennýed. Probalt orwoffagh.

(Sýcofes)Ahol penýgh az Swlýeokén apro fakadokok vадnak  
olýanok mýnth az fyge magway, igh gyogýcchýad. Galleft tóry  
porra, Rofa eczettel elegých eozwe, teod az fakadedokra [!],  
Swalamenýzér megh zarad, ísmeth march megh az  
ruhat, es ífmet rea chýnalýad. Ha penýgh az fakadokok azok

megh nem fakattanak vgy tegyed lewefen ez orwoffagot rea. De ha megh fakattanak ymmar, chyak igen zarazon chynald rea.

(Hemorrhoides) **Alfelbel valo elewen ver folyasrol.**

(Oka) Ezth is yollehet az vernek folyafat az Magyarok Swlynek newezyk, ky terem az Alfelben az Fekete zomoru vernek feopreyetwl, mely ala omol az alfo nagy hurkanak vegeben, de onneth az helnek kemenfegetwl hertelen ky nem ywhetwen, oth gywl megh, azt igen megh teoltu es megh terytu, es vgyan fyge formaYuva chynalya. Kwlombez mynd azon altal is az alfelben lewe[!] chyomoktul awagy az Swlytwl is az ky igazan Swly. De hogu (Keth fele ez Ver errul igazat tugy ertheny. Ez Nyawalya ket folyas) modon vagyon. Eggyk fele megh dagad, es kichyn vert vagy vgyan femmyth nem bochyath, ennek nagy faydalma vagyon mykor az Szek lezen. Az Malyk fele penygh oly, hogu az Ereke byzonuos wdeokben megh nylatkozna az alfelben, es fok verth ontnak ky, annyra valot hogu annak Nyilwan kel lenny. Ezbel azerth ymez keth dologh es nyawalya is megh tertenyk, awagy vernek feleotteb valo ky omlafa, Awagy annak Menefenek megh allafa, Ez penygh mynd az kette termezeth kywl vagyon, es oka ennek akar melyk igen Nehez beteglegeknek. Az Veer menefenek oka, vagy azon verben vagyon, ky awagy hogu fok, vekonny eres, es ereszakkal ky wthy magat, Awagy vagyon oka

+273

az Ereken, az Melyek megh nylnak, megh zakadnak, awagy ky ragattatnak az ver mya. Az megh allafanak penygh, ehuz ellenkeozu dolgoktul vagyon ifmeth oka.

Az elfe azert az kyn vagyon nagy (Faydalmarol oruofsagok)

faydalommal, hafat kel annak lagytany, hogu mykor zeky lezen, ne effek olyan nagy faydalma es gyedrudefe [!].

Kenyer morfakat azta3 megh teyben, es feozd eozwe tykmon zekkel, chynald flaftrum moggyara es ted rea.

Kaproth tery megh, elegych eozwe Mezzel es tykmon feyerrel, ted ezt rea ha ky tecczyk.

Swly fwet es Eoker fark fwet feoz megh vyzben, es ezzel moffad az Ereket az nagy hurkaban.

Az vy Nyers husbol nyomd ky az Nedweflegeth, azzal teryled, awagy march gyapottath bele, es ted rea felwl.

Ha ky tecczyk az dagadas, pyzkalocczal hynch megh es el zaraztya. Ha penygh oda be vagyon. Az kochyordnak fachyard

kÿ az leweth, es crÿftelÿeo3d a3zal hogÿ oda be az Erek megh  
mofoggÿanak, az vtan egÿ chÿewÿn az pÿ3kaloc3ot fud be, awagÿ  
futa3d hoÿaggal be az Alfeleben.

Tÿknak haÿat, Recze haÿat, ana uncia j. Rofa olaÿth uncia 2, vÿazt  
az menÿ ehÿ3 e1egh, olwa3d megh es hwch megh, az vthan tegÿ  
Opiomot hozza, drachma j. Saffrant drachma s. vÿ tÿkmon zekkel habard eozwe,  
chÿnald rea, az faÿdalmat ez olÿ igÿn megh enhitÿ, hogÿ  
hafonlo alÿgh lehet ez orwo3faghoz.

3erechÿÿn dÿo olaÿal kennÿed, el vezÿ az faÿdalmat.

Saar kerepeth fÿ3 annÿra edes borban hogÿ vgÿan  
el ro3faggÿon, tegÿ ahoz, Bablÿ3teoth, Bakzarwofw magwanak  
lÿ3tÿth, len magnak lÿ3tÿth, ezÿket vÿ tÿkmon zekÿwel es  
vÿola olaÿal chÿnald eozwe flafrom moggÿara, tÿd rea es el  
vezÿ az faÿdalmath.

Szÿekfw vÿragoth, Sarkerepeth, ana drachma 2. Saffrant drachma s. ezÿketh  
lenmagnak kÿ fachÿart leweden elegÿched es ez3el kennÿed, el  
vezÿ az faÿdalmath.

Len magh olaÿal awagÿ Barazk magwanak olaÿaval kennÿed,  
el vezÿ faÿdalmat.

Vthÿ fwnek Nÿers lewelet tÿrd megh ÿol, chÿnald rea, el  
vezÿ faÿdalmath.

Belendfwnek es porchÿnfwnek leweleth tÿrd ÿ3we tÿkmon  
zekkel, kenÿer morfawal es rofa olaÿal elegÿch eozwe es chÿnald  
flafrom moggÿara, azonnal el vezÿ faÿdalmat ha rea te3ÿd.

+274

(Ver el ÿndito Ha penÿgh ez orwo3fagok nem haznalnanak  
oruof3agok) Es az faÿdalma is el nem mulnek, az vereth megh  
kel ÿndÿtanÿ.

Fÿge lewelet vegÿ, a3zal igÿn erÿffen tÿrÿlÿed az dagada3th,  
el ÿndÿttia az vereth.

Nÿers veoreos hagÿmat tÿrÿ megh eczetben, tÿd rea, es el  
ÿndÿttia.

Bÿkanak vagÿ Eokÿrnek Epeÿewel tÿreolÿed, az el ÿndittÿa.

Nadal3fwnek az lewelewed teoreolÿed ÿgÿn erÿffen, el  
ÿndÿttia.

Dÿ3no Sertewel gÿakdo3fad neha, awagÿ Eer vago vafnak  
az vegewel, vagÿ ves egÿ kichÿn kÿppÿlt az Alfelnek lÿkara.

Dÿ3no kenÿernek lewet fachÿard kÿ, march gÿapottat  
abban, es told feol az alfeleben.

Alexandriaý Teoknek Belÿth, sawanÿu Mondola olaÿal tÿrd  
eozwe, azzal kennÿed, es el ÿndÿttia.

Fÿrÿzd megh, awagÿ wltezd melegh vÿzben, az vtan igÿn  
erÿs vÿreos hagÿmanak lewewel kÿbe galamb ganet elegÿteottel  
kend be, el ÿndittÿa.

Galamb ganeÿat, uncia s. Tetwfw magwabol es keferw Babbol,  
ezÿkbeol mÿnd ket felebÿl, drachma j s. keferw mondolat, drachma j. Olaz  
tÿknek belÿth, drachma s. Dÿzno kenÿernekkÿ fachÿart leweth, vÿrÿs  
hagÿmanak lewet, ana drachma s. chÿnalÿ ezÿkbÿl flafromot tÿd rea, es  
el ÿndÿttia az verth.

Dÿzno kenÿernekkÿ gÿÿekerebeol chÿnalÿ hozzu chapot, nÿomd  
feol az Alfeleben, el ÿndÿttia.

Naadban chÿnalÿ vgÿ nadalÿokat hogÿ chÿak az feÿÿeket  
dughaffak kÿ belÿle, es tÿd rea hogÿ el ÿndicchÿak az verth. Az  
vthan ha el nem vehetned femmÿkeppen rola ÿketh, hÿnch megh  
hamuwal az feÿÿeketh, ÿmagok le hulnak.

(Ver folÿast megh allato Ebben penÿgh vgÿ chÿelekeoggÿel hogÿ  
oruofsagok) az Ver folÿaft ozton mÿkor megÿÿn hertelen  
megh nem kel allatnÿ. Ha penÿgh feoleotteb fok ver kezdene  
ozton folnÿ hozzu ÿdeigh, hogÿ vgÿan el zÿntelenÿdnek es  
erÿtlenÿdnek az Embÿr mÿatta, megh kel ozton allatnÿ mÿngÿaraffh.  
Arrul penÿgh mÿnd ÿok azok az orwoffagok is melÿeket  
oda feol ÿrtam az Ver pÿkefreol, chÿak ÿltefd azzal, es oda be  
ad azt nekÿ.

Vÿzes Borban elegÿch megh tÿrÿth Aloefth, tÿd  
rea megh allattÿa az ver folÿaffh.

Fenÿw magoth tÿrÿ eozwe rofa olaÿal, ezzel kennÿed megh  
allattÿa.

+275

Egÿ darab malom kÿwet hewÿch megh, Eokeor farknak az  
lewelet tÿd rea, azzal fwftÿlyed, megh allattÿa.

Eokÿr fark vÿragoth, kek vÿragu folÿo fwel, kÿt Berwÿngnek  
is hÿnak, par hagÿmanak lewelewed, es tÿkmon zekÿwel  
tÿrd eozwe, azzal kennÿed be, fmegh allattÿa az ver folÿaffh.

Rofmarÿnt tÿrÿ megh, flafrom moggÿara teod rea, megh  
allattÿa.

Kapor magot es Chÿalan magot tÿrÿ megh, Mezzel elegÿch  
ÿzwe es ezzel kennÿed, megh allattÿa.

Gÿrÿgh feÿerbÿl es egetÿth feÿer onbol chÿnalÿ hozzu chÿapoth,  
nÿomd az alfeleben, megh allattÿa.

Thēm̄yent eḡy rezth, Aloeft felen̄yth, t̄erd porra, ez̄eketh,  
t̄ykm̄on fēyerewel f̄wrwn eleḡych eōzwe, N̄yul β̄ert metel̄y  
apron keozze, ch̄ynald rea, Ees megh allatt̄ya az ver fol̄yafth.  
Eḡy Nehez̄ek Bdeliumbol ch̄ynal̄y Eot pilulakat, hāynalban  
ad megh ē̄nn̄y, ch̄yoda iḡen megh allattia az ver fol̄yafth.  
Ha pen̄ygh vḡyan megh akarod ḡyoḡytan̄y (Ḡyoḡyto oruofsagok)  
Ez N̄yawal̄yat. Bogachkorot feoz megh borban, ezzel moffad,  
beleol valo ver fol̄yafth megh gioḡȳth.  
P̄ēzerczet fws megh hamuban, az mel̄y dagadafbol meeg ver  
nem fol̄y, t̄ēd rea, f̄megh gioḡȳttia.  
Vaβart t̄ēry iḡen aprora. Eok̄er farknak k̄y fachart  
lewewel eleḡych ē̄zwe, march ḡyapotbol ch̄ynalt er̄es ch̄yapoth  
bele, n̄yomd feol az Alfeleben.  
Porch̄yn fweth feoz er̄effen megh v̄ȳzben, t̄ēd rea, megh  
allatt̄ya megh is ḡyoḡȳttia az ver fol̄yafth.  
Kek liliomnak ḡyēkeret feozd megh v̄ȳzben, azzal meleḡyched  
es parol̄yad, megh ḡyoḡȳttia.  
T̄ykm̄onnak zek̄ȳth rofa olāyal es Saffrann̄yal es Sarkereppel  
ch̄ynald ē̄zwe, t̄ēd rea, el vez̄y az dagadafat es megh  
gioḡȳttia.  
Kapor magoth eḡes megh, eleḡych ē̄zwe Mezzel, ch̄ynald rea  
f̄megh ḡyoḡȳttia.  
N̄yers z̄ēd̄ernek leweleth t̄erd megh, ch̄ynald rea, megh  
gioḡȳttia.  
Mezeth, uncia, 3. Er̄es eczet̄ēth, uncia, 2. gal̄yczk̄eweth drachma, j. Reznēk  
v̄yragath, drachma. j, Tuc̄yat, drachma. s. Ez̄w̄fth awaḡy aran tāytekot, drachma. s.  
Megh eget̄ēt fekete onath, drachma. s. Az Mezet es eczet̄ēth el̄ēz̄er forrald  
ann̄yra hoḡy eōzwe aluḡyek, es m̄ykor megh kez̄d meleḡēdn̄y  
t̄ēlch mofarban, az t̄ēb zerz̄am porāȳth ch̄ynald bele, azzal  
kenn̄yed. Ez el z̄araz̄t̄ya meeg az Swlth is.  
Fāy Bozzanak lewelet v̄ȳzben fonn̄yazd yol megh, ch̄ynald  
+276  
eḡy tenern̄y Scarlat poz̄tora meleḡēn, de az el̄ēt az beteḡēt haffal  
ala fekw̄ffed, fa olāyal az dagadafth meleḡēn megh kenn̄yed, es  
az bozza leweleth, m̄ynd poz̄toftul meleḡēn t̄ēd rea. Maas darab  
Scarlat poz̄tod is legīēn, arra is ch̄ynal̄y az Bozzaban, Sha az  
el̄fēt el vez̄ēd, azonnal az maf̄ykat rea tegied, ha m̄ynd  
egez ecch̄yaka ezt m̄ywel̄ēd is attul yob. De ha az nem lehetne  
ann̄ȳzor leḡyēn az men̄ȳz̄er megh lehet. De azert az Betegnek



alunnÿ kel hadnÿ ha alhatÿk. Smegh gÿogÿul ezzel.

(Longanonis Paralifis Anj.) **Alfelnek Remefenek kÿ fordularol.**

Az Remes kÿ ÿw awagÿ kÿ fordul, neha zabad akarattÿan  
az Szek mÿnefnek erÿkeodefetwl, es megh tecczÿk az Remes  
(Oka) mÿndÿneoftwl kÿ fordulwa. Ennek oka az oth valo Mufculufnak  
lagÿ volta, awagÿ megh nÿulafa az fok Nedweffegnek  
ÿttÿzefe mÿa. Ez okbol az chÿÿÿch zopo es Newendekÿn gÿermÿkeokÿn  
vagÿon ez ÿnkab, es nem az elemÿtÿs embeorÿkÿn.

(Tanufagh) Iol megh laffad az kÿnek az Remefe kÿ efÿk,  
chak eo zÿnthe vagÿon   vagÿ megh twzefÿdÿoth. Ha nÿnchen  
(Oruofsagok) femmÿ twzefÿge, Melegh rofa olayal kend megh es  
vgÿ nÿomd be, awagÿ Sawanÿu borral mofd megh es vgÿ nÿomd  
be, Ozton Sofkat tÿrÿ eoꝓwe Borral, az lÿkat kÿwÿl azzal kennÿed  
melegÿn. Awagÿ az mÿkor be nÿomod az Remefeth, hÿnch megh  
Bolus armenuffal, awagÿ Sanguis Draconiffal, vagÿ Sofkawal,  
vagÿ Mÿrrhawal, vagÿ zarwas zarwanak tÿrÿÿth porawal, es vgÿ  
nÿomd be.

Tÿkzÿmnek az Sarga vÿragath tÿrd porra, es azzal hÿncÿed  
az Remefeth.

Dÿzno kenÿernek fachÿard kÿ az leweth, tegÿ annÿ Mezeth  
hozzaÿa, fÿzd megh rez medÿnczeben, hogÿ mÿnt az kenÿ  r  
olÿan legÿÿn, azth ragazd rea, awagÿ azzal kennÿed be.

Aloes Epaticumot oluaz megh, az vthan hÿnch megh  
kend megh az Remefth ezzel, es vgÿ nÿomÿad vÿzza, es mÿnd  
addigh ezth chÿelekÿggÿed mÿgh nem megh gÿogÿul.

Parhagÿmanak fachÿard kÿ az leweth, es melegÿch megh,  
gÿapotbol chÿnalÿ chÿapoth, mach[!] bele, es told feol az alfeleben,  
Mÿkor az megh hwl kÿ vonnÿad, es az melegh lewben marchÿad,  
kecczÿr, haromzor, Negczÿr is bele tolÿad egÿ mafvthan  
melegÿn. Igÿn bÿzonÿos orwoffagh ez.

Fÿz Bÿfalmat vÿzben megh, es arra wlteffed az Remefewel  
mÿkor meeg az melegh.

+277

Dÿzno kenÿeret feoz annÿra vÿzben hogÿ annÿra fwrwfege  
legÿÿn mÿnth az Meznek, ezzel kennÿed az Remefeth megh, es  
vgÿ nÿomd be.

Nÿers vthÿ fw lewelet teorÿ megh, azzal kennÿed az remefeth  
es vgÿ nÿomd be.

Eokérfark vÿragat es magwat tÿrd megh, ahöz elegÿch  
Szeekfwnek chÿak az vÿragath, ezÿket vÿrÿs fenÿw enÿwewel  
chÿnald eo3we, ezzel fwftÿlyed az lÿkath oda be.

Fÿldÿ bozzanak gÿÿkeret tÿrd porra, es ezzel hÿncÿed az  
remefeth.

Zarwas zarwat eges megh, Fenÿw vÿazth, Thÿmÿenth, Maftixot,  
tÿrd porra ezÿketh, ezzel hÿnched az remefeth, de elÿzÿr  
az Remefeth vÿzes ÷czettel megh parolÿad.

Malwat feoz megh vÿzben, azzal mo3d megh, es vgÿ nÿomd  
be az remefeth.

Fenÿw vÿazth olwa3 megh, kend megh vele az remefeth,  
hÿnch megh fÿlwl tÿreoth Aloeffel, es nÿomd vgÿ be.

Ha penÿgh teortennek hogÿ az Remes megh (Twzefwlefrÿl)  
twzefÿdÿk, es nem ÷rÿmÿeth is megÿÿn helÿere, Mÿngÿaraft  
melegh vÿzben wlteffed. Annak vthanna: Szeekfwet, Malwat, lenmagoth,  
feÿer malwat, Bakzarvo fÿwet fÿ3 eo3we vÿzben, es  
mÿkor az melegh vÿzbÿl kÿ kel, ezÿkre wlteffed. Az vthan melegh  
Szeekfw olaÿal kend megh az Remefeth, es nÿomd be. Az fÿlwl  
megh mondoth fweknek penÿgh az leweben, march Spongÿat. Ees  
tÿd rea kÿwÿl. Ala fekwgÿek penÿgh haffal.

### Az Vefekrÿl.

Az vefekben ÿmez Negÿ Betegfegh talaltatÿk, Megh twzefwles,  
Megh rekedes, Kelewenÿ, eÿs annak genÿetfegÿs (Twzefwles)  
Sebe. Az twzefwles kÿ tulaÿdonkeppen hÿwattatÿk vefek faÿafanak,  
igÿn rÿtkan gÿulad fÿl az vefekben, oka merth az vefek  
hufa mÿwelhogÿ kemenÿ zabafu, folÿalfth es chÿorgalfth kÿtwl az  
gÿuladas lezÿn nehezzen bocÿathnak oda. Megh lezÿn (Okay)  
mÿndazonaltal is olÿankor mÿkor wteftwl vagÿ efestwl az vefek  
megh romolnak. Awagÿ mÿkor az ket Ereke altal, melÿek az vernek  
Savoÿat az vefekben zÿiak, valamÿ fluxuft zÿnak az vefekben.  
Az Twzefwlt vefeknek penÿgh ilÿen ÿeleÿ vadnak, (Ileÿ)  
fÿleotte nagÿ gÿuladas forrofagh, Nehez es vgÿan feol verÿ  
faÿdalom az vegfÿ oldal chÿonth es chÿpÿ chÿonth keozÿt valo  
hezagon. Melÿ faÿdalom az keozel valo helÿeket is kÿk az alfo  
+278

oldal chÿont alat vadnak, az vekonÿok alath, az Chÿpeo es  
agÿek chÿont alath, el foglalÿa, es zaggattÿa. Sÿt meeg  
az zÿmerÿm teftÿt is. az kwlfÿ rezeÿ embÿrnek megh hwlnek, es

az Terdeknek el lankadafa erétlenédefe, gýakor vízelles de nagy Nehezen es forrofaggal lezén. Eléžér vekoný es Nyers výzelet ýw ký, az vthan temerdék es vgýan mohos zabafu. Az Szeknek ménéfe is megh bantatýk es réften lezén. Az Has ettwl vgian megh terwl, zwnтелен valo febris vagyon, Imélges, Béfégés, es gýakorta valo okadas.

(Eledel) Effele nyawalýaban lewé embérnek igén puha agyon zwkzéghe fekwnný, es elfé nap semmýt ne egýek, de azerth fok napokon ne ehézteffe magath, Merth az ehézes mýa az výzelet týztabba es eréfbe lezén, ees nagyob chýpkeodefth mýwel. Annak

(Ital) okaerth, arpa kafat awagý arpa darat egýek lewefén. výzet igýek a melyben egý kis fa heat feoztenek megh. Sumazérent az Etel es ýtal vekonýon legýén az mýnt zýnthe egeb fele twzefwlezbén.

(Oruofsagok) Legh eléžér azerth Eret kel vagný affeol az mely feleol az twzefwlt vefe vagyon, vagý az Terdeon vagý penygh az Bokan. Az vthan lagý flafromokkal, parlafokkal, kenefékkal, kýk azt megh hýwéffítýk kel gýogýtaný, melyeket ýrtonk oda félýeb az Maýnak es lepnek megh twzefwleferél. Ha effelekkel megh nem zwnnek, az Agýekra es az vekonýokra is képpélyéket kel vetný, es onnet ýo modon kel verth ký vonatný, Az vthan Spongiawal kel parlaný, de féleotte igén el kel ýlyenkor tawoztatný, hogý výzelet ýndýto orwoffagoth oda nem kel adný, Týzýto purgacyot fem ýo Neký adný, De gýeonge crýfteleoket be adhatný, melyet chýnalnak Malwabol vagý len magbol, awagý arpa kafanak ký fachýarth lewebél, kýkheoz výola vagý Szeékfw olayt kel ténny, de crýftelt igén kewefet kel adný. Férdét penigh es pilulakat effele embér féleotte igén el tawoztaffon, Mýkor ozton az vefenek twzefwlefe megh laffodýk, kýt ezén éfmerný megh, merth ozton fok es temerdék výzeleth ýw ký, akkor ozton igén ýo výzelet ýndýto orwoffagokat is adný az Betegnek.

(Abfcsesus Ha penygh effele orwoffagokkal megh nem zwnýk Genýetfegh) fem az faydalom el nem mulýk, es az beteg Nehezen es chýepegetwe es nagy gýakorta vyzellýk. Ez annak býzonýos (Iele) yele hogý genýetfegh vagyon oth, ez mýa neha az vekonýok es agýek kérwl dagadas lezén, es rezketeffel valo Nehez betegfegh ýw az embérre. Azon kel azerth leonný az mýnth onneth

(Oruofsagok) az genýetfegét ký hozhaffad. Errél penygh igén haznos  
+279

hogy fa olajos vyzben march Spongath, es rea az vefere tewen  
 azzal parolyad. Vgyan ezén dologra haznofok azok az orwoffagok  
 melyeket yrtam oda feol az Maýnak megh genyetfegéfwleferél.  
 Az kelewennek penygh megh fakadafa ha kefedelmes lenne,  
 myngyaraft hychombort feoz megh vyzben, awagy kémenth,  
 awagy fekete gyoparth, es ennek az vyzet ad ynnya, merth  
 ezéknek akarmelyk megh fakaztya, es az genyetfegét ky hozza  
 az vyzelettel eggwth. Rutath is yo Mezes Borban ynnya adny.  
 Arpa vyzet is Caffiawal eggwt. Megh fakadwan ozton az keleweny,  
 az genyetfegh ala vytetyk az vyzelettel eggwth, es neha  
 vndokfagok awagy valamý rothadot hus yw az vefeknek allattýabol  
 ala az vyzelettel eggwth.

Az keleweny ozton megh wreffédwen az, (Vlcus Seb)  
 genyetfegtwl, es ky tyztulwan, marad Sebéfwles, merth az vefenek  
 valamely reze rothadaffal ecczér ky etetéth, az meg nem  
 epyttethetyk fem be nem forrad soha, mywelhogy az vyzelet  
 azon zwntelen altal folwan, nem engedý hogý ézwe forradhaffon.  
 Annakokaerth myndeltigh vndokfagoffan marad, ha megh nem  
 lyetyk gyogytaný, kynek yele ez, hogý neha genyetfegh, neha  
 taknyos Nyal yw ky az vyzelettel eggwth, es ettwl az vyzelet  
 zawaros feyer lezén, hafonlo az Teýnek fawoyahoz. Gyakorta es  
 ynkab vgyan myndenkoron, az kének az vefeben valo megh zorulafatul  
 megh lezén effele feobeofwles, ky az é terhewel megh  
 teorý az vefeth es ky ezy. Es ezert fokzor lattatoth ez, hogý az  
 vefenek hufa ees allattya igh el etetwen, mynth egy Erzenben,  
 vgy az vefeben belél eggwth forgottanak az genyetfegh es az fok  
 ké. Az kynek azert vefeýe Sebés annak az agyekaban nagy (Ieley)  
 faydalom vagyon, De azerth zabadon bantafnekwl vyzelhetyk,  
 Nem vgy mynth mykor az hoyagh Sebés. Effele embér (Eledel)  
 hydegh ytalt feoleotte igen el tawoztaffon, es azzonyallattal valo  
 kézflefsth, kywaltkeppen ha ymmar venfegre menendé az  
 Embér, Nyerfet femmyth ne egyek es zynthe torkygh eleget fe  
 egyek, Nehez emeztét es az ky feol fuualkodtath femmyt ne  
 egyek. Myndén erés es chypkédeo eledelt, Az ky faart chynalhatna  
 el tawoztaffon affele dolgokat is, mynth zomyuhozafth, nagy  
 ehézfth, munkat, haragoth, zorgalmatofkodafth, munkatetelt,  
 vigyazafth, es fok lowon valo yarafth is ne chyelekéggyek.  
 Vyönnan fwlt kenýeret egyek. Apro madarachkakat es

kechke fjakat, k w  halakath, fol o v z rak ay th, arpa kafath,  
es te el ch nalth l zth pep eth zep en megh feozwe, k  vg an  
oruoffag is Iuh te et, es T knak k wer leweth, h gh t kmon at,  
G wm lch feleb l teng r  z leoth eg ek, Mondolat de megh  
+280

healtath. v zes bort ig ek k  keweffe zor to zabafu bor leg en,  
kechke te et awag  Iuh te et awag  mondola te et  o  nn a.  
Valam  v zelet th  nd t az ol ant m nd el kel tawoztatn . Ig n  
r tkan leg en az f r des ha lez en is. De az termezeth z rent valo  
hew v zekben  o f r dn ,  eleofben az Mel  v z temfos es  
kenk wes, H degh v zben io feor dn .

(Oruofsagok) Vth  fweth m nd g ekereftwl es teng r  z l t  
f z megh v zben, ezth agg ad  nn a.

Mezes Borth ig n g akorta ag   nn a.

Az  regb k fen w fanak g wm lchet t rd megh eleg ch  zwe  
Mezzel awag  Nadmezzel, ezt ad  nn .

Talmofo fweth f z megh v zben, awag  veod vg an v zeth,  
ad azt  nn a.

Sarga d nn enek magwath t rd megh, Mezes v zben azth  
agg ad  nn a.

V onnan fe eoth te et Mezzel eleg ch eo we, azt ad megh  
 nn a meleg n.

Kechke Sawot es vg an m nd n fele te eth  o meleg n  nn a  
megh adn .

Teng r  z leoth, awag  liquiriciat f z megh v zben, azt  
agg ad  nn a.

(Nephritis Renum dolor.) **Vefenek fa asarol.**

Az vefe fa as, az vefeknek rettenet s keg eotlen kenzodafa,  
awag  pen gh az v zelet ch wew knek m nefenek, Ez fa dalom  
vg an bele vag on zegezwe az vefekben, ch ak hog  neha az  
v zeletnek ch wew n el hat az Ch peore es az z mer m testre is.  
(Iele ) Ennek fa afa nem vg  vag on m nth az Colicaban valo  
fa as, mel  a hafnak k zep n es m nd n kerwlet ben nag   
morogwa budof k. De az hafnak megh wreffwlefe bw n megh  
lewen, es az Belek m nd el ozolwan is soha megh nem la fod k  
ez fa as, de nag  keg  thlenfeggel az Er s hart at, mel  m nd n  
belf  rezetek twd t, Ma ath, lepeth, es Sz wet be takar az hafban,  
keg  thlenfeggel mondom zaggatt a, k  m a m nd az belf   
rezek es az g omor feol fordulnak, es leg el z r Saarofth, annak

vthanna Nýalafth okadtath. Ennek ez nyawalýanak kezdetýben az výzelet kewes, vekoný, es neha megh zorýttatýk, Annak vthanna Bêfegês, temerdêk es fêwenýês výzelet ýw ký, es nagy forrofaggal gyákorta kezêrýth az výzelefre. Ha az faýo oldalra lezên az fekwes, lassodýk az faýdalom. Ha arra az oldalra az ký nem +281

faý, megh newekêdýk az faýdalom. Ennek ez kennak oka, (Oka) fem az megh Twzefwles, fem az darabos veer, fem az temerdêk Nedweffegh, hanem chýak az kê oka, ký valamenýre nagyochka es darabos lewen, mýkor az výzeletnek chýeweýn megýên, azth nagy erêzakkal ký terýtwen es zaggatwan, zertelenwl keno3. Az kýk penigh fok wdêtwl kenzatnak effele vefe faýaffal, azoknak výzeletêknek chýewe annyra megh terwl, hogý az Nagý vý is bele ferne az lýkaban, ký által ozthon aprolek kê, bantafnekwl mênthên megýên, ký az elêt nagy kennal mênth el. Az kýk penygh rýtkan bantatnak effele vefe faýaffal, chýak akarmý kýs kêwechke mýa is, igên gyêtrédnek es ken3odnak. Igên Nehez az Colica faýaftul ezt megh valasztany.

Bakzarwo fweth az magwath, drachma, 4. Apium magoth (Oruofsagok) es vadmêmennek magwath ana scrupulus 2. ezêket hat lath výzben feozd vgý hogý fele el apaggýon, zwrđ megh es abban ozton elegých výola Sýrupoth, uncia j. s. az kýnek fêleotte igên faý az vefeýe haýnalban ezth aggyad ýnnýa. Ha penygh Telben vagýon az vefenek faýafa, agý elêzêr egý Nehezek têrýekêt megh eonný, es az vthan ad az orwoffagoth.

Týk haýat, uncia j, kapor olaýth, drachma, 3. olwazd êzwe ezêketh, melegên ebben march gyapottath, têd az faýo helre es parolýad vele.

Kapor olaýth, Edes mondola olaýth, ana drachma, 2, Szeekfw olaýth, drachma j. s. Týkhaýat, Recze haýat, ana scrupulus j, Sotalan vaýath, drachma j. výazt az meny ehêz elegh, chýnalý ebbêl lagý kenêth, es ezzel kennýed az faýo vefeth es az Agýekoth.

Lo mentath, Fekete gyoparth, Fodor mentath, Malwa leweleth, forralý megh výzben, ezzel parolýad.

Buza lýztêth, len magot, Bakzaruo fw magoth, keferw baboth, kochýordnak gyêkeret ýgên apron metelwe, Szeekfwet, mýnd ezêkbêl chýnalý lagý flastromot, kêfd az vefere.

Kenýer belt fêz megh edês borban, kêfd az vefere.

Harom lath Diaquillont kený ýrhara mýnth Egý

tenernyre, ragazd az vefere, es mindenkoron oth vüfelýed, Sha  
megh zarad ífmeth megh vüchýad.

Petrefelyém tēwet fel marokkal, kēmenýmagoth egý kalannal,  
Tengērý zēleot az fontnak Negýedrezet, Liquiriciat, maffel  
latoth, meteld megh ezéketh es feozd megh maffel pýnth výzben  
vgý hogý Negýedreze el apaggýon, zwrđ megh es tarch megh.  
Smýkor faýny kezd az vefe, ebben elegých týzta feýer borban,  
ees az Nap mynd ezth aggýad ýnnýa, egýebet ne igýek.

Kēmennek gyēkereth hafogas megh, feýer Borban fēzd megh  
+282

erēffen vgý hogý fok lewe ne legýen, egý kalanban ad megh azth  
ýnnýa. Az vthan myndýarafth az Nofpolýanak magwat teord  
megh, es azon fele borban azt is ad megh ýnnýa. Annak vthanna  
agý ífmeth az kēmenýēs borban ýnnýa, ketfegnekwl haznal az  
vefe faýdalmarol.

Gýermēkdýd zēld Dýoth mýkor meeg az belfē hea megh nem  
kemenýeodýk zenth Iwan hawaban vēgyed, zapura fweth is keres.  
Az dýot βeldeld vekonyon megh mýnth egý almath, es az výzweo  
Alembiconban raký egý rēnd dýot, mafrēndeoth zapura fweth,  
mynd addýgh rakýad igh, mýglen az Alembicon zýnthe megh  
telýk, vēd výzet, zērēzd egý palazkban, Mýkor az keo mýa az  
faýdalom el ýw, agý alkolmaful ýnnýa ebben, igēn rēwýd wdēn  
megh tagittýa az vefet az faýdalom. Ez igēn fok Embērēkēn megh  
probalatath.

Retkēth, petrefelmēth, Bagolborfot, papmonýath,  
porchýnt, feoz megh borban, ad megh ýnnýa az borat, az fwet  
penýgh keofd az vefere.

#### (Obstructio) **Vefeknek megh rekedeferēl.**

Az vefek rekedefenek kwlēmb kwlēmb fele okaý vadnak,  
Fēwený, kē, Temerdēk enýwes nedueffegh, Iollehet rýtkan awagý  
vgýan soha nem talaltoth[!] az, hogý az reftth temerdēk Nedueffegtwl  
chýak, az vefe myndēnéftwl megh rekedne, de az fēwentwl  
es kētwl igēn gyákorta, kýktwl az výzeletnek is mēnefe megh  
(Fēwený) tartoztatýk. Az Fēwenýeok terēmnek az vefenek belfē  
wregeben, kýnek allattýatul kemennýe es vērēffe leznek a fēwenýēk  
es annak zýneth tartýak megh. Es onneth az výzeletnek  
folýafanak altala az výzeleth chýewēkēn hozatnak az hoýagban,  
(Kē) es igh lezēn az fēwenýēs výzeleth. Ha ennek gyogýtafara

ÿdeÿen rea Nem gondol emb r, wd wel azok megh vaftagodnak  
awag  eg malban forradoznak az vefekben, es k  lez n beleoleok.  
Ith ozton az vefetwl az wregeben be vettetyk, es m kor ozton  
onneth k  mozd ttatik, az vefenek az rezet ahowa ragadwa volth  
zaggatwan, ver s gen yetfeg th ch nal oth, k  ozton az v zelettel  
egg wth ŷw k , es azth temerdeokke, zawaroffa, es fekete z nw  
ch nal ya. Az k  pen gh az vefeben ha kich n, nem fok wd re  
az v zelet men  C ewnek ele re meg n, honnet ozton Nag   
er zakkal es fa dalommal az ho agban ef k be. Ha pen gh az  
keo  reg chke, darabos es kemen , kef bben meg n el, es az  
v zeletnek ch wey t nag  g  treleommel zaggatt ya. Neha pen gh  
+283

az vefekben is fokaigh oth marad, m kor  regfege m ya  
az v zeletnek ch wey  n nchenek ann  tagaffaggal hog  el  
mehetne raytok. De m kor ozton abban meg n eleb eleb, retteneteos  
nag  fa dalmath ŷnd th, ŷel fben m kor az v zeletnek  
ch wey nek (m kor) z nthe az eleyben zal be. Sha onnet az k   
megh teer ifmeth az vefenek wregeben, akkor az fa dalom ifmeth  
megh k ffebbd k. Ez k  azerth lez n newek d k az fok f wennek  
 zwe g wlefwl es eo we forradozafatul, k  nem m ndenkoron  
eg koru, fem eg  forma u, fem eg  z nw. Az megh  r k deoth  
k  megh teolt  az vefenek wregeth, es az f wennek  
zokot k  m nefeth megh t lt ya, es az vefenek reg  fa dalm t  
vg m nt vg an el f d z . Iele az vefeben valo k nek: Ol  (Iele )  
Neheffegh vag on az vefeben hog  az m ya az haat gerecz ch ont  
al ghfag ha ol megh, mel  fa dalomnak k w l femm  dagadafa  
n nchen. Az vefe fa as wd keozben is el ŷw neha vg an az k nek  
bantafak wlis, Nag  munka tetel m ya, awag  lowon ŷgetes  
m ya. Ver s v zelet meg n pen gh k , merth az keo az   neheffegewel  
es n omasawal, az vefeth megh t r  es megh febf t ,  
k beol lez n ozton az ver z v zeleth. Az k nek allatt ya lez n  
az temerd k En wes Nedueffegtwl, k  az verrel es az vernek  
Savo awal m nd egg wt az vefeben be meg n, Mel  Neha az  
N rsefegb l, Neha az megh eg th feold termezetw Nehez verbeol  
zarma k. Megh z r   okanak m nd n k (Ok  az k nek)  
mong ak leonn , az vefenek modnekwl valo nag  hewfeget, k   
az Nedweffegéket megh egetwen, megh zara twan, es megh kemen twen,  
k we ch nal ya az temerd k en wes Nedweffeg th,  
De azerth vg an mafis az f wennek es az k nek letelenek



oka, merth ez lezën az Athyanak Nemzefekoran is, es ez olý  
êrêkês Betegsegh, hogý az Nemzefnek ýdeýen az Atýatul lezën,  
es vgýan eggýwth az vefenek letelekoran terëm az kýs gýermékben  
vgýan oth Annýanak Meheben. Ezth ozton wdêwel newelýk,  
az hewolkodas, es az Nappalý aluuas ýeleofben hanyatta fêl.

**Fêvenrêl es kêrêl az Vefekben.** (Arena & Calculus)

Az Fêwennek es az kênek nyawalýawal[!] ýnkab bantatnak  
az ýdefêk hogýnem az gýermêkeok, Legh elêzêr azerth (Tanufagh)  
mýkor az fêwený vagý az keo bantaný kezd valakýth, mýngýarafth  
az vefeyeth Scorpio olaýal kennýed. az vthan rontho fwet,  
Es kê ronto fwet, deakul ezt parietarianak hýiak, hew teglan  
melegýcd megh, es azzal parolýad, Awagý vgýan ezën fweketh,  
+284  
feýer borban fonnýazd megh vagý fa olayban fonnýaffad egý  
ferpênýében, es ezzel vgý parolýad. Sha az faydalom megh nem  
zwnýk es az Arena megh nem ýndul, Belfeo orwoffagokkal  
is elý.

(Oruofsagok) Chýukanak ala kapczáyat têrd porra feýer borban  
abban agý egý Nehezekkel megh ýnnýa.

Malwanak vyzeth elegých eo3we kêronto fwnek kýth deakul  
Saxifragianak hýnak, az vyzewel, Es Nadmezzel, Ebed elêt ket  
orawal ebben agý ýnnýa.

(Tanufagh) Nem kel megh zwnný az parlafoktwl, kenefêktwl  
es kêtefêktwl is, de ha azok nem fognak ozton haznalný, es nem  
ýndul megh az fêwený, Belfeo ýtalokkal es Feordêwel  
kel orwoflaný. Ezth is penýgh ezêdben vègýed, az mýkor az faydalom  
tarth, ees flafthromoth tez rea, mýndenkoron keth flafthromod  
legiën, ha eggýk megh hwl raytha, azonnal az mafýkath teod  
melegën rea, merth az hýdegsegh igën zorýth, ees mýnd az vefekben  
mýnd penýgh az vyzeletnek Chýevýben igën megh keflelý az  
fêwenth. Ha penýgh ket flafthrom nem lehetne, meeg is meleg  
ruhat tegý addigh rea mýgh az flafthromot megh melegýtêd, Az  
melý orwoffagok penýgh az vyzeletêt megh ýndýttýak es az  
kêwet megh rontýak, akkor kel adný mýkor az nagy faydalmak  
el mulnak, az penýgh vgý lezën mýkor az kê ký ýndul helyebêl.  
Sha az kê igën oda ragadoth az vefehêz fok ýtalt igën el  
tawoztas.

(Férdé) Rontho fweth, ké ronto fwet, parietaria deakul, kapozta lewelet, kaprot, Ifthen faÿat, Maffele ké ronto fwet kÿt Saxifragianak hÿnak deakul, Szeek fw vÿragoth, Sarkerepeth, mÿndenÿkbél ezékbeol vegÿ egÿ eoÿwe marokkal, Madar kéleft harom latot, Len magoth egÿ latoth, kémenÿ magoth egÿ latoth, Anifum magot egÿ latoth, Bakzarvo fw magot egÿ latoth, vad kémenÿ magoth egÿ latoth, Malwath mÿnd magostul Maffel marokkal, Ezéket annÿ vÿzben forralÿad hogÿ harmadrezenek el kel apadnÿ. Es vgÿ aranÿoÿzad hogÿ mÿkor az betegét bele wltetéd, az kéldéketh feol erÿe, ezben feorézzed azerth Es chÿak kepés zérenth valo meleg legÿén az férdé. Ebben ez feordében agÿ, Litontripon Iuftini Imperatoris az kÿt ennek hÿnak az patÿkaban, feÿer borban egÿ Nehezekkel. Nem wl egÿ Negÿed rez oraÿgh az férdében, az faÿdalom el mulÿk. Sha az zwkzegh azt kewannÿa, kecczér haromzoris bele ménnÿén az férdében merth ennel ÿob orwoffagh nem leheth.

Genciana gÿékeret teord porra, wlÿ az férdében ebbél fel aranÿ nÿomonÿth elegÿch ézwe Negÿed rez aranÿ nÿomatnÿ Nad +285

mezzel, takard Oftÿaban, es ad megh énnÿ mÿkor az férdében wl, Egÿ napon kecczér kel ezth mÿwelnÿ. De mÿkor ozton az Arena megh ÿndul Napÿaban chÿak ecczér kel ozton adnÿ, mÿgh nem verés zabafut vÿzellÿk, akkor ozton megh zwnnÿel az orwoffagh adaftul. valamÿgh penÿgh az faÿdalom raÿtha vagÿon, megh ne zwnnÿek, de az feordében ménnÿén. Azonkeozben az vefeÿth populeonnal awagÿ Dealteaval kenefd. Etele g'enge legÿén, Tÿk fÿ es apro kéwÿ halak, Apro Madarachkak, Mÿndén Nÿers etelt el tawoztaffon, Ianos kÿral fÿa ezzel orwoflotta magath.

Kechke teÿben fézd megh az Eb almat, kéfd az faÿo helre, az kéwet mÿngÿaraftÿ elé ÿndittia.

Vÿ mazos fazekban tegÿ vÿ fenÿw magoth, de chÿak felÿgh teolched az fazekat megh vele, vÿzzel es borral télch tele, fézd vgÿ hogÿ harmada el apagg'ion, abban agÿ ecczér vagÿ kecczér ÿnnÿa. Az faÿdalom megh kénnÿebbeodÿk, az ké megh ÿndul, es eleb megÿén helyebeol.

Szaraz lemonÿanak leweth fachÿard kÿ, elegÿch ézwe edés borral, ad megh ÿnnÿa. Ez kÿ wÿÿ az féwentÿ az vefekbeol.

Afðu bogachkorot vegy harmath, gywch megh az eggüket  
elözör, es mykor twzes lezén, egy pohar feyer borban

---

Ké ronthe fwnek kyth deakul Saxifragianak hynak az gyökereth,  
kémennék, petrefelyeomnak gyökereth, egyenlé mertekkel  
végyed, Lapu gyökereth annyth mynth mynd az harom fele,  
meteld aprora myndényketh, téd anny vyzben az meny ahoz  
eleg, forrazd vgy hogy harmadreze el apaggyon, Ebben agy  
ynnya fel fel poharral reggel es eftwe, Sha ez vyz ygen keferwnek  
tecczenek, Edes gyökereth vethec3 kezze az forradaskor  
valamenyth akar3. Ha vy az Betegfegh, Nyolc3 Napra megh gyogyul  
az Betegh, Ha regy penygh, Tyzen eteod napra.

Kémennék, petrefelyemnek, Apiumnak fachyard ky az leweth,  
ebben morfoly kenyer belth, kéfd az vefekre awagy az hoyagra,  
Ez nem chyak az vyzeleteth yndittia megh, de az keweth is el  
tergy akar az vefekben, akar az hoyagban legyen. Byzonios  
orwoffagh.

Sarga dynnyenek terd megh az Magwath, fezd megh borban,  
tegy egy kewes Nadmezeth hozza, melegén ezth aggyad ynnya,  
megh gyogyul ha vgyan kezel volna halalához is. Byzonios orwoffagh.  
+286

fwfd bele, Az mafykath is twzefych megh es fwfd bele az borban.  
Az harmadykat is azon modon, zwrđ megh az vthan, es ad megh  
melegén ynnya, ky yndyttia az Feowenth. Probalt orwoffagh.

Papmonyá fwnek az gywmelchet megh anny megh ert zeleowel  
terd eozwe, Sha ket anny lezén az zeleo is yo, igen erelffen  
eozwe teryed defaban, es egynyhan napych had foryon eggwth,  
az vthan zwrđ le es chynald valamý Edenben, Ebbel valakýnek  
Negy lat nyomonyth megh ac3 ynnya, chýodalatoškeppen ky wzy  
az fewenth, es megh tyztyttia az vefeketh. Matthiolus irya.

Baber magoth, Temfot, Saarkerepet, Tarkonth, Szeekfw  
vyragoth, Muftart, fenyw magot, parietariat, veres bagoly borfoth,  
vadmementh, Retkeh, Apiomot, vad Apiomoth, ana uncia s. terd  
porra ezeketh, liliom olaýal es kapoztanak ky fachyart lewewel  
elegych ezwe flastrom moggýara, Melegén keofd az vefekre, ez  
chýodakeppen haznal.

Fyget tyzenketteth awagy tyzenhatot metely kette kette,  
ted folyo vyzben fazekban es forralyad vgy hogy harmadreze el

apaggyon. Az vthan Egý kenýernek az Belýt vaýd ký, téd azt féld fazekban, az fyge leweth télch rea, es had rayta hogý fél igýa. Teod ozton mofarban az kenýer belt; tegý ahoz Maffel lat fotalan ýros vaýath, ket týkmonnak zekýt, Hat arpa zém nyomoný térét saffrant, térd eo3we iol ezékét, es chýnald ruhara flaftrum moggýara, téd az faýo vefere melýben az féwený vagyon, Megh tagýttýa vtath az Arenanak hogý hamarab ala zalýon. Probalt orwoflagh.

Nýulnak vefd ký az Belýt es myndén zerzamath, az hufath mynd zéréftwl bwréftwl vagdald aprora, Alembiconban véd vyzet ennek, ezth aggyad ýnnýa, ha igén erés volna az vyz hogý megh nem ýhatna embér, pérýenek vyzewel elegýcd é3we, es vgý aggyad megh ýnnýa.

Kýs azzoný hawaban mýkor az hold telýk, igén haýnalban týzta wdén, zegý chýalan magot mynd harmatofitul, zara3d megh arnyekon es teord porra. Ebbél vegý egý araný Nyomonýth, es Malofaban awagý ýo feýer borban ad megh ýnnýa enheýra de ket nappal az eléth mýkor az hold megh telýk, awagý penygh mýkor megh vyl az hold, Ezth chýelekeggýed myndén holnapban. legh eleozér zýnthe akkor aggyad neký, az melý holnapban rea zokoth ýwný, Mafodczor az Melý holnapba rea zokot ýwný aggyad. Az vthan Nýolch awagý Týz holnapýgh aggyad, tébbe nem bantýa affele nyawalia.

Bakfwet, vad chýalant, Bagolý borsot, Pap monýath, zapura fwet, Chýaba ýret, Chýéngéfwet, mynd gyékereftwl feýer borban +287

megh kel feozný, hogý fele el apaggyon, ad azt haromzor ýnnýa.

Ú Egý Nýulat eolý megh fuýtwa, vefd myndén Belýt ký, es vagdald feol egý fazekban, egefd porra tw3nel, Ehéz tegý porul Chýerfa leweleth. Negý latoth, Saxifragiat fel fontoth. výola magot egý fontoth, porul ezékét elegých ýol é3we. Ebbél enheýra agý egý Nehezékét awagý Maffelet feýer borban megh ýnnýa. Az kýben ké vagion, téb porth agý annak megh ýnnýa.

Probalt dologh.

Pap monýa fwnek térd megh az gywmélchýet, egý nyhan vttal teolch melegh bort rea es 3wrđ le ifmet, ezert penygh hogý az Bor ýz rayta maraggyon. Az vthan vagý Mezzel vagý Nadmezzel, chýnald zepén lýktariom moggýara, ad ezt énný. Vekoný feýer bort elegých é3we keferw lapunak vyzewel, ha

ezt adod ynnya, azth mongya Galenus, hogy az vefekben az Hojagban is el rontya az keweth.

Kemennek, petrefelemnek, Apiumnak fachyard ky az lewet, ebben march kenyer belth, melegn ted az vefere <vagye> Es az hojagra, az vizeleteoth megh yndyttia es az kewet is el ronthya.

Fejer fwznek lewelet teord porra, elegych e3we chyereofnye fanak enywewel, ad megh fejer borban ynnya, el tery es ky wzy az keweket es fewenyeket, az vefekbeol es Hojagbol, megh is nyttya Chyewyth az megh zorult vizeletnek.

Nyulnak vereth es az Beryth mynd berestwl egezd megh egy fazekben, enheyra ebben Melegh vyzben agy egy egy kalannal ynnya, el tery Ees ky wzy az keweth.

Veres bagoly Borfoth fe3 megh vyzben, annak az lewet aggyad ynnya melegn, megh tyztittya az vefeketh, es el is tery az keweth.

Mogyoro heat, Barazk magwa heat az ky Nem durancia fele, Chypke magwat, terd porra ezeketh, es chynald mynd egy mertekre, mykor az vefek fajnak, ebben oftyaban takarwa egy arany nyomot agy oda. Ha penygh myndn hetn ecczyer oda adod is igen yo es haznos.

Pynkeld hawaban az Mezgn vegy Tehen ganeth ky fem igen vy, de igen megh fem aboth, az meny elegh ved vyzeth, mely vyz igen feleotte gonoz zagu lezn. Retket metely igen aprora, ved yo fejer Borban, es ted az verefenre. Ebbel ozton az Borbol vegy keth latoth, Epery vyzet egy latoth, Lemonyanak ky fachyart leweth Negy chyeppe3th, es az megh egeth Nyulnak az teb zerzammal eo3we, az mynth oda fellyeb megh yrtuk ahol +288

ilyen yel vagyon U abban az porban egy Nehezeket, Nadmezet eh3 awagy rofa Mezet tegy annyth az meny elegh, ad megh ezt ynnya. Ez choda fe orwoffagh az kenek rontafara. Mert nemelyek ez ytaltul fel ora mulwa, anny keweckeket vyzell3ttenek ky, hogy egy Tykmon hea megh telth volna vele. Ez megh probaltatoth.

Kemennek, keronto fwnek kyt Saxifragyanak hynak, es petrefelemnek ved egyarant gyeker3keth, keferw lapu gyekeret anny3t mynth mynd az harom fele gyeker, meteld aprora, es anny vyzben az ky eho3 elegh, forrald annyra hogy harmadreze el

apaggyon, zwrđ le az vthan, es az meny liquiriciat akarz ez vyzben  
fēz megh hogý az keferwfegeth el vegye, az kyn az Fēwený  
megh yndul ozton, ebbel reggel enheýra agý fel poharral megh  
ynnýa. Eftwe is azon modon. Ha az Betegfegh chýak vyonnan  
valo. Nyolcz Napra megh gyogýttia. Ha penygh regý az Betegfegh,  
týzēn eoteod napra gyogýttia megh.

### **Gýermékchenek.**

Sarga vólanak olaýat egý fontoth, Edes mondola  
olaýt hat latoth, Feýer liliom olaýt hat latot, Iros vaýat Negý  
latoth, tēret faffrant ket nehezekeoth, feýer vyaýt fel fontoth,  
kapor magh olaýth ket Nehezekēt, Recze haýat ket nehezekēt.  
Mýnd ezékbeol chýnalý kenē ýreth, es legh vtolzor habarý harom  
týkmoný zekýt hozzaýa. Sha az vefeýe faý az gýerméknek, melegēn  
ezzel kennýed.

Laurus olaýal kend megh elēzēr az vefeýeth az gýerméknek,  
awagý ha alat az testeben vagion azth kennýed megh, es  
az vthan ýmez flastromot chýnald rea. Harom týkmonýat fēz megh  
igēn erēffen vyzben, azoknak chýak az zekýth Spicanard olaýal  
tērd ēzwe, Eorwennek lewelewl, parietariawal, Saxifragiawal es  
petrefelyēmmele, vgý hogý flastro moggýara legýēn, tēd rea ezth  
melegēn. Es az vthan, Machka tēwýfnek vyzeben agý hērpēgetwe  
ynnýa, merth ez mýnd az vefekben mýnd az hoýagban megh  
emeztý az kēweth.

Keferw lapunak vyzet igēn týzta feýer borral elegých eoýwe,  
ad megh ynnýa, el rontýa az kēweth.

+289

### **Kének megh akadafarol.**

Ha az vefebēl az kēwek az Hoýagban ala zálnak, es az  
kének nagyfaga mýa az hoýagnak nyakaban megh alnak, nagy  
vezēdeleomben hozzak az Betegēth az faýdalommalis, de hogý  
nem is vyzelhetýk. Effeletth azert arczal feol kel fekwtný (Tanufagh)  
vgý hogý az Tomporaý yol feol alýanak, es mýndēkkeppen  
erēffen kel az betegēt mozgatný, hogý az kē az vyzeletnek chýewýbēl  
ký effek, erēltetný is kel magat az betegnek ha leheth  
hogý vyzelýek. Sha meeg is az vyzelettel eggýwth az kē ký nem  
ýw, ífmet erēffen kel mozgatný az betegēth mýndēkkeppen.  
Ha penygh ez moddal vgýan femmýt nem haznalhatný,  
chýewēt kel az zēmerēm teftnek lýkaban be dugný, es azzal kel

az k wet az v zeletnek Ch evy b l hatra n omn , es vgy kel v zelety th megh  ndytan . Es m ngyara th azon kel mest rkeodn   talokkal es m ynd n orwo fagokkal, hogy az k  megh romolyon az ho agban.

Ha penygh az k  az ho agbol el  w, de az z mer m testnek zynthe az k zepy n al megh, es megh feb fytuen az test th nagy vez delmet akar hozn , feolwl az z mer m test t laffan laffan meleg v zzel kel  tt zn , m nd addygh hogy megh v r ff gg yek. Awagy az z mer m test th meleg olayban kel t nn , Es affele orwo fagokat kyk az v zelet th megh  ndyttiak  o bw n kel adn , Megh is kel az betegnek hadn , hogy fok v zeleteoth gywch  n, azth ozton ig n Nagy er wel v zelye ky, Merth ez okbol gyakorta az k  ky zokoth esn . Ez Feord  (Oruo sagh) penygh f l tte  o arrol, m kor az k  megh akad, nem is v zelhetn . Folyo fweth kynek ol an feyer v raga vagyon m nt az harangh, az  regbyk felet, magat, g eokeret, v ragat m nd eggwth z gg ed, magabol es v ragabol ch nal  feord th, es ebben wlte d az beteg t, az g eokeret penygh azald megh meleg twzhely n ig n hamar es t rd porra, elegyeh ez port Mezes Borban, Sm kor az feord ben wl az Betegh ad megh  nnya meleg n, megh  ndyttia ez a v zelet th, ha az porban háromzor vagy Negycz r acz  nnya is attul  ob, merth hamarab el  ndul. Ez ig n feol tte fok emb r k n megh probaltath orwo fagh. Apaffy Iftwan ez orwo fagot magan probalta megh, es ig n igaznak talaltha. Vegezetre, ha femm  forman ky nem  wne az k , ketelenfegh alath megh kel az z mer m test t meccheny, de f lwl kel megh meccheny akkoran m nth egy Mak bele mehetne az l kaban, Alol penygh femmykeppen nem  o megh mecceny, merth +290 loha  ol be nem giogyul, es m ndeltigh azon meg  n el az v zeleth.

### **Az Sz mer m Testh z ualo Ch ev kr l.**

Az Ferfy z mer m testeh z valo ch ew, ky t feol k l toln  (Ferfiunak ualo) az z mer m testben, ha az zwkzegh kewannya három modunak kel leonn , az wd nek allapatt hoz kep st, es az z mer m testnek is menyfegeh z kep st, Az eggyk t z n eoth v  n omatn  hozzu legy n, es ez legh temerd kb legy n, Mafyk

týžňenket vÿ nÿomatnÿ legÿňen, es az elfňenel ez valamÿwel vekonb legÿňen. Harmadÿk, kÿlencz vÿ Nÿomatnÿ hozzu legÿňen, Es ez legh vekonb is legÿňen.

(Azzoniatlaknak ualo) Az Azzonÿallat Nemnek valo cÿew ket fele legiňen, az Nagÿobbÿk kÿlencz vÿ Nÿomatnÿ es temerdëkb, az kÿffebbÿk Het awagÿ hat vÿ nÿomatnÿ es vekonb.

Az Cÿewëk penÿgh horgafok legÿenek, de az ferfÿ zëmerëm teftelhëz valok horgafbak legÿenek, hogÿnem mÿnth az Azzonÿallatnak valo chÿewëk.

### **Vefekben hogÿ Fëvenÿ ne terëmÿňen.**

(Tanufagh) Ezkendëben kecczër kel purgaciot vënnÿ, Tawazzal es Eozzel, kÿt igh chÿnalÿ, merth ez igën haznos.

Bezterczeÿ zÿlwat Týz zëmëth, Liquiriciat egÿ nehezekët, Tengëry zeoleot egÿ Nehezekët, Arpath fel marokkal, venus haÿat fel marokkal, Anifum magot egÿ nehezekët, këmenÿ magoth egÿ nehezekët, Malwa magoth harom nehezekët, ezëket egÿ font vÿzben feozd megh hogÿ chÿak harmadreze maraggÿon az vÿznek, zwrđ megh, tegÿ ahoz týz Nehezek vÿ Caffiath, Egÿ lat vÿola Sÿrupoth, Ebed elët egÿ orawal ad ezth ÿnnÿa.

Iegënÿe fanak Enÿweben maffel latoth aztas megh ÿol borban, takard Oſtÿaban es haÿnalban Nÿelefd el, igën ÿo es haznos.

Chÿalant agÿ Nÿerfen ënnÿ, awagÿ zarazd megh es tërd porra, ad azt ënnÿ akar mÿfele etelben.

Zanotnak magwat aggÿad eonnÿ, megh týztÿttia ez az vefeket mÿndën nedweffegëktwl, es Nem haggÿa oth megh ragadnÿ es këwechkekke valtoznÿ, Ebbeol penÿgh keth vagÿ harom Nehezekeoth agÿ, akar rofa mezben porul, akar vÿzben az melyben Rofa Mezeth elegÿtëttel.

+291

Sarga Dÿnnÿenek magwat fëzd megh vÿzben, azt aggÿad igën gÿakorta az vÿzeth.

Nagÿ Malwat fëz megh kappan leweben, tegÿ ahoz egÿ Nehezek vÿ vaÿath, es Mezet awagÿ Nad Mezeth egÿ Nehezekët, ebbël agÿ ÿnnÿa ket orawal ebed elët egÿ fontoth megh melegën, fëleotte igën týztÿttia az vefeketh.



**Bel k rwl valo hart anak megh fzakadafarol. (Peritonium Siphac)**

Az mely hart a Belül az hafban m ynd n oda be  
valo rezekeeth be takar, m ykor valam  okbol, efeb l vag  valam   
ferwelbeol ez megh zakad, es dagadn  kezd f n az Ag yekban,  
de az T kben meeg ala nem zalloth, ezth ig n f yetwe megh kel  
g yog tan .

T m yenth, Bdeliumot, Ammoniacumot, Sarcocolat, Acaciat,  
Glutinis pifcis, ez ket az pat kaban talalod megh, ig n er s  
eczetben habard eo we ez keeth, de ez k m ynd egy mertekre  
leg enek, es m yhelt eo we ch nalod, m ng yaraft  hertelen kend  
az zakadafra, es k fd altal ruhawal hog  rea zaragg on, Az  
megh ferw t emb r pen ygh hanyatta fekwg yek, ig n  ozanon  
ely n, es ol y eledellel ne el y n az k y zelet z reozhetne hafaban.  
Szarka lab fwnek g eokeret t rd eo we  czettel, k fd a zal  
az zakadafth.

Eg k fele harom lewelw fwnek zenth haromfagh fwe newe,  
fe er ch  p gefe k vadnak ra tha. Sarga az v raga, t rd porra  
ezth, egy n han nap ygh ag  ez porban megh  nn a Borban,  
enhe ra reggel vg  m nth fel kalanbel th, megh g yog tt a.  
Eoth lewelw fwet teor  porra, ad a t  nn a borban, rea is  
keoffed az fweth.

Aprofele Eger fwl fweth, Talmofa fweth m ynd g  kerestwl,  
Gezem czenek g  kereth, F ld  t m yent p ch yet s fwet, t rd  
eo we m ynd ez ket hog  porul leg enek, ebben ha  nn a acz  
reggel enhe ra, Awag  ha az zakadafra k t d is, choda haznosok.  
Kechke fe et m ynd z r ftwl f z megh v zben, ad ezth  
 nn a, m ynd n bel   zakadafth megh g yog th.

N ulnak gane at ch nald eo we Mezzel, m ynd n  
napon ebben ag  egy Babz mn th megh eonn , megh forra t a  
m ynd n ketfegnekwl, megh is giog ttia.

Elewen vakondakot haf ych kett , azonnal k fd az zakadafra,  
es azon modon hagg ad fekwnn  ag aban Eot dnap gh, az k tes  
pen ygh ra tha al on, vg an reg  zakadafrolis ez ig n haznos,

+292

m ygh az Teokben nem zallot meeg oda ala. Ez pen ygh ig n megh  
probalatotoh orwoffagh.

Tormentillat, keg o Trang g  keret, Fekethe Nadal fwet,  
Fe er malwath, Bakzarwo fwet, Th m yent, Galbanumoth, ana uncia j.  
Bulus armenuft uncia s. ch nald eo we ez ket, es keofd az zakadafra.  
Sok Eb ch ontoth eges megh es t rd porra, kend megh

Mezzel az zakadafth, es hynch be félwl az porral vard yol be ruhawal, bÿzonnÿal hÿggÿed hogÿ ha nagÿ zakadas vagÿon is raÿta, megh gÿogÿul. Petrefelmÿt fÿz megh erÿs Eczetben mÿnd gÿÿekereftwl leweleftwl igÿen ereoffen, keofd az agÿekara.

### **Gÿermÿkchenek.**

Varadÿchot fel latoth tÿrÿ porra, tÿkmon feÿerrel habard eo3we, kend valamÿ vazonra, keofd erÿffen az zakadafra oda az agÿekara.

Keferw habot eges megh es vegÿ abbol ket nehezekÿt, forrald megh fwrw vÿrÿs borban, tÿrd ÷3we az vthan tÿkmon feÿerewel es kend ruhara, kÿfd erÿffen rea.

Bÿrÿknek lewelet fonnÿazd megh vÿzben, tÿrd megh es kÿfd rea, tÿzÿnketteod napra megh gÿogÿÿtia.

Kofnak az bwret nÿuzafd le, kÿfd melegÿn az zakadafra.

Momordicanak lewelebeol chÿnaltas olaÿth, a3zal kend az agÿekat, nagÿot haznal.

Lo nÿelw fwet teorÿ porra, ebben agÿ enhera egÿ kichÿnt borban megh ÿnnÿa, ÷3we forraztÿa az zakadaft, ÿllehet elÿzÿr mÿntha mÿndÿn belÿt kÿ tekerne ftolna vgÿ tecczÿk, de erÿffen megh kel kÿtnÿ az zakadafth.

### (Vmbilicorum Tumor) **Az Kÿldÿkrÿl.**

Az kÿs gÿermÿknek keoldeoke ÿeleofben az mÿkor el mecczÿk megh dagad, kÿth igh kel orwoflanÿ.

Bechÿ fweth negÿ penz nÿomonÿt tÿrÿ porra, elegich eo3we terpentinawal, kÿfd az keoldÿkere.

Keferw baboth eges megh, Lenbÿl chÿnalt vaznat eges megh, vegÿ mÿndÿnÿkbeol ket ket nehezekeot es tÿrd porra, elegÿch +293

eo3we tÿkmon feÿerrel, kend ÿrhara akkorara mÿnth az dagadas, kÿfd rea erÿffen.

Temfoth, drachma 5. Borkÿwet drachma 7, A3zu rofath, drachma 10. eretlen galleft, drachma 2. e3ÿket teord megh porra, es az vthan borral teord vgÿ eo3we hogÿ olÿan fwrw legÿÿen mÿnth az Mez. E33el kennÿed az keoldeoketh march Spongÿat Eczetben, fachÿard kÿ, es félwl kÿfd azt rea.

Balha fwet tÿrÿ megh, vÿfd vÿzben hogÿ valamÿ fwrwfege

legy n, kend yrhara, k fd az k ld kre.

Balha fwet fenjw vjazzal elegy ch eozwe, keofd az keold kre.

**Gyerm kchenek hafa dagadafarol.** (Tumor Ventris)

Ha az k s gyerm kchenek hafa es akar m  egyeb

tagy  dagadoznak, igh orwofolyad.

Fay awagy feoldy Bozzanak zeod megh az fwrt th, feyer  
borban fonn z meg, meleg n az gyerm k th abban takaryad,  
megh apad ketfeghnekwl.

Fekete gyopart, Sze kfwet, Szepez l t, fonn z meg v zben,  
es egy napon kecch ris azzal parolyad. Sha vgyan megh puffadozot  
volna is, Nagyot haznal.

Ha penygh chyak az hafa, vagy laba, vagy karya, dagad,

Rutath fonn z meg fa olayban awagy Apiom magoth, azzal  
kennyed, awagy keoffed az fwevel.

**Vekon  fa asrol.** (Lumbi dolor)

Erdey Eok r Nyelw fwet de chyak az gy kereth, t rd ereoffen  
megh es keofd rea.

Marthy laput teory er ffen megh, k fd rea.

**Seruefr l.**

Egy Mez ly Mezeth vegy, meteld rakwa v r s hagymawal,  
ves egy marok fot bele, f zd eozwe hogy yrre valtozzek, kend  
ruhara es keofd rea, harmad napygh alyon raytha.

---

3abot f z meg igh er ffen v zben es t rd meg az vthan  
+294

Fekete nadaly fwet mynd gy okereftwl leweleftwl afd ky,  
ohayal teord eozwe es t d egy fazekban, telch eget t bort rea,  
t r t bechy Saffrant ves bele, Bechy zappant, fa olayth, teolch  
rea es feozd er ffen  zwe, az vthan kend valamyre es k fd az  
Serwefre, tarch harmad napygh raytha.

V r s hagymath t ry meg mofarban, mykor t r d hynched  
laffan laffan ros lyztel, ezt ket ruha kezét k fd rea.

Nadal  fwnek gy keret mofd meg es ronch meg,  
f zd meg ohayal es roz lyztel eggwt, az mynt twrhet  meleg n  
keofd az Serwefre.

Fekete wr m gy keret teord meg ohayban, ad meg ynnya.

Hars fat eges megh, az holt zeneth ronch megh, zÿtald  
megh es habard olwa3toth hayban, Smÿkor az serwes raÿta eÿÿk  
az embÿrÿn, ezth ha megh adod ÿnnÿa, telÿes eletÿben soha az  
Serwes megh nem ÿndul raÿtha.

Az forras helyÿn valo Salatath melÿ mÿnd Telbe nÿarban  
zÿld es az vÿz zÿnnÿn fÿn aal, Deakul ezt Lauernek hÿiak, eofd  
megh ezth vaÿas forro borral, ezzel keoffed az Serwefth.

Harffanak lewelet es laurea Baccat, az menÿ eznek eggÿk  
felenÿ Thÿmÿenth, Fa olaÿth, Egetÿth Borth, feozd mÿnd egyben  
ezÿketh, ad megh ÿnnÿa.

Harffanak az elewen zeneben harmath tegÿ egÿ kÿs magas  
fazekban, tÿlch egÿ kÿs ÿtal borth reaÿa, de az chÿuprot ÿol be  
dugÿad hogÿ az paraÿa kÿ Ne mÿnnÿÿn hanem egÿ keweffe had  
alÿon raÿtha, ezt ÿo melegÿn ad megh enhera ÿnnÿa, haromzor  
chÿelekekÿggÿed ezth, de mÿndenkor le fektefd vthanna valamenÿzÿr  
megh ÿÿÿza es ÿol be takartafd.

Bor fÿprwben ves Salÿath feozd megh benne, es ÿo melegÿn  
kÿfd az Serwefre awagÿ vgÿan varrafd ÿol reaÿa.

Eczetÿs korpawal elegÿ kÿs feÿer wrmÿth az keoldÿkere,  
vard rea, alÿon raÿta harmad vagÿ Negÿed napigh is.

Ifthen faÿat tÿrÿ ÿzwe ohaÿal, keofd az Serwefre.

---

ÿol, teolch rea egÿ ÿcze egetÿth borth. o haÿat olwa3 megh es  
feozd eo3we mÿnd ezÿketh, de vÿzet teolch keozÿben es vgÿ  
kewerÿed, Fekete Nadalÿ fwet porul hÿnch bele az kewereÿkor,  
hogÿ o3ton ÿol eo3we chÿnalod, flaftrum moggÿara kend ruhara,  
kÿfd az Serwefre, harmad napigh raÿtha alÿon, de mÿndÿn kÿtes  
vthan valamÿ kewes popÿommal vagÿ Dealtheawal megh  
kennÿed.

+295

O haÿat, Fekete retkeoth, fa olaÿth teorÿ eo3we,  
kÿfd az Serwefre, ketfegnekwl megh gÿogÿul.

### **Az Hoiagrol:**

#### **Es abba lewÿ kÿrÿl.**

Az hoÿagh gÿakorta bantatÿk kÿtwl, Twzefwleffel genÿetfegÿs  
kelewennÿel rÿtkan, de megh Sebÿfwleffel Neha. Az Hoÿagban  
valo kÿ, Nagÿfaggal, Allattal, Szÿnnel, formawal, gÿakorta  
kwleombeoz, es nem egÿmodunak lacczÿk mÿndÿnÿkben, es ebbÿl

vagyon hogý az Nyawalýak is kwleomb kwleomb bantafth chýelekeodnek.

Ennek okat myndênék legh ýnkab az temerdeok (Oka)

Nýers Nedueffegêth mongýak, ký az Erek altal az výzelettel  
eggýwth az hoýagh wregebe be folý, melyben oth mýnth zýnth  
valamýnek az fêprwýe le wlwen, es a helnek melegfegetwl megh  
zaradwan, laffan laffan kêwe lezên. De feoth ýnkab ez hýtwan  
faar (hanemha az hoýagnak nýaka igên zoro3 awagý megh  
rekedeot volna) anný fok ideýgh hogýhogý maradhatna oth,  
Nehez azert ennek igaznak leonný, merth meeg az ver darabochkakis  
es genýetfegh, es olý fwrw rêfth Enýwes Nýal mýnth az  
takoný, es annal fokkal temerdêkb allatok is, ký folnak onneth  
az výzelettel eggýwth. Az hoýagban valo kê azerth vezên eredetêth  
az vefekbeol, Mely vefekbeol az fajás altal be efwen az  
hoýagban az keo, hogýha eoregêchke az, oth mulath az hoýagban  
ýdeigh, es gýakorta oth is marad, es az oda chýorgo rutfagoknak  
hozza valo ragadafawal, megh eoregbeodýk vgý hogý igazan kê  
lezên. Ennek igaz volta ebbêl tecczýk megh, merth soha  
nem talaltatyk olý Embêr az kýnek hoýagaban kê vagyon, kýth  
annak eleotte vefenek fajáfa nem bantoth es nem gýêtrêth volna.  
Sêth az mely kêwet az hoýagbol ký mechnek, ha azt megh  
têryk, beleol mýnthá belý volna olý maganak valo kêwet talalný  
benne, Es ez az a kê, ký az vefebeol ýwth ala, kýnek mynd  
zýne, mynd allattýa kwlêmbêz attul az kêtwl az mely kêwel  
be takartatoth fêlwl. Az Hoýagban valo kênék býzonýos  
ýeleý ezêk, Az Agýek chýontnal, az Szêmerê m tefth es az (Ieleý)  
Segh kêzêt valo hufnal, nemýnemw heaban valo budofó chýklandas,  
Merth akkor meeg ýgên kichýn az kê es kênýw, de

+296

Výzelefnek kewanfaga olý gýakorta lezên, hogý mynd vnos  
vntalan vyzellený kel, es alýgh tarthatný megh is az výzeleteoth.  
Ees mýkoron vyzellený kel, az výzelefnek folýafa hertelen megh  
tartoztatýk, merth eleýben al az kê, kýnek okaert egý vegben  
nem vyzelhetný, hanem tartoztatwa es zaggatwa zaggatwa, Es  
akkor az faydalom Neha mynd az zêmerê m tefth, Neha cýak  
az Makýat gýêtrý es bantýa, es az faydalom legh erêfben vagion  
akkor mýkor az výzelet el vegezêdýk, Mýkor ýmmar az keo az

výzeletnek ménéfewel feol ýndulwan mýnthá kÿ akarna ménnÿ, az Remefeth eréffen megh zorýttÿa. Az výzelefnek igýekézetÿt kéwetÿ az Szek ménéfenek is kewanfaga, merth az kének nagyfaga, mýnth zýnthé az hoýagnak nyakat, ýgaz vgÿ az veglé hurkat is ýzgattÿa. De Neha mÿkor az ké az hoýagnak feolfé rezehé z vagion ragadwa, ez megh mondot ýeleokben chÿak egh is megh nem tecczÿk nÿlwan, es talaltatnak olÿ embérek, kÿk mýndén faýdalomnekwl fok ýdeigh el hordozzak az kéwet az hoýagban. Az výzelet feýer, temerdeok es zawayos, kÿnek az alÿa mÿkor le wl az Edenben, genýetfegés vagÿ az Orban valo takonhoz hafonlo. Iollehet ez feolwl megh mondot ýeleokben, akkor is fok megh vagyon, mÿkor az hoýagh nyakanak wrege genýetfegéffen megh Sebeofeodÿk, kÿ azokon lezén, az kÿktwl az termezet, az az Nemzé magh ménthén megÿén vgian akarattÿok ellen. Awagÿ az kÿk kurwalkodafok mÿa megh veztenek. Ha genýetfegés febéfwles vagyon az hoýagh nyakaban, fokkal az eleoth is az olÿannak akarattÿa ellen is meontén mént az Nemzé Magwa. Ha penÿgh keo vagyon, annak eléte az olÿannak igén faÿt az vefeýe, es az kéwet, výzelese koran kÿ nem výfelhette. De nagyob probanak okaerth, az vÿodat dugd feol az Seg lýkaban, awagÿ az zémerém testnek lýkaban az kéhé z valo chÿeweoth told feol, az mÿ ketfegés es býzontalan volth, azt megh erzéd, es bizonyoffa lez benne.

(Oruofsagok) Az vefekben valo kéré l valamÿth megh ýrtunk, mýnd azok ýo orwoffagok az hoýagban valo kéré l is.

Fa odvaba lako verébechketh melÿezd megh, vefd kÿ belÿt es fofd megh egezzen, vgÿan vgÿ Nÿerfen ad megh énnÿ, az betegfegéth megh gÿogÿttia telÿeffeggel, merth az megh termét kéweket kÿ výzeltetÿ, es az vthan Nem is haggÿa megh tereomnÿ.

Gem Nÿelw fwet téry porra, borban ad megh ýnnÿa.

Baknak veret ad megh ýnnÿa feýer borban. El téry  
+297

az kéweth az Hoýagban, az vefeben is. El vezÿ faýdalmath, az výzeletén kÿ wzÿ, es tébbe nem haggÿa oth megh terémnÿ.

Eoregh chÿganak feýeben az melÿ kéwet talal z, vé d kÿ es térd megh, ad megh feýer borban ýnnÿa, el teorÿ az kéweth.

Venus azzonÿ ké ldeoke fwet az gÿékeret chÿak, baba kalacchÿa fwnek is az gÿeokeret feozd megh výzben, es Nadmezzel azt az gÿeokeret aggÿad eonnÿ.

Mondolat, Monjorot, Cytrom magwat, tyztých megh az magwatul ezéket, es myndeonykbél vegy Egy Nehezek nyomonyth, vad keomen magot hat Nehezekéth, Saffranth annyth, Malwanak magwat is annyth, es Opiomot is annyth, Feyer belend fwet is annyth, Apiom magot is annyth, térd megh mynd ezéket. Es oly Mezben kyt annak elétte az taYTEkatul megh tyztYtottal, chYnalY Trociscofokat, Myndén reggel harmYnczhat arpa zém az mynyt megh nyomna, anny agy megh ynnya Mez férben, vagy Mezes vyzben.

Apiom magoth, Anifum magoth, petrefelém magot ana drachma 4. Saffrant, drachma j. s. kostewyffet, vadmény magot ana drachma j. s. feyer borfot drachma j. teord megh ezéket es elegych ezwe azzu zeleobeol chYnalt borral es vyzzel, awagy ha az nYnchen Edes borban elegyched es ad megh ynnya, de enheYra aggyad, es egy Nehezekeot agy ecczer ecczer megh ynnya.

Madar kéleft, Saxifragyat, Faheat, venufazzonY hayat, liquiriciat, ana drachma j s. Sarga dYnnye magoth. Spargat, ana uncia j, térd porra ezéketh, borban agy ez porban ynnya.

Eger tewyfnek gyékeret, Sparganak gyékeret, es kémennek gyékeret, tyztYcd yol megh ezéket, vesd folyo vyzben ket oraigh hogY oth megh lagYulyanak az vthan mosd zepén ky, es myndénykbél egy arant tegy egy fazekban, es az fazekat telch tele folyo vagy forras vyzzel, teztawal tapazd yol be felwl az fazekat de az kézepYn feolwl hagY egy lykat, ted az twzhéz es feozd mynd addYgh hogY harmad reze el apaggYon, ved ky az twztl, ebben myndén reggel heted vagy Nyolczad napYgh, enhera fel poharkawal agy Megh ynnya, es Negy ora mulwan egyek ebedeot vthanna, Ennek nagy haznalattYat éfmeréd megh.

### Gyerméknek.

Ha az gyermekchenek ké vagyon az HoYagaban nagy (Ielék) faydalma vagyon, es az vYZeletYt chak chYépégetY vekonYon, vyzellyk, vyzket az teztéckeye es Meredwe aal. Legh +298

(Tanufagh) elézer hogY ezéket latod, myngyarafth mynd eteleben ytalaban az gyermeknek, Bafa rofanak gyékeret ves porul. Ez igén nagyot haznal nekY, Es myndén napon zep meleg vyzben férézzed, az férdében penYgh ilyen orwolffagoth agy Neky. TémYent es Madra fwet téry egyenlé mertekkel megh, ezt Mezzel elegych eoZwe, reggel es eftwe is egy mogYoronYth agy

ebben megh  onny.

(Oruofsagok) Heth nyers d okat m nd heaftul t ry megh er ffen, par hagymat ifmet eg  marokkal, Ez ket felenek fachyard kj az l wet es zwrđ megh, hetednap gh az g yerm knek ad ezt  nnya, es m kor el akar yak alutny, az teft chkeyet, az Monya t, es az Seggy es Monya  keoz t valo hufth, fa olayal meleggel kend megh. B zon os orvoffagh ez.

Kakuk fwnek magwat f zd megh v zben, parold azzal az ho agath.

Mondola fanak Enyweth, ad megh borban  nnya, el  ndyttya az k weth.

Ha penygh az k  megh akad, fekwfd hanyatta, es az terdeyt f l vonafd vele, es er ffen mozgaffad ideftoua hog  az k   nkab megh  ndulhaffon benne, awagy penygh nyomd az Chywel v zza Neky.

(Inflammatio Veficae) **Ho agnak Twzefwlefer l.**

Az Mely twzefwles megh eol  az Emb rt, noha fokan azth mongyak hog  az ho agh k rwl vagyon az, De affele twzes dagadas, nem lez n az ho agban femmykeppen merth az ho agh vekon  es vernekwl valo, haneem lez n az Remes nyakanak Musculuffaban, az az, abban az hufaban ky el  erekkel es (Iele )  nakkal vagyon. Ez Nyawalaban vagyon forro er s betegfegh, az z mer m tefth es az Segh k z t valo hus, zaggato faydalommal es forrofagal g  trety k. Az v zelet nem mehet noha  g n  r mefth kewan es t rek dnek v zelleny az Betegh, Az Szeknek m nefe is megh zor ttaty k, merth az vegf  nagy hurka az Twzes dagadafnak nagyfogatul zor ttaty k es az agy k az v zeletnek fokafogatul m nd az k ld ky  ky terwl. Az z mer m tefthben mely chywew t feol zoktanak tolny, azt fem tolhatny fél az nagy megh zorulafertth, f t vg an vez delmes is volna azt er zakkal chyelek dn , merth ez Nyawalya gyakorta vg an magatulis holt huffa valtozy k, kyb l ozton soha lenky meeg megh nem gyog yulhathoth. De ha megh geny tfeg f dy k, akkor m nd n k  nkab megh Nehez dnek, ky ha megh fakad, +299 az geny tfegh ky folwan, az dagadas megh apadwan es az fok v zeleth ky m nwen, megh laffodnak m nd n g  trelmek. Az geny tfegnek ky chyorgafa vthan, az Remeftben völgyes



vndok Seb hely marad, kÿbÿl az temerdÿk vÿzelettel eggÿwth ozton Neha verÿs eweffegh, Neha bÿfegÿs genÿetfegh es bwdÿs ÿw kÿ, mely az vÿzeletnek fenekere ala zal hogÿha valamÿben megh fogod az vÿzeleteoth. Ez Nÿlwan lattatoth, hogÿ effele genÿetfegÿs vndokfagh, az zÿmerÿm tÿfth es az Segh keozÿt mely hus vagÿyon, azon fakadot kÿ, es Neha az vÿzelet is azon ÿwt kÿ, Neha penÿgh az Segh lÿkon.

Effele nÿawalÿaban lewÿnek legh elÿzÿr is az (Oruofsagok) Terdÿn a kel ereth vagnÿ, az Terd haÿlafa alath, awagÿ az Boka ereth kel megh vagnÿ. Mÿnth egÿeb megh twzefwlefben is, ebben is az eledel dolgabol ahoz kel magat az Betegnek tartanÿ, Bor ÿtaltul telÿeffeggel oÿa magath, hanem Fa heas vÿzet ÿgÿek. Inneth kÿwl olÿ dolgokat kel rea tÿnnÿ chÿnalnÿ az melyek az faÿdalmath megh enhÿtÿk. Annakokaert Fa olaÿban kaprot, len magoth, rutath es Malwat fÿz megh, es melegÿn ezzel kennÿed. Semmÿkeppen penÿgh hÿdegh orwoffaggal Ne ÿlleffed. Nagÿ faÿdalomban, Opiomot, Mÿrrhawal es Saffrannÿal ÿo eggÿwth gÿapotra kennÿ es az Seg lÿkban tÿnnÿ. Len magoth, fenum grecomnak Magwat, Apro malwa gÿÿekeret feoz megh vÿzben, es abban az vÿzben wlteffed az betegÿth, ÿha lehet oth huddozzek. Mÿwel hogÿ penÿgh az hoÿagh erÿtelen az vÿzeletnek kÿ bochÿatafara, az Betegh laffufaggal nÿomÿa az Agÿekot, de ne fÿlÿtteb hogÿ az faÿdalom megh ne ÿregbÿggÿek.

### **Hoÿagnak meg febÿfwleserÿl.**

Az Hoÿagoth es az vÿzeletnek chÿweÿth neha foglalÿa el Sebÿfwles, melyel az belfÿ bwreochkeÿe bantatÿk es gÿÿÿretÿk. Lezÿn penÿgh, neha az kÿnek ragafatul es tÿrefetwl, Neha (Okay) az Elÿs vÿzelettlw melyet zeorzeoth az fok bornak ÿtala, es az fÿleotte meleg etel, vagÿ az Chÿpkÿdÿ es Sos nedweffegnek ÿzwe elegÿÿdefe. Ennek mÿndÿnykebÿl valamenÿre temerdÿk lezÿn az vÿzelet, es Neha verrel, Neha kichÿn genÿetfeggel elegÿÿdwe valamÿ Bÿrÿchkek, vagÿ hal hea, vagÿ valamÿ korpa zabafuk ÿwnek kÿ eggÿwth az vÿzelettel. Toabba, az vÿzeletnek chÿweÿben lewÿ febÿfwlefwl, vagÿyon az faÿdalom (Ielÿk) az vefe es az agÿek keozÿth, es az genÿetfeg vekonÿon lab az vÿzeletben mÿnth egÿ haÿ zal. Az Hoÿagban valo febÿfwlefwl +300

penygh, az vyzelet nem tartoztathatyk megh, de vnos vntalan vyzelný kezeryth, es effele nyawalýaban lewé zynthe igyenyeffen feol nem alhat. Veghetetlen es feleotte nagy gyetrelém bantya az hoyagoth, az agyekot. Es az zemerem Tefth es Segh keozét valo hulth, es annalis legh nagyobban, az mykor vyzellyk. Effele megh febefwles igen gyogyulhatatlan nyawalya, Merth mywel hogý az vyzeleth erés es myndenkoron ery es ezy nem haggya femmykeppen be forradny az Sebeoth. Es noha yolleheth igaz eleget vyzelhetyk embér twle, de myndenkoron az vyzeletben megh marad az hoyagban valamý kewes, mely myndenkoron az Sebéth ezy. Az Hoyagh es vefek Sebefwlefe kezéth ilyen kwleombfegh vagyon, Ha az Vefe Sebés, az vyzeletnek azzal bantafa nynchen. De ha az hoyagh Sebeos, nagy Nehezen es forrofaggal lezen az vyzelles, myntha vgyan megh egetne. Es az zemerem Tefthis feol meredwe aal myatta, Oly nagy kennya vagyon penygh mynth zynthe az gyermeék zwle azzonyallatoknak zokoth leonný.

(Oruofsagok) Apro Chygakat mynd heaftul tery megh, de elzer megh egeffed, ebbel vegy Negy rezth, Eretlen chyer fa gubayat is teorý megh, es ebbel vegy keth rezth, teret borfot vegy Egy rezth, ezeket elegych eozwe porul, hynch rea az Etelre, ad megh eonný akar my fele etel kezéth. Smegh giogyttia.

Talmofo fweth teorý porra, ved vyzet is az fwenek az porat veld az vyzben, ad vgý ynnya.

Vizy Tekereth teorý porra, de chyak az gyekereth, ad megh vyzben ynnya.

Szamar Teyeth vagy kechke teyet agy mynden reggel harom latoth ynnya.

Papmonyanak az gywmelchet terd ezwe feyer Maakkal, vachyora vthan keth orawal ezt aggyad megh ynnya, egy Nehezek nyomonyth ecczer.

Feyer tepeth zeleot agy eonný. Az vborkanakis magwat heald megh teord megh Teýben, es azth ad megh ynnya vnos vntalan.

Mumyat kechyke Teýben agy megh ynnya.

Az faydalomert ez is zwkzegés, hogý Neha Neha az Chyewen (kýt Deakul Catheternek hynak) zwkzegés az hoyagban orwoffagot be teolteny, vyonnan feyth Teýet, awagy Azzonyallat teyet, vagy rofa olayth. Ha femmyt effelet nem kaphatnal, tyzta

zep Melegh v̄yzet is ̄yo bele boch̄yatan̄y, ̄yel̄l̄fben m̄ykor iḡen  
ez̄y az hōyagot v̄yzelet vaḡy valam̄y rutfagh.

+301

### **Az V̄yzeletr̄el.**

Az v̄yzeletnek N̄yawaliāy ez̄ek: Az v̄yzeletnek mod nekwl  
valo k̄y ̄ywefe. V̄yzeletnek megh nem tatoztathatafa. V̄yzeletnek  
nem mehetefe. V̄yzeletnek nehezen valo m̄nefe. V̄yzeletnek  
verrel valo m̄nefe awaḡy pen̄ygh gen̄yetfeggel.

### **V̄yzeletnek emeztetlen k̄y m̄nefer̄el.**

(Diabes Tranf̄itus)

V̄yzeletnek modnekwl el m̄nefe az, m̄ykor ̄ȳz̄yk az Emb̄er,  
es ch̄yak el fem valtoz̄yk hanem hamarfaggal k̄y huddoztat̄yk.  
Az k̄yknek hafok vaḡy eḡyeb Tef̄t̄ek, v̄yzes Nedweffegnek fokafawal [!]  
f̄el dagadot, azoknak v̄yzelet̄ek naḡy rohanaffal fokkal  
t̄eb ̄yw k̄y, hoḡynem m̄ynth megh ̄yttanak. Lattatoth ez, hoḡy eḡy  
temerd̄ek k̄ewer Emb̄er effele betegfegben efwen, N̄yolcz Napiglan  
valo fok huddozas m̄ya, ch̄yodalatos iḡen megh vekon̄yodot, es  
az hus le ef̄eth rola. Az k̄yk azerth fokat ̄yznak fokat is huddoznak.  
Ez lez̄en tulāydon az vefeknek n̄yawalyāyatul, mel̄y vefekben  
naḡy hewfegh, awaḡy f̄el ḡyuladot Nedweffegh be ragadwan,  
az vernek Sawōyanak hozza valo z̄ywafara feoleotteb kez̄erit̄y az  
vefeketh, Mel̄y azerth, m̄ywel hoḡy er̄etelen az megh tartafra,  
minḡyaraft̄h az hōyagban ̄yw ala. Toabba, az eges Tef̄th (Ielēy)  
az zom̄yufagh es naḡy hewfegh m̄ya, el emezt̄ed̄yk es megh  
zarad. De ez vefek m̄ya l̄eth n̄yawalia iḡen r̄ytkan lez̄en.

Tēynek Sawōyath iḡen ̄yo ̄ynn̄ya. Awaḡy megh (Oruofsagok)

fawan̄yodot Tēyet is ̄yo. Arpa v̄yzelet̄h es ḡywm̄elch̄et (Eledel)

̄yo enn̄y, de az k̄ynek hewfegb̄el vaḡyon ez N̄yawaliāya.

F̄eld̄y ḡyl̄yztakat rofa v̄yzzel t̄er̄y eozwe, flaf̄trom

mogḡyara kend ruhara, keof̄d az vefekre es az hatara.

Sawan̄yu pomagranatnak lewet fach̄yard k̄y, azth agḡyad  
̄ynn̄ya.

Galnanak fach̄yard k̄y az leweth, azt agḡyad ̄ynn̄ya.

Porch̄ynn̄nak fach̄yard k̄y az leweth, es veoreos Borban

ad megh ̄ynn̄ya, de affele porch̄ynn̄nak az k̄yth ver ̄ynd̄yto

porch̄ynn̄nak h̄ynak.

---

Az v̄yzelet̄y Emb̄ernek eḡy Nap eft̄ygh ha Hacczor meḡȳen,  
̄ygaz v̄yzeles ez, de ha t̄ebz̄er meḡȳen, vaḡyon az valam̄y gonoz

vetéktwl.

+302

Beka lenchÿet, Salatát, Szélének leweleth rofa Eczettel tÿrÿ  
eozwe, keofd az hafara, az kéldéketwl fogwa mÿnd ala az  
agÿekaÿgh.

Arpa lÿztÿth, Eczetÿth, rofa olajt, elegÿch ézwe, zÿnthe az  
kéldeoake arant keofd altal az hafan.

Arpa lÿztÿth feol[!] marokkal, zeolÿ lewelet is fel marokkal.

Feÿer fwznek az fwrtÿbÿl mÿnd lewelelftwl fel marokkal,

Gezemÿczet fel marokkal, pomagranat heat harmad fel nehezékÿt,

porchÿnt egÿ egez marokkal, Bifalma magwat egÿ Nehezekkel,

zaráz vérÿs rofath Maffel marokkal, ezékÿet forrald mÿnd addÿgh

vÿzben hogÿ mÿnth az Meznek annÿ fwrwfege legÿÿen. Az vthan

ehÿz tegÿ keth lat rofa olajt, zédérnek kÿ fachÿart lewet egÿ

latoth, ifmeth forrald vÿnonnan megh, ebbÿl chÿnalÿ flastromoth,

keofd az hafara es Agÿekara, Ha penÿgh ragado flastromoth

akarz chÿnalnÿ, tegÿ eheoz Fenÿw vÿazth, tÿzta vÿazt is, kend

ÿrhara es vgÿ tegÿed rea.

(Tanufagh) Effele nÿawaliaÿu Embÿr, fekwgÿek veztegh agÿaban

es takarÿa be magath, az labajt tegÿe meleg h vÿzben, annÿra

hogÿ oth megh ÿzzaggyon erÿffen, Merth az verÿtekÿn ÿgÿÿen kÿ

megÿÿen effele nÿawalia.

Hÿdegfegbÿl effele Nÿawalÿa igÿÿen rÿtkan efÿk,

De affele ha leonne, meleg h teorlefÿekkel es parlafokkal kel affelet

taplalnÿ, legh ÿnkab penÿgh feordÿwel.

(Dÿamnes Scurria) **Vÿzeletnek megh nem tartoztathatafarol.**

Ezth magÿarul alajÿa huddozafnak hÿiak, kÿ vgian akarath

(Okaj) es mÿndÿen erzekeonfegnekwl megÿÿen el. Lezÿÿen penÿgh

attul, hogÿ az Hoÿagnak Nÿaka ÿgÿÿen megh oldatÿk, es az Inak

kÿk annak Nÿakanak Erÿs hufajÿban vadnak, le zakadnak,

awagÿ magÿarul az mÿnth zolunk, az Gutatul megh wttetnek.

Ez neha lezÿÿen wteftwl, Neha efeflwl, Neha megh hwleflwl, awagÿ

valamÿ chÿorgaftul kÿ oda chÿorgoth. Az kÿk Almokban magokat

meg huddozzak mÿnt az gÿermékÿk, azoknak nem guta

wteftwl leot, hanem chÿak megh lagÿult az Hoiagok nÿaka kÿ

fem fokafogat, fem chÿpkeodÿ voltath az vÿzeletnek el nem

Apro boÿtorÿant k s zachkoban, es o borban f zd  ol  
er ffen megh hog  harmadreze el apagg on, ves eg  kis Sot bele,  
es ezth aggy ad  nn a.

+303

zenwedhet ,  leoſben az m kor almokban az Eltet  Erek le  
ch endezwltenek es laſſan munkalodnak.

Swl  D znot eges megh, veg  az poraban harom (Oruofsagok)  
nehezekeoth, Apro Boÿtorÿant keth latoth, Az Mel  vekon   
hart a az T knak hafaban vag on eg  latoth, t mporald eo we  
ez keth, Sm kor alunn  meg en ad megh eonn .

Kakafnak gege et egefd megh es t rd porra, ezth aggy ad  
melegh v zben enhe ra  nn a.

Rokanak mon a th zara d megh teord megh, ig n  o borban  
ad megh  nn a.

Egereth N uz megh, fwfd megh es ad megh  nn .

Lo mentath, M rrhat, teor  porra, vach ora el t  
ad megh v zben  nn a.

Harom lud N elwet feoz megh harom napon eg mas vthan,  
m ynd nap egg ket egg ket ad megh eonn .

Vad rutanak magwat t rd megh, harom nap eg  mas vthan  
ad megh etelben  nn .

Apro Boÿtorÿant t r  megh, sm kor alunn  meg en ag   
megh  nn a eg  Nehezekeoth borban.

T knak az hafaban valo vekon  bwreth azald es t rd megh,  
eg  Nehezekeot ag  Borban  nn a.

Fekete kechkenek, akar iuhnak, akar B kanak az ho agath  
zara d megh es teord porra, m kor alunn  meg en v zes Eczetben  
ad megh  nn a, ch oda ig n haznal ez affele n awal arol.

D znonak awag  vad kannak ho agath fwfd megh,  nkab  
azald megh, t rd porra, ad megh borban  nn a.

N ulnak ag a vele et ad megh borban  nn a.

Kech ke g d lyenek twde et ad megh eonn , awag   
flaſtrom mogg ara keofd rea.

Rutath, Caſtoreumoth, M knak keopw et, zeder et, Th m ent,  
feoz megh ez ket borban, ad azth  nn a.

Makkoth eg  latoth, Th m ent harm ncz nehezek t, aſ u  
coriandrum magoth t z Nehezekeoth, Bolus armenuſth T z  
Nehezekeoth, gumm t t z Nehezekeoth, t rd porra ez keth, reggel  
ag  megh ez porban  nn a harom Nehezekeoth borban, Eſtwe

is azon modon annyt agy ynnya.

Kechkenek hoyagath awagy Iuhnak egefd megh es  
terd megh, lo mentath, zederyet, ezeket mynd egy mertekre  
terd porra, ezekhez Nyulnak monyath is azaly es azt is porra  
teored mykor ozton alunny meg'en igen yo borban agy ez  
porban maffel nehezeket megh ynnya estwe.

Mentath, Eoker farkath, rofath, Maknak kepwyet, vegy  
+304

mynd egy aranth, feozd megh vyzben, azzal moffad az agyekat  
es zemerem testeth, az fweth penygh fachyard ky es kafd  
myndenwth rea.

### (Ifchuria Supprefsio) **Vyzeletnek nem meheteserel.**

Vyzeletnek megh allafa es Nem mehetese az, mykor annyra  
megh reked az vyzeleth, hogy semmy abban ky nem ywhet.  
Ennek okath Galenus mongya leonny gyakorta, az Hoyagnak  
erzekeonfegenek megh vezefeth, ky mya Nem erzny magath hogy  
megh telyk, es az ky huddozafra semmyth nem igyekozyk. De  
a byzon dologh hogy valamogh az vyzeletnek Nytoth zabad vtha  
vagyon (mynth azokban az kyk kenek okaerth megh mecczetenek)  
mynden kezerytefnekwl is ala zal es zabad akarattyan ky  
yw. Az vyzeletnek azerth nem mehetefenek chyak ez egy  
(Oka) oka vagyon, az Megh rekedes: Ez penyglen, awagy az  
vyzelet chyevynek eleyth, melyek az vefekbeol az hoyagban  
ywnek, awagy az hoyagnak Nyakat telthny es rekeztny megh. Ha  
az vyzelet chyewynek chak eggyk reked megh (merth kette az)  
akkor megh nem reked az vyzelet, mert az mafyk chyevn ala  
megyen. De mykor mynd az kette megh zoryttatik, az lezen  
(Ilely) ozton az megh rekedes, ky ebbel megh lacczyk,  
mert az betegh mynd az ket vefeyet faydalya, az vekonyanak  
nagy Nehessege vagyon, Ees azonkezben mynden feleol nagy  
faydalommal valo gyetredese, vyzelesnek kewanfaga chyak egy  
chyelopnere fynchen, az Agyekaban sem fayas sem dagadas  
nynchen, es ha vgyan nyomogatod is affelet nem erzes oth, az  
hoyagh wres, vgyannyra, hogy az Ezwlth Chyewet fel bochyatod  
is az zemereom testnek lykaban, vtanna semmy vyzelet ky nem  
yw. Az hoyagnak penygh Nyaka ha mykor megh reked, es az  
vyzeleteth nem bochyattya el, akkor huddozafra valo kewanfagh  
nagy vagyon, es nagy igyeketh az megh gywlt vyzeletnek

fokafaga mýath, az Agýek megh terwl es faÿ, es ha az vas  
awagÿ ezwlft chýew ekkor feol bocÿattatÿk az hoiagban, vgÿan  
rohanaffal fok vÿzelet ýw le, kÿ kÿnÿwfegere lezÿn az Betegnek.  
Az vÿzeletnek chýeweÿnek eleÿkben valo megh rekedes, lezÿn  
az Eoregeochke kÿwektwl kÿk oda ragattanak, De rÿtkabban az  
temerdÿk Nedweffegÿktwl, vagÿ az Darab vertwl, annal is rÿtkabban  
az megh Twzefwlÿftwl vagÿ az genÿetfegtl. Az hoÿagnak  
Nÿakaban lezÿn gÿakorta vagÿ az kÿtwl, vagÿ az benne  
Newekÿdÿt huftul kÿ olÿan mÿnth egÿ darabos zÿmÿlchÿw,  
+305

rÿtkabban az temerdÿk Nedweffegtl, vagÿ az genÿetfegtl,  
vagÿ az darab vertwl. Ezÿk penÿgh fokaÿgh megh nem maradhatnak  
az vthon, de az vÿzeletnek kezÿrÿtefebeol mÿnd eggÿwt  
az vÿzelettel kÿ kezÿrÿttetnek ýwnÿ. Egÿ harmÿncz eztenÿs  
Embÿr lattatoth, kÿnek hoÿaganak Nÿaka megh rekedÿt volna,  
az vÿzeletÿ vnos vntalan az kÿldeoken folt kÿ egÿnÿhan holnapigh,  
mÿndÿn dagadafnekwl, es az hafnak bwreben  
valo mÿndÿn vÿznek gÿwlefe nekwl, es mÿndÿn egeffegenek bantafa  
nekwl.

Chÿerÿfnÿe fanak enÿwet ad megh feÿer borban (Oruofsagok)  
ÿnnÿa megh nÿttia az vÿzeletnek chýewÿth, es az mÿ oth lezÿn,  
kÿ wzÿ onneth.

Arpat feoz megh vÿzben es kÿmenÿ magoth, ad megh borban  
ÿnnÿa, el ÿndittia az vÿzeleteoth.

Vizÿ Mentath, papradnak gÿeokereth, kÿronto fwet, forraz  
megh borban, tÿd valamÿ Sachkoban melegÿn az Agÿek chÿontra,  
el ÿndittia az vÿzeletÿth.

Apium magoth es kapotnakot fÿz megh borban, ad azth  
megh ÿnnÿa.

Pÿrÿeth es Talmofo fweth feoz megh borban, ad megh azt  
ÿnnÿa.

Swl dÿznonak bÿreth gÿvch megh, fwsteold azzal, ha kÿ  
mÿa nÿnchen az vÿzeletnek megh allafa, el ÿndittÿa.

Kaproth agÿ megh borban ÿnnÿa, es lagÿ flafrom moggÿara  
keofd az kaproth az agÿek chÿontra.

Chÿmazokath tÿrÿ megh, az vÿzeletnek lÿkaban az zÿmerÿm  
teftben bochÿafd be, el ÿndÿttia.

Mondola olayth agÿ ÿnnÿa, es az zÿmerÿm teftnek is chýewÿben  
azt tÿlchÿed.

Baber magoth, Fenÿw magot, Foghagÿmat, ezÿket korpawal  
tÿrd eo3we, teod meleghe teglara, borral hÿnch megh, tÿd az  
Agÿek chÿontra melegÿn.  
3apora fwnek gÿÿekeret feozd megh borban awagÿ Mez fÿrben,  
ad megh ÿnnÿa.  
Tatorÿan magoth annÿth mÿnth egÿ kalanban ferne

---

Egÿ kalanban az men... vthÿ fw magwa... terne, ad meg  
meleg... borban ÿnnÿa vgi... vgÿ tÿretlen, el ÿndittia hÿrtelen  
e... azonnal.

+306

tÿrÿ megh len magot is tegÿ egÿ Nehezekeot hozzaÿa, Borban  
ad megh ÿnnÿa, el ÿndÿttia az vÿzeleteoth.

Retkeoth metelÿ igÿn aprora, petrefelÿÿm gÿÿekeret is  
metelÿ aprora, olaÿban vagÿ vayban es Borban melegÿch megh,  
kÿfd az Agÿek chÿontra.

Vÿrÿs hagÿmat mes kettÿ, az hartÿaÿat melÿ vagion kÿzeotte  
tÿd az zÿmerÿm tÿftnek feÿere, Az vakondak turaftÿ ÿfd megh  
meleghe borral, keofd az agÿekara, Pÿftÿ Andras orwoffaga.

Retkÿt feoz megh feÿer borban, keres Nÿulbÿrt, es ket  
fazek kÿzÿt azt egefd megh, annak az hamuÿath elegÿch az  
Borban a kÿben az retkeot megh fÿzted, ad megh ÿnnÿa.

Pap monÿat, Fekete retkÿt, ha az nÿnchen, feÿer retÿk is  
ÿo, tÿrd eo3we ezÿket fa mofarban, borral elegÿch megh es  
fachÿard kÿ, feordÿben ad megh ÿnnÿa, altalan fogwa el  
ÿndittÿa.

Kÿronto fwnek kÿt parietarianak hÿnak vÿzeth, uncia, 8. Madar  
keoleft, venus azzonÿ haÿat, ana uncia j, forrald eo3we borban laffu  
tw3nel hogÿ fele el apaggion, ezth erÿffen fachÿard kÿ, es vegÿ  
ebbeol, uncia, 3, pÿrito fwet porul tegÿ ehÿz, drachma, 3, elegÿch eo3we  
ad megh melegÿn ÿnnÿa, harom awagÿ Negÿ ora mulwa megh  
latod mÿth chÿelekeodÿk, es Melÿ igÿn el ÿndÿttia az vÿzeletÿth.

Len magot, feÿer makot, megh healt vborka magoth, ana drachma 2.  
kos tÿwÿffet is, drachma j. tÿrd megh ezÿketh, chÿÿnalÿ pogachkakath[!]  
beleole vÿzzel, ad nekÿ.

(Stranguria Stillicidium) **Vÿzeletnek chÿÿpÿgve ualo mÿneferÿl.**

Vÿzeletnek chÿeopÿgeffel valo Meonefe kÿ Neha nagÿ  
erÿkÿdeffel mÿndÿn faÿdalomnekwl, Neha nagÿ faÿdalommal es  
kezÿrÿteffel lezÿn. Az kÿ femmÿ faÿdalomnekwl lezÿn, annak



(Okaj) azon okaj vadtak mynth az vyzelet megh rekedefenek, de azerth kennyebben. Az ky eres faydalommal lezen, az vyzeletnek megh Rekedefenek vagy Nehezen valo menefenek vgymynt ezw elegteth okajbol vagyon, Merth hogy chyepegwe megyen, az vyzeleth rekedefenek okabol vagyon az, hogy penygh forron es gyakdofon megyen vgymynth, az vyzelet nehezen menefenek okabol.

(Eledel) Az kynek vyzelety chyak chyepegwe megyen, Sos es eres chyepekeodeo eledeltwl eoryzze magath, Bortul, Eres munkatul, haragtul, Teyet igen yo Melegn ynnya, feth vyzet is +307

meleg zabafuth igyek. Feozzen liquiriciat, vyzben, ezt igya myndenkoron.

Sarga dynnyet, Cytrom magoth, vborka magoth (Oruofsagok) myndenyket heald megh ezeknek, es vegy ana drachma, 3. tekma kbol healwa, porchyn magoth, Salata magoth, ana drachma 2. veres rofath, drachma j. liquiricianak ky facharth lewet, drachma j. s. terd porra ezeket, es mynden napon enhera ebbel rofa awagy viola Iuleppel eggwth agy maffel nehezekt megh ynnya.

Themjent, Chyombort, feoz megh borban, zwrđ megh, meleg feordeben ad megh ynnya.

Terpentinat mos megh rofa vyzben, ebbel mynden enheyra agy keth zerechyen dyonyth megh enny.

Fodor menthanak magwat terd megh, azth aggyad

Borban megh ynnya.

Veres hagymat es Sparganak gyekeret fez megh borban, azt aggyad ynnya.

Dyzno porchynnak lewet fachyard ky, ad azt ynnya.

Eger Tewyfnak lewelet, gyekeret es gywmelcheth mynd eggwt feozd megh, ad azt ynnya.

Sarga gyoparth chyak az vyragat, feozd megh Borban, ad azth ynnya.

Vyola olayal kyben egy kewes tereh Camfort vetettel, az agyek chyontot melegn kennyed.

### **Vyzeletnek nehezen meneserel.** (Difsuria Angultia Difficultas)

Az vyzeletnek Nehezen menese az zemerem testben, zynthe olyan mynth az Beleokben az verhas menes, merth az vyzelet nagy kennal es faydalommal, neha bwebben, neha penygh chyeoppenkent megyen. Ennek oka vagy az vyzeletben (Okaj)

vagyon, vagy az hojagnak nyakaban. Az vyzeletben, Merth chypkedewe es eresse leth az vyzeleth, az penygh let vagy wteftwl, vagy hewfegtwl, vagy Saarnak megh elegyedefetwl, vagy chypkedeo genyetfegtwl. Az Hojagh nyakaban, merth az Nyak vagy megh sebfefedet, vagy megh twzefedeoth, melyen hogy által megyen az vyzeleth igen ezy es gyakdoffa.

Swl dyznonak hufath zarazd megh es azald megh (Oruofsagok) terd porra, es ecczer egy Nehezeket agy az porbol borban megh ynnya.

Rakot enny effel embernek igen haznos.

Teryeket agy meleg borban megh ynnya.

+308

Az Agyekat melegyte olayokkal, rutha olayal, liliom kapor vagy Scorpio olayokkal kennyed.

Szeekfwet, Ifthen fayat, Fekete wrmeth, rutath awagy lo mentath vyzben fonnjaz megh yo modon, ezt chynald Sachkuban, melegem azzal parolyad, awagy vgyan rea keoffed az agyek chyontra. Vgyan ezen fwekbel yo feordet is chynalny, az vye annak anny legyen hogy az keoldkeoth el erye.

Malwat feoz megh vyzben, azzal parolyad.

Salkakkal fwftelyed parolyad, yelesben ha azzonyallaton vagyon az Nyawalya.

Ifthen fayanak magwat terd megh, meleg vyzben ad megh ynnya.

Petrefelemnek magwat terd megh, ad megh ynnya meleg borban.

Tewyffes lapunak kyt pyllyke fwnek is hynak, az gyekeret fezd megh borban, ad azt ynnya.

Fejer malwat facyary ky, annak az lewet ad megh borban ynnya.

Peryenek gyekereth feozd megh borban, ad azt ynnya.

Lo folkanak fezd megh gyekeret borban, ad ynnya.

Kemennek es petrefelemnek gyekereth feozd megh vyzben, ad azt ynnya.

Veres hagymat metely fokat kette, ted fazekben telch vyzet rea es forrazd feol, ket fazekkal legien effele, Szekem ezzel parolyad, ha az eggyk megh hwl az mafykak ted alaya. El yndul az vyzelet. Ez fokakon megh probaltatoth.

Veres hagymanak hartyaibol chynaly vekonny kercheketh, hogy az zemerem testnek lykaban fel mehesfen, az

keréckket vefd feyer liliom olayban, egy oranak Nyolczad rezeýgh  
alýon benne, az vthan told feol az zémerém teftnek lýkaban, es  
feolwl tegy veoreos hagýmanak hartyaýaban rea eleol, kýt megh  
asztattal az feyer liliom olayban. Býzon dologh hogý megh ýndul  
az výzeleth. Ez igén feo orwoffagh.

Nagy lapunak fachyard ký az leweth, elegych ézwe Mezzel,  
ad megh ýnnya.

### **Gýermékchenek.**

Kéronto fwet kýt parietarianak hýnak, fonnýazd megh fa  
olayban, kéfd az agýek chýontýara, Probalt.

Paprad gýékerenek véd výzet, egy kichýnth agý abban megh  
ýnnya. Probalt orwoffagh.

+309

Týk haýat, Lud haýat, Madar keolesth, keo rontho fwet  
Saxifragiat, Baknak vereth, ezékbél chýnalý flaftr moth, keofd az  
agýek chýontra.

Machka téwýffet feoz megh Szeekfw olayban, es melegén  
keofd az agýek chýontra, Býzon dologh hogý el ýndýttya.

Machka téwýffet feoz megh borban, elegych megh Nadmezzel,  
azt ad ýnnya.

Bagoly borfot feoz megh výzben, az gýerméknek ýdeyehéz  
kepésth reggel es eftwe ebben agý ýnnya.

### **Vernek vyzelleferél. (Mictio cruéta)**

Az verés awagy verrel elegy vyzelles az, az ký  
verrel eggýwt ýw ký. Az Týzta zep vernek ký omlafa, az zémerém  
teftnek bellé rezenek chýewebeol, femmýkeppen výzeletnek nem  
mondathatýk, mywelhogý výzeletnekwl, es myndén akaratnekwl,  
az Megh Nýlt, vagý megh zakadot, vagý ký ragattatoth Erbél  
ýwién ez veer. De mýkor az výzelettel eozwe elegýédýk az ver,  
ha az beofeggel valo, az vefekbél zakad az ký, vagý penygh az  
Remefnek Nýakanak Inas hufaybol, merth fem az výzeletnek  
abbol az chýewýbeol melyek az vefekbél ýwnek ala, fem az  
Hoýagbol é magabol fok veer nem zarmazhatýk. Az mely veer  
folý az vefekbeol, týztan eozwe elegýédýk az a výzelettel, ký  
igén vekony ver, es le zal az výzeletben véréffen hýgan es nem  
ézwe fwlwe. Ez Nýawalya ha fem efesbél fem wtesbeol (Okay)  
nynchen, tehat az kétwl vagyon, ký az teftnek munka tetele  
mýa, az vefeket es abban valo Ereket vgyan megh téry, es veerth

onth kÿ. Es chÿak az vernek vÿzellefe is gÿakorta nÿlwan valowa tezÿ az kÿeweth, kÿth femmÿ Maffele ÿelÿnfegebÿl annak elÿtte nem velhetÿth Embÿer hogÿ oth legÿÿn. Teob okaÿ ennek, kÿk mondatnak tudnÿ, vefeknek erÿtlenfege, azoknak megh nÿlafa, Maÿnak betegfege, Teftnek megh rakodafa, Hawÿ ver folÿafnak megh rekedefe, Az alfelbeol valo ereknek folÿafanak megh allafa, Ezÿk zokatlanak es rÿtkan tÿrtennek, awagÿ ezÿknek foha chÿak eggÿk is magatul ver vÿzellefth nem hozoth. Az melÿ ver penÿgh az Remefnek Inas Mufculuffabol az hoÿagnak wregeben chÿÿpÿÿgh es verÿfth vÿzelteth, az vÿzeleteoth nem egÿ aranth elegitÿ megh, es az fenekre zalwan darabba darabba fwl, kÿnek valamelÿ reze neha vgÿan az vÿzeletnekwl is kÿ efÿk.

Az vÿzeftenben (!) gÿakorta nagy faÿdalom bant es gÿÿtÿr, es az zÿmerÿm teftnek gÿeokeret egethÿ.

+310

(Mictio purulenta) Az genÿetfegeÿs vÿzelet neha az vefekbeol, neha az zÿmerÿm teftnek mÿnetelÿbeol vagÿon. Az vefekbÿl kÿ vagÿon, ÿzwe elgÿÿedeoth az a vÿzelettel, awagÿ ha mÿ vagÿon temerdeok zabafu benne, az vÿzeletnek el vegezefe vthan ÿw az kÿ. Az zÿmerÿm tefthnek mÿnetelÿbeol penÿgh az melÿ vagÿon, legh eleozÿr chÿak maga az genÿetfegeÿ ÿw kÿ, melÿ vagÿ az zÿmerÿm teftnek nÿakabol vagÿ tÿwebeol, vagÿ az Nemzÿ magnak tartoÿabol ÿwth volt kÿ, Ez vthan ÿw ozton kÿ az vÿzeleth.

(Mictio turbida) Zawaros es fekete zÿnw vÿzelet mÿndÿn faÿdalom nekwl vagÿon, ha az Saar vÿz el folÿaftul (kÿth az magÿarok Sargaagnak hÿnak) nÿnchen, tehath az kÿ ÿndult kÿ mÿa vagion, kÿ ozton az vefebÿl nagy bantaffal ÿw kÿ. Az

(Mictio mucofa) taknÿos vÿzelet vagÿon az hoÿagnak megh febÿfwlefetwl vagÿ kÿewetwl. Az Cÿernas awagÿ haÿzallal elegÿteoth vÿzelles, az reftth nÿaltul vagÿon, kÿ az vÿzeletnek Chÿeweÿben lezÿn, vagÿ az Nemzÿ magnak tartoÿaban, az Ferfÿ magwanak fÿprwÿebÿl, es oth vezÿ az hozzuafagoth is.

(Oruofsagok) Temfoth, drachma j. koftÿwÿffeth, drachma, 2, gumi arabicomot granum, 12, tÿrd porra ezÿketh, elegÿch ÿol eo3we, agÿ ebben ecczÿr megh ÿnnÿa harom penz nÿomatnÿth, edes borban.

Vÿrÿs hagÿmat, keferw hagÿmat, Foghagÿmat, Egÿ ÿcze vÿzben, feozd megh erÿffen hogÿ chÿak harmada maraggÿon, had megh hwlntÿ es ad megh ÿnnÿa.

Heth foghagÿma feÿet fÿz megh Egÿ ÿcze vÿzben,

erëffen hogÿ harmad reze el apaggion, ad a3th ÿnnÿa.  
 Eger farkath egÿ latoth teorÿ porra, tegÿ ahoz egÿ nehezek  
 bolus armenufth, ad megh tehen teÿben ÿnnÿa.  
 Sarga gÿoparnak vÿragath tÿrd porra, Mezes Borban ad  
 megh ÿnnÿa.  
 Bafa rofa magwat tÿzÿnket zÿmÿth tÿrÿ porra, ad megh  
 mezes vÿzben ÿnnÿa.  
 Mezes eczetÿth agÿ ÿnnÿa, ez megh olwa3tÿa az aluth verth,  
 es eggÿwt az vÿzelettel kÿ hozza.  
 Eczetÿs Sos vÿzeth kel az zÿmerÿm teftnek lÿkaban az  
 Cÿewÿn feol crÿftelÿÿznÿ, ha megh romlot keowek mÿa vagÿon  
 az ver vÿzelles.  
 Dÿzno porchÿnnak kÿ fachÿart leweth, awagÿ vthÿ fwnek,  
 awagÿ Eger farknak, elegÿch eo3we Bolus armenufnak porawal,  
 ezt is ÿo fÿl crÿftelÿÿznÿ.  
 Az melÿ orwoffagokat, Feordeoket, kenÿ ÿreketh az vefeknek  
 kÿweÿrÿl oda feol megh ÿrtham, ebben mÿnd haznofok azok.  
 Az mÿnemw lagÿ awagÿ ragado flafromokath az ver pÿkefrÿl  
 +311  
 es az ver hafrol ÿrtam oda fÿlÿeb, affelekkel is mÿnd ÿo  
 orwozlanÿ.

### **Vÿzeletnek forrofagarol. (Ardor)**

Papmonÿabol chÿnalÿ trocifcofokat, ebbÿl agÿ vachÿora  
 vtan ket orawal megh ÿnnÿa, igÿn tÿzta edes borban egÿ Nehezekeoth.  
 Awagÿ takard be boros ofÿtÿaban, es nÿelÿe ÷l.  
 Vi3ÿ Tÿknek gÿÿkeret azald megh es tÿrd megh,  
 ad megh ÿnnÿa borban.  
 Liquiriciat fÿz megh vÿzben, etelkoran az melÿ bort izÿk az3al  
 elegÿched megh, es ad vgÿ ÿnnÿa.  
 Caffiath neha neha Ebed elÿth, tehen hus leweben egÿ  
 orawal ÿgÿn ÿo ÿnnÿa adnÿ. Awagÿ chÿak az Caffiat ad megh  
 eonnÿ, es az lewet ad megh ÿnnÿa reaÿa feolwl.  
 Igÿn higan swlt tÿkmonÿat gÿakorta agÿ megh ÿnnÿa. Tÿk  
 hufnak lewet igÿek. Edes mondola olaÿt igÿek. Laffu melegh vÿzben  
 gÿakorta bele wÿÿÿn es fÿrÿggÿek. Arpa kafath egÿek.  
 Liquiricia gÿÿkeret tÿztÿch megh, es abbol vegÿ uncia, 2, Tÿkmagoth,  
 uncia. 3, vborka magoth, Dÿnnÿe magot, Cÿtrom magoth,  
 ana uncia, 3, porchÿn magot, vad kekeoth, katankorot, ana drachma. j. s. Feyÿer  
 Maaknak magwath, drachma, 2, Fa heat, drachma, 2. s. Nadmezet, uncia, 10, ezÿkbÿl

chýnalý port, elegých ézwe, es ebbeol enheýra agý myndén  
reggel feýer borban egý Nehezékét megh ýnnýa.

### **Az Szémerém Teftrél.**

Egý Nýawalýa efýk az ferfýnak zémerém testeben, (Satýriasis)  
ký ez, az Szémerém teste zwtelen fél meredwe aal, mely  
vagyon nagy kewanfaggal es faydalommal. Ez Nýawalýa (Okay)  
lezén az vefeknek nagy hewfegetwl, awagý az Nemzé magnak  
fok voltatul.

Fekete onbol chýnalýanak igén vekoný pleheth, (Oruofsagh)  
téð az vefekre, az hewfegét el vezý, es az Nemzé magot is  
kewefity.

Camfort tarch kezeden, zagolyad azth, nem  
haggýa fél allany az výrgath, akar mýnth haraguggýek.  
Vizý Téknék lewelet zéggýed, ecczaka ragd az vefekre  
nagyoth haznal.

+312

### **(Priapifmus) Szémerém Teftnék meredferél.**

Az Szémerém teftnék vagyon feol allafa es Newekédefe de  
termezet kýwl valo, merth zwtelen feon al. De azzonýallatnak  
myndén kewanfaga nekwl. Ez Neha twzefwleffel, Neha penýgh  
(Oka) annakwl vagion. Oka ennek az Szémerém Teftnék valo Szél,  
ký az leleok lako ereketh es az hezagh lýkas ýnat az zémerém  
teftben feol fuýa es kezéritý is. Az penýgh az temerdék enýwes  
Nedweftegtwl (ký melegfegnek zwkés)tamad, vagý penýgh az  
Nemzé magnak béfegetwl es fokafagatul vagyon. Megh efýk  
effele nýawalýa neha, de igén zokatlan. Oluaffuk azth hogý ez  
nýawalýawal megh holt volt egý ferfý, kýnek ket nap mulwa is  
az Szeomerém Tefte, feol meredwe allot, noha ýmmar megh hwlt  
volth. Igén hamar el vez ezzel az Embér ha hamar gondvýfeles  
nem lezén reaýa.

(Eledel) Legh elézér is azerth ez ilýen Embéren Ereth kel vagný  
az Medianat, vekoný eledellel elýén, es bort semmýkeppen ne  
igýek, féth zomýuhoztalfa igén magath. Okaggýek, merth ez igén  
haznos. Semmýkeppen ez ilýen purgaciot magahoz Ne vegién ha  
vgýan megh kemenýeodnek az hafa is, hanem gýeonge Crýftellýel  
elýén. Ha fokaigh tart ez nýawalýa keoppélyézný kel megh  
vagdalafokkal. Nadalyokkalis ýo zýtathný.

Szepzélét, porchynfwet, Belendfweth, Fwlben erezté  
fweth raký az agyékara.

Az Alfele es zémerém teste kézeot valo hufth, mynd vntalan  
hýwéfyté allattal kel mofny. Erre penygh az hýdegh vyz igén  
yo. Rofa olay is igén yo. Hol eggýkkel hol mafýkkal moffad mynd  
zémerém testeth mynd penygh Agyékath.

Vyazth mos megh týzzér hýdegh vyzben, kýbél vegý harom  
latoth, Camfort ket nehezekeoth, elegych eo3we chýnald Irhara,  
téd az Agyékra.

Mýndén orwofagok melyet ýrok ez vthan az Nemzé Magnak  
el folyafarol igén yok erre.

(Tanufagh) Ez ilýen Embér soha hanyatta ne fekwgyék, hanem  
mýndenkoron az oldalan.

+313

### **Nemzé magnak akarattya ellen ualo**

**el ménéferél.**

(Gonorrhoea)

Az Nemzé magnak akaratnekwl valo feolétteb el ménéfe,  
zémerém testnek feol meredefe es Azzonýallattal valo keozeofwles  
nekwl lezén, igén kichyn awagy vgian ýnkab femmý gyényeorwfegnek  
erzekénfege nelkwl. De neha vagyon ez, hogý igén kichyn  
okbol az Nemzé magh el bocýattatyk, tudny illýk, mýnth az  
Cristelnek be adafaban. Lattatoth ez is hogý az Nemzé magnak  
el bocýatafanak regtwt fogwa valo zokafabol, Almaban es chýak  
gondolattýaban is týzta ver bochýattatoth az Ferfýtul, nem kýffeb  
gyényérwffeggel mýnth az Nemzé magoth bocýatotta volna el. Ez  
nyawalya zýnthe vgý az Azzonýallaton is megh lezén  
mýnth az Ferfyn, kýben igén Nýers, vyzes, es hýgh nemzé magh  
bocýattatyk el, nem vekoný fem mýndénéftwl fogwa feyer. Ennek  
oka vagyon az Nemzé magnak tartoýaban, ký az Nemzé (Okaj)  
magoth vagý yol megh nem feozhetý magaban, vagý penygh  
megh nem tarhattya addigh, az mygh megh feozhetne es megh  
temerdeokýthetne. Annakokaerth gyakortab azokon lezén ez  
nyawalya, az kýk meegh vgyan Eretlen ýdeýeokben, Szérnekwl  
valo gyermék ýdeýékben, Nem ýamborul es hanyat homlok az  
venus azzoný mywere aggyak magokath, Merth az Nemzé magh  
tartok megh erétlenédnek, kýkben az hozzu zokafnak myatta az  
Nedueffegék bwffeggel ézwe folnak. Mýkor az Venus mywerél  
valo almadozafban, awagy annak gondolkodafaban megýén el az  
Nemzé magh. Nem olýan modon lezén az, mýnth az Nemzé magnak

akaratonkwl valo el mēnefe, kŷ Nŷers, vŷzes, es erzekeonfegnekwl  
valo, hanem nagŷ gŷēnŷērwfeggel megŷēn ebben el. Ennek  
kŷ folŷafanak oka, vagŷ az Magnak fokafaga, vagŷ az Melegfegh  
Es chŷpkēdē erēffegh, kŷ az természetēth ŷzgattŷa: Avagŷ  
penŷgh oka az Nemzē magh rezeŷnek Nagŷ Ereŷe, kŷnek bŷzonfaga  
ez, hogŷ mŷndenkoron nagŷ gŷēnŷērwfeggel megŷēn el.

Fekete onbol chŷnaltas vekonŷ plehēt, azt vifelŷe (Oruofsagh)  
az ket vefeŷen, Az hatara penŷgh kechke rago fanak agath es  
rutath rakŷ es kēs. Es azon kechke ragonak es rutanak magwat  
ad ēnnŷ. Az mŷnt Galenus irŷa ezzel igēn fokan giogŷultanak  
megh.

Fwlben ereztē fweth, Szep zēleoth, porchŷnfweth,  
Dŷzno porchŷnth, venus azzonŷ kēldēketh, elegŷch ēzwe es  
vifelŷe az vefeŷen.

Atraczelt zegŷ bwēn, chŷnalŷ fērdēt beleole, es fērēzd ezben,  
megh allattŷa.

+314

Feŷer kapoztanak magwat Nadmezzel ad megh ēnnŷ, es vŷzŷ  
tēknek gŷēkereth es magwat tērd megh, es ad azt megh  
ŷnnŷa rea.

Machka tēwiffeth agŷ Nŷerfen megh ēnnŷ.

Kek liliomnak gŷēkeret tērd megh es rofath is elegŷch  
eozwe Nadmezzel, ad megh eonnŷ.

Kendēr magoth fws megh es ad azt ēnnŷ.

Salatanak magwat is ŷo ēnnŷ adnŷ.

Lo mentath es feŷer vŷolat agŷ eonnŷ, mert ez vgŷan el is  
zarasztŷa az Nemzē magoth.

Thēmŷent teorŷ megh, agŷ megh egŷ Nehezekēt ŷnnŷa vŷzŷ  
tēknek az vŷzeben.

Belendfwnek olaŷawal kennŷed az vefeŷth, es az zēmerēm  
tefteth, de az keth monŷath.

Camfort es gŷantath tērŷ megh, vizŷ Tēknek vŷzeben ad  
megh ŷnnŷa, kŷwl is azzal kennŷed.

Az rofa vŷragban beleol melŷ kŷs Sargak vadnak, tērd  
megh es ad megh ŷnnŷa.

Feŷer vizŷ Mentath es cicoreat tērŷ megh, es az lewet  
fachŷard kŷ, ad megh ŷnnŷa, es az zēmerēn [!] Tefth ket golŷobiffat  
kend megh vele.

Kapor magoth es az wftēket is mŷnd magoftul fēzd  
megh, es igēn gŷakorta azt aggŷad ŷnnŷa.



Mýnd az ketfele madar k lefsbeol vegy hatodfel Nehezek th,  
Lepfwb lis kyt Scolopendrianak h nak deakul annyth vegy, hat  
penz nyomon  gyantath, porch nnak ky fachyart leweben fok  
napygh mynd ezt aggyad ynnya.

Harom awagy Negy ch p terpentinat elegych  zwe nadmezzel,  
es ch nal  harom vagy Negy pilulat beleole, Enhera  
nyeld el, vachora vthan ifmeth, megh allatya az Nemz  magnak  
folyasath.

(Tanufagh) Ha penygh ez Betegfegh nagy gywytokwannyal  
vagyon Liquiriciat feoz megh vyzben, es az Borth azzal elegytwe  
igy . Agyat is ig n yo kechke ragobol neky ch nalny. Vyzes  
borban march Spong at vagy rutath es teod az agyekara. Szeder et  
es vt  fwet ig n fawan u borban feoz megh, abban  
wlteffed.

+315

**Nemzefre ualo elegtelenfegr l.** (Impotentia)

Az Sz mer m Testnek f keppen eggyk nyawaliaya az Nemzefre  
valo elegtelenfegh, ky lez n attul, merth az Ferfiufagh megh  
aluan emb rben, Nemz  magh otben nem ter m, awagy ky nem  
bochyattathatyk. Megh aluzyk penygh az Ferfiufagh venfegtwl, (Okay)  
Betegfegtwl es mynd n affele okoktul kyk az ben valo  
lelkeoth es er th el zakaztyak. Varaslatnak gonoffagatul. Es  
oly orwoffagoktul kyk az Nemz  magoth vagy tula donfagokal,  
vagy nylwan valo mynemwfeg kkel megh tartoztattyak megh  
lez n ez nyawalya. Ky nem bochyattatyk penigh az Nemz  magh,  
az Nemz  magh tartoyanak ig n nagy megh rekedefetwl,  
es az Sz mer m testnek ynanak le zakadafatul, kyt Magyarul guta  
wtesnek mondunk. Az Ferfyfagnak el veztefeben yollehet az  
kewanfagh megh vagon, de az Sz mer m testnek r ftfegetwl  
vegh z azt nem vyhetny. Az Nemz  magnak akaratnekwl valo el  
m nefeben penygh, az kewanfagh nynchen.

Lenmagoth, Borfot t ry megh er ffen, elegych  zwe mezzel,  
es ad megh eonn , vagy kend megh az virgat vele.

Repath agy feowe  nn , es az Repczenek magwat t rd megh,  
ad megh ynnya yo Borban.

Arwa ch yalannak magwat t rd megh, ad azth ed s borban  
megh ynnya.

Bodogh azzon  Menta anak fachyard ky az leweth azth  
aggyad ynnya.

Chyoda fanak olayaban ch nal  pefimath, azzal kennyed az

virgath.

Zerechÿen dÿo olaÿal kend megh.

Szarwafnak Cÿekÿt azald megh tÿrd porra, igÿen ÿo borban  
ad megh ÿnnÿa.

Szÿekfwet tÿrÿ megh negÿ Nehezekeoth, kechke awagÿ Tehen  
teÿben ad megh ÿnnÿa.

Fekete feoldÿ Tÿknek gÿeokeret fwfd megh paraſban, tÿrd  
megh awagÿ chÿak vgÿan vgÿ Sowel es borfal hÿnch megh, ad  
azt eonnÿ.

Farkafnak Cÿekÿth meteld aprora, zaraÿd megh az fwſtÿen,  
tarch abban zaÿadban egÿ daraboth. &c.

Muſtar olaÿth elegÿch eoÿwe kan dÿÿnonak epeÿewel aÿÿal  
kend az virgath.

Nagÿ fenÿwfanak dioÿat, petrefelmÿth, megh aÿalt  
chÿekÿt az zarwafnak, Terpentinat de ÿegÿenÿe faÿeth, ana, uncia j.

Borfoth, uncia s. tÿrd megh es legÿch eoÿwe meÿÿel, ezt akar megh  
+316

aggÿad eonnÿ, akar borba agÿ ÿnnÿa benne mÿkor venus  
aÿÿonhoz akarÿ mÿnnÿ.

Vÿrÿs bagolÿ borfot keth rezth, fenÿw fa Dÿoÿat ket rezth,  
Repcze magot egÿ rezth, Feÿer borfot egÿ rezth tÿrd porra ezÿketh,  
es az menÿ Mez ehÿz elegh, chÿnald eoÿwe, ad megh borban  
ÿnnÿa.

Parhagÿma magot tÿrÿ megh, ad megh Teÿben ÿnnÿa, erÿs  
lezÿen az virga.

Fogol madarnak monÿat es rokanak megh aÿalth chÿekÿt  
teord porra, ad megh borban ÿnnÿa.

Bÿkanak chÿekÿt zaraÿd megh es teord porra, hÿgh tÿkmonban  
ad megh eonnÿ.

Verebeknek agÿa veleÿet ad eonnÿ, Sarga repat awagÿ repat,  
es vÿrÿs Bagolÿ borfot az melÿ vÿÿbe megh feoÿtel azt aggÿad  
ÿnnÿa.

Tÿzaſanak gÿwmeolchet teord megh es vÿÿben ad megh ÿnnÿa,  
harmad Napigh is el zolgal az virga, de az mÿnth ÿrnak rola,  
merÿ mereogh az Tÿza fa mÿnd gÿwmÿlchÿftwl, ha teccÿÿk  
azert talam ÿob annekwl lÿnnÿd.

Repczet feoÿ megh Tehen huffal, ves feÿer borfoth bele, ad  
megh ÿnnÿa.

Babot healÿ megh feoÿd megh vÿÿben, Feÿer borfal es gÿÿemberrel,  
es edÿs mondola teÿel aggÿad eonnÿ, hozza feÿÿt bator  
hÿggÿed az dologhoz.

Kérs ferget hany fa olayban, es rothaggyanak el benne, ha az labadnak eoregbyk vyat megh kened ezzel, yo modon fel allattya az virgath. Sha akarod hogy megh zwnnyek, mofd el az labad vyarol az olayth.

Euforbiomot, piretrumot, ana uncia j, vyzet ket fontoth fezd megh fazekben hogy fele el apaggyon, zwrđ megh, az zwrezhéz tegy fa olayth, uncia 4, ifmet feozd mazzor is megh hogy az vyz zynthe el apaggyon, kend azzal megh az zemerem testeth, nem zwnyk megh az fen allastul.

Fay bozzanak olayaban chynaly Euforbiomot, azzal kennyed az virgath.

Szarwafnak az farkat mynd zerenekwl egefd megh, elegych eo3we borral, azth aggyad ynnya, kend megh az virgayat is vele.

Vad lennek ved olayat ad ezt ynnya, ez igen fokafyttia az Nemze magoth.

+317

**Szemerem Testnek megh kétteteferel.** (Maleficiatū)

Az megh kétteteth embér myndén Testeth varyunak epejewel kennye megh, es vad len olayawal.

Sarka madarath agy megh eonny.

Holt embérnek fogawal fwftelyed az megh kéteoth embérth, ketfegnekwl megh gyogyul.

Téryekeoth agy eonny chyeonge fwnek ky fachyart leweben awagy ynkab megh ynnya, az fwet penygh kéfd az vefeyere.

Keres oly pafytoth az ky megh lykasztot kéwén termeth, ad megh borban ynnya.

Egy Tolnak zaraban telch kenelfeth, chynald iol be

vyazzal, ted az megh kétteteth Embérnek vankoffa ala, awagy afd az kézéb ala az melyen az hazban be megyen, ketfegnekwl megh oldatyk az ketes.

Fekete Ebnek verewel kend megh az haznak falayth megh oldatyk az ketel.

Feldy Teknek gyekereth azzan valaky vele hordo3za, myndén varaffastul yo.

Fekete wrmeth akaz feol az haznak feolfe kwzebere myndén varaffastul el w3.

Kalaryfth tarch az hazban, megh old myndén varafflo dolgoth.

Ha valamely Azzonnyallattul valaky megh kéttetyk, es azt az azzonnyallatoth eofmerny, az myth reggel ganelyk vgyan vgy melegen tetefd az megh kéttetethnek Saruyaban valamý rezeth,

mÿhelt annak az ßagat megh erzÿ az Embÿr, azonnal megh oldatÿk.

Fechke fÿakat kÿket kÿs azzonÿ hawaban kÿltÿttenek elewenÿn tÿd fazekban, chÿnald iol be az fazek zaÿat es tÿd az fwtÿ kemÿnczeben hogÿ porra legÿenek. Ha ez porban oÿyanoknak acz az kÿk egÿmaft chÿokolgattÿak vagÿ megh kenÿd vele, annal is nagÿob zerelmet hoz kÿzÿkben. Vÿzontagh ha oÿyanoknak adod az kÿk farral wlnek komoron egÿ maÿhoz, awagÿ meg kenÿd vele, annal nagÿobb gÿwleolfegÿt zÿrzes kÿzteok.

Mÿnnÿÿ az Erdÿre az megh kÿteoth embÿr, affon gÿÿnggh vÿragot gÿÿkereftwl leweleftwl, fÿÿze megh borban kenÿer heÿ alath haromzor vÿobban vÿobban, es ezth igÿa az gÿÿtrÿdeo Embÿr.

Az melÿ lowon az Napon ÿartanak vÿd az vÿzre, wltefd rea azt a kÿth megh kÿteottenek, vigÿe be az lowat az vÿzben, es hogÿ az lo ÿnnÿa kezd, ranchÿa fÿl az zaÿath, es az melÿ vÿzet az lo az zaÿabol kÿ bochÿath, tartchÿa alaÿa az +318

Sÿwegÿth, es abban az melÿ vÿzet megh foghat, igÿa megh, fimegh zabadul.

Kek liliomnak gÿeokeret ronch megh es fachÿard kÿ az leweth, lÿzt langal chÿnalÿ abbol pogachÿat, fwlfd megh, ad megh eonnÿ.

Mÿnnÿÿ az folÿo vÿzre az megh kÿttetÿth Embÿr, az melÿ fa az folÿo vÿzben feon aal es lopochkodÿk, tarchÿa alaÿa az markath az melÿ vÿzet az ala fÿl hanÿ, harom marokkal abban igÿek megh.

Ahol az Sÿwenÿben vendegh karo vagÿon, vegÿe kÿ azth es az hegÿn meffÿen egÿ kÿrÿztÿth, ifmeth az kÿrÿztÿs felewel dugÿa be az Sÿwenÿben, es az tÿwewel haggÿa feol.

Szabliÿat veogÿe kÿ hwelebÿl, az hwelt az folÿo vÿzÿn, ala az vÿz mÿntere merÿcche megh ne fÿlwl, azt igÿa, fimegh zabadul.

Keres le tÿth kereketh, az melÿ felewel az zekerben ÿarth affelÿl huddoztafd altal az kerek agÿan.

(Tanufagh) Az melÿ Embeorth elfeo eÿelÿ halafanak ÿdeÿen az matkaÿawal megh veztnek. Az wlÿ galambnak fezkebÿl vegÿÿen el fÿlwl egÿ marokkal, hÿnchee az agÿra keth lepÿdÿ keozze. Ha penÿgh ket vagÿ harom zalachkat az agachkakban kÿt legh fÿlwl

talal megh t̄er es megh ýzsa borban, femm̄y dolga nem lez̄en.  
Probalt dologh ez.

(Pruritus) **Sz̄emer̄m Tef̄tnek V̄yzketefer̄el.**

Sal̄yath feoz megh borban es azzal moffad az z̄emer̄m  
teft̄et ha v̄yzketh.

Terpent̄ynawal kenn̄yed az v̄yzketefeth.

(Th̄ymus) **Sz̄emer̄m Tef̄tnek Sz̄em̄elch̄ȳer̄el.**

Ez fele z̄em̄elch̄ȳeo zabafu, k̄y El̄s, reped̄ez̄et, es vḡyan  
verrel v̄er̄ffellyk, lez̄en ann̄y m̄ynt Eḡy Bab z̄em̄ is, ter̄em m̄ynd  
az fer̄f̄ynak m̄ynd az Azzon̄yallatnak z̄emer̄m tef̄then, Tener̄en  
labon is neha megh ter̄em.

+319

Iuhnak gan̄eyat eleḡych eo3we ech̄yettel, ees azzal kenn̄yed  
ez z̄emeolch̄ȳeoth.

Hold fwet t̄er̄y megh, es flaf̄trom mogḡyara k̄eld rea ruhawal.

Rutath Borfal es megh feoz̄et̄ fowal m̄ynt Nemet orzagban  
az kuf fonak k̄yt h̄ynak, eleḡych eo3we, es azzal t̄er̄elyed.

T̄yzt̄es fwnek k̄y fach̄yarth lewewel moffad es kenn̄yed is.

**Sz̄emer̄m Tef̄th megh vezefer̄el.**

M̄ykoron el̄ez̄er̄ megh dagad awaḡy m̄yndeon̄ftwl awaḡy ch̄yak  
az rud orra, keth marok lench̄yet feoz megh eczetben hoḡy az  
hea el m̄enn̄ȳen, az vtan t̄erd megh, eleḡych ahoz arpa l̄yzt̄eth,  
Bab l̄yzt̄et̄ ana uncia, 6, Rofa v̄yragoth fel marokkal, v̄yolat  
is fel marokkal, ebbeol ch̄ynaly flaf̄tromot, es teod rea az latorra.  
V̄er̄es rofa v̄yzeben, vaḡy zepz̄eleo v̄yzeben, awaḡy porch̄ynnak  
v̄yzeben, eleḡych t̄ykmon̄y feyert, abban march ruhat, es  
ha dagadafa vaḡyon el̄ez̄er̄ azt teod rea. Annak vthanna ch̄ynaly  
ilyen porth nek̄y.

Aloef̄th, drachma, 2, gallef̄th, drachma, j. s. Sanguis Draconif̄t, Bolus  
armenuf̄t, pompholigot, ana drachma j, farkas alma gȳekereth, drachma s.

M̄yrrhat, fcrupulus j, gumm̄y arabicomoth, drachma, 2, Eget̄et̄ temfot drachma, s. t̄erd  
porra ez̄eketh iḡen zep laḡyan es eleḡych eo3we, azzal porozzad  
az Seb̄et̄, De ha Nedwes az Seb, el̄ez̄er̄ kechke Tejel awaḡy  
Mezes borral mof̄d megh, es vḡy h̄ynch be az porral.

Awaḡy m̄ykor v̄yonnan valo az Ebnek megh vezefe Folia

Senit teod porra laḡyan, Az z̄emer̄m tef̄t̄et̄ mof̄d megh el̄ez̄er̄  
yol meleḡh feyer borban, az vtan h̄ynch rea ez porth. Az meleḡh

borban march ruhath es takard bele az virgat, harom nap mynd  
ezth chyelekeoggjed.

Ha penygh ymmar fok ydeye volna az Sebnak pomaganath  
heat terd megh, es azzal hyncyed, de az melegb borban megh  
moffad myndenkor eleozer. Soha ezeknel job orwoffagok nem  
lehetnek.

Ha az Seb Nem mely chyak az Bwrn fen vagion, Teket  
eges megh es Temfoth, teru megh Aloeft, es ezzel hyncyed, yo  
Themuent is bele vethny.

Cynadonyanak gyeokeret egefd megh es teord porra hynch  
azzal, cyodalatos igen megh giogyttya, ha az Seb vyonnan valo.

Themuent es Aloeft teoru porra, regy febet ezzel

hynch es megh giogyttia.

Papyroffat eges megh, zara3 kaprot is eges megh, Aloeft

+320

teru porra, ezeket eozweelegytwen ezzel hynched, ha dagadafnekwl  
vagyon az Seb.

Farkas almat teru porra azzal hyncyed.

Szeekfw vyragoth egy egez marokkal ves vyzben, fezd  
annya, hogu chyak az harmad reze maraggyon, ves egy Dionu  
Mezeth bele, tetefd bele az latrath tarchya benne valamely  
melegn el twrhetu, Az vyz mykor megh hwl, vetefd ky az  
zemerem testeth, es ruhawal zara3tafd megh, az vthan Aleopaticom  
porawal hyncyed. Ha penygh igen feoleotte Sebes volna,  
igen kwer Tyknak az hayawal kend megh elzer, es az vtan  
hynch rea az Aleopaticomoth. Ezth mynden napon kecczer  
chyelekoggjed.

Camfort es Fenyu magoth eges megh, olwaz megh egy  
tykmonny hayat, elegyeh eozwe ezeketh, melegn ezzel kennyed.

Rofa vyzeth, Tyzta vyzet, Maftixot, Fa olayth, Temfot,  
gryfpant chyak egy kichynt, chynald e3we es ha lyka vagyon  
ezzel leoyed.

Rofa Mezben march bele az ruha mohot ky chynaltal, felwl  
hynch megh hym farkas almanak porawal, ted az Sebre, Ez ky  
ezy az holt huftb beleole akar hol legyen.

Dy3no porchynnak ky fachyart lewet ky az eleoth borban  
felztel megh, elegyeh eozwe Mezzel es teod az Sebre.

Rak erwenth teoru megh eozwe Borkewel, hynch  
azzal az Sebeoth.

Vadzleonek vyragath, Mezzel, rofa olayal es Saffrannyal

Ifthen faġanak porawal elegyġh  zwe, megh giogy ttia ha holt hus  
volna is az Sebben.

Ha foliofo awagy Orbancz  ndulna rayta. Ez arrol ig n  
feoleotte f  orwoffagh. Szedernek az bell  lagy heat, Rofa fanak  
az bell  lagy zeold heath, Eczet th, ana uncia, 2, T m ent, Maftixot,  
ana drachma, 3, Aran  ta tekot, uncia j.  o malofat, uncia, 6, Fwlben erezt   
fwnek ky fachyart leweth, uncia, 3, Aqua vitet, awagy  o eget th  
bort, uncia, 4, zeold rezeth, drachma. 2. s. Galyczk wet, drachma. j. s. Egeteoth  
temfot, drachma j s. Alexandria  Tuciath megh ch naltat, drachma, 2, Camforth,  
drachma. j. Rofa olayth, uncia, 6. ez kbeol az kyk arra valok t rd  
porra es zytald megh, az Camfor kywl laffu twznel feozzed  
eoket, mygnem az malofa es egyeb lewek el emezt dnek, es ken   
yr forma u lez n. Eheoz tegy anny v azth az meny elegh,  
vtolzor ozton vefd bele az Camforth. O gyolch ruhabol faragy  
kessel ruha mohot, keny rea az yrben es teod az Sebre. Annak  
vthanna tegy egy kys gyolch ruhat, rea kyt ez vyzben martotal  
be, melyet igh ch nal , Rofa vyzeth, vth  fw vyzeth, kéken  
+321

vyzeth, vegy myndeonykbeol ana uncia 2, zepz leo vyzeth, uncia 3, z ld  
rezeth, drachma, 2. Alexandria  ch nalt Tucyath, uncia s. Camfort, drachma s.  
elegy h eo we ez keth, es ebbe march az ruhat kyt feolwl rea  
tezes.

Mostan  wd ben az Emb reok k z th talaltatyk  
az paraznafagh mya egy Nyawalya, ky ma d hafonlo az Nemz   
magnak akaratnekwl valo el bochyatafahoz, Melyet Bwd s es  
Merg s magh el bochyatafanak newezhetwnk. Merth el z r feyer  
awagy Cytrom zabafu bwdeos merg ffeggel  w ky az Nemzeo  
Magnak tartoyabol, mynd n erzek nfegh nekwl, alua kor zynthe  
vgy mynth f n vigyazafkorth. Ennek oka az Nemz  magh tartonak  
es az Monyaknak er tlenfeg k es betegfeg k, kyk az paraznafagnak  
merg s megh vefefetwl lez n, Merth ez zynthe elegh  
arra hogy valam  az Nemz  magh tartoyaban be gywl, bwd s  
vndokfagga es mereogge tegye. Mely ozton megh vezth akar  
mely Embeort is az k z fwlefnek myatta. Wd wel ozton ez Merg s  
Nemz  magh megh rothad, es er s ch pkeod we lez n, ky az  
z mer m tefnek m netelyth hogy raytha altal megy n, megh  
e y es megh feb lit . Melynek oth letelet az fa dalom mutath  
megh az ky oth  ndul, es az vyzele kor er ffen gyakdolfa, mynth  
zynthe az vyzeletnek nem Mehetefeben, ky mya fokan azt velyk

hogy ké vagyon az Hojagban. Neha penygh annyra melyen be ezy magat az Seb, hogy az zemerem testnek kwlfé bwreigh el yw. Sha ez mergés vndok folyas megh reked es otben megh gywl az genyetsegh, Neha zynthe az Monyak mellet, Neha az Ték es Segh kézet valo hufon fakad ky.

3okoth lénný az Szemerem Testnek regy Sebéswelefe is ky soha magatul megh nem gyogiul. Ha azerth arra gondot Nem viffelnek, vagy hufos zemelchye terem oth, vagy az oda gywlekézetth rutfagh darabos huffa kemenyedyk, az penygh az Menetelnek nem chyak egy helyen, de keth awagy harom helyen is. Az oth valo zemelcheo zabafu hufnak, awagy kemeny darabos rutfagnak oth megh gywlefenek yeke ymez. Az vyzelet megh reked, awagy oly vekonyon megyen mynth egy chyerna zal, es Nem olyan telyelen az mynth kellene.

### **Az Szemerem Testnek Tékýrel.**

Az Ték es az Monyak kyk abban vadnak, Megh twzefweffel, kemeny dagadaffal, es tekéffeggelis megh bantatnak.

Az twzefwelefth az vekoný es termezet kywl valo (Inflamatio)  
+322

forro ver gywtya feol, ky az Teokben es Monyakban foly be.

(Ilely) Az Teok dagadaffal megh terwl, kemensege vagyon, hew forro es gyetoreodé faydalma vagyon, kyt ha chyak alýgh tapaztaný megh is, megh éregbeodyk faydalma, ezzel myndenkoron forro betegsegh vagyon. Hogyha az Twzefwles chyak az Monyakat foglalta el, ezék oda be vadnak, azerth tapogataffal éfmerhetny megh ynkab ezt hogynemmynth lataffal. Ha penygh az Tékbén vagyon, kywl is lathato az. Ez Twzefwles ha nem yol gyogyttatik megh, gyakorta az hewsegh, az Twzes véreofsegh es az faydalom el mulyk, de igen nagy kemensegh marad oth, kynek valamý reze gyakorta giogyulhatatlanul oth marad.

(Oruofsagok) Feyer wrém leweleth ragd egy Sakchyoban, feozd megh vérés borban, kéfd az golyobifra, faydalmat megh chyendezty. Bagoly Borfot es Lednekeoth feoz megh vyzben, kéfd az dagadafra.

Baboth féz megh borban, térd megh lagy flastrom moggýara, chýnald rea.

Rontho fweth az lewelet es výragat térd megh, lagy flastrom



moggýara kéfd rea.

Sarkerepeth téry megh, flaftrom moggýara keofd rea az twzes dagadafra.

Soth, fekete gyoparth es kowath chýnalý es téry ézwe, kéfd ezzel be.

Coriandrum magoth azzu zéleowel teorý ézwe, kéfd rea mýnth egý flaftromoth.

Feyer liliomnak gyékeret vagdald iol megh awagy térd megh Belend fwel es Buza kowazzal chýnald ézwe, mýnth egý lagý flaftromoth, kéfd rea.

Belendfwnek magwath térd megh, Borral elegých ézwe es keofd rea.

Bakzarwo fwnek magwanak lýztýth Mezes vyzben feozd megh tegý dýzno hayat hozza, keofd rea.

Bagoly borlonak lýztýth vegý keth rezth, Apro malvanak porath egý rezth, térd megh eczetben, kéfd rea.

Fenkéwet vakarý le bwén, azzal kéffed be.

Kaproth eges megh, teord porra, ha megh febéfédyk az dagadas azzal hýnchýed.

Papa fweth féz megh borban, ha megh dagadoth kéfd rea flaftrom moggýara.

+323

Baboth teorý megh, az lýztýth hýnch kapozta lewelre, ha megh dagadoth keofd rea.

Petrefelméth feoz yol megh vyzben, kéfd rea.

Bab lýztéth, Fenumgrecum magwat, Szeekfwet, megh forraztoth vayath vegý mynd egý mertekkel, elegých ézwe forroth Mustal kýben eleozér fyget feoztel megh, kéfd rea.

Szémérém Testnek az lýkaban, Faý bozzanak olaýat es pirito fwnek ký fachýart leweth ézwe elegýtwen télch, chýodalatos fé orwolflagh ez.

Bdeliomot, Ammoniacomoth, Serapinumot, ana drachma, iij, Eczetben aztafd megh ezéknek hogý ký fachýart lewe legién, Bakzarwo fwet, Len magot, apro malwath, ana drachma j, Szeekfw výragoth, Sarkerep výragoth, ana manipulus. s. vérés kapozta magoth, uncia s. chýnald eozwe ezéketh, az kýket illýk téry porra bennék. Fýget feoz megh vyzben igén eréffen, annak ozton az vyzeben elegých eoketh, Bablýztéth is tegý hozzaýa uncia s. kéfd rea. Ez igén fé orwolflagh, ha lok wdétwl fogwa dagadas volna is, megh giogýttia. Probalt

orwoffagh ez.

Erës par lugoth es erës Eczetéth vegy egy aranth, ves Soth  
bwën bele es forrald megh, Spongiat march bele es keofd az  
dagadafra.

Bab lýztéth, drachma, x, kapozta magoth megh tērwe, Coryandrum  
magwa lýztýth, Bagoly borfo lýztýth ana drachma, iij, az meny Mez  
ehez elegy eogwe, chýnalý flastromot es téd az  
dagadafra.

### **Gýermékchenek.**

Pomagranat heat porul, uncia j. s. Bab lýztéth, uncia s. Rofa olayth  
az meny ehéz elegy, Eczeth taytekath, uncia s. Saffrat drachma s. fēzd megh  
ezéketh zepzēleonek es vthý fwnek vyzeben, kéfd rea flastrom  
moggýara.

Feýer výragu folýo fweth forralý megh vyzben,  
az mynth el twrhetý kéfd az dagadafra melegēn.

Malwanak leweleth es egy kewes rofath fēz megh vyzben,  
fachýard ký ýol es tērd megh, azzal az vyzzel rofa olayt es Bab  
lýztéth elegy eogwe hogý mynt egy pep olýan legýēn, fēzd  
megh vyonnan hogý megh fwrwggýek. Melegēn keofd rea.  
Babot fēz megh az gýermék vyzeletýben, chýnald flastrom  
moggýara es kéfd rea.

Bab lýztéth, kapozta magoth ana uncia iij, Szeekfw viragot  
Bakzarwo fweth, Len magoth, ana uncia j. s. Arpa lýztéth, uncia ij. Rutha  
+324  
olayt, uncia j. Egy kewes eczetéth, ebbel chýnalý flastromot es  
kéfd rea.

Rutath, Szeekfwet, Baboth, Bakzarwo fweth feoz megh vyzzel,  
elegyéth borban, téd Sachkoban, es téd rea.  
Szeekfw olayth, Teýfeolt, Iros vayath elegy eogwe, es  
melegēn ezzel kennýed.

Szeekfwnek výragath, korpat, rofath, výolath, ké rontho  
fwet, parietaria deakul, vad Saffranth, ana manipulus. j. len magh olayban  
fēzd megh, es chýnalý flastromoth, téd rea.

Malwawal parolýad az dagadaft, megh giogýttia.

Malom porth, uncia, iij, Fenumgrecom lýztýth, uncia, j, bab lýztéth,  
drachma. vj, Týkmonzeketh N° iij, ezeoket rofa olayal elegy eogwe,  
melegēn keofd rea.

Feýer bagoly Borfot eges annyra melegh fwtē kemēnczeben  
hogý vgýan megh feketēggýek, teord megh es chýnald rea.

Borÿzw fwet fêz megh borban, tegÿ ahoz tÿkmonnak  
zekÿth az menÿ ahoz elegh, flaftrum moggÿara chÿnald es  
têd az dagadafra.

Kêrontho fwet kÿt parietarianak hÿnak feozd megh Borban,  
legÿên az fw harom eoÿwe marokkal, ezth têd rea melegên.  
Faÿ Boÿzának az bellê zêld heat feozd megh borban, agÿ  
abban egÿ kalannal megh ÿnnÿa.

### **Golÿobifoknak vÿzketeferêl.**

Gêrêgh feÿerth hat Nehezekêt, kenkeoweth keth Nehezekeoth,  
Opiomot egÿ Nehezekeoth, ezêketh teord êÿwe vÿÿzel es Eczettel,  
haromÿor vagÿ Negÿczêr kend ezzel.

Fêldÿ Boÿzath fêz megh vÿÿben, ez is ÿo, ha vgÿan megh  
dagadot volna is, chÿak parolÿad ezzel.

Aÿÿonÿallatnak zêmerêm Tefthe vÿzketeferêl az mÿth ÿde  
ala ÿrtunk ÿo orwoſſagh errêl.

(Hernia Auptura Ramex) **Têkêſsegrêl.**

Az Têkêſſegh vagÿon neha az Cÿomb kêzêth, Melÿ mÿnd  
Ferfiunak Aÿÿonÿallatnak kêzeonſegês. Neha vagÿon chÿak az  
(Oka) Ferfÿak Têkÿben, kÿ chÿak az ferfÿake. Leÿên abbol  
mÿkor valamÿ zal le es oth dagadaſth chÿnal. Az le efefnek  
penÿgh oka az vekonÿ Erês hartÿanak az kÿ az halban az  
+325

Belêket be takarÿa, megh zakadafa awagÿ megh terwleſe. Mÿkor  
penÿgh az bellê hartÿanak megh zakadafa vagion chÿak, merth  
kettês az hartÿa, az dagadas az Cÿomb kêzêt vagÿon, De mÿkor  
eznek megh zakadafa mellet megh terwleſe kêwetkêzÿk,  
az mafik hartÿanakis melÿ az Têkben ala Eer, akkor az Têkis  
kÿ terwl. Kwleomb kwleomb felek zallanak ala penÿgh, melyekbeol  
az Têkeoffegben kwleombſegêth tehetnÿ. Vagion Belnek le  
zallafa, Chÿepêz haÿnak, vÿÿzes Nedweſſegnek, vagÿon Hufos  
Têkêſſegh is. Az Beelnek es Chÿepêz haÿnak le zakadafaban, (Inguinalis)  
maradando dagadas nÿnchÿen, merth hanÿatta fekwen,  
mÿnd az Belêk, mÿnd az Cÿepêz haÿ, vagÿ zabad akarattÿan,  
vagÿ laſſu nÿmogattaſſal vÿÿza mênnek helyêkre. Az Belêk nagÿ  
korgaſſal, es fzeles morgaſſal. Az Chÿepêz haÿ penÿgh nehezebben  
es femmÿ zêrgeſſel morgaſſal. Az vÿÿzes nedueſſegnek (Aquofus)  
le zallafaban es az Hufos Têkêſſegben is, mÿndeltÿgh valo

dagadas vagyon, Sha kezérvédis az Halban be nem megyén.  
Enny kwleombfegh vagyon penygh kézzétték, hogy az vyzes Têkeoffegnek  
dagadafa lagyab, es ha wtéd vgyan zénég, nem  
terhes, lathato is. De az Hufos têkeoffegh kemeny (Carnofus)  
dagadaffal vagyon, es Nehezzel mynth az ky fok wdétwl fogwa  
Newekédéth. Mykeppen penygh az Ferfyaknak Têkékben, zynthe  
vgy az Azzonyalatoknak zémerém testékben, az Belnek, az  
Chyepéz haýnak, es az vyznek, le zallafa megh vagyon, es vgy  
fwgh le mynth egy Sakchyoban. Séth az kéldéknek is megh  
zakadafat az Têkeoffegh kézze zamlalhatny, merth az keoldék  
félleotteg megh dagadua vagion mykor az belék oda az Bwr ala  
mènek. Ezék ez nyawalak megh leznek wtelbeol, Székefbél, (Okay)  
Nagy erés kyaltasbol, es féllette nagy teréh emelefbeol.

Orwoflafa ennek ilyen modon lehet, ha az Bel (Oruojsagok)  
vagy az Cýepéz haý zallot ala. Az Betegéth fekwfd hanýatta, az  
Terdeýt vesse ket fele, az Belý vgy chyepéz haýa ha  
magatul hatra nem megyén, laffan laffan nyomd hatra helyere,  
annak vthanna ez flafstromoth chýnald rea kýt megh ýrok, de  
annak elétte kezén kel ennek leonný.

Fenyw zurkoth kywel az haýokat kenyk, Maftixoth, ana drachma, iij,  
Theomyenth, drachma ij, Hipociftift, Sarcocolath, Acaciat, ana drachma j. s.  
+326

Sanguis draconift, Aloefth, ana drachma 2. Bolus armenuft, Fekete nadalý  
fwnek gyékereth, gallefth, Almanak heat, ana drachma iij, Chýerfa mohot,  
drachma j s. Mynd az ketfele farkas almabol, drachma ij, Rhoift, Balauftiumoth,  
ana drachma s. Baknak faggýat, drachma, ij, Ezékhéz tegy anny Terpentinat  
es vyaýt az meny eleg. Legh eleozeor penygh az zerzamok  
kézzwl az my gummy, azokat borral elegyététh eczetben megh  
kel aztatny, es vgy kel ozthon az Flafstromot megh chýnalny,  
Melý zerzamokat kofnak az bwrere kel kenný es vgy kel rea  
keotny, Heted napigh penygh el nem kel rola oldany. Az Betegh  
harmyncz napigh agyban maraggyon, Es myndén eledeltwl az ky  
(Eledel) fzelet chýnalna, vgy mynth Repa, Retek, kapozta, Borfo,  
lenchye es effelek tébbek, megh oya magath, Borth is fokat ne  
igyek. Erés mozgastul, Székeftwl, Futastul, wéltetwl ez ilyen  
embér myndenkoron igén oya magath. Arrais rea kel vigyazny,  
hogy Etellel olýal elyén, hogy hafa megh ne kemenyéggyek,  
merth az Erélkeodelben ifmeth le zal az Belý.

(Tanufagh) Ha penygh tertenetzérenth kérnýwl nagy faydalom,

dagadas es Twzefwles volna, es az Beel[!] femmykeppen attul hatra  
heljere nem nyomhatnad, annak lagyto orwoffagoth kel chynalny,  
a ky mynd az faydalmath el vehety, mynd az twzefseget megh  
enyhythety, Parlasokkal, kenefekkel, Feordewel kel penygh ezth  
el venny, melyeket kel chynalny, Malvabol Zeekfwbél,  
kaporbol, lenmagbol. Bakzarvo fwbeol, Anifumbol ees effelekbeol.  
Gyapyat vagdalý igén aprora, march azth fa olayos borban,  
ted az fayó helre. Mykor penygh az Belt ozton hatra nyomod,  
vgy igyekézzel az kéteffel fél kétnéd, hogý megh tartassék yol  
az Beel.

Ezth penygh azonkeozben igén yo ynnya adny. Dyzno porchynt,  
kek vyragu folyo fweth, kéken téwyfnek leweleth, Hým  
vthy fweth, Mynd ket fele Saniculat, ezékbél myndeonykbeol fel  
fel marokkal. Gyk fweth, Fekete nadalý fweth, kegýo nyelw fwet,  
Apro boytoryant, penz lewelw fweth, ezékbeol myndeonykbél egy  
egy ézwe marokkal, Fekete nadal fwnek gyékeret, Es Atraczelt  
fel nehezekeoth, Az hatodyk fele daru orru fwnek gyekerebeol,  
hat Nehezekeoth, Myrtus fa magwabol haro nehezekéth, palma fa  
gywmelchye magwabol ket nehezeket, Laurus lewelet maffel  
nehezekeoth, veorés borban Es vyzben az meny elegh ehéz, forrald  
megh hogý harmad reze el apaggyon, az vthan zwrđ megh,  
Nadmezeth tegy hozzaýa, es myndén haýnalban agy ebben ynnya  
Negy latoth.

Szeekfw olayt vegy egy rezth, Edés mondola olayt egy  
rezth, peczye olayt keth rezth, Rofanak porat Negy rezth, Hafas  
+327

lonak vyzeletyth egy fontoth, ezéketh feozd megh hogý harmad  
reze el apaggyon, Ezzel kéffed, ygén feo orwoffagh ez.

Laurus olayth uncia 2. Myrrhat, Aranýtaýtekot, Feyer hunyort,  
ana drachma j. s. vyaýth drachma j. elegych eozwe ezéketh, es ezzel kennyed.

Medwe fwl fweth teorý porra, fok napýglan mynd azt aggyad  
borban ynnya.

Lo nyelwé fwnek gyékereth térd porra, akar penygh  
az leweleth, Az fekete nadalý fwet fézd megh vyzben, es az porban  
abban az vyzben agy maffel nehezekét meg ynnya.

Kýffebbyk chýllagh fweth zaraýd megh es térd porra, vgyan  
affele fwnek az vyzeben aggyad megh ynnya.

Nagy laputh feoz megh borban, awagy térd porra es borban  
azt aggyad ynnya.

Fekete nadalý fweth teorý megh es Flaftrom moggýara keofd

az Teokre.

Talmofo fwnek lewelet es gyeokeret tērd eoꝝwe, kēfd az Teokre.

Aloeffel emplastrum moggýara kend be.

Bdeliomot Eh nyallal elegych eoꝝwe reggel, es flaftrum moggýara chýnald rea.

Nýulnak fžērýth melý az hafan vagyon es ganeýat fēzd megh ýol Mezben, es egý Babžēmnýth abban gyakorta agý ēnný.

Kegýo Nýelw fweth tēry megh, es flaftrum moggiara chýnald az Teokre.

Maýfweth kýnek harom lewele es kek výraga vagyon, tērd porra, es Sawanyu borban fok napigh agý ez porban ýnnýa fel fel kalannal.

Apro fele eger fwlnek az porath egýe akarmýben, awagý lawanyu borban igýa.

Az výzes. Tēkeoffegēth affelewel gyogýchad az kýk melegýtnek es zaráztnak, mýnth Bablyzth, Baber magh, Len magh, Malwa, konkoly, es tēb effelek. Affele orwoffagok mýnd yok erre melýeket oda feol ýrtham, az hafnak hufa alat valo hartýa es az Belēk keozēth eoꝝwe gywlt výz Betegfegreol.

### **Gýermēknek.**

Thēmýent, egý kewes gallesth, gyantath, awagý ha az nýnchen Balha fweth, Týkmon feýerrel elegych ēzwe, keofd ýo zorýtofon be vele.

Vthý fweth, Lenchýet, feoz eoꝝwe výzben, kēfd ezzel.

+328

probalt dologh hogý harmadnapra gyogýult gýermēk ez orwoffaggal megh.

Swlýfwnek gyēkeret, venus azzoný hayat, rutath, Medwefwl fweth, ana manipulus. j. teord megh es feozd megh vaýban es Týk hayban, ezzel melegēn gyakorta kennýed, awagý Bathor vgýan be kēffed. Probalt orwoffagh.

Eorwennek ký fachýart leweth, uncia iij, Feýer hunýornak lewebeol, uncia s, Dýzno hayat, uncia 2. s. elegich ēzwe ezēketh, es fokaigh tēryed hogý kenē ýr legýēn beleole, Ezzel kennýed az Agýekat es Thēkýth.

### **Az Azzonýallatnak madraýarol.**

Az Azzonýallatnak Madraýat awagý Mehet fok kwlēmb kwlēmb fele betegfegēk bantýak, Twzefwles, Genýetfegēs kelewený,

Sebêfwles, Fene, kemeny dagadas, wzeğh, Feol fualkodas,  
vöz Betegfeğh, Es Kê. Az Nyakat penygh az Madranak Hafadozas,  
Szêmêlchyeo zabafu hufnak benne Newekeodefe, Es vernek  
folyafa az Erekbêl.

Ezêkên kywl ilyen tulaýdon Nyawalya [!] is vadnak  
az Madranak, Hawy ver folyafnak megh rekedefe, Azon Hawy  
ver folyafnak fêleotteb valo mênese, Feyer genyetfegês chýorgafa,  
Nemzê magnak ket keppen valo el mênese, Megh fuladafa,  
Feol mênese, Le zallafa, Le efese, es magath êzwe vonafa awagy  
fugorytafa. Ezêk feoleot, Bufulafa, faydalma, Meddwfege, gyermék  
el veztefe, es nehezkeoffegben valo fok nyawaliayaya.[!]

(Inflamatio) **Madranak twzefwleferêl.**

Az Madranak twzefwlefe lezên az forro verbeol ky vekoný,  
(Oka) Es az Maý Erbêl az apro Erekk altal nem az Madranak  
wregeben hanem vgyan az allattýaban omol be, ky oth êzwe  
gywlwen, fêl gyuladwan es megh rothadwan, Twzes kelewenth  
chýnal. Ez gonoz nyawalya penygh, gyakortab lezên az Madranak  
nyakaban hogý nem mynth eo magaban. Mykor myndênêftwl  
az Madra megh twzefêdyk, myndênwth nagý erês nylallo faydalma  
(Ileý) vagion. Ha az elfê rezeben vagion az twzefwles, az  
Agýek alat fay, es nehezen vyzellyk awagy chýeopeogetwe. Ha  
penygh az hatulfo rezeben vagyon, az vekonýok faynak, es az  
Szeknek mênese megh zorýttatyk. Ha vyzontagh az keth oldala  
+329  
twzefêdyk megh az chýombok kêzy vgyan ky terwlnek, es az  
Barakon alýgh yarhatny olý igên megh nehezêdnek. Ha az  
Madranak Szaýa twzefêdeoth megh, az Cýepêz hay arant fay  
beleol az has, es ha az výodat be nyuýtod az Madranak Szaýa  
kemeny es forro, es igên is fay.

Az Rothadot weer mykor genyetfegge valtozyk (Abscessus)  
akkor az feolwl megh ýrth ýegýek megh eoregbeodnek,  
forrofaggal valo rezketefêk kêwetkeoznek, rendnekwl valo hýdegh  
lelefêk, De myndênêk megh lassodnak ifmet mykor az chýpkeodê  
es rago genyetfegh vtath Nyth maganak es ky fakad. Effele (Eledel)  
Betegnek lagý etêkkel kel elny, darabol chýnalt peppel, es hýgh  
tykmonnyal, Bort femmykeppen ne igýek, hanem fa heas vyzeth.  
Az kyn penygh ez nyawalya vagyon, annak az (Tanufagh)  
zêmerem teshe igên vyzketh es az hafais beleol, Liquiricianak

azerth gýekeret trd eoꝝwe pomagranatnak ky facyart lewewel,  
es mykor vꝝzellyk, az vthan eꝝzel kennyed az zmerm Testeoth.

Rofa Eczetben march gyagyt[!] akar gyapottath, td az  
agyekara es annak alatta valo chyontra.

Byfalmat feoꝝ megh borban es az vthan rofa olayal elegych  
eoꝝwe, ted az agyekra es az Cyontra.

Legh elzr myndn feleleom nekwl ez ilyenn (Tanusagh)  
vagy terden vagy bokyan kel ereth vagny.

Len magnak lꝝtyth veogyed, Sar kerepet, vtfwet lenchyet,  
porchynth, Fwlben erezt fweth, trd eoꝝwe eꝝketh, es flstrom  
moggyara kfd rea.

Rofa olayban, porchyn fwnek ky fachyart leweben, fwlben  
erezt fwnek leweben, march gyapottat, es td feol az zmerm  
teftben.

Kechke rago fanak lewelet es magwat feoꝝd megh vꝝzben,  
azzal parolyad, Chyomborral is ign o.

Saar kerepeth edes borral teory eoꝝwe, flstrom moggyara  
td oda ahol fay.

Madra fwet feoꝝ megh vꝝzben, wltefd az vꝝzben  
hogy feol erye az Madrayt az aꝝzonyallatnak.

Feyer Malwat fz megh, Lud hayal awagy dꝝno hayal vagy  
terpentnawal elegych eoꝝwe az leweth, chynaly chyapot gyapotbol,  
kewerd bele, es nyomd feol az zmereom teftben az  
aꝝzonyallatnak.

Sarga vyzth, zarwas zara chyontyanak veleyeth, Recze hayat,  
Terpentnat, mynd egy arant vgyed egy kichyn opiomot, elegych  
eoꝝwe cꝝypros olayal, chynaly chyapoth, tafd feol eꝝketh, told  
+330

feol az zmerm teftben, Twzefwlefrl, Fenerl, Sebreol, kelewenrl,  
ez ign feo orwoffagh.

Vayat, rofat, Opiomoth, es Mezeth teory eoꝝwe es chyapon  
told az zmerm teftben, Madranak twzes voltarol, es kelewenyerl,  
ign feo orwoffagh.

Ha az Nyawalya megh terend, Bakzarwo fwet fz megh  
vꝝzben, awagy feyer malwath, awagy eoregh malwath, awagy Len  
magoth, Neha neha fekete wrmeth pzerczeth, Salyat, ebben  
wlteffed hogy az agyekaygh feol eryn.

Arpa lꝝzteoth, Bakzarwo fw magwanak lꝝtyth, mezes borban  
elegych eoꝝwe, chynaly flstromoth beleole, td fn az



agÿekara es az agÿek chÿontra. Ha akarod vgÿan ezÿen felebeol  
chÿapot is tolyhacz fél az zÿemerÿm tefteben.

(Vlcus) **Madranak Sebÿfwleferÿl.**

Megh fakadwan es kÿ tÿÿztulwan az genÿetfegh az Madrabol,  
marad oth vndok Seb. Az genÿetfegh penÿgh az Madranak  
Teftebeol az wregeben zal, es onneth folÿ kÿ, vagÿ az  
hafnak belfÿ bwrenek wregeben be hatwan, az Beleok keozÿt  
ragad es marad megh, vgÿ hogÿ az hafnak alfo rezeth az eo  
fokafagawal vgÿan megh teritÿ, es Nehez voltawal vgÿan nÿomÿa.

(Ielÿk) Az Madranak Nÿakaban megh fakadot kelewenÿ, tapogataffal  
megh eofmertetyk, es Neha az genÿetfegÿth chÿyak azon  
madra nÿakaban ÿntÿ kÿ, es ozton onneth bochÿattia kÿ. Neha  
penÿgh az hoÿagban eottÿ, es akkor az vÿzelet zwnetlen folÿ,  
az Madra Nÿakan, kÿ mÿa lattatoth ez, hogÿ az vÿzelet nem az  
eo termezet zÿrent valo lÿkarol ÿwth kÿ. Neha penÿgh az veglÿ  
nagÿ hurkaban eottÿ. es akkor valamÿ ganÿÿochka ÿw kÿ az  
Madra Nÿakan.

Neha kennÿÿb Sebÿfwles lezÿen az Madraban es az Nÿakaban,  
kÿ chÿyak keweffe az belfÿ bwrÿchkeÿet ragÿa. Ez penÿgh  
lezÿen az Nehezen zwlftwl, mÿkor nagÿ gÿermÿk zwletyk, awagÿ  
hogÿ vÿzza zwletyk, awagÿ oth az Madraban el roffadwan erÿwel  
vonatÿk kÿ onneth. Megh lezÿen az nagÿ erÿzakkal es zabola  
nekwl valo kÿzÿfwlftwl is az ferfÿwal. Es az fok ÿdeigh valo  
erÿs es rago feÿer vndok folÿafatul az azzonÿallathnak. Mÿndÿen  
fele Sebefwlfwtwl penÿgh vagÿon Chÿpkeodeo es nÿlallo faÿdalom,  
es fok eo3we gÿwlt vndokfagh folÿ kÿ, melÿ mÿnd  
zÿnewel, mÿnd fokafagawal kwlÿmbÿz egÿmaftul, Neha Bwdÿs,  
Neha zagoffagh nekwl valo. iollehet hogÿ kwleombeozÿÿen az  
+331

Feÿer vndok folÿafatul az azzonÿallatnak, azth igÿen Nehezen  
eofmerhetnÿ megh.

Vÿazth, Mÿrrhat, Dÿzno haÿath, elegÿch ÿzwe (Oruofsagok)

Mezzel, ÿtafd feol gÿapottal, told feol az zÿemerÿm tefteben az  
azzonÿallatnak.

Tÿkmon heat kÿth megh fwtÿttel, tÿrÿ megh, vad  
kÿmennÿel es rofawal tÿrd ÿzwe, es tÿd fel az zÿemerÿm  
Tefthben.

Fekete wrmÿth, Lud haÿal es rofa olaÿal elegÿch ÿzwe, es

teod bele az zémerém testben.

Bogachkoroth feoz megh borban, elegých Mezet hozzaäa es téd bele.

Gýkfwnek es Szakat feýw fwnek leweth fachýard ký, Crýfter moggýara télch az zémerém testben.

Kéwechýéketh twzefých megh, es vefd teýben éketh, Crýfter moggýara télch az zémerém testben.

Bakzarwo fwnek lewelet téd ýol megh, az vthan vefd Eczetben, azzal kennýed.

Healt Arpanak az leweth téd es fachýard ký, Mezzel elegých eo3we, es azzal kennýed.

Mezes borban olýban, az kýnek ket reze bor, es az harmad reze Mez, tegý kek liliomnak ký fachýarth lewet, awagý feoz farkas almat megh az Mezes borban, télch azt az Azzonýallatnak zémerém testben, Ez igén megh týztýttia az kelewenth es az Sebéth.

Ha Fekete ruth gýenýetfegh kezdene folný ký onnet az Madrabol, bwdéffeggel. Szep zélének vtýfwnek, procýn fwnek fachýard ký az leweth, elegýcd eo3we týkmon zekýwel es Azzoný embér teýewel, télch azth Crýftel modra az zémerém testben.

Rofath Chýerfa Makýat, Bakzarwo fweth, Eger fark gýékereth, Apiomnak es kochýordnak gýeokereth, feozd megh výzben, wltefd ebben az azzonýallatoth, ebben wlyén.

Ha penýgh az Madraban valo Erek megh rothattak volna, Sanguis Draconíft, Thémýent, Hým Farkas almat, Bolus armenuft, Mýrrhat, elegých eo3we Mezes výzben porul, télch be Crýftel moggýara.

Fel font Mezes výzben tegý Apiumnak ký fachýart leweth keth latoth, Mýrrhat fel nehezekeoth porul, télch be Crýftel moggýara. Ez igén megh týztýttia az Madrat.

Ha zertelen nagý faýafa vagyon. Saffraný olayth (Tanufagh)

Madrafw výraganak olayath, ana uncia j. Sarga výola olayth, uncia 2.

Mýrrhat, Sarcocolat, Oppoponacumot, ana drachma j. iegénye fa terpentinaýath, +332

drachma, 6. výazt az mený ehéz elegh, ebbeol chýnalý lagý kenéth. Az vthan Apiomnak ký fachýart leweben forrazd feol twznel annýra hogý az Apiom lewe zýnthe el apaggýon, gýapotbol chýnalý chýapoth, ýtafd feol ezt io modon told fél az Azzonýallat zémerém Testben.

(Tanufagh) Az kelebeny tÿztulafa vthan az genÿetfegtwl, az Sebnak helye igh gÿogÿulhat be, Kÿffeold epeÿeth fel fontoth, kek liliom gÿeÿeret harom fel marokkal, gÿkfw gÿeokeret, Szakat feÿw fw gÿeÿeret ana manipulus. j s, Sarcocolat, koftewÿfnek gÿwmelcheth, kÿkenth, Mumÿath, ana drachma j, mÿnd ezÿeketh harmÿncz fonth vÿzben feozd vgÿ hogÿ fele el apaggÿon, zwrđ megh es tegÿ ahoz megh chÿnalt vas zarth drachma 10. az vthan ifmet feozzed egÿ keweffe, zwrđ megh, es wlyÿen bele az azzonÿallath.

Feÿer vÿazth egÿ latoth, Rofa olaÿth harom latot, ezÿeket olwazd eo3we laffu tw3nel, valamenÿre hwch megh, az vthan tÿd mofarban, Azzonÿallat Teÿewel awagÿ olÿ kechke teÿel kÿt azonnal feÿtenek az Mofar tÿrÿwel elegÿch iol eo3we annÿra hogÿ mÿndÿnÿftwl megh feÿerÿggÿek. Az vthan az Feÿeth zwrđ le rola az mÿ le zwrđÿk. Ifmet tegÿ maas teÿet hozzaÿa, elegÿch eo3we, tegÿ ahoz teorÿt Saffrant harom penz nÿomonÿth, rofa olaÿth, keth latoth, Ludnak haÿat es chÿontÿa veleÿet mÿnd ket felet, fel latoth, chÿnalÿ mÿnd ezÿkebeol flastromoth ÿrhara, az Azzonÿallatnak tÿd az hafara es chÿpÿÿere.

Az vefeknek es Hoÿagnak Sebÿfwleferÿl valamÿt orwoffagoth oda feol ÿrtham, mÿnd ÿok ezre is.

(Cancer) **Madranak Feneÿerÿl.**

Az Madranak o3ton gonoz Sebÿfwlefe, mÿwel hogÿ az vndokfagnak es rothadafnak oth helye vagÿon, vagÿ vndok genÿetfegÿs Sebbe, vagÿ Fenewe valto3ÿk. Az genÿetfegh naponkenth ÿnkab ÿnkab ewen ragwan, egÿeb fele kelebenÿÿeknel bwdeofb, vndokfago3b, ees nagÿob genÿetfegÿth chÿnal, Melÿnek eredetÿ vagion az oda ragadoth erÿs chÿpkeodÿ rago Nedueffegtwl.

(Oka) Fene lezÿen penÿgh az oda chÿorgoth Nedueffegtwl, melÿ oth megh gÿwlwen, az hewfegnek ereÿetwl megh tw3efwl es megh gÿulad. Ez penÿgh az Tw3efwle3tl ennÿwel kwlÿmbÿz, mert ez regÿ, es az faÿdalma kewefebbe gÿÿetÿ, az betegfegh is nem olÿan forro ebben. Kwlÿmbÿz az kemenÿ dagadaftulis, Mert ezben hewfegh es faÿdalom vagÿon, de abban az kemen dagada3ban (leleÿ.) nÿnchen. Az Fenetwl penÿgh az Madra Nÿakanak

+333

aÿakÿ (Az zÿmerÿm tÿ3th) dagadot es kemenÿ, es az ÿ3we fwlt rutfagtul, vndok es fekete kek zÿnw, kÿbÿl bwdÿs rutfagh folÿ kÿ, vekonÿ es fekete, awagÿ Neha Barna zÿnw

zabafu. Ez is bizonyos yele, hogy az halban es zemerem testben  
mynth ha tewyffek volnanak es valamı fa, ygen fay, es Neha  
igen igen vereffet vyzellyk az azzonıallath.

Feyer Ceclat, Temsoth, Saletromot, fa mofarban (Oruofsagok)  
terd yol megh ezeketh, chynaly lagy flastromot keld rea az  
Teftre.

Szepzelenek ky fachyarth leweth, Lud hayal elegych ezwe,  
tegy egy kys tereoth Saffrant hozzaıa, chynaly chyapot gyapotbol  
ytafd feol, told feol az zemerem testben.

**Madranak kemeny dagadafarol.** (Schirru[s])

Az Madra megh kemenyedyk smegh dagad mynt az ke neha  
myndenftwl, neha chyak valamı reze, Es effele dagadas (Ieley)  
hanıomodis femmyth nem enged az Nyomafnak es vgyan femmy  
vagı chyak alıgh erzı faydalma vagyon. Fen alwa, nagy Nehez  
tereh ez, mynth zynthe az egyeb fele dagadafok is, merth ala  
fwgh zynthe az zemerem Teftre, veztegh wlwe penygh awagy le  
fekwen, az eo Neheffegewel az vegfe nagy hurkath nyomya. Az  
menefben nehezfegeth zerez, Merth rıfte tezy az labakath es  
mynd az egez testeth. Lezen ez az temerdık Nehez Nedweftegwł, (Okay)  
ky az Madraban be ettetyk es oth megh Newekedyk,  
Awagy lezen az olıan twzefwleftwl, ky fem el nem ozol, fem  
genyetfegıs kelewennyı nem valtozyk.

Fodor mentath, Ruthanak az lewelet terd megh, (Oruofsagok)  
es vayal es olwaztoth fenıw vıazzal elegych eoıwe, chynaly  
chyapot gyapotbol, ytafd fel, nyom fel az zemerem testben.

Feldy Bozzanak leweleth es gyeokeret feozd megh  
vyzben, azzal melegyched es parolyad. Az bozzanak penygh az  
magwat ad megh Borban ynnıa.

Momordica olayth es Feyer liliom olayth elegych eoıwe, es  
azzal kennyed.

Feyer liliomnak leweleth es gyekereth fonnıazd megh vyzben,  
keld rea.

Kek liliomoth es Bakzarwo fweth feoz megh vyzben martogas  
ruhat bele es ted az kemenfegre.

Reechenek hayawal kennyed, Smegh lagyul altalan fogwa az  
Madra.

+334

Bakzarwo fwnek fachyard ky az leweth, terd ezwe lud

haĵal, gŷapotbol chŷnalŷ chŷapoth, ŷtafd feol vele, es told feol az zŷmerŷm teftben.

(Inflatio) **Madranak fualkodafarol.**

(Okay) Az Madra megh fualkodyk Neha es ky terwl az Szelnak fokafagatul, kyk az zwlefnek vthanna az Madranak wregeben mŷntenek be, Awagy valamŷ mas okbol megh terŷmwen

(Ieley) oth zorultanak. Ebben az hafnak alfo reze es az agyek fŷl fualkodyk es faŷdalommal bantatyk, Melŷ faŷdalom gyakorta az Inas es Erŷs huframelŷ az Szŷweth es az Twdŷth az Maŷtul Ees Leptwl ket fele valaztya, el hath, es az Cyomb kŷzyreis, Es mozogwan az Tefth, Neha valamŷ zŷnges hallattatyk, es ha vŷoddal az hafat megh wtŷd, meg zŷndwl mŷnth az Dob. Es az Szel vgŷan Nŷlwan megŷŷn ky az Madra nyakabol.

(Oruofsagok) Effele betegŷn igŷn ŷo Ereth vagnŷ, purgalnŷ is, es ehŷztetnŷ kel effe leth.

Bodogh azzonŷ Mentayath fws megh Belŷfben, ad megh ŷnnŷ, ha az madraya feol fualkodoth.

Bodogh azzonŷ mentayanak leweleyth march lŷztbŷl chŷnalt pepben, vayban raczd megh, ad megh ŷnnŷ.

Rutath feoz megh olayban, es azt az olayth teolch chŷewŷn az azzonŷallat zŷmerŷm teftben.

Daru orru fwet mŷnd gŷeokereftwl teorŷ megh, ebben agŷ egŷ nehezekeoth borban megh ŷnnŷya.

Rutabol, Cyomborbol, Lo mentabol, pŷzerczebeol, Fekete wrŷmbeol, Malwabol, chŷnalŷ olŷ feordŷt ky az Madrat feol erŷe, wltŷd abban.

Apiomot, kŷmenŷ magoth, vad kŷmenŷ magoth, Anifumot, tŷrŷ es chŷnalŷ eozwe lagŷ flaftrum moggŷara, tŷd kywl az Madrara.

(Ventofitas) Ha penŷgh az Szel az Szŷmerŷm Teftbeol ky nem ŷwhetne valamŷ eozwe forradozot nyalak mŷya, ŷeleofben az orwofagok vthan, Az Baba kennŷe megh az vŷath feyer liliom olayal, Nŷulŷon be az azzonŷallat zŷmerŷm teftben, es laffan ozlaffa el egŷ maftul az Nŷalat, es hozza ky onneth.

Szarwas chŷont veleŷeth tŷrd eozwe rofawal hogŷ olŷan fwrwfege legŷŷn mŷnth az Meeznek, march ebben az gŷapotbol chŷnalth chŷapoth, told fel az zŷmerŷm teftben, ky hozza ez az Szeleth.

+335

Mýrrhat teorÿ megh, ad megh véřs borba ýnnÿa.  
Az hafanak alfo rezeth, kek liliom olaÿal, Laurus olaÿal, es  
Bors olaÿal kennÿed.  
Ha penÿgh fokaÿgh tartana ez betegfegh, Eréřb  
orwořfagokkal kel elnÿ.

Iften faÿat, Fekete gyopart, Lo mentath, mÿnd ez harom  
felebeol vegÿ ket nehezekeoth, kechke rago fanak magwabol hat  
penz nyomonÿth, kÿs feold Epeÿet egÿ Nehezekéřth, Mezeÿ kémenth  
es zerechÿen keomenth fel nehezekeoth, Caffiat harom  
penz nyomonÿth, Bdeliumot, Ammoniacumot, mÿnd az ket felebeol  
mařfel nehezekeoth, Ruta es kapor olaÿt mÿnd ket felebeol,  
egÿ latoth, Ezékhéř tegÿ annÿ vÿazth es Terpentinat az Menÿ  
ehéř elegh, chÿnalÿ ýrhara ebbeol flařtromot, es chÿnald az  
azzonÿallat Madraÿara.

### **Madranak wfzégerél.**

(Mola)

Ez zÿnthe olÿan mÿnth egÿ eořwe řwlt darab hus, melÿ  
az Madranak wregeben terém, kÿ neha mutath valamÿ formath.  
Ez gyákorta ruth darab allath, es Bérrel vagÿ hartÿawal kéřwl  
vetetwe vagÿon, es beleol abban lagÿ eořwe zavarodoth hus  
vagon, kÿ fok apro Erechkekkel megh hÿnteteoth, de chÿontok.  
Bellé reřek, tagok, es Beleok nekwl vagÿon. Ez maganak eltetefth  
az Erek altal zÿw, es zÿnthe vgÿ newekédÿk mÿnth az plantak,  
Annÿra meg terÿtÿ penÿgh az hafath mÿnth az Nyolcz holnapÿ  
gyermék. Neha ez igén oda ragad az Madrahoř, hogÿ Nemelÿ  
Azzonÿallatok kezéřyttetnek ezth el vÿřfelny Negÿ awagÿ Eoth  
eztendéÿgh is, Neha penÿgh vgÿan telÿes eletékben oth vÿřfelÿk  
Madraÿokban. Neha penÿgh olÿ keweffe ragad az Madrahoř,  
hogÿ harmad vagÿ Negÿed holnapra kÿ eřÿk onneth, es zÿnthe  
megh newekédefere nem meheth. Ennek ez (Okay)  
wféřnek nem chÿak az Azzonÿallat Hawÿ ver folÿafanak vere  
oka, řem az azzonÿallat Nemzéř magwa zéřzÿ es chÿnalÿa chak  
ezth, merth foha Nem lattatoth ez vÿřlagon olÿ azzonÿallat kÿben  
ferfiu nekwl ez wzéřgh megh terméřth volna. De oka ennek az  
Ferfiunak magwa, kÿ awagÿ meg rothadot, awagÿ valamÿ okbol  
eréřtelen, kÿ az Eledelt magahoz vonhattÿa ýollehet, de řemmÿth  
megh nem formalhat. Az wzéřgh hordořalban, zÿnthe mÿkeppen  
az gyermék fogadařban, az hawÿ ver folÿafok megh alnak, Az

Cÿëchÿëk megh Newekeodnek domborodnak, Etelnek vtalafa  
vagyon, Az Has laffan laffan feol Newekeodÿk, kÿ mÿya azth  
+336

velne Embër hogÿ ÿgaz gÿermeok fogontatoth. De az ÿgaz fogadot  
gÿermëktwl ennybeol kwleombëz, Merth az gÿermëk laffan es  
nagy kënnÿen mozogh, De az wßëgh nagy Neheffeggel aal otben,  
awagÿ az mely felere az Azzonÿallat fekwzÿk, nagy rohanaffal  
fordul arra. Az wßëgh vÿfelefsben az Azzonÿallat nehezben ÿar,  
es mÿnth egÿ Nagÿ terëh vgÿ fwgh le az Madraÿabol, Tagaÿ  
megh vekonÿodnak, es az Hafath gÿyakorta valo faydalom gÿeotrÿ,  
kÿkben chÿak egÿ lÿnchen az ÿgaz gÿermëk fogontotalban,  
ÿeleofben ha egeffegës az azzonÿallath.

Ez Betegfegh igën gÿogÿulhatatlan, hanemha gÿogitafahoz  
igën ÿdeÿen hozza kezdnék. De azerth valamÿnth lezën, vgÿyan  
(Eledele) hozza kel orwoffaggal nÿulnÿ, Legh elezër azerth ÿo zagu  
etkekkel, de bor ÿtallal keweffel elÿën. vÿz ÿtalt el tawoztaffon.

Es laffu ÿarafokkal ÿarÿon. Feordewel igën elÿën, es veztegh  
fekwteben az labayth mÿndenkoron magaffan tarchÿa fël.  
(Oruofsagh) Lagÿ Flaftromokkal, parlafokkal Chÿapokkal,  
kenë ÿrekkel, kemenÿ flaftromokkal kÿk megh lagÿttÿak  
ÿo orwoflanÿ, mÿnth Nagÿ Malwa, Feÿer malwa, Szekfw, Saarkerep,  
Len magh, Bakzarwo fw, es tëb effelek.

Dealteaval kennÿed az kemenfegëth, awagÿ chinalÿ ÿrhara  
Diaquillont, es ragazd rea.

Edës Mondola olayth, drachma iij, Feÿer liliom olayth, drachma ij s.  
Tÿknak es ludnak këwerÿbël mÿnd kettëbël drachma j. s. Len magbol  
kÿ nÿomot leweth, drachma s. Bakzarwo fwnek magwabol kÿ nÿomot  
leweth, drachma. s. Ammoniacomot, drachma j. Bdeliomot drachma j. Feÿer malwanak  
gÿeokeret, scrupulus j. konkolth, scrupulus j. vadkeomenth, scrupulus j. vÿazt az menÿ  
ehëz elegh, chÿnalÿ kenë ÿreth, de legh eleozër is az Bdeliomot  
es Ammoniacomot Borban megh aztaffad, es vgÿ chÿnalÿad megh  
az ÿreth, Ezzel kennÿed az kemenfegëth.

Vaÿath, Dÿzno haÿat, zarwas zaranak veleÿet, Tengëry  
zëleoth. Len magot, Bakzarwo fweth, de ez kettelenek magwabol  
az mely lewet kÿ fachÿarç chÿnalÿ chÿapoth gÿapotbol, march  
ebben melegën es told feol az zëmerëm testebe.

Kapotnagnak, Sarga liliomnak, pirÿto fwnek az gÿëkereÿbeol,  
drachma ij, ruta magoth es konkolt mÿnd az keth felebeol, drachma s,  
Maÿorant, zerechën dÿot, Szëkwet, Baber magoth, mÿnd ez Negÿ

felebeol drachma j. Cýpros fat, scrupulus j. Castoreumot, Euforbiomot, mynd ez  
keth felebél, scrupulus s. térd megh es zýtald megh az kýk arra valok,  
az vtan chýnald ézwe terpentínawal, chýnalý chýapot, ýtafd feol,  
es told az zémerém testben.

Affele melegh vyzekben mýnth az varadý hew vyz  
feolétte igén haznos feorédny.

+337

Az Hawý ver folýafnak megh ýndítáfarol Melý orwoffagokat  
ýde ala ýrtham, mynd ýok erre.  
Mýndén orwoffagh ýo erre, awalamelý lagýth es ronth,  
melýek feleol igaz eleget ýrtam oda fél, ahol az vizý Betegfegnek  
orvofláfarol ýrtham.

### **Madranak Vyz betegsegerél.** (Hýdrops)

Megh dagad az Madra nyha vyznek fokafagatulis, ký  
býzonnyal az Madranak vyz Betegfegé. Ebben ez nyawalýaban, (Ieleý)  
fuualkodus vagyon, nagy Nehessfegh es zénges, mýnth valamý  
vyznek habozafanak zéngefe. Ennek azon oka vagyon (Oka)  
mýnth az Beor keozét valo vyz betegfegnek, tudny az Maý vagý  
az Lep vetkes volta. Az vyz mýndazon altalis az hafnak wregebél  
zokatlan es lathatatlan vtath chýnal az Madraban. Gyakorta az  
maýban lewé Nagy Er is, mely az verth ýdeftowa az Erekre  
oztýa, vernek Sawoyath bochýattia az Madraban, Egý Azzonýallat  
volt ez Nyawalýaban, kýnek mýkor az hawý ver folýafnak  
ýdeye el ýwth volna, Eleozér effele vyzes Moslekot annýth  
éttéth ký az Madrabol ýde ala az Nyaka altal, hogý Hat vagý  
Nyolcz Medencze is megh félth vele, ký Cýtrom zýnw es forro  
volth, kýnek ký eotfese vthan az hafa mýngýarast megh zalloth.  
Es annak vthanna, az Hawý ver folýas kéwetkézéth reaýa az  
termezetnek folýafa zérenth. Masodýk holnapbanis zýnthe megh  
vgý folth. El vegre ozton zýnthe megh týztult, es annak  
vthanna megh terhefédeoth, es ýo egefegés gyermékeoth zwlth.  
Effele azzonýallatnak az orra mýndenkor taknyos, zémeý feketek,  
Es mýndenkor lankadas vagyon raýtha.

Fodor Mentath, Tengéry zéleoth, Egý kewes Soth, térd ézwe  
ezéketh, teod az Madrara.

Chýpket féz megh vyzben, azth aggyad enheýra ýnnýa az  
Azzonýallatnak.

Fenyw magoth es rutath facýary ký feýer Borban, agý abban  
enheýra Eoteodfel latoth ýnnýa.



### **Madranak fajasarol.**

Az Madranak olý igén nagý az eo faydalma az kÿn vagyon  
mÿnth ha vgÿan ragna valamÿ, Effele faydalom vagyon, Eleol,  
hatul, az Agÿekban, Far tetemben, es myndénéstwl az hafban.

+338

Mÿkor penygh mynd ezék faynak, az Azzonÿallat feol fem  
kelheth. El fem alhatÿk, Chÿnald azert ezt nekÿ ez orwoffagoth.  
Vaÿat elegÿch eo3we zarwas zara chÿontÿanak az veleÿewel,  
kend valamÿre es téd az faÿo helre.

Mÿkor penygh az Agÿeka chontÿa, hafa es hata faÿ, az  
homlokaÿs faÿ, es ezth fokaÿgh nem zenwedhetÿ, Ludhaÿat rofa  
Mezzel elegÿch eo3we, ÿo Borral téd é3we eoketh, kend ruhara  
es téd az faÿo helre.

Bafa rofanak gÿékeret teord megh, awagÿ az kek liliomnak,  
ad borban megh ÿnnÿa.

Dÿ3no porcÿnnak magwaban teorÿ megh tÿzénéteoth, ad  
megh borban ÿnnÿa.

Chÿalannak leweth fachÿard kÿ, march ruhat,  
vntalan bele, es téd az faÿafra.

Mehfwnek lewelet feozd megh borban, téd azth az faÿo helre.

Rutath nÿerfeth teorÿ megh, elegÿch é3we vaÿal es Dÿ3no  
haÿal, az3zal kennÿed melegén.

Zerechÿén Dÿot, Madra fwnek gÿékereth, fészd megh feÿer  
borban, ad megh ÿnnÿa.

Cÿnadonÿat gÿékereftwl tÿrÿ megh, zeekfw olayban forrald  
megh, keofd az hafnak albo rezere.

Feÿer liliom olayth es len magh olayth elegÿch é3we, gÿapottal  
zÿtafd feol es keofd melegén az hafara.

Fodor mentath, Madra fweth, tegÿ meleghe teglara, hogÿ az  
fwek megh melegwlÿenek, tÿzta borral azth étté3d megh es keofd  
az hafara.

Baber magoth tÿrÿ megh, chÿnalÿ flafromot beléle téd az  
Madrara feolwl.

Fa mohot feoz megh vÿzben, Melegén wlÿén bele az azzonÿallat  
hogÿ feol erÿe az Madraÿath.

Natragulanak fachÿard kÿ az leweth, march abban gÿapotbol  
chÿnalt chÿapoth, nÿomd fél az telteben.

Len magoth fész megh vÿzben, es télch feol azt az vÿzeth  
chÿewén az zémerém telteben.

Malwat feoz megh vÿzben, parolÿad azzal az Madrat awagÿ  
az vÿzet tÿlch be az zÿmerÿem teftben.

Porchÿn fwet fÿz megh vÿzben, tÿlch be az zÿmerÿem teftben  
igÿn haznos.

Kaprot feoz megh vÿzben, wltefd abban melegÿn  
hogÿ feol erÿe az Madraÿath.

Szaporá fwnek leweleth vÿ Dÿzno haÿal tÿrd ÿzwe, vagÿ  
penÿgh rofa olaÿal, es chÿnald rea.

+339

### **Madranak szorulafarol.**

(Phimosis Vteri)

Az Madranak Szaÿa vagÿ az Nÿaka annÿra megh reked es  
megh zorul, hogÿ az Ferfÿ Nemzÿ magwat be Nem bochÿattÿa,  
awagÿ ha be bochÿattÿa is, megh nem tartÿa, merth az Darabos  
hus mÿa kÿ oth termÿt vgÿan Nem zÿhattÿa ÿol be az Nemzÿ  
magoth. Neha azert tÿrtenÿk hogÿ be bochÿattÿa az Nemzÿ  
magoth, es megh tartatÿk oth az Madra zoros zaÿaban, vgÿan  
meghis fogonodÿk. De az fogontototh gÿermÿk az zwlefkor,  
halalra valo alkolmatoffagoth zÿrÿz az Azzonÿallatnak, merth az  
zoros helyrÿl kÿ nem ÿwhet. Az Madranak penÿgh effele (Oka)  
nÿawaliaÿa teortenÿk az Megh twzelÿedes mÿa, melÿ raÿtha volth,  
merth az megh kemenÿÿedÿk. Awagÿ penÿgh teortenÿk az kelewenÿ  
mÿa. Ennek bizonios ÿeleÿt tapogataffal megh eolmerhetnÿ.

Bakzarwo fwet feoz megh vÿzben, abban az vÿzben (Oruofsagok)  
elegÿch olaÿos vÿzeth, march ruhat abban, es azzal melegÿched  
es parolÿad.

Iuhnak gÿapÿan az Melÿ Sÿros kÿwerfegh vagÿon, Terpentinat,  
Soth, ezÿket elegÿcd eoÿwe, es chÿnalÿ chÿapot, keward bele  
es told fÿl az zÿmerÿem teftben.

Lagÿto orwoffagok mÿndeoneok haznalnak ennek, Nagÿ  
Malwa, Feÿer malwa, konkolÿ, Bakzarwo fw, len magh,  
Ammoniacum, Bdeliom, Terpentinak, Haÿak, mÿnd io ezÿkbeol  
flafromokat chÿnalnÿ.

Ha az Betegfegh regÿ lezÿn, ÿo zagu fwekkel, Es fa heÿal  
fwftÿlÿed alol.

Sha ozton megh kezdene lagÿulnÿ valamenÿre, Szaraz  
Spongiat vegÿ, kÿfd erÿs czÿernara, told feol az zoros helyre,  
hogÿ megh tagulÿon. Sha az Spongia magatul kÿ efÿk, ifmet  
temerdÿkb Spongÿat nÿomÿ bele. Es leg'ÿn kezen fok modu  
Spongÿad ahoz valo. Annak vthanna. Erdeÿ vborka gÿwmÿlcheth,

têrêr temfot, Mezêth, elegÿch eo3we, zÿtafd feol Spongÿawal, es told feol az zêmerêm testben.

Sha ez vthan kÿ vezêd onnath az Spongÿath, es meg is az helÿ nem elegÿ tagafnak lacczÿk, Vegÿ kek liliom olaÿth, uncia ij, Terpentinat, drachma ij. Lud haÿat drachma j. kek liliom gÿêkereth es Thêmyent mÿnd ez keth felebeol, drachma s. vÿazth az menÿ eheoz elegÿ, ebbeol chÿnalÿ ÿreth, kend megh az Spongÿat vele, es told fêl ifmet az zêmerêm testeben.

Sha az helÿ megh twzefêdeoth valamÿmodon, tehat az kek +340

liliom olaÿ helyeben, rofa awagÿ viola olaÿt chÿnalÿ az zerzam keozÿben.

Mÿkor ozton az Twzefwlefe megh zwnÿk, es az helÿ is megh nÿlatkozÿk, Rofa olaÿbol es Lud haÿbol chÿnalÿ zerzamoth, kend azzal megh az Spongiath, es zÿnthe az Sebnek helyeigh told feol, hogÿ laffan laffan megh erêffêggÿek. Az Spongÿat penÿgh mÿnd addigh oda kel nÿomnÿ mÿgh nem megh gÿogÿul ÿol, hogÿ az Madranak zaÿa ifmeth be ne zorulÿon.

(Haemorrhoids Vterj) **Madrabol valo Ver folÿasrol.**

Effele ver folÿas vagÿon Neha az Madra zaÿabol, neha penÿgh az zeomereom testnek chÿak az zaÿabol, merth az ver folÿas kÿ vagÿon az Ereknêk megh Nÿlafabol zÿnthe vgÿ megh terêm ez keth helyên, mÿnth zÿnthe az az Alfelben. Ezt az magÿarok Swlÿnek Newezÿk. Megh eofmernÿ ezth az faÿabol es az vernek kÿ omlafabol, ÿeleofben mÿkor az ferfÿ vele keozêfêdÿk. Feoldÿ Szêdeorÿên az melÿ Spongia zabafu terêm, awagÿ az geztÿnenek feolfê gÿakdofo heat, têrd megh, azzal hÿncÿed. Swlÿ fweth es Eokeor farkat feoz megh borban es vÿzben, march ruhat bele, es têd rea.

Az alfelben valo verfolÿafrol valamÿth oda fêl ÿrtham, mÿnd ÿo orwoffagh errêl.

Madranak hÿdegfegerêl.

Ha az Madra hÿdegh es Faÿ, ver ÿw kÿ belêle, es hÿdegh verÿtêkeos. Mezêth, Terpentinat, lud haÿat mÿnd egÿ mertekre elegÿch eo3we ezeoketh chÿnalÿ chÿapoth gÿapotbol, kewerd ez zerzamban, es told feol az zêmereom testben.

Fekete wrmeoth, Lud haÿat, rofa olaÿt, elegÿch ê3we, march gÿapot chÿapot bele, es told feol az zêmerêm testben.

Bors olaÿban kewerd az Cÿapot es told feol.

### **Madranak hewfegerél.**

Lud hayath, uncia j. Opiomot, drachma j. Rofa Mezeth, uncia ij.  
Rofa olayth, uncia j. vyazt az meny ehéz elegh, elegych ézwe týkmon  
feyerrel es azzoný embér teýewel, es flaftrum moggýara chýnald  
az Madrara.

+341

### **Hawý ver folýafnak megh rekedeférél. (Supprefsio)**

Az Hawý ver folýas ýndul megh termezeth zérenth týzén  
Negý eztendés korban, es veget tezén Eothwen eztendés korban.  
Nemelnek kezdetýk týzénketh eztendés korban, es megh aal  
Hatwan eztendéskorban. Nagý fokaknak kefébbenis kezdetýk, es  
hamarab vege lezén. Ennek oka az termezethnek es az Eletnek (Oka)  
kwleombeozefe, ký Nemelyeknek bwfegéfben zérgý effele  
ver folýafth, Nemelyeknek penygh chýak igén keweffe. Annak  
okaerth ennek týztulafanak melto es ýllendé moggýa chýak az,  
a ký az termezettel es az Eletnek Nemewel egyenlé. Ký chýak  
ez egy ýegybeol eofmertetyk megh, hogý mykor az folýas megh  
aal, az Eréth el fem zakaztya, megh fem Nehezýty az azzonýallath.  
Hawý ver folýafnak azerth megh allafa vagý megh rekedefe  
az megh erth wdében ha megh Nehezékéfwles nekwl lezén, Termezeth  
ellen valo az. Ebbél ýlyen bantafok keowetkeoznek, (Ieley)  
ýmélges, Etelnek vtalafa, vekonýoknak, val keoznek, Feonek, es  
mýnd az egez testnek nehessfege, egy vgýmýnt valamý el faradafnak  
faydalma. Az výzelet temerdék es zawaros, vérés es gyakorta  
vgýan fekete zýnw, kýkbeol ozton azth mongýa Hippocrates,  
hogý Nehez es hozzu betegfegék kéwetkeoznek.  
Nýlwan valo es lathato chýnalo okay ennek, (Okay)  
Az Etelnek ýtálnak kewes volta, féleotteb valo munka, (Kwlíé)  
fok verýtek, vernek modnekwl valo folýafa, vagý az Orbol, vagý  
az Alfelnek megh nýlth ereýbeol, vagý az Megh vagoth Erbeol,  
Okadas, Szeknek féleotteb valo ménése, az Testnek megh hýtwankodafa  
valamý betegfegh mýa. Séth az Nagý gondvifeles, az  
banath, az ýzonýo felelém, gyakorta megh rekeztýk az Madrath.  
Bellé okay penygh vadnak vagý az fé tagokban, vagý (Bellé)  
az egez testben, vagý chýak azon Madraban. Az feo tagokban,  
mýnth az Mayban, az lepben, az gyomorban, az Twdeoben, Merth  
ezékben ha valamý hýdegh mertekletlenfegh newekeodeoth, vagý

Soha addigh az Azzonýallat megh nem Eoßwl mýgh nem az hawý ver folýafa megh reked, awagý ýnkab el aal rola de termezet zèrenth, De ha mýkor ozton megh aal es el reked, es foka eel az vthan, kèzwenýeos, korfagos, vagý chýemèrlè lezè, es Megh Eoßwl.

+342

Nagý rekedes, vagý feoleotte kemený dagadas kèwetkeozýk. Mýnth az Sar vyz el folýafban, az Abrazatnak ruth megh valtozafaban, az vyz betegfegben, az fuladozafban, es egýeb betegfegèkben, kýknek vetkes voltokbol az Ereken valo ver megh vez, es megh erétlenèdýk, es az mýa femmýkeppen nem leheth hogý az Hawý ver folýas, igazan es az termezetnek rendelese zèrenth folýhaffon. Mýkeppen hogý attul fem leheth az hawý ver folýas, hogýha temerdèk es Enýwes eledelbèl, awagý fok hýdegh ýtalbol, awagý Nappalj hewolkodafbol, az ver hýdegge, laffuua, es temerdèkke lezè az Egez tefben. Az Madraban leweo ok penýgh ez hogý az hawý ver folýas nem lehet, Megh hwles, Megh rekedes, olý a ký chak magatul vagion, olý is ký dagadaftul lezè, mýnth az keo zabafu kemený dagadaftul es az Twzefwleßwl. Madranak el fordulafais oka, es valamý az Madra zaýat othben be rekezthetý, mýnth eozwe fwlth ver, Newekeodeoth darab hus, fok kèwerfegh, raýta keolt es newekèdèt Bèrèchke, othben valo Sebnèk gonozul valo eozwe forradafa, awagý az termezetnek formalafanak vetke. Melý vetèkbeol lattatoth egý azzonýallat, kýnek hawý ver foliafa foha, fem egýeb valamý nem folth az Madrayabol, de mýndazon altalis telýeffeggel ýo egeffegben eelt zýnthè hatwan eztendèýgh.

(Oruoffagok) Varýulab fwet teorý porra, ad megh borban ýnnýa es azon fwet feozd megh vyzben, es chýnald ala az azzonýallatnak parolýad vele. Awagý azon fwnek fachýard ký az leweth, gýapotbol chýnalth chýapot march bele es told az zèmerèm tefben.

---

Výolath es Mirrath tegý fazekban, tèlch tele az fazekath effè vyzzel, chýnald es tapaýd ýol be az fazek zaýath vgý hogý az paraýa ký ne ýwhèffèn, forrald feol az Twznel, Heth egez oraýgh egý vegben mýnd fèzzed, vèd ký az vthan, es az Azzonýallath wlyènrea, annak az paraýa mènnyèn fèl az derekaban

az zémerém teftén, vgý hogý mēnnel melegben el twrhetý. Ez olý orwoffagh, hogý az kýnek foha Hawý ver folýafa nem volth is, el ýndýttia raytha.

Rutath drachma iij, Dictamufth drachma ij, Dýoth iiij, tērd eoꝝwe eꝝéketh, Fekete wrmēth vagý chýomborth fēꝝ megh borban, es abban ad +343

Feoldý fenýw fwet teorý megh, flaftrum moggýara chýnald az aꝝzonýallat zémerém testere, megh týꝝtýttia az Madraýat, el ýndýttia hawý ver folýafat, Es ha megh hwlt volna az Madra attulis haznal.

Lo mentath, rutath, zederyfanak heath, feoꝝd megh borban, ad eꝝth ýnnýa.

Mýrrhat, konkolt, pirýto fwet teorý porra, es ad megh borban ýnnýa.

Kapotnakot, Mezeý keomenth, Apiom magot tēry éꝝwe, ad megh borban ýnnýa, feolētte igēn megh ýndýttia az hawý ver folýafth, meeg az výzeletēthis.

Cýpros fath az melýbeol ladat chýnalnak teord porra, ad megh ýnnýa borban, Ennel orwoffagh femmý ýob nem leheth annak megh ýndýtafara.

Keth fygeth es valamý kewes Sot tēry eoꝝwe, kend gýapotbol chýnalt chýapra, told feol az zémerém teftben.

Vérēs fenýw fanak teorfeoken melý gomba terēm, Agaricum Newe, teord porra, dýꝝno kenýer fwnek az lewet fachýard ký, elegých eoꝝwe, valamý Szeekfw olayt is elegých hozza, chýnalý chýapoth, melegēn kewerd ebben, told feol az zémerém teftben.

Borfot, Tetfweth, teorý porra, wltēfd fērdēben es eꝝ port ad megh borban ýnnýa, awagý meeg ýob mýkor az feordeobeol ký kel ýꝝꝝadwa es akkor adod megh ýnnýa. Ez igēn hamar haznal.

Mýkor kenýeret akarꝝ fwtný, az melý výꝝben az kowaꝝth megh elegýteod, agý abban ýnnýa.

Zerechēn kēmennek výragath, Erdeý rutath, kapotnakot, Szeekfwnek výragath, kēmenth, gencianat, pirýto fwet, Spicanardot, Feoldý fenýw fwet, Anifumot, Babých fwet, ana drachma, x, feoꝝd megh harom fonth výꝝben annýra hogý keth reze el apaggýon, zepēn ꝝwrđ megh, es eꝝ lewben elegých egý Nehezek Ammoniacumot, ebbeol ozton reggel reggel [!] hat latot agý megh ýnnýa.

Cýodalatos feo orwoffagh.

Kek liliomot teorý porra, ad megh borban ýnnýa, eꝝ porth,

awagÿ parolÿad az fwewel.

Fa heat agÿ ÿnnÿa Borban, awagÿ Mÿrrhawal eggÿwt  
chÿnalÿ chÿapot beleole, told az zeomerÿm testben feol.

---

megh ÿnnÿa az zerzamokath, chÿodalatos fÿ orwolffagh es igÿn  
megh probaltatoth, az Hawÿ ver folÿafnak el ÿnditafara.

Rutath es Feÿer wrmÿth fÿz megh borban, tegÿ ahoz Eoth  
zÿm borfoth teorwe, ad megh ÿnnÿa.

+344

Mÿrrhat feÿerwrÿmmel es rutanak kÿ fachÿarth lewewel  
chÿnalÿ eo3we, tÿd az zÿmerÿm testhbÿ.

Kechke ragonak magwaban porul agÿ megh borban  
egÿ Nehezekeoth ÿnnÿa.

Vÿrÿs hagÿmat teorÿ megh, es az zÿmerÿm testÿth beleol  
kend megh vele.

Tÿk es Lud haÿal kend az zÿmerÿm testÿt beleol.

Lenmagot feoz megh vÿzben, azzal parolÿad megh Szekÿn  
vagÿ fazekon.

Keferw babot feoz megh vÿzben, annak az lewet Mÿrrhawal  
es Mezzel elegÿch eo3we, chÿnalÿ chÿapot gÿapotbol, keward bele  
es told az zÿmerÿm testben.

Machka tÿwÿffet feoz megh, ad azth ÿnnÿa.

Retÿknek kÿ fachÿart lewet ad megh ÿnnÿa.

Vadoczot tÿrÿ megh, annak lÿztÿt elegÿch eo3we vÿrÿs  
kapoztanak kÿ fachÿart lewewel, chÿnalÿ chÿapot, march ebben,  
told feol az zÿmerÿm testben.

Faÿ Borofÿyannak agaÿnak vegfÿ fwrtÿth tÿrd megh, teod be  
az Testeben az azzonÿallatnak.

Agaricomot teorÿ megh, ad megh Mezes eczetben ÿnnÿa,  
haznal.

Barfon vÿragh fwet feoz megh vÿzben, es kend azzal az  
zÿmerÿm testeoth beleol.

Feÿer liliomnak gÿeokeret egefd megh, elegÿch eo3we rofa  
olaÿal, teod feol az zeomerÿm testben.

Fekete wrmÿth feoz megh vÿzben, azzal parolÿad.

Szeÿkfwet fÿz megh vÿzben, azzal parolÿad.

Feÿer olaz vÿragnak magwaban keth Nehezekeoth  
tÿrÿ megh, borban ad megh ÿnnÿa.

Bafa rofanak gÿÿekereth teord megh, agÿ borban megh ÿnnÿa  
egÿ mondolanÿth.

Fej̄er awaḡy fekete hunjornak fachjard k̄y az leweth  
ch̄ynal̄y ch̄yapot ḡyapotbol, march abban, es teod feol az z̄emer̄em  
teftben.

M̄ynd az ketfele farkas Almaban vegȳ huz aran̄y nyomonj̄th,  
kek liliom ḡyeokereth, drachma, 8, Igaż laccat, Fekete p̄zerczeth, ana drachma, 8,  
Reubarbaromoth, drachma, 30, Spicanardot huz aran̄y nyomonj̄th, Aloes  
faĳat huz aran̄y nyomonj̄th, Squinanthumot, drachma, 8, teord megh  
ez̄eket z̄ytald megh, t̄yza Mezzel ch̄ynald eozwe, az melj̄nek  
taĳtekat el hantad, Ebb̄el egy vttal harom Nehezekeoth agȳ megh  
j̄nnya Melegh vj̄zben, de oljanban az melj̄ben kapotnakot vagȳ  
Szeekfwet feoztel megh. Ez er̄ff̄en megh j̄ndittia az hawj̄ ver  
+345  
folj̄afth, Madranak faĳdalmat el vezj̄, Es az gyomroth is megh  
er̄ff̄ity.

Liliom olajth, ruta olajth, ana uncia j, Fekete wr̄em lewelet,  
Chjombort, Lo mentath, ana scrupulus j. kek liliom ḡyekeret, scrupulus 2,  
Ifopoth, Fekete es veor̄s gyoparth, ana drachma, j, tegȳ hozza az menȳ  
vj̄az eleḡh, ch̄ynal̄y keneo j̄reth, ezzel kennj̄ed az hafat es  
Madrj̄at.

Szeekfwbeol, Fekete wr̄em lewelebeol, Fej̄er vizj̄ Mentabol  
ch̄ynal̄y feordeoth es feor̄zd ebben. Az f̄er̄des vthan Calstoreumoth  
drachma j. Fej̄er mentath, drachma s. t̄erd porra ez̄eketh, Er̄s O borban  
ad megh azonnal j̄nnya.

Chjombort feoz megh borban, ad megh j̄nnya, el  
j̄ndittya az hawj̄ ver folj̄afth. Haznal arrolis ez j̄tal az k̄y  
iḡen f̄yngyk.

Maĳoranth. kakuk fwet, Lo mentath, Szeekfwet, Chjombort,  
Fekete wr̄m̄th, kek liliom ḡyeokereth, f̄ezd megh fazekban vj̄zben  
ez̄eket, de az fazekat f̄elwl j̄ol be tapazzad, es az keozepj̄re  
tolj̄ egy Nadbol ch̄ynalt c̄yew̄et, hogȳ az azzonj̄ allat rea wlwen  
az zekre, es az fazekat ala tewen, az Cj̄ew veget az z̄emer̄em  
teftben tegȳe hogȳ az paraĳa oda feol m̄ennȳen, igh paroljad.  
vgjan ez̄en fwekbeol jo f̄erd̄et is ch̄ynaln̄y, es keoldeokeigh  
wltetn̄y az vj̄zeben.

Farkas almat h̄ymeot, kek liliomnak ḡyekereth, laccat, ana,  
elegȳch eozwe vj̄zben a melj̄ben Apro Bojtorjanth feoztel megh,  
melegh vj̄zben reggel agȳ eccz̄er ebben Negȳ Nehezekeoth  
megh j̄nnya.

Iften faĳat f̄ez megh vj̄zben, az azzonj̄allath z̄emer̄em  
teftet mofd megh ezzel beleol. Az vthan fej̄er wr̄m̄et es fekete



wrméth feoz megh Dyo olayban gyapotbol chýnalý chýapot,  
aztazd megh ebben, told feol az zémerém testben.  
Mehfwet <fwet> feoz yol megh vyzben, melegén agy abban  
ýnnya, fok ýdeiglen valo hawý ver folýafnak megh allafat is el  
ýndýttia.

### **Hawý Ver folýafnak termezeth kýwl**

**valo ménéferél.**

(Profluuium)

Az félétteb valo Hawý ver folýas penýgh, az az  
termezetnek kýwle vagyon, kýben vagy bēweb wer annal az mýnth  
kellene, vagy penýgh gyakortab, vagy tēb ýdeigh, awagy nem  
akkor mýkor az eo ýdeye volna, folý. Mýndēn beofegēs (Ieley)  
es feoleotteb valo hawý ver folýafnak yeley az Erétlenfegh, es  
+346  
azoknak termezeth kýwl valo bantafok, kýk az modnekwl valo  
hawý ver folýaft kéwetyk, mýnth, Etelnek nem kewanafa,  
Nyersefegh, orczanak ruth zýne. Labnak es egýeb testnek oly  
lagy megh dagadafa, ky faydalom es forrofagh nekwl vagyon.  
(Okay) Lezēn penýgh ez megh wreffwlesnek bēfege, mýnd azokbol  
az okokbol az melyek az verth annýra megh hewýtýk, megh  
vekonýtýak, es Nemýnemw keppen vgyan kezérýtýk is, hogý  
az Ereknak bayok telýeffeggel megh nýlatkozzeke, es az ver  
olyan nagy rohanaffal ýwiēn hogý az termezetnek ereýetwl  
femmykeppen megh ne tartoztathaffek. Megh lezēn az megh  
rakodas mya is, ky neha annýra félétteb vagyon, hogý nem  
chýak az erek zaýath Nýttya megh, de az Erekeo33wl az vekonýat  
vgian megh is zakaýtya. Mely dologh megh efýk azokon,  
kýknek hawý verfolýafok fok wdeotwl fogwa megh rekedēt volt,  
es annak vtanna fwrwbben es hamarab megh ýndult. Es azokon  
is megh efýk az kýk valamý okbol gyermékeot veztnek. Az  
Nehezen zwles vtan is megh tērtényk, mýkor az zwleteoth  
gyermeok Nagy, vagy vyzza zwletýk, ky mya az Erekeo33wl az vekonýat  
zakadnak, vagy feoleotteb megh nýlnak, az vernek modnekwl  
valo fokafaganak folýafa, erézakkal is megh lezēn.  
Az gyakortab valo Hawý týztulas, vagy kecczér  
vagý háromzor lezēn azon egý holnapban, de ha bēfeggel lezēn,  
vgyan azon okokbol lezēn, Merth az termezeth sem réndýt, sem  
menýfeget ennek megh nem mertekélhetý, Es ezék az modnekwl  
valo ky omlafok fwrwffeggel es hertelen leznek.

Vagyon az Madranak Cÿepêgefe is, awagÿ fok wdêtwl fogwa  
valo chÿorgafa, melyben az veer chÿak laffan laffan, es mÿndên  
rêndnekwl chÿorogh le, Neha tÿztan, Neha Sawoffan, es Nemÿnemw  
verês genÿetfegês ßÿnwen is Neha, Es lezên az zwnтелен  
neha, wdênek valamÿ keozbe vetefewel Neha. Ennek oka az  
Ernek maga kÿ etele, vagÿ az Ernek az Sebbel valo eozwe  
zêrkêzeodefe, kÿ Neha az Madraban, de gÿakortab az Nÿakaban  
lezên megh. Mÿkor chÿak az Ernek kÿ etele oka, akkor vagÿ  
femmÿ, vagÿ laffu faÿdalommal vagion. De ha az Sebêfwles is  
vele vagÿon, az faÿdalom nagÿ es Nÿlwan valo, ÿeleofben mÿkor  
az vÿat Embêr be bocÿattia az zêmerêm teftben es tapogattÿa.  
Galenus azth irÿa, hogÿ az Azzonÿallat Meheben Cÿewên  
vthÿ fwnek kÿ fachÿart lewet bocÿatotta Negÿ Nap egÿ mas  
vthan, azzal allatta megh az ver folÿafth, melyet femmÿ orwoffaggal  
annak elêtte megh nem allathatoth. Huz Nehezekeoth kel  
penÿgh ecczêr bele têltenÿ.

(Tanufagh.) Legh elêzêr mÿnd azon alatalis, Ez nÿawalÿat  
+347

laffan zÿwkzegês orwoflanÿ. Azert az keth vefeyet Sandalom  
Olaÿal kel kennÿ, Nÿugoggÿek ÿaraftul igên oÿa  
magath. Bort fe igÿek, Swltet egÿek legh ÿnkab, es (Eledel)  
mÿndên melegiteo allattul kÿ az termezeth melegÿtene, ÿgên  
oÿa magath. Az Cÿêcheÿ ala keoppêlÿeket vethnÿ igên ÿo, de  
az keoppêlÿ helyet megh Nem kel vagdalnÿ.

Coriandrumot, Bafalicont, azald megh teord megh (Oruofsagok)  
es kewerd eozwe Eczettel, chÿnalÿ gÿapotbol kerêth. Lo fokanak  
fachÿard kÿ az leweth, march abban az kerêth, kend rea  
az vtan az Coriandrumoth es Bafalicomot, told feol az zêmerêm  
teftben.

Fel Nehezek Filoniomot takarÿ Boros Oftÿaban, vachÿora  
vthan keth orawal ad megh eonnÿ, femmÿ orwoffagh ennel  
ÿnkab megh nem allattÿa.

Egÿ Nehezek gÿantabol chÿnalÿ Trociscufth, ad megh ÿnnÿa  
porchÿn fw vÿzeben, awagÿ penigh gezemÿcze vÿzeben, vagÿ  
vtÿ fw vÿzeben.

Cÿÿpros fanak Dioÿat, kochÿordnak gÿêkereth egÿenlê mertekkel  
teord eozwe, borban ad megh ÿnnÿa.

Szêleo zeomnek magwat teord megh, ad megh Borban ÿnnÿa.

Vêrês Calarÿfth têrÿ megh, Egetêth zarwas zarwat is têrÿ

megh, vèrës borban ad megh ýnnýa.  
Býfalmat feoz megh, melegèn teod feol az zeomerèm  
tefteben.

Thëmýenth, gallefth, ana drachma, j, gummýt, porchýn fweth, gýantat,  
egeteoth zarwas zarwat, ana drachma ij. Bolus armenuft, fcrupulus ij, tèrd porra  
ezèket, chýnalý chýapot gýapotbol, Eleozèr kend megh az chýapot  
rofa olaýal, az vthan hýnch es kewerd rea az porth,  
told feol az azzonýallat zèmerèm tefteben.

Feýer pèzerczeth feoz megh Seorben, ad azt ýnnýa, reggel  
melegèn, de eleozèr harom vagý Negý Týk monýat agý megh  
eonný.

---

Machkanak ganeýath, Fenýw fa Enýweth, es rofath chýnalý  
eozwe, ezt told az azzonýallath tefteben chýap modra feol, megh  
allattýa az hawý ver folýafth.

Coriandrum magoth téry megh, vthýfw výzeben ad megh az  
azzonýallatnak ýnnýa, azonnal megh allattýa az Hawý ver  
folýafth, Meeg az has mènelfth is. Igèn býzonýos orwoffagh.  
+348

(Fluor muliebris) **Feýer genýetfegès folýafrol.**

Az Melýet azzonýallat Madra folýafanak Neweznek, awagý  
feýer genýetfegès folýafnak is hýnak, kwlèmbèz ez az Hawý ver  
folýaftul, merth nem týzta ver, hane valamý megh rothadot  
dologh chýorogh ký, Awagý tartoztatwa awagý mýndèn rëndnekwl.

Ez penýgh neha hýgh es feýer, hafonlo az Sawoho3, awagý  
az Arpa kafanak ký fachýart lewehèz. Neha penýgh Cýtrom  
zýnw, vagý halwaný, es Erès chýpkeodeo, annýra hogý ahol az  
teftèt megh erý, azt ký eßý, awagý megh Sebeofýtý es megh  
varafittýa. Ifmeth ez folýas neha ruth bwdès, Neha penýgh

(Okay) femmý zaga nýnchen. Oka penýgh ennek, ký ez megh

(Elfè) rothadot Nedueffegèt zeorzý vntalan, Neha az Madraban,

Neha az feo tagokban vagyon. Igèn heaban chýachognak azert  
azok, az kýk mýndènnnek azoknak az melýek az Madraban  
zarmaznak (mýnt az Madranak megh rekedefe) okat chýak az  
egý Madraban mongýak. Merth az melý azzonýallatoknak megh  
hwlt, megh rekedèt, vagý kemený dagadaffal el foglaltatot, az  
belfè rezèk, azoknak Nýerfefegèth, gono3 zýnth, es beor keozèt  
valo vízý betegfegèth hoztanak. Az megh rothadot Nedweffegh  
lok fele o3olwan, gýakorta az Madrabanis be zal, es

onneth kÿ folwan az Tefteoth megh tÿztÿttÿa, melÿ tÿztulas  
nemelÿeknek az vefek által, vagÿ az has által tÿrtenÿk megh  
leonnÿ. Ez nÿawalÿa fok azzonÿallatnak keozÿnfegÿs, de kÿwaltkeppen  
az olÿan azzonÿallatokon, kÿknek az vÿz betegfege  
mÿndÿen holnapban az Madraÿa által (mÿnth feolÿeb megh ÿrtam)  
lezÿen megh es tÿztul kÿ. Ez bantas penÿgh nem chÿak az Embÿrfege  
ÿutoth azzonÿallatokat, de az olÿan zÿzket is kÿknek  
orczaÿokath az haluanfagh megh zÿntelenitÿ, el foglalÿa, Mÿnth  
hogÿ ez Nÿaualÿawal lattatoth Egÿ Nÿolcz eztendeos Leanka,  
hogÿ fok ideigh bantatoth, Ez azert gÿakortab valo oka ennek  
(Mafodik oka) ez folÿafnak. Mafod oka (de ez fokkal rÿtkab az  
Elfÿnel) az Madrabol vagÿon, Az penÿgh vagÿ az hÿdeg  
mertkletlenfegh, vagÿ az erÿtlenfegh, melÿ vagÿon az gÿermÿk  
hordozafutl, Az Szÿwleftwl, az Tÿrÿdefutl kÿk kwlfÿ okbol leznek,  
Az ragafutl, Az varas Sebÿfwleftwl, melÿ az Twzefwleftwl vagÿ  
az genÿetfegÿs kelewentwl hagÿattatoth oth az Madraban. Ez  
okokkal azerth az Madra megh bantathwan, es az mÿwel nekÿ  
eelnÿ kellene, azt gonozul chÿnalwan, fok vndokfagoth zÿrÿz, kÿk  
ozthon kÿ ÿwnek. Az okok penÿgh igh eolmertetnek megh, merth  
ha az Madranak bantafatul vagion, kewefeb az folÿas, De ha az  
+349  
Belÿ rezekeknek es az egez tefunek bantafatul vagion, bÿfegÿfb az  
folÿas. Es az Melÿ rez megh vagÿon bantathwan, az megh is  
tecczÿk.

Tÿkmonnak heat teord ÿo lagÿan megh, vÿazzal (Oruofsagok)  
es Thÿmÿennel elegÿch eo3we, chÿnalÿ chapot ebbÿl told feol az  
tefteben.

Bor tÿrkeolth feoz megh vÿzben, Cÿewÿn ezzel ez  
vÿz3zel crÿftelÿÿzed az azzonÿallat zÿmerÿm tefteb.

Faÿ fokat agÿ eonnÿ, es az kÿ fachÿart leweth aggÿad ÿnnÿa,  
regÿ ver folÿaft is megh allat ez.

Galleft ket rezt, Squinantumot egÿ rezth, teorÿ megh es zÿtald  
megh, elegÿch borral eo3we, march ruhaczkakat bele, melÿeket  
zara3 megh az vtan, eggÿket ecczeor tÿd az zÿmerÿm tefteben oda  
be, egÿ ÿdeigh alÿon oth, az tÿbbÿt is az vthan eggÿenkent  
oda tegÿed.

Vad Bafalicomot teorÿ porra, azth aggÿad megh ÿnnÿa borban.

**Nemzê magnak akarath ellen el mêneseferêl.** (Gonorrhoea)

Az Azzonyállath Feýer genýetsegês folýafanak zýnthe maýd  
Sogorfaga az Nemzê Magwanak el mênese. Melý az Azzonyállatokat  
zýnthe vgý bantýa mýnth az Ferfýakath, fêth ýnkab az  
Azzonyállatokath, mýwelhogý ezêknek Nemzê magwok Nýerfeb es  
hýgab, es nem olýan igên alhat megh mýnth az Ferfýaknak. Folý  
penýgh ez mýndên kewanfagh nekwl, Nem vnofvntalan, fem  
mýndên napon mýnth az Madranak genýetsegês folýafa, hanem  
valamý kêzbe veteffel, Nem az Madranak wregebêl, de az Nemzê  
magnak tartoýbol az Madra Nýakaban, Es ez ýollehet feýer  
Sawos, de gono3 zagh es chýpkêdefnekwl vagyon, es mýndênêftwl  
fogwa is kewes. Ennek oka zýnthe azon mýnth az Ferfý (Oka)  
Nemzê Magwanak el mêneseenek. Az Madranak feýer  
genýetsegês folýafatul meeg ýobban ebbêl êfmerêd megh, hogý  
nem az Madrabol ýw ký ez, mýnth az Madranak folýafa, hanem  
az Nemzê magnak tartoýabol, Merth mýkor az termezeth zêrenth  
valo Hawý ver folýas raýta vagion is az Azzonyállaton, ez megh  
nem zwnýk, de a3zal eggýwth, azon kýwl is folý. Az Madra  
folýafa penýgh az hawý ver folýalban megh zwnýk, Smegh az  
vthan is neha egý ýdeigh.  
ezth azon orwoffagokkal kel orwoflaný mýnth az ferfý nemzê  
magnak el mêneseferêl oda fêl megh ýrtam.

+350

(Strangulatus Suffocatio) **Madranak megh fuladasarol.**  
Igên nehez nýawalýa az Madranak megh fuladafa. Ez nýawalýanak  
mýkor elêzeor kichýn es keonýw oka vagion, az Madrabol  
feol mênwen az para, es az bellê rezekeþ az gýomrot is  
bantwan, Nemýnemw ýmêlgefth ýndýth, kýth azert az okadas  
nem gýakorta kêweth, hanem vagion az Etelnek valamý vtalafa,  
hafnak neha korgafawal, neha annekwl. Mýkor penýgh az para az  
Inas erês hufra melý az Twdêt es zýweth az Maýtul es Leptwl  
ketfele valasztýa, es az Dereknak têb rezeýreis, fêl megýên, megh  
zorýtaffal valo laffu de gýakor lelékzet vetelt zêrêz az Melýeben,  
ký ha az Szýwet is el foglalýa, gýakorta valamý kênýw el  
aýulafth hoz; Innet ozton az Betegêth retteges es ketfegh foglalýa  
el, annýra valo, hogý azonnal megh halýon azth velý magafeleol,  
es femmý okon nem remenlý toab eletýth. Ez gono3 annal  
feolýeb az Torokban mênwen, vgý tecczýk mýnthaz az Torkot  
kêtellet zorýtana megh, es az lelegzeteoth megh fuladafnak

(Furor Vteri...) felelmewel gatolna megh. Mýkor ozton annal is feolýeb az agý veleoben fél megýen, megh ýndýttia azt az Nýawalýat, kýt az doctorok Madra bufulafanak zoktanak mondaný, chýachýogaffal, haraggal, es nýukhatatlanfaggal, awagý maffele bolondfagoknak nemeýt ýndittia, kýk rakwak leznek feleleommel, Ees rettegeffel. Neha Melý almat hoz, kýwel az azzonýallat le efwen, mýnt egý Guta wtéth vgý fekwzýk, mozgás es erzekénfeghnekwl, olý kewes leleogzet veteffel penýgh, az ký vgýan alýgh tecczýk megh, vagý ýnkab femmýnek tecczýk, ímýnth egý megh holt vgý fekwzýk, De mýndazonaltalis az pulfus Eer ýol es elegh vaftagon megh vagýon, Neha penýgh az is lassu hogý megh fem erzený.

(Ieleý) Ennek ez Nýawalýanak el ýwefenek kwlémb kwlémb réndý es formaý vadrnak, kýk kerwlében ýwnek el mýnth az korfag téres, Nemelýeknek gyakrabban, Nemelýeknek (mýkor annak oka el ozloth) rýtkabban. Az el ýwefnek vegeben ozthon, az Azzonýallatnak zémerém testebeol valamý Nedweffegh ýw ký, az Belék korognak es morognak, az Szémeý feol Nýttathnak, az pofaý megh véréffeodnek, az Ertelém, az Erzekénfegh, es az mozgás megh adatyk, es az egez Tefth eréffeodny kezd. Nagý gyakorta megh éfmertetéth ez, hogý olýankor az Feobeol az Nýakon ala, az lapoczkek kézze es az karokban, hýdegh zallot ala, ký erzekeonfegnek el tawozafath es mozgafnak nehez voltat zérzette, Ees Inaknak le zakadafanak valamý Spetieffet mutatta, ký azerth ífmeth nem fok wdére el ozlot es el multh.

+351

Oka ez fuladafnak ýwefenek az Madraban valo para (Oka)  
ký nem chýak az leleok lako es apro Ereken, de az reytek  
es lathatatlan lehéfekén is feol výtethwen, olý Mergés,  
artalmas, es vezédelmes, hogý valamely rezékre el eer, azoknak  
tehetsegéket es týztek zérenth valo munkayokath megh bantya es  
megh elézy. Ha az paranak termetéyt megh nezzwk, az Sok  
mergés okoktul, hýdegh ez es komor. Ennek twzhelye az Madra,  
kýben vagý az Hawý ver folýafnak vere, vagý az Be zorult Nemzé  
Magh, vagý valamý maffele Nedueffegh rothad megh, es lezén  
ilyen Mergés artalomma. Mýkeppen nylwan vagýon ez (Pelda)  
fokzor, hogý az korfagh térefnek betegfege, meeg az Nehezkes  
Azzonýallatokban is tamad az Madratul, kýbeol az Mergés  
Nedweffegh bwdés parath bocýath fél az Agý velére, Melý

korfagh terefnék ozton, vege lezén az gyermekek zwléshen. Igý kel az Madranak megh fuladafarol is hýnný es ertený. Ez Madranak fuladafat penygh, En alýgh hýhetém el (noha Sok fê Doctorok vgý ertnek feleole) hogý az Hawý ver folýafnak veretwl, vagý az Nemzê Magtul tamadna, Merth az olýan Azzonýallatokatis kýk ýol megh týztulnak, awagý ha Nehezkeofêk, awagý ha ferfýuwal keozeofwlnek is, gyakorta bantýa ez Betegfegh.

Lattýuk ezt is, hogý legýén Eotzaz Apaccza bator egý (Pelda)

Clafromban, kýk az ferfýuwal valo keozéfwlésh regén hattak el, Nem bantatnak Madra fuladaffal. Mýndén Nedueffegh penygh ký az Madraban ýlien modon rothadot megh, effele mergés parath bocýath feol az helnek termezetýtwl. Ees ahonnath Eleth tamad, vgýan onneth Merégnék nagy vezédelmes volta is tamad. Inneth lezén, hogý ýollehet az Ferfýaknak megh aal fokaýgh az Alfelnek vegfê hurkaýban valo Ereknék ver folýafa, awagý az Azzonýallattal valo kézéfwlés el hagýatýk, De azerth az Madra fuladafához hasonlo Nýawalýa nem bantýa êketh.

Ez Madratul valo fuladas mýkor nagy, kénnýen megh éfmertetýk, De mýkor kichýn, Nehezen, mýwelhogý nem kwlémbeoz olýankor az gyomor zaýanak faýafatul, Es az Melancholiatul.

Ha mýndazon altal az Hawý ver folýafanak megh (Hawý Ver allafatul vagýon ez Nýawalýa, az ver folýafth megh kel folýaftul)

ýndýtaný. Toabba orwoflas kézben kétný kel az Madraýat feolwl, Pwzéghtetný es okadtatný igén zwkzegés, de az vthan hogý az Madra fuladas ýmmar megh zwnth. Harmad nap el mulwa, az vekonýra es az agýekara képpeolt kel vetný, vagdalaffal.

Es heted nap mulwa igén ýo purgaciot adný Agaricombol chýnaltath. Es orwoffaggal mýngýaralth mýndén napon ilýennel tarchýad. Caftoreumot es Anifumot téry porra, abban egý +352

araný Nýomonýth Neha vekoný borban, Neha wrém výzben, Neha Mezes borban aggýad ýnnýa.

(Nemzê mag[tul]) Ha penygh az Nemzê magnak ben tartafatul vagio, az olýan Ferhéz mýnnýén vagý Eozwegý vagý Apaccza. Ebbeol neha az Madranak zaýaban nagy faýdalom efýk, ký mýa megh is Sebeofeodýk ha gond vifeles nem lezén hamarfaggal reaýa. Ez ilýen Sawanýut pék mýnthá Eczetés výzzel volna tele az Szaýa. Az Szaray hýdegeok, Az Feýe es Nýelwe pèzeogh mýnt ha valamý hangýak volnanak benne, Az zawa is laffu es

vgÿan Nema zabafu.

(Tanufagh) Legh elêzêr azerth mÿngÿarafth, mÿkor ez nyawalia valamelÿ azzonÿallatra el ÿw, gÿapottath kel martanÿ Maÿoran olayban, vagÿ akar mÿnemw ÿo zagu Maffele Olayban, es az Azzonÿallatnak zêmerê m testeben zÿnthe fêl kel tolnÿ az Madraÿa zaÿaigh, az Chÿapnak akkora hozzunak kel leonnÿ. Az orra ala penÿgh valamÿ gonoz zagu allatoth kel gÿwtanÿ, galbanumot, vagÿ Alfa fetidat, es az mÿnth megh ÿrok pwzêgeft kel es okadaft ÿnditanÿ. Ha penÿgh egÿeb nÿnchen, az orra ala gÿwÿch Saru Talpath, Tallat, Haÿat, kechkezarwat, vagÿ valamÿ affele bwdê s allatoth. De ha ezêk nem haznalnanak, poztoth kel kenkeoben martanÿ, azth kel megh gÿutanÿ, es az orra ala tartanÿ. Ennek penÿgh ilÿen oka vagÿon mÿert kelÿên chÿelekeodnÿ. Merth az Madra termezeth zêrenth ÿo zagoth igên zereth, gonoz zagoth penÿgh igên gÿwleol, Hogÿ azert alol az ÿo zagu olayth feol toltad az zêmerê m testben, az Madra eorê mefth le zal az ÿo zagra, Es hogÿ az gonoz zaggal onneth feolwl fwfteoleod kÿth ÿgên gÿwleol, annal ÿnkab ala zal es vgÿ helyere aal az mÿnth kel. Merth hogÿ megh erczed, az Madra az fuladafban, megh terwl vgÿ mÿnth es oda feol vonodÿk.

(Mÿhêz tarcha magath) Effele azzonÿallat ÿo reggel mÿndên napon ÿarion ÿdefstowa, zekerên ÿarÿon, vagÿ Haÿon ÿdefstowa, fê n valo zollas, es Enekles, weoltes haznos ez ilÿennek. Egÿeb fele feordeoben rÿtkan feorêggÿek, hanem ha termezet zêrenth valo hew vÿzben mÿnth az varadj Banÿa, kÿ vgÿan haznos is.

(Eledele) Etellel ÿtallal igên keweffel elegeoggÿek megh, es zaraÿto eledelêkkel elÿên.

(Oruofsagok) Mÿkor vÿonnan kezdetÿk ez Nyawalÿa, ÿo parlanÿ ÿgên ÿo fwekkel, Feÿer wrêmmel, Fekete gÿoparral, Bakfwel, Szeêkfwel, Feÿer wrêmmel, Chÿomborral, Len maggal, es têb effelekkel. Ez fweknek akar melÿketh, Sakchÿoban chÿÿnalÿad melegên, es az hafnak legh alfo rezere es az Agÿekra chÿÿnald.

+353

Nÿulnak Szÿweth azald megh es têrd megh, ad megh borban ÿnnÿa.

Vêrê s kapozta magot keth rezth, konkolth egÿ rezth têrÿ porra, agÿ effelet borban ÿnnÿa.

Roka monÿath feoz megh igên o fa olayban, gÿapotbol chÿÿnalÿ chÿÿapot, march ebben, es told feol az zêmerê m testeben.



Bafa rofanak magwat tÿzÿn eo<sup>o</sup>th zÿmÿt tÿrÿ megh, Mezes  
vÿzben ad megh ÿnnÿa, hamar haznal.  
Lewefticomnak gÿÿekereth tÿrd eo<sup>o</sup>zwe Dÿzno haÿal, kÿfd az  
keoldÿkere.  
Chÿmazokat teorÿ megh keweffe, kend azt az orra lÿkaÿban.  
Kenkÿwet elegÿch eo<sup>o</sup>zwe Eczettel, march bele az vÿodat,  
kend a<sup>o</sup>z<sup>o</sup>zal beleol az Orra lÿkat.  
Tÿlch meleg<sup>h</sup> eczetÿth az orra lÿkaban, es az v<sup>o</sup>tan vÿrÿs  
hagÿmat, Feÿer hunÿort, vagÿ Caftoreomath megh tÿrwe tegÿ  
az orra lÿkaban.  
Fenÿw magot tÿrÿ megh, ad megh borban ÿnnÿa.  
Az A<sup>o</sup>z<sup>o</sup>nyÿallat maga vÿzeletÿth, fagÿalfanak olaÿawal  
elegÿch eo<sup>o</sup>zwe, forrald eo<sup>o</sup>zwe tw<sup>o</sup>znel. Es chÿewÿn teolch az  
zÿmerÿm teftben feol.  
Muftart tÿrÿ megh, kend megh az orra lÿkaÿt vele,  
es v<sup>o</sup>thÿ fwnek vÿzet aggÿad ÿnnÿa.  
Rutath tÿrÿ megh, elegÿch eo<sup>o</sup>zwe Me<sup>o</sup>z<sup>o</sup>zel, kend az zÿmerÿm  
teftre es az Szek lÿkara.  
Vi<sup>o</sup>zÿ v<sup>o</sup>thÿ fwnek gÿÿekeret tÿrd porra, Borban a<sup>o</sup>z<sup>o</sup>th aggÿad  
ÿnnÿa.  
Bakfwnek leweleth tÿrd megh, Mezes vÿzben agÿ egÿ Nehezekeoth  
megh ÿnnÿa.  
Neha megh tÿrtenÿk e<sup>o</sup>z, hogÿ az parak bele mÿnnek (Tanufagh)  
az Hoÿagbanis es az faÿdalmat megh ÿregbÿtÿk, e<sup>o</sup>z ilÿennek  
az Szaraÿ pofognak mÿnth ha hangÿak volnanak benne, az  
vÿzeletÿ is megh zorul. Ez<sup>o</sup>th azerth ÿmÿgh orwofolÿad megh.  
Rutath elegÿch eo<sup>o</sup>zwe zep tÿzta Me<sup>o</sup>z<sup>o</sup>zel, az kÿnek Tw<sup>o</sup>znel  
el hantad az taÿtekath, el oda feol a<sup>o</sup>z<sup>o</sup>zal kennÿed az Madranak  
Szaÿath.  
Lenchÿet tÿlch bele Borban, az v<sup>o</sup>than tÿrd ÿzwe ÿol az  
Borral mÿkor ÿm<sup>o</sup>mar megh a<sup>o</sup>z<sup>o</sup>th, gÿapottal ÿtafd feol az  
lenchÿes Borth, es melegÿn teod oda fÿl az zÿmerÿm Teftben,  
Chÿoda fÿ orwoffagh e<sup>o</sup>z.  
Megh tepÿth Ih gÿapÿat awagÿ gÿapottat, kewerÿ olwaztoth  
Fenÿw vÿa<sup>o</sup>zban melegÿn, tÿd a<sup>o</sup>z<sup>o</sup>th feol az zÿmerÿm teftben.  
+354  
(Defcenfus Prolapfus) **Madranak le zallafarol, es le efeferÿl is.**  
Az Madranak fÿl Meonefe, le zallafa, le efefe, es ÿzwe  
vonodafa, az A<sup>o</sup>z<sup>o</sup>nyÿallatokat gÿakorta faraztÿak.

Iollet Galenufnak ertelme z<sup>o</sup>rent azt kellene h<sup>o</sup>nnwnk hog<sup>o</sup>  
az Madra ig<sup>e</sup>n keweffe awag<sup>o</sup> eg<sup>o</sup>ch<sup>o</sup>pnere fem m<sup>e</sup>nne k<sup>o</sup>  
hel<sup>o</sup>eb<sup>e</sup>l. De az Beteg<sup>o</sup>s Azzon<sup>o</sup>yallatoknak latogatafokbol, ez  
vg<sup>o</sup>yan tapogataffal b<sup>o</sup>zon<sup>o</sup>yttatoth megh, hog<sup>o</sup> az Madra vg<sup>o</sup>  
y<sup>o</sup>wth feol az gy<sup>o</sup>omorra m<sup>o</sup>ynth Eg<sup>o</sup> gol<sup>o</sup>yobis, es megh zor<sup>o</sup>ytotta  
az Madrat. Es y<sup>o</sup>nneth kezzel ny<sup>o</sup>matoth ala, es nag<sup>o</sup>y Ny<sup>o</sup>lwan  
hel<sup>o</sup>ere kezeor<sup>o</sup>ytteteoth meonn<sup>o</sup>y. Ez ne t<sup>o</sup>ffek pen<sup>o</sup>ygh lehetetlenek  
m<sup>o</sup>ynth z<sup>o</sup>ynthe az Madranak le efefe, az Mel<sup>o</sup>yben tel<sup>o</sup>yeffeggel  
m<sup>o</sup>ynd<sup>o</sup>en<sup>o</sup>ftwl fogwa le ef<sup>o</sup>yk. Az Feol m<sup>e</sup>nesben nem azon y<sup>o</sup>eleok  
vadnak m<sup>o</sup>ynth az Megh fuladafaban, ch<sup>o</sup>yak hog<sup>o</sup> fa<sup>o</sup>y az azzon<sup>o</sup>yallatnak  
az lepe es Ma<sup>o</sup>ya feoleoth valo hufa<sup>o</sup>y az oldal ch<sup>o</sup>yontok  
alath, es Nehezen leh, es vg<sup>o</sup>ym<sup>o</sup>nt valam<sup>o</sup>y el a<sup>o</sup>yulaffal, de az  
vag<sup>o</sup>yon feleleom es Bolondokodafnekwl, Nem vg<sup>o</sup>y m<sup>o</sup>ynth az megh  
fuladafaban az Madranak.

(Le fzallas) Az Madranak ala awag<sup>o</sup> le zallafanak Neweztet<sup>o</sup>yk  
m<sup>o</sup>yk<sup>o</sup>r az Madra az alfo rezeke ala forogh. Ezth az Baba ezeben  
(lele<sup>o</sup>y) vez<sup>o</sup>y hog<sup>o</sup> az z<sup>o</sup>mer<sup>o</sup>m testben ala zallot. Az k<sup>o</sup>y pen<sup>o</sup>ygh  
ezzel bantat<sup>o</sup>yk, ha ig<sup>o</sup>yen<sup>o</sup>ffen f<sup>o</sup>en aal, ig<sup>o</sup>n Nehez terhet er<sup>o</sup>z  
fwggen<sup>o</sup>y az z<sup>o</sup>mer<sup>o</sup>m testere. Ha pen<sup>o</sup>ygh wl vag<sup>o</sup>y hanyatta  
fekwz<sup>o</sup>yk, vag<sup>o</sup>y hafat k<sup>o</sup>enn<sup>o</sup>yebbit<sup>o</sup>y. Az veg<sup>o</sup>le nag<sup>o</sup>y hurka vg<sup>o</sup>ym<sup>o</sup>nt  
valam<sup>o</sup>y nag<sup>o</sup>y ter<sup>o</sup>hel ny<sup>o</sup>matat<sup>o</sup>yk. Ha haffal fekwz<sup>o</sup>yk ala, v<sup>o</sup>z<sup>o</sup>eletnek  
nehez voltha lez<sup>o</sup>en, Es az ferfiwal valo k<sup>o</sup>ez<sup>o</sup>efwlestwl ig<sup>o</sup>n fe<sup>o</sup>l.

(Le efes) Az ala Efes, az le zallafnal nehezeb, merth az Madra  
megh fordulwan y<sup>o</sup>de k<sup>o</sup>y ef<sup>o</sup>yk, es az e feneke k<sup>o</sup>y teccz<sup>o</sup>yk, es  
kezzel vg<sup>o</sup>yan megh tapogathat<sup>o</sup>y, Ees akkoru m<sup>o</sup>ynth Eg<sup>o</sup> Lud  
mon<sup>o</sup>y. Lez<sup>o</sup>en az<sup>o</sup>erth az le Efes az zwlefnek nag<sup>o</sup>y  
ig<sup>o</sup>yek<sup>o</sup>ezet<sup>o</sup>ytl, m<sup>o</sup>yk<sup>o</sup>r az Azzon<sup>o</sup>yallath nehezen Szwl, es az  
gy<sup>o</sup>erm<sup>o</sup>ek maffanak k<sup>o</sup>y vonafa koran megh ford<sup>o</sup>ytwan magath,  
nag<sup>o</sup>y rohanaffal le ef<sup>o</sup>yk. Neha pen<sup>o</sup>ygh az tudatlan Babanak is  
vakmer<sup>o</sup>sege, az Madrat m<sup>o</sup>ynd gy<sup>o</sup>erm<sup>o</sup>ek<sup>o</sup>estwl, awag<sup>o</sup> az gy<sup>o</sup>erm<sup>o</sup>ek  
tartoval e<sup>o</sup>zwe el forditt<sup>o</sup>ya es ala vonza. Neha megh lez<sup>o</sup>en  
holt gy<sup>o</sup>erm<sup>o</sup>ek bwles m<sup>o</sup>ya is. Az k<sup>o</sup>yknek az<sup>o</sup>erth Madrayoknak  
fwggeoy az m<sup>o</sup>yn fwgnek megh lag<sup>o</sup>ynak, ez<sup>o</sup>eknek Madrayok  
valam<sup>o</sup>yk<sup>o</sup>r kez<sup>o</sup>er<sup>o</sup>yttet<sup>o</sup>yk, vag<sup>o</sup>y Feol, vag<sup>o</sup>y ala, vag<sup>o</sup>y akar mel<sup>o</sup>yk  
odalra el ha<sup>o</sup>ol. Kez<sup>o</sup>er<sup>o</sup>yttet<sup>o</sup>yk pen<sup>o</sup>ygh magaban lew<sup>o</sup> termez<sup>o</sup>etk<sup>o</sup>yl  
valo dologerth, awag<sup>o</sup> kw<sup>o</sup>le<sup>o</sup> dolgokkal valo megh bantafaerth,  
k<sup>o</sup>y meg<sup>o</sup>yen azert az w hel<sup>o</sup>yebeol Neha maffele budofuan

+355

hog<sup>o</sup> az m<sup>o</sup>y nek<sup>o</sup>y artalmas es ellenfeg<sup>o</sup>s, az el<sup>o</sup>t el fuffon, es

az mý kedwes azt keoweffe. Hogý ez igh legýĕn, Az Embĕrý allatban valo Erzekĕnfegh ezeben vĕtte ezth, kýert Cýodalhato Galeanus hogý Plato felĕl ýteletĕth teoth, es azt mondotta hogý az Madra egýchĕpne fem mozogh, awagý chak kichýnne mozogh, az is penýgh lezĕn az mozgas Nem magatul az Madratul, hanem chýak az kĕtelektwl az Melýeken fwgh, es kýkhĕz hozza vagyon ragadwa, mýkoron azok az Telefegtwl ĕzwe vonodnak es rĕwýdebbe leznek. Iollehet hogý az Madra zabad akarattýabol mozogh es budofýk, nem kel azert ebbĕl eoteth Elĕ allatnak ýtelný vgýmýnth, merth az gýomor is ký az is termezet zĕrenth valo rez, vgýan akaratknekwl [!] is megh mozdul, mýkor olý idegĕn dologgal kýt eo Nem zereth kezĕrýttetýk, es azth nagý rohanaffal el ký okaggýa. Awagý mýkor nagý ehĕzes mýa megh wreffĕdýk, es az gýĕnyĕrwfegĕs etelnek ĕrwlwen eleýben fyeth, es mýkor meegh Embĕr Szayaban ýol megh fýnchen ragwa, el ragaggýa, es az el ragattath nagý kewanfaggal olý erĕffen megh tartýa hogý vgian hozzaýa zorýttia, es magat mýndĕn feleol eozwe vonwan, annak megh tartafara igýekeozýk. Ezĕk azerth ha lathato dolgok az gýomorban, kýnel ennelis az Szýwben nagýob lathato dolgok vadnak. Az Madraban mýerth nem lehetne megh, ha tuggýuk ýol azth, hogý az mýkor elĕzĕr fogad az Madra, az Nemzĕ magoth hozza vonnýa, es az formaltatoth gýermĕkeoth kýlencz holnapigh megh tartýa. Es mýkor ýmmar az gýermĕk vgý mýnth megh Erýk (mýntha ĕfmerettel volna feol ekĕfýttetwen) az gýermĕkeoth magabol ký aggýa es ký rekeztý.

Mýkor ez Nýawalýa výonnan vagyon, azon kel (Tanufagh)  
 lĕnný hogý mýngýarafth helyere teteffek az Madra, merth akkor ýdeýen es ĕrĕmefth megh marad az eo helyĕn, ýeleofben ifýu Azzonýallatnak, De ha eltes azzonýallatnak zýnthel helyere tetetýk is, akar Mý kichýn okerth ífmeth le zal.

Mýkor azerth az Madra le zal de ký nem tecczýk (Oruofsagok)  
 Apiomoth, Bakzarwo fweth, rutath, fĕz megh borban ad megh ýnnýa az azzonýallatnak.

Agaricomot, Affaltomoth, vthý fwnek magwat, Bors fw magoth, tĕrý megh es borban ad megh ýnnýa, awagý feozd megh Mezben, es ad megh ĕnný.

Gýapýat vagý gýapottath march fa olayal ĕzwe elegýteoth

Borban, es teod az keldékere melegén.

Zabot hüntéges megh, az vthan egy kewes wdeo mulwan téd  
Sakcyoban, melegyed megh azth, es téd az agyekara.

+356

Ezben ez Nyawalýaban myndén ýo zagu allatot  
(Tanufagh) zagoltas, es vgýan az orra lýkaýban tegyed, pefmath,  
Ambrath, Spicanardot, Stýraxoth, es effele ýo zagu allatokath.  
Alol penygh az zémerém Tefthe feleol, myndén Bwdés allatokkal  
fwftélyed, merth effele gonoz zagnak myatta az Madra  
éremelth fél megýen helyere.

Maftixot, Ladanumot, ana drachma iij, Galbanomot, uncia s. gumýth,  
Stýraxot, ana drachma ij. téd megh ezéketh mofarban melegyteoth  
mofar téréwel, kend rea kerekdyd vekoný ýrhara, téd az keoldékere,  
tarchya oth. Ez bizonyos es igén megh probaltatoth  
orwoffagh.

Ha penygh az Madra le zal, de ky nem ýw az zwles vthan  
mýngýarafth, Elézér az megh melegyttetét zabot az Sakchýoban  
téd az agyekra es azzal parolyad. Az vthan, Iegénye fanak  
Terpentinaýat Borýu zara chýontýanak kýth azonnal éltenek  
megh az veleoyet eozwe olwaztwa es megh zwrwe, Opiomot,  
rofath Téréth Saffranth, myndénykbél vegy kewefet kewefet.  
Gýapotbol chýnalý chýapot, ýtafd feol, told fél az zémerém  
Tefteben.

Ha penygh nem zwles mya vagion, de valamý maas okerth.  
Spongiat march Eczetben, téd rea es mýngýarafth hatra nyomya  
es hatra zorýttya.

Chýalannak lewelet Nyerfen teord megh, flaftrum moggýara  
teod rea, ky nem haggya ýwný.

Szarwafnak zyweben mely chýontoth talalný, téd porra  
azth, es ebbeol vegy drachma j. Laurus fa leweleth drachma j. Myrrhat, scrupulus j.  
téd porra ezéketh, ad borban megh ýnnya. Az Madrat hatra  
vizý helyere.

Puzpangnak agaywal lewelewl fwftéolýed alol igén haznal.  
Feýer wrémnek ky fachýart leweth Ammoniacummal  
elegich ézwe, es Talzallal kend az hafara. Az vthan, vegy  
Castoreumot, rutath, Fekete wrémth, feozd megh borban hogý  
ket reze el apaggýon, zwrđ megh es ad megh ýnnya.

Buzath féz megh vyzben, teod Sakcyoban melegén, téd az  
hafara es keoldékere, parolyad vele. Az vtan hýnch megh az

ký ýwth Madrat, palmafa gywmélche magwanak porawal kýt  
igén lagyan megh tértel annak elétte ees eléžer megh egettel,  
awagy Mumyanak az porawal. Awagy Azzu fygewel keofd be.  
Chynaly ferdét neký, Galleft ves az vyzben, Rofath, pomagranat  
fa heath, Makkoth, Sumaxoth, Myrtillufth, es Beka lenchyeth, az  
ferde anny legyen hogy az keoldeken feolwl eryen, Awagy  
feoreozd megh chyak melegh vyzben, es azokal az zerzamokkal  
+357

chýewen fwfteld megh alol. Ees valamenyzer ky tolya magath az  
Madra, annyzor megh hyncyed az felwl megh yrth porokkal, de  
az Buzawal myndenkoron eleozér megh parolyad, Es hanyatta  
fekwgyek myndenkoron az Azzonyallath.

Egy keweth as ky az feoldbeol melyet az Napnak fene nem  
erth, twzefych megh erffen, az vthan ted egy defaban, helyhertzefd  
rea az azzonyallatoth, eteozd eczettel az keweth, igh  
parold yol megh. Az vthan fekwfd az agyra hanyatta, az  
Madrayat chynaltafd helyere az my annak az moggya. Ezth  
haromzor is megh chýelekeoggyed egy mas vthan.

Zarwafnak zara chýontya veleýebel, vy Lud hayat, veres  
vyazth, vayath, ana uncia j, Az vtan Bakzarwo fweth es len magoth  
feoz megh iol vyzben laffu twznel, zwrđ megh azth, az feolwl  
megh yrt zerzamokath ted ehéz, ifmet vonnan fezd  
eozwe egy keweffe, chynalj cyapot gyapotbol, ytafd feol ez  
zerzamoth vele, ted az zemerem tefteben, ala Nem zal az Madra,  
sem megh nem kemenyeodyk.

Az Remefnek ky efeferel valamý orwoffagokat yrtam oda fel,  
ez nyawalaban is hazonnal elhecz azokkal.

Ha teortennek hogy az azzonyallatnak Szeky ees (Tanufagh)  
vyzelety megh allana, es mywel hogy az Madra az Nagy vegfe  
hurka es az hoyagh keozet vagyon helyhertzetwe es az megh  
zorulas mya helyere nem mehetne, megh kel mynd az Szeket  
smynd az vyzeleteth yndytany.

Az Betegét annak vthanna hanyatta kel az agyon fekwtny,  
vgy hogy az fara feolyeb alyon az derekanal. Az Terdeyt penygh  
feol vonnya, es az labayth ketfele terycche. Az le elet Madrat,  
Melegh olaýal vagy Melegh vayal kennyed, awagy feyer Malwanak  
megh feoth lewewel melegyched es parolyad. Len magot feoz  
megh vyzben ezzelis igen yo parlaný.

Ezeknek vthanna chynaly gyapyubol egy Laptath, kyt tyzta

vekonÿ gÿoleÿal feolwl burÿch megh. De igÿen megh aranÿo33ad,  
az laptath zÿnthe akkoru, temerdÿkÿen erÿkÿÿggÿel chÿnalnÿ, az  
mÿnt az azzonÿallatnak Madraÿanak alfo allapattÿya vagÿon,  
hogÿ az Lapta oda bele ÿlÿek. Annak vtanna kÿkennek tÿrd kÿ  
az leweth, elegÿch eo3we borral, es abban aztafd ÿol megh az  
laptath. Es 3ep laffan nÿomd es 3orÿcd feol az Madrat az laptawal  
hogÿ helÿere mÿnnÿÿen. Vÿ3zes borban march Spongiat,  
fachÿard kÿ, es kÿwÿel o3ton teod az 3ÿmerÿm teftere azth. Az  
+358

azzonÿallat penÿgh veztegh fekwgÿek, az labaÿt akkor ÿol ÿ3we  
3orÿtwa tarchÿa, Smegh ha az laba feÿetwl fogwa az Terdeÿgh  
ruhawal mÿnd tekerÿk is eo3we az labaÿth, fokkal ÿob.

(Madra ha Ha penÿgh megh dagadot volna az Madra, az  
megh daga[d]) fok wdÿetwl fogwa valo le 3allas mÿa, kÿtwl  
helÿere nem nÿomhatnak. Ceclat fÿ3 megh vÿ3ben, az3al mofogaffad  
melegÿen, az vthan eos Ec3eteoth rea az Madrara, es  
tÿrÿth Sowel hÿnch be feolwl, Smÿkor az dagadafa megh efÿk,  
nÿomd helÿere az vthan az mÿnth megh ÿrtuk.

Ezÿeknek vtanna az kÿldÿkere es az vekonÿra vettes kÿppÿlÿÿeket  
fok langakkal, de megh ne vagdalÿak az kÿppÿlÿ helyet  
es vert kÿ Ne vÿgÿyenek, Az orra ala 3wntelen ÿo 3agu allatokat kel  
tartanÿ. Harmadnap el mulwa az Lapta meeg otben az Madra  
Nÿakaban lewen, Sawanÿu vÿrÿs borban az kÿ keweffe meleg  
wlÿÿen, awagÿ az Melÿ vÿ3ben chÿpket feoztel megh. Ezÿek megh  
lewen, ifmet fekwfd hanÿatta az agÿon vgÿ hogÿ az fara fÿlÿeb  
alÿon az derekanal, es az gÿapÿu Laptath kÿ vewen az 3ÿmerÿm  
teftebeol, megh maaft chÿnalÿ zÿnthen az elebbÿ mod3ÿrenth oda.  
Lagÿ flaftromoth is Beka lenchÿebeol awagÿ Fÿgebeol chÿnalhac3  
az hafara fÿlwl Chÿnalhac3 kemenÿ flaftromot is ÿrhara, Maftixbol,  
Aloes fajabol, Thÿmÿyenbeol, Ladanumbol, zerechÿÿen dÿobol,  
gummibol, es kos tÿwÿfibeol. Es valamÿgh zÿnthe megh giogÿul  
az azzonÿallat, es az Madra helÿen marad, mÿndÿen harmadnapon  
ilÿen moddal kel chÿelekeodnÿ, az Laptath valto3tatnÿ kel, es az  
flaftromoth vÿtanÿ. Valamÿgh penÿgh az azzonÿallat megh gÿogÿul,  
(Eledele) Mozgafth es pw3ÿge3th el tawo3taffon. Olÿ etellel  
elÿÿen kÿ az hafat lagÿan tarchÿa, hogÿ az Nehez Szek letel mÿa,  
az Madra helÿebeol le ne effek. Feoleotte fokat fem ÿo eonnÿ  
awagÿ ÿnnÿa.

Vege3etre ha az gondvÿfeletlenfe3h mÿa, mÿwel

hogy fok wdétwl fogwa allot az Madra le efesben, es valamý reze el rothadot volna, es az vÿzeletnek el mènefe mÿath vgÿan megh febeofeodeot volna, az mÿ nem ÿo az Madraban, mefd el onneth, awagy fwfd el mÿndèn felelém nekwl, merth az igèn nÿlwan megh leoth dologh, hogÿ egÿ Azzonÿallatnak az Madraÿa mÿndènèftwl el roffadot volth, kÿt onnet kÿ vèttek, es az Azzonÿallat megh eelt.

(Tanitas) Az mÿnth oda feolÿeb megh ÿrtam, hogÿ kèwet hewÿch megh, melÿet az Napnak fene foha nem eérth, es azt eczettel ètteozzed es vgÿ parolÿad az Madrath, annak vgÿ kel leonnÿ, hogÿ az para ÿol el be haffon es mènnyèn az Azzonÿallat +359

zèmerèm testeben. Az parlas vthan hogÿ az azzonÿallat le fekwzÿk, mÿngÿaralth ezt chÿelekeoggÿed.

Rutanak leweth fachÿard kÿ, az gÿapÿubol chÿnalt lapta zabafu kerèth march abban, told fel az zèmerèm testeben. De mÿndenkoron affele kerèkre erès fonal zalat chÿnalÿ es kès, hogÿ azon kÿ vonhaffad.

Ezèk vthan, Dÿno kenÿeret es rutath tÿrÿ èzwe, regÿ fa olayban feozd erèffen hogÿ harmadreze el apaggÿon, vèd kÿ es fachÿard olÿ erèffen megh hogÿ mÿndèn allattÿa kÿ fachÿaroggÿek, Ifmeth téd edenben, tegÿ egÿ kewes vÿazt hozzaÿa, melegich megh az twznel es olwazd eo3we, Ezzel ez kenèwel kennÿed az veseketh, annak vthanna keofd altal meleg h ruhawal, Az azzonÿallat penÿgh mÿndenkoron hanÿatta fekwgÿek, Ezth penÿgh mÿndèn harmad napon kel chÿelekeodnÿ, Smÿkor haromzor megh chÿelekèdendèd, lehetetlen hogÿ megh ne gÿogÿulÿon. Megh zabadul bÿzonnÿal higgÿed ha Harmÿnc3 eztendès volna is ez betegsegh. Etele mÿndenkoron affele legÿèn az kÿ melegÿth. Galamb, Tÿk, gÿakorta elÿen fw zerzammal feozèt ètkekkel. Igèn ÿo borth igÿek penÿgh reaÿa.

**Madranak èzue vonodafarol.** (Conuulfio)

Madranak èzwe vonodafa az, mÿkor az Madra valamelyk chÿomban eo3we fugorodÿk, Akkor es nagÿ gÿakorta az Cÿomb kèzÿnek es az Chÿpèknek fèleotte nagÿ faÿdalma vagÿon, kÿ ha kegÿeotlenkeodnÿ kezd, az ozton Madranak Bufult haragÿanak neweztetÿk az Doctoroktul, Ebben mÿnd egezlen az Lab, de kÿwaltkeppen az Cÿomb megh lankad es megh hÿdegèdÿk.

Effele kwleomb kwleomb fele yndulaty es budofafy az Madranak azokon tertenyk megh, kyknek az Madrayok az myn fwgh megh lagyulnak smegh Nyulnak, Az penygh az Nehezkeoffegben valo teryh hordozastul, vagy Efestwl, vagy tereftwl, vagy Nedweffegnek fokafaganak oda etteftwl, leznek.

+360

(Sterilitas) **Az Meddwfegrél.**

Az Meddwfegh mynth egyeb nyawaljak is, Neha az Madranak es az zemerem testnek, Neha penygh az bellé tagoknak

(Okay) vetketwl lezen, mynd az ferfyaknak mynd az azzonjallatoknak.

Meddwk es nem zaporodok az gyermekeok es az Ven

(Mytwl meddwk) Embeorek, merth azoknak Nemze magwok, vekoný,

(az Ferfyak) vyzes, es eretelen, Azok is Meddwk vgyan az

Erth embérfegben is, az kyk Erés awagy fok jdeigh valo betegfeggel

megh bantatnak. Mely betegfegh vagy az Nedweffegéket,

vagy az Feo leleokzetéketh megh bantya. Ide valok

azok is, kyknek fé rezékben, gyomrokban, Mayokban, Lepékben,

Twdeyekben, veték vagyon, tudny illyk, Mertekletlenfegh, oly

kemeny dagadas mynth az ké, Megh rekedes, Sar vyz el folyas

vyz korfagh, Azzu Betegfegh, Testnek el fonnyadafa. hydegh

leles, vagy valamý regy megh vezéth Nedweffegbeol leoth nyawalja.

Merth az mely Ferfyak ennek valamelyktwl bantatnak

megh, vagy hogý Nemzefre valo magwok nem lezen, vagy hogý

ha lezen is de heaban valo, nem zaporodo lezen. Az Azzonjallatok

(Myert meddwk kézzwl penygh, ha kyk ennek valamelykkel

az azzonjallatok) megh bantathnak, awagy hogý az ferfynak

Nemze magwa az Madraban be nem vetetyk, awagy ha be

vetetyk is, de az azzonjallat magwatul el hagyattatyk. Ees

azonnal ky esyk, awagy ha megh tartatyk is, de az fé rezeknek

vetkeytwl megh rontatwan semmýe lezen, vagy myndyaraft vagy

valamý wdewel annak vtanna. Ez okokbol penygh, nem chyak

az Meddwfegh, de wzégh, es nem ygaz formara valo gyermeék,

vanýcha gyermeék, vagy penygh gyermeék veztes lezen, fokkal

gyakortab penygh, hogýnem mynth az Madranak tulaýdon vetkebel.

Immar az Szemerem Testben valo vetkek kyk az Meddwfegéth

hozzak, az ferfyakban ezék. Az Szemerem testnek ynaýnak

le zakadafa, kyt Magyarul guta wtefnak is hýnak, Nemze magnak

akarath ellen valo el folyafa, Nemze magh tartoýanak

megh rekedese, megh zorulafa, es megh teorefe, Az Szemerem



tefnek Es monyoknak vekonfaga es kichyn voltha. Az Azzonyallatokban  
 penygh vgyan azon modon mynth az Ferfyaknak, az  
 Monyokban es Nemze magnak tartoiban valo vetkek. Az Madra  
 zayanak awagy Nyakanak is felletteb valo zeleooffege,  
 +361  
 tagaffaga, vagy zoroffaga. Megh rekedefe, Felre menefe. El fordulafa,  
 es ebbel tamadot Hawy ver folyafnak megh allafa, kyk  
 ezek mynd lathatok. Ezek mellet az Madranak Nagy mertekletlenfege  
 akkor, mykor az ferfy Nemze magwat be kellene venny,  
 Merth az Azzonyallatnak zemerem teshte legh melegb akkor,  
 mykoron (mynth az Iffyu azzonyoknak) az Nemze tesht vyzketh  
 es chyklandyk az Ferfywal valo keozeofwlefre, es az Hawy ver  
 folyas mertekleteoffen es munkawal megyen, es az w hewfegewel  
 az zemerem Teshteth megh febfity. Legh hydegb penygh akkor az  
 Azzonyallat zemerem teshte, mykor az Ferfywal valo kezefwlefre  
 refth, Az Hawy ver folyafok megh rekednek, vagy chak igen  
 laffan folnak, es akkor az vekonyoknak, az Agyeknak es az labaknak  
 erzekenfegenek megh lankadafa vagyon. Nedwelb akkor az  
 azzonyallat zemerem teshte, mykor vekony, vyzes, es befeges  
 Hawy ver foliafa megyen, az mykor az Feyer genyetfeges folyas  
 vagon, vekonyok es Agyeknak fayafa vagyon. Megh bantya ez  
 is az fogontatafth, mykor az ygen kwer chyepesz hay megh  
 zoryttia is az Madrath, kytwl az Madra megh fualkodyk. Valamely  
 azzonyallat azerth megh eerth ydeyeben ez vetkekkel nem  
 bantatyk, Es yol allo yol formalt Teshtel taggal vagon, Nem Alfbu,  
 sem kwer, Szelés chypew es teryedet hafu, zaporodo Azzonyallat  
 ez ylyen. Hippocrates ilyen probayt irya ennek: Ha (Probak)  
 az azzonyallatoth be takarod es alol fwfteleod, es az fwfnek  
 zaga az teshte altal az Szayara es orrara fel hat, zaporodo ez.  
 Ha penygh az Szagh oda nem eer hanem vtaban el  
 aluzyk, Meddw ez. Ha az foghagymath megh tyztytwan, chyapoth  
 chynalz beleole, smykor az azzonyallat aluzyk, azt feol tolyod az  
 zemerem teshteben, es annak yzy awagy zaga az Szayaigh feol  
 hat, zaporodo ez. De ha nem hath feol, Meddw.  
 Keth feold fazekat keres, yegyeozd myndeonyketh megh  
 hogy megh eolmeryed, ves mynd az ketteoben Arpath, eggykben  
 vyzelyek az Ferfy, Mafykban az Azzonyallat, tyzen ketteod  
 napyg hary hydeg helyen. Az Meddwfegnek az lezen oka az  
 kynek arpaya megh nem cyrazyk.

Arpat aztas megh az Ferfiunak, az azzonállatnak is vőzeletyben,  
temeřd feoldben ket fele eoketh, ha melyk arpaĳa  
Tőzted napra kő ųw az feoldbeol zaporodaft, ha melyke kő nem  
őw. Meddwfegęth ųelęnth.

Keth fazekben tegő Buza korpath, eggőkre vőzelyek az  
Ferfő, Mafőkra az azzonállat, kőlenczed napőgh had azon modon.  
Az vetęk aze lezęn, valamelyk fazekben fergek talaltatnak  
es az vőzelet is megh bwzżęfők. Ha mőnd kettęben vgő talaltatők,  
+362

mőndęnők Meddw, De ha eggőkben fem talaltatők, orwoffaggal  
megh chőelekekędhetnő, hogő zaporodafra mőnd az kettę ųo  
lezęn.

Sulphur viuum Newe az patőkaban, Ezť vefđ az vőzeletyben  
kwlęn az ferfőnak az azzonállatnak is, ha fergek teręmnek  
az vőzeletben, zaporodaft. De ha nem, Meddwfegęoth ųeleonth.  
Ha mők azerth az Ferfinak es az Azzonállatnak...

kettęth ves az Twzre, ezzel fwfteolőe magath. De ehęz  
egő Tęlchőer zabafu Cőew legőn, az kőnek az eggők vege az  
kő vekonőab, az azzonállat zęmeręm tefteben legőn dugwa, az  
Szelęsbők fele penőgh az Twz fęlęth alőon. Ez Cőewnek alkalmas  
temerdeoknek kel leonnő hogő az fwftđ feol meheftęn benne.

Fa heat, Szękfvet, Cardamomumot, ana uncia, s. Galangath,  
gőeomberth, zerechęn dio vőragoth, Cőperufth, liquiriciat, Elefant  
fogat rezelteth, Sefelőt, ana scrupulus j. Megh zarażtoth Nőulnak madraĳabol,  
scrupulus ij. Nőulnak olőan teęet melő az Nőulfőnak gőomraban  
megh aluzők, scrupulus ij. Caffia faĳaban, pezmaban, Ambraban, ana granum  
iiij, ųo fele Nadmezet melętet rofa vőzben aztattal megh az menő  
ehęz elegħ, chőnalő morfellufokat. Es mők reggel az azzonállat  
agőabol feol keęl, mőndęn napon eggęeth vegőn magahoz  
ebben.

Toabba, az Bokăyan valo Ereth az azzonállatnak igęn ųo  
megħ vagnő, merth az Madraĳa igęn tőztul ezzel, es ha az  
Madra helyebęl fęlőeb męnt volna is, ala ųal helyere, es az  
Ferfőnak magwa az kęzęfwlefben hamarab el erő az Madra  
zaĳath.

Mőndęn orwoffagokkal penőgh akkor kel eęlnő mők az  
azzonállat hawő betegfegetwl zepęn megh tőztul.

Boroftőannak Faĳabol chőnalő olaĳth, az ket vefęyet, es  
az kęldęketwl fogwa ųde ala az hafath ezzel kel melegęn kennő,

merth az Madrat ez megh eréffity, es myndén ruth Nedweflegéketh  
megh emezth az melyek megh bantyak az foganaftu.

(Az kézfűwles koran) Az my penygh az Ferfywal valo keozéfűwleth  
yillety abban ymylien modot kel tartany. Mykor az  
azzonyallat megh tyztul, az vthan myngyaraftu legyén  
az kézfűwles <el> akkor mykor ymmar az Etel ytal  
<ymmar> yol megh emeztedéth. Az Nemzè magoth penygh  
mynd az Ferfy mynd az azzonyallat ecczèrmynd bocyaffak el,  
+363

mert ha az Azzonyallat kefedelmeft lezén az el bocyataftan,  
chyak egychep fem kel benne hogý megh Nehezkeofwlhetne. Az  
kézfűwlefneg penygh chyelekeodetynek el vegezefe vthan, vegye  
ezeben az ferfy, hogý ha az w tetet az Madra hozza zyia. Az  
azzonyallat is vegye ezeben hogýha az Ferfy magoth ben tartotta,  
Merth ez keth dologh yele lezén annak hogý fogad. Akkor az  
azzonyallat hanyatta fél egy egez oraygh fekwgyek, es eréffen  
ézwe zorýccha az labayth, es az chypéyth, erés leheftwl is megh  
otalmazza magath. Es annak vthanna harmad napýgh (Oruofsagh)  
az Szèmerém Tefthenek kapuyath megh kennye ezzel. Fenyw  
vyazt, Themýent, Fa olayt, olwazzon eo3we es elegycchen, ezzel  
kennye. Sha enný Napýgh az Ferfy Magh ky Nem yw, bizonyos  
yele hogý megh nehezkeofédeoth. Ha penygh az fogontotafnak  
femmy yeley Nem tecczenenek megh, Ifmeth az feolwl megh yrth  
orwoffagokkal elyén az azzonyallath. Ez kéwetkézendé orwoffag  
is penygh yo es igén haznos.

Chyengéfwnek leweleth, Elefantnak rezelt fogath, ana drachma, ij, s,  
pezmath, Ambrat, ana scrupulus j. vyazth, drachma j. s. lo mentanak ky fachyart  
leweth az meny ehéz elegh, oly arpath kyt megh aztattal, es az  
vthan meg zaraztottad es megh teorted, az meny ehéz elegh,  
vérés karmafyn Selyembél chynaly Tyz vy nyomatny hozzu  
keréth anny temerdékén az meny elegh az azzonyallat zèmerém  
tefteben, kewerd az orwoffagban, told feol az tefteben, Sok  
ydeigh oth tarchya, merth ez igén haznos orwoffagh.

Fekete wrmèth, Kegyo trangot, zerechýén Dýoth vegy mynd  
egy mertekén, es teord porra. Fekethe wrmèt fèz megh borban,  
es ves bele ez porban, reggel es eftwe ezth aggyad az azzonyallatnak  
ynnya. Awagy elegych mezzel ez porth, es egye vgy.

Nyulnak megh alut Teyet ky az Nyulfy gyomraban talaltatyk,  
vayal elegyced eo3we, es az hawy ver folyalnak megh

týztulafa vthan, chýapon nýomd feol az zëmerëm Teftben olýan modon az mýnth megh ýrtam fok helyën.

Vadocznak lýztýth, Mýrrhat, Thëmýenth, Enýweth, elegých êzwe, azzal fwftëlýed az zëmerëm tefteth, az forman mýnth megh ýrtuk az Cýewën.

Caftoreumoth, granum xij, Borfot is annýth, tërd porra Borban fëz chýombort megh, az zerzamokat porul ad megh az borban ýnnýa.

Tekenës Bekanak Maýath, olý Malacznak melýet az annýa zoptath keth monýath, azald megh es tërd porra, ad megh ýnnýa, akar ferfý akar azzonýallat legýën ha Meddw.

Szamar teýben march gýapottath, keofd az afßonýallat këldëkere, +364

awagy keoffe maga az azzonýallat magara, es vgý kezwlýën az ferfýwal valo këzëfwlefhëz.

Kan Dýznonak Monýaýth zarazd megh arnyëkon, tërd porra, es az hawý ver folýafanak megh týztulafa vthan ad megh az azzonýallatnak ýnnýa, chýoda igën haznos orwoffagh.

Nýulnak az keth zaýa vegen melý taýtek vagion, mýkor az fweth ezý, ad megh borban ýnnýa, akar Ferfý legýën Meddw akar azzonýallath.

Darunak agýa veleýebël es ludnak hayabol chýnalý kenëth, az Ferfý kennýe azzal megh az Tefteth, ees vgý këzëfwlýën az Azzonýallattal.

Hawý Betegsegebeol valo megh týztulafa vthan moffa megh az azzonýallat zëmerëm tefteth vërës borral. Az vthan lo mentath feoz megh borban, Smýngýarafth azzal parolýad alol, Es annak vthanna Bafaliconth es éregh mentath tegýën maga ala vgý keozeofwlýën az ferfýuwal, megh terhefëdýk.

Rofmarýnt feoz megh Borban, azzal parolýad alol az azzonýallat zëmerëm tefteth.

Nýers fogýhagýmat tëry megh, es feozd megh rofa olaýal eggýwth ýo modon, az zëmerëm teftben teod ezt feol az azzonýallatnak.

Vad Sarga repanak magwath tërd megh, Borban ad azth ýnnýa.

Pomagranatnak lewelet zarazd megh es tërd megh. Mezzel elegých eo3we, chýnalý Negý vý nýomathný chýapoth gýapotbol, kewerd az Mezben, es az hawý ver folýafnak megh týztulafa vthan, téd az azzonýallat zëmerëm teftben, harmad napýgh

oth tarchyad. Ha mely azzonýallat az elét gyermék hozó volt,  
es Meddwe leoth, ez orwolfagh annak igén haznal.  
Azzu zéleoth awagy Tengery zeoleot mynd magoftul tery  
megh yol, chynaly abbol chyapot, es told feol az azzonýallat zemerem  
tefteben. Smykor az chyap ky kezd ozton az azzonýallath  
teftebel chyepeny, myngyar kezwyen hozza, es keozefwlyen az  
ferfyuwal, Ifthen akarattyabol megh nehezkeofedyk.

+365

### **Ha azth akarod hogy Fyu vagy lean legien.**

Az mely fwet Tyztés fwnek hynak keth fele ez. Az eggyk  
Hym, Az mafyk Neften. Ha azert azt akarod hogy fyat fogaggyon  
az azzonýallath, az hawy ver folyafnak tyztulafanak vthanna  
Negy napon, az hym tyztés fwnek vagy az ky fachyart leweth  
aggjad ynnya, vagy feoz megh vyzben, es az vyzet aggjad  
ynnya, fyat fogad meheben. Ha penygh az Neften tyztés fwet  
adod vgyan azon moddal negy Napon, leanzoth fogad, the ozton  
az vthan keozeofwly az azzonýallattal, ha mas lezen is, vgý  
chyelekeoggyek.

### **Fogontatafnak yeleyrel.**

Az Azzonýallat ha fogadot Meheben, ilyen yelékbel efmerhetny  
megh. Ha feoleotte nagy gyenyerwffeggel bochyattya ky az  
magoth es eggczermýnd az ferfyuwal, awagy igén keweffe az  
vthan. Ha azth be vewen megh tartya, es az kezefwles vthan az  
zemerem tefthe nem nedwes.

Ha fogadot, azon napon az azzonýallat, vagy keweffe (Ieley)  
rettegh, vagy az Madrayat nemynemw chyklandaffal erzý hogý  
eozwe vonodyk, merth az Nemze magoth igén eréffen be zorýttia,  
awagy laffu faydalmath eréz az hafa vegeben. Az Madranak  
zaya otben oly igén eréffen ézwe megýen es zorul, hogý az twnek  
hegyt fem tolhatnad oda.

Tele es zeléfwlwe lewen ozton az Madra, az zaya otben ky  
annak eléte hozzu zabafu vala, réwydeb lezen, vyzza vonatyk  
es feolyeb megýen, annyra hogý az Baba vyath be bochyatuais,  
el nem eery.

Az azzonýallatnak ha az Nyaka melegh, es az hata hydegh,  
nehezkefwlefnek yele.

Mýkor el akar alunný az azzonýallat, agy Mezes  
vyzeth ynnya, ha az hafaban tekeredefth eréz, fogadot. Sha nem

eréz, nem fogadoth.

Iob felél valo oldalabol az azzonýallatnak, keth vagý harom chýep verth vegý ký, es téd elewen forras vyzben, ha fenekre megýen, yele hogý fogadot, ha nem megýen, nem fogadot. Hanýatta mýkor fekwzýk az azzonýallat agýaban, ha mýnd az keth kezeýt az hafara oldalul zabafulan tezý az keoldéke fele, ha Nehezkés, az keze alat mozdulaft eréz, mýnth egý poknak el ménéfeth.

+366

(Obferv:) Az ký ýmmar Nehezkés, annak az ferfýwal valo kézéfules nem kel, Az Hawý ver folýas megh aal. es az é ýdeye koran nem folý, merth az melý Ereken annak kellene folný az Madrabol, az gyerméknek oda ragadafa mýa azok be vadnak dugwa, es az Madra zaýa is eo3we ménth, femmý veer az Madra wregebél ký nem ýwheth. Ha kýknek netalam az Elfé holnapban az vtolfoban is az ver folýand, az zarmazýk az Madra nyakaban valo Erekbél, mýnthogý folý onneth az Szwzeknek is. Ez ilýen folýas penýgh bantafara nem lezén az fogontatoth gyerméknek, ha vgýan mafod holnapban ver folýand is.

Mýnek okaert penýgh hogý az gyors termezeth, oda feol az Cýecheokben valamý verth helyhéteth, az Cýeochéknek Ereý megh kezdenek telný, es az Cýeček feol kezdnék puffadný awagý domborodný, es kemenyeodný is kezdnék.

Az fogadot gyermék megh Newekédwen, az oldalak es vekonýok ký fognak terýedný es zeleoíedný, es az Has mýndén Neheffegh nekwl feol dagad.

Nemely azzonýallatoknak az orczaýokon, vagý Cýtrom býnw, vagý zederýes zabafu chýepegefék vagý zeplék terémnek, az Széméknek kerwletý megh kekwl es az tekenteték megh fwggezkédeoth. Az výzelet Cýtrom zýnw, awagý fel rezenth valo kek zabafu, temerdék es zawaros, kýth ha megh ýndýta3, az feolfé rezebeol ahol zýnte az výzeletnek kerwletý vagyon, buborýkokat bocýath oda ala. Ez výzelet mýkor veztegh aal, az mý az fenekere le wl, awagý benne vß, temerdék az es nem ézwe ragadoth, hanem hafonlo az megh chýapot gyapýuhoz. Ha feýer borral eo3we elegýteod az výzeletéth, hafonlo lezén az megh feoth Babnak lewehé3.

Ha Mezes borth megh elegytes effe vyzzel, es megh adod ynnya az azzonjallatnak mykor alunny megyen, ha ez az hafat ragya, Nehezkés.

Vtolfo es chyalatkozhatatlan yegh ez, mykoron ymmar az gyermek megh kezd helyeben yndulny, nem olyan banto Nehez terelhel kezd mozganyn mynth az wbeogh, nem valam y budofó Szelnék formaýara, hanem zep lassufaggal, kedwefen, eremmel, es reondzarent valo yndulaffal, awagy zynthe vgy myntha valam y legy repfne, kyre ha az meleg kezeth tezed, igen yol ezeden veheted.

Hogyha ez feolwl megh mondot yelék kywl al megh az Hawy ver folyas, es vyzkorfagh oth Nem lewen, az Has modnekwl terwl megh, valam y termezetkywl valo dologh vagyon az Madraban, +367 ky femmyre kellé es hazontalan, vagy Nem egez gyermek, vagy wzegh, vagy feol fualkodas.

#### **Ferfyw e vagy Lean y fogontatoth.**

Ferfy awagy Lean y vyfelteflek e az Azzonjallattul ynneth ytelhetny megh. Ha ferfyat vyfel, zep zynw, vygh orczaýu, Ha leanth vyfel, zyntelen es zomoru.

Az Ferfyak ynkab vadtak yob feleol valo rezeben az Madranak. Az lean yok ynkab bal feleol. Es mykor Ferfy, az yob feleol valo Cyech zeléfb es dagattab, es az bymboya megh feketedyk, eres, megh meredwe aal. es hamarab cyepégh Te y beleole. wle helyebel ha el yndul az Nehezkés azzonjallat, ha ferfy, elézer az yob labat mozdyttya el, Mynden leleok lako Erek es egyeb Erek is, yob feleol dagattabbak ees teltebbek hog y nem Bal feleol, yeléfben az Nyelw alath, es az yob kezben valo pulfus Eer teléfb, nagio es eréfb hog y nem mynth az Bal kezben. Mykor penygh Lean y viffeltetyk, Balfeleol myndenek eréfbek es lathatobbak, es akkor az Cyechnek bymboya is lankadoth, Seoth az ky feyet te y is, ha vyzben vettetyk, mywelhog y vekon y es vyzes, myngyaraft h zellel terwl es ala megyen, De eozwe ragadwa marad es fokaygh aal fen, ha Fyu az gyermek.

Apium magoth tegy az Nehezkés azzonjallat feyere, hog y ne tuggya, ha elézer ferfyat Newez, ferfyval nehezkés, ha penygh leant Newez, olyant fogadoth.

Chynaly keth vermeth az feldben, eggykben tegy Buzath, az mafykban arpath, myndenykre teolch az Nehezkés azzonjallatnak

výzeletýben, fêd be fêldel, ha elêzêr az Buza cýrazýk  
megh, Fýa lezên, Ha penýgh az arpa, Leanýa lezên.  
Ha az Nehezkês azzonýallaton fakadek fakad Bal feleol, fýat  
fogadot. Ha ýob feleol fakad, Leanth.  
Az Nehezkês azzonýallatnak Cýêchý býmboýara  
kês Eftwe egý Bagolý Borfoný Soth, reggel lafd megh. Ha az  
So zaron maradot, Ferfýwal nehezkês. Ha penýgh Nedwes es  
olwadot zabafu leannýal terhes.  
Egý Aczel twkêrre az Nehezkês azzonýallat chýêppençhýên  
az Teýeben, es tegýe az verêfenre, Ha egý ora mulwa êzwe forrad  
mýnth egý gýêng h zêm, fýat fogadoth, de ha zellel el terwl,  
leant fogadoth.  
Az Fogontatafnak vthanna Negýwen eoth napýgh annýa  
meheben az Ferfý telýes es egez lezên mýndên tagaýwal. Az  
+368  
Leaný penýgh Eothwen napra, es ez napok vthan aggýa Ifthen az  
elê lelkêth beleýe.  
Az Melý Azzonýallat elewen es egeffegês gýermêkê fogadot,  
ha telýeffeggel egeffegês az, lemmýnemw bantafa es akadalýa  
nem lezên annak, mýnd az egez gýermêknek vifelefenek el forgaaban.  
De ha betegês az Azzonýallat, Mafodýk, vagý harmadýk  
hoban mýkor ýmmar az hawý ver folýafnak týztulafa megh  
zwnth, de meeg az Madraban lewê gýermêknek eledelere nem  
fordýttatoth az a ver, az mýnemw betegfegh az azzonýallatban  
vagýon, akkoron kezdy erêzný annak ýndulattýath, merth az  
Tefnek Nýawaliaýa valamýnemw lezên, akkor ozton nýlwan  
megh tecczýk. Az olýannak penýgh az ký gonoz Nedweffegêktwl  
awagý megh rakodaftul bantatýk. Ennek Tefthe faradaffal el  
zakaçkodýk, Az vekoniaý, Cýombýa kêzý es Cýombiaý megh  
Nehezêdnek es faýnak, es Nappal nehez alom ýw rea, Etelt nem  
kewan, fêt vtalýa, ýmêlyeogh gýomra, es gýakorta valo okadas  
bantýa, ký Neha nýalas, Neha Saros, ký vagýon attul az heaban  
valo Nedweffegtwl, melý az oldal chýontok vegeben az  
Maý es Lep fêleot valo hufokban, megh gýwlt es megh aradoth.  
Az kýknek penýgh ez megh gýwlt nedueffegh okadaffal ký nem  
wreffêdýk, azokon Nehez lehefeok, Szedwlefék, Bankodo zorgalmatoffagok,  
es el aýulafok têrtennek. Es mýkoron az Bwdês Nedweffegêk  
az gýomorhoz hozza ragadnak, akar mý hýtwan ees  
idegên dolgoknak etelere valo kewanfagok lezên, tudný illýk,



Holt zennek, Feoldnek, Chyerepnek, agyagnak, Sofnak, Sawanyunak, vallalonak, es mynden egyeb effeleknek etelere, zynthe mynd Negyed awagy Eotod holnapyglan.

### Gyermek veztefrél.

([G]gyermek Az Gyermek veztes vagy lathato, vagy  
Veztefnek keth oka lathatatlan merth belle okokbol lezen. Az  
[L]lathato) lathatok keozzwl nemelyek az fogontatoth  
gyermekkeoth megh fuytia, mynth Szyw fogas, felelem, Banath.  
Nemelyek penygh eledeletwl foztjak megh az gyermekkeoth, mynth,  
Etlenfegh, feoleotteb valo purgacio, Orbol valo ver folyas, vegle  
nagy hurkanak megh Nyilt Ereybeol valo ver folyas, Merth az  
Azzonyallath fok ver folyas mya el vezthy az gyermekkeoth,  
yellesben mykor ymmyar eregechke. Nemelyek az Madranak  
Ereyth ahonnet az gyermeknek eledele zolgaltatnak, megh  
nyttjak, mynth Erzakkal valo munka, Szekes, vgras, tanchyolas,  
+369  
zekerezes, lowaglas, Nehez terh vyfseles, Efes, hafnak wtese.  
Belle okok penygh ezek, Modnekwl valo fok etel, ([L]lathatatlan)  
temerdeok Nedwefegtwl valo telefegh, mely az gyermeketh  
megh fuytia es megh ely. Az Madranak is gyapyas  
Nedwefege, ky megh tely azokat az Erekeht, melyeken az  
gyermek eledelt venne, es annyra megh lagittya es megh olgya  
az ketelekeht, hogy az gyermeket megh nem tarhattjak, Gonoz  
yzw etel, es abbol tamadot artalmas Nedwefegh, ky mya az  
gyermek az e eledeletwl megh fogyatozwan, lassan betegskeodny  
kezd, es vgyan megh is hal. Ers betegfegh, ky gyakorta  
nagyob vezedeleomben hozza az gyermeket hogynem mynth az  
Annayath. Ezeken kywl, az fe rezeknek es az Madranak gonoz  
bantaly is okay.  
Valamely azzonallyat azerth, lathato ok kywel gyermeket  
zokot vezteny, az olyan vagy mynden Teftenek, vagy chyak az  
Madranak vetkewel Betegs.  
Az gyermek veztefben penygh, az gyermek ky yw (Tanufagh)  
neha elewenen, Neha penygh halwa. Elewenen akkor, mykoron az  
Erek ky eledelt zolgaltatnanak az gyermeknek, igen el oldattanak.  
Halwa akkor, mykor azok az Erek erffen megh allottanak.  
Iwend gyermek veztefnek penygh ezek yeley. Az (Ielek)  
Teynek zabad akarattya zerenh valo ky folyasa az Cyechbeol,

ýeleofben ha vzes az. Mert Hippocrates azt mongya, hogy ýele az, az gyermeknek ertlenfegenek. Az Cyeochnek zabad akarattya zrenth valo el aafa es megh vekonodafa. Merth ha znthe ketts gyermek volna is az azzonallat Meheben, Eg Fw es Eg Lean, ha az ýob fell valo Cch vekonodk el, az ferf gyermekét vezt el, Sha az bal Cch vekonodk el, az lean gyermekkeoth vezt. Iele az oldaloknak es az hafnak flf rezenek megh zortafa, Az vekonoknak es chpknek Nehez volta, es ýarafra valo reftfegh.

Ha az gyermek ýmmar ýnduln kezd, rtkan valo es betegs az ýndulattya, es mkor az el veztefnak ýdee ýmmar ýeln vagon. Elzr genetfegs vndok vz fol k, hafonlo az Nyers hufnak mofadekahoz. Az vthan aluth verrel eleg genetfegh, Az vthan tzta ver. Az vthan darab verk, vtolzor, ozthon az gyermek, vag igaz formawal vag ruth es forma nekwl ýw el. Ha mkor az megh holt gyermek az Madraban fokagh lezn, ez feolwl megh ýrt dolgok mnd Nehezebbek leznek, vagon az gomornak is ragafa. El aulas, Fnek es zmnek faafa, olan rezketes mnth az forro hdeg leles elebe vagon, Bwds es nehez zagu lehes, hafnak Nehelfege es mntha +370 vgan le efnek, kt ha tapogacz hdegnek tecczk lnn. Seoth ha az Baba be nwtia is vath, megh erz hogy az Madranak naka hdegh, Neha ýnaknak vonodaf tamadnak, mnth az korfagh trelben vagon.

(Abortus) **Hog Germkth ne vezefsn az Azzonallath.**

(Tanufagh) Mndn Nehezs azzonallat, Feordt, Eer vagafth, es purgaciot ign el tawoztaffon. De mkor ozton az Szwlfnak napya kzel vagon, megh feordhetk, Hamar mnefth, Szkdecheoleft, Tanczolaft, Efeft, verekeodefth, haragot, Banatoth, felelmeth, megh retteneft, es ferfwal valo kzfwlefth, ign el tawoztaffa, Merth ezeoknak akar melkbeolis, hamar meg efhetk az gyermek veztes. Feoleotte ers munkath fem ýo az Nehezs azzonallatnak tnn, kwaltkeppen latrat ne hagdoffon.

(Oruofsagok) Safkefelwnek fezkeben az mel fekete zabafu kwet talalnak, az terhes azzonallat keoffe az Bal karara, es oth hordozza az Szwlfnak napyaigh.

Malwanak gyeokereth, keronto fweth kyth hynak parietarianak az zwlefnek ideyeigh, yo az Nehezkës azzonÿallatnak nala hordozny.

Terhes azzonÿallatnak ha az vefeÿ es hafa kezdene faÿny, vgy hogÿ gyermeok vezteftwl feleme leonne. Egÿ Nagÿ kenÿeret Szelere mes kettÿ, es az eggÿk feleth melegÿch megh az twznel, es azth az belÿ feleol Malofawal awagÿ igÿn yo Borral meleggel, ðfd megh, tÿrÿth zÿkfwel feolwl hÿnch megh, es melegÿn kÿfd az kÿldeokere, azonnal megh zwnÿk az hafa faÿafa.

Apiom magoth, Szaraz Mentath, Szerechÿÿn kÿmenth, Anifumoth, ana drachma ij. Maftixot, Szÿkfweth, Cardamomumnak heath, vÿrÿs rofath, ana drachma j. Fa heat, egÿ aranÿ nyomonÿth, Cÿtwartoth, Cÿperufth, ana drachma, ij, tegÿ ezÿkheoz annÿ Nadmezeth az menÿ elegh, chÿnalÿ ebbÿl lÿktariomot, ha ezth ezÿ az terhes azzonÿallat, megh tartÿa az gÿermÿkeoth az zwlefnek ydeyeigh.

Kos tÿwÿffeth, Gummi arabicomot, Bdeliomoth, ana uncia j.

Acatiat, Hipociftift, Thÿmÿenth, Sandaracath ana drachma ij. Bolus armenufth, drachma iiij. Sanguis Draconifth, uncia j. s. Feÿer vÿazth, uncia viij.

Maftixot, Fenÿw vÿazth, ana uncia viij, egÿ kewes Terpentinat, ezÿkbÿl chÿnalÿ kemenÿ flaftromoth, kend ÿrhara, es vÿfelÿe raÿta az melÿ azzonÿallat feÿl gÿermÿk vezteftwl.

+371

Az Flaftromnak formaÿa penÿgh ilÿen legÿÿn az kyth chÿnalÿ az irhabol.

(Flaftrom formaÿa)

vekonÿara      vekonÿara  
Hafara

Maftix faÿat, kÿt az patÿkaban Lentifcufnak hÿnak. magwabol, uncia ij, Iegÿÿne fanak olaÿat, uncia s. Sanguis Draconifth, drachma v. Bolus armenus drachma, v. tÿrd porra es chÿnalÿ kemenÿ flaftromoth ÿrhara. Ez orwoffagh penÿgh, igÿn kÿnnÿen tartoth gÿenge azzonÿallatnak valo.

Maftixot, uncia s. Ladanumot, drachma iiij, vÿ vÿazth, drachma ij. kegÿo trangoth, Acaciat, Hipociftifth, Sanguis draconift, Bolus armenufth, Geztÿnenek belfÿ heath, Maknak kÿpwÿeth, ana drachma s. Terra figillatat, drachma j. Thÿmÿent, galbanumoth, Stÿraxot, gummi arabicumot, ana drachma j. s. vÿrÿs Sandalumoth, Feÿer Sandalumot, vÿrÿs kalarift, ana scrupulus ij. Asphaltumot, uncia s. iegÿÿne fa terentinaÿat az menÿ ehÿz elegh, Mÿrtillus olaÿt is az mÿ elegh. Ezÿketh mofarban

Melegh mofar t r wel t rd  zwe, az Terpentinat es M rtillus  
ola th chak apronkenth eleg ched bele e, t rd addigh hog   
leg en igaz flafrom forma ara, ebb l ken  eccz r ann t az  rhara  
az men  elegh, ch nald az azzon allatnak az ket vefeyere de az  
hafara ne. M kor megh zarad ifmegh megh v chiad, es neha  
vg an le is v d rola hog  az vefeket f l tteb megh ne hew cc e,  
Ez orwoffagh megh er ffit  az vefeketh es vekon okat, az g erm knek  
veztefetwl megh tart a.

Eg  hetben ecczer awag  keccz r, az vefeyeth ig n  
 o mofn  rofa v zzel, az melyben harmad rezen  Bor is leg en  
m nth az rofa v z, meleg n kel pen gh mofn  vele, es az  
Flafromoth vg  kel rea t nn .

+372

#### **Ha laba  dagadnak az nehezke s Azzon allatnak.**

Rofa ola th, drachma ij. Eczet th, T r th Sot, ana, drachma j. t rd eozwe  
ez keth er ffen, es meleg n ezzel kenefd az laba t, vg  hog  az  
kezedr l le ig a az kenech eth, laffan kenefd pen gh ne er ffen.

#### **Ha az Hafa ualam  Szelnek m atta ig n k  terwlne.**

Apium magoth, Ammeoft, v z  Mentath, ana drachma iij. Maftixot,  
Sz kweth, Cardamomumoth, p rito fwnek g  kereth, ana drachma ij. s.  
zerech en d ot, C twartoth, Fa heath, Caftoreumot, ana drachma ij.  
ez ket t rd megh es z tald megh. Mezzel a k nek ta tekat el  
hantad es megh t zt ttotal eleg ch eozwe, eccz r ag  ebb l  nn ,  
drachma ij. el vez  az Nehezkeos azzon allatnak megh fualkodafath,  
megh oltalmazza az g erm k veztefetwl is.

#### **Ha G omraban etelnek keuanfaga megh vezne.**

Ha az Nehezke s azzon allatnak g omra meg twzef d k es  
ha etelt nem kewan. Az haznal valo z l  leuelenek fach ard  
k  az leweth, ad megh  nn a, akar pen gh az z leo kacch a k   
fach art leweth.

Lemon abol, vag  Egr sbeol, vag  pen g fawan u pomagranatbol  
ch nald S rupoth ag   nn a.

Echet s Nadmezeth ag   nn a, az is ig n  o.

Ez knek pen gh akar mel kbeol, etelnek el tte eg  vag  fel  
orawal, ag  eg  kalannal megh  nn a.

(Pica, Citta) **Ha Valamÿth keuanna Ònnÿ.**

Az Nehezkes azzonÿallath neha olÿ dolgokath kewan Ònnÿ,  
az kÿ nem talaltatÿk, awagÿ vgÿan Nem is ÿo megh etelre, az  
olÿannak azerth feozd megh az Tengÿrÿ Labdath kÿwer leweben  
Tehen hufnak, de So nekwl, azth aggyad Ònnÿ, es el mulattÿa  
annak kewanfagath.

+373

### **Az Szwlefrÿl.**

Chÿodalatos Bÿlchÿefeggel rendelte az Iſthen mÿndÿn allatoknak  
zaporodafath, valamelyben elewenfegh es lelÿk vagÿon, es  
mÿndÿn allatoknak ezkeze az Leleok, Melÿ lelÿk hanÿ fele, azt  
az Bÿlch Ariftoteles igh ÿrÿa.

Harom fele Lelÿk vagÿon. Elfÿ Taplalo Leleok, (Anima nutritiua)

Ez mÿndÿn elÿ allatokban, mÿnd Fakban Fwekben benne vagÿon,  
es ez taplalÿa Newelÿ eoketh. Mafÿk, Erzÿ (Anima ſenſitiua)

leleok, Ennek hazna ez, hogÿ ez altal erÿz, lath, hal, az elÿ  
allath, ez ÿmmar nÿnchen mÿndeonben az mÿth Lelkes allatnak  
hÿvonk, hanem chÿak abban, az Mÿ lath, hal, ezÿk, ÿzÿk, es  
Szozattÿa vagÿon, mÿnth az Embÿrÿeknek es oktalan allatoknak  
Harmadÿk, Okos lelÿk, melÿ chÿak az Embÿrÿeknek (Animal rationale)  
adatoth. Ees igh ÿmmar harom lezÿn az leleok az Embÿrÿekben  
Ariftotelesnek ertelme zÿrenth. Es azt mongÿak az Beolch  
phificufok, hogÿ az Annÿa meheben vagion kezdetÿ, es az vthan  
Newekÿdÿk az Embÿrÿekben. Toabba, Effele Lelÿk noha az  
fogontataban nÿnchen, de azerth hogÿ az magzatnak elewenfege  
lezÿn, vgÿ kezd erednÿ es ÿrÿkeodnÿ.

Valamelÿ Azzonÿallatnak az vr Iſten magzatokat aad Meheben,  
nagy hala adaffal tartozÿk erÿtte, de ÿol megh laffa hogÿ  
ÿol bannÿek vele, es fokat ne alugÿek. Se ne egÿek fokath,  
hanem dolgot tegÿÿen az eo moggÿa zÿrenth, tetowa ÿarÿon gÿakorta,  
de ne igÿen vaftagon, hogÿ az gÿermÿk megh ſerwÿdnek,  
hanem chÿak azerth hogÿ az Magzath igÿen nagy ne  
legÿÿen, mert ha nÿugodalomban eel az Azzonÿ, igÿen megh Nÿ  
az Nemzÿ magh benne, ees talam mÿndÿnÿk megh hal. Nehez  
emeztÿ allatokath ne egÿek mÿnth az Tehen hus, Nÿul hus, Saÿt,  
Teÿ, kafa, kapozta, geztÿnÿe, kÿkenÿ, rÿfkafa, hanem kÿnÿw  
emeztÿt egÿek mÿnth az Fÿge, Tengÿrÿzÿleo, Szÿlwa, Tÿkhus,  
gÿÿember, Edÿs alma ſwtwe Nadmezzel, igÿen ſawanÿu Borth ſe  
igÿek, hanem ÿnkab Mezes Borth igÿek.

Hogý penýgh az Elfé zwlét gýermékbél valamýt (Tanufagh  
erthes, haný es mýnemw magzatý legýenek annak az Szwleſkor)  
vtana az Azzonýallatnak. Az elfé zwlétteth mýngýaraft hogý az  
Annýanak Mehebél ký ýw, lafd ýol megh, Merth ha az gýerméknek  
haýa ézwe chýoportozoth keregdýdén mýnth a zepén  
eozwe czýrkalomoztak volna, ýele az, hogý annak vtanna Ferfýat  
Szwl az Azzonýallath. Ha penýgh keth keregdýd chýoportozas  
vagyon az gýerméknek haýaban, kettés gýerméke lezén annak  
vtanna.

+374

(Tanufagh Vgýan akkoron azth is megh éfmerhetný,  
az Szwleſkor) ýwendében haný gýermék Annýa lezén, es Ferfýak  
e awagý leanýok leznek, Merth az elfé leoth gýerméknek kéldéken  
valamený chýomo lezén, anný magzattýa lezén az Azzonýallatnak,  
valamený gémbélyw abban, anný Fýa, valamený hoſſu  
zabafu, anný leanýa.

### **Nehezen Szwleſrél.**

(Oka) Az Szwleſnek neheffegenek oka, vagý az Anýatul, vagý  
az gýerméktwl vagyon. Az Anýatul vagion, Az gonozul formalas,  
Allapatnak réwydfége, Teſthnek erétlenſege mýnth vagyon az  
Leanýban es az Agh azzonýallatban, kichýn batorſagh es felelém.  
Madranak es Nýakanak gonozul formalafa, zorofſaga, az Agýek  
chýontnak erés ézwe foglalafa, megh zorýtas es megh  
nýomas, ký lezén az kézel valo rezekeknek dagadafatul es kemenſegetwl.  
Vtolzor az vekonýoknak wreſſege.

Az Gýerméktwl penýgh vagyon, mýkor az erés hartýa  
kýben be vagyon takarwa az gýermék, nehezen zakadoz megh.  
Mýkor erétlen, es az Szwleſben az Annýat megh nem ſegitý, Mýkor  
nagy, Mýkor chýodas, awagý kettés, vagý mýkor nem igýenéſſen  
ýw fêwel ký, ſem az kezeýwel hogý azokat az keth  
oldalához nyomna, de vagý mýnd az keth labayth (ký igén  
munkas)vagý eggýk labat chýak, awagý eggýk kezeth nywtýa  
ký elézér, vagý ézwe haýolwa az Alfelewl ýw ký, vagý oldal  
felt eggýk oldalawal, vagý ala haýolwa, eleozér az hafat aggýa  
ký, ez penýgh mýndén zwleſnel legh Nehezeb, es gonozb.

(Ieleý) Az Nehezen zwleſnek ýeleý ezék. Az kwlfé es az  
Maſodýk Burokban melý výz vagyon be rekeztwe, az mýndénéftwl  
ký folý az Szwles eleoth, vagý Nagý béſegés ver omol

ký, ký az gyerméknek ký ýwefeth fok wdêwel vezý eleol. Merth az helyek Barazon maradnak attul az Nedweflegtwl el hagyattatwan, az mely Nedweflegk kényw es Sýma által mēnetelt adna, wdēnek hozzu kēzbevetefewel, lankadot faydalmak ýwnek, merth nehezen zakadoznak megh az Erek, melyekēn az gyermék eledelt veoth, Es az gyermék tartok is az Madratul nehezen es alýgh valasztathatnak el.

+375

### **Hogý kēnnýen fzwlfesēn az azzonýallath.**

Mýkor az azzonýallat Szwlfeenek ideýeth ēfmerý (Tanufagh)

el kēzelgetný, valamý melto munka tetelben ýo gyakorlaný ...

Salýabol chýnaltas feordeoth, es abban fērēzzed,

merth ez feolētte igēn haznos.

Porifth agý ýnnýa az Szwlfeenek oráyan Borban, kēnnýen

Szwl az azzonýallath.

Len magoth fēz megh vyzben, abban fērēfbed, es iol megh

moffad az Azzonýallatoth, megh is igýek benne az vyzben mynd

magofutl, igēn keonnýen Szwl.

Liquiriciat feoz megh borban, ad azth ýnnýa.

Az mely napon penygh Szwlný akar az azzonýallath,

(Tanufagh)

enheýra Bakzarwo fwnek az vyzeth aggyad ýnnýa, es

kēwer Týk hufth egýek.

---

Belend fwnek az gýeokereth, kēfd az Bal Cýombýara az gyermēzwlē azzonýallatnak, azonnal Szwl. De vgý kēffed hogý hamar onneth el odhaffad, hogý vtanna ne ýwiēn az Belý is.

Laurus fanak leweleth ragd megh, tēd az kēldēkere, igēn

hamar Szwl chýudalatofkeppen. Ez ýgēn megh probaltatoth.

Mýrrhath teorý porra, vefd borban, ad megh ýnnýa, az mely

azzonýallath vezēdyk az Szwlfeenek ýdeýen megh zabadul.

Az mely azzonýallath Nehezen Szwl, agý keth Nehezek

dictamufth porul megh ýnnýa, Bakzarwo fwnek az vyzeben.

+376

Fwftēteffe alol magath pezmaawal vagý akar mý ýo

zagu fwel, de az orrath igēn be dugýa, hogý oda ne mēnnýēn

az Fwft.

Mýkor penygh az Szwlfeenek oráya el keozelgeth, annak

elētte fekwgyek hanýatta az Agýra egý egez oraygh, az vthan

keljën feol, es azonnal garadjchon fél es ala jaryon, es kyalchon. Mykor ozton lattya hogya az Madranak Szaia nekya nyilatkozjak, ees az gyermek tarto is megh zakad, azonnal jo zagu fwekkel kel fwftelnj, de az orraban ne haggya az fwftet mennj, Az vthan wlyen helyere, es az Orran Szaian erffen igyekozzek az Egeth be Szynj, es erékoggyek az gyermeknek zwlefere. Az Melj azzonjallat penygh igen kewer, ky igen nehezen Szwl, ilyen modon Szwljën az: Az feyet ala hajcha arczal, es az terdeith feol vonnja az hafahoz erffen (tyztéffeggel zolwan) mynt az Negy labu allatok olyan modon Szwljën, merth vgy kennyebben Szwlheth. Ebben femmy ketfeg nynchen.

### **Holth Gyermeknek Annja mehebél ky hozafarol.**

(Ielej) Ielej az Annja Meheben megh holt gyermeknek ezek, Merth az Azzonjallatnak Cyechey le apadnak. Alol az keldeken az hafa es az agyeka igen megh hwl. Smykor eggyk oldalarol az mafykra fordul agyaban, zynthe olyan mynthha egy keo forogna benne eggyk oldalarol az mafykra.

(Oruofsagok) Bykanak Epeyeth egy mondolanjth, ad megh anny borban az meny keth kalanban ferne, es myngyaraftth ky hozza az holt gyermekkeoth.

Fekete wrmeth metely aprora eczetben, ha meg yhattia ad megh ynnja melegën, ky wzj az holt gyermekkeoth.

---

Apro fenjwnek az leweleth, Mezzel feozd megh vyzben, ad megh ynnja, az holth gyermekkeoth ky hozza, es az gyermek maffath is.

Mas azzonjallatnak Tejeth fa olajal elegytwe ad megh ynnja, ky hozza az holth gyermekkeoth.

Eb Tejeth Borral es Mezzel elegych ezwe, ad megh ynnja, ky wzj az holth gyermekkeoth.

+377

Dyzno porcynth feoz megh borban, ad megh ynnja, ky wzj az holt gyermekkeoth.

Fenyw fa heawal fwfteolyed alol hogya fél mennjën az Szemerem teftben, vyolanak vyragat feozd megh vyzben, ad megh azt ynnja vgyan akkor.

Hym papradnak gyekereth feozd megh Mezes vyzben, de



fokkal jöb hogÿ teord porra az gÿeokereth, es abbol negÿ aranÿ  
nyomonÿth agÿ megh Mezes vÿzben ÿnnÿa, kÿ hozza az  
holt gÿermékêth.

Bors fweth teorÿ megh, keold az hafara, kÿ hozza az holt  
gÿermêkeoth.

Lo mentath, Nagÿ roponczoth, kÿs feold Epeÿeth, fêzd  
megh vÿzben, ebben agÿ ÿnnÿa, az fwet kêfd az hafara, el  
rontÿa az holt gÿermêkeoth, es kÿ is hozza.

Varÿu lab fwnek az kÿt hÿnak, forrazd megh vÿzben, ad  
azt ÿnnÿa.

Ladanummal fwsteold megh alol Cÿewên, az mÿnth  
annak az moggÿat oda feolÿeb megh ÿrtam, kÿ hozza az holt  
gÿermékêt, es az gÿermék tartot is.

Petrefelmet tegÿ az Szêmerêm testeben feol, az holt gÿermêkeot  
kÿ hozza, az Madrat mÿndên Nedwefegtwl megh tÿztÿttia,  
ha az petrêfelÿeomben megh ÿzÿk.

Keserw babot, Rutath, Borfoth, feozd eoÿwe borban es ad  
megh ÿnnÿa. Es ezên fweketh Mezzel es Mÿrrhaval chÿnald  
alaÿa, kÿ hozza az holt gÿermêkeoth.

Boroſtÿan fanak az fwrtÿbeol teorÿ megh, elegÿch êzwe  
Mezzel, told feol az zêmerêm testeben, kÿ hozza az holt gÿermeokeoth.  
Chÿaba ÿreth teord megh, told feol az Szeomerêm testeben  
az azzonÿallatnak.

Apro fenÿwnek lewelet têrd porra. Mezes vÿzben ad megh  
ÿnnÿa, kÿ hozza az holt gÿermêkeoth.

Ha melÿ azzonÿallat ez orwoſſagokkal az megh holt gÿermékêt  
kÿ nem zwlhetne, nem lehet ozton abban egÿeb, hanem  
ahoz valo eoregh fogowal, awagÿ horgas vaffal, megh kel fognÿ  
+378

az megh holt gÿermeokeoth, es kÿ kel onneth az Annÿanak  
Mehebeol huÿnÿ es vonnÿ.

### **Gÿermék tartonak kÿ hozafarol.**

Hÿdegh hamubol chÿnalÿ Lugoſh, abbol vegÿ keth latoth,  
Malwanak magwaban porul harom Nehezekêth, elegÿch eoÿwe es  
ad megh ÿnnÿa. Es Feÿer hunÿornak porath fuÿ az orraban az  
azzonÿallatnak hogÿ pwzêgÿên, kÿ vetÿ az gÿermék Maffath.  
Ladanummal fwſtêld megh az azzonÿallatoth Cÿew  
altal, annak vtanna tegÿ petrefemeoth az zêmerêm testeben, kÿ

hozza az gyermek tartoth.

Petrefelyémnek es parhagymanak fachyard ky az leweth,  
Cyombor olayal elegych eo3we, teod feol az zemerem testeben.

Dynnje y3w fwnek ky fachyart leweth, ad meg ynnya.

egyedwl ez ky hozza az gyermek tartoth.

Fa heat Myrrhawal eggwth agy megh Borban ynnya, es  
ky hozza.

Ifthen fayat, Rutath, Fekete pezerczeth, Farkas almat, ana.

uncia j. Fyget huzath, Fejer hunyort, drachma ij. Liliom olayt, uncia iiij, az

meny eh3z elegh feozd megh anny v3zben, Es melegn az ky  
vayot Szekn e3zel fwftelyed Cyew altal. Az fwfteles vthan, Fa  
mohot feoz megh v3zben, fonnaz abban az v3zben Bafalicont  
megh, ted azt az zemerem testeben.

Eoregh fenyw fanak feolfe heawal fwftelyed alol, ky hozza  
az gyermek tartoth.

Caftoreumoth keth nehezekeoth chyomborral elegy agy megh  
ynnya, ky hozza az gyermek tartoth.

Foghagyma kozoruth feoz megh es a3zal fwftelyed, ky hozza  
az gyermek maffath.

Nesten farkas almat Myrrhawal es Borfal ha megh adod  
ynnya porul borban. Awagy ha gyapot chyapon fel tolyod az  
zemerem testeben, ky vonza az gyermektartot.

Fejer vyola magoth borban porul agy megh ynnya, az por  
keth nehezek legyen.

Veres hagymakat v3zben awagy Borban forraly  
megh keweffe, es teord megh az hagymat, az vtan rach megh fa  
+379

olayban, Melegn flaftrum moggara ted az a3zonyalatnak fayö  
hafara, el vez3y az faydalmat azonal.

Fekete wrmeth, Fekete mentath, Saffranth, zerechen dyo  
vyragoth, polay fweth, ezeketh feozd megh Borban, myndennapon  
ezth aggyad ynnya.

Melegh v3zben wlyen az a3zonyalat, hogy fel erye az keldketh.

Az vthan hogy ky kel beleole, Belel az zemerem testeth  
vyola olayal kennyed.

Momordica olayal kennyed megh az a3zonyalatnak fayö  
haffath, ygen haznal.

Ha az Szwles vthan a3zonyalatnak hafa (Hafa lemergzeferel)

megh lemergznek. Eretlen Bereknyet fe3z foka3gh v3zben,

elegých abban tükmoný feýereth es gummith, ebben march ruhat  
es téd az hafara.

Ha az Szwles vthan az azzonýallatnak zémerém (Sebéfwlefrél)  
tefthe Sebeos volna, Býkanak keth monýath, hýdegh rofa vyzzel  
es egý kewes Saffrannýal chýnald eo3we, téd az Sebés testere.  
Chýnalý gýapotbol keréth, kend megh vaýal es nýomd feol az  
tefteben.

Ha az Szwlesben az azzonýallatnak orczaýa (Heruadafrol)  
Szýne el vezne es el herwadna. O Bornak fêprwýet, feýer liliomnak  
gýêkereth, foghagýmath, mýnd egý mertekkel vègyed es  
elegých eo3we. Eftwe kend meg az orczaýat mýnd addýgh  
ezzel hogý zýnthe megh vèrèffwlyén. Reggel mofafd le rola, es  
ebben megh ne zwnnýel, Smegh ýw az Szýne.

Ha az Szwles vtan az azzonýallatnak hafa (Hafa dagadafarol)  
dagadua maradna, papmonýanak gýwmélchet ad megh borban  
ýnnýa.

Ha az zwles vthan Feýe faý az azzonýallatnak (Fè faýasrol)  
Eczetben habarý hamwath, es kèfd azth az faýo feýere.

Ha az Swles vtan hafa megh allana (Szeknek megh allafarol)  
fèlètteb arrol ýob nýnczen hogý ha purgaciot hozza nem veheth,  
mýnth az Laba bokáýan ereth vagný.

### **Hawý ver folýasa ha megh allana az Szwles vthan.**

Gýakorta az Szwles vthan fok nýawaliaýa efýk (Tanufagh es  
az azzonýallatnak. Neha az Hawý ver folýafa orwofsagh)  
megh aal, es az mýath igèn nagý nýawalýaban efýk. Ha azert  
nem betegés az azzonýallath, mýngýarafth egýnýhanzor igýek  
Borban madar kélesth, es megh týztýttia.

+380

Salýat feozzén megh Borban gýakorta azth igýa.

Farkas almat is ýo porul megh ýnnýa Borban.

Lewefticomnak magwais ýo megh ýnnýa Borban.

Szeekfwet, Fekete wrmèth, forralý megh anný vyzben, hogý  
bele wlyén az azzonýallat es az kèldéket fél erýe, abban wlteffed,  
es az vthan hogý ký kel beléle, zorýcd erèffen è3we keoteffel  
az keth chýpèyet, awagý tomporath, kýt ífmeth hamar el odo3,  
tèrlefd erèffen félwl oda ala fele. Az chýpeoýre vettes képpèlyéket  
de toua be zabafulan az zémerém teftehè3 kézel, az  
keoppèlyeoket chýak helyen haggýad oth allany, megh le vagdaltafd  
az helyet, de azert onnet feolwl tèrèltèn tèrèltefd ýde ala.

**Ha az Szwlefkor kewes vere folna kÿ, es el rekedne.**

Mÿkor penÿgh az Szwlefben kewes vere folna kÿ,  
az az, megh rekedne, es nÿnchen mÿndazon által is Betegfege az  
azzonÿallatnak. Muftarral es Mÿrrhawal, vagÿ lo kÿrÿmmel, az  
zÿmerÿm testeth fwfteold megh alol Cÿewÿn az mod zÿrent az  
mÿnt fok helyÿn megh ÿrtam, el ÿndÿttia.

Ha ez nem leonne elegh rea, vagafd megh az laba bokayän  
valo Ereth, es orwofold azokkal melyeket oda fÿl az Madranak  
megh tÿztulafarol ÿrtham.

Ha penÿgh igÿn Betegh vele, kewes eledellel elÿÿn, napÿaban,  
Arpa vÿzeth igÿek, es tÿrlefÿkkel kÿtefÿkkel azon kel  
leonnÿ hogÿ az ver folÿas el ÿndÿtaffek.

Szeekfwet feozd megh vÿzben annÿban, hogÿ abban wlteffed  
kÿldÿkeÿgh az azonÿallatath.

Fekete pÿzerchenek kÿ fachÿart leweth, uncia, vj. ÿo borth,  
Mezeth, ana uncia j. Feÿer Borfot, Thÿmÿenth, Mÿrrhat, ana drachma j. Eleozÿr  
az pÿzerczenek leweth borral eggÿwth feozd megh laffu  
twznel fazekachkaban, hogÿ chÿak harmad reze maraggÿon megh,  
elegÿch hozza az Mezeth, ifmet feozd eo3we laffu Twznel hogÿ  
ÿ3we alugÿek az Mezzel, Az tÿb zerzamot tÿrd porra, zÿtald  
megh, elegÿcd mÿnd eo3we. Mÿndÿn reggel enhera agÿ egÿ kalannÿth  
nekÿ. ÿgÿn rÿwÿd wdÿn megh gÿogÿttÿa.

+381

**Ha ver folÿafa fÿleotteb mÿnne az Szwles vthan.**

Ha az ver folÿas fÿleotteb megÿÿn, az lem ÿo, merth el  
fonnÿad az Azzonÿallath mÿatta, es el we3, hanem  
megh kel allatnÿ raytha. Olÿankor penÿgh erÿffen elÿÿn zerechÿÿn  
dÿowal es gÿÿemberrel.

Bor fÿprwben fÿzd megh az Fekete wrmÿth, kÿfd az agÿekara  
es hafara egÿnÿhanzor, fmegh allattÿa.

Eokÿr zarwaban fÿrkalÿ le vÿzben, ad megh ÿnnÿa az  
azzonÿallatnak.

Fwzbÿl chÿnalt kÿtÿvefÿbeonek az kÿwel az abronczot kÿtÿk  
az heath hanch megh, es feozd megh az heat, <vÿzben> parolÿad  
ezzel az azonÿallat zÿmerÿm testet Cÿewÿn. igÿn Sawanÿu  
borban kel ezth penÿgh megh fÿznÿ.

### **Szëmerëm Tefthe azzonÿallatnak hogÿ êzwe f3orulÿon.**

Az Azzonÿallat Szëmerëm Tefthenek be zorytafarol (Intes)

nem azerth ÿrok en, hogÿ valamely zwzefege el veztëth leanÿ ezzel gonozul elÿën, es latorfagat el fëdëz3e. De az Szwlefkor Eoregh magzatnak hozafabol (tÿztëffegh adaffek mÿndën ÿambor zëmelnek) az Azzonÿallatnak zëmerëm Tefthe igën megh romol es megh tagafodÿk. Azerth ha kÿ ezth olwaffa, ÿamborul olwaffa, vgh is elÿën vele, merth en ÿth kurwafagra, awagÿ ÿnkab valakÿnek zwzefegenek romlafanak el feodëzefere, fenkÿth nem tanÿtok.

Gallefth tÿrÿ megh, vefd annÿ vadÿzw borban az (Oruo3sagok)

mÿ ahoz eleg, az vthan lagÿ gÿapottath hÿnch megh tÿrëth kenkëwel, es march az vÿzben, awagÿ ÿnkab ÿtafd vgÿan feol vele az vÿzeth, had vgÿ meg zaradnÿ, az gÿapottath es kÿ ne fachÿard, Chÿnald ozton mÿkor megh zarad chÿap modra, told az zëmerëm tefthen, olÿan lezën mÿnth egÿ Szwz.

Temfot, gallefth, vegÿ mÿnd egÿ mertekre, igën vad

+382

Sawanyu borral tÿrd êzwe ezëketh, ezzel moffad az azzonÿallat zëmerëm tefthen.

Lo folkat tÿrÿ megh erëffen es chÿnald rea.

Cÿpros fanak gÿwmëlchet, Cÿerfanak gubayath, ana libra, j.

Temfot libra s. Eczetben megh aztatoth vas Szarth, libra s. Az

mÿnemw vÿzeth az vargak chÿnaldnak bër feftenÿ abban

forrald megh ezëketh, de porra tÿrÿed eleozër êketh, vgÿ fëzzed

penÿgh hogÿ fele el apaggÿon, abban ozton mÿkor laffu meleg, march Spongÿat, fachÿard kÿ, es az Spongiat melegën teod az

zëmerëm tefthen, kecczër vagÿ haromzor mÿwelÿed ezth mÿkor az

zwkzegh kewannÿa.

Temfoth tÿrÿ megh, vÿzben elegÿcd el, es abban az vÿzben

march vekonÿ ruhat, Caffianak fayath, Cÿperufth, Gallefth, mÿnd

egÿ mertekre vegÿ ezëkben, tÿrd megh, es vefd igën O Borban,

vgÿ tÿrd az vtan êzwe eoket hogÿ annÿ fwrwfege legÿën mÿnt

az Meznek, abban marchÿad az Temfos ruhat, annak vtanna

zarazd megh az ruhat, tÿd az zëmerëm tefthen, oth ket egez

oraÿgh tarchÿad mÿnek elëtte ferfÿuwal akarna az azzonÿallat

këzëfwlnÿ, vëgÿe el az vtan onneth.

Mezet es Saletromoth elegÿch eo3we, azzal kennÿe az

azzonÿallat az zëmerëm tefthen.

Sofkanak magwat teorÿ megh ÿol, tÿd az zëmerëm Tefthen

es meg zorul.

Lenbél chýnalt gýolcýot és megh sawanyu borral es hol  
egczér hol maßbor téd az zémerém testben.

Fenyw fanak az kwlfé heabol vegy Negy rezth

Temfoth ket rezth, Cýperufth egy rezth, feozd megh ezéket sawanyu  
borban, march ruhat bele, téd az zeomerém testben ecczér is  
mazzor is, tébzéris, Sbenne tarchyad.

(Pruritus) **Azzonýallatnak fzémerém teste vyzketeserél.**

Féldy Bozzanak lewelet fézd megh vyzben, azzal parolyad  
melegén.

Menthanak leweleth, pomagranatnak heat, megh healt lenchyet,  
térd megh ezéketh, es elegych eo3we sawanyu borral,  
gyapoth chýapot kewery bele es téd az zémerém testben.

Salýat feoz megh sawanyu borban, azzal mofrad.

Saffranth, Comforth, ana scrupulus s. Egetéth onat kýt az patykaban  
hýnak ilý Newel, plumbi vfti, scrupulus j. Baber magoth, drachma s. térd megh  
es zýtald megh ezéketh, es habard ézwe týkmony feýerrel,  
+383

eleozér kend meg rofa olayal az zémerém testét, es ezth ozton  
ragazd rea az vthan flafrom moggýara.

Saffrant, Camfort, Teýet, Litargiriomot, týkmony feýert,  
ezékbeol mynd egy mertekén vegy, chýnal chýapot gyapotbol,  
kewerd ez zerzamban es told fél az zémerém testben.

Lud vereth, megh tereoth Bakzaruo fwel elegych ézwe,  
gyapotbol chýnalt chýapot march bele, told fél az zémerém  
testben.

**Ferfiuý magoth megh fzaporitaafrol.**

Az Ferfýnak magwat ezék megh zaporýttýak, Týkmony,  
Facczan, Hurosmadar, Rigo, Seregelý, Fayd, Pawa fy,  
vereb, Fogoly, kappan, Týkfý, Mondola, Fenyw fanak gywmélche,  
Tengéry zéleo, Edés týzta bor, yeleoíben penygh az Muskotalý  
Bor.

**Ferfiuý magoth ezék apaztyak.**

Az Ferfiuý magoth ezék el apaztyak. kapor, Salata, Ték,  
vborka, Fay zederý, gérégh dýnnye, Barany wrém, Lenchye, vizy  
+384

teok, porch fw, Eczech, Camfor, Ruta, Fejer Bafalicon, Fwzfanak lewele, Lo menta, Fejer olaz vjragh magh, kechke rago fanak lewele es magwa.

(Arthritis Artetis Articularis) **Az Izekeél.**

Az Izekben valo faydalom kyth az Magyarok kezvennek Neweznek egy Newel, kezbe veteffel es vrozwa laffan laffan zokot ballagny, Merth nemelnek az Nagy laba vyan valo yzben yndul eleozér, Nemelnek az Sarka vegen, Nemelnek az Talpa vapan. Kezdetyk azert az kezweny elézer az labon, az vthan laffan az Terdben kezd fayny, Annak vtanna Cypéknek es Agyeknak chyontyanak yzeyben, Az kezekben is. El vegre az kyken ez nyawalya ereth vezén, Hatanak gerezý. Ees chyontaýnak myndén yzey faynak, az Orczayanak chyontaý es az Torkaýs, es chyontnak nem talaltatik fohul oly eozwe foglalafa, az ky ettwl megh menekédhetnek es ahol nem fayna.

Az Testnek tagayth yollehet fokfele faydalmak foglaljak el, merth Nemelyek az chyontoknak hartyaith. vagy az Ele erekkal es Inakkal kerwl veteteth Hufokath, vagy az Inakath, vagy ezeknek belfe rezeketh mynemwketh az Franczu, es az (Articularis) Feobeol valo le chyorgas zokot hozny. Nemely faydalmak chyak az Izeketh foglaljak el, kykben vgy estenek be, myntha vgyan oda zegeztek volna, es chyak ez az, az kyth ygazan Izekben valo faydalomnak Newezhetny.

Iolleheth kwlembeozefth teznek az Izekben valo faydalmak (Harom Fele) kezeth, az Izeknek zamok zerenth. De az zokas chyak haromnak adot newezeteth. Kezben valo, Labban valo, Ees Chypében valo kezweny awagy faydalom. Ezeken kywl az faydalmak valamely Izekben talaltatnak, de annak az Iznek faydalmanak Neweztetyk chyak es nem kezwennek. Az kezý (Kezbelý) kezweny bantya az kezeth es az Nyolcz chyontokat az keznek feyeben, vagy kwlfé rezeth annak, vagy az vyoknak Izeyth es foglalafyth. Ezben gyakorta feol veré faydalom vagyon, (Ieley) dagadaffal, veréffeggel, hewfeggel, es az Ereknak, (Labon ualo, telefegewel es feol fualkodafawal. Az Lab kezwenye, Ieley) Bantya az Boka chyontokath, az lab chyontokat, dagadaffal vagyon, hewfeggel. veréffeggel es feol veré faydalommal (Chypében ualo) ez is. Chypében valo kezweny myndenyknel eréfb, ennek helye nem az Izben vagyon, az melyel az Cyombnak

chÿontajnak feÿe az Chÿp  chÿontban be foglaltatik, de az  
+385

Faroknak feolf  reze fele oda feolyeb, ahonnet az vekonÿokbol  
es az Nagÿ zel s chÿontbol az mely n wlwnk, az Inak altal  
ÿwen, vÿtetnek az Szarakban. Ez kegÿ tlen faÿdalom ozthon (Ieley)  
nem chÿak az Chÿp ben, de az Chÿomban, az labnak Ikraÿban,  
es az labnak zÿnte vtolfo rezeben is el hath, az az, mÿnd nwe  
oda valahowa az megh bantatoth Chÿp beol az In el er.

Rÿtkan vagÿon ez chÿp ben lathato dagadas, rÿtkabban hewfegh  
vagÿ v r ffegh, merth annak az helynek f lf  bwre nem  
er s. Az Valban valo Iznek faÿafa elegh nagÿ, de (Humeralis)  
ez is fem dagadoth, fem v r s, fem hew. De az mely Iz knek  
faÿafa az k nÿ kben es az Terdben vagÿon, f leotte nagÿ faÿdalommal  
vagÿon ez, es nagÿ dagadaffal, v r ffeggel, de kewes  
hewfeggel. K zelb valo oka mÿnd n ÿzekben valo faÿdalmaknak, (Okay)  
nem valamÿ magatul valo mertekletlenfegh, de az Termezeth  
kÿwl valo oda zegez th es ragadot nedweffegh, kÿ  
magath gÿakorta az dagadas altal kÿ ÿeleonth . Iollehet penÿgh  
nÿha, a mÿnth el z r az kÿk n megh ÿndul, nem ig n nagÿ  
dagadaffal bant az faÿdalma, de azerth vgÿan vagÿon valamÿ  
kichÿn Nedweffegh alatta. Az oth lew  faÿdalomnak penÿgh  
oka (Sokaknak velek def k kÿwl.) foha awagÿ ig n rÿtkan megÿ n  
abban az wregben, melyben az chÿontoknak vege forogh,  
de az kötelekben chÿak, es azokban az hartÿakban, Melÿek kÿwl  
az chÿontoth be takarÿak es k rwl vezÿk, es az hufnak mely  
el  erekkel Inakkal mozgafnak okaerth k rwl vetet th, megÿ n,  
kÿth ebb l eofmerhetnÿ megh, hogÿ az Chÿomos lab es Chÿomos  
kez k zwenÿeben, az Nedweffegh ÿmmar vgÿ  zwe fwlwen  
mÿnth az k , ha megh vagod, es megh nÿtod az b rth, kÿ ÿw  
az vÿoknak Izeyb l bantafa nekwl az k telnek. Az Chÿp  cÿontban  
valo k zwenben is, ha az artalmas Nedweffegh az chÿp   
chÿontnak forgoÿaban volna, foha olÿan ig n zellel el terÿed t  
faÿdalmat nem hozna.

Toabba, az oth lew  faÿdalomnak oka, Nem annÿ  
fok fele az mÿnth irÿak es mongÿak. Merth ez fem ver s, fem  
Sarga Saros, fem Fekete Saros foha is, de mÿnd n ftwl fogwa  
vagÿ Nÿyalas, vagÿ Sawos. Az k zvennek azerth (K zwennek  
kwl mbfegÿth, ig n heaban allattÿak l nnÿ az kwl mbfegÿr l)  
Nedweffeg knek Nemeÿb l. hogÿ nemelÿk Melegh. nemelÿk



hýdegh volna, merth vgýan mýndénýk az kězwennek  
 hýdegh es hýdegh Nedwefseghbél léth. Hogýha neha  
 véréffege es hewsegh lattatýk neha az kezén vagý az Labon  
 valo kězwenben, az Nem az betegsegek allattýatul, de az  
 fáydalomnak nagyfagatul vagyon, ký véréffegeoth es hewsegeoth,  
 +386  
 es neha vgýan megh gyuladaft is hoz, ký lezén legh ýnkab  
 azokon kýknek testék félottob meleg es temerdék Nedueffeggel  
 megh rakodoth, es ezert kényw alkoholatoffagbol Febrifben  
 efnek. Ez azerth az hýdegh es vekoný Nedwefsegh, az Izeknek  
 kételeýt, hartýakat, awagý az Musculufok eleýth megh  
 téltwen, es el terýtwen, bantwan, fáydalmat hoz. Az fáydalom  
 penygh ha ýmmar az Testh hozza kezwlth, véréffeget, hewsegeth  
 es gyuladaft hoz, melyek az fáyo es dagado nedwefsegek  
 yeley. Ilýen oka talaltatoth azerth az Izekben valo kězwennek,  
 ký mýnd okoffaggal, mýnd mestérfeggel meg probaltatoth. Mýndnaýan  
 azerth igazan vetýk elélyaro okanak az Nedwefsegeth  
 leonný, ký az Erétlen Izekben mafunnat bele foly vagý bele  
 folyando, de honnet awagý mely vthon folyon, fenký meeg  
 annak ez ýdeigh igazan vegere nem mehetéth. Ebbél ez tudatlanfagbol  
 vagyon az, hogý eddýgh az Izekben valo fáydalom  
 mýnth giogyulhatatlan Nyawalýa, vgý hagyattatot el.  
 Azok penygh býzonnyal tewélégnek, valakýk az Agýeknak belfé  
 rezeýbeol mongýak zarmazný az kězwent az Izekben. Merth  
 mýkeppen výtethetýk az belfé rezekbél es helyekbél az Týzta  
 Nedwefsegh valahowa az Ereke által? Awagý az Nedwefsegh ký  
 az eleoth az verrel ézwe elegýédét vala, onnath az Ereke  
 zaýaýrol, az Izekben mýkeppen zalhat týztan bele? Awagý ha  
 zýnthe az Nedueffegh az verrel eggýwth zarmazýk is, mýert hogý  
 az Izekben megh gywluen, olý twzseffeggel valo dagadaft, kýbél  
 ozton genýetseges kelewený leonne, nem ýndýth? De félth meeg  
 az Nyers Nedwefsegh is, az ký mafunnath es nem az Ereke által  
 (Cachexia) ýw az Izekben, nem chýnal Izben valo fáydalmat, merth  
 az megh vezéth Ruth abrazatban valo Nyersefegh az belfé rezekbél  
 az Labra zalwan es azth megh dagaztwan, vgýan nem chýnal  
 kězwenth. Mafunath valo eredetý vagyon azerth az kězwennek,  
 es nem az belfé rezekbeol zarmazýk, Ez azerth az Embér Fé,  
 kýbél býzonýara Nýalas es vekoný Nedwefsegh foly az Izekben,  
 Nem az Agý velé penigh fem annak belfé tartoý, az melyekben

(Hýdegh az  
kězuený)

nýalas rutfagh zokot gýwlekezný es  zwe fwlný (merth ez awagý az orrokon ýw ký, vagý az lel kzet vew  chýewben az In k n az Twdeoben, vagý az gýomorban, es egýeb bell  helyekben zarmazýk ala) de az F nek kwlf  es az Agý kaponýanak kýwl vettet th rezeý, okaý es eredetý az k zwennek, kýkbeol az heaban valo Nedwessfegh, az Teftnek f lf  rezen az Bwr alath ala futh. Merth az Melý fok Ereke az Nýak erek nek l ký hozatnak, azok az eo vekoný es Sawos ganeýokath oda vetýk, es mýwel hogý az F nek temerd k e s er s bwre vagyon, kýb l az +387

hayak ký newek dnek, nem olyan k nnýen parolkodnak ký onnet az Nedwessfeg k, mýnth az Teftnek egýeb hely n valo bwreý altal. wd wel azerth b feg ssen megh gýwlekeozýk, yeleosben azokban, az kýknek oth valo megh termefenek lathato okaý (kýketh maýd el  zamlalunk)  zwe gýwlnek. Az megh gý6lt nedwessfegnek ýmmar yeley ez k: F nek (Ieley) Neheffege es zunnýadagos voltha, kwlf  faydalma, melý faydalom kýw l vgýan tapazthato, es megh  regb dýk az faydalom mýkor az Hayat el  t rleod, Faydalom es forrofagh nekwl valo olý lagý dagadas vagyon neha hatul az Bwr alat az F ben, mýnth az Výaz. Annak azerth az Nedwessfegnek fwrw es laffu  zwe gýwlefe taploya[!] es eredetý az k zwennek awagý az Izekben valo faydalomnak, merth az f l tteb valo  zwe gýwlt Nedwessfegh, k nyw alkolmatoffagbol, tudný illýk, vagý hewfegbeol, vagý hýdegfegbeol, vagý t rlesbeol, neha chýak vgýan zabad akarattýabol is az eo helyeb l le efýk, es az alfo rezeke zarmazýk, Es mýwel hogý vekoný mýnt az výz vagý az Sawo, es ahoz zýnthé hafonlo az ký hýdeg wd n az Agý vel r l az Or altal le folý, Nem az Haat gereznek veleý altal (merth vgý fel guta wtes l nne, az az, Inaknak le zakadafa) fem az Inak, Sem az el  Erekkel ýnakkal es hartýakkal k rwl v th hufok altal, de nagy k nnýen, az B r alath, (ahol tagas vta vagyon) az Teftnek kwlf  helyeiben be folý. Es ez folýas mýwel hogý vekoný, chýak az Izekben az kýk  zwe vadnak foglalwa es er ffek, ragad es marad megh. Az Tefthnek penygh arra az oldalara folý f keppen, az melýre az Tefth gýakortab fekwzýk, es mýkor az Nedwessfegh f l ýndul, fakkor az fekwes az ýobbýk oldalra vagyon, az ýobbýk vallat es karth foglalýa el az faydalom, Sha az Bal oldalra vagyon az fekwes, az Balogot foglalýa el. De ha

hanÿatta vagÿon az fekwes, az Nÿakat, az ket lapoczka k  zÿth,  
az Chÿp  ket, es az Szarakat foglalÿa el.

Az kÿk Izekbelÿ nÿawalÿawal kezdnek bantatnÿ, el  z  r azok,  
Kezbelÿ awagÿ Lab belÿ k  nÿw k  zwennÿel bantathnak, kÿnek  
az eo Nedwefsege hogÿ az F  b  l hozattafsek ala, vagÿ onneth  
ilÿen hertelen az Labnak vegf   rezeÿre tÿtkon es mÿnd  n erzes  
nekwl ala zalÿon, fenkÿ el nem hihetÿ, hanem chÿak az kÿ Bizonÿos  
ebben. De mÿwel hogÿ ig  n vekonÿ eleoz  r az Nedwefsegh,  
k  nÿw annak ala zallafa, ÿeleosben azokban az kÿk meleg  
feold  n laknak. Mÿkor ozton wd  wel ÿmmar temerd  kbe lez  n,  
ÿeleosben az hÿdegh tartomanÿokban es az Ven Emb  r  kben,  
hertelen nem folÿ az kwl   rezeke ozthon, hanem ben marad  
oth ahowa zalloth, es akkor ozthon az K  zwennek mÿnd eredetÿ  
+388

mÿnd le folÿafa er  zhet  , Mert az faydalom az Nÿakbol vagÿ  
az vallak által az karokban e  s kezekben. vagÿ az Hath által az  
Chÿp  kben, Terdekben, es Labakban laffan ala zal, kÿ neha  
hÿdegfeggel, es mÿnd  n Tefthnek rezketefewel ered. Az faydalom  
az f  lf   rezekebeol az alfokban zal, de feol foha nem megÿ  n,  
Es ÿob feleol Balfele fem megÿ  n, awagÿ Balfeleol ÿob  
fele, de mÿkor az ÿobfel  l valo fayas vthan az balfeleol valo  
is k  wetk  zÿk, azt nem az helÿnek valtozafa tezÿ, hanem az  
vÿonnan valo oda folÿas chÿnalÿa. Mÿnd  n Nedwefsegh  
penÿgh kÿ ala folÿ vekonÿ valamenÿre, mert ha az nem volna,  
foha ala nem folÿhatna. Immar mÿkoron az Izekben be ragadoth,  
az Tefthnek tulaÿdon melegfegetwl, es az ig  n ereos orwoffagoknak  
ereÿetwl, megh temerd  keodÿk, es az vekonÿ rez el ozlatwan,  
nemÿnemw feold zabafu f  prw marad, kÿ ozton az gÿakorta  
valo oda folÿaffal megh   regb  dwen, lathato chÿomokka newekeodÿk  
az vÿoknak Izeÿben. Azth Newezÿk ozthon chÿomos  
(Chÿomos k  zwenÿ) k  zwennek, kÿwel az Izek hely  kbeol kÿ  
m  nnek, es mozgafokath el veztwen, megh horgadnak. Immar  
ÿgh azerth az Izekben valo fayafnak awagÿ az k  zwennek,  
(Lathato okaÿ lathato okaÿ vgÿan azonok mÿnth az folÿafanak,  
az k  zwennek) tudnÿ illÿk, Eggÿk, az F  ben valo Nedwefseghnek  
1. b  w  lkeodefese, Mafÿk az az Izeknek betegsege, Ennek  
2. penÿgh eggÿke is kwl  n, Ize  kben valo fayafth nem  
chÿnal, hanem zwkzegh hogÿ mÿnd az kettőé   zwe m  nnÿ  n. Az

(Iteleth) Iznek Erétlenfege Betegfege, nemýnemw egýeb vetkekbél is ýtelendé letele, de legh ýnkab az kételeknek es hartýaknak lagýulafabol es az vtaknak tagulafabol. Ez vetkeknek penygh vagyon eredeték az Szwleknek erételen Nemzék magwokbol, es akkor az kézwený érékés. Awagy maas lathato okokbol vagyon, melyek az hartýakat megh lagýttýak es bantýak, Affelek, Az azzonýallattal valo féleotteb modnekwl keozéfwles. Férédeffel valo gyakorta eeles, hertelen es fýetwe valo ýaras. Egý helyben valo igén fok ideigh allas. Lowon valo nagy ígetes, výzeletnek es Szeknek megh fuýtafa, ve9tegh heweré reftsegh, es myndéneok affele kwlfé eseték kýk az Izeketh megh térék. Az banatok penygh, nagy gondok, félletteb valo vigyazafok, es elmenek félletteb valo megh bantafý, nem chýak megh hozzak az kézweny, de ennel artalmasb nyawalýakat is zéréznek. Neha ha az Colica hýtwan moddal gyogittatýk megh, abbol is megh kéwetkézýk az Izeknek faydalma. Az Nedweflegnek aradafanak penygh bellé okaý, az Agý velének es egez az Fének erétlenfege, hydeg es Nedwes mertekletlenfege, Merth az Eledelnek +389

Nedweflege az Fében fél ménwen, mykor ez vetkek ýelén vadnak, telýeffeggel megh nem emeztédýk, es abbol zwkzegés wdéwel valamý ganenak gywlný es terémny. Ez folýafnak penygh allattya az mybeol lezén megh fokaful, hogýha az lathato okok is melle ýarulnak, kýk annak fokafulafat chýnalýak. Ezék penygh azok. Az zabalas, feoleotte fok ýtal fékeppen Bor ýtal, Merth ez az Feýeth megh téltý, es az Inakath hartýakath megh bontya, Féleotte fok aluuas ýeléfben myngýarafth az Etel vthan, Hewolkodas, Munkalodafnak el hagiafa, Szokot megh wreffýtefnek, legh ýnkab penygh azoknak kýk az výzeleth es az verýtek által lezén, megh rekedefe es megh kýffebbedefe.

Effele Betegfegben lewéknek oly etelt kel adny melyek (Etele) vekonýtok es keweffe elteték, tudny illýk, pareýbol chýnalt Etkek, Hufth penygh femmý feleth nem kel énnýék adny, chýak apro madarakat, es kéwý halakath. Ha penygh az Betegfegtwl megh leheth Bor ýtalnak myndénéftwl fogwa beketh kel (Itala) hadnya. merth chýak ez Egý ok az, melyel megh lehetfegés az gyogyulas, Melýet mywel hogý Ezér kézswl fem kéwet Egý, nem chýoda hogý mostan ez Nyawaliabol igén kewes awagy vgyan lenký fem gyogyul megh. Legén azzerth ýtala výz, az melyben

fa heat es Anifom magot feoztel megh. Gywmélchét es az  
venus azzoný myweth igén el tawoztaffa ezfele embér.

### Az kézuenrél.

Az kézwenýés Embérnek ezék igén artalmafok. (Artalmak)

kýtwl igén oya magath. Heaban valo maga gyakorlas. Etel vthan  
valo lowaglas, Hewolkodas, pepbeol chýnalth eledel, awagy testabol  
chýnalt eték. vaýas awagy zaráz pogachya, vaztagh hus etel  
mýnth az Dýzno hus, vyzbe lakoza allatoknak hufok azok vagy  
madarak vagy halak. Igén fos, Teýbeol leoth akar my, Heatlan  
halak, Mýndén fele gombak, Béchyw etkek yeleosben az Lenchye,  
Mýndén erés etkek mýnth az Borfos eték, Nedwes gywmélchék  
mýnth az Sarga Dinnye, Cecla, Laboda, Mýndén fele gywmélch  
az yol megh erth zéleotwl es az Fýgetwl megh valwa, az Tengéry  
zéleotwl es az palma fa gywmélchetwl el valwa is. Sarga  
repa, pomagranath, Szylwa es Kértweltwl el valwa is, Gyomornak  
igén megh téltefe, kýwaltkeppen fok kwlémb kwleomb fele  
+390

etkekkel, Sok azzonýallattal valo kézeofwles, Seoth attul ha  
lehetne vgyan megh kellene magath tartoztatny, Melegh vyzben  
valo férédes, de kýwaltkeppen fok ýdeigh.

(Haznofok) Ezék penygh vyzontagh haznofok, Ehézes es  
zomýuhozas. Ecczér énný Napýaban, Borth effé vyzzel elegytwe  
ýnnya, Eýel alunný chýak, es nappal Nem. Mertekletéffen énný  
es ýnnya, Mýndén holnapban ecczér okadny, Borth soha nem  
ýnnya awagy igén kewefeth.

+391

El kel azerth kezdený ez Betegfegnek orwoflafath  
az Teftnek megh wreffýtefen. Eleozér azert ereth kel raytha  
vagný, Mafodczor purgaciot kel adny, vtolzor gyogyto orwoffagokkal  
kel hozza nyulny. Eztendében azerth kecczér, Tawazsal es  
Eofel verth kel vénný de chýak kepés zérenth, vgý vagas penygh  
Ereth, ha valamý ok attul megh nem tylth. Galenus azt irya hogý  
eo fokakat gyogytoth megh chýak ezzel is, hogý Tawazsal Ereth  
vagatoth es megh purgalta, de azert olýanokath mond, az kýk  
mertekletéffen výtelték annak vthanna es nem tobzottanak.

Az Labon vagy az kezén ha kézwený vagyon, (Podagra)

olýal kel orwoflaný az melyel w3ze el embér az oda Chiragra  
zalloth Nedweffegéth. De ha Chýpé chýont keorwl Ifchias)

vagÿ benne vagÿon, mÿwel hogÿ az az Iz, igÿen Mellÿen vagÿon  
oda be, legh elÿzÿer megh enhÿtÿ laffu orwoffagokkal zwkzegr az  
Chÿpÿenek faÿdalmahoz nÿulnÿ, melyek fe fÿlÿtteb ne hidegÿcchenek,  
fe penÿgh erÿffen ne hewÿcchenek. Megh giogÿul azerth  
Neha chak azon Er vagaffalis az chÿpÿ chÿont kÿrwl valo Izbelÿ  
faÿdalom, mÿkor az Terdÿen valo Ereth megh vagÿak, Mÿkeppen  
azerth chÿak ver vetellelis gÿakortha megh gÿogÿul az Chÿpÿ  
chÿontban leweo keozwenÿ, Ez ellen ifmeth, ha erÿs orwoffagokkal  
orwoflanÿ ezth az megh wreffÿtes eleoth, nehez lezÿen azth  
megh gÿogÿtanÿ. Azerth hogÿ az Chÿpÿ chÿontban valo faÿdalomnak  
orwoflafath, ha zwkzegr nem chÿak Terdÿen valo Ernek vagafan  
kel kezdenÿ, de meeg az kezÿen valo Ernek is vagafan.

Mÿnd ezÿeknel is penÿgh haznosb az okadas. Effeleknek azert  
etel vtan mÿngÿaraft okadnÿ kel vgÿan okadafra ÿndito  
zerzammal is megh kel azth chÿelekeodnÿ, de gÿÿenge zerzammal.

Ha penÿgh az Nedweflegÿk az chÿpÿ chÿont keorwl igÿen megh  
aluttak, es nehez onneth el ozlatnÿ, vettes rea nagÿ

(Tanufagh)

kÿppÿlÿÿeketh es vagdaltafd megh, merth igÿen haznos. Ezth is  
ezÿdben vÿgÿed, hogÿ ha az labon vagÿon, az karÿan kel vagnÿ  
ereth vgÿan affelÿl a honnet vagÿon az kÿzwenÿ. Ha penÿgh az  
kÿzÿen vagÿon, az Terdÿen kel vagnÿ, awagÿ kÿwl az Boka  
chÿonton vgÿan affeleol az melÿ feleol az faÿdalom vagÿon.

Ha az kÿzwentwl wres akarz lÿennÿ, Soth tÿrÿ

(Tanufagh)

megh, elegÿcd fa olayban, ezzel kennÿed reggel es eftwe az  
Izeketh telÿes eletÿdben.

Fenÿw fanak Enÿweth tÿrÿ porra, Ebed elÿth es

(Oruoſsagok)

vachÿora eleoth agÿ feÿer borban fel kalannal megh ÿnnÿa, megh  
tartoztattÿa az ÿzÿekben valo nÿawalÿath.

Soth es Temfot egÿ mertekÿn tÿrÿ megh, Bozza fanak azon  
eztendeÿ Newefenek az belfÿ heat vÿgÿed, fÿzd megh ezÿeket vÿzben,  
+392

az lewewel moffad az vÿonnan tamadot kÿzwenth. Probalt  
orwoffagh.

Feÿer zep tÿzta Terpentinath vegÿ fel latot, fÿldÿ fenÿw  
fanak megh tÿreoth porawal, elegÿch egÿben, mÿndÿen holnapokban  
Eozzel, Tawazsal, Telben, kecczÿer vegÿ ebbeol fel latoth  
hozzad, Ne felÿ bator hogÿ az Izekben faÿdalom ÿndulÿon.

Eb zÿÿeonek kÿ fachÿart lewewel elegÿch eozwe Caſſiath,  
awagÿ ha az kÿ fachÿart lewe nem leheth, zepzÿeonek vÿzewel

elegých eoꝝwe, march ruhat abban, ragaꝝd az kēꝝwenre, Nýarban  
hýdegēn, Telben melegēn, es eꝝth gýakorta výchad.

Aꝝ kēꝝwennek faýdalmat roka monnýal tēꝝrēlýed,  
vagý roka haýal, es az vthan takard roka Bērrel be.

Rofa olaýal elegých eoꝝwe týkmonnak zekýth es zepꝝéle  
lewewel, martogas ruhat bele, aꝝzal tarchýad.

Beka olaýnal foha ýob nem lehet, merth chodalatos igēn  
haznal, az faýdalmat el vezý, es nem haggia oda zarmaꝝný az  
Nedwefegēketh.

Melegh Teýben march ruhat, es vnos vntalan rea rakýad,  
eꝝth gýakorolýad, az faýdalmat el vezý, de fokkal ýob azon  
igýekeoꝝný hogý ne az faýdalmat chak, de az okat véꝝgýed el az  
mý okbol oth vagýon.

(legýēꝝd megh) Baýrus doctor azth írýa kēnyweben, hogý  
annýra volth eo raýtha az kēꝝwený, hogý Szekben hordoꝝtak, es  
mýndēn chýontaýnak Izeýben benne volt az kēꝝwený, chýak az  
Nýelwet forgathatta. De Eoꝝzel lýktariommal elth, melýben mýkor  
haýnalban Boros oftýaban takarwa fel latoth ēth volna megh,  
keth ora mulwan mýkor az hafa ménný kezdēt, Eotēdýk Szeký  
vthan annýra megh kēnyebbēdēt, hogý noha az elēt egýebek  
výttek az Szekre, de az vthan eo maga mēnth az Szekre, es  
azon napon valoban ýarný kezdēoth. Annak vtannais keccꝝēr  
probalta ez dolgoth megh. De vegezetre azt chýelelekētte hogý  
eꝝtendēben haromꝝor vagý Negýcꝝērís, hozza véth az Lýktariomban,  
nem vartha hogý zýnthe el ýwiēn az kēꝝwený, es annak  
vthanna Huzon hat eꝝtendēigh foha rea nem ýwth. Irtha penýgh  
az eo keonýweth 1560. eꝝtendēben. Az lýktariomot azerth igh kel  
chýynalný.

Igaꝝ Hermodactillufth, ennek penýgh az gýēkere

---

[Ke]chke ganeth, Arpa [lýꝝ]tēth, chýgereth...gý lagý borth,  
[hab]arý ēꝝwe, melegēn tēd az faýo ýꝝre. [Proba]lt orwoffagh.  
+393

Negý es zýnthe olýan mýnth az Embeornek výa, vgýan kērme  
vagýon, vegý keth nehezekeoth de az félfe heatul megh týꝝtýcchad,  
Es affele hamis Hermodactillufth Ne vegý az kýt Nemelý tudatlan  
patýkariufok Colchicumnak hýnak, kýnek magýarul Saafhagýma  
Newe, merth az igēn halalos fw. Diagridiomot ket nehezekēth,  
Coꝝtufth, Ciminomoth, gýeombert, Szēkfweth, ana, drachma j. tērd megh

es zÿtald megh ezéketh, Feÿer Borth es Mezeth fêz eo3we hogÿ Sÿrup formaÿa legÿên, chÿnald bele ez zerzamokat. Ebben ecczêr Boros Oftÿaban takarwa haÿnalban vegÿ keth nehezekeoth hoz3ad, awagÿ harmath, awagÿ Negÿeth, az az, az betegfegnek mÿ volta zêrenth vêgÿed, awagÿ Edês lagÿ feÿer Borban elegÿched, es vgÿ igÿad megh. Ez az lÿktariom melÿel Baÿrus azt irÿa hogÿ vgÿ megh gÿogÿwlt, hogÿ foÿa rea nem ÿwt têbzêr, az Izekben valo faÿdalom az aldoth kêzwenÿ.

Pomagranat heat ket marokkal feo3 megh borban vgÿ hogÿ el olwaggÿon. Az vthan fwlben ereztê fwnek leweleth, Feoldÿ zeodêrÿ leweleÿnek vegfê fwrtÿth, egÿ egÿ marokkal mÿndênÿkbeol, têrd igên ereoffen êzwe ezéketh, zwrđ megh zÿta altal, tegÿ ahoz eretlen arpanak lÿztÿth egÿ marokkal awagÿ têbbel az menÿ az feolfê zerzamokhoz elegÿ lezên, chÿnalÿ flastromot, de eleozêr eo3we forrald egÿ keweffe, Nÿarban ezth chÿnalÿad hÿdegên az faÿdalmas Izekre, Telben penÿgh melegên. Ez igên chÿodalatos io orwoffagh, merth az oth lewê Nedwessfegeoth megh emeztÿ. Ees oda nem hagÿ têb Nedwes Nÿalat futhnÿ.

Hangÿa monÿat mÿnd feoldestwl oÿaÿal têrÿ eo3we, a33al kennÿed.

Balha fweth harom latoth fêz megh annÿ vÿzben hogÿ megh fwrwggÿek, zwrđ megh, es ahoz tegÿ harom lat vÿazth, rofa olajt hat latoth, ifmet feo3d vÿonnan hogÿ az vÿaz kêzÿben olwaggÿon, kewergessfed es chÿnalÿ ebbel flafromoth, têd az faÿo helre.

Vthÿ fwnek lewelet teorÿ eo3we Sowl es Nÿarfanak zêld lewelewl, flafrom moggÿara têd az kêzwenre, az Terdên valo dagadaft is megh zallÿttia.

Bab lÿztêth habarÿ eo3we Tÿkmon zekkel, têd rea az faÿdalmat el vezÿ, es az dagadaft el ozlattÿa.

Szarwafnak Szarwat têrd darabonkenth, fêzd megh feÿer borban annÿra hogÿ chÿak hatodreze maraggÿon, têd el valamÿ edenÿben, es megh aluzÿk oth. Ezzel kend az faÿdalmat es el vezÿ. Eczetnek fêprwÿet, rofa olajt, Tÿkmon zekÿth, habard êzwe es teod rea.

+394

Mogÿoro olajt kennÿed az megh dagadaft, e[!] vezÿ es megh is erêffitÿ az Izeketh.

Maaknak kÿ fachÿart leweth egÿ latoth, Saffrat egÿ nehezekeoth,



kechke awagÿ wnê Teÿel es kenÿer bellel têrd eo3we,  
lagÿcz megh az vtan azth rofa olaÿal, flafstrom moggÿara chÿnald  
rea, az faÿdalmat chÿoda igên megh laffittÿa.

Thêmyent teorÿ megh es zÿtald megh, Tÿkmonnak feÿereth,  
Egetêth bort, Fa olaÿth, O haÿat, ezêketh vêgÿed egÿenlê mertekre,  
têrd mofarban az haÿat, têrÿed es az Thêmyent laffan  
laffan hand bele, az vthan az têbbith is elegÿch kêziben, e3zel  
kennÿed laffu tw3nel az faÿdalmath.

Eztragnak fÿat vgÿan zarazon melÿezd megh, têrd  
megh egezlen mÿndên chÿontaÿwal, têd vas fazekban têlch fa  
olaÿt rea, fêzd erêffen hogÿ el zaraggÿon mÿnd az fa olaÿ, annak  
az Sirÿawal kennÿed az faÿdalmath.

Szenth Iwan heteben mÿkor az Belendfw vÿragzÿk, zêd  
megh mÿnd vÿrago3tul, têlch megh egÿ fazekath vele, az fazeknak  
feneken hagÿ apro lÿkakath, es fêlwl rakÿ apro facÿkakath  
altal, i3met mas fazekat borÿch feolwl rea, de azt is megh rakÿad  
beleol Belend fwel, az zaÿat te3tawal chÿnald erêffen be, legh  
alol ezêkên tegÿ egÿ ma3os fazekath, kÿben az olaÿa zÿwarkoggÿek.

Ennek o3ton az olaÿos fazeknak zaÿath igên ereoffen  
chÿnald be, es têd fêlwl mas fazekra kÿ igên Ep legÿên. Temefd  
el az fêldbén e3 keth fazekath. hogÿ fêlwl fel lingnÿ fêld legiên  
raÿtok, had oth allanÿ, karachÿon heteben vêd kÿ, es az mÿnemw  
olaÿ az alfo fazekban le3ên, march ruhat abban, têd az kêzwenÿês  
helre, choda igên megh von3a az faÿdalmat. Ezth Varadÿ  
Imrêh E3pêrêfth probalta megh.

Tehen ganenak vêd vÿzeth mÿnth az Rofanak, i3met annÿ  
fa olaÿth, es Swllê haÿat tegÿ ho3za, ÿol elegÿch ê3we êketh,  
a3zal kennÿed az faÿdalmath. Ezth Varadÿ prepo3th probalta  
megh.

Gÿalogh fenÿwben mÿnd agastul chÿnalÿ fêrdeoth, fêrêggÿek  
benne. Az feordê vthan, az Fenÿwnek magwat mofarban têrd  
erêffen megh, têlch bort rea, fachÿard kÿ ruha altal, annak az  
Sirÿawal erêffen têrwlte3d. Ezth zÿlahÿ ferenc3 probalta megh.

Vakondaknak vêd feÿet, nÿw3d le egezzen az  
bêreth, ronch megh mÿndên chÿontÿat, az vthan az hufat zêd  
kÿ az chÿont kê3zwl, o haÿal vagdald eo3we, fordÿch be az  
zêrÿwel az bêreth, têlch bele az hufat, vard be az zaÿath, Twel  
gÿakdo3d megh az Bwrt, vond Egÿ Nÿafra es f3wfd megh, annak  
az fÿriawal kennÿed az kêzwenth.

+395

Varýunak feýe veleýeth, es zýnthe anný O haýath vegý, têrd  
êzwe erêffen, azzal kenefd az faýo helth. Frater Georgý kenchtarto  
Barath probalta ezth.

Chýerfanak gyêngýth mýnd leweleftwl agaftul bokroftul fêzd  
megh erêffen vÿzben. Ha Derekaban awagý az vallaban vagyon  
az faýdalom, fêrêggýek megh az vÿzeben. Ha penygh az lababan,  
chýak az labat tarchýa benne. ecczêr, kecczêr, haromzor is megh  
kel melegitený ha megh hwl. Ezth Lugafý Mathe probalata megh.  
Fêldý bozzath as ký, mýnd leweleftwl gyêkereftwl têrd  
megh erêffen, az lewet ruha altal fachýard ký es zwrđ megh,  
egý zoros zaýu wegben têlch az vthan, teztawal erêffen chýnald  
be, takard egý kenýerný teztaban, têd az Swtê kemênczeben,  
Shogý megh fwl vêd ký, annak az lewewel ký az wegben lezêñ  
kenêgeffed. Ezth Nýrý Bathorý Andras probalta.

Erdeý Machka haýat, Eoregh Borznak az haýath, Egetêth  
borth, mýnd egý mertekkel vêgyed ezêketh, fêzd megh eggýwth,  
az faýdalmat kend ezzel, ottan kênnyebfegeth erzý. Hogýha  
penygh haromzornal têbzêr az kêzwen raytha nem volth, Soha  
têbbe az vthan rea nem ýw.

Mehfwet wtêges megh egý kichýnne, keofd az Izek faýdalmará.  
Kechke ganeth es Arpa lýztêth vÿzes (Terdben ualo)  
borral têrý êzwe ha az Terdben vagyon az kêzwený (kêzwenrêl)  
kêfd rea, es chýoda hamar megh gyogýttýa.

Kegýo hagýmat o haýal têrý eo3we, mýkor megh erzý hogý  
az kêzwený bantaný akarýa, kennýe megh vele mýndêñ nap  
mýghnem vÿzketný kezđ az Faýo helý es megh kezđ fakadozný.  
Polaýfwet feoz megh erêffen borban feodel alath, hogý  
felýgh el apaggýon, ennek lewewel mofd az faýdalmas helýet, es  
az fwet leweffêñ keofd rea. Ez orwoffagh probalt dologh.

Polaý fweth feoz megh vÿzben, Egý keo Sot awagý egý  
Teglat hewých megh, têd egý zara3 Defaban, az defara feolwl  
tegý egý fat altal, az faýdalmas labat têd rea, es fêd be. Az  
polaýnak lewewel az hew soth awagý Teglat êttêzzed, az labath  
vgý parolýad.

Keth kê Soth hewých megh, teod egý feordê kad vÿzben,  
olwaggýon mýnd el benne, egý egez hetigh abban az vÿzben  
fêrêggýek.

Soth es Temfot bwebben, Eczetêth, Egêth borth, ros lýztel

habary eozwe, kend ruhara k fd az faydal ra, ha megh AB,  
ifmeth megh v ch ad, megh enhiti  az faydalmath. Ezth Magocz y  
gaspar probalta.

+396

H gh tehen ganeth keres, es azzu rofath, az Szeek fwnek  
ch ak az Sarga v ragath, len magoth, t rd megh porra az  
zerzamokath, eleg ch eozwe az Tehen ganewal, azzal keoffed az  
faydalmath.

Kend rnek gy kereth feozd megh v zben, es azzal k ffed  
az faydalmath.

Eg  nag  Soth twzef ch megh, az Feord  kadnak  
f lwl abronczbol ch nal  ern  th, es arra ch nal  eg  lafnakoth,  
wly n az faydalmas emb r eg  k s zekre az kadban, az Twzes  
Soth teod ala a, Az kadat ann ra be bur cchad feolwl, hog   
femm  Eegh k  awag  be ne meheff n. Az faydalmas Emb r  
kezeben Eg  p nth bor leg  n, es laffan laffan  tt zze az twzes  
Sora, Sm nd add gh az kadban wly n m gh annak az g z th  
vg an nag  nyawaliawalis el zenwedhet . Azonnal ozton k  kel  
v nn , es az ag ra kel teonn  es  ol be kel takarn . Az Fe et  
penigh rofa v zzel kel kenn , hog  ha megh a ult volna f l  
ebregg  n, Megh erz  az betegh hog  m nd n faydalomtul megh  
zabadulth. Ezth Ba on  Iftwan megh probalta es igaznak talaltath.  
D ofanak lewelet feozd megh v zben, tarch abba az faydalmas  
labadat,  o modon megh k nn ebit  az faydalmath.

Harom p nth Fa olayth t lch Eoth awag  hat p nt s wegben,  
es m kor az Belendfw v ragoz k, z d megh az v ragath es az  
weg th t lch rakwa vele, ch nald  ol be az Sza at es Nyarban  
t d az Napfenre, Telben pen gh zobaban erlelyed eztendeigh awag   
kett igh is, merth howa toab m nd  ob es haznosb lez n. T k  
awag  Lud tallat march ebben, azzal kenn ed az hol fa , megh  
laffitt a az faydalmath. Ezth Balaffa Men hart megh probalta.  
V r s kapoztanak leweleth egefd megh, annak az hamwat  
eleg ch eozwe oha al, azzal kenn ed.

M kor az Fanak lewele megh  ndul, eg  eoregh  
furowal fur  megh eg  Nyarfath, es az mel  v z abbol k   
ch orogh, fogd megh bwfegeoffen valam  edenben, Sm kor az  
faydalom valak n lez n, veg  k  ebben es meleg cd megh, tarch a  
benne az labath, fimegh k nn ebbit . Ifmeth azon v zeth t lch  
v zza az altalagban, mas wd re tarch ad, merth megh nem vez,

es mënnel toab tartod annal ýob, Ezth Balaffa Menýhart megh probalta.

Az kërëffan mýkor az ferëgh megh ýndul zëd megh, hand igën ereos Eczetben hogý benne megh halýanak, mýnd az ýwendë eztendeoigh abban tarch êketh. Mýkor eofmerý valaký hogý az faýdalom rea akar ýwný, vegý alkolmaffan ký benne, Es igën o +397

hayal tërd êzwe, kend azzal ahol faý. Ez igën erës dologh de haznos. Ezth egý ven azzoný porbalta.

Fa olayth, Egetëth Borth, ana libra j. Feýer vÿazth egý font Negýedrezeth, o hayat annýth, Iuh faggýath annýth, Szarwas chýontnak veleýet egý fonthnak Nýolczad rezeth, lewesticom gýeokereth egý fonthnak Negýed rezeth. Ezêketh tërd megh elegýcd eo3we, chýnalý vÿ vazonbol Egý Sakchýot es tëd abban, es tëd vgý egý Mazos fazekban. De az fazeknak keozepýben fabol chýnalý egý kërëztëth, arra tegýed, hogý az fazeknak feneketh ne erýe, hogý valahogýhogý megh ne egýën az zerzam. vtolzor tëlch ozton ez fazekban az Fa olayth es az Egetëth borth, feozd igën erëffen es zwrđ megh, az az, fachýard ký erëffen az Sakchýobol, ezzel kennýed Twznel az faýdalmath.

Mýkor penýgh az Twznel feozëd ez zerzamoth, igën megh oýad hogý zýkra ne effek az zerzamban, merth vezëdelmes volna. Ez orwoffaggal egý Barat giogult megh, a ký igën fok eztendeigh volth keozwenýës, es gýëtrëdeoth benne.

Bakzarwo fwnek magwanak lýztýth libra s. Arpa lýztëth, len magoth, ana uncia ij, kapozta magoth, uncia j. s. Szeëkwf vÿragoth, Sarkerepeth, ana uncia j. Týzta Mezeth uncia vj. Feýer bort az mený ehëz elegh, tërd porra az kýk arra valok, az lýzteoket penýgh eczettel hýnch megh, az vthan feozd megh mýnd eggýwth eoketh, hogý legiën Flastrom moggýara, melegën chýnald az faýdalomra, megh enhitý es az dagadaft is el vezý.

Feýer wrëmnek ký fachýart leweth, Saffranth, Opiomot, ana drachma j. vÿazth, drachma iiij, kek liliom olayt, drachma vj, edes bort az mený eheoz elegh. Az vÿazt olwazd êzwe az liliom olayal, az tëb zerzamot elegých az Borban, es az vthan mýnd êzwe elegýtwen, kend ruhara es këfd az faýdalomra, de elëzër mofđ megh az helýeth ahol az faýdalom vagýon.

Zanotnak magwat teord megh, vÿzes rofa Mezzel (Purgacio) elegých eo3we, ad megh ýnnýa, mýndën ruth Nýalakat ký hoz

melÿek az Izekben vadnak, mÿnd az Szek által mÿnd okadas  
altal, kel penÿgh ecczÿr ebben adnÿ keth Nehezekeoth.

Tengÿrÿ zÿleoth tÿrÿ ÷zwe Opoponacummal, ezt flaftrom  
moggÿara chÿnald az keozwenre.

Apium leweleth feozd megh borban, chÿnald az kÿzwenre  
lagÿ flaftrom moggÿara.

Aprofele Eger fwl fweth feoz megh borban,

Flaftrom moggÿara keofd rea, ha vgÿan igÿn erÿs volna is az  
faÿdalom el vezÿ.

+398

Pro chÿgaknak kÿk az bokrokon terÿmnek tÿrd megh az  
hufath, keofd az keozwenre, haznal.

Mÿnyeteoth feoz megh fa olaÿban hogÿ vgÿan el olwaggÿon  
benne, tegÿ vÿazth ahoz, Izeknek faÿafat el vezÿ. Inaknak faÿafarolis  
ÿo.

Vÿrÿs kapoztanak lewelet, Bakzarwo few magvanak lÿztÿwel  
es Eczettel elegÿch eo3we, chÿnald flaftrom moggÿara, el vezÿ  
az faÿdalmat.

Narciffufnak gÿÿkereth feozd megh Mezben. Izÿkben valo  
regÿ faÿdalmath megh giogÿth chÿak ezzel kÿffed.

Fÿldÿ fenÿw fweth feoz megh Eczetben mezesben, es rofa  
Mezben, ezt aggÿad fok napÿgh ÿnnÿa.

Balha fweth feoz megh rofa olaÿban es eczetben, kÿfd azt  
rea, akar penÿgh vÿzben feozzed.

Natragulanak gÿÿkereth teord megh, arpath aztas megh  
es zaras megh, teord megh, es azzal elegÿch ÷zwe az Natragula  
gÿÿkereth, kÿfd rea.

Mÿkor ozthon az Hewfegh el kezd ozlanÿ, chÿak marad az  
Izeknek dagadafa faÿdalommal, korpat Soth megh forralt Muftoth  
feoz eo3we, keofd rea, az faÿdalmath megh enhitÿ, az dagadafth  
is el vezÿ.

(Ifchias Sciatica) **Chÿpÿben valo kÿzwenrÿl.**

Legh elÿzÿr valakÿn ez el kezdetÿk, az Eovedczes

(Ileÿ) alath valo chÿontok kezdenek faÿnÿ, Neha penÿgh vgian

az chÿpÿ chÿontban kezdetÿk, Neha az Terd alath valo chÿont

faÿ, Neha az Boka chÿonth, Neha mÿnd az egez Szaar chÿonth,

Neha az Agÿek chÿonth, es akkor megh bantatÿk az hoÿagh, es

Nehezen lezÿn az vÿzelles, Es akkor mÿnd az Cÿpÿ chÿontoktul

fogwa ala az Sarkygh lezén az faydalom.

(Tanufagh) Valakyn ez vagyon ha igen megh rakodot testel  
vagyon, eleozér az kényeok chyonon kel eret vagny az vthan  
az laba boka chyonon. Awagy az Terd alat, merth probalt dologh  
ez, hogy az Terd alath valo Er vagaffal, elfe nap megh gyogult  
az faydalom. Az Er vagas vthan agy purgacioth.

(Oruofsagok) Hermodactillufth tyztych megh az feolfé heatul  
es térd porra, vefd meleghe teyben es march Spongyat bele, ted  
azt melegén rea. Myhelt megh hydegwl az Spongia, ifmeth march  
az Meleghe teyben, es vgy ted rea, merth nem yo hydegén  
raytha tartany.

+399

Ebben penygh ez kezwenben fokkal yob okadtato zerzammal  
wreffiteny az Betegeth, hogy nem mynth Cryftellel.

Lo mentath fonnayaz megh vyzben, keofd az chypere, az  
chyont kezzwl ky vonza az oth valo nyerfefegeth, es az egez  
tagoth megh melegity.

Fenyw zurkot vegy ket rezth, kenkewet egy rezth, térd  
eozwe es keofd yrhara, feorezd megh az Beteghe embeorth, hogy  
ky zal az feordbeol, egetet borral hynteged megh az fayó  
helyeth, ragazd az vtan rea az flastromoth, es mynd addygh  
raytha alyon, mygh nem eo maga le efyk rola.

Keserw babnak lyztyth eczettel es Mezzel feozd  
eozwe, flastrom moggyara chynald rea.

Bakzarwo fweth Mezes vyzben feoz megh hogy zynthe el  
roffaggyon az fw benne, térd megh, tegy anny Mezeth hozza az  
meny ahoz eleghe es feozzed, chynald ruhara es ragazd az faydalomra,  
megh enhity myndyaraftth az faydalmath.

Kapothnakot feoz megh vyzben, elegych eozwe kechke Sawowal,  
ad megh ynnya.

Fwgeth vegy keth rezth, Muftar magoth egy rezth, az  
fygeket vefd meleghe vyzben elzer, alyon benne Egy Eyel es egy  
nappal, az vthan az vyzeth fachyard yol ky az fwgekbeol, az  
Muftart teord porra, elegych eozwe eczettel, az vthan ifmet az  
fwgekkel chynald eozwe, keld az faydalomra, de fokaygh rayta  
Ne tarchyad, merth igen megh febeoffity.

Cypros fat, drachma ij. Borfoth, drachma vj. Rutath, Boroftyannak leweleth  
ana drachma vj, Themonad fweth, drachma ij. térd porra ezeketh, ad megh  
borban ynnya.

Terpentinath vegy awagy Fenyw vjazth, Feoldy fenyw fweth  
teory porra, akar penygh Bechy fweth, elegych eozwe, es agy  
Egy latoth megh eonny.

Babnak lewelet, es Indiay Borfoth teory eozwe O hayal,  
azzal kennyed.

Chyoda fanak magwath teord megh, igen Agh kappanth feoz  
megh, ad annak leweben megh ynnya.

Fekete wrmeoth alfbat teory porra, borban agy harom Nehezeket  
ecczer megh ynnya.

Feoldy fenyw fw lewelet teord porra, tyzta vyzben Negywen  
napygh ezt ad ynnya.

Vad Saffrant Eczettel es Arpa lyztel teory eozwe,  
keld rea, haznos orwoffagh.

Meleg tehén ganeth olyat az ky mezén az chiorda kezét  
yar veogyed, kend rea, Nagyot haznal.

+400

Ifthen fayat feoz megh vyzben, keofd az Chypekre, ha vgyan  
regy az faydalom is, haznal.

Aran ygyeoker fweth veogyed, es az lewet fachard ky,  
elegych eozwe fa olayal, teod az Cypé chyontokra, el vezý az  
(Terdben) faydalmath, ha az Terdben az keozweny azth is el vezý.

Madra fweth teory eozwe ohayal es Eczettel, ezzel kennyed,  
harmad napygh megh gyogyttia.

Nagy Lapunak magwat terd porra, Negyven napygh yo  
Borban ad ezth ynnya, chyodalatoskeppen megh giogyttia.

Tyzta Mezet kynek az taytekat el hantad, libra iij. kapotnak  
gyeokeret ky megh tyztyttotal es megh teortel porra, libra j.  
laffu twznel feozd ezth Egy egez oraygh, ved ky es tegy hozza  
igen yo fa heat, uncia j. porul, Ebbeol mynden Nap reggel es eftwe  
Eoth kalannal agy megh enny, De azonkezbenilyen flafromot is  
chynaly az fayohelre.

Fenyw fanak enyweth, es ezrlabu ferenek ky hynak terd  
eozwe, ahol fay Tyz napygh tarch raytha, Az vtan ted alab, es  
tyz nap ifmeth tarch oth. Harmadczor annalis ted alab, es oth  
is tarch Tyz napigh. Ez apro fakadokokath chynal, melyeken  
mynd ky yw az Nedwefleg, az Faydalom is el mulyk, Sok tartomanyokban  
megh probaltatoth ez orwoffagh.

Vjazth, Cyerfanak mohat, Terpentinat, Alfbu kek  
liliomoth, Myrrhat, galbanumoth, ana uncia vj, ehéz az meny elegh

anný Cýpros olaýth, eleozêr az galbanumot, az vÿazzal eggýwth  
vefd az olaýban, es téd az twzhêz, az tébbýt porul hand bele,  
ebbêl chýnalý flaftrumot es teod rea.

Erdeý tormat teorý eozwe Dÿzno haýal, téd rea alýon raýtha  
harom oraygh, annak vtanna fêrêzd megh.

Safa fwnek leweleth es gyêkereth, Eorwený gyêkerrel téd  
eozwe, kéfd rea.

(Tophi Nodi) **Izekben lewê chÿomokrol.**

Az Izekben Chÿomok es dagadafok igên kemenyêk terémnek,

(Okay) Neha az Nedweffegtwl es annak fwrwfegetwl, mely az

Izekben maradoth. Neha penygh az fêleotteb valo ozlato es  
zaraçto orwoffagoktwt, azert azoknak gywlelék zýnthe vgý vagion  
az Izekben, mýnth az Fêwený az vefekben.

Kechke ganeth eczettel awagy Arpa lýztel elegych êzwe,  
kéfd rea, az Izekben valo kemenfegêketh el vezý. Ez fokzor  
megh probaltatoth.

+401

Igên erês regý Saýtoth, igên o zalannanak az kêwerýth fêzd  
megh ýol vÿzben, vêd ký az zalannat az vthan az vÿzbeol, es  
téd igên ýol êzwe az Saýtal, chýnald az chÿomozafoakra.

Fýgeth téry eozwe Feýer liliom olaýal, es kéfd azzal az  
chÿomozafoakath.

Dÿzno, kechke, Borýu es Lud haýat téry eozwe, azzal kéffed  
az chÿomoth.

Feýer Malwath fêz megh kecczêr, zobot, Chýalanth,  
Fêldý Têknek gyêkereth, es Safhagymanak, kapornak Ifthen  
faýanak, Eokêrzémnek, pèzerczenek, mýnd ezêknek vêd az  
leweleýth, zurokkal es kenkêwel elegych êzwe, kéfd rea az  
chÿomokra.

Fekethe gyoparth, Cÿombort, The mondad fweth, Fêldý  
fenýw fweth, feoz megh, ad ezth ýnnya. Azth irya Galenus, hogý  
eo fokakath latoth kýk ezzel megh giogytottak az raýtok valo  
chÿomoth.

Kiffeold Epeýeth, uncia v. Themondad fweth, Chýêngê fweth,  
ana uncia vj, Hým farkas almath harom Nehezékê, gencianath, petrefelmêth,  
Agaricomoth, Feoldý thémýent, Meont, ezt patýkaban  
talalný, awagy ez helýeoth Mirobalanomoth, ana drachma iij, Spicanardoth,  
uncia v. téd megh ezêket es zýtald megh, megh týztýtoth Mezzel  
chýnald êzwe mýnth egý lýktariomoth. Ebbeol mýndên napon



keth vagy harom orawal Ebed eléth Boros oftyaban agy Egý  
Mogyoronyth megh eonný, awagy ad Bakfwnek vyzeben megh  
ynnýa.

Mogyorot, uncia iij, Fa olayth libra j. Bechy zappant, uncia iij,  
Mezeth uncia ij, vyzath uncia, x, Terpentinat, uncia vj, ehéz az meny tykmon  
feyer elegh, térd ézwe Es chýnald ézwe, téd az chýomokra.

Igên O es erés Saýtoth ky vgyan megh chýpý az zayadath  
vëgyed, megh Sozoth igên awas dýzno labnak zaráyth feozd  
megh erëffen, hogý vgyan el roffaggýon, elegýcd ézwe es térd  
eozwe ennek az lewewel az Saýtoth, chýnald az chýomokra,  
Baýrus bizonnýal irya, hogý ez orwoffaggal igên fokakat gyogytoth  
megh. Mefue doctoris azt irya.

Chýerfa mohot téry eozwe kek liliom olayal, kéfd  
rea az chýomora.

Vad kendérnek gyékereth feozd megh vyzben azzal kéffed  
az chýomokath.

Bakzarwo fw magwanak lyztyth, Ammoniacomoth kyth megh  
egettel, Fekethe Babnak lyztyth, keferw Bab lyztéth, ezéket mynd  
egy mertekre vëgyed, elegich ézwe, es Melegh vyzzel chýnald  
Flaftrom moggýara, kéfd az chýomozafra.

+402

### **Izek ha nem mozoghatnanak.**

Ha az faydalmaknak megh giogytafa vthan, az Izek nem  
mozoghatnanak, az mely Lyktariomokath yrtham oda feol az  
kézwenrél, azzal kel elny, Sha azok elegek nem lennenek, ezth  
hyelekëggýed.

Baber magoth, Bafa rofa magwat kynek az félfé heat le  
vétted, ana uncia ij, térd eozwe ezéketh, az meny lugh ehéz elegh  
feozd megh benne, azzal moffad.

Chýerfanak Mohat, Fenýw magoth féz megh akar borban,  
akar vyzben, akar lugban, ezzel moffad az erétlen tagoth.

Thémýenth, uncia ij, Téréth Soth, uncia j. Sarga viola olayth az  
meny ehéz elegh, térd eozwe Mofarban ezéketh fokaygh, Smýkor  
alunný megýen kend megh ezzel az Izeketh, megh erëffitý  
eoketh, megh is giogittya.

### **Chýpéyrél Gyermékchenek.**

Kýs gyerméknek gyakorta megh Sebélédýk chýpéye es  
Tompóra, Bëreýs el hamol, myvel hogý polaban vgyon be  
takarwa, az vyzeletýtwl es ganeyatul. Azerth elézer

azth zep n megh kel t ztytan  ha valam  rutfagh raytha, az  
vthan ch yak rofa v zzel, awag  rofa ola al, awag  Te el kel  
kenn  es mofn . Lench e l zt th, Arpa l zt th rofa ola al eleg ch  
eo3we es kend be vele.

zalannat is olwaz megh, rofa ola t is veg , m nd ez keth  
Fwlben erezt  fweth t r  megh es zwrđ k  az leweth,  
eleg ch eo3we es ruha altal fach ard k , awag  ha az zalonnath  
megh nem olwaztod is de ch yak megh rontod, meeg  ob, ez keth  
 o fe er borban feozđ megh, eleg ch hozza Eg  Nehezek t r th  
Maftixot, eg  Nehezek Th m enth, valam ly hely n az g erm kchenek  
bwre le hamol, ezzel kenn ed, m nd n ketfegnekwl  
megh g og ul. Probalt dologh.

### **Keznek megh ch wggedefer l.**

Ch pke g wm lch eot zeg  vg  m nth varad  Maffel  
b chwel, f zd megh el z r ennek fel b chw et, v zben eg   
wftben, es annak az leweth t lch eg  kadba, had maganak megh  
hwl n, es femin  eg eb v zet bele ne boc as, m kor megh hwl  
+403

wltefd bele az Beteg th, z nthe m nd farattigh benne wly n.

Mařod napon ísmeth fel b ch wt feoz megh azon modon. Harmadnapon  
az harmad k fel beoch wth, igh feoreozđ megh az

k nek keze es ha laba megh ch wggedeoth, es ha az Tefteis  
ann ra el fonnyadoth hog  vg an nem bir a.

Eb kaproth azal  megh m nd g ekereftwl leweleftwl, f zd  
megh wftben, ebben ez feord ben f r zzed.

Eorwen  g ekereth oh al t r   zwe er ffen, f zd megh  
borban, annak az lewewel kenn ed az kezeketh.

Fwr hayath veg , de az hart achka at le veg ed  
rola. lud mon  heaban melegħ paraľban feozđ megh, kend  
meleg n az Sir awal tw3nel. az el azoth kezre huftħ newel  
m nden ketfegnekwl.

Eok r fark v ragoth keccz r eget th Borban feoz ig n  ol  
megħ, annak vthanna zwrđ le rola, ísmeth han  v ragot bele es  
ch nald wegben, erleid megh az ver fen n, azzal kenn ed.

Eg  k wer Ebet lw  megh, m nd z r ftwl bwr ftwl ch ontoful  
feozđ megh er ffen hog  vg an el hul on eg  maftul, az  
vthan hog  megh hwl, az f lyt z d le azzal kend az kezeketh.

Sal ath es rofath feoz megh Borban, az v zewel moffad

erëffen az karodath, az vthan meleg h ruhawal tãrwltëffed, es laurus olayth egeath borban elegytwen, melegã kenëffed, ezth mÿndã napon reggel es eftwe chÿelekeoggÿed.

Feoldÿ Bozzanak gÿëkereth, Foghagÿmath, ezëketh kwlãn tãrd megh, az leweth azoknak fachÿard egetëth borban, tãlch egÿ ëregh wegben, chÿnald ÿol be az wegëth teztaban, fwfd megh az tãb kenÿer keozeoth, hogÿ megh fwf vãd kÿ, hafÿch kÿ az kenÿerbãl az wegëth, az vÿzeth tãlch egÿ Mazos fazekban, keres Borz haÿath, Medwe es vad Machka haÿath. Lochont veleÿet, ezëket feozd megh az vÿzben, es tegÿ valamÿ kewes vÿazth hozzaÿa hogÿ kemenfege legÿã ennek, fãzd ÿol megh, es hogÿ megh fã veod kÿ, Megh aluzÿk az. Mÿndã napon ezzel kennÿed az le chÿwggedãt kezeth. Probalt orwoffagh.

---

Chÿerfanak mohath tãd egÿ fazekban, ÿo erãs o borral tãlch tele az fazekath, O haÿat ves alkoholmaful bele, fãdel alath fãzd erëffen, egÿ egez nap eftÿglen mÿnd fãzzed, fgÿakorta kewerÿed, Sha az Bor el kezd apadnÿ, ifmeth megh tãlchÿed, es fãzd mÿnd annÿra hogÿ az Chÿerfa moha zÿnte ÿrre változgek, kÿ ozton vgÿan megh aluzÿk, azzal kennÿed melegã az kezeth +404

Medwe haÿath, uncia vj. petroleum olayth, uncia ij. Spicanard olayt uncia j. vÿazt az Menÿ ehãz eleg h, feozd ëzwe ezëketh, ezzel kennÿed az le chwggedeath kezeth awagÿ az labat is.

Lonak chÿontÿa veleÿet, Eb chÿontnak veleÿeth, o haÿat, kegÿo hagÿmath, tãrd eoazwe ezëketh, olwazd megh es zwrđ megh, ezzel kennÿed az megh zaradoth tagokath.

(Tremor) **Keznek rezketeserãl.**

Ha Betegfegtwl rezketh az kez, papa fwnek vãd vÿzeth es azzal moffad.

Nÿulnak agÿaveleÿeth fwfd megh, azt aggÿad eonnÿ az rezketegãs kezwnek.

Vãrãs kapoztath agÿ eonnÿ, Es Feÿer malwath fãz megh vÿzben, azt aggÿad ÿnnÿa.

### **Gyerméknek ha valamű tagya el afzna.**

Varadychot keth vagy harom marokkal, fēzd megh vyzben,  
ezzel moffad, chydalatos yo orwoffagh ez, de igen gyakorta  
moffad vele.

Keserw mondola olayth fel fontoth, yol megh tereth Bechy  
Saffranth keth nehezekeoth, feozd eozwe ezeoketh, kend ezzel az  
megh zaradoth tagoth.

Gyalogh fenynek az teteyen valo fwrtyth, Chyalannak  
gyekereth, Saljath, Szeekfwnek vyragath, ana manipulus j. vy vayban

---

az ky megh chwggedeth es el efeth, awagy el kezdedh azny.

Ezth Kawaly Chriftoff megh probalta Hufban. Labnak is igen  
yo orwoffagh azonrol.

Nyers Saljath, Chyaba yreth mynd gyeokereftwl Nyerfeth,  
ezekbeol vegy az meny elegh, Camfort harom Nehezekeoth, ted  
Alembicomban ezeketh es ved vyzeth, reggel es eftwe Melegēn  
kend ezzel az mely tagh rezketh, vgyan ynnya is agy benne  
kewefeth.

+405

forrald megh ezeketh, az vthan igen eroffen fachyard ky, chynaly  
flafromot ebbel, es ted az el aboth tagra.

Feldy gylzதாகath tyztých es mos megh, chynald  
eket wegben, az wegoth tapazd be kenyer teztayaban, ved az  
kemenczeben, gyakorta megh nezzed, Sha hafadas lenne raytha  
azonnal be chynald. es be tapazzad, ozton mykor aranozod hogy  
vyzze leoth, veod ky, es azzal kennyed az megh afzot tagoth.

### **Keznek awagy Labnak is megh aluufarol.**

Fenyw magoth es egeth Borth feoz eozwe, hewych megh az  
vas Szarth, kyt kowach barnak hynak, azt ettēfd eczettel,  
parold vgy az Tagoth, az vthan melegēn kend az berzammal.  
Len magoth, Feoldy bozzath, Eger farkath, Iros vayath, lab  
mofo fweth, tery eozwe eroffen, ted egy Mazos fazekben, ezzel  
kennyed az megh aluth kezeth awagy labath, az Inakath penygh  
eroffen kennyed vele, az kenes vthan tegy vankofth az tenerere,  
fel keffed az kezeth az Nyakahoz.

### **Keznek awagÿ Labnak megh fugorodafarol.**

Talmofo fweth, Eger fark fwnek leweleth, fêldÿ bozzath, Iros vayath, Len magoth, kwlên kwlên ronch erêffen megh es feozd eo3we, e3zel kennÿed melegên az Inakath.

Têrd megh ÿol erêffen az Maÿoranth, es vgÿ têd rea flaftrum moggÿara, keofd rea is.

Bdelÿummal kel kennÿ ÿol, kÿt elêzêr megh kel olwaztanÿ.

### **Keznek awagÿ Labnak is dagadafarol.**

Eokêrnek akar Tehennek hÿgh ganeÿath Borban fêzd megh hogÿ megh fwrwggÿek, chÿnald rea az dagadafra melegên, ennel annak megh gÿogÿtafara foha nem kel ÿob orwoffagh.

Mogÿoro fanak lewelet forrald megh erêffen vÿzben, az lewewel moffad, az lewelet penÿgh kêfd rea kecczêr vagÿ hamorzor.

Frater Georgÿ kencztarto Barath orwoffaga ez.

Fw3 fanak leweleth mÿnd apro agaÿwal feozd megh ÿol vÿzben vgÿ hogÿ chÿak ÿgên kewes lewe maraggÿon, az Fwzeth flaftrum moggÿara chÿnald rea, akar mÿnemw Teftên valo dagadafra ÿo orwoffagh ez.

+406

Rofmarÿnnak vÿragath fêzd megh Eczetben, e3zel moffad az dagadafth.

Arpa lÿztêth, Mezeth, Soth, Eczetêth fêz ÿol êzwe, melegên vagÿ hatzor keofd rea az dagadafra.

Nadalÿokat vagdalÿ megh aprora, Feoldÿ gÿlÿztakat mos megh zepên, feÿer borban hannÿad mÿnd az ket felet es fêzd megh benne, zêd kÿ abbol es az vthan ifmet fa olaÿban feozzed annÿra, hogÿ az gÿlÿztak mÿkor megh hafadoznak, hand kÿ azokat az olaÿbol, Es e3zel kennÿed ez olaÿal az dagadafth. De elêzêr az Nadalÿokath megh vagdalwan, ha megh azalod, megh têrêd porra, es megh zÿtalod, es vgÿ vetêd porul bele az fa olaÿban, fokkal ÿob ees haznofb az dagadas kenefere.

Nÿul rofath fêz megh vÿzben, annak az lewewel moffad, az fweth kêfd rea kecczêr vagÿ haromzor.

Vad kendêrth mÿnd leweleftwl es magoftul forro borral ês megh, kêfd rea melegên az mÿnt el twrhety.

Arpa lÿztêth, Bab lÿztêth, fêz eo3we vÿzben, têd rea, ha hewfeggel vagÿon az dagadafis, el vezÿ.

Hars fanak lewelet fêzd megh vÿzben, e3zel moffad, igên

haznos orwoffagh.

3élé lewelet téry megh valamý keweffe, es kéfd rea az dagadafra.

Féldý Bozzath vagdalý megh darabonkenth, fézd megh eréffen vayban vagý vyzben, ezzel kéffed.

Szeekfwet, Mezeth, Arpa lyztéth, elegych eozwe es fézd megh, kéfd rea flaftrum moggýara.

Apro Malwath vayas forro vyzzel és megh, ezth kéffed az dagadafra.

Apiomot, Ceclat, Muftart, petrefelméth, Fa olayt, féz ézwe ýo modon, ezzel kennyed.

### **Czyombnak dagadafarol.**

Fekethe wrméth téry eozwe O hayal es Eczettel, kéfd rea fmegh gyogýul.

### **Czyomb kézy Twzefwleferél.**

Nýul Lab fwnek az kýth hýnak térd megh ýol, es kéfd rea az twzefwlefre.

Chýllagh fweth Nýerfen teorý megh ýol, es kéfd az Twzefwlefre.  
+407

### **Terdnek dagadafarol.**

Arpa lyztéth, kechke ganeth, elegych eozwe Eczetés vyzzel, es flaftrum moggýara téd rea, akar melý regý dagadafath az Terdnek chýoda igén megh giogyttia.

### **Terd alath valo haylafnak dagadafarol.**

Apro Boýtorýanth féz megh vyzben hogý harmad reze el apaggýon, abban agý ýnnýa enheýra fel poharral, es az fweth keofd az Terd haylafra.

### **Labnak dagadafarol.**

Nap tamadatkoron folýo vyzbél hozas vyzeth es téltefd týzta fazekban, télch anny zýtalt Soth rea, hogý az So gyézzze megh az vyzeth, alýon vgý harmadnapigh, az vthan ífmet harmadnap mulwan, Nap tamadatkoron zwrđ le az Sorol az vyzeth, es az Soth éfd ký, az Fazekat mofđ megh týzta vyzzel, es az elebbý vyzet télch bele, az vthan czýnadonýath, Feýer wrméth raký annyth bele hogý telyek megh es ezék nyomyak fél az vyzeth, myndén napon tarchýa az vyzben Labayth, es az mofas vthan az

fwel k f fe m ynd nnap be az lab y th, de m ynd n napon megh  
meleg cched keweffe, de megh ne forral ad, ezzel moffad az  
v z zel az labakath, az fwewel penigh keoffed m ynd n napon.

### **Ha vton  aralban az Lab megh dagad es Fa .**

Fekete wrm th t ry  zwe o ha al, k fd rea, ez k  vonza  
az fa aft, es az faratfagot is.

Vth  fweth t ry eozwe Eczettel, az mel  fa as es  
dagadas az vton  aralmya lez n az labon, k  vonza ch ak  
k fd rea.

V r s hagymanak fachyard k  az leweth, aztas abban

---

Apro bo tor anth f z megh v zbe hog  harmad reze el  
apagg on, enhera ag  fel poharral abban  nn a, es az fweth  
k fd az Terdre.

+408

Th yenth megh, azt ozton az Th m enth t rd eozwe T k  
ha al, ha az  aras feol teor k az lab, ezzel k ffed be nek .

### **Labnak h degh megh veteler l.**

T m enth O ha al, awag  Lud ha al t ry  zwe, k fd be  
azzal az h degh v t tagoth.

Zamar k rm th eges megh, t rd porra, vag   nkab annak  
az hamu at eleg ch eozwe fa ol al, k fd azzal.

Venus k ldeoke fwet Medwe ha al t ry  zwe, k fd be azzal.

Lenc et, Sarkerepeth, Azzu rofath, pomagranat he ath,  
B falmat, rofa ol y th, eleg ch  zwe ez keth es t rd eozwe, ezzel  
keofd be.

Keg o fwnek lewelet, f zd megh borban, ees ch nald ezth rea.

D zno ken ernek g  kereben va  eg  l kat, teg  abban fa  
ol y th, es eg  kis v azth, vg an benne forrazd feol, azzal  
kenn ed.

D zno ken ernek lewelet feozd megh v zben, es azzal keoffed  
be.

Repath f z megh awag  vad lednekeoth, es k fd azth az  
h degh megh v th labra.

Pomagranatnak heat feozd megh Borban, ezzel k fd  
es ig n haznos.

Rakokat eges megh es teord porra, eleg ch azt fa ol yban,  
es t d rea.

Ceclat feoz megh vȳzben, es keofd rea az labra.  
Fȳgeketh eges megh, es elegȳch eoꝝwe vȳazꝝal, flaſtrom  
moggȳara keofd rea.

### **Turos Szarrol.**

Ha Lo megh rugȳa vagȳ egȳeb vȳ Seb efȳk az Szaron,  
vereb zart azalȳ megh es teord megh ȳꝝwe temfowal, az Sebȳt  
mofd megh borral, az vthan hȳnch rea ez porth, es fȳlwl tegȳ ȳres  
ruhat rea. Ifmet mȳkor be akarod kȳtnȳ, az porth el ne vaȳd  
rola, hanem ifmeth vȳ porral hȳnch megh, es vȳab ȳres ruhat  
tegȳ rea mȳnd addigh az mȳgh megh gȳogȳul. Megh kel penȳgh  
maffel hetre gȳogwlnȳ, de addigh munkat ne tegȳ az labadon.  
veztegh wly.

Gȳermȳkdȳd igȳn gȳȳnge malacꝝoth melȳes megh, vefd kȳ  
az Belȳth, tȳrȳ megh Nȳers kendȳr magoth, gȳurd eoꝝwe erȳffen  
+409

fenȳw vȳazꝝal mȳnth egȳ egȳ dio olȳan modon, azꝝal teolch  
megh az Malacꝝoth, es vard be, ȳo twꝝnel fwfd megh Nȳaſſon.  
Az Sirȳa ala tegȳ Medȳnczeth, hogȳ abban chȳȳpȳgȳȳn, az  
Malacꝝ hogȳ megh fw, egȳ rez mofarban tȳrd erȳffen megh, es  
zȳta altal zwrđ megh. Ez olȳan lezȳn mȳnth egȳ Ir, az Cȳȳpȳgeffel  
kend az Turos labat, es az Irrel keoffed.

Bogachkoronak leweleth tȳrȳ porra, o haȳal ȳꝝwe chȳnald,  
azꝝal kennȳed es affele porralis hȳnczed.

Olaȳ fanak lewelet, Apro boȳtorȳant, ana manipulus ij.  
Azꝝu rofath egȳ marokkal, egȳ keweffe wtȳgefd megh ezȳketh  
es feozzed borban, de ne fok ȳdeigh, annak az lewewel mofd  
megh az Turos labat melegȳn. Mȳnd az keth fele Farkas Almabol,  
Maſtixot, Mȳrrhat, Sanguis Draconifth, Tuciat, Aloes Epatici,  
megh egetȳth Tȳkeoth, ezȳkbȳl mȳndȳnȳkbȳl, ana uncia j.

Mummȳat, Bolus armenuſth, ana drachma ij. tȳrd mȳnd porra ezȳketh,  
elegȳch eoꝝwe, es az mofas vthan hȳnch be az Turth ez porokkal,

Az fweketh penigh melȳeket az Borban megh feoztel kȳfd  
rea mȳngȳaraſh, es igȳ Nȳolcȳ oraȳgh raȳta tartwan, azonnal  
ifmeth megh vȳchad, igȳn hamar valo Napon megh gȳogȳul az  
Seb, ha zȳnth az Hus mȳnd az chȳontȳgh el rothath volna is.

Mȳrrhat, Aloeft. ana uncia ij. Camfort, ſcrupulus j. Temfot libra j. galiczkȳweth  
libra j. Themȳent, uncia j. ezȳket Tȳz pȳnth vȳzben mazos  
fazekban fȳzd megh, tȳlch egȳ defaban, az Seb az labon akarmȳnemw



helyën legyën, téd bele, es tarch egý oraigh benne, az  
vthan azon vyzzel ruhat bele martwan keofd be az labadat, Az  
vyzet penygh el ne vuffed merth tēbzēr is ýo. Sha az vyz megh  
fogýatkozýk, tēlch hew vyzeth hozzaýa, ísmeth olýan ýo lezēn  
mýnth az eleoth.

Egý pýnth vyzeth, Egý pýnth Erēs eczetēth, Temfoth keth  
Nehezekēth, Camfort egý Nehezekeoth, Mýrrhat keth Nehezekēth,  
Feýer Thēmýent egý latoth, Maftixot egý Nehezekēt, Serapiumoth  
ket nehezekeoth, Saffrant egý Nehezekēt, fēzd ēzwe  
ezēketh, ennek az vyzewel moffad es kéffed.

Buza Lýtnek vēd Langýath, Týkmonnak Szekýth, Mezeth,  
tērd ýol eozwe ezēketh, ezzel kéffed, de elēzēr Farkas almanak  
porawal porozzad.

Kendēr magoth tēry megh, feozd megh es zwrđ  
megh, de hýgan zwrýed ne olýan fwrwn mýnth az Sufa, ves  
bwēn tērēth Thēmýenth bele, ha az Seb vgýan regý is, march  
ruhat ebben, mofd ezzel es el zaraýtýa.

Barazk magoth teorý megh zepēn, porozd azzal az turos  
labath, smegh giogýttia.

+410

Výazth, Fenýw vyažth, ana drachma j. Terpentinat, Thēmýent, ana  
uncia ij. Maftixot, Agaricomoth, Gēreogh feýert, Rez výragoth awagý  
rezeth, ana uncia j. Az vyažt, terpentinat, fenýw vyažth olwazd megh,  
vefd bele eggýenkenth porul az zerzamokath. Smýkor az tēbbýth  
mýnd eozwe elegýtéd, vtolzor vefd bele az rezeth. Az utan  
tēlch hýdegh vyzre feolwl, veod ký, kezdeddel nyomogafd eozwe,  
regý Turnak giogýtafara ēnnel ýob ir nem leheth.

### **Labnak Twzefwleferēl Saru tēres mýa ký lezēn.**

Barannak, Medwenek, awagý Dýznonak twdeýet tegýed rea  
smegh giogýttia.

O Saru talpat eges megh es teorý porra, azzal hýncýed,  
Awagý az port elegých rofa olaýal ēzwe, es kend be vele.  
Vērēs hagýmanak ký fachýarth leweth týk haýawal tērd  
ēzwe, azzal kennýed.

### **Labnak hafadozafarol.**

Thēmýenth dýzno es Lud haýal chýnald eozwe, azzal  
kennýed az hafadozafth vagý labon vagý kezēn vagion.

Folýo vÿz rakÿath eges megh es tÿrÿ megh, akar  
Mezzel akar Dÿzno awagÿ Lud haÿal elegÿch eo3we, kend a3zal.  
Tengÿrÿ hagÿmath fa olayban fÿz eo3we fenÿw zurokkal,  
chÿnald rea.  
Tÿkmonÿ zekÿbeol chÿnalt olayal kennÿed, awagÿ Buzabol  
chÿnalt olayal.  
Sarga vÿazth, Iuh gÿapÿun lewÿ kÿwerfegÿth, Recze haÿat,  
ana uncia j. Rofa olayth, uncia ij. Buzabol chÿnalt kemenÿtÿth, kos  
tÿwÿffet, Bifalma magwanak kÿ fachÿart leweth, ana uncia s. chÿnalÿ  
ezÿkbeol kenÿ ÿreth. Elÿzÿr meleg hÿzben march ruhat, tÿd  
rea az repedÿzefre es hafado3afra, annak vtanna kennÿed ez  
ÿrrel vagÿ kezÿn vagÿ labon lezÿn, fÿth ha az Aÿak repedÿzÿt  
is, megh giogÿttia.

### **Vak kÿrÿmrÿl.**

Serapinumoth es Auiripigmentumoth elegÿch eo3we fa olayal,  
tÿd az vak kÿrÿmre, ketfegnekwl el efÿk.  
Labdat tÿrÿ megh valamenÿre, kÿfd rea, le vonza az vak  
kÿrmÿth bÿzonnÿal higgÿed.  
+411  
Tengÿrÿ zÿleoth oppo3onacummal tÿrÿ eo3we, keofd rea,  
le eÿthÿ az vak kÿrmÿth.  
Ifthen wneÿeth zakas kettÿ, kÿfd az vak keorÿmre, lÿ eÿtÿ  
onneth.  
Buza fergeth tÿrÿ eo3we tengeorÿ zÿlÿwel, keofd az vak  
keorÿmre.  
Sandaracat zurokkal elegÿch eo3we, kÿfd rea.  
Fa mohot Arfenicommal elegÿch eo3we, kÿfd rea.  
Len magoth, Tormath, Mezeth, vegÿ egÿenlÿ mertekkel,  
tÿrd ÿzwe es keofd rea.  
Lo fo3kanak gÿÿkereth tÿrd eo3we eczettel, kÿfd rea.  
Vad Apiumnak gÿÿkereth kÿth mas newel kakas tareÿnak  
is hÿnak, tÿrd eo3we, kÿfd rea.  
Kenkÿweth Terpentina3awal chÿnalÿ eo3we, es kÿfd az vak  
keoreomre.  
Bor Sÿprwth eges megh es teord porra, Fenÿw vÿa3zal  
elegÿch eo3we, kÿfd rea.  
Galamb bÿgÿ fweth teorÿ megh, es keofd rea.

### **Ha Inogh az Kêrêm.**

Tengêrÿ zêleoth teorÿ megh es kêfd rea, el eÿtÿ az kêrmeoth ha ÿnogh.

### **Ha megh têrêth az kêrêm.**

Sas hagÿmath de az gÿêkereth, arpa lÿztel teord êzwe es keofd rea.

### **Kêrêm merêgrêl.**

Ez igên Nehez nÿawalÿa, mert nagy faÿdalommal vagÿon, vgÿ annÿra hogÿ Eÿel fem alhatÿk mÿatta valakÿn ez vagÿon, Terêm penÿgh az kêreomnek oldalan, kÿre ha gondvifeles nem lezên, igên hamar megh rothaztÿa az Elfê ÿzên valo hufth mÿnd az cÿontigh, kÿ mÿa el is zakad, awagÿ igên megh rutittÿa azt az elfeo ÿzeth. Azert hertelen kel vele bannÿ orwoffaggal, Es legh elêzêr igên ÿo melegheczetben martanÿ az vÿath.

Balha fwnek magwath têrd megh, es fachÿard kÿ az leweth. Arpa lÿztel es egÿ kewes têrêth Camforral elegÿch êzwe eczetben. Sha igên fêleotte nagy az faÿdalom, tegÿ egÿ +412

kis Opiomot is hozza, es porra têrêth gallefth, kêfd rea az vÿra. Az is ÿo ha igên hÿdegh vÿzben martÿa gÿakorta az vÿat, es vgÿ keotÿ rea az orwoffagoth.

Aloeft, pomagranatnak heat, gallefth, Thêmyenth, vegÿ egÿ mertekre es teord porra, elegÿch eo3we Mezzel, es kêfd rea.

Pomagranatnak lewet fachÿard kÿ, azzal kennÿed.

Aloefth chÿnalÿ êzwe Edes borral, chÿnald rea.

Fêldÿ Têkeoth feoz megh fa olayban, azzal kend.

Vadzêleonek vÿragath egefð megh, elegÿch êzwe Mezzel, es chÿnald rea.

Pêzerczenek leweleth têrd eo3we Mezzel, es azth chÿnalÿad rea.

Vthÿ fwnek Nÿers lewelet têrd megh, es keofd rea az kêreom Merêgre.

Thêmyenth têrÿ porra, mezzel elegÿch eo3we, es kêfd rea.

Temfos vÿzzel awagÿ Eczetês fowal moffad.

### **Inaknak faÿafarol.**

Laurus olayal kennÿed az Inakat ha faÿnak.

Kochÿordot eczettel es rofa olayal chÿnalÿ eo3we, es azzal

kennýed az faýo ýnakath.

Feýer liliomnak gyëkereth fwfd megh, Mezzel  
elegich es tãrd eoꝝwe, kãfd rea.

Apro Malwat kýt feýer Malwanak hýnak tãrd megh es keofd  
rea. Awagy feozd megh borban vagy Mezes vÿzben, flaftrom  
moggÿara chýnald rea.

Scarlat feltã fweth teorÿ eoꝝwe Eczettel, ezzel kãfd be az  
faýo ýnakath.

Rontho fwet teorÿ eoꝝwe Eczettel es keofd rea.

Fÿge fabol chýnalÿ hamwath elegÿch eoꝝwe fa olaýal es  
azzal kennýed.

Feýer pëzerczenek fachÿard ký az leweth, elegÿch ëꝝwe  
Mezzel, azzal kennýed.

Kÿs feold epeýeth tãrÿ megh, es keofd rea, awagy fachÿard  
ký az leweth, ad megh ýnnÿa.

+413

#### **Inaknak megh nÿulafarol.**

Az mÿnemw zerzamok ehëz zwkz egëfeok, azokat megh nem  
ÿrhatnÿ magÿarul, de az patÿkaban talalnÿ megh.

Vngueta Aragonis, Agrippe, Marciatonis, ana drachma ij. Laurus  
olaýth, Dealheat, ana drachma ij. elegÿch eoꝝwe ezëket es tegÿ hozza  
zeekfw olaýth, uncia j. ýo borth, uncia s. Euforbiomot fcrupulus s. feozd eoꝝwe  
annÿra hogÿ el apaggÿon az Bor, ees ezzel kennýed.

Aloes loti, fcrupulus v. Agaricomot, fcrupulus vj, Maftixot, Fa heat, zerechën  
dÿoth, ana granum. xiiij, Borral ezëkbeol chýnalÿ tÿzën eoth  
pilulakath, tÿzën Negÿ nap keozben haromzor ebben agÿ eotët  
eotëtth megh ënnÿ vachÿora eleoth egÿ orawal.

#### **Inaknak ëꝝwe vonodafarol.**

Castoreum olaýth, uncia j s. wnë ßara chÿontÿanak  
veleýet, Ebnek haýat, Rokanak haýat ana uncia s. Castoreomot porul,  
drachma j. piretrumoth, Costulth, ana drachma s. egÿ kewes vÿazth, ezëket  
chýnald eoꝝwe, es ezzel kennýed.

Egÿ fonth o fa olaýath, vÿazth, uncia ij. olwazd ëꝝwe ezëketh  
twznel, es porul ves bele Euforbiomoth, uncia j. Castoreumoth porul,  
uncia. s. chýnalÿ kenë ÿret es ezzel kennýed az Inakath.

Sarkerepeth, Feýerwrmëth, Katankorot, Apro boýtorÿanth,  
kakuk fweth, Chÿombort, Bakfweth, Salÿath, Mentath, Szeekfwet,  
kÿs feold epeýeth, Apro malwat, Maýoranath, Lauendulat,  
Rwh fwet, Fekete gyoparth, tãrd megh ezeoketh, es folÿo

výzben forrazd feol, abban az feordeoben wltefd az Betegét, Ez fweknek penýgh myndénýkbeol vegý egý egý eo3we Marokkal.

### **Inaknak temerdékwlferél.**

Szélé vezzéth egefd megh, annak hamuýat elegich eo3we dýzno haýal vagý fa olaýal, azzal kennýed.

Vad lenth téré megh es flaftrom moggýara keofd az ýnakra.

### **Betegés Teftnek megh hwleferél.**

Fa heat vegý Nýolcz Nehezekéth, térd megh es vefd egý fonth borban, es egý keweffe feozd eo3we, az vtan 3wrd megh es fachýard ký eréffen, ahoz o3ton tegý Egý fonth len magh +414

olaýth, téréth Thémýenth fel fontoth, výazth az mený ehéz elegh, feozd eo3we ezéketh annýra hogý az Bora el apaggýon telýeffeggel, ezzel kend az Haat gerecz cýontokath mynd vegýgh.

### **Beteghnek megh dagadafarol.**

Belendfwet, Fwlben erezté fweth, Ronthofwet, Ebzélét, Feýer liliom gyékereth, Feýer malwa gyékereth, zenth Iwan výragath, Chýengéfw výragath, Feoldý bozza gyékereth, térd megh ezéketh mofarban, tegý fa olaýt hozza. Baraný faggýat, Iros vaját, olwazd eo3we tw3nel es eréffen kewerýed hogý megh ne egýén, chýnald melegén egý zelénczeben, ýo tw3nel azzal kennýed az dagadoth betegh embeorth.

Temfot egý fontoth, Saletromot is annýth, galýczkét is annýth. Margaritomoth is annýth, térd eo3we týkmoný feýerrel, es kefd az dagadafra.

Apiomoth, Petrefelmeth, Apro bwrkéth, zapora fwet, Apro boýtorýanth, vthý fweth, térd eo3we ezéketh, es ezzel kennýed. Földý bozzath vagdalý megh darabonkenth, fészd megh eréffen výzben, kéfd az dagadafra.

Saffrant týkmon zekkel habarý erés eczetben, ezzel kéffed az dagadaft.

### **Hozzu Betegfegrél.**

Valaký igén hozzu Betegfegeben volth, annak egý ollowal az Nýelwe alat valo kek béréchketh chýpefd megh, es tegý tereoth galýczkét rea.

### **Beteghrél az kÿ nyállal rakwa.**

Vêrês hagÿmath Borral eottêz megh es Sowal hÿnch megh.  
ad megh eonnÿ, Ez mÿndên rutfagoth kÿ tÿztÿth az Betegh  
embêrbeol.

### **Gÿermêkchenek betegênkêdeferêl.**

Egÿ Marok Arpat healÿ megh, vthÿ fwnek fachÿard  
kÿ az leweth es elegÿch êzwe wketh, Feÿer wrêmnek es Malwanak  
is fachÿard kÿ az leweth, mÿnd êzwe elegÿch ezêketh,  
flafrom moggÿara chÿnald az Melÿe porc3ogoyara.

+415

Rofa olayth, vÿola olayth, ana uncia j. Lud haÿath, drachma, vj. Fwlbe  
erezte fwnek kÿ fachÿart leweth, uncia ij. forrazd eo3we tw3nel  
hogÿ az fwlbe erezte fwnek lewe el apaggÿon, az vthan elegÿch  
hoz3a têrê Saffranth, fcrupulus j. chÿnalÿ ebbêl kenê ÿreth, e3zel  
kennÿed az megh hewêlt vefeyth Ees az Haat gerez chÿontokat  
napÿaban kecczêr, harom3or, vagÿ Negczêr. Merth ez vgÿan Erês  
es forro hÿdegh lelefêkrêlis io orwoffagh.

Bÿfalmanak feolfê heat uncia j. vÿola olayth uncia s. vÿazth egÿ  
kewefet megh fwrÿtenÿ valot chÿak, elegÿch êzwe es mÿkor  
le fekwtyk az gÿermêkcÿet e3zel kenêld az hata gerezÿth.  
Spicanard olayal elegÿch eo3we Menthanak kÿ fachÿarth  
leweth, e3zel kennÿed az gÿomrat melegên Eftwe es reggel.

### **Magas helrêl ala efesrêl.**

Eokêrnek, Lonak, Szamarnak ganeÿth Eczetben forrald êzwe,  
es mÿnd egÿ flafromoth Melegên têd az faÿdalomra, keth nap  
eftÿgh vgÿ fekwgÿek az ala efêth betegh.

### **Hufnak megh têrêdeferêl.**

Az megh têrêdêt tagoath es Tefteth Nyers hÿdegh Me3zel  
kennÿed be, es kêld altal ruhawal.

### **Tefteth mÿkor ver folÿa el.**

Rofa pogachÿat têrÿ megh rez Mofarban es zÿtald  
megh, têlch egÿ kis rofa vÿzeth kêz3eÿe, têrd erêffen es têd egÿ  
bêgreben, melegÿch megh es kend egÿ kÿs ruhara, têd oda ahol  
az ver megh futotta az Tefteoth, Smegh emeztÿ.

### **Wtefrél az Tefén.**

Eokér farknak leweleth térd megh, es fachard kÿ az leweth, moffad az wtefd [!] ezzel, es az téréth Eokér fark lewelet feolwl keofd rea ruhawal, es egÿ Nap estÿgh had rayta az keotefth. Ha penygh Sebe vagion az wtefnék, azth elézer borral moffad megh, es az vtan az kÿ fachÿart lewel, az vthan téd es keofd rea az leweleth feolwl, chÿoda nagÿ haznalattÿath latod megh ez orwoffagnak.

+416

### **Tagnak el fzaradafarol**

Medwe haÿath, uncia ij, Tÿk haÿat, Nÿul haÿath, Eb haÿath, Lud haÿat, ana uncia ij. gummi arabicomot, Mümiath, Euforbiomoth, ana drachma ij. olwazd megh eleozér az haÿakath, es porul hand bele az teob zerzamokath, de akkor mÿkor az haÿak keweffe meleg. Ezzel kennÿed elewen twznel vgÿ hogÿ eleozér az a Tagh iol megh melegéggÿek. De mÿnek elétte megh kenned, Eleozér ez kévetkézendé orwoffaggal megh parolÿad.

3ab zalmath, Malwath, Szeekfwet vegÿ annÿth az menÿ elegh feozd megh vÿzben, es ezzel parolÿad iol megh elézer az el zaradot tagoth. Az vthan kend megh az feolwl megh ÿrth kené ÿrrel. Az kenes vtan ozton ez keowetkézendé vÿazos flafromoth tégied rea, kÿt igh chÿnalÿ.

### **Mÿndén Tefnek el fzaradafarol.**

Hangÿa monÿakath, Fa olaÿth, ana uncia s. Serapinumot, Armoniacumoth, galbanumoth, ana drachma j, Colofoniat, Mezet, ana drachma iij, Sotalan vaÿath, uncia s. Chÿalan magwat, Repczet, ana drachma ij, Eb haÿat uncia s. Salÿanak kÿ fachÿarth leweth, Ruthanak kÿ fachÿart leweth. Eoregh chÿalannak kÿ fachÿart leweth, ana drachma ij. az téb zerzamoth mÿnd vefd az kÿ fachÿart lewekben, es alÿon oth egÿ Eÿel ees egÿ Nap, annak vthanna zwrđ le az lewet rola, es azokkal az zerzamokkal kennÿed.

Egetét bort, libra ij. Borfoth uncia ij, Castoreomoth uncia j s. Repcze magoth, Chÿpé chÿalan magoth, ana uncia s. grana paradifi, Coriandru magoth ana uncia s. Euforbiomoth, gÿemberth, ana drachma ij. térd porra mÿnd az kÿk arra valok, es vefd az Egetét borban, egÿ Nÿhan

---

Egÿ egez Machkath tegÿ egÿ vadludban be, fwrđ megh mÿnd eggÿwth, az melÿ kéwerfegh abbol le chÿorogh, zéd le, ezzel

kennyed az mely Tagh zaradny kezdeth volna.

Eb chyonth velejeth, Lo chyonth velejeth, O hayath, Saas  
hagymath, feozd eo3we es terd yol eo3we, az vthan olwazd megh  
egy ferpényeoben. Ezzel kennyed.

Gyermékdöd machkakath fëz erëffen vyzben abban fëréßed  
az Embërth.

+417

napigh alyon az verëfenyën, Es mykor elned akar3 ezzel, fél  
kel kewerny, es igen yol erëffen kel kenny ezzel az Tefteþ, de  
az kenefnek elëtte valamý Echettel vagý poztoval, erëffen megh  
kel az Tefteoth teorleny, es az vthan kel kenny. Fridericus  
Herczegh orwoffaga ez.

### **Beel Poklofsagarol.**

Az Beel pokloffagh igen mergës betegfeqh, Melyel az egez  
teftnek termezety megh valtozyk, Merth az fëldy Melancholicus,  
az az, zomoru termezeth, mergës allapatoth vezën feol, kyt  
mýngyaraft az belfë tagokra es myndën rezekre ozth, kywel  
az tagok megh fërtëztethwen, meeg az yo eledelëkbeolis nemýnemw  
Melancholicus Nedwefsegeoth chýnalnak, es igh lezën az  
Beelnek pokloffaga, ky myndën tagoknak Betegfege.

Ez penygh nem chyak az félfë bwrre, awagy az  
teftnek kwlfë rezere, de az belfë rezekre es myndën chýontokra  
el hat, es azokat el foglalya. Iollet azerth ez Betegfegnek  
mýnemwfege mynd az egez teftben vagyon, De fwkeppen foglalya el  
az ë ereye az Maýath es az Lepeth, kyk ozton az w  
megh vezët vetkes voltokath, mynd az egez teftre zolgaltattyak.

Beel poklofok nemelyek eredeth zërýnth, Nemelyek reaýok  
ragadafbol. Nemelyek azoktul az vetkektwl, melyek leznek az  
eonnën sayath teftëkben. Az Eredetbël azok az Bel poklofok, az  
kyk Bel poklos zwleknek Nemzë magwokbol léttenek, Es ha az  
zwleknek valamelyk az Nemzes kor Bel poklos volth, Az Isthennek  
ilyen nagy az eo chýelekedety, hogy az tÿztatalan magbol  
hasonlo teft zërëzteffek. Ha penygh bator meeg akkor a  
mykor Nemzët az zwlë Atya awagy Anya, Nem volth Bel poklos  
is, de azerth ýmmar haylando volt arra, hogy olyan legyën. Az  
zwletëth gyermék is zýnthe abba az wdëben lezën Bel pokloffa.  
Iryak fokan ezthis, hogy ha mykor Hawy ver folyas vagyon az  
Azzonýallaton, es akkor fogad, Belpokloffagra haylando gyermékëth



βwl. El ragadafbol penygh lezèn az Bel pokloffagh, vagy melleje fekwelbél az Bel poklofnak, vagy vele valo kézfwelefbél, vagy zwntelen valo vele eggwth leteltwl es forgolodastul. Az Testnek fajtat vetkebel akkor lezèn az Belpokloffagh, mykor az Fekete Saar felletteb bwelkedyk, ky wdewel laffan laffan ylyen merégge valtozyk. Bwelkedyk penygh akkor, mykor vagy az ver, vagy az Melancholia, Fekete Saar, vagy az Sarga Sar kyt choleraanak +418

hynak felletteb megh fwl. Annakokaert azokath zokta ez (Varices) Betegfegh bantaný, az kyknek hawy ver folyafok megh rekedet, awagy az kyknek Ereknék megh dagadafy, (Haemorrhoides) awagy az alfelben valo Ereknék regtwl valo veer folyafa hertelen megh giogyttatyk. Az kyk Szamar, Eoker es zarwas huffal, es egybe Enywes ragado es temerdék elefeggel elnek. Azokat is foglalya el ez betegfegh, kyknek vagy az Mayoknak gyuladafa, vagy az hewyte elefegh, Sarga Saart gywteoth, ky fokara ozton fekete Saarra valtozyk, Melý gonoz es artalmas dologh, mywelhogy chyak az Embérfegnek ydeyben valo vyragzokat, es az ydeléket banthya, az Bel pokloffagh azerth, fem az gyermekéketh, fem az Newendekén Ifyachkakat nem bantya az testnek ennén fajath voltabol.

Ez Betegfegnek kezdetyben amaz zep elewen byn el veß, es az Bwr megh rutul, Nemelyeknek fekete lezèn, Nemelyeknek feyer Sarga, Nemelyeknek chyak feyer halwaný, (Es ez Szynéknek kwlembfegebél nemellyek három fele Bel pokloffagot allattanak.) Az vthan az Bwr kemenyeb, darabofb es eréfb lezèn, merth ymmar akkor fok Nedwefeggel ettéztetéth megh. Megh tecczyk penygh ez byn, vagy az Orczan, vagy az kezekén, vagy az labakon, mywel hogy az termezeth éremelth az kwlfé rezekre wzý effele vetkes dolgokath. Effele betegfegben az Erzekénfegh megh reftwl megh tunyul, es myndenkor hydege vagyon, yeléfben az labaknak. Iolleheth ennek kezdetyben az mozgás eppen megh tartatyk, de azért erzekénfegnek valamý el vezefe hydegfegh tecczyk megh. Akkoron fok zemélchýék newekédnek nem chyak az kezekén, de az orczan es az teb testén, de kywaltkeppen az Nyelw gyékerenel. Az labak, kezek, es az orcza megh dagadnak, es azokon fok kwlemb fele fakadafok leznek, yeléfben az pofakon, kyk kek dagadaffal leznek, az Ayakak ky fordulnak, Az Orrok be rekednek az hufanak ketfelél valo temerdékfege

mÿa, es megh hafadozwan, verrel elegÿ fekete varackak  
ÿwnek kÿ beléle. Az Szémék feÿereÿ megh fargulnak, es temerdékfeggel  
be burÿttatnak mÿnthá Halÿogh volna raÿtok. Az  
zéméldékeok kemenÿék, darabofok es megh koppattak leznek,  
merth az zéméldékeok, az Szémnek is béreÿ, az Szakalok, ez  
Nÿawalias betegfegnek mergetwl el hullanak, es mÿndén rezeÿ  
az testnek féllette igén megh rutulnak. Az Keznek es Labnak  
viaÿ az Barazfagh mÿa vgÿan keth fele tagulnak Ees az kermék  
megh hafadoznak es zakadoznak, Es mÿnd az egez testnek bére  
megh zarad, es ruth zaraz bwdés rwhel megh darabofodÿk, kÿ  
lezén neha nagy vÿzketeffel. Az olÿ Testék penÿgh, az Melÿek  
+419

lelék lako erekkel, Inakkal es hartÿakkal be vadnak kerÿttetwen,  
laffan laffan megh Emeztédnek es vgÿan el olwadnak. Az  
Nÿawalÿa ozthon megh Nehezédwen, az Bérnek erzekénfege  
zÿnthe el vez, annÿra hogÿ ha téwel gÿakod is, nem faÿ, Sha  
forro vÿzeth éttez reaÿa is, az Eges nem faÿ. Az Szozath rekégh  
az Torokban, Lelékzet vetel nehezen lezén. Az lehes bwdés  
lezén es mÿnd az Egez test, vndok, Mergés es vaapas fakadafok  
leznek az kezekén, az labakon es egÿeb helyékén is, es Erés  
Nehez rothadas mÿndénéketh megh fértezteth. Annÿwal kegÿétlemb  
penÿgh az Bel pokloffagh, mÿkor nem chÿak az testnek  
kwlfé rezeÿn, hanem az Belfé tagokban is es az chÿontokban,  
Smÿndén belfé rezekben vagÿon es eréffen be ragad.

Iollehet ez Betegfegh igén giogÿulhatatlan, de meg is hogÿ  
valamÿ kényérwleteoffegnek es ÿo akaratnak ÿeleteh embér megh  
mutathaffa effele Beteghéz, awagÿ chÿak valamenÿre  
valo megh enhÿtefeÿert ez betegfegnek, hozza kel nÿulnÿ, es legh  
eleozér mÿmoddal elÿén ez ilÿen betegfegben lewé, azth kel megh  
mondanÿ:

Az alom vthan tagokat kezzel igén laffan, fokaÿgh kel térlenÿ  
awagÿ fogdofnÿ, arra is gongÿa legÿén hogÿ hafa ménéÿén.  
Az vthan ÿarÿon zellel ees wélchén vagÿ valamÿ munkaban foglalatos  
legÿén, es hogÿ megh verÿtézÿk, azth rola el térwlwen,  
Medwe awagÿ roka haÿal kel megh kennÿ, Sha az nem volna,  
kechke awagÿ Bÿka haÿal, awagÿ Vÿ vaÿal. Egÿ kewes wdé  
mulwa az vthan, Eczetben megh aztatoth Ammoniacumoth awagÿ  
el olwaztottath elegÿchén ézwe healt arpanak kÿ fachÿart lewewel,  
azzal megh kennÿe magath, es vgÿ férégÿek megh, Merth

ebben ez betegfegeben igén gyákorta zwkzegés az fêrêdes, merth  
 nem fêrêdnÿ igén artalmas, ÿo penigh fêreodnÿ kenkêwes es  
 Temfos vÿzekben, az Tengêr vÿzeben is ÿo feorêdnÿ. Igén ÿok  
 az zaráz parlafok is, kÿth chÿnalhatnÿ gyôparbol, Fêld fwftÿ  
 fwbêl, Rwh Fwbêl, Szekfwbêl, Saar kerepbêl, vizÿ feyer Mentabol,  
 es effelekhêz hafonlokbol. Az Feorêdes vthan megh kel  
 têrlenÿ, rofa awagÿ Maftix olaÿth têrÿ yol eoꝓwe Eczettel es  
 Borral, es azzal kenezd, Awagÿ fêzes megh Borban vagÿ Eczetben  
 vthÿ fwet, vagÿ Ceclat, vagÿ folÿo fweth, es azzal kel megh  
 mofnÿ, Igén ÿo Vÿ vaÿal is megh kennÿ. Annak vthanna ozton  
 vgÿ mÿnth fel oraÿgh nyugoggÿek, es igÿek zabad akarattÿabol  
 meleg h vÿzet megh hogÿ okaggÿek, az vÿat vagÿ valamÿ Tal  
 zalat az Torkaba ala nÿwÿtwa. Egÿ kewes wdê mulwa ozton ez  
 vtan, ÿgÿek wrmês Borth egÿ poharral, es az vthan  
 egÿek ozthon. Etele penÿgh legÿên Arpa kenÿer awagÿ Buza  
 +420  
 kenÿer de vÿonnan fwlt h, Salatath, Ceclat, par hagÿmath es  
 kapoztath megh ehetyk es kapornat is, Arpa kafat, hÿg tÿkmonÿath,  
 Tatarka kafath, es teÿet Mezzel êzwe megh elegÿtwe  
 ehetyk. Apro madarkakat, kappât, kechke gêdêlÿet, Tÿkhuft, es  
 effelekhêz hafonlokat ehetyk. Az halak kêzÿzwl az melÿnek puha  
 hufa vagÿon; azth egÿe, Fÿgeth, Afÿuzêleoth, es Mezes vÿzben  
 fêth kêrtwelth megh ehetyk, Egÿebfele gÿwmêlchtwl mÿndêntwl  
 oÿa magath. Iob penÿgh hogÿ Napÿaban kecczer egÿek, hogÿ  
 hem mÿnth ecczêr igén megh têlchÿe magath. Az Ebedre valo  
 eledel chÿak valamÿ kêzênegês dologbol alÿon, Az vachora têb  
 es kwlêmb felebêl leheth. Az ÿtal vekonÿ es feyer bor legÿên  
 de vÿzes, awagÿ faheÿal fêth vÿz. Erês bortul es Azzonÿallattal  
 valo kêzêfwleſtwl telÿeffeggel oÿak magokath. Nappalÿ aluuas  
 nem ÿo hanem az Eÿelÿ. Vachora vthan penÿgh az laſſu ÿdeſtowa  
 valo Setalas haznos ezerth, merth az eledel ÿnkab ala Bal.  
 (Oruoffagh) Az mÿ penÿgh Nez ennek gÿogytafara mÿngiaraf t  
 ennek az kezdetÿben Az Bal kezên valo Mediana Ereth kel megh  
 vagnÿ, Maas napon iſmet az ÿob kezên valoth. Az ver vetel  
 vthan kylenczed vagÿ tÿzed nappal, az hafat kel megh ÿnditanÿ,  
 Affele purgaciokkal kel penÿgh elnÿ az melÿeket el oda feolÿeb  
 az Melancholÿarol ÿrtham. Egÿ nÿhan Napok el mulwan iſmeth,  
 Sawonak ÿtalawal elÿên, kÿbêl Eothwen Nehezek nÿomonal têbbet  
 Ne igÿek, de ehêz folia Senith kel elegÿtenÿ, ÿmilÿen modon,

hogý az Folia Senit, egý kewes Sawoban enhera megh kel ýnnýa adný, az vthan az tēb Sawot is igýa megh laffan laffan, Ezzel penygh ez purgaciowal igēn gýakorta kel elný. Chýodalatos fē orwoffagh penygh ez betegsegnek megh giogytafara amaz Mergēs kegýonak etele, az kýth Deakul Viperanak Neweznek, kýth ilýen modon kel megh kezýtený: Elēzēr vagd el az vipera kegýonak feýet mýnth Negý vý nyomathnyra, es az bwret vond le az hufarol, mýndēn belfē rebeýth vefđ ký, az hufat kecczēr awagý haromzoris mofđ megh, tēđ fazekban, tēlch elegh vyzeth rea, es mýnth Egý Anguilla halat fēzd megh, de egý kewes par hagýmat es kaprot is ves az leweben es vgý fēzzed mýndaddigh, hogý igēn megh lagýulýon az Hus, Az mýkor ozthon ýol megh fē, az leweben ves igēn kewes Soth, Es igý ozton aggýad az Betegnek ezth ēnný, de vgý hogý az Betegēt az verēfenre ký wltuffed, es az Feýe bel legýēn feodwe. Effele feoth kegýot penygh nem chýak ecczēr awagý kecczēr, de gýakorta aggýad ēnný, merth semmý felēlēm ebben nýnchen, chýak hogý az kegýot výonnan kel fogný es ha lehet Nedwes helýrēl. Ez orwoffagot fēlētte igēn dichery Galenus.

+421

Fēldý Bozzanak gýēkeret tērd megh es fachýard ký az leweth, Eos fa olayth kēzýben es fēzd mýnd addigh hogý kenē ýr legýēn benne, ezzel kennýed. Býzonýos es probalt orwoffagh ez.

Keres olý kegýoth az kýnek az hata fekete es az hafa feýer es az hafa kēzepēth vgýan vērēs linea vagýon, Es effele kegýonak vefđ ký az belýt mýnd, az Feýet es farkat is vagd el, vefđ vyzben fazekban, es Buzath is ves eleget az fazekban, fēzd mýnd addigh valamýgh vgýan el lagýul az kegýo hufa. Azt ozton Buzath ad oda az Týknak megh ēnný az kýt arra valasztottal, Az Týknak awagý azoknak az Týkoknak, mýnd el hul elēzēr az Tallok, es az vthan ífmet vý tallok Neuekēdýk, Swfd megh azt az Týkot, ad ezt ēnný az bel poklofnak. Ez zepēn vý Beorth Newel, Az le chorgo kēwerýwel kennýed az fakadozot orczat is.

Fekethe Tēwýffes lapunak gýēkeret tērd ýol ēzwe erēs eczettel, fachýard ký azth es azzal kennýed.

Fekethe hunýorth fēz megh feýer Borban, es aggýad azt ýnnýa az Bel poklofnak.

Fêld fwftÿth feoz megh kechke Sawoban, es e3th aggyad  
gÿakorta ÿnnÿa.  
Bÿkanak Epeÿeth, Nitrummal es feÿer cretawal elegÿch êzwe  
es azzal kennÿed az fakadekokath.  
Soth, Fa olayban es Eczetben forralÿ eozwe, es ezzel kenefd  
az Bel poklofth.  
Temfot, kapoztath, Mezeth, feoz êzwe ÿol, es ezzel keneffed  
az poklofth.  
Scamoniath fêz megh Eczetben, azzal keneffed.  
Tormat tÿrÿ eozwe Mezzel, es azzal keneffed.  
Vadoczoth tÿrÿ megh, az lÿztÿth elegÿch eozwe kenkêwel,  
Borral es eczettel elegÿch eozwe, Ezzel keneffed.  
Buza korpath erês eczetben feoz megh erêffen, es azzal  
keneffed awagÿ kêtteffed.  
Gÿalogh fenÿw fanak heat eges megh, Embêr vÿzeletÿwel  
elegÿch eozwe keneffed azzal.  
Lo Sofkath, Ifthen fajath, Feold fwftÿth, Repczeth, Szetkÿnkoronak  
lewelet es vÿragath, ana manipulus s. tÿrd ÿol megh ezêketh,  
es o haÿal mofarban tÿrd eozwe ezêketh, tÿd rez Edenben az  
vthan, es alÿon abban Nÿolczad napÿgh. Az vthan ifmeth  
Temfoth, feÿer hunÿort, Auripigmentomoth, Tetwfweth, ana uncia s.  
tÿrÿ porra, Ehêz tegÿ varga zurkot olwaztwa, uncia ij. vefd bele az  
porokat, es erêffen kewerÿed lapoczkawal, amaz elebbÿ zerzamot  
+422  
is eozwe elegÿcczed ezêkkel, es vgÿ feozzed eozwe, kewertÿn  
kewerwen az lapoczkawal, hogÿ ozton iol megh feo, zwrđ megh  
vaßon altal, Fê kennÿ valo ÿr ez.

### **Franczurol.**

Az Franczu Nem egÿeb, hanem az Venus mÿwetwl valo  
megh vezes, kÿ fakadozaffal es gÿÿetrelÿmmel kwlêmb kwlêmb  
helÿêkÿn nagÿ kegÿÿtlÿnwl magat kÿ vthÿ, es mÿnth egÿ  
pêfetegh, fêl dagaztÿa. Ennek zÿrzê oka az Mergês es vezêdelmes  
ragadas, kÿ az teftnek valamely rezeben elêzêr be awÿk, azt  
megh vndokÿttia, es onneth ozton mÿnd az egez Teftre kÿ  
êntetÿk es az kichÿn ÿndulatbol tamadaßbol laffan laffan megh  
êregbêdÿk es igÿen el terwl, kÿ Nem chÿak az lelêkzetêketh es  
Nedwefsegêketh, de az teftÿt es annak mÿndÿn erês rezeÿth el  
ÿaria, es azoknak nem chÿak az w ÿo mertekletêffegêketh, de

vgyan az allatyokat is annyira el fordytta, hogy akar my jo  
eledelkkel is helyere nem aal. Inneth ozton fok rutfagoknak  
gywlefy newekednek, es vetkeknek fok fele Nemej technek megh,  
(Qualitas in humore) melyeketh ele zamlalok. Az penygh az mynemwfegh  
vagyon az Nedweffegben, mely Nedweffeggel eo vgy Eel,  
mynth az kywel ymmar e byr. Az ky ymmar megh feortzteteth  
penygh, nem chyak lehesewel, de verytekewel is ha mas embornek  
mezytelen bereh megh ery, azth is megh veztj es megh  
fertztetj. Annakokaerth az Venus mywetwl valo megh vefzes,  
ragado es megh veztj betegfegh, ky az Testnek nem zabad  
akarattyabol sem vetkes voltabol, hanem az ylletesbol zokoth  
leonnj, Merth ha valakj <ha> az Eredetbel veth Franczjuth, az  
olyannak az zwleynek valamelyk volt Francus: Legh ynkab  
lezjn azerth az venuffal valo kezefwlefwl, merth annak gyakorlafatul  
zaporodot el az Franczu az emberek kezeoth, es igh ozton  
egynek fertelmefegetwl es tyztatalanfagatul, ez egez  
vylagon ymmar el terjedjt, ky az paraznaknak nyawaljaffagos  
oforok az vr Iftentwl.

Ez Nyawalja gyakorta az Szemerem testen kezdetyk el,  
noha maas egyeb helyeken is azonkezben ky kezj yndulnj, az  
melyek ymmaran megh vadnak fertztetw. Megh fertztetjk  
penygh az tyzta az tyztatalantul, vagy az tyztatalan attul az ky  
nalanalis tyztatalamb, de az hasonlatul vgy keweffe maganal  
tyztatalambtul, foha Nem, Eozwe kezefwlhetnek azerth bantafnekwl  
az tyztalanok,[!] es megh nem bantjak egy mafh, de ha

+423

valamely tyztatalan kezefwl az tyztawal, azth megh bantogattja;  
Nem az Berbel yteltetjk penygh megh az tyztatalanfagh, mywel  
hogy az regj megh vezefnek kowalja el oda be vagyon az testben,  
es oda rekezteteth.

Az kynek gongyok ynkab volth ez Nyawaljanak yeleyre  
hogy nem mynth az allattyara, Sok es kwlmb kwlmb Nemejt  
es Spetiefith allattyak, De azeth vgyan chyak egy, es vgyan  
azon myndenyknek allattya, chyak hogy kwlmb kwleomb rendel  
vagyon. Merth Nemelyk kennyeb, nemelyk nehezeb: Az mely  
testekben be efjk, azoknak is nagy kwlmbfegjk vagyon, es  
attul vagyon az, hogy ez nyawaljanak nemelyk keonnnyebben  
nemelyk nehezebben vagyon. Myndenyknel kennyeb  
az, melyel az Hajj, az zakal, a testnek egyeb bantafa

(Elle fele  
franczu)

nekwl el hul, merth ennek merge chyak igen vekoný para, ky az  
teftnek félfe zynere omol ky zynthe az Szereknek teweýre, es  
mykeppen az mynden napý hýdegh leles az rothadaftul vagyon,  
zynthe vgý ez Franczúnak is Spetieffe Neme kwlémbéz az  
tébbýtwl. Az Mafodyk ennel keweffe gonozab, kywel (Mafodik fele  
mynd az egez Ber fok gonoz nyawalýakkal megh í Franczu)  
hýntetyk apro zeplé moggýara, ky Neha vérés, Neha  
Sarga, melyek soha addygh onneth el nem térwtethetnek, mygh  
nem ez nyawalýanak gyékere telýeffeggel ky zaggattatyk. Ennek  
merge vagyon az igen vekoný verben, es ezth nagyob bantafok  
ennel nem kéwetyk. Harmadyk Spetieffe es Neme (Harmadyk fele  
leghe nehezeb, es ez az Franczu, ezzel elézer vérés Franczu)  
es Sarga pattagozafok leznek, az vakzémék kérwl, az homlokon,  
es az fwlek melleth: Annak vtanna az Fében es az egez teftén  
ky omolnak kerekdyd formara, kyk zaráz varral ozton be borýttatnak  
félwl, kywel ha nem bannak, mynd kérfkérwl el futnak,  
es az Bérth mynd addigh vayak, hogý az pattagozafokbol  
ruth es vndok genýetfegés Mergés kelebený lezén. Az mely  
rezek penygh vadnak az Teftben, tudny az Or, az Torok, es oda  
ala az al fele embérnek, mywelhogý azok gyéngébbek, legh  
elézer is azok varafodnak megh. Akkor wthnek penygh ezék  
ky, mykor az Maý é maga, az Vernek es az Nedweflegnek is  
mywolta megh vez, kýtwl azonnal az hufos puha gyéngébe rezek,  
romlafth veznek. Negyedýk Speties ezék vthan (Negyedýk fele  
vagyon, mykor ýmmar az Franczu megh eoregbédwen, Franczu)  
az Eréfb rezeketh, az Chýontokat, az kételeketh, az  
Hartýakath, es az Inakath kezdy bantaný, kyknek ozton megh  
vezeféktwl, fok temerdék es Enýwes Nedweflegk (Tendones)  
gywlekézne, kyk neha az mozgafra valo hufoknak eleyben, az  
+424  
chýontok kézze, es az chýontoknak be takaro hartyaiban folnak.  
Ezék, mykor vagý az hartýath az Chýontul el valaztyak, vagý  
penygh chýpkédé gondoffagokkal bantýak, zwntelen valo gyétrelmeth  
zérézne, kyk Eýelre ýnkab megh nehezédnek: Ezéknek  
ozton megh éregbwlefékbeol, annalis nagyob gyétrelmekkel valo  
darázos ké zabafu rwhek newekédnek, kyket azon  
Enýwes nedweflegk mykor az chýontban vadnak, terýezthýk,  
tolýak, es vgý mynth terýeztyk, vgýan ragýak is, kybeol ozton  
lezén gyákorta ruth es chýodalatos abrazaith. Vegezetre ozton az

Tefth az Nagy alhatatlanfaggal es az rettenetes kenzaffal megh emeztetwen es megh zaradwan foztatyk megh eletetwl. Sokkal kwlomböz ez betegfeqh az Izekben valo nyaualyatul melyet my kezwennek hyvonk, merth az kezweny igen hamar tamad, es az ala chorgalbol lezen, mely chorgas az Izekben hertelenfeggel bele megyen, De az Franczuban valo faydalmak, lassan es fok ydeigh zarmaznak attul az rutfagtul, melyeth az megh bantatoth reß ezwe gywteth. Toabba az Kezweny vagy az Izben vagy penygh mellette vagyon, es oda ragadoth, De az Franczunak faydalma, nem az Izeketh hanem az Tagoknak zynthe az kezepyth yarya, kykben gyakorta vgyan megh kewezük, yelöfben az homlokban es az feben, az Vaal chyontoknak kezepyben, az kyffebbük Kar chyontokban, es az Szaar chyontnak elfe rezeben, Neha teb chyontokban (Ilely az) is. Mykor penygh az Franczunak yeleybeol (Franczunak) ketelkeodes lehetne, annak eredetyh yol megh kel vyfgalny honnet vagyon es mely rezrel kezdety, Merth ha Azzonyallattal valo keozefwlefwl vagyon, vagy ferfywal valo kezefwlefwl az Azzonyallatnak, az a zemerem tefen tecczyk megh, mert oth kezdetyk. Ha ylletefwl, az a Bwrn. Ha az gyermek fertelmes franczus, az a Daykanak chyecheyn, Ha az dayka fertelmes, az a gyermeknek Szayan es torkan. Omolnak penygh ky az zemerem tefen pattagozafok, gonoz varak, Chyomb keozet valo dagadafok leznek, es az Nemze természetnek akaratnekwl valo el folyafa. De az mygh ezek belyeb nem mennek, meeg Franczunak nem mondathatyk, hanem Franczunak kezdetynek es annak fwggö pöchetynek.

Ennek gyogytafaban legh elözer azth kel yol megh latny (Victus ratio) ha vyonnan valo e vagy reghy ez nyawalya. Merth ha mostan kezdeteth, nagy gyakorta lassub orwoffagokkal is megh gyogyttatyk. Ha azerth nem regen kezdeteth ez betegfeqh, az Betegh fel rezenth valo meleghegen legyen, es magath ne haggya Szelnek erny yelöfben fel Szelnek. Mynden Etele yo yzw es kennyen emezthetö legyen, es Sos etket ne egyek, fe affelet

+425

melyek Szeleth es temerdök Nedweflegeth chynalnak, es affele eres etkeketh fe egyek kyk az feben fel fwfteleognek es feleotteb igen melegök es az Verth megh gyulaztyak es megh egetyk. Feyer es vekonö borth igyek. Maga gyakorlafa munkaban, es az Aluuas fel rezenth valo legyen. Valamygh az megh gyogyulas



lezén, mynd addygh el tawoztaffa az azzonýallattal valo keozéfwlefth, vagy ha Azzonýallath Franczus, az ferfýwal valo kézéfwlefth, merth féleotte igén Newely az Izekben valo faydalmakat, Elmenek megh haborodafath, haragoth, dwhéfkédefth, Banatoth, felelmet es myndén zorgalmatozkodafth es rgýeb effeleket el tawoztaffon.

Hogyha az Tefth a ky Franczuwal vyonnan kezdetéth (Oruoflas)

bantatny, temerdék Nedweffegékkal megh rakodoth lezén, ha az Betegnek ydeye, es az eztendének ydeyének reze. Swalamy egýeb affele megh nem bantyak, az Mediana Ereth kel megh vagny, Ha penygh az Tefth megh nynch rakodwa Nedweffegékkal, purgatiowal kel hozza nyulny. Ha penyglen ez nyawalya ymmar regtwl fogwa valo, az Guaiacum fanak kyth Indiabol hoznak ytalahoz kel kezdeny, effelenek penygh az yawat kel valasztany, ky vy legien es ne regy ferges es zwas. Ily penygh affeleben az yo, hogy ha az Twzre tezes benne, az Enywetwl Mely vagyon zynthe belél az fanak kézepyn az belyben, hamar fél gyulad, Toabba, a ky puzpangh zynw es feketellé fa, Sha megh ragod nem chyak zorýttia, de vgyan chypkédy es marya az Nyelwedeth. Igý kel penygh azt a Fath megh chynalnny. Rezeléwel vagy valamy zerzammal mennel aprobban leheth chynald vgy, ezth ozton ygen tyzta forras awagy folyo vyzben megh kel féznny Mazos fazekban, Valameny penygh az Fa, Tyz anny vyzeth kel rea telteny, az az hogy egy fonth Fara Tyz fonth vyzeth, kyben egy nap estygh es egy Eýel aalyon. Az vthan Twznel de lassu twznel, nem langallo twznel hanem chyak Szenenel, Hath oranalis towab feozzed, vgy hogy harmad reze awagy téb is el apaggyon benne, Suṃa zeorenth feozny kel ezth az Nywalyanak Nagfaga awagy kichynfegehéz kepésth, merth ha nagy az Nyawalya téb fat kel hozza adny az Tyz font vyzhéz, es igh nagyob hazonnal lezén. Myndenkor penygh az fézefkor az feolfé Enywes taytekat el kel hanny rola, de yo helre. Merth ez taytekawal igén yo az varakat es kelewenyéketh kenny, mely az Franczu mya az Tefth leznek. Igh ozton megh fézwen, zwrđ megh, chynald tyzta Mazos edenben, es ezzel elyén orwoffagul az Franczus embér. Ettwl ymmar az megh zwreftwl az mely feoth fa marad, ifmeth teolch arra huß anny tyzta vyzeth, es +426 vyonnan forralyad es feozzed ifmet az twznel, annyra hogy

Negyed reze az vyznek el apaggyon. Ez vyzeth igya mynd Ebeden vachyoran az Franczus az Bor helyeben.

(Oruofsagok) Scamoneat, Nadmezeth, ana drachma ij, Folia Senyt, manipulus j. yo borth libra j. feozd eo3we ezth hogy fele el apaggion, 3wrđ megh, Ez yo purgatio az Franczufnak.

Saljath, Rutath, ana manipulus j. Alumen roche, uncia ij. ezeket fezd eo3we az meny folyo vyz eh3z elegh, az Torkat ezzel moffa az fakadozafeth.

Vthý fwet, Kékenth, Saljat, veres rofath, ana manipulus j. pomagranath heat, Balauftiomot, Mirtillufth, ana drachma ij. Gallefth, ij.

Temfoth, drachma ij. ezeket elegych eo3we Negy font folyo vyzben, annak vtanna hogy eo3we fezd, 3wrđ le, es tegy eh3z, Diamoront, rofa mezet, ana uncia ij, elegych iol eo3we es ezzel moffa az torkath.

Megh egeteth Mercuriomot, Geragh feyert, Alumen roche, ana drachma vj. Szekfweth, drachma ij. Borfot, Saffrant, ana drachma ij. terđ porra ezeketh, es vefđ Eoth font Egeteoth borban, laffu Szennel haromzor forrazd ezth fel, Ees ezzel kel kenny.

Dyzno hayath, uncia viij, Kenefeth, uncia ij Themyen fayath uncia vj, fenyw olayth, uncia viij, Egeteth bort, uncia vij, ezeketh eo3we elegytwen mofarban terđ yol ezwe, ezzel kennyed.

Populeont, rofa olayt, egy mertekkel az meny akar3 Tykmon zekyth Negyet, elegych eo3we ezeketh, ezzel kenefđ az fa3o helt mykor fel puffadnak.

Kakuk fweth, Szekfwet, Kaproth, Sarkerepeth, elegich ezwe, es feoz megh folyo vyzben, ezzel moffad az Fa3o helyet, megh laffyttia.

Tamariscufth fe3z megh vyzben, azth igya vntalan az Franc3us emb3r.

Puzpangh fat fe3z megh vyzben azth adgyak ynnya.

Machka tewyfnek az vyonnan Neoth leweleynek ved vyzeth, es azth aggyad ynnya.

Feyer Dictamufth az gyekeret chyak, teord porra, Ees egy arany nyomonyth ves az Guaiacum fanak megh fet vyzeben myndenapon enhera, ad azth ynnya.

Szylwa fanak mohat fezd megh er3s Eczetben kenkewel eggwth fedel alath, azzal kennyed.

Bak Machkat elewenen eos megh forro vyzzel vgy hogy az mya halyon megh, melyezd megh es vond vgy meren Nyafra, fe vereth fe belyt ky ne vefed, fe torkat megh ne melfed, yo

twznel fwfd eróffen mynd addigh, myglen az Machka  
teljéffeggel el roftofodýk es el lýkadoz, de egy rez medénczet  
+427  
tegý ala, es az Siryat abban fogd megh, chýnald az Sýrt zelénczeben,  
hýdegén azzal kennyed. Býzonýos es megh probalth orwoffagh  
ez.

Effele betegfegben lewének valla kézýre, karýaýra, faraýra,  
es agýekýra, chýombýaira igén ýo képpélyéket vethny es megh  
vagdalny, verth rolok vénný.  
Géz férdét penýgh chýak zaron, igén ýo chýnalny, mely  
gézzel az verýtekeoth ký kel hozny, es egyeb fok vetkes Nedweffegéketh,  
es ezzel gyakorta kel elny, de azerth wdének kézbe  
vetefewel, nem vnos vntalan. Es az mely napon az gézleffel  
akarod elteny, ez ýtalth aggyad ýo reggel elézer megh ýnnya.  
Vizý Apiumoth, petrefelméth, kémenth, Eger téwýffet, az kýt  
Séprw fanak is hýnak, ana uncia j. Séprw fanak magwath, Sparganak,  
lewesticomnak, ana drachma iij, vizý Mentath, lo mentath, Ifthen fayath,  
ana manipulus j s. fézd megh ezéketh keth fonth forras vyzben annýra  
hogý harmad reze el apaggýon, zwrđ megh, es az vthan ves anný  
téréth Nadmezeth bele hogý megh edéfycche, Es týkmon feýerrel  
týztýcd megh. Ez lewhéz tegý ozton, Serapi acidi Simplicis, et  
oxýmelitis compositi ana, uncia ij. Ezéketh megh talalod patýkaban,  
myndén reggel agý ebben ýnna, uncia iiij. Az vyonnan kezdetéth  
Franczw ezzel es igý, býzon dologh hogý megh gyogýul.

### **Sarga Sarnak megh ýnditafarol.**

Kek liliom gýeokeret téry megh, Mezes vyzben agý megh  
ýnnya Heth Araný nyomonýth.  
Feýer wrméth teorý megh, Melegh borban ad megh azth  
ýnnya.  
Fekete hunýort téry porra, tegý ahoz egy igén kichýn  
Scamonýat, es egy Nehezek Soth, ad megh melegh borban ýnnya.  
Madra fweth zaráz megh es térd megh, tegý ahoz egy kewes  
Soth, ad megh Mezes eczetben ýnnya.  
Choda fa magoth teorý megh harmýczath, de elézer megh  
týztýtchad az heatul, ad megh ýnnya borban.  
Saarfw magoth hatoth vagý heteth teorý megh, es fwgewel  
elegých eo3we, chýnalý el nyelé golobifokat beléle, es Nýelefd  
azth el.  
Folia Senith aztas megh borban, abban ozton elegých Mannath

es azth ad megh ýnnýa.

Caffianak az Belýth aggyad megh énný.

+428

Tormanak magwath teorý megh Týz penz nyomonýth, vyzben elegyched es ad megh ýnnýa.

Reubarbaromoth agý Borban megh ýnnýa.

Agaricomoth egý vagý keth Nehezekeot agý megh ýnnýa

Mezes Borban.

### **Nýalnak megh ýnditafarol.**

Szýlfanak az feolfé temerdék heat térd megh porra, ad megh borban awagý hýdegh vyzben ýnný Egý latoth.

Kek liliom gyékerenek ký fachýart leweth aggyad ýnnýa.

Dýzno kenýer fwnek az gyékeret térd megh, ees

Mezes vyzben azt aggyad ýnnýa.

Hýffopoth es rutath féz megh vyzben es Mezben, azt bwrđ le es ad megh ýnnýa.

Hold fweth feoz megh eczetben, fozđ megh azt, es ad megh ýnnýa.

Ammoniacumoth egý araný nyomonýt agý ýnnýa.

Féldý Téknec fachýard ký az leweth, Mezes vyzben azth aggyad megh ýnnýa, awagý Mezes borban.

Vad Saffraný magwanak az ký fachýart leweth Mezes vyzben vagý Týkhus leweben ad megh ýnnýa.

Agaricomoth agý Egý Nehezekeoth vagý ketteoth Mezes vyzben megh ýnnýa, awagý Mezes borban.

Kapotnakot feoz megh awagý aztas megh fok ideigh kechke teýben es Mezes vyzben, azt aggyad ýnnýa.

Folia Senith aztas fokaigh borban, elegych Mannat abban, es ad megh ýnnýa.

Kerek natha fwet feoz megh Mezes Borban vagý Mezes

Eczetben, ad megh ýnnýa.

### **Fekete Sarnak ýnditafarol.**

Natragulýanak ký fachýart lewet egý Nehezeknek hatodrezeth, awagý fokkal ýob harmadrezent egý Nehezek nyomatnýnak, ad megh Mezes borban ýnnýa.

Teýnek Sawoyat kechkeyenek ad megh ýnnýa.

Fekete gyopart zaráz megh, térd megh es Mezes borban týzén eoth Nehezekeot agý megh ýnnýa.

+429

Cyombort agy Mezes borban megh ynnya.  
Fekete Hunyort aztas megh fokaigh Borban, azth  
aggiad megh ynnya.  
Folia Senith feoz megh borban es ad megh ynnya.  
Feldy kaakat fez megh borban ad megh ynnya.

### **Hafnak megh lagytafarol es el ynditafarol.**

Chyerfnjenek etele Enheyra.  
Feoth Szylwanak Etele. Borban fezwe.  
Reteknek Etele.  
Feyer Ceclanak etele. awagy ki fachyart lewenek megh ytala.  
Eofternek Etele.  
Sofkanak etele de Feozwe.  
Malwanak Etele  
Labdanak etele  
Megh healt lenchyenek fet leweth elben megh ytala.  
Sparganak Etele.  
Gyeomber akar mymodon megh Ewe.  
Feldy teknek leweleyt fewe megh eonnny.  
Caffianak belynek megh etele.  
Mondola Olaynak ytala.  
Mannanak ytala tehen hus leweben.  
Malwanak gyenge leweleyth megh feozwe, es azth Salata modra  
Olayal es Eczettel megh etele.  
Feyer Ceclanak gyeokeret megh feozny, abbol chyapot chynalnny,  
Sowal azth megh soznny es az alfelben fel tolnny.  
Pimponyanak ky fachyarth lewenek ytala, Egy Nehezeknek vgy  
mynth harmad rezeth.  
Tengery zelenek Ebed ellet valo Etele.

### **Hogy Borth ne yhafsek ember.**

Az mely gombachkak teremnek az Szelle veffen, zed le es  
azald megh, az vthan terd megh, ad ezth megh egy pohar borban  
ynnya, az vthan borth nem yhatyk.  
Az Szelle veffe vyzeth mykor megh mecczyk, ved megh,  
telch azth egy pohar Borban, es mykor rezegh az Embet ad megh  
ynnya.  
Galamb fynak meld megh egy Aranly foryntal az Torkath,  
+430  
ved harom chyep vereth vgy hogy az aranly forynton bochyaffad  
az werth Borban annyban, az meny Borth akarz hogy igyek, merth

foha tēbbeth annal nem ŷhatŷk, chŷak az menyben azth megh adod ŷnnŷa.

(Gutta) **Lapoczka Cŷontnak Faŷafarl.**

Az Lapoczka Chŷontban valo faŷas, mŷkor valakŷ az karŷath fēl Nem emelhetŷ, es ha fēl emelhetŷ is, de nagy faŷdalommal. Vegŷ feŷer wrmēth fēzd megh Meezben, awagŷ tērd ŷol eoŷwe, es ebbēl chŷnalŷ flafthromoth rea.

(Pruritus) **Teftnek nagy Vŷzketeferēl.**

Chŷnalŷ Lugoth Szēlē vefŷzēbēl, es vakard ŷol megh az vŷzketē teftēth, kend aŷzal.

Chŷalanth fēz megh borban, ŷwrđ megh, mēnŷ el az gēz fērdēben, ennek az lewewel moffad ŷol az elēth mŷgh megh ŷŷzacŷ az Teftēdeth ahol vŷzketh.

**Teftnek megh ēztēwerŷteferēl.**

Wnēnek ganeŷath elegŷch ēzwe ŷo Borral, mŷndēnēftl kend be az egez teftēth ezzel, olŷ meleg h zobaban az melŷet Faŷ boŷzawal fwtēttenek be, oth wlyēn mŷglen ŷol megh ŷŷzad, az vthan ha alol zekŷ lewen zēld ganeŷ megŷēn kŷ belēle, ŷol eŷŷk az dologh. Feorēggŷek megh azon meleg h zobaban, vgŷan oth fekwgŷek le is, hŷdegnek magath ne haggŷa ernŷ, mŷndēn hetēn haromŷor ezth chŷelekēggŷe, rēwŷd wdēn megh ēztēwerēdŷk.

+431

**Tablaġa ez kēnywnek Elġ refżenek.**

Agġ Velġrġl.

Fġrġl.

Fġnek Faġafarol

Hewfġgtwl valo Fġ faġafrol

Gġermġkchenek aġonrol

Hġdegfġgbġl valo Fġ faġafrol

Sġaraġfagbol valo Fġ faġafrol

Nedwġffġgbġl valo Fġ faġafrol

Telefġgbġl valo Fġ faġafrol

Saartul valo Fġ faġafrol

Nġaltul valo Fġ faġafrol

Gġomortul valo Fġ faġafrol

Reġġġfġgtwl valo Fġ faġafrol

Hogġ az rezġġgh meġh ŷozanulġon

Hogġ az Embġr meġh ne rezġġglġġn

Hogġ az Embġr hamar meġh rezġġglġġn

Erġs Fġ faġafrol

Fġfelġl valo Fġ faġafrol

Ha hewfġgtwl vagġon az fel felġl valo faġas

Ha hġdegfġgtwl vagġon az faġas

Ha Saartul vagġon az faġas

Hagġmazrol

Alom hozo Orwofġagokrol

Alom hozo orwofġagokrol eġeffġġfġnek

Gġermġkchġenek alom hozo

Ha retteġh az gġermġkche almaban

Ha ŷġn afġth az gġermġk mġkor aluġġk

Hogġ fokath ne Sirġon az gġermġkche

Fekete Saartul lġth ezġelenfġġrġl

+432

Dwhġs es bufult bolondfagrol

Emlekġzetnek el tawozafarol

Eġel nappal nagġ aluuo betegfġġrġl

Vigġazo alomrol

Meelġ alomnak betegfġġrġl

Mozġafnak es erġekġnfġnek el vetelenek betegfġġrġl

Alom kewanafnak betegfġġrġl

Szedelgefnek betegfegerel  
Korfagh terefrerel  
Gyermekchenek azonrol  
Bozorkanrol  
Guta wtefrerel  
Fel guta wtefrerel  
Egy Tagnak guta wtefererel  
Gyermekchenek azonrol  
Szaýnak es orczanak meneserel  
Meredekrerel  
Gercherel  
Rezketegeffegerel  
Natharol

### Szemrel.

Sandalfagrol  
Szemnek Gutayarol  
Szemnek fetetfegerel  
Szemnek kenýben labbafarol  
Szem Fennek megh teryedeserel  
Szem Fennek megh zorulafarol  
Szemnek homalyoffagarol  
Szemnek Halýagarol  
Szemnek Maculayarol  
Szemnek kermerel az az Fekete halýogrol  
Szemnen valo Fakadekokrol  
Szemnek Fayafarol  
Szemnek Vereffegerel  
Szemnek chýpaffagarol  
Szemnek Vyzketeserel  
Szemnek Farkas Halýagarol  
Szem ha zep de kewefeth lathny vele  
Szemnek Twzefwleserel  
Szemnek ky delledeserel  
+433  
Szemnek kechke halýagarol  
Gyermekche Szemenek Nyawaliaýrol  
Szemnek varaffagarol  
Szemnek wteferel



Szémnek latafanak kettőzeferél  
Szémben valo Swlyrél  
Szémnek latafarol  
Szémre valo chýorgafrol az Fébél  
Szém hean valo Arparol  
Szém hea ha megh dagad  
Szém hea twzefwleferél  
Szém hea vyzketegerél rwherél  
Szémnek hamys Széreyrél  
Széméldék fzernek el koppadafarol  
Széméldék Szérnek el hullafarol  
Széméldék Szér hogý ký ne kelyén

Fwlrél.

Fwlben valo kelebenreol  
Hewfegbél valo Fwl fajafrol  
Hydegfegtwl valo Fwl fajafrol  
Nedwefegéktwl es Szeltwl valo Fwl fajafrol  
Vyztwtl valo Fwl fajafrol  
Hallafnak megh vezeferél  
Syketfegrél es Nehezen hallafrol  
Fwlnek chýengeferél es zugafarol  
Fwlben valo Fergekrél  
Fwlnek rutfaga ký týztýtafarol  
Fwl mellet valo Kelebenrél  
Gyermékchenek Fwle nywalýairol

Orrol.

Ornak Varaffagarol  
Ornak twzes fakadozafarol  
Orban valo rothadot Hufrol  
Orban valo Fékélrél  
Orban terméth hufrol  
Ornak vere ýarafarol  
Ornak vereth el ýndýtafrol  
Gyermékchenek orrabelý nyawaliaýrol  
Gyermékchenek ha orra be reked  
+434  
Orban chýorgo Natharol  
Pwßégefth ýndýtafrol  
Gyermékche hogý ne pwßégýén

Szajrol.

Szajnak bwdéffegerél  
Szajban valo Hew fakadozafrol  
Gyermékcheknek Szajokrol valo orwoffagh  
Szajnak nyalafkodafarol  
Szajyan az ky aluth verth hany  
Szajban valo apro fakadekokrol

Fogrol.

Fognak bantafyrol  
Fognak fajafarol  
Gyermékchenek azonrol  
Gyermékchenek foga hogý hamar kelyén  
Fognak feketefegerél  
Fognak yngofagarol  
Odwas fogak yngofagarol

Fognak hufarol.

Fogh hufanak nyawaliayrol  
Fogh hufanak rothadafarol  
Fogh hufanak megh keleserél  
Gyermékchenek Foga hufa nyawalyairol

Nyelwrél.

Nyelwnek dagadafarol  
Gyermékchenek azonrol  
Nyelw alat valo Bekarol  
Nyelwnek gutaýarol  
Szawa az kynek megh veß  
Ha ky hertelen megh Nemul  
Ha ky nem zolhat  
Nyelwnek Baradafarol  
Aalnak kapczayarol  
Pelypfeგრél es rebeგრél  
+435

Torokrol.

Torok elét valo hufok dagadafarol  
Nyelw chyapnak megh nyulafarol  
Nyelw chyapnak dagadafarol  
Torok Gykrol

Hogÿ zolhaffon az Torok gÿkos  
Torok dagadafrol  
Gÿermékchenek azonrol  
Torokban ha valamÿ twneyek  
Toroknak repedÿzeferÿl  
Torokban lewÿ Natharol  
Fuladafrol  
Eÿelÿ hortÿogafrol  
Almaban valo zollafrol  
Nÿaknak faÿafarol

Twdeÿrÿl.

Twdeÿnek megh rekedeferÿl  
Horutrol  
Gÿermékchenek azonrol  
Nehezen lehefrÿl es Fuladafrol  
Gÿermékchenek azonrol  
Twdeÿnek Twzefwleferÿl  
Twdeÿnek Kelewenÿerÿl  
Aÿÿu korfagrol

Derekrol.

Oldal hartÿan valo Kelewenrÿl  
Genÿetlegÿs pÿkefrÿl  
Vernek pÿkeferÿl  
Melÿnek nÿawaliaÿrol  
Oldalnak faÿafarol  
Gÿermékchenek hata faÿafarol

Szÿwrÿl.

Szÿw Fogafrol  
Szÿw rezketefrÿl, dobogafrol, es nÿlallafrol  
Gÿermékchenek azonrol  
+436

Chÿÿchrÿl.

Chÿÿchnek dagadafarol  
Cÿÿchnek Twzefwleferÿl  
Cÿÿchnek kÿ fakaztafarol  
Cÿÿch bÿmbonak hafadozafarol  
Cÿÿchben lewÿ Teÿnek megh kÿwezeferÿl  
Cÿÿchben hogÿ megh ne alugÿek az Teÿ

Cyëchben az Teynek megh kewefyteferël  
Cyëchben az Teynek megh fokafytafarol

Gyomorrol.

Gyomornak bantafyrol  
Gyomornak Twzefwleferël  
Gyomor mykor etelth vtal  
Gyomornak megh hwleferël  
Ven embërnek valo azonrol  
Gyomor hogÿ emeztheflën  
Gyomor ha gÿlyzta mya nem emezthetne  
Gyomornak zertelen nagÿ ehfegerël  
Gyomornak zomyuhozafarol  
Gyomornak Nyerfefegerël  
Gyomornak Bëfëfegerël  
Gyomornak Cyoklafarol  
Gyermëkchenek azonrol  
Gyomornak ymëlgefereël es okadafarol  
Betegh embërnek azonrol  
Tengëren yaroknak azonrol  
Gyermëkchenek azonrol  
Gyomornak Verth okadafarol  
Okadafth mynth kel yndytany  
Gyomornak ragafarol  
Gyomorban ha Swly vagyon  
Gyomornak megh fuualkodafarol  
Gyomorban vernek megh aluafarol  
Gyomornak chÿorgafarol  
Gyomornak Saar bantafarol  
Gyomornak Fayafarol  
Gyomornak Szaya fayafarol  
Chyëmërrël  
+437  
Tekere Chyëmërrël  
Hydegh chyëmërrël

Mayrol.

Maynak megh rekedefereël  
Maynak kemeny dagadafarol  
Maynak Twzefwleferël

Ha genjefegëth okadyk  
Maýnak hýdegwleferël  
Maýnak kemenyëdeferël  
Maýnak faýafarol

Az Eperël.

Epenek Nyawaljairól

Leprël.

Lepnek Faýafarol  
Lepnek megh rekedeferël  
Lepnek kemenywleferël  
Lepnek Twzefwleferël

Fekete Saarrol.

Fekete Sarbol lewë nyawaljakrol  
Az Bel kèzëth valo hartyarol es gyomor alath valo  
hufrol  
Saarnak az bër ala valo ky omlafarol  
Az oldal cyontok alat valo hufos hartyakrl  
Tefnek el zaradafarol  
Tefnek gonoz allapattyarol  
Vyz Betegfegrël

Belëkrël.

Belëknek Nyawaljairól  
Hafnak nem meheteferël  
Gyermëkchenek azonrol  
Hafnak ragafarol  
Gyermëkchenek azonrol  
Crýstel ha ben rekedne  
Hafnak Faýafarol  
Gyermëkchenek azonrol  
Hafnak Mënefyrël  
+438  
Nyerfefeggel valo Hafmënefrël  
Hafnak hýgh mëneferël  
Gyermëkchenek azonrol  
Hafnak Verrel valo mëneferël  
Gyermëkchenek azonrol  
Hafnak Nyalas mëneferël

Gyermékchenek azonrol  
Beléknek megh Sebëfwleferél  
Belékben lewë gölyztakrol

Al Felrél.

Alfelnek megh Twzefwleferél  
Alfelben lewë genyetfeqrél  
Alfel lýkanak megh dagadafarol  
Alfel lýkanak megh hoýagozafarol  
Alfelnek megh tãrãdeferél  
Alfel lýkanak megh hafadozafarol  
Alfelnek varafodafarol  
Alfel lýkaban termëth chýomokrol  
Alfelben lewë Swlýrél  
Gyermékchenek azonrol  
Swlý ha az Fëben vagyon  
Alfelbël valo Elewen ver folýafrol  
Remefnek ký fordulafarol

Vefekrél.

Vefeknek Nyawalýayrol  
Vefeknek Fayafarol  
Vefeknek megh rekedeferél  
Vefekben valo Fëwenrél es Kërél  
Gyermékchenek azonrol  
Kënek megh akadafarol  
Vefekben hogý Fëwený ne terëmyën  
Belkãrwl valo hartýaknak megh zakadafarol  
Gyermékchenek azonrol  
Az Këldëknek Nyawalýayrol  
Gyermékchenek hafa dagadafarol  
Vekoný Fayafrol  
Serwefrél  
+439

Hoýagrol.

Hoýagban lewë Kërél  
Gyerméknek azonrol  
Hoýagnak Twzefwleferél  
Hoýagnak megh Sebëfwleferél

### Výzeletrél.

Výzeletnek emeztetlen ký mèneferél  
Výzeletnek megh nem tarthatafarol  
Výzeletnek nem meheteferél  
Výzeletnek chýèpègwe valo mèneferél  
Výzeletnek nehezen mèneferél  
Gýermékchenek azonrol  
Vernek výzelleferél  
Genýetfegés výzellefrél  
Fekete es zavaros výzellefrél  
Taknyos výzelefrél  
Výzeletnek Forrofarol

### Szèmerém Testrél.

Ferfý zèmerém Testnek Azzonýallathoz valo nagy  
kewanfaggal es Faydalommal valo fél  
allafarol  
Azon Ferfý Testnek zwtelen fèn allafarol de ký  
mýndèn kewanfagh nekwl valo  
Nemzè magnak akarath ellen el mèneferél  
Nemzefre valo elegtelenfegrél  
Szèmerém Testnek megh kétteteferél  
Szèmerém Testnek výzketeferél  
Szèmerém Testnek zémèlchýèyerél  
Szèmerém Testnek megh vezeferél

### Tèkrél.

Tèknek megh twzefwleferél  
Gýermékchenek azonrol  
Golýobofoknak [!] výzeketeferél  
Tèkéffegrél  
Golýobifoknak fél fualkodafarol  
Gýermékchenek Tèkéffegerél  
+440

### Madrarol.

Madranak Twzefwleferél  
Madranak Sebèfwleferél  
Madranak Fenyèrél  
Madranak kemený dagadafarol  
Madranak Fualkodafarol

Madraban valo Szelr l  
 Madranak wz ger l  
 Madranak Vyz betegfeger l  
 Madranak Fa afarol  
 Madranak Szorulafarol  
 Madraban valo ver Fol afrol  
 Madranak h degfeger l  
 Madranak hewfeger l  
 Hawy Ver fol afnak megh rekedefer l  
 Hawy Ver fol afnak f l tteb m nefer l  
 Feyer geny tfeg s Fol afrol  
 Nemz  magnak akarath ellen valo el m nefer l  
 Madranak megh fuladafarol  
 Madranak le zallafarol es le efefer lis  
 Madranak megh dagadafarol  
 Madranak eozwe vonodafarol  
 Meddwfegr l  
 Azzon allat hogy ne fogadhaffon  
 Azzon allat hogy magzatoth fogadhaffon  
 Azzon allat hogy Fyat vagy leant fogagion  
 Fogontatafnak byzonios yeleyr l  
 Ferfyw   vagy leany fogontatoth  
 Gyerm k veztefr l  
 Azzon allat hogy gyermekét ne vezeff n  
 Nehezk s azzon allatnak ha labay dagadnak  
 Nehezk s azzon allatnak Hafa, ha valam  benne lew   
 Szel mya ky terwlne  
 Nehezk s azzon allatnak Etelre valo kewanfaga ha  
 megh vezne  
 Nehezk fnek Etel kewanfagarol  
 Szwlefr l  
 Nehezen zwlefr l  
 K nnyen fwlefr l  
 Holt gyermeknek ky hozafarol Annya meheb l  
 +441  
 Gyerm k tartanak awagy Maffanak kj hozafarol  
 Madranak zwles vthan valo t ztulafarol  
 Szwles vthan valo faydalmakrol  
 Hafnak megh S m rg zefer l zwles vthan



Hafnak megh Sebëfwleferêl az zwlëfben  
Azzonÿallatnak az zwles vthan megh hervadafarl  
Hafnak dagadafarol az zwlëfben  
Feÿe faÿafarol azzonÿallatnak az zwlëfben  
Szeknek megh allafarol az zwlëfben  
Hawÿ ver folÿas ha megh allana az zwles vtan  
Ha az zwlefkor megh rekedne az Ver folÿas  
Ha zwles vthan az ver folÿas fêlêtteb mênne  
Azzonÿallatnak zêmerêm testenek romlafa, hogÿ az  
zwles vthan êzwe zorulÿon  
Azzonÿallath zêmerêm Teste vÿzketeferêl  
Ferfÿ Nemzê magwanak megh zaporÿtafarol  
Ferfÿ Nemzê magwanak megh apaÿtafarol

Izekrêl.

Kêzwenÿrêl  
Terdben valo kêzwenrêl  
Chÿpêben valo kêzwenrêl  
Terdben valo kêzwenrêl  
Izekben valo chÿomokrol  
Izek ha nem mozoghatnanak  
Gÿermêkchenek chÿpêÿerêl

Kezrêl es Labrol.

Keznek megh chÿggedeferêl  
Keznek rezketeferêl  
Gÿermêknek ha valamÿ Tagÿa el aβna  
Keznek vagÿ labnak megh aluafarol  
Keznek vagÿ labnak megh Sugorodafarol  
Keznek vagÿ Labnak megh dagadafarol  
Chÿombnak dagadafarol  
Czÿomb kêzÿnek Twzefwleferêl  
Terdnek dagadafarol  
Terd alat valo haÿlafnak dagadafarol  
Labnak dagadafarol  
Labnak dagadafarol vton ÿaras mÿa  
Labat ha hÿdegh megh vezên  
+442  
Tuos Szarrol

Labnak twzefwleferél Saru tères mÿa  
Labnak hafadozafarol  
Vak Kêrêmrel  
Ha ÿnogh az kêrêm  
Ha megh tèreth az kêrêm  
Kêrêm Merêgrél

Inakrol.

Inaknak fajafarol  
Inaknak megh nyulafarol  
Inaknak êzwe vonodafarol  
Inaknak Temerdêkwleferél

Teftrél.

Betegês Teftnek megh hwleferél  
Betegnek megh dagadafarol  
Holßu Betegfegrél  
Betegrél ky Nyallal rakwa  
Gyermékchenek betegêfkêdeferél  
Magas helrél ala efefrél  
Hufnak megh tèredeferél  
Teftet mykor ver el folÿ  
Teften valo wtefrél  
Tagnak el zaradafarol  
Mÿndên Teftnek el zaradafarol  
Beel Pokloffagrol  
Franczurol  
Sarga Saarnak megh yndyafarol  
Nyálnak megh yndyafarol  
Fekete Saarnak megh ynditafarol  
Hafnak megh lagyafarol es el ynditafarol  
Hogÿ Borth ne yhaffek Embêr  
Lapoczka chyontnak fajafarol  
Teftnek Nagÿ vÿzketeferél  
Tefthnek megh êztêwerÿteferél  
+443

## **Testnek ekéfitelere ualo**

### **oruoffagok.**

**Mafoďyk refze.**

+445

### **Embėry testnek ekéfitelere ualo**

#### **oruoffagok.**

**Fėnek kopafsagarol.** (Alopecia, Ophi... fis, Caluities)

Az kopaffagh Semmı nem egıeb hanem az mıkor az Haı  
vagı az zakal el koppad. Lezėn penıgh ez, az Nedwefsegėknek (Okay)  
vetketwl es fogıatkozafatul. Merth mıkeppen Nemely  
plantak, az Nedueffegėknek fogıatkozafa mıa megh zaradwan,  
el rothadnak. Nemelyek penıgh idegėn Nedwefsegėkkel kık az  
ė természetėkkel ellenkėznek, el veznek. Zınthe vgı az haıak  
is es az zakal, vagı az Nedueffegėknek fogıatkozfaerth az  
melıel eok taplaltatnanak, vagı penıglen azon Nedwefsegėknek  
megh vezefeyerth, az haıak is megh romolnak; Az Nedwefsegėknek  
penıgh fogıatkozafatul kopaffagh lezėn, Az Nedwefsegėknek  
penıgh megh vezefetwl, haı es zakal el hullas kėwetkėzık.  
Ha azerth az kopaz feıet gıogıtany akarod, vagı (Tanufagh)  
akar mınemw helt ahoneth az Zėr el kopoth, Elėzėr mındenkoron  
megh borotwaltafd az helth, yeleosben a mıkor az vekonı  
lagı zėrek ındulnak, es vgı tėd reaıa ozthon az orwoffagoth.  
Ennek penıgh ımımar hogı gıogıtafahoz kezdes, (Ileok)  
ezt chıelekėggıed. Az kopoth helıet elė vazon ruhawal tėrėld  
erėffen megh, hogı megh tudhaffad ha hamar gıogıulo ı awagı  
Nehezen. Merth ha az tėrles vthan megh vėrėffellık  
gıorfon az helı, kėnnıen gıogıulo, es ezth gıeongeb zerzammal  
kel gıogıtany. De ha igėn kelėre vėrėffėdık megh az helı, Nehez  
gıogıulo, es ezth erėlb orwoffagokkal kel gıogıtany.  
Ha penıgh az tėrles vthan feıerlık az kopaz feo, Nıalnak  
fokafagatul vagıon az kopaffagh, es effelenek purgaciot agı az  
melı az Nıalat elėzeor kı tıztıycchia. Ha Sarga zınw lezėn  
purgald az Sarth. Ha fekethe zınw lezėn, vagıon az, az fekete  
Sartul, es arrol purgald. Ha vėrės zınth mutath, eleozeor ezth  
Eer vagafon kezgıed gıogıtany.

+446

(Hogý megh ne kopafzulý) De mýnek elétte ezédben vezéd azth hogý megh akarnal kopazulný, es kewannad hogý az Ne leonne. Az feýedet téréld megh eréffen hogý megh véreféggýek.

(Oruofsagok) Az vthan Reczenek es Týknak háýawal kend megh Eýelre, Ifmeth az vthan mafodczor mýngýarafth ezzel kennýed. Fenýw výazth, Nítromot, Maftixoth, es Laudanumoth Mýrtus olaýal az mený ahoz eleghe elegýcd eo3we.

Ladanumoth vegý manipulus j. venus azzoný háýath, manipulus v. ezéket borral térd eo3we, es ezzel kenýet [!] az feýeth az ký kopazulný akarna.

Lenth mýnd magoftul eges megh, elegých eo3we Fa olaýal, ezzel kennýed az háýad.

Feýer fwnek gyékereth térd megh eréffen, elegých eo3we fa olaýal, ezzel kennýed, ez megh eréffity az háýath hogý el nem hul.

Dýonak heat egezd megh, igén Sawanyu Borral es Mýrtus olaýal elegých eo3we, ezzel kennýed.

Faý Bozzath eges megh, fa olaýal es výaz3al elegých eo3we, ezzel kennýed ha azt akarod hogý megh ne kopazulý.

Meheketh eges megh, Fa olaýal es vérés Borral elegých eo3we, ezzel kennýed.

3ýlfanak az gyékeret es leweleth egefd megh, elegých é3we fa olaýal. Ezzel kennýed.

Eokérnek Maýath egefd megh, elegých eo3we týkmoný olaýal, ezzel kennýed.

Fenýw magoth, Feýer wrméth, venus azzoný háýat, Ladanumot, Borral es Mýrtus olaýal elegých eo3we, azzal kennýed, de elézeor eo3we feozzed ez zerzamokath, heted napýgh had eggýwth, az vthan ifmeth fész3d vgý hogý az bora telýeffeggel el apaggion, 3wr3d megh ýo modon, es az háýaknak az Téweýth kend ezzel.

Egéth nadnak az feolfeó heath, Mýrtusnak magwath, Mogýoronak heat, ana uncia s. Feýer wrméth drachma ij. galleft drachma ij. teord porra az kýk arra valok es Mýrtus olaýal elegých eo3we, az háýnak téweýth ezzel kennýed.

Cýpros fa dioýat N° x, Feýer wrméth, ladanumot, ana drachma j. s. térd megh ezéket es keofd rýtká ruhaban, es vefd Mýrtus olaýban forrald feol eggýwt chýak keweffe, ezzel kennýed az háýnak Téweýth, megh tartýa az háýat, Sémérth fem hagý az feoben ýndulný.

Nem lehet foħa  ob az T kmon  ola nal, Merth az k  el  
hullot is az ha ban, maafth Newel er tthe.

(Tanufagh) Am kor pen gh az ha ad hullan  kezd, ch nal   
+447

az galambok gane abol Lugoth es azzal moffad az feyedeth, az  
vthan orwofol ad ozthon az ha adat.

### **Ha  awag  Sz r neuelefr l.**

Galenus ezzel giog toth volth megh eg  If at az kj az fok  
N altul kopazodoth volth megh: Aloes Epatici Diagridion, ana scrupulus  
ij, Alexandria T knek az belith (k t Deakul Colocintifnek  
h nak), scrupulus j. Bdeliomoth uncia s. ez ket fe er wr mnek k   
fach art lewewel eleg ch eo we, ch nal  pilulakath, Ebb l ag   
m nd n holnapban keccz r vag  háromzor effel  vthan eg   
Nehezekeoth, awag  ch ak fel Nehezekeoth ha g eonge az  
Emb r.

Lag  fen w zurkot. Euforbiomot, Heg en term  rutath, Baber  
magoth, ana drachma j. s. kenk weth, scrupulus, j. fe er hun ort scrupulus j. teord  
megh az k k arra valok, Laurus ola al awag  fa ola al eleg cd  
eo we, azzal kenn ed. De el zeor foghag mawal er ssen megh  
teorel ed, hog  az hel e megh v r ff gg ek.

Euforbiomoth, Teng r ta tekat, galamb gane ath, ana uncia j,  
Fe erhun ort, Heg  ruthanak magwat, ge th nenek belf  heat,  
mog oronak belf  heat, Spicanardot, Caffianak fa ath, m nden knek  
ez kbeol eg  Nehezeknek hatod hatod rezeth, keferw mondolath  
k th megh eges m nd az belf  heawal, scrupulus j. forroth  
muftal k nek chiak harmad reze marad megh az forraftul, es  
laurus ola al awag  rofa ola al eleg cd m nd eo we, El z r  
t r ld  ol megh az kopaz helt foghag mawal eftwe, es kend be  
ezzel. Reggel ozton mofd ol  v zzel le az k ben Baboth es  
fe er Eoft rth feoztel megh. Ezt m nd addigh ch elekeogg ed  
hog  ha ad Neoy n. Merth Ez probalth orwoffagh.

Laurus ola th, Euforbiomoth eleg ch eo we viazzal, ezzel  
kenn ed az fe eth.

Kechkenek keorme th egefd megh teord megh, eleg ch   we  
eczettel, ezzel kenn ed az kopazth.

Fe er liliomnak az g  kereth, d zno ha al Ees fa ola al  
t rd eo we es azzal kenn ed.

Ha az kopaffagh Saar zabafu Nedweffegtwl vag on,

melÿet megh eoimerz az kopaffagnak Sarga zÿnerel, eleozÿr igÿn  
eleos vazonnal tÿrÿld ÿol megh es tÿrÿth tengÿr taÿtekawal, ezzel  
kennÿed az vthan be. Tengÿr taÿtekath, Nitrumnak taÿtekat,  
Egetÿt keferw mondolath, de kÿt chak az bellÿ heawal eggÿwth  
egettel megh, chÿnald eo3we Eczettel es Recze haÿal.

+448

Tÿwiffÿn termÿ chÿgaknak chÿak az hufat, Mÿheket,  
Darafokath, Nadalyokat, es egÿt Soth, ezÿket veod egÿenlÿ mertekkel,  
tÿd mazos fazekban es had oth az mÿgh azoknak valamÿ  
Nedweffegeok zarmazÿk le, zÿd feol azth es teod wegben.  
Eleozÿr tÿrwdl megh az kopaz feÿeth eleos ruhawal es teorÿth  
tengÿrÿ taÿtekkal, az vthan mofd az wegben valowal.  
Kÿrÿs fergeth feoz megh fa olayban hogÿ vgÿan el  
roffaggÿanak benne, Ezzel kennÿed.

Vÿola olayth uncia ij. s. vÿazth drachma ij, Ladanomoth drachma iij,  
Euforbiomoth, gumith, vad rutath, kÿrÿffergeth, ana drachma j. megh  
egetÿth Citrom magoth, Daraft awagÿ Mehet kÿt megh egettel,  
ana scrupulus ij. Stirax liquidat, Mÿrrhat, ana scrupulus ij. s. chÿnalÿ kenÿth  
ezÿbeol. Eleozÿr tÿreold megh erÿffen az kopaz feÿeth eftwe,  
es kend be ezzel. Ifmeth reggel mofd le olÿ vÿzzel, amelyben  
korpath Baboth es feÿer eo3teorth feoztel megh.

Ifthen faÿat eges megh es vegÿ abbol drachma iij. es scrupulus j. kÿreoofferÿnek  
hufath chÿak egethwe scrupulus ij. Egeteoth mogÿoroth scrupulus ij.

Ladanomoth drachma j. es scrupulus j. tÿrd porra ezÿket es zÿtald megh,  
elegÿch eo3we regÿ fa olayal, tÿrÿld megh iol erÿffen eftwe az  
mÿnth megh ÿrtuk. kend be ezzel. Reggel ifmet mofd le az  
mÿnth megh ÿrtuk. Ezth chÿelekÿggÿed mÿndÿn Nap.

Nÿul feÿeth egefd megh es Medwe haÿal teord  
eo3we, ezzel kennÿed az feÿeth.

Ifthen faÿath egefd megh teord porra, az vthan vgian affele

Ifthen faÿat feozd megh vÿzben, elegÿch abban az vÿzben az  
porth es chÿnalÿ lugot vgÿmÿnth beleole. Ezzel moffad gÿakorta  
melegÿn. Probalt orwoflagh.

Euforbiomoth, repczenek magwath, ana scrupulus ij. kenkÿwet, scrupulus j.  
feÿer hunÿort, scrupulus j. vÿazth drachma ij. Laurus olayth az menÿ ehÿz  
elegÿh, ha ezzel kenÿd az feÿedet, regÿ kopazfagoth is megh  
giogÿth.

Muftar magoth teorÿ megh es elegÿcd eo3we eczettel, kozth  
es Sÿmeort is kÿ giogÿth az feobeol.

Laurus oláyth keth latoth, Mýrrat [!], feýer hunyorth, Ezwfít  
taýtekot ana scrupulus j s. vyaazth scrupulus ij. ezéketh chýnald eo3we, igén ký  
týztýttia az kozokath.

Mogyoroth téry eo3we Medwe haýal, azzal kennýed, haýath  
Newel az kopa3 fén.

Szwl dýznonak az Bwreth egefd megh, Lagý fenýw vyaazzal  
týmporald eo3we, ezzel kennýed.

Chýerfa lewelet feozd megh vyzben es az belfé heat, ezzel  
moffad az kopa3th.

+449

Býfalmath feoz megh borban, chýnald eo3we azt oluaztot  
vyaazzal, azzal kennýed.

Zýlfanak az gýeokerebeol vegý egý marokkal, fészd megh vyzben,  
ebben moffad az kopa3 feýeth, az vthan kend be fa oláyal.

Konkolt eges megh teord porra, elegých é3we vyzzel, ezzel  
kend be. Iolleheth mýkor az zémeoldéknek zére hul, ez annak  
tébbet haznal.

Egereth eges megh térd porra, elegýcd eo3we Medwe  
haýal, azzal kennýed, de eleozér az kopa3 feýeth týzta feýer  
zýnw veres hagýmawal eréffen megh teorélyed.

Araný gýeoker fweth, haý Neweleo fwnek is hýak, térd megh  
eczetben awagý Borban, Beretwalfad megh az el koppadot haýnak  
helyeth, eleozér ozthon fwge lewellel igén eréffen térwld  
megh, kend be az vthan.

Týkmonýakat feoz megh valamenýre vyzben, véd ký az  
zekeyth, ferpényeoben mynd addigh pérkeolýed hogý valamý lewe  
ýndulýon, az vthan veod ký es fachýard ký az leweth. Eokeornek  
zarwath es kecýkenek ganeýat egefd megh teord megh,  
elegýcd az týkmoný leweben, ezzel kennýed es zér kel az kopoth  
helyén.

Petrefelmeoth teorý eo3we dýzno verrel es feýer Borban  
forrald megh, zwrđ megh ruha altal hýdegh vyzre feolwl, es az  
melý feolý lezén annak feolwl, féth Týkmoný zekýwel chýnald  
eo3we Maftixal Ees fodor menthawal, ezzel kennýed, ýgén hamar  
Szért Newel.

### **Eges mýa léth kopassagrol.**

Ha mýkor Tw3 egetý megh az feýeth, es akarod hogý az  
egéth helyén haý Newekeoggýek. Fýgenek lewelet térd megh es  
flafrom moggýara chýnald az fere ahol az eges volth, haý

Newekeodÿk.

Sok Tatorÿanth rakÿ Mazos fazekban es chÿnald bele, gÿwch  
megh, azt hogÿ megh Eg, fa olaÿal teord eo3we, e3zel kennÿed.  
de az homlokoth igÿn megh eorizzed twle.

Konkolth laffu tw3nel eges ÿol megh, vÿzzel elegÿch eo3we,  
e3zel kennÿed az feÿeth.

De mÿndÿnyknel ÿob az fÿge lewelbÿl chÿnalt flastrom.

---

Chÿngÿ fweth manipulus. viij, Maÿoranath manipulus. j, Fa olaÿal tÿrd  
eo3we hogÿ olÿan fwrw legÿÿn mÿnth az Mez, a3zal kennÿed az  
Eges helÿet.

+450

(Defluuium) **Haÿ el hullafrol betegfe3gh mÿa.**

(Oka) Ez Nÿawalÿa, az Bÿrne3k rÿtkafagatul es az mÿ az  
haÿat Newelne annak allattÿanak 3wk voltatul vagÿon. merth az  
Bÿrne3k lÿkaÿnak rÿtká volta oka hogÿ az zÿrÿk erÿffen nem  
alnak. Az Nedwef3egnek penÿgh a kÿnek ÿo votalbol az zÿreok  
leznek 3wkzege mÿa, az haÿak legh elÿzÿr megh vekonÿodnak, az  
vthan el is hullanak. Ez rÿtkan efÿk egÿebkeppen hanem Betegfe3gh  
mÿa 3okot el hullanÿ.

(Oruofsagok) Eretlen zÿld dÿoth tÿrÿ megh erÿffen, vef3d azt  
forro fa olaÿban, ves valamenÿ Temfot is bele, es vÿ mazos  
korfoban teod bele, az verÿfenÿÿn tarch Negÿwen napÿgh, e3zel  
kennÿed gÿakortha.

Petrefelmeth Dÿ3no verrel forralÿ eggÿwth megh feÿer Borban,  
az vthan ruha altal 3wrd hÿdeg vÿzre feolwl, az mÿnemw  
feolÿ az hÿdeg vÿzÿn feolwl annak lezÿn, veod el rola, feoth  
tÿkmonnak az zekÿwel, Ma3tixal es kÿmennÿel elegÿcd eo3we,  
a3zal kennÿed.

Tekenÿs Bekanak az verewel kennÿed, es ÿgÿn hamar kÿ  
Newelÿ az haÿath.

Arpa kenÿereth es Soth eges megh, elegÿch eo3we Medwe  
haÿal, valahol e3zel megh kenÿd de oth zÿr kel.

Rokanak az feÿeth mÿnd beorÿstwl ege3d megh, es az zÿld  
gÿknek feÿet el vagwan chak az derekath fa olaÿban egÿ Nap  
eftigh mÿnd forralÿad, a3zal az olaÿal kend megh eleozÿr az  
feÿet, az vthan az roka feÿe3beol egetÿth port hÿnc3 rea feolwl,  
e3 zeorth Newel valahol akarod.

Tekenÿs Bekath eges megh Teglan, tÿrd porra a3th, ehÿz



tegý Temfot drachma iij, zarwas zarwa veleýeth drachma iij. fêzd megh borban ezêketh, kend ezzel.

Bozza fanak az belfê zeold heat, Iglícze teowýfnek az vÿragath, Saffrant, Týkmonÿ feýereth, feozd meg vÿzben, es az mÿ feolwl lab az vÿzêñ zêd ký, azzal kennÿed az haýat, aranÿ zÿnw lezêñ.

Mez olaÿth, Týkmonÿ olaÿth, vegÿ mÿndêñykbêl egÿ aranth, ezzel kennÿed az haýat, Sarga zÿnw lezêñ.

Pirÿto fweth, Bechÿ fweth, venus azzonÿ haýath, feýer wrmêth, keferw Baboth, egÿ Mazos fazekban teod vÿzben ezêket, tarch abban kylenczed napigh, de kecczêr mÿndêñnapon erêffen +451

megh kewerÿed, ezzel moffad az haýat, es had rea zaradnÿ, annak vthanna mofd meleg vÿzzel es zappannal. Aranÿ zÿnw lezêñ az Haÿ.

Keferw babnak az gÿêkereth vefd vÿzben, mofd abban Negÿed napigh az haýadat, aranÿ zÿnw lezêñ.

Szalannat az menÿth akarz metelÿ aprora, teord erêffen megh marwan kêwêñ hogÿ olÿan legiêñ mÿnt az pep, teod alembiconban, vêd vÿzeth, ezzel kennÿed mÿnd haýadat orcZadat.

Az haýat Sarga zÿnwe chÿnalÿa, az Orczath is megh fenêffitÿ.

Eokêr fark vÿragoth, zeoleo vezzênek kýth megh egettel hamuÿath, Faÿ Borofÿyannak faÿaban leweleben ana manipulus j. Fenum grecom, az az Bakzarwo fewnek magvat uncia iij. ezêket Týz fonth effê vÿzben forrald megh vgÿ annÿra hogÿ chak fele maraggÿon az vÿznek, az vthan zwrð megh, es ahoz tegÿ Negÿ fonth Bechÿ zappanth, pÿnkeofd hawaban teod ezt az Napra zep mazos fazekban, huz napÿgh alÿon oth, de mÿndêñ napon az melegêñ kewerÿed, ezzel kennÿed az leanÿok haýat, ha azt akarod hogÿ zep aranÿ Szÿn Sarga legÿêñ, es fenêñs, de az verêfenÿêñ kennÿed mÿndenkor.

Temfot feoz megh vÿzben, abban takard be az haýadat mÿkor megh mofod benne keth egez nap eftÿgh, Az Bor Sêprwt egefd megh, azth elegÿch el vÿzben, az vthan azzal az vÿzzel moffad, zep aranÿ zÿnwe chÿnalÿa az Haÿath.

Eokêr fark vÿragoth, Sarga gÿoparth, Erdeÿ Borfooth, Cÿnadonÿath, ezêkbeol chÿnalÿ lugoth, ees ezzel moffad az haýadat, zep aranÿ zÿnw lezêñ.

Zêleo lewelebeol eges fok hamuth, chÿnalÿ lugoth beleole,

ves valamÿ Saffrant is bele, ebben mofd az haÿat, aranÿ zÿnw  
lezÿn.

Erdeÿ Borfobol keferw babnakis hiÿak ezth, ees chÿomborbol  
chÿnalÿ lugoth, ha ezzel mofod az haÿath, igÿn zep aranÿ  
zÿnwe chÿnalÿa.

Orcza hogÿ fenÿs legÿÿn.

Kegÿo fwnek az gÿeokereth meteld aprora, zarazd megh az  
verÿfenÿÿn, tÿrd porra, vekonÿ ruha altal zÿtald megh, elegÿch  
eo3we rofa vÿzzel, es mafodczoris tÿd az Napra hogÿ megh  
zaraggÿon, teord megh ifmeth, tegÿ harmadrezÿnÿ gÿeogh feÿert  
hozzaÿa, ifmet rofa vÿzzel kewerd eo3we, zarazd vgÿ megh harmadczor  
az verÿfenÿÿn, az vthan teord porra, ezzel kennÿed az  
orc3ÿath.

+452

Lemonÿat mes harom vagÿ Negÿ rezre de zara3 lemonÿat,  
feo3d megh feÿer Borban, a33al moffad az orc3ath.

Vereb ganeth meleg vÿzben fonnyas megh es elegÿch ÿ3we,  
a33al vizÿfÿch megh az vÿzzel orc3adat es kezeÿdet, chÿoda  
dolgoth lac3.

Zÿlfanak az leweth Maftixal elegÿch eo3we, a33al moffad  
az orc3ath, fenÿffe te3ÿ.

Elÿ vÿzeth, awagÿ ha az nÿnchen egetÿth Borth,  
uncia ij. Bab vÿragnak vÿzet uncia iiij. vizÿ teoknek vÿzeth, uncia vj. elegÿch  
eo3we, tegÿ ehÿ3 egÿ Nehezek zamar tÿwÿffeth, hat napÿgh  
alÿon vgÿ, az vthan zwr3d kÿ tÿzta ruha altal, reggel ezzel moffad  
az orc3ath, es had rea zaradnÿ, igÿn fenÿs lezÿn.

Fa heat, gÿeombert, az menÿt akar3 elegÿch eo3we annÿ  
Borral az menÿ aho3 elegÿ, es alembiconon veod vÿzeth, az  
orc3ath ezzel moffad, fenÿs lezÿn.

Zep kenÿernek az belÿth az menÿth akar3 vef3d kechke  
Sawoban, fachÿard kÿ az vthan az kenerbÿl, ezzel moffad gÿakorta  
az orc3ath.

Erdeÿ Borfonak lÿztÿth, vgÿan azon Erdeÿ borfonak leweben  
a melÿet vÿzben feo3tel megh, kewerd eo3we, az orc3ath a33al  
kennÿed.

Momordicanak tÿztÿch megh az gÿeokeret, meteld aprora  
es zara3d megh, teord porra, elegÿch eo3we rofa vÿzzel, ebben  
march gÿapottath awagÿ vekonÿ ruhachkat, megh zepitÿ az  
orc3ath es megh is pÿrofittia.

Camforth elegých rofa vyzben, azzal moffad az orczat,  
zepen megh fymyttia fenefity.

Babot, Bagoly Borfoth, Teoreok borfoth, terd porra ezeketh,  
tegy tykmony feyeret hozza es zamar teyeth, vyzet elegych hozza  
mynd ezeokheoz, annak vthanna zarazd megh, es mykor elned  
akarz ezzel, chak vyzzel elegych eozwe, azzal kennyed az  
orczath. fenés lezen.

Apro chygakat az hea nekwl tegy mazos fazekban, hynch  
megh zep feyer teoreth fowal es zaraz lemonyanak ky fachyart  
lewewel, feod be, ted az verefenre hogy mynth egy kené olyan  
legyen, ezzel kennyed az orczath merth ez igen megh tyzttya.  
Az vthan bab vyraganak az vyzewel moffad le az orczarol.

Dynnyenek magwanak az belyth terd megh, elegych  
+453

eozwe az lewewel azon dynnyenek, georegh dynnye legyen ez:  
ezzel moffad az orczath, megh feneofity.

Bab vyragnak veod vyzeth, ezzel moffad az orczath, zep  
feneoffe chynalya.

Rofmaryn vyragoth feoz megh feyer borban, az orczat mofd  
ezzel, zep lezen.

### **Gyermekcheneke.**

Kenkeweth eges megh egeteth borban, az vtan terd porra  
azth, elegych eozwe zarwas chyontnak velejewel, kend azzal az  
orczath, zep tyzta fenés lezen.

Babot az Menyth akarz ves eres eczetben, es addigh tarchyad  
abban hogy az Babnak hea el mennyen, ted az verefenre az vthan  
es zarazd megh az Babokat, terd porra, Mykor el alutod az  
gyermeoketh, az orczayath kend megh, zepen megh fenefity  
feyerity, De az babnak porath melegh vyzben vuffed es vgy  
kennyed be.

### **Orcza hogy Feyer legyen.**

Erdey vborkanak az gyekereth meteld megh Ees zarazd  
megh, feozd megh vyzben az vthan es terd megh, kend ruhara,  
es flafrom moggara ted az orczara.

Ke menth, Lenth, Borostyannak az leweleth, vyzben forrald  
megh, ebben ez vyzben annak vthanna elegych kenkeoweth ky  
hanwan az fweket eleozer beleole, ezzel moffad az orczath.

Gêrêgh feyerth rofa vÿzben Nyarban tegÿ kÿ az verêfenre,  
ha megh zarad az rofa vÿz ifmeth teobbeth tÛlch rea mÿnd  
addigh hogÿ megh feyerêggÿek, abbol chÿnalÿ golÿobifokat, mÿkor  
zÿwkzêgh, eggÿket annak rofa vÿzben kewerÿed, kend az  
orczara.

Kenkêweth uncia j, feÿer Thêmyenth drachma ij. Camforth drachma j,  
têrd porra igên igên apron, egÿ fonth rofa vÿzben fêzd megh,  
têd kÿ az verêfenre, alÿon oth tÿzêen eoteod napigh, az vthan  
Eÿelre ezzel moffad az orczath, Reggel penÿgh olÿ vÿzzel mofd  
le, a melyben korpath es rofat feoztel megh, megh feyerÿtÿ ez  
az orczath.

Feÿer Bagolÿ Borfoth, uncia ij. healÿ megh, Feÿer Baboth uncia ij  
healÿ megh, Erdeÿ Borfoot uncia ij healÿ megh. Egÿ marok arpath  
healÿ megh, kek liliomnak az gÿeokereth drachma s. gumith drachma ij, teord  
megh ezêketh, es feozd megh rofa, vthÿ fw, es keokenÿ vÿzekben,  
+454

ez harom fele vÿz penigh mÿndênÿk uncia vj legiên, annÿra  
feozzed hogÿ chak harmad reze maraggÿon megh, zÿwrð megh  
ruha altal igên erêffen, tegÿ ahoz megh têrth Camforth drachma j.  
tÛlch wegben, kend ezzel az orczath valamelÿ oraba akarod,  
merth ez fem ezÿ fem vÿzkettetÿ, nem ÿs zÿwkzêgh ezt le  
mofnÿ.

### **Orcza hogÿ Pÿros legÿên.**

Kapor magoth teorÿ megh, o borral es annÿ Mezzel kÿ ahoz  
elegth elegÿch eozwe, ezzel kend az orczath.

Kegÿo hagÿmath teorÿ megh, elegÿch eozwe Mezzel, kend  
megh az orczath vele.

Pÿrÿto fweth teorÿ eozwe fa olajal, es azzal kend az orczath,  
megh pirosfÿttia.

Tengêrÿ hagÿmath, az kÿt Scÿllanak hÿnak, têrd eozwe  
Mezzel, ezzel kennÿed.

### **Orczaban valo vernek megh aluafarol.**

Erdeÿ Borfoot teorÿ megh es feozd megh, kend be az orczadat,  
el ozlattÿa rola az tereodeoth verth.

Aloeft Mezzel elegÿch eozwe, kend az orczara, el  
vezÿ rola az tereodeoth verth.

Feÿer vizÿ Mentath teorÿ megh, keofd az orczara, el ozlattÿa

az teorêth verth.

Mezeth, dÿot, Soth teorÿ eozwe flaftrum moggÿara, kêfd az  
orczara, az wtefnek helÿet es az megh alut verth el vezÿ  
az orczarol.

Nadalÿ fwnek gÿeokereth, Gÿk fwnek gÿeokereth, ana libra s.  
zeekfwnek vÿragath, Saar kerep vÿragath, ana drachma ij, Saffranth drachma s.  
Bablÿzteoth uncia iiii. Bakzarwo fwnek lÿztÿben uncia j s. vaÿath  
uncia v. Azzu keomenth uncia j, Azzu feÿer wrmeoth uncia j. az  
feolwl megh mondot gÿeokereknek az lewet megh feozwen  
vÿzbeol[!], az têb zerzamoth elegÿch abban oztan, chÿnalÿ  
flafthromoth beleole, ragazd az orczara, dagadaft, aluth verth,  
kÿ akar mÿ modon tÿrtenÿk, el vezÿ fmegh giogÿttÿa.

+455

### **Orczanak ruth lÿÿnerêl.**

Egÿ Tÿkmonnÿ Erth Saÿtoth ves egÿ vÿ fazekban, têlch  
feÿer bort rea, es ves harom penz ara teoreoth Saffranth bele,  
forrald megh es zwrð megh zepê, ad megh ÿnnÿa.

Feÿer wrmeoth feoz megh vÿzben, ad megh enhera ÿnnÿa.

Ha penÿgh borban feozeod vgh is ÿo.

Feoldÿ Bozzanak magwath azald megh es têrd megh, ad  
megh ÿnnÿa Borban.

Bab lÿztbeol chÿnalÿ pogachath, de Mezben gÿurd megh,  
azth ad melegê, megh eonnÿ.

### **Orcza lêmêrgeserêl.**

Ifthen kafaÿa vÿraganak az lewelewl teorêlÿed.

Maaknak az olayath vêgÿed azzal kennÿed az  
orczath, megh lÿmittia az lêmêrgêzefth, de azerth foha ifÿuwa  
nem tehet ha agh vagÿ.

Zamar vborkanak têweth zarazd megh, teord megh es zÿtald  
megh, rofa vÿzzel elegÿch eozwe, azzal moffad az lêmêrgêzefth,  
az vthan ífmeth hÿdeg vÿzzel moffad, choda igê, kÿ terÿeztÿ az  
lêmêrgeozeth orczath.

Feoldÿ teoknek gÿeokereth teord megh, annak lewewel  
kennÿed az lêmêrgeozeth orczath.

Feoldÿ têknek gÿeokereth, Lednekeoth, Bakzarwofwet, Cretat,  
feÿert teorÿ eozwe, ezzel kennÿed az orczath.

Mÿrrha olayawal kennÿed gÿakorta az lêmêrgêzefth.

Eokêr fark vÿraganak vÿzet melÿet alembiconon vêttenek,  
lemonÿanak az leweth zara, lemonÿanak elegic, egyben, ezzel

moffad az orczath.

Keth borÿu labat feoz megh ket font tÿzta folio vizben,  
vgÿ hogÿ fele el apaggÿon, abban az vÿzben tegÿ Egÿ font  
rÿlkafath, ifmeth egÿ eoregh kenÿerne az Belÿth, melyet az  
eleoth teÿben megh aztattal, ket fonth vÿ vajath, Tÿz tÿkmonnak  
az feÿereth mÿnd heaftul ezÿket feozd iol es elegÿch eo3we, az  
vthan 3wrd le az levet, es tegÿ hozza egÿ kewes Camfort, es  
egÿ kewes tÿzta tÿrÿth Temfoth, e3zel ha az orczath kenÿed ha  
vgÿan Agh is, olÿ ifÿuwa te3ÿ ha chÿak Hu3 eztendÿs volna.

+456

### **Orcza megh feketwleserÿl.**

Ha az Napnak hewfege az orczath megh feketitÿ, Fa heat  
tÿrÿ eo3we Me3zel, a3zal kennÿed.

Fÿgenek az teÿet Nÿomd kÿ az leweleÿbeol, es a3zal  
kennÿed az orczath.

Len magoth teorÿ megh, annak az Sirÿath vÿgÿed,  
es a3zal kennÿed az fekete orczath.

Vad Ledneknek az lÿztÿth vÿgÿed elegÿch eo3we azt borral,  
a3zal kennÿed az orczath.

Boroftÿanth fÿ3 megh borban, annak az lewewel moffad az  
megh feketÿdeoth orczath.

Feÿer Thÿmÿent teorÿ megh elegÿch eo3we Teÿel, a3zal  
moffad az orczath.

Sarga dÿnnÿenek az Belÿth vaÿd kÿ, es a3zal kend be az  
fekete orczath.

Bab vÿraganak az vÿzewel moffad, es az fekethe orcza  
feÿerre le3ÿn.

Kek liliomnak az gÿeokeret teord eo3we feÿer hunÿorral, azt  
kennÿed az orczara.

Nÿulnak verewel kennÿed az fekete orczath.

Dÿ3no kenÿerne az leweth fachÿard kÿ, es a3zal kennÿed  
az fekete orczath.

Egrÿfnek lewet elegÿch eo3we a3zonÿ embeornek teÿewel  
a3zal kennÿed az orczath.

### **Orczanak dagadasarol.**

Fekethe feoldet elegÿch eo3we vÿ3zel, eftwe e3zel kend be  
az orczath.

Tengörý tajtekot Spicanardal elegých eoꝝwe, ees aꝝzal  
kennýed az orcꝝadath.

---

Rwh fweth vȳzben chȳak keweffe fēꝝ megh, hogȳ az vȳꝝe  
el apaggȳon, march ruhath ebben, es gȳakorta megh marchȳad  
tēꝝd az dagadoth orcꝝara.

+457

### **Orcꝝarol fakadek helȳeknek el vezteserēl.**

Zamarnak az haȳawal kennýed az fakadek helth, el vezty az  
orcꝝarol.

Zamar vborkanak tēꝝrd megh az gȳeokereth, elegȳc  
ēꝝꝝwe Meꝝꝝel, ha eꝝꝝel kenēꝝd alkalmas fakadekoknak az helȳet  
femmȳwe teꝝȳ, Es ha wtefnek helȳe megh tecczenek is el vezty.  
Ha ecꝝettel eꝝēꝝn vborkanak gȳeokeret eoꝝꝝwe elegȳteod is es  
aꝝzal kenēꝝd teorleod, haznal.

Babot teorȳ megh, az lȳȳztȳth elegých eoꝝꝝwe borral, azt  
tegȳed az fakadek helȳere.

Lo mentath feoꝝ megh ȳol borban, teod azt reaȳa.

Repczenek az magwat teord megh, eokēꝝnek Epeȳewel elegých  
eoꝝꝝwe, aꝝzal kennýed.

Zarwas zaranak az velēꝝewel kennýed.

Momortica almaȳanak vēꝝd vȳꝝeth, aꝝzal moꝝfad az fakadekoknak  
helȳet.

Vȳ tȳkmonȳakat fws az Twꝝꝝnel, mȳkor verȳteoꝝnek zēꝝd le  
az verȳteketh, aꝝzal kennýed.

Vaȳath, Dȳꝝno haȳath valamenȳth akarꝝ, olwaꝝ megh az  
twꝝꝝnel, ves valamȳ kewes terpentinath bele es elegých iol eoꝝꝝwe,  
vēꝝd kȳ az vthan es moꝝfd megh iol vȳꝝben. Ebbēl vegȳ három  
latoth, tegȳ Egȳ tȳkmon feȳerth hozꝝa es egȳ kewes tēꝝreoth  
egeteoth temfoth, olwaꝝd ifmeth es elegȳcȳd iol eoꝝꝝwe, ebbēl  
chȳynalȳ Ireth es alȳon veztegh. Amȳkor zwkꝝegh kend ruhara,  
teod az fakadek helȳere, akar mȳnemw fakadek helt, ha vgȳan  
Franczu mȳa efēꝝth volna is, eꝝ megh giogȳttia es el vezty.

### **Orcꝝanak korpazsarol.**

Ha az Orcꝝa korpazȳk, Tehennek es kechke baknak elegých  
eoꝝꝝwe epeȳēꝝketh, tēꝝrȳ wegēꝝth porra azt is elegȳcȳ oda, kennýed  
eꝝꝝel az orcꝝath, el tȳȳztȳttia.

### **Orczat hogÿ az Nap megh ne egethessÿn.**

Tÿkmonnak feÿerewel kennÿed be az orczath, megh nem egethetÿ az Napnak hewfege.

Dÿzno kenÿernek fachÿard kÿ az leweth, azzal moffad az orczath, megh oltalmazza egeftwl.

+458

(Phacos. Lentigo) **Orczan valo Zeplÿrÿl.**

Mÿkor geoz feordeoben awagÿ kaad feordÿben vagÿ, es az orczað megh melegeodÿk, fenÿw olaÿal kennÿed. Melegh helyÿn is zÿnthe olÿan io kennÿ.

Arpa lÿztheoth Eczettel es Mezzel elegÿch eo3we, azzal kennÿed az zeplÿth.

Feÿer zeoleonek az tÿweth feozd megh fa olaÿban, azzal kennÿed az orczath.

Nÿulnak az vere mÿkor melegh, azzal kennÿed az orczan valo zepleoth.

Kegÿo hagÿmat Eczettel es mezzel teorÿ eo3we, azzal kennÿed az zeplÿth.

Konkolt teorÿ porra elegÿch eo3we Eczettel, e3zel kennÿed az orczath.

Caffÿath elegÿch eo3we Mezzel, azzal kennÿed az zeplÿs orczath.

Elewen zeold gÿkoth feoz megh fa olaÿban hogÿ el apaggÿon harmadreze, zwrð megh es tegÿ ehÿz valamÿ kewes feÿer vÿazth, gÿakorta e3zel kennÿed.

Fodor Mentath Nÿerfet feoz megh vÿzben, Egÿ Eÿel tÿd az orczara e3th, zeplÿt es egÿeb maculakath is el vezÿn az orczarol vgÿan azon Egÿ Eÿel.

A3zu fodor mentath, uncia j. kenkÿweth uncia s. tÿrd porra ezÿketh igÿn apron, es mÿkor az feordÿben verÿteo3nÿ kezde3, hÿnch az orczaðnak beorere, es az porth az orczan tÿreolÿed io modon.

Vadoc3oth teorÿ porra, retkeoth teorÿ eo3we e3 porral es e3th tegÿed az zeplÿs orczara.

Tÿkmonÿ zek olaÿal kend be az zeplÿth, vÿrÿs kapoztanak magwat tÿrd megh, hÿnch be fÿlwl vele.

Zab lÿztheoth zÿtalÿ megh es feozd megh Eczetben, kend be azzal az zeplÿs orczath.

Gench fwnek vÿd vÿzeth, azzal moffad az zeplÿth.



Eokêr fark vÿraganak veod vÿzeth, azzal moffad az zeplêš orczath.

Dÿznonak Teÿewel moffad az zepleoth.

Vêrêš hagÿmath, Tÿkmon zekÿth eczettel es Mezzel têrÿ eoꝝwe, azzal kennÿed, megh giogÿttia az zepleoth meeg az Sêmêrth is.

+459

Fa heat têrÿ eoꝝwe Mezzel, es azzal kennÿed.

Fekethe hunÿorth eczettel elegÿch eoꝝwe, azzal têrêlÿed az zeplêš orczath.

**Orczan lewê Fakadekokrol.** (Vlcera)

Az Orczan fok fele Maculak es fakadekok zoktanak lënnÿ:

Vagÿon Eoregh fele feÿer zepleo is, kÿ mÿnd az hufÿgh (Leuce)

el be vagÿon es vgÿan megh zêrêšeodÿk: Vagÿon rÿtka (Alphos)

darabos zeplê is kÿ chÿak az Bwrên fên vagÿon: Vagÿon (Melas)

fekethe apro zepleo is: Vagion Eoregh zabafu fakadek is (Pustula)

igên veorêš: Igên apro fakadek is vagÿon, ezêk (Varus. Ionth...)

mÿnd megh rutÿttiak az orczath.

Az Eoregh fele feÿer zepleoth vgÿ (Oruoflas)

giogÿcchad: Eleozêr mÿndên affele eledel tylalomban legÿên

valamÿ az Enÿwes es nÿalas verth zeorzÿ. Nem mÿndên (Tanufagh)

effele zepleo gÿogÿulhato penÿgh, kÿth ezên eolmerhecÿ megh.

Têwel gÿagd megh az zepleonek hegÿt de mellÿen Ne hanem

chak az bêr mÿnth vagion az hufÿgh, ha vere chÿorogh, az megh

gÿogÿul, Ha teÿ zÿnw Nedweffegh chordul kÿ rementelen annak

giogÿulafa. Awagÿ temerdeok vazon ruhawal tereold megh az

Beorth, ha megh vêrêšfeodÿk vthanna, gÿogÿulhato. De ha

vgÿan azon zÿneben marad az mÿnth vagion, gÿogÿulhatatlan.

Effele zepleo penÿgh mênnel bêwebben vagion az Tefthên, annal

nehezeb giogÿtafra, Ha regÿ is, fokkal Nehezebben gÿogÿul megh

az vÿonnan valonal.

Ennek orwoflafaban azerth mÿngÿarafth olÿan Orwoffagokkal

kel elnÿ az kÿk az Enÿwes Nedueffegêket megh vekonÿthattÿak,

Hÿffop, Lo mentha, Anifum, Eczetêš mez, es effelek,

kÿrêl eleget irtunk az Nÿaltul valo feo faÿafrol ahol

emlekeoztwnk.

Ez is zÿwkzegêš hogÿ megh purgaltaffek, annak vtaña ilÿen

orwoffagoth chÿnalÿ. Zeold fwge leweleketh eczetben fonnÿaz

megh, az Eczetth anny legy en hog  az f yge lewel en feolwl al yon, annak vthanna t rd megh az f yge lewelet es oltatlan Me bel elegy ch eo we ez Meny ahoz elegh, es az ver feny en fwfd megh eleo z r az orc ath, kend be ezzel o zthon, M ynd addigh kenny ed, m ygh ol yan z ynw e lez en es hafonlatof a az apro zepl eh z mely zokot leonn  az orc an, arra o zthon feolwl ifmet f yge lewelnek k  fachy arth leweth v yath keny , ees chak magath az Nagy feyer zepleoth egy valameny re ezzel t reol yed, de az keorny eket megh lafd hog  megh Ne varaz ad.

+460

Eretlen D yonak az kwlf  heath zeolden v d le, es vad f yge fanak az aga ban vagy le, eh z tegy ezwfth tajtekoth es eczetben feo d megh, t rd megh hog  ol yan legy en m ynth egy Ir, ezzel kenny ed ver feny en az Eoregh zepleoth, az feozefkor ebben het arpa zem eth tegy, m kor latod hog  az arpa zem ek megh feottenek, az annak by onfaga hog  megh feoth az t bb  is yol.

Ennel er fb orvoffagoth is ch ynalhacz: Sulfuris viui, Nitri ana drachma j. Temfot, feyer hunyorth ana drachma s. Salis Ammoniaci drachma s. keferw babnak ly zt yth drachma ij s. t rd porra ez keth, es Citrin Irnek kyth h nak elegy ch eo we, az meny eheoz elegh, a zal kenny ed. De m nek el tte megh kenned, annak el tte az zepl enek B reth, Saletrommal megh f rkal ad. Nemelyek vg an megh gy akdo fak az zepleonek az heg yth el z r hog  az ewe k  chorogyon, es az vthan keny k megh.

Az Apro fele r tka zepleo penygh ha valak n vagion, az ol y edelidel ely en, az kyk fem N yalath, fem fekete Saarth az Tefben nem Newelnek: Merth affele zepl  ketfele, egg k feyer, Maf k fekete.

M kor az Tefth megh lez en purgalwa, az vthan m ynd az feyer es fekete zepleonek azon fele orwoffagh yo. M ynth. Aluth Meebeth eczettel elegy ch eo we Eczettel es kend a zal: Awagy Swly fwnek awagy kegio fwnek az gy ekereth teord eo we eczettel. a zal kenny ed.

M ynd az ket fele Hunyornak feo d megh awagy chak elegy ch eo we teorwe eczettel, a zal kenny ed.

Keferw babot feo  megh v zben es a zal moffad: Teord megh vgian azonon es az ly zt yth elegy ch eo we Eczettel awagy Mezes Eczettel, kend a zal.

Liliomnak gyökereth térd eozwe Mezzel, azzal kend.  
Veorés hagymath téry eozwe eczettel, es veréfenyén  
ezzel kennyed.

### **Morphea.**

Bérnek de kywaltkeppen orczanak bérenek megh rutulafa  
fakadek mýa. Hangya monyath es féldy Bozzath téry ézwe es  
Eczetéth, týzta aranyath porul elegych bele, es ezzel kennyed.  
Kechke Epeyeth es Pupenewernek vereth, elegych eozwe es ezzel  
kennyed.

+461

Zéleo vezzeoth eges megh, az hamuyat zýtald megh, vegy  
týzta Meßet azth is zýtald megh, elegych ézwe ezéketh es télch  
výzet reaýa, had az napon allany egy oraýgh awagy towabis,  
ezzel moffad az orczath, de igén megh éryzzed twle az zéméth,  
merth igén feoleotte erés. Ezzel ha az orczath mofod, myndeonfele  
Makulakat el vezén, Harom Nap chýelekeoggýed az mofafth.

Nagy Malwanak térd megh az Magwath, eczettel es fa  
olaýal elegych eozwe, es ezzel kennyed az orczath, el vezý az  
Maculakath.

Kek liliomnak gyökereth feyer hunyórral térd ézwe, es  
eczettel elegych eozwe, ezzel moffad, feýeres maculakat el vezén  
az orczarol.

Kek liliom gyökerenek fachyard ky az leweth, Babot es  
Bagoly borfoth megh térwen annak lýztýwel elegych ézwe, azzal  
kennyed az orczath.

Pýlýfke fwnek az gyékereth teord megh kenkéwel eozwe,  
azzal kennyed az makulas orczath.

Iuhnak ganeyath elegych eozwe Eczettel, kend rea az  
orczara, fekete zepleoket el týztýth.

Sawanýu mondolanak az Olaýawal kennyed.

Féldy téknek az gyékereth, vad lednekeoth, Ceclath, Bakzarwo  
fwnek magwath feozd eozwe, chýnalý beleole lagý flastromoth,  
téð az orczara, fekete zeplét es az feýert is el vezý.

Mondolath megh healwa, vad lednekeoth, Tengeorý taytekoth,  
ana drachma j. Egeteoth chýgath drachma j s. Sarga dýmnýe megh  
healt magwat, drachma iij, Feýer healt Bagoly Borfoth, drachma ij. healt  
Baboth, drachma s. Erdeý Borfoot healtat, drachma s. ezéketh térd mynd eozwe,  
Arpa výzzel es Nadmezzel elegych ézwe, ezzel kennyed az

orczath, El vezën ez myndën fekete rutfagokath es zeppe tezy  
az orczath.

Camforth, kenkeweth, ana uncia j. Myrrhat, Theomyenth, ana  
uncia iiij. teod megh ezeket es elegych rofa vyzben libra j, ted wegben,  
tyzed napygh tarch az verefenyen, az vtan ved be. Ha  
pattagozo varak fakadoznak az orczan, awagy valamý vereos  
fakadekok, ezzel kennyed.

Lewesticomnak veod vyzeth, azzal moffad az orczath ha  
pattagozo varak fakadekok leznek raytha.

Dyzno kenyer fwet feoz megh vyzben annyra hogý megh  
fwrwggýek valamenyre, ha apro veres fakadekok vadnak az  
orczan de Nem Ewefek, ezzel kend es el giogyttya.

+462

Eczeteth es Mezeth elegych eozwe, affele igen apro veres  
fakadekokath terwly azzal. Megh emezthy.

Lo mentath teorý megh, ha valamý fekete zynw genyetleges  
fakadekok leznek az orczan, teod rea Ees megh gyogyttia.

### **Gyermekhenek.**

Camforth, drachma j. Myrrhat, Themyenth, ana drachma ij. kenkeweth  
drachma iiij, fenywfa enyweth, uncia j. pynkeofd hawaban Melý vayath  
chynalnak So nekwl, uncia ij. elegych eozwe es ezzel kennyed ha az  
orczaýa fakadoz.

Kenkeweth, drachma ij, Camforth, drachma j. furatlan gyeongyeth  
drachma j. terd porra es zytald megh ezeketh, takard vekoný ruhaban,  
telch eczeteoth rea, awagy ha gyeonge az gyermek rofa  
vyzeth, alyon benne egy egez holnapygh. Ezzel az egy holnap  
alath mynden napon kecczer terwlyed es moffad az kys gyermeok  
orczaýath.

Dyzno hayath awagy zalannath vyath, uncia iiij. aztafd megh  
hydeg vyzben, kenkeweth kyth megh teortel, uncia s. Terpentinat  
megh mofottath, uncia j. kenefeoeth, drachma ij. Hat vy Tykmonnak zekyth,  
vy tyk hayath uncia s. vthýfw vyzet, Rofa vyzeth, vizy teknek vyzeth,  
ana, uncia j, mynd ezeketh mofarban terd igen eressen eozwe, az  
vthan alyon keth oraigh hogý onneth ky vezeod az mofarbol, teod  
az vthan valamý edenben, harom hetygh Eýelre ezzel kennyed az  
orczath. Reggel ozthon mofd el oly vyzzel az mely korpas vyz  
volth kyhez Bab lyzteth is elegytettel volt, megh zepity az  
orczat az fakadekokat is el vezý.

### **Hýmlének helýerél.**

Az Hýmlének az helýeth igý kel el veztený.

Babnak lýztýth es keferw babnak lýztýth, ana uncia j. tegý eheoz Býkanak výzeletýth az meny eleg, Eftwe ezzel kennýed az orczath, es egý egez eýet vgý alýon, reggel moíd le týzta výzzel, choda dolgoth lacz hamar valo napon ha ezth mýweleod.

Babnak výragath hand zep feýer borban, az vthan véd výzeth, ezzel moffad, az hýmlé helýet megh igýenésítý.

+463

### **Egefnek helýerél.**

Bozsa fanak az belfé zeold heaban, manipulus j. vý vyaazth uncia vj, Fa olaýth libra j. laffu twznel ezéket forrald ézwe hogý harmadrece el apaggýon, zwrđ megh es hwých megh. De eleozeor az Egefnek helýeth kend Týk verrel megh, az vthan kend ez ýrrel. Az egefnek helýe megh nem tecczýk.

Vý Týkmonnak feýeret, Rofa olaýth, Feýer vyaazth, kofnak faggýath, chýnald eozwe ezéketh, ha az Egefth ezzel keneod, nem tecczýk megh az helýe.

### **Sebnek helýerél.**

Feýer hunýort, rofat, teorý megh es legých eozwe fa olaýal, heted napýgh ezzel kennýed az orczyath, az Seb helýet megh feýeritý.

Az retkeoth teord megh, fachýard ký az leweth, azzal moffad az Sebnek helýeth gyakorta, Megh feýeritý.

Féldý Téknec gyékereth, Lednekkel, feýer cretawal es Bakzarwo fwel teord eozwe, azth keofd rea.

Szamarnak az haýawal kennýed.

Bab lýztéth lagý flafrom moggýara chýnald rea.

Lo mentath feozd megh borban es keofd rea.

### **Sémérrél.**

(Impetigo)

Szýlwafanak az Enýwet teod eczetben, azzal kennýed az Sémearth.

Temfoth teorý megh es elegých eozwe Mezzel, fészđ megh es azzal kend az Sémearth.

Fekete hunýorth elegých eozwe Eczettel, azzal kennýed.

Erdeý vborkanak az gyékeret zarazd megh, teord megh, Eczettel elegých eozwe es azzal kennýed.

Lorom gýeokeret teorý megh mýnth egý Thormat, télch

eczetét rea, egý kÿs ruhaban keos tereoth kenkeweth, martogafd  
az lorom tē leweben, es azzal kennyed.

---

Balfamum olaýal kend megh az Se[b] helyet, es raga3 feolwl  
annÿ vÿa[3t] rea az menÿ az Seb hely, e3th ha Tÿ3 napon  
chyelekédéd, nem tecczÿ[k] megh az Seb helye.

+464

A33u mogÿoro fanak véd olaýath, azzal kennyed.

Elewen zeold gÿkot Borban es olaýban fēzd megh  
mÿnd addÿgh hogÿ az Bor el apaggÿon, az vthan 3wrd megh es  
tegÿ annÿ vÿazth hozza feÿert az menÿ ahoz elegh, olwazd ē3we  
e3ēket es az Szēmerth e3zel kennyed.

Celÿdonÿanak az gÿeokereth afd kÿ, mofd megh es tērd  
megh moFarban, annak az lewewel kennyed.

Lo SoFkanak mofd megh az gÿēkereth, meteld aprora es  
tēd eczetben, ket nap alÿon benne, azzal tērelÿed kecczēr  
harom3or is napÿaban, ifmeth az Eczetben vefed az gÿeokereth.

Tegla olaýal elegÿch eo3we tereoth kenkeoweth, e3zel  
kennyed, harom Eÿel megh gÿogÿttÿa. Probalth.

Vthÿ fwnek az Nÿers leweleth teord megh, es annak az  
lewewel kennyed.

Pēzerczenek az lewelet feozd megh Eczetben, es azzal moffad  
az Sēmeorth.

Rutath teorÿ megh es temfot is teorÿ megh, e3eoketh elegÿch  
eo3we Me3zel es kend azzal.

Muftar magoth tēry porra, elegÿch ē3we Eczettel, azzal  
kennyed.

Soth fa olaýal es Eczettel elegÿch eo3we, azzal kennyed az  
Seomeorth.

3urkot Me3zel elegÿch eo3ve, azzal kennyed.

Tÿkmon zekÿnek olaýawal kennyed.

Tormath tēry eo3we Me3zel es azzal kennyed.

Fÿgenek kend megh az Teÿewel, es teoreoth feÿer Thēmÿennel  
hÿnch be.

Soha fÿnchen ÿob orwoffagh az Seomeorreol ha vgian az

Tenereben embeornek lo Szēmēr vagÿon is, mÿnth az korpas  
Eczettel kētnÿ. E3 igēn probalt dologh.

### **Orczanak zep fzyñth adasrol.**

Igënÿe fan terméth Enÿwnek veod vÿzeth, es azzal moffad az orczath, agh Bwrth el vezën es megh zepithÿ, el vezÿ az zepłéth is, es az orczath megh nem haggÿa repedëznÿ ha eftwe ezzel mofod, es az vthan be feodëd awagÿ vgÿan be polalod az orczath. Reggel ozthon az Melÿ vizben Baboth es korpath megh fëztel, melegën azzal moffad az orczath. Az vthan ifmeth feÿer borban rofa vÿzet elegÿch es vtolzor azzal moffad megh.

+465

Bogachkoro leweben az melÿ vÿzeth talalz, gÿakortha abban mofgÿal, megh zepwlz es zëmeÿdet is igën tÿztittÿa, Antonius Mufa irÿa.

### **Aÿaknak repedëzeferël.**

Chÿombort eczettel tÿmporalÿ eozwe, azzal moffad.

Eokërnek vagÿ Borÿunak faggÿath elegÿch ëzwe Lud haÿal, es azzal kennÿed.

Zëdërÿet eretlenth es zëlë leweleth fëz megh borban hogÿ harmadrezenyre el apaggÿon, ha belël vagÿon az aÿakon, ezzel moffad.

Terpentÿnath, Ludhaÿath, Rofa olaÿth elegÿch ëzwe, es ezzel kennÿed.

Mondola olaÿal kennÿed.

Korpath es Lo farkanak zërÿth eges megh twzes vafon, tërd megh es elegÿch rofa Mezben, azzal kennÿed.

Fëldÿ tëknek kÿ fachÿart leweth elegÿch eozwe Sowl, es azzal moffad.

Embërnek az fwleben melÿ kozmo terëm, azzal kennÿed, Smegh gÿogÿul.

Eorwnek faggÿath, Baknak faggÿath, ana uncia 2. meteld eozwe es olwazd megh twznel, zwrđ megh az vthan Szÿta altal, tegÿ ehëz vÿ vÿazth, uncia 3, Mondola olaÿth, uncia 2. az twznel ezëket erëffen kewerÿed hogÿ ÿol eozwe elegÿëggenek. Vëd kÿ az twztl, tegÿ eheoz Camforth drachma s. kewerd mÿnd addÿgh mÿgh megh hwl. Vagÿ aÿakad vagÿ orrod beleol, vagÿ kezed vagÿ labad hafadoz megh, ezzel kennÿed.

Vÿ vÿazth, Baknak faggÿath, Eokër chÿont veleÿet, Cÿëngë fw olaÿth, ana uncia j s. Rofa olaÿth, uncia j. Soth egÿ kewefeth. Az faggÿat es velëth meteld es olwazd megh, az vthan megh is zwrÿed, Es tëd laffu Twzhëz ifmeth a kÿ chÿak meleg. Az

Olaýokat, az Soth, az vÿazth vefd akkor bele, es elegÿch ýol  
êzwe. Az vthan vêd ký az Twztlwl, tegÿ têrêth Camforth hozza,  
drachma j. Es kewerd mynd addÿgh valamÿgh megh hwl, têd Fa edenÿbe.  
Valamênnel têb ÿdeigh tartod, annal ýob. Repedêzes akar  
mÿchodan legÿên, Ez ahoz igên ýo ÿr.

---

Ha igên nagy Melÿfege vagÿon az Aÿaknak hafadozafanak,  
Elêzêr kechke fÿnak haÿawal kennÿed, az vthan, Lud haÿat,  
+466

### **Gÿermêkchÿenek.**

Gÿapÿat igên zepên tepÿ megh, march azt mynd az ketfele  
vthÿ fwnek ký fachÿarth leweben, elegÿch eo3we vaÿal awagÿ  
tÿk haÿal es olwazd megh, ebbe march gÿeonge Tal zalath, azzal  
kend megh az repedêzêt aÿakat az gÿermêknek.

Teÿfélÿth, affele Tehen hus kêwerÿwel az melÿ a fêzê  
kalanon marad, vegÿ egÿ aranth valo mertekeoth elegÿch eo3we,  
azzal kennÿed az Aÿakath.

Ludnak Agÿa veleÿeth elegÿch eo3we zarwafnak az  
chÿontÿa veleÿewel, azzal kend az repedêzêfth.

Ezwlth taÿtekoth, Mÿrrhat, gÿêmberth, vegÿ mynd egÿ  
hafonlo mertekkel, teord porra, Sarga vÿaz3al, Me3zel es fa  
olaÿal az menÿ ehêz elegÿ, elegÿch êzwe, Az gÿermêk Nÿalawal  
kend megh elêzêr az Aÿakath, Es az vthan ez Irrel kennÿed, ha  
megh fakadozoth aÿaka az gÿermêknek.

Bÿkanak Epeÿeben keth vagÿ harom chÿeppeth vegÿ, kend  
e3zel az gÿermêknek fakadozoth aÿakath.

### **Cÿêch hogÿ megh ne nagÿulÿon es ala ne nÿulÿon.**

Puppenewernek verewel kennÿed az Cÿêchÿêth Snem nagÿul  
megh.

Kechke fÿnak vereben, harom3or harom Napon ha egÿ egÿ  
Nehezeketh ec3ÿettel megh elegÿtwen megh ý3ol, nem haggÿa az  
Cÿêchÿêth megh Nêny es fwggenÿ.

Bêrkêth têrÿ megh, vefd ec3etben, têd azth rea.

Fenÿw fanak gÿwmeolchet amÿgh eretlen, veod vÿzêth, martogas  
ruhat bele, teod az Cÿêchre.

Bwdês Beorkeoth megh teorwe tegÿ feolwl az Cÿeochre, vÿzet  
es Ec3eteoth feo3 eo3we, march Spongiat abban, es az Bêrêkên  
félwl teod az Cÿeochre, az Spongiat, kÿlenczed napÿgh mynd igh  
chÿelekeoggÿel, az chÿêch megh marad fokaÿgh. megh fen [!]



nagyl, ala fwggé es el nyult fem lezén.

---

Mezeth, Iegénye fa enywet, rofath, Ifopoth, Maftixot elegych  
eozwe, ebbeol chynaly yreth, es kennyed ezzel.

Len magnak olayanak elfe rutfagath awagy terkelyet elegych  
ezwe gumi Arabicummal es kos Tewyffel, tegy ahoz egy kewes  
+467

Kementh teorý megh, lagy flafrom moggýara ted  
az chýechre, tegy Spongýath feolwl rea es keofd altal, harmad  
nap mulwa veod el az kementh rola, vyonnan feyer liliomnak  
gyekereth terd eozwe Mezzel, azth is tarch raytha harmad  
napygh. Mynden holnapban azth haromzor chyelekeoggyed, igen  
zepen megh marad az Cyechoed, Nagy nem lezen fem ala fwggé.

### **Cyechnek megh kemenyeferel.**

Az Lagy Cyechoyeoth az Melý vgyan el terwl mynth egy  
Twdé igh orwofolyad megh.

Feyer Agyagoth, Tykmon Feyerth, galleft, Maftixot, ezekhez  
az meny Themyen elegh, teord megh ezeoketh es elegych Eczetben,  
Eftwe kend az Cyechre, mynd egez ecczaka had raytha,  
ha ecczer nem fogya, tebzéris megh kennyed, megh zorul az  
Cyech es megh kemenyedyk.

### **Keznek feyerýteferel.**

Szaraz lemonyanak ky fachyart leweth az meny elegh, teret  
Sot kewefeth, ezeket elegych ezwe, ebben mofd megh az kezedeth  
es had rea zaradny. Az vtan mofd le vyzzel, ez mynden makulakath  
el vezén az kezrel, feyerre es Symawa chynalya.

Feyer Malwath fez megh vyzben, azzal moflad.

Apro Malwat feoz megh, myndeonyk fele Malwa az femergézet  
kezeh zepen megh fymyttya es lagittya.

### **Szemelchyekrel.**

(Verruca)

Az Szemelchyek noha aprok es nem eregek, de  
azert vgyan bantafara vadnak az testnek. Az fele (Acrocorden)  
zemelchye kyth zerrel is el methetny, ky felwl zelés es alol  
vekoný es mynth egy zerzalon vgý fwgh, Ez kemeny es darabos  
hafonlo az Bwrhez. Az mafyk fele Apro szemelchye, ez

(Thymus)

---

Maftixot, es igën igën kichÿn Camfort, az le fwggë es ala  
Nÿulth Cÿëchët megh zepitÿ, es ha ugÿan eo3we lëmërgëzët  
volna is megh fÿmÿttia, azonkeppen az megh lëmërgëozët homlokot  
is megh fÿmÿttia.

+468

is vekonÿ az gÿëkerenel, feolwl penÿgh zelës, kemenÿ, es  
darabos, kÿffeb az Ellë fele zëmëlcÿënel Effelek gÿakorta foka faggal  
terëmnek ÿe lofben az gÿermëkëknek tenerëkën vagÿ  
Talpokon, ezëk gÿakorta kÿ technik, de gÿakorta ifmet hertelen  
el is veznek. Harmadik fele zëmëlcÿÿë zelës, kÿ (Mÿrmecia)

vgÿan benne al az hulban, kemenÿ es nem igën nagÿob az  
keferw Bab zëmnel, kÿnek gÿëkere mellÿen vagÿon oda be.

Negÿedÿk Feÿer, kerekdÿd, darabos, es az feolfë reze (Clauus)

vgÿan hafonlo az Szegnek feÿehëz, kÿ kemenÿ es erës gÿëkerrel  
vgÿan be zegezte magath az Testben, mÿnt ha vgÿan az Cÿontoknak  
hartÿäybol newekeodeoth volna feol. Terëm ez az Tenerën  
es Talpon vagÿ Saru Borÿtaftul, vagÿ penÿgh megh tÿrefetwl,  
neha erës faÿdalommal, es mÿndenkoron az ÿaronak nagÿ  
bantafawal.

Az Szëmëlcÿët lo farknak zÿrÿwel këfd megh, Es naprol  
napra zorÿch ÿobban ÿobban az zÿrth hogÿ el zaka3za az Szëmëlcÿëoth.

Awagÿ az Barbelÿ Seb metelë keÿÿwel metted kërwl,  
es vond kÿ mÿnd gÿëkereftwl, kÿt ha megh fwch hew vaffal,  
annak vthanna kÿ nem ÿw tÿbbe. Ha penÿgh az mecczelben az  
Szëmëlcÿënek vere ÿarna. Azzonÿallat haÿat egefd megh,  
elegÿch ëzwe Mezzel, kend be vele, meg is allattÿa, Nem is  
haggÿa oth tÿbbe megh Nënÿ.

Ha penÿgh orwoffaggal akarod giogÿtanÿ. Elëzër  
kend be Eb teÿ fwnek teÿewel, awagÿ fÿge fanak lewelenek  
teÿewel.

Erdeÿ vborkanak gÿwmëlcÿëth tÿrd eo3we Sowel këfd azt  
az el mecces vtan az Szëmëlcÿÿë helyere.

Egerfa vÿragawal tÿrëlyed háromzor ÿgën erëffen az  
zëmëlcÿëoth.

Themÿent, Eczetëth, Baknak Epeÿeth, elegÿch ëzwe kÿs  
gÿermëknek vÿzeletÿwel, es keofd rea.

Iuh awagÿ kechke ganëÿat tÿrÿ eo3we ÿo eczettel, es  
këfd rea.

Bafalicomoth t ry eoꝛwe gal czk wel, es k fd rea az el  
mecczes vthan.

Rutath, Borfoth, Soth teor  es ch nal  eoꝛwe, az z m lch    
hel ere keofd azth.

Teng r  z leoth t ry eoꝛwe rutawal, k fd rea az Sz m lcheore,  
el ront a es el vezt  onneth.

Kofnak twde enek fach ard k  az N yers leweth azzal  
kenn ed az z m lch eoth.

Porch n fwnek lewet fach ard k , Fwz fanak is heat egefd  
+469

megh, ennek az hamu at es az porch n fw lewet eleg ch  zwe  
Eczettel, k fd az z m lch ere, el vezt  onneth.

Pap mon a fwnek g wm lc et k r s fer ggel t rd  zwe,  
k fd az Sz m lc ere. El vezt .

Veres hagymanak fac ard k  az leweth, es zaraꝛd megh  
hog  vg an megh alug ek, az vthan t reoth Th m yennel  
es Sowel eleg ch eoꝛwe, k fd az z m lch ere el vezt  onneth.  
Egernek verewel kenn ed, el vezt  az Sz m lch t.

T knak labat t d az paras twzben hog  az Bwre le m nn  n  
rola, es meleg n ennek at bwrewel t r l yed az Sz m lc eoth  
haromzor vag  Ne cz r. el vezt . Probalt dologh ez.

Auripigmentumoth t ry megh, eleg ch  zwe eczettel k fd rea,  
el vezt  onneth.

C orbakat es nagy N arfanak az lewelet t rd  zwe, ezzel  
t r l yed er ffen, el vezt .

Eok r farknak v ragath z gg ed es veod v zeth, ezzel  
g yakorta moffad az Sz meolc eoth, az v ragat pen gh t rd megh,  
k fd feolwl rea. Meg g og ul.

Eg  aran at awag  aran  g wrwt k ben n nchen k  hew ch  
megh twzben, awag  ha az n nchen veg  vafat vag  elewen  
twzeth, az Sz m lc eoth egefd megh iol, az vthan  o lugban  
mofd megh, Sm kor haromzor ezth megh c elek zeod, Eg   
temerdeok retk t va  megh, Sowel t lch megh, es az pup at t d  
rea, t d eg  Taalban, es al on benne eg  E el, reggel megh  
talalod hog  az So el olwadoth, es az ret kb l k  c orgoth.

Ezzel az Sz m lc  th keth nap er ffen moffad es g yakorta ruhat  
march bele es rea k ffed, awag  az hog  eo maga le e  k az  
Sz m lc  , awag  ha megh fogod kezettel le zakaꝛthatod. Ha  
nagy retkeoth nem talaꝛ, Apro retk t metel  lapo san eg  talban,

mýndén rëndéth hýnch megh fowal, vgh is olýan haznos  
orwoffagh.

Az Negyedýk zémélchýé kýnek olýan kerekdýd (Clauus)

es darabos az feolfé reze mýnth az Szegnek az feýe, Ez kýwl  
az Izekén lezén, olý kemený mýnth Egý Szegh, Neha megh  
terém az Talpon az éregh vý alat az labon, ký az ýaraft is igén  
bantýa. Megh kel ezth elézér mecchený keweffe, es tegý erés  
orwoffagoth rea, kýt az Szémélchèreol megh ýrtam, mýnd addýgh  
hogý el effek. Az vthan feoth vaýal kend be, es tegý félwl fekete  
onath rea.

+470

### **Tenernek es Talpnak fél tereferél repedézerél.**

Buzanak korpaýawal keofd be kýth eczettel eo3we elegýtétel,  
megh gyogyóttýa.

Feýer liliomnak gyékeret o haýal térd é3we es a3zal  
kennýed.

Eoftért téry megh, kend a3zal, awagy kéfd be vele az feol  
teoreft.

Fw3fa heanak porat vefd Eczetben, es a3zal moffad awagy  
kéfd be.

Temfoth térétteth feo3 eo3we Me3zel, a3zal kennýed.

Iuh ganeýat elegých eczettel eo3we, a3zal kend be.

### **Tenerben ualo vak tetwrél.**

Az Tenerben mýkor az vak Tetw vagyon es futh, Dýonak  
heat egeffed vgý hogý tw3es legýén, mýkor Eeg arra ves korpath  
es Beledfw magwath, annak az fwftýre tarchýad az Tenereth,  
Smýnd megh halnak.

(Exanthema Papula Morbilli Variolae) **Hýmlérél.**

Az Hýmlé ket fele, Az eggýk fele magas es vgýan hegýes  
zabafu. Az mafodýk zelés hýmleo, es e3zel az embér hamarab  
megh hal, Mýkor penýgh az Hýmleo ký wth elézér, ha feketek,  
zédelleok awagy kekék es kemenýék, ezth ne orwofolyad bathor,  
(Ieley) merth halalos hýmlé. Az kýn penýgh Hýmleo akar ký  
wthný, ezék annak yeley. Feýe es hata faý valamý hýdeg leleffel  
zabafulan. Az orczaýa megh dagad es véréffédýk, az Szémeý  
megh haborodnak es kényweznek, Feýe megh Nehezédýk ees  
mýndén Testhe, Keze rezketh, pw3égh, Afýth, Neha el aýul.  
Belél az Melýe darabos, Nehezen leh, Fwle es az Orra vyzketh,

Mýndén tefteben vgý erzý mýnthá twel gýakdofnak, Szawa rekegê, es aluuafakor felelém foglalýa el. Mýkor azerth az hýmlê ký akar wthný, awagý ha ký wtêth is, igên kel hýdegtwl oltalmazný es melegh helyén kel fekwtný, de ne félêtte ýgên hew zobaban, merth abbol el aýulas kêwetkêzhetyk, hanem melegh allattal takard be, Sha lehetne, melegh Scarlath poztowal (Oka) kellene be takarný. Leznek az hýmlêk igên temerdêk es az bwrhêz ragadoth nedwefsegêktwl. Az magas hýmlê mýndazon +471

altalis lezên az melegh es vekoný Nedwefsegtwl. Az zelês hýmlê penygh az hýdegh es temerdêk Nedwefsegtwl. Igên Nehezen wth ký affelekên az hýmlê, kýknek temerdêk es Swrw az bwrêk, Mýndazon altal az Szelêfbýk hýmlê nehezebben wth ký az Magas hýmlênel.

Ha latod hogý eo maga az termezeth ký vizý az (Tanufagh) hýmlêth, foha akkor orwoffagoth ne agý azerth hogý ký wffên raytha, de ha nem vthetne ký raytha, Ez kêwetkêzendê orwoffagokkal orwofolyad.

Lenchýet healý megh, ehêz tegý anny fyget es tengêry zêlêt az menyth akarz, fêzd megh vyzben es zwrđ megh zepên, abbol napýaban gýakorta agý ýnnýa, es ký wth az hýmlê raytha.

Lenchýet fêz megh vyzben, ehêz elegich Apiomnak ký fachýarth leweth az menyth akarz, ebben march lepêdeoth, es takard be az egez testêt vele, ký wth az hýmlê.

Lenchýet healý megh es vegý abbol tÿz Nehezekêth, têrd megh hogý olýan legýên mýnth az Lÿzth, Vegý azzu fygeth Tÿz nehezekeoth, Saffrant keth nehezekeoth, Koftêwýffeth ket Nehezekeoth, ezêket hatod fel fonth forras vyzben fêzd annyra hogý eggýk fontýa el apaggýon, zwrđ megh az vthan, Smýkor el akar aluný ebben agý ýnnýa, mýnd addigh penygh awalameddigh ký nem wth az hýmlê raytha.

Fýgeth, uncia j. s. Megh healt Lenchýet, uncia v. Koftêwýffet, uncia ij. kêmenýmagoth, uncia ij. Saffranth, drachma j. keth font vyzben ezêketh feozđ megh hogý fele el apaggýon, zwrđ megh, reggel es eftwe ezth aggýad ýnnýa, ký wth az Hýmlê.

Repa magoth têry porra, rezely aranyat kêzyben kewefeth, ad megh ýnnýa, es takard azonnal be melegh Scarlath poztoban.

### **Hogý az Szẽmben ne zẽkȳek az Hȳmlẽ.**

Mȳkor ozton kȳ wth az Hȳmlẽ, igẽn kel oltalmaznȳ hogý az Szẽmben ne zẽkȳek az Hȳmlẽ. Azeth Azzonȳ embẽr Teȳeth elegȳch eo3we rofa vȳzzel, es gȳakorta azth chȳẽpẽgefẽfed az Szẽmben.

Szapora fwnek fachȳard kȳ az leweth, tȳkmon feȳerrel habard ẽzwe, abbol chȳẽppenich gȳakorta az zẽmben. Sha valamȳ makula maradna az zẽmben, porul Nadmezeth gȳakorta bele kel hȳntenȳ.

+472

### **Hogý az Or megh ne rutulȳon az hȳmlẽtwl.**

Gȳakorta kennȳed Eczettel awagȳ rofa vȳzzel.

### **Hogý az Twdẽre ne ragaggion az Hȳmlẽ.**

Rofa Iulepẽth agȳ ȳnnȳa, vagȳ vȳola Iulepẽth, vagȳ vizȳtẽk Iulepẽth, vagȳ Maak Iulepẽth, awagȳ ezẽknek valamelykbel chȳnalth Sȳruppal elȳn.

### **Hogý az Hȳmlẽ mȳnd kȳ wth ozton es megh erȳk.**

Sos vȳzzel moffad, es fẽlwl porra tẽrẽth rȳfkafawal hȳnch be az megh Eerth Hȳmleoth.

Kẽlefnek lȳztȳth elegȳch ẽzwe rofa vȳzzel, ees kend be vele az hȳmleoth, hamar el zara3tȳa.

Gẽrẽgh feȳerrel kend be, es Fanak Szuawal hȳnched be fẽlwl.

### **Hogý megh kezd af3nȳ az hȳmlẽ, es kergefẽdnȳ.**

Melegh fa olaȳal kennȳed igẽn gȳakorta, mȳnd Nap eftȳgh, es mȳnd addigh mȳgh nem el hulȳanak az Varaȳ.

### **Testẽn lewẽ ȳegȳekrẽl.**

(Naeuus)

Az Embẽrȳ Testẽn lewẽ ȳegȳeoknek ȳt ez helyẽn erchȳed az olȳan Iegȳeketh, melyeket 3wletefekor Annȳa mehebẽl hoz Embẽr, melyet igh kel el veztenȳ.

3ab lȳztẽth feoz megh eczetben es a3zal kẽffed.

Keserw Baboth kȳth Nemelyek Erdeȳ Borfonak is hȳnak feozd megh eczetben es a3zal moffad.

Kȳffẽld Epeȳeth feozd megh Eczetben, a3zal kẽffed awagȳ moffad.

Ezwfth Taýtekát, Glýtnek hýiak ezt az Eotvéfék fêzd megh  
Eczetben, ezzel kennýed.

+473

### **Rwhrêl.**

Terpentinath, uncia iiij, vayath, uncia ij. Cýtromnak ký fachýarth  
leweth, Harom týkmonnak Szekýth, rofa olaýth, uncia j. ezêket  
elegých eo3we, es ezzel kennýed.

Harom ferton Temfoth, Egý ferton Têmýenth, fel ferton  
kenêlêth, ehêz az meny olwaztoth haaý elegh, têrd porra ezêketh  
es têrd eo3we az Haýal, es ezzel kenêfd az rwhet.

Feýer pêzerczebêl chýnal Fêrdêt, haromzor fêrêzd ebben  
megh, mýnd el hul az Rwh rola, ez probalt orwoffagh.

Fel kalanný têrêth kenkêweth agý megh mýndên Nap ýnnýa  
akar borban akar penygh vÿzben. Az rwhet penygh Bêrêknek  
vÿzewel kennýed.

Lo Sofkat vegý Egý fontoth, Dýo olaýth Egý fontnak  
Negýedrezeth, Fenýw Szurkot fel latot, az az, Negý Nehezekêth,  
feo3d es forrald mýnd êzwe ezêketh es zwrđ megh, ahoz ozton  
tegý porra têrêt kenkêweth Negý Nehezekêt, Bor kêwet is Negý  
Nehezekeoth, elegých ýol eo3we. Elêzêr <fêreo3d> mofđ megh  
az rwhêfth, es megh zaradwan az hufa, meleg helyên ezzel  
kennýed, Ez igên megh p[ro]balt orwoffagh. De az fêrdêt,  
awagý az mýwel elêzêr megh mofod legýên feoldý bozzanak  
ký fachýarth lewe.

Ez is io hogý tw3nel kend megh olaýal, Sowel es egý kÿs  
Eczettel, vgý hogý verýtêz3ek.

Glýtêth, Dÿ3no haýat, ana uncia iiij, gêrêgh feýerth uncia iiij, Soth,  
uncia ij. Storax calamitae, uncia j s. Kenêlêth, es Sulfur viüü, ana uncia j. len  
magh olaýt awagý fa olaýth libra s. ezêketh chýnald eo3we egý  
kewes Sarga vÿaz3al, Ees ezzel kennýed.

Io Borth, libra s, Kenkêweth, uncia iiij. Thêmýenth, drachma ij. Soth  
uncia iiij s. Feýer vÿaz3th, uncia j s. ezêket forrald êzwe es az vthan ha  
akarod tegý ehêz Stýraxot, drachma j s. es ifmet forrald eo3we vgý  
hogý harmadreze vagý fele az Bornak el apaggýon, az vthan had  
megh hwlný es êzwe alunný, ezzel kennýed az rwhes Têftêth.

Dÿ3no Haýath, uncia s. Laurus olaýth, Kenêlêth kýth megh  
gýalutottal, Tÿ3ta vÿaz3th, Maltixot, porra têrth thêmýenth, ana  
uncia ij. Soth, uncia viij. vthý fwnek ký fachart leweth es Fêldfwftýnek  
ký fachýart leweth az meny akar3, vêgýed ezêketh, es ilýen  
modon chýnallýad. Az Vÿaz3th es Olaýth es az Haýath, es az fwneknek

kÿ fachÿart leweÿth, forrazd eoꝝwe twꝝnel, az vtan az Soth  
vefd bele, az Maftixot, az Thëmÿent, es forrald addigh hogÿ az  
+474

Fweknek leweÿ el apaggÿanak, Az vthan veod kÿ az Twꝝtwl,  
es elegÿch hozza az kenêfê, es ezzel kennÿed. Igên erês kenê  
ÿr ez. De megh laffad hogÿ az Feo tagokat Ne erÿe megh az  
Kenêfeo.

Dÿonak az belfê hartÿaÿth vaÿd kÿ, es megh annÿ kenkêwet  
têrÿ porra, elegÿch eoꝝwe vaÿal keweffel. Ezzel kennÿed.

Eokêr nÿelw fweth az gÿeokeret chÿak têrd eoꝝwe  
eczettel es aꝝzal kennÿed.

Apro Boÿtorÿant es Fêldfwftÿth fêꝝ megh kechke Sawoban,  
azt aggÿad megh ÿnnÿa, Es az Boÿtoriannak lewelenek fachÿard  
kÿ az leweth, elegÿch eoꝝwe Eczettel es ves Sot bele, aꝝzal  
kennÿed.

Bakzarwo fwnek az magwat têrd megh mÿnt egÿ lÿꝝth  
olÿan legÿên, Torma mgoth [!] ifmeth, ezêketh kewerd eczetben  
es ßzel kennÿed.

Igên regÿ Dÿo olaÿal kennÿed.

Adam Almaÿanak kÿth hÿnak mefd ketfele kêꝝeparanth,  
têrêth kenkêwel hÿnch megh, ifmeth chÿnald êꝝwe, melegÿch  
megh Hamu paraſban, vêd kÿ es aꝝzal têrêlÿed az rwhet.

Chÿerfa mÿkor odwas, annak az Odwaban az melÿ vÿꝝzet  
talalꝝ hogÿ ſokaigh benne allot, aꝝzal kennÿed az rwhet.

Apro Gÿalogh fenÿw fath Eges megh, es annak az hamuÿabol  
es Borbol chÿnalÿ lugot, aꝝzal kennÿed.

Fekete Hunÿort têrÿ megh, vÿaꝝzal, zurokkal es fa olaÿal  
chÿnald êꝝwe, aꝝzal kennÿed.

### **Vÿꝝketegrêl.**

Temfos vÿꝝzel kennÿed az Vÿꝝketegêth.

Soth, Fa olaÿth, Eczetêth elegÿcd es ezzel moffad.

Fÿge lewelenek teÿeth elegÿcd êꝝwe Arpa lÿꝝtel azth chÿnalÿad  
rea a hol az Tefth vÿꝝketegês.

Vêrês Ceclat fêꝝ megh vÿꝝben, aꝝzal moffad.

Teÿnek Sawoÿat aggÿad ÿnnÿa.

Komlonak az lewelet es vÿragath fêꝝd megh vÿꝝben es azth  
aggÿad ÿnnÿa.

+475



### **Holn alya mýkor fzagos.**

Mýrrhat Têrêth Temfowal elegýcd êzwe, es azzal kennýed.  
Szamar Têwifnek têweth ronch megh, es lagý flaftrum  
moggýara chýnald az holnalýara.  
Temfot ves Borban es azzal moffad.  
Nýers Feýer wrmêt tegý az holn ala.

### **Izzadafnak ýnditafarol.**

Ha Izzadafth akarý Embêren ýnditanod, Muftart agý az  
olýannak ênný.  
Feýer gýantath terý porra, es Borban azt aggiad megh ýnnýa  
es takard ýol be.  
Naranch es zaráz lemonýa výraganak Alembiconban vêt  
výzeth aggyad ýnnýa.

### **Izzadafnak megh allatafarol.**

Kenkêwel têrêlýed az Têftet, es megh allattýa.  
Vad Olay fanak olayawal kend megh az egez têtêth.  
Indiaý Nardufnak awagy parragy rofanak az porawal têrêlýed  
az egez Têtêth.  
+476

**Tablaÿa ez k nywnek Mafodÿk refzenek.**

F nek korpaafarol  
Hog  az F  megh ne kopazul on  
Ha nak vag  Sz rnek Newelefer l  
Eges m ya l th kopaffagrol  
Betegfeqh m ya l th Ha  el hullafrol  
Sz r hog  el hul on arrol valo  
Ha nak ek f tefer l  
Ha  hog  hozzu leg  n de Hullo ne leg n  
Ha nak vege hog  ne hafadozson  
Fodor Ha  ch nalafrol  
V r s Ha  ch nalafrol  
Fekethe Ha  ch nalafrol  
Szakalnak Feketytefer l  
Ha  hog  megh ne Eofzwl  n  
Ha  hog  fe erre valtoztek  
Korpas F r l  
F ben valo Apro fakadekokrol  
Varas es Kobos F r l  
Twfz Ha rol  
G erm kche Tete en lew  Varrol  
Olth varrol  
F ben lew  Tetwr l es Serker l  
G erm kchenek azonrol  
Lapos Tetwr l  
Kek z mnek Feketewe valtoztatafarol  
Ha  hog  Aran  z nw leg  n  
Sz me al a ha k nek kek  
Orcz a hog  Fen s leg  n  
G erm kchenek azonrol  
+477  
Orcza hog  Fe er leg  n  
Orcza hog  p ros leg  n  
Orczaban vernek megh aluafarol  
Orczának ruth z ner l  
Orcza Sz m rgesefer l [!]  
Orcza megh Feketwlefer l  
Orcza dagadafarol  
Orczarol m nth kel Fakadek hel et el vezten   
Orczának korpaafarol

Orczath hogÿ az Nap megh ne Egeffÿn  
Orczan valo Szeplÿrÿl  
Orczan lewÿ Fakadekokrol  
Gÿermÿkchenek azonrol  
Hÿmlÿnek helyenek el vezteferÿl  
Eges helyenek el vezteferÿl  
Seb helyenek el vezteferÿl  
Sÿmÿrrÿl  
Orczának Szep zÿn adafarol  
Aÿaknak repedÿzeferÿl  
Gÿermÿkchenek azonrol  
Cÿÿch hogÿ nagÿ es ala fwggÿ ne legÿÿn  
Cÿÿch hogÿ kemenÿ legÿÿn  
Keznek megh feÿerÿteferÿl  
Szÿmÿlchÿÿkreol  
Tenernek es Talpnak fÿl tÿreferÿl  
Tenerben lewÿ Vak Tetwrÿl  
Hÿmlÿrÿl  
Hÿmleo hogÿ az Szÿembe ne zÿkÿek  
Hÿmlÿ mÿath hogÿ az Or megh ne rutulÿon  
Hogÿ az Twdÿre ne ragaggÿon az hÿmlÿ  
Mÿkor az Hÿmlÿ megh erÿk  
Mÿkor az Hÿmlÿ aÿnÿ kezd  
Tÿftÿn lewÿ iegÿÿkrÿl  
Rwhrÿl  
Vÿzketegrÿl  
Holn alÿanak zagoffagarol  
Izzadafnak ÿndÿtafarol  
Izzadafnak megh allatafarol  
+479

## **Forroflagokrol auag hýdeg lelefrél ualok.**

**Harmadýk reß.**

+481

**Forroflagokrol ualo oruoffagok,**

**kýth az magýarok hýdeglelefnek neueznek.**

Az melý Betegfegéth az Magýarok Hýdeglelefnek (Febris Neweznek, azth ýgazan Meleghe lelefnek Forro betegfegh awagy Forro Betegfegnek kellene ýnkab Neweznýék, magyarul) Mert az kýth Deakul Febrifnek mondnak, Termezetskýwl valo hewfeg az, melý az Szýwrél éttetyk ký myndén teftere az Embérnek. Iollehet az kézben veteffel valo el hagýo Forroflagoknak kezdetýben, megh vagyon az megh hwles es az dédérges, De azerth az Nem mondathatyk igazan Febrifnek, merth az Melegfegh meeg fél nem gýuladot. Semmýkeppen azerth az kwlfé rezeknek megh hwlefe nem allattýa es nem valofaga az Febrifnek, es chak Egý Febris fem mondathatyk igazan hýdegh lelefnek, merth myndényk Febris az Melegfegnek Nemebél vagion, Es az termezetskýwl valo Melegfegh ellenkeodýk az Termezeth zérenth valo Melegfeggel. Ketfele penygh (Termezetzéren[t] Termezetzérenth valo melegfegh: Eggýk, az ketfele az melegfegh) Melý be oltatoth az Embérnek Eréfb rezeýben, az velwnk zwletéth elteté Nedweffeggel ký ézwe vagion ragadwa, Melýnek eredety Mennýey: Mafodýk Melegfegh Elteté allatokbol valo, kýth az Deakok Elementarius calornak Neweznek, ký mertekletés es mynd az Negý Elteté allatoknak ézwe elegýwlefékbél týmporalatoth. Az Elfé Melegfegh, myndén chýelekédetnek Fé ees elfé megh zérzéye az Tefben. Az Mafodýk penygh annak segýtéye, vgý hogý amaz elfé be oltatoth melegfegéth, az Elteté allatoknak ézwe týmporalth volta, taplalýa es ýndýttýa feol. Az be oltatoth melegfegnek azerth ha bwélkédefe vagyon is, soha az vetketh nem tezén, merth ménénel bwebben vagyon (mýnth az gýermékéknek ýdeyeben) az Eletnek chýelekédety annywal bodogbul vadnak. Abban azerth femmý termezeth kýwl valo hewfegh nýnchen es nem leheth. De az Febrifnek allattýa termezeth kýwl valo Melegfegh, ký mýkor ýelén vagyon, Mýnth

+482

Egý artalmas ellenfegh, az zvwleteskor be oltatoth Melegfegnek  
 allattýath, Ostromolýa myndenkoron es tebbé labbowa chýnalýa,  
 (Haromfele Es myndén chýelekédetyben haborgattýa. Haromfele  
 Febris penygh az Febris, az az, a Forrofagh. Eggýk, Szýligh  
 Szelyd) es magatul valo, ký chýak az Melegfegnek bwelkédefe,  
 ký ýnneth tamad, hogý az Elteté allatokbol leoth Melegfegh, az  
 zwnтелен valo Newekédessel, az w mertekletéffegetwl el  
 tawozwan, félétteb igén megh bwwél, es az ký termezeth zérenth  
 valo vala, ýmmar lassan lassan nem termezethzérent valowa  
 valtozoth. hanem vetkeffe es az termezethnek artalmaffa. Mafodyk,  
 (Rothadoth) Megh rothadot allatokbol terméth hewfegh, ký  
 bathor ne legýén igén forro is, de mywelhogý az mytwl zarmazoth,  
 annak allattýanak termezetyth vezý magara, termezetykwl  
 (Deogés) valo, es az be oltatoth Melegfegnek igén Nehez. Harmadyk,  
 gonoz Ees vezédelmes, melyeth az Dégés es Mergés Materia  
 éth be, Nem az Melegfegnek bwélkédesebél. fem rothadafbol, de  
 az Egez allapatnak egyenétlenfegebél, ký az Elteté es be oltatoth  
 Melegfegnek ellenkeozeoýe. Azerth az Melý Melegfegh termezeth  
 ellen vagyon, chýak az a Febris, de vgý, hogýha ýmmar  
 fél gyuladoth es allandokeppen vagyon: Merth ha Nap Hewfegetwl,  
 Férédétwl, vagý Munka teteltwl hewél megh az  
 Tefth, es az Munka megh lassodwan az hewfegh is megh fzwnyk,  
 Ezth ez Melegfegéth fenký Febrifnek Ne Newe3ze, Se penygh  
 Betegfegnek: Azt fe newe3ze termezetykwél valo Melegfegnek,  
 az ký chýak Feýet, karýat, vagý chak az Szarath foglalýa el,  
 merth az Nem hat mynd az egez Teftre: Se azt Ne newe3ze  
 annak, a ký vro3wa valamelý rezbél zarmazýk: Meeg vgý fe  
 newe3ze, hogýha az Melegfegés Maýbol ecczérfmýnd Verrel es  
 leheffel ýw, ký akar akar mely fele ký omolwan, vgý tecczýk  
 hogý mynd az egez Teftéth el foglalýa, Merth ez Melegfegh nem  
 az Szýwbél ýw ký: Chýak egý azert az termezetykwél valo  
 (Vitalis spa...) Melegfegh, mely az Szýwbél az elteté awagý lelék  
 lako Ereken, eggýwth az Lelékkel folý, es ký egýedwl nagý  
 hamarfaggal mynd az Egez Teftre el ozol. Az mykor azerth az  
 Maý Betegés, akkor Nem az Pulfus, de chýak az termezetyzérenth  
 valo chýelekédetek valtoznak megh. De ha az Szýw Betegés ký  
 az Eletnek eredety, myndén tagok betegge le3nek, es myndén  
 reß az w týztýben megh bantatyk es el nem ýarhath benne.  
 Annakokaerth, mywelhogý az Forrofagh mynd az egez testén

valo k ez nfeg s Betegfegh, es az Tefthnek m ynd n ch yelek det yth  
megh bant ya, Melto hog y annak az re fnek tula don ttaftek, az  
Mel y re f (tudn y ill yk az Sz yw) m ynd n re fnek megh tartafara  
+483

zwwkzeg s, es az termezeth k yw l valo Melegfegh, mel y az Sz ywb l  
m ynd az egez Teftre k y omol, tartaftek igaz  Febrifnek. Nem  
allando azerth az a m ynth Auicennas mong ya, hog y m ynd n  
Febris az Melegfeg th feol g wtia az Sz ywb n. Iolleh t azth  
igazan valhatn y az zwwntelen valo Forrofagh awag y az m ynth  
Mag yarul mong yak zwwntelen valo H ydegh leles fel l, de  
az el hag yo h ydeg lelef kben, az Melegfegh nem az Sz ywb n  
g yulad el z r, de Mafunnath v tethwen oda feol bant ya az  
Sz yweth, k y Egwen, az Lelékkel m yng yaraftth az lel k lako awag y  
eltet  Ere k által m ynd az egez Teftre k y eontet yk. ([K] ez nfeg s

M ynd n Forrofagnak pen ygh il yen k ezeonfeg s  yele y  yel k)  
vadnak. Az Pulfus g yors es g yakor es neha eg yen tlen, mel y  
ch yak az melegfeg s Sz ywnek tula dona: El lankad az Ere , az  
Tefthnek Neheffegewel es vg y m ynth el olwadafawal, merth  
m ynd az egez Tefth, enged az Beteg fk d  Sz ywnek.  
M ykeppen azerth az Febrifnek tel effeggel valo allatt ya az  
termezet k yw l valo Melegfegh, tula donfagot is nek y annak az  
Melegfegnek kwl mbfeg b l kel allatn y. Harom fele (Simplex)  
azert az Febris; Sz yl gh: Rothadoth, D eg s. Az Sz ylid (Putrefcens)  
Febris az, k ynek az Eltet  allatokbol (k yth deakul (Pefthlecialis)  
Elemetariufnak h ynak) l th melegfege, megh newek defewel az  
termezetnek es merteklet ffegnek czel yat megh halatta: Mondhatn y  
vg yan azonth, termezetz erenth valo Melegfegnek twzes  
melegfegge valo valtozafanak. Az rothadoth Febris az, a k ynek  
melegfege az rothadot rutfagbol zarmazoth. Az D eg s Febris, a  
mel yet az Merg s es vez delmes be z ywas hozoth.

Toabba, Az Sz yligh Febris haromfele: Egg yk, Eg y (Ephemera)  
Nap y, mel y ch yak eg y naponis el vegez d yk, towab pen ygh nem  
ig n meg y n haromnapnal. Mafod yk, Szwwntelen valo (S ynochus)  
h ydegleles, awag y elhag yafnekwl valo. Harmad yk, Ere s, (Hectica)  
allando, el zara zto, es eg y modu. Ez k pen ygh ch yak az Melegfegnek  
m y voltawal kwl mb znek eg y maftul, Mel y awag y az  
Tefthnek allatt ya , awag y az Nedweffegge, awag y az Lel k , Merth  
az Tefthben [en]nel t b vg yan n ynchen. Az Eg ynap y  
Febris tula don ch yak az budofo Lel kben vag yon, es az

gŷuladoth megh, kŷnek hewfege mŷnd az Egez Tefre is el  
ozol: Ez Forroflagh (awagŷ Magŷar modra ez Hŷdegh lelef)  
mŷwel hogŷ vekonŷ es el ozolhato allatban vagŷon, egŷ napon  
vege lezŷn, Ezerth newezetetŷk egŷ Napŷnak, es igŷn rŷtkan  
mehet az Egŷ Napnal towab. Az ŷwntelen valo Szŷlŷgh Febris  
penŷgh az vernek forrofaga, Melŷ ver rothadas es Dŷgnekwl  
hewŷlt megh, kŷnek ragadofagawal az Szŷw es mŷndŷn reŷek  
+484

megh hewŷlnek. Az Erŷs allando Febris, egŷedwl chŷak az  
Ereofb rezeknek allattŷokban, magatul aal es vagŷon. Keth  
(Hectica fele penŷgh az Erŷs Febris kŷ allando: Az Eggŷk Fŷ  
duplex) es kŷzŷnfegŷs, melŷ Elŷzŷr az Szŷwnek, annak vthanna  
az tŷb rezeknek allattŷath egŷenlŷkeppen el foglalŷa. Az Mafŷk,  
kŷ magatul Elŷzŷr valamŷ rezne allapattŷat foglalŷa el az  
Tefiben, az honneth ozton mŷnd az Szŷwre mŷnd az egŷeb rezekre  
el ozol: Effele fok vagŷon, Merth az Gyomornak, az Maŷnak, az  
Lepnek, az Twdŷnek, talaltatŷk effele hewfege.

(Sŷnochus Immaran azerth az rothado Febris, melŷ lezŷn az  
duplex) megh rothadoth Nedwefŷegbŷl, az is ket fele: Szwnetlen  
valo, es el hagŷo: Mŷkor azert az Ereken, es az Lelŷk lako  
nagŷ Ereken is annŷ rothadas vagŷon, melŷ awagŷ maga, awagŷ  
az Eo paraŷa az Szŷweth el erŷ es megh bantŷa, Szwntelen valo  
Febris ez: Mŷkor penŷgh az rothadas kŷffeb, es az Szŷwtwl  
annŷra tawol vagŷon hogŷ vnos vntalan azth nem erhetŷ, el  
(Az ŷwnetlen ualo hagŷo Febris ez. Az Szwnтелен valo Febris  
Hŷdegh leles: Ketfele) keth fele: Az eggŷk ŷgaz, melŷeth az megh  
rothadoth Nedwefŷegh az Nagŷob Edenŷŷkben, melŷek vadnak az  
Holn alath es Cŷomb kŷzŷth gŷwŷth fŷl. Az Mafodŷk  
ŷelzŷrenth valo, kŷ valamelŷ bellŷ Tagnak es reŷnek rothadot  
voltath mŷnth egŷ vthŷ tars vgŷ kŷwetŷ. Az rothadot Febris  
azerth kŷth Szwnтелен valonak mondek, vezŷn allatoth az megh  
gŷŷzŷ Nedwefŷegnek termezettŷwl, merth az Vekonŷ Ereken,  
es az Lelŷk lako Ereken vere, ha rothadaffal es gŷuladaffal  
talaltatŷk, ŷo mertekletŷs, es az Negŷ Nedwefŷegŷknek egŷenleo  
elegŷŷdefebŷl vagŷon, tamaŷt ez rothadot Febrift, kŷnek formaŷth  
([H]ŷdegh lelefŷknek Okay) ennek vthanna megh ŷrŷuk. De ha az Ver  
annal is heweb es tŷb Sarga Saar vagŷon az tŷb Nedwefŷegŷknel  
(Harmadnapŷ) az Ver kŷzŷth, Bŷzonŷoffan Harmadnapŷ hŷdegh  
lelefth zŷrŷz, kŷnek ha nagŷ lezŷn az gŷuladafa, az Maŷ es Lep

félét valo hufok alját es az Szýwet foglalja el, valoban valo gywytokwan hydegh lelesth zéröz: Ha penygh az Ver Nyalas, (Mýndénnapý) gyuladot, Ees rothadot, Mýndénnapý hydegh lelesth (Negyednapý) hoz. Ha penygh az Ver Fekete Saaros, Negyed napý hydegh lelesth zéröz. Az el hagyo rothadot Febris, Haromfele: (Az el hagyo hydegh Egygyw vagy magatul valo: Maffal ézwe leles harom fele) elegywth: zawaros, kwlémb kwlémb modu. Az Szýligh Febrifnek harom kwlémbeozefe vagyon: Harmadnapý hydegh leles, mely lezén az Leleok lako temerdék Ereken kywél megh rothadot Saarbol: Mýndénnapý hydegh leles, mely lezén az rothadot Nyalbol: Negyednapý hydegh leles, mely lezén +485

az rothadot Fekete Saarbol. Az ézwe elegywth Febris, lezén az Eozwe elegyedét es ézwe ragadot el hagyo Febrifékbél, mynth az kettés harmadnapý hydeg leles, es tébbek effelek: Ebben mywelhogy fokfele az Febris, azonkeppen az Nedwefsegék is az kyk megh rothadnak fokak, de nem vgy hogý egy helyén elegyéttenek volna ézwe. Az zurzawaros Febris, nem az týzta Nedwefsegékbél, hanem fokakbol kyk egy helyén az Nagý Ereken kywéle, ézwe zawarodnak es megh rothadnak, lezén.

Az Dégés Febris nem chyak az Melegfeggel, (Spm Animale Vitalem, hanem az gonoz es dégés vezédelémmel, et Naturalem) Neha az Lelkéket, Neha az Nedwefsegéket, Neha az Tefnek valamely rezenek allattýath, megh feortéztety, kybél kwlémbézfek tamadnak.

### **Egy napý Hydegh lelefrél.** (Ephemera Diaria)

Az Egy Napý Febris semmý nem egyeb, hanem természetkywél valo Melegfegh. (noha Magyarok ezth Egy Napý hydegh lelefnék Newezýk) az Lelékben mely vagyon. Ez Lelék penygh nem az, a ky az allando Erés rezeýben Embérnek be vagyon oltatwan, De amaz kézénfegés elteté Lelék, mely az Szýwbél az Nagý Ereken mynd az Egez Tefben be folý. Ez Egy Napý hydegh lelefnék azerth valo oka, hogý az Ereken (Belfé fé ok[a]) ez, vgy mynth fundamentom lewen, az téb Tefre ky omol, es azoknak chyelekédetyth megh haborýttia. Es mywel hogý az Leleok igén vekoný, azonkeppen az Mely Febris abban vagyon, myndénnel kénnýeb es el ozolhatob, Mulando es chyak altal folo vgy mynth. Nem allando. Ennek eredety penygh lathato okokbol



vagyon, kÿknek erejÿkbÿl es kezÿrÿtefÿkbÿl az Vekonÿ, Melegh, Es Forro Lelÿk fÿl gÿulad. Mÿwelhogÿ azerth az lathato okoktul eleb az Lelÿk gÿuladhat megh, hogÿnem mÿnth az Nedweflegÿk, Szwkzëgh mÿndÿn rothadoth Febrifth melÿ az Nedweflegÿktwl zarmazÿk, hogÿ elÿl vÿgÿe ez Egÿ Napÿ, awagÿ egÿnehan napÿ hÿdegleles.

Ennek bÿzonÿos ÿeleÿ ezÿk, hogÿ nem laffan ÿw, (Ileÿ)

Melÿeth Etelnek vtalafa, Tefthnek megh faradafa, vagÿ Nehez Alom, vagÿ gÿakorta valo afÿtas elÿl veonne, de hertelen ecczÿrfmÿnd el foglal. Elÿzÿr igÿn kewes vagÿ vgÿan femmÿ megh borzadas awagÿ rezketes banth azis ha banth chÿak azerth, hogÿha az gono3 Nedweflegÿktwl az Tefth, fok Melegh es chÿpkÿdÿ Erÿs leheft ÿnth kÿ. Melÿ az hÿdegtwl megh fwrwdÿth bwrerth, +486

awagÿ az folÿafoknak kÿth deakul Meatusfoknak Neweznek ÿzwe fwlefeÿerth, az ÿnas rezeketh az tefthben, bantÿa. Semmÿ kegÿeotlen ÿeleÿ nÿnchenek azerth ennek, fem valamÿ buzgo faydalom, fem az Tefthnek nagÿ hankodafa. Iollehet ebben is az Pulfus gÿors ees gÿakor, de azerth ÿo rendel valo, Nagÿ es Eres, hanemha Banattul: Etlenfegtwl: Nÿerfefegtwl, vagÿ hÿdegtwl tamadot: Az be zÿwas nagÿob es gÿorfab az kÿ lehefnel: Az Hewfegh is ez hÿdeglelesben zÿlÿd, ezerth, merth vgÿan azon Napon vagÿ tÿtkon el mulÿk, awagÿ természetzÿrenth valo Nedweflegh es verÿtek által el ozol: Az Vÿzeletnek is Bÿne természetzÿrenth valo, kÿ valamenÿre vÿrÿs Bÿnw, kÿnek az feneken feÿer zabafu vagÿyon, awagÿ ettwl chÿak valamÿ keweffe kwlÿmbeozÿ.

(Okaÿ) Ez Febrifnek elÿlÿaro es lathato okaÿ mÿnd azok, valamÿyek melegh mertekletlenfegÿth hoznak. Napnak hewfege: Mÿndÿn forrofagh: Faradas: Fÿlÿtte nagÿ munka: Vigÿazafok: Koplalafok: Haragbol valo feddesÿk: Gondok: Banath: Felelÿm: Mÿndÿnÿknel penÿgh legh gono3b es Nehezëb az Nÿerfefegh, kÿ vagÿ Etelnek lokafagatul es zabalodastul lezÿn, vagÿ fok bor ÿtaltul, vagÿ gÿwmÿlchÿknek es egÿeb roffadot eledelnek eteletwl. Oka az természetzeorenth valo wreffwleÿknek is valamÿ okbol megh allafa, mÿnth az Szeknek, az Vÿzeletnek, az Verÿteknek, az Lehefnek megh zorulafa az Bÿrnek fwrwfege mÿa, kÿ lezÿn vagÿ hÿdegtwl, vagÿ valamÿ megh zorÿto Feordÿtwl. Legh ÿnkab annal is Okaÿ, az Cÿomb kÿznek munka mÿa lÿth dagadafÿ,

Mýrigyék, es kegýetlen gyétrelmek, kýk az Tefthé fél  
gywýtýak, es az Nedueffegéket ýzgattýak.

(Eledele) Effele Febrisben lewének elesege legýen ýo ýzw es  
kénnyen emeztê. Az Napnak melegfegetwl es haragtul megh  
hewêlteknek olý elesege legýen a ký hýwêfýcchên es Nedwefýcchên.  
Az megh hwlteknek, olý elesege az melýek keweffe taplalýon,  
es mertekletésképpen megh melegýcchên. Az vÿgyázás  
awagý zomorusagh mýa, vagý fok gond mýa megh hewêlteknek,  
eledelék legien az kýk Nedwefýtnek es Almat is hoznak.

Az kýk faradaftul vадnak ez Febrisben, azoknak anny legýen  
Eledelék az menyth megh emezthessenek, merth az Nyerfesegeþh  
mýndeltýgh el kel tawoztatný. Toabba, valakýknek  
Tefthék mertekletéssége zaráz es Melegh, az olýanoknak  
mýngýarasth az Febrisnek el ýwefekoran, etelth kel adný, merth  
ez ilýen termezetwnek ha Etelth nem acz mýngýarasth, igên  
hamar, az Egýnapý vagý Egýnyhan napý hýdegh leles, rothadot  
es Erês Febriffe hýdegleleffe valtozýk. Az kýknek penygh  
+487

Mýrigýtwl vagýon Febrifék, vekonýon kel azokath eledellel  
taplalný. Effele Febrifékben leweok Borth Feýert, týztath, es  
vekonýth igýanak. De az kýk Fê fayok, awagý az kýkên  
Mirýgh vagýon, azok Borth ne igýanak addigh, mýgh attul megh  
Nem zabadulnak.

Effele hýdegh lelesth fêrdéffel kel gyogytaný. (Oruofsagok)

Annakokaerth az kýk ezzel bantatnak, a mýkor reaýok  
ýw es megh kezd laffodný raytok, mýngýarasth az Fêrdében kel  
vinný, De azerth nem mýnd egý modon, fem mýnd egýmodu fêrdében  
kel fêrêztený. Merth az kýth Mýrigtwtl lel ez (Mirightwl)  
hýdegh, chýak az gêz feordének az gêzýn kel azth tartaný, hogý  
az Tefthben lewê parakat ký hozza. Az kýk penygh (Munkatul,  
munkatul valo faradafoktul, vagý vigýazafoktul, Vigýazaftul. Gondoktul  
vagý nagý gondoktul es elmenek megh bantafýtwtl Elmenek meg  
estenek ez febrisben, kaad feordében kel megh bantafitul)  
fêrêztený, melýeth folyo vÿzbél kezýtéttenek, Melegên es  
fokaýgh kel benné wltetný, Onneth ký kel vènný megh kel  
zaráztaný, es beo Melegh fa olayal megh kel kenný. Az Napnak  
Hewfegetwl az kýkên Febris vagýon, az Eleýn (Nap hewfegetwl)  
mýngýarasth hwýteffel kel orwoflaný. Ees hýdegh folyo vÿznek  
feordéyeben kel gyakorta wltethný, onneth ký kel vènný

megh kel zarasztany, es egy kewes hydegh fa olajal kel megh  
 enteny az telteth, de kenny egychepnere fem zwkzegh. Az  
 Fejere penygh kel chynalny rofa olajth Softh ymylyen modon,  
 Ez olajt hydegén fél kel zytatny gyapyuwal, es az Fenek feolyben  
 fél kel akasztany, kezzel ozton laffan zorytany kel, hogy az  
 Fenek elfe rezere az homlokna rea chyepegyen laffan laffan,  
 Ezth mynd addigh kel chyelekeodny, mygh nem megh hayol az  
 Febris. Ha valakyn hydegtwl vagion, ez Febris, mykor (Hydegtwl)  
 el haggya az hydeghleles, Melegh ferdében kel wltetny, de az  
 feredes elét az Fejeth, az feredes vthan is, kekliliom Olajal,  
 awagy Nadrus Olajal megh kel kenny. Az kyk ehzeftnek (Ehzeftwl)  
 Es koplalafnak okaerth bantatnak effele Febriffel,  
 mykor ymmar zynthe el kezdene hadnny, Myngyaraft az Melegh  
 ferdében kel vinnny, es fok meleg fa olajal kel azon ferdében  
 megh enteny, es laffan terleny, es fokaygh kel az ferdében  
 wltethny. Mykor ozton ky kel az ferdébél, énnny kel adny. Ifmeth  
 az ferdeoben kel wltetny, hogy ky keel, ifmet énnny agy Arpa  
 kafath, vagy Salatath, vagy zep kewy halath. Ha Nyerfefegtwl  
 vagyon az Febris, legh elzer megh kel (Nyerfefegtwl)  
 azt latny, ha megyn annak az hafa awagy megh zorulth. Ha  
 megyn es chyak a Nyerfefegh megyn a ky oth ben volth,  
 +488  
 olyankor az Febrifnek el haggafaban kel ferzteny az ilyent, es  
 az vtan is kel énnny adny, de yol megh kel azerth ezth lathny,  
 hogyha az Betegnek annyra menth az hafa, hogy el zakadot az  
 ereye az betegnek myatta, azth nem kel megh ferzteny, hanem  
 chyak énnny kel adny, es az gyomrath yo melegh fa olajos wrémmel  
 kel be ketny. Ha penygh az hafa megh zorulth myndéneftwlfogwa,  
 es ha meeg az Nyers eledel az gyomorban vagyon, agy fok  
 melegh vyzeth megh ynnya, hogy azth ky okaggya. Ha penygh  
 ymmar ala zallot az elefegh az Belékben, az oldal cyontoknak  
 leg alol az May es Lep feleot mely hufok vadnak, az aranth kel  
 arra valo yo orwofagokkal be ketny, es arczyal ala fekwgyek  
 az Betegh, es vgy alugyek el. Az Alom vthan ozton, yndych  
 megh az hafat Chyappal vagy kenyw Clyfterewel.  
 Cubebaknak ky fachyarth leweth elegych eo3we rofa olajal,  
 es az pulfufokat ezzel kennyed, az Szyweth is, az hydegh lelefnek  
 myndén hewfegeth megh enhity, es megh is gyogyth.

(Sýnochus Continens) **Szwntelen valo awagý Tarto Hýdegh lelefrél.**

Az Forroflagok, awagý Magyar modon, az hýdeglelelék  
kézzwl, legh elfé, az Allo, Tarto, oda zegezéth, es Szwntelen valo  
wdében lewé hýdeghleles, Merth vntalan farazth myndén keozbe  
vetefnekwl, mynd addigh mýglen zýnthe el hagý. Kethfele  
([S]ýnochus penýgh: Eggýk rothadas nekwl valo, kýth  
non putrida Nemelyek <fok> gýnyhan napýgh valo hýdegh  
...iaria pluriũ dierum) Lelefnak hýnak. Mafýk, rothadassal valo, kýth  
Allandonak es zwntelen valonak Neweznek, Mýnd az keth felenek  
penýgh allattýa es allo oka az Nagý Edenýékben vagyon, es  
mynd az ket felenek helye az Holn alat es az Cýomb kézéth.  
Allattýa penýgh az Ver, de nem az magatul valo Szýligh Ver,  
hanem amaz Ver a ký az Negý Nedwefegéknek egyenlé ézwe  
elegýwlelékbél aal. Azokra ýw penýgh ez hýdegh leles, az kýk  
mertekletéfék, valamenýre Nedwefék es Melegbek, kézep wdében  
vadnak, Testéfék, es a kýketh Vernek fokafaga, es az  
Nedwefegéknek egyenlé bwélkédefe vgýan meg nyomot, Egýeb  
termezetw Embéroketh nem banth. Azerth az rothadafnekwl  
valo, Awagý az Egýnyhan Napý hýdegleles, az Vernek nemýnemw  
forroflaga, es zýlygh megh gýuladafa. Es mýkeppen hogý  
az Vernek allattýa myndénwth egýmodu, zýnthe vgý annak gýuladafa  
is telýeffeggel egý modu, es aznak eleýtwl fogwa vegezeteýgh  
az hýdeglelefeis egý modu.

+489

Az Egýnehan napý hýdeglelefnak, ký vgýan Nem igén  
megýén harmad napnal towab, azon okaý vadnak mýnth  
az Egý Napý hýdegh lelefnak, Melý okok az mýkor kýffebbek,  
Egý Napý hýdegh lelefnak, Mýkor penýgh buzgobbak, Harom  
Napý awagý leg toab Het napý hýdegh lelefnak hoznak. Ebben az  
Testnek bérenak megh fwrwdefe es megh zorulafa vagyon, es az  
vernek bwélkédefe, ký lezén vagý az Alfelben valo Eoth (Okay)  
Ereknek megh zorulafabol, kýbél az elét ver folýt ký, Deakul  
Hemorrhoiának Newezýk, vagý Or vernek chýorgafanak megh  
allafatul, Vagý Hawý ver folýafnak megh allafatul az Azzonýallatokon,  
vagý penýgh olý vertwl, melý Newekédét az fok  
Meleg Etkeknek Mertekletlenwl valo eteletwl. Annakokaerth  
esýk ez hýdeg lelefnak az Mertekletlenwl elé, ký noha ýo allapatu  
Testel volna, de az fok borral es fok Huffal magath megh  
télty, Merth ez ilýennek vere Sok es Meleg, ký Nem kénnýen

rothad megh. Ez okokbol azerth elözér megh gyulad az eltetö  
Lelék, es az Ver laffan laffan megh hewél.

Ez egy nyhan Napý hýdeglelefnék azon ýeleý vadnak (Ieleý)  
mýnth az Egý Napý hýdeglelefnék, chýak hogý nýlwabban valok,  
Ebben kýwaltkeppen mýnd az egez Tefth megh twzefédýk, de  
leg h ýnkab az Orcza. Az Eoregh ýzeketh nagy lankadas foglalýa  
el, es az fél hankodas vgýan el farasztýa: Az Ere igén fél fuualkodnak:  
Az vak zémék igén vernek fél: Az Fè faý es megh  
Nehezédýk: Gyakorta Melý alom foglal el: Nehez az lelékzeth  
vetel: Az Pulfus Ernek nagy fél verefe, zwnetlen valo es gyorf:  
Az Bér Sýma ký laffu melegfeggel vagyon.

Ehéz zýnthe hafonlo hýdegleles gyakorta megh (Sarga Sartul  
lezén az Sarga Saarnak es az Melegh Nedwefegéknek Hýdegleles)  
félletteb valo megh mozdulafatul is. Merth ennek lathato  
okaý mýkor félletteb az Sarga Saros Tefthben (Bathor egefegés  
legýén az is)be rohannak, Nem chýak az eltetö Lelkét  
hewityk megh, de Erés Nedwefegéketh ýndýtnak, kýnek hewfegetwl  
rothadafnekwl valo Febris gyulad fél. Ez hýdegleles ýollehet  
kýlýeb terýed az Egý Napý hýdegh lelefnel, de azerth  
vgýan Sýnochus Nem. Merth az Egý Napý hýdegleles, az Vernek  
buzgo voltha. Ez penýgh az Sarga Saarnak rothadafnekwl  
valo fél ýndulafa. Az Egý Napý hýdegh leles, ýo allapatu ees  
Mertekletés Tefthben efýk megh, De ýmez, Melegh Ees Sarga  
Saaros Tefthben. Ennek penýgh lathato okaý Nem egýebek, (Okaý)  
hanem azok az melyek az Egý Napý Hýdegh lelefnel ýndýttýak,  
ýelélben penýgh affele nagy kenzas az mýnemw vagyon az Vefefayokon,  
vagý az Szwlé Azzonýallatokon: Munka tetel: Nagý

+490

maga gyakorlas: Nap hewfege: Férdé: Haragbol valo megh  
gyuladas, es az kýk ehéz hafonlok. Ebben penýgh ez hýdeglelefnel,  
(Ieleý) Sem az Pulfus Erben, Sem az výzeletben rothadas  
Nem tecczýk, de az Szay megh keferédýk, Az Etelnek kewanfaga  
el veß, Szomýufagh gyétér, Fének fajafa bant, Az Výgyazas  
vgýan éztékel, Az Bér darabos Baraz, kýth erés hewfegh banth.  
Mýkor az lathato okok el vetetnek, réwýd nap az vthan, az  
Febris es annak ýeleý, mýndén orwoflagnekwl chýak azon  
(Tanufagh) nyugowaffal is, megh ßwnýk. Mýkor azerth az Egý  
Napý hýdeg leles rothadafnak ýele nekwl egy awagy keth  
Napoht el halad, Ez ketfele Febrifnek valamelykenek higgýed

lënnÿ.

(Oruofsagok) Az kÿk az Egÿnÿhan Napÿ hÿdegleleffel bantathnak, Verth kel raytok vënnÿ az menÿth az Erë el zenwedhet, merth ez bÿzon dologh, valakÿknek Testëk az termezettwl olÿ allapatban rendeltetëth hogÿ az kÿ lehefre es az Lelëkzet vetelre nÿnczen zÿnthe elegfegëk, ez ilÿenëkën ha Verth nem veznek, megh tÿrtenhetÿk hogÿ megh fuladnak, awagÿ el aÿulnak nagÿ vezëdeleommel, hanemha ez ilÿenëket az magok nagÿ erës voltok, vagÿ fok verÿtek, vagÿ bew ver folÿas zabadÿttÿa megh az halaltul. Az Ver vetelnek vthanna Nem fok wdëmulwa, etelth agÿ Nekÿ arpa kafath es Mezes bort ÿnnÿa. Mezes eczetëth agÿ ÿnnÿa es azzal orwofolÿad merth ez igën hÿwëfÿth.

(Sartul wal[o] Ha Saartul vagÿon az Hÿdegh leles, Fëldÿ Hÿdegh lelefrël) bozzanak gÿeokeret tÿztÿcchad megh mÿnt az Thormat, tÿrd megh, tëlch bort eftwe rea, es alÿon raytha reggelÿgh, zwrđ le reggel rola ruha altal, mÿkor az hÿdegleles el ÿw agÿ ebben fel Mezëllÿel megh ÿnnÿa, de addigh valamÿ maaft fe egÿek fe ÿgÿek.

(Sÿnochus Az Rothadafbol lëth zwnтелен valo hÿdegleles, zarmazÿk Putrida) az megh vezëth es rothadoth vertwl. Ennek penÿgh eredetÿ felël erëffen ellenkëznek es vÿafkodnak az Bëlch Embërek, hogÿha az Ver megh rothadhate? es az mÿ ebbël ÿw, rothadot verbël valo hÿdeghlelefe. Vagÿ Saartul valo hÿdegleles. De az ë vÿzzalkodafok ilÿen tanufaggal romol el. Az

(Az Ver keth Ver ket modon rothad megh: Egÿkeppen, mÿkor modon rothad) az Melegfegnek Ereÿewel, termezetskÿwël el valaztatnak (Elëzër) az hozzaÿa nem hafonlo allatok, mÿnth az Sarga Saar kÿ vekonÿ, megh valaztatÿk az Fekete Sartul kÿ temerdëk es Fëld termezettw. Ez valtozas penÿgh ÿgazban mondathatÿk megh veßefnek hogÿ nem mÿnth rothadafnak. Ilÿen okbol azerth ha az Ver megh rothad es az Febris feol gÿulad, +491

Az Nem rothadot hÿdegh leleffe, de vagÿ Sarga Sartul, vagÿ Fekete Sartul valo hÿdegleleffe lezën. Maskeppen az Ver ÿgazan rothad megh, mÿkor az Nem hafonlo allatoknak el valaztafa nekwl, megh veß az Ver, kÿ vagÿon Nagÿ Bwzzel es Nehez zaggal, Merth mÿkeppen hogÿ az Embërnek Melÿeben, Gÿomraban, awagÿ az Belëkben, awagÿ egÿeb wres helyekën, az termezeth kÿwël valo kÿ omloth ver vetkeffe es

(Mafođczor)

vgȳm̄nth Mergēs allatta lez̄en, Smegh rothad, es be omolwan  
 az Elē Erekkel es Inakkal k̄er̄lk̄er̄wl vetet̄eth Tef̄tben, k̄yth  
 Deakul Mufculufnak h̄ynak, termezeth ellen valo dagadaf̄th ees  
 Twzes kelewenth ch̄ynal, k̄y el̄z̄er̄ megh rothad, es az vthan  
 gen̄yetfeḡffe lez̄en. Ez̄enkeppen nem zwkz̄egh ket̄elk̄ed̄ny, hoḡy  
 iḡen er̄s okokbol, m̄ynth az Eegnek megh vez̄eth es megh D̄eglelt  
 voltabol, az Naḡy Erekb̄en az Ver megh nem rothadna: S̄eth  
 yn̄kab m̄ykor az Māynak alla<pa>tt̄yan Twzes es forro kelewen  
 lez̄en, akkor az Ver nem ch̄yak rothadot de Neha vḡyan gen̄yetfeḡs  
 is lez̄en. De vḡyan m̄ynd̄en̄ek val̄yak ezth, hoḡy az Ver  
 neha ann̄yra megh valtoz̄yk ees megh veβ, hoḡy soha t̄ebz̄er̄  
 termezetz̄er̄enth valo allapatt̄yara es j̄o voltara, az termez̄etnek  
 Emez̄t̄efe altal nem terheth. Toabba, az Mel̄y Ver az h̄ydegh  
 lelel̄ekben el k̄y vetet̄yk Er vagaf̄nak altala, Naḡy ḡyakorta  
 megh latt̄yak ezth hoḡy nem ch̄yak Nehez zagu es Bwd̄es, de  
 rothadot is ann̄yra hoḡy ēzwe nem ragadhat az ver: Il̄yen modon  
 azerth m̄ykor az Ver megh rothad, Allo awaḡy Sokāygh  
 tarto rothadot h̄ydegh leles ḡyulad f̄el. Ennek pen̄ygh az rothadot  
 h̄ydeglelef̄nek, m̄ynth z̄ynthe az rothadaf̄nekwl valonak, m̄ynd  
 eḡymodu el j̄wefe vaḡyon. Harom mogḡya vaḡyon (Harom modu  
 pen̄ygh ez h̄ydeglelef̄nek, Merth Nemel̄yk az elēytwl az rothadot  
 fogwa az vegez̄etēygh, m̄ynd eḡyenl̄e buz̄gofaggal h̄ydegleles)  
 forrofaggal vaḡyon. Nemel̄yk az kez̄det̄ytwl fogwa az vegēygh  
 m̄ynd ēregb̄ed̄yk es Newek̄ed̄yk. Nemel̄yk pen̄ygh, az  
 Elēytwl fogwa az vegez̄etēygh m̄ynd balton f̄zal.  
 Ennek naḡyob Okāy vadnak hoḡynem m̄ynth az eḡynehan (Okāy)  
 Nap̄y h̄ydeglelef̄nek, merth ez̄ek nem ch̄yak ḡyuladaf̄th  
 de rothadaf̄th is hoznak. F̄e oka pen̄ygh m̄ynd̄en̄el legh yn̄kab,  
 nem az Emb̄er̄y Tef̄tnek b̄er̄enek z̄yl̄ygh megh zorulafa, de az  
 Sok temerd̄ek es En̄ywes Nedwef̄feḡeknek eōzwe ragadafatul  
 valo megh rekedes, k̄y nem ch̄yak az b̄er̄th, de az Māynak vekon̄y  
 Erēyt, es az Tef̄tnek eḡyeb erēyt is megh t̄elt̄y. Iolllehet am  
 bathor az Tef̄th tel̄yeffeḡgel egeffeḡs leḡȳen, es m̄ynd̄en̄ Nedwef̄feḡek  
 termez̄etz̄er̄enth valok es t̄yztak leḡȳenek, de m̄ywel  
 hoḡy az Er̄s megh rekedes t̄yl̄t̄ya, hoḡy az lel̄ekzet altal, fe  
 +492  
 az Egn̄ek h̄yw̄ef̄yt̄e Erēye yn̄neth k̄yw̄el oda be ne meheff̄en, Se  
 az Er̄s es fw̄t̄es En̄ywes rutfagok onneth bel̄el k̄y ne j̄wh̄eff̄enek,  
 yn̄neth lez̄en, hoḡy az Emb̄er̄nek Tef̄teben az Mel̄y termezeth

zërenth valo Melegfegh termëth, Megh fulad, Es valamÿ  
Melegfegh Ees Nedwefegh oth ben vagÿon, zwkzëgh hogÿ megh  
(Ieleÿ) rothaggÿon. Ieleÿ hafonlok az Egÿnehan Napÿ hÿdeglelelfhëz,  
chÿak hogÿ Nagÿobbak es lathatobbak ebben, Az hewfegh  
is ebben ÿnkab banth. Az Pulfus penÿgh nem chÿak Nagÿ, buzgo,  
gÿors, es gÿakor, de egÿenëtlen is es modnekwl valo. Az vÿzeleth  
temerdëk, vërës, zawaros, es az feneken femmÿ olÿ fëprw  
nÿnchen.

(Oruofsagh) Effele hÿdegh lelekënis verth kel vënnÿ zÿnthe  
mÿnth az Egÿ nÿhan Napon valo hÿdeglelekë.

Sandalum fath mÿndënyk feleth teorÿ megh, Ees rofa vÿzzel  
ëzwe tÿmporalwan, keofd az gÿomorra awagÿ ha megh adod  
ÿnnÿa is ÿo.

Sarga dÿnnÿenek heald megh az magwat, azt ad  
eonnÿ, awagÿ Gërëgh dÿnnÿenek az Belÿth.

(Caufon ...dens Febris) **Gwÿtokwan hÿdeglelefrël.**

Az Forro Hÿdegleles lezën mÿkor az Sarga Saar az Ereken  
megh rothad, hafonlo azerth az Harmad Napÿ Hÿdegh  
lelelfhëz, de ennÿbël kwleombëz twle, hogÿ az Harmadnapÿ  
hÿdegh lelelben az Sarga Saar, mÿnd az egez teltben el hath,  
De az Forro hÿdegh lelelben az Sarga Saar mÿnd az Verrel  
eggÿwth megh tartatÿk az Edenÿëkben.

(Ieleÿ) Ieleÿ ennek: Az Nelÿw zara3, Temerdëk, darabos, es  
fekethe: Az gÿomor ragatÿk: Erës zenwedhetetlen zomÿufagh  
vagÿon: Nagÿ alhatatlanfagh: Es Neha Bolondofkodas is.

(Tanufsagh) Effele hÿdegh lelelben valok, hÿdegh helyën  
fekwgÿenek a hol az Eeg igën zepën es tÿztan ßellëzÿk, Gÿënge  
tÿzta es vekonÿ lepëdëwel takartaffek be, melÿ lepëdët gÿakorta  
megh valtoztas: Az Agÿa Szelës legÿën hogÿ az megh hewëlt  
teftëth ÿdeftowa zellel forgathaffa, ha nÿnchen Szellë, legÿezëwel  
zellëzzed.

(Eledele) Etele legÿën hÿdegitë es Nedwefÿtë, Salata, Tëk

(Itala) Sofka. Itala Vÿz kÿben egÿ kis Fa heat fëztel megh, Vagÿ  
vÿola vagÿ Rofa Iulep, kÿth Arpa vÿzzel elegÿtëttel ëzwe.

(Oruofsagok) Az Gÿomrara kës hÿdegytë allatokath, Rofat,  
violat, vizÿ Tëkëth, es effeleketh. Ha az Betegnek wdëye, Ereÿe,  
+493

es egÿeb okaÿ engedÿk, leg elëzëris mÿngÿaralth Verth kel



raÿta vënnÿ. Er vagaffal, Merth igh megh hÿwëfëdÿk  
az Tefthe es az forrofagh megh aluzÿk. Summazërenth azerth az  
Forro hÿdegh lelefnak gÿogitafaban ez kewantatÿk es az kettë  
zwkzegës, Vagÿ az hogÿ az Saaros Nedwëffegëk kÿ tÿztulÿanak  
Embërbël, vagÿ megh oltaffanak: Kÿ tÿztulnak penÿgh, Verÿtek  
altal, Okadas altal, Es Hafnak mënefe altal. Meg oltatnak penÿgh  
hÿdeg ÿtallal, melÿel gÿakorta az Forro hÿdegh lelefëk megh  
zoktanak gÿogÿulnÿ.

Faÿ Sofkanak Bolÿoianak fachÿard kÿ az leweth vÿola  
Iuleppel elegÿch ëzwe es ezt aggÿad ÿnnÿa.

Faÿ Egrëffel feoz Tÿkfÿat, annak az lewet aggïad megh  
ÿnnÿa.

Feÿer fwznek leweleth, awagÿ Naadnak leweleth hÿncÿed az  
agÿa kërnywl.

Sarga dÿnnÿe magoth, vborka magoth, Tëkmagoth, healÿ  
megh, fachÿard kÿ az leweth, azt ad ÿnnÿa.

Dÿnnÿe zagu fweth, kÿt Deakul Potentillanak hÿnak, këz az  
Tenerere es az Talpara.

Faÿ Tengëry zeolëth agÿ eonnÿ.

Pomagranatnak fachÿard kÿ az leweth, elegÿch ëzwe Nadmezzel  
es Salata vÿzzel, enhera ezt aggÿad ÿnnÿa.

Gërëg dÿnnÿeth vaÿ megh, tegÿ tërëth Nadmezeth bele,  
razzad az kezèdzel mÿnd addigh ÿdeftowa, mÿgh az Nad Mez  
el olwad, ez legÿën ÿtala.

Gërëgh dÿnnÿe mÿgoth, Sarga dÿnnÿe magoth, Vborka magoth,  
Teok magoth healÿ megh es tërd megh, Arpa kafat fëz  
megh es annak chÿak az leweth forron ëfd rea, zwrð megh,  
tegÿ ehëz Nadmezeth, Ezth aggÿad ÿnnÿa.

Reubarbaromoth forralÿ megh vÿzben, ehëz elegÿch Nadmezeth  
awagÿ vÿola Sÿrupot, ad megh ÿnnÿa.

### **Mÿnden napÿ hÿdegh lelefrël.**

(Quottidiana)

Az ÿdeigh valo, awagÿ az mÿnth mongÿak El hagÿo hÿdeglelefëk,  
veznek Newezetëth, az w elë kerwleo ÿdeÿëknek mÿwoltatul.

Inneth Newezetÿk az mÿndën-Napÿ hÿdegleles is, merth  
mÿndën Napon elë kerwl, kÿ mÿndën hÿdegh lelefëk këzëth  
legth rÿtkab. Lezën penÿgh az Nÿalnak rothadafabol, Melÿ (Okay)  
Nÿal ÿgën rÿtkan rothad megh. Tërtenÿk azokon ez Hÿdegh  
+494

leles, kÿk Nÿallal bwëlkëdeok, Këwerëk, Hereltek, Ven Embërëk,

Azsonyallatokon is lezén, es az olyanokon kük hewolkodaffal  
vagü hozzu aluuaffal, vagü gyakor fêrêdefêkkel, vagü hÿdeg es  
Nedwes eledelêkkel vagü gyakorta valo zabalodafokkal, vagü  
vnos vntalan valo Etellel mÿnth az gÿermêkeok, vagü fok rezêgêfkêdeffel,  
Nÿerfefegnek es Nÿalaffagnak fokafagath gÿwtêttek  
be Teftekben, ÿelêfben Telben, hÿdeg tartomanÿokban, es Effês  
wdêben.

(Ieley) Effele hÿdeglelefben valoknak, Orczayok fekethe zÿnw  
Sarga es valamenÿre puffadot, Az gÿomor zaÿa betegês es erêtelen,  
Etelth nem kewan, Ees gyakorta fawanÿuth bêfêg feol. Az  
hÿdeglelefnek penÿgh el ÿwefe nÿnchen hertelenfeggel, hanem  
ÿw laffan laffan, es az Tefnek kwlfê rezeÿ hÿdegwlnek chÿak  
megh, kÿben az dêdêrgê rezketes rÿtkan efÿk megh: Az Tefth  
el Nehezwl, es vagion rayta alomnak nagÿ kewanfaga: Az hewfegh  
chÿak alÿg alÿgh es nehezen êregbêdÿk nagÿ igÿenêtlenfeggel,  
Melyben nÿha az hewfegh, neha az hÿdegfegh erêztetÿk  
az Embêrtwl. Az fêl gerÿedêt hewfegh penÿgh nem olÿan erês  
buzgo, mÿnt az harmad Napÿ hÿdeglelefben, merth fem  
megh nem Egeth, Sem az Teftrêl el nem hanattÿa az lepleth, fem  
olÿant Nem leh pÿh nagÿ gyakorlatoffaggal mÿnth az Langh, Sem  
fêlêtteb valo kewanfaga vÿz ÿtalra az zomÿufagh mÿa, hanem  
mÿnth az megh gÿutoth Nÿers fanak fwtfêlgefê ees paraÿa,  
elêzêr olÿan, es annak vthanna ozthon Erês es vgÿan Maros.  
Elfê Napokon ez hÿdeglelefben femmÿ verÿtek kÿ nem wthÿ  
magath, de az vthan valamÿ kewes, kÿ Enÿwes zabafu es kêwer.  
Ez hÿdegleles penÿgh Tÿzên Nÿolcz orath tARTH. Az megh  
Bwnefe hat orath. Az pulfus ebben kichÿn, lankadot, es rÿtka,  
ÿelêfben az eleyben az hÿdeg el lelefnek, Mert az termezêtzêrenth  
valo Melegfegh, az hÿdeg temerdêk es Enÿwes Nedwessfegnek  
Mozgafawal fêlêtte megh nÿomatÿk. Elfê napokon az  
Vÿzeleth feÿer es vekonÿ, kÿ Nÿerfefegnek bêfegewel tele, Mely  
Nÿerfefegh fêleotte ÿgên rekeztth, es az termezêtzêrenth valo  
Melegfegêth el rontÿa. Az vthan mÿkor ozton az Nÿerfefegh megh  
emeztetÿk, es annak valamÿ reze az vÿzelettel el megÿên, Az  
vthan ozton az Vÿzeleth, Vêrês, temerdêk, es zawaros lezên. Az  
Hafnak mênefe lagÿ, Nÿers, es Nÿyalas.

(Eledele) Mÿndên Etele ez hÿdeglelefben valonak olÿ legiên  
kÿ emezze az Nÿalath es vekonÿccha.

(Oruofsagok) Gench fwnek vÿzeth aggyad ÿnnÿa.

Machka Têwifnek melÿet chÿak apro lewelebêl vêttenek,  
vÿzeth aggÿad ÿnnÿa.

+495

Fekete wrêmnek vêd vÿzeth, valamely Napon abban acz  
ÿnnÿa, az hÿdegleles rea nem ÿw.

Harom ßal vtÿ fweth zakas fél gyêkerefawl, megh  
ne moffad hanem chÿak meg vakarÿad az gyêkereth, azald megh  
têrd megh mofarban, tegÿ egÿ mogÿoronÿ tÿryekêk hozzaÿa, es  
têd egÿ tÿzta beogreben, eos feÿer bort rea, forrald ÿol megh az  
Twznel, ad megh ÿnnÿa az hÿdegh lelefnek ÿdeÿen.

Feÿer wrmêth korotlant ronch megh, gÿurd êzwe Sowal,  
mÿkor az hÿdeg rea ÿw, abban az menÿth megh ehetyk êgÿe  
megh, es egÿ penz ara bort igÿek megh rea, es takaroggÿek  
ÿol be.

Az mely Chÿga Toban terêd, zeggÿed annak tekenêÿet, hew  
twzhelyên egefd megh, az zÿnthe olÿan lezên mÿnth az kek  
pozto, têrd meg es zÿtald megh, Borban awagÿ Eczetben ad  
megh ÿnnÿa, foha têbbe nem leÿ, meeg ha az hÿdegleles Servefbêl  
volna is el haggÿa, de ÿo fwtêfên igÿa megh.

Katankorot mÿnd gyêkerefawl metely aprora, erês eczetben  
fêzd megh, reggel es estwe azth aggÿad ÿnnÿa.

Ifthen fayath, Eoregh chÿalannak magwath, kenkêweth, fa  
olayth, Ohaÿath, Borban fêzd êzwe ezêketh, ezzel kennÿed az  
Testeth, Snem erêz hÿdeglelesth.

Szapora fweth, vthÿ fweth mÿnd gyêkerefawl fêz megh borban,  
ves fel Nehezek zerechÿên Dÿo vÿragoth bele, mÿkor az  
hÿdeg el leÿ, azt aggÿad ÿnnÿa.

Egÿ Tÿkmonnak feÿereth vefd kÿ egÿ talachkaban têlch egÿ  
penz ara Egetêth bort reaÿa, gÿwch megh, mÿkor megh swl, ad  
megh ênnÿ.

Ved az Embêrnek ganeÿath, azald megh es têrd  
porra, mÿnek elêtte hÿdegleles rea ÿwne, ebbêl Mezben agÿ  
megh eonnÿ keth Nehezekêth, awagÿ Borban agÿ annÿth megh  
ÿnnÿa, harmad Napra el haggÿa.

Nÿulnak az Maÿath vagÿ az gÿomrath azald megh es têrd  
megh, ebbêl keth Nehezekêth Bozza fanak annÿ vÿzében mÿnth  
egÿ tÿkmon heaban ferne, agÿ megh ÿnnÿa.

Zamarnak harom vagÿ Negÿ chÿêp vereth ad megh borban  
ÿnnÿa.

### **Egymodu hýdeglelefrél.**

(Hepialus)

Affele Hýdegleleflis, melyben mynd az Hewfegh, mynd az hýdegfegh egýarant vagion, az Nýalas hýdeg lelefék fele, ký az egez testnek myndén rezen vagyon. Ennek oka az Erés es (Oka)  
+496

wegh zýnw Nýalaffagh, ký laffufaggal megh rothad, es a kýnek valamý rebe ýmmar fél gýuladoth, Nemýnemw reze penygh meeg (Etele) megh nem rothadoth. Effele hýdegh lelelben affelet kel myndénth énný adný az Betegnek, az Melýel hýtwanodýk es vekonýodýk.

(Oruofsagok) Belend fwnek leweleben teorý megh harmath awagý Negýeth, ad megh ýnnýa.

Spargat, kémenth, vagý agaricumoth féz megh Borban, azth aggyad ýnnýa.

Machka téwýffeth féz megh akar borban akar vyzben, azth aggyad ýnnýa.

Feýer wrémnek ký fachýart leweth, kémennek, Ifthen faýanak.

Fodor mentanak, Apro boýtorýannak, zaporá fwnek, ana uncia ij.

fa olayban awagý dýo olayban fézd megh addýgh hogý az fweknek lewe el apaggion, tegý ehéz vyzth uncia iij, chýnalý

kené ýreth, es az Hat gereczéth az veseketh, az gýomroth, karokat es zarakath ezzel kennýed melegén.

### (Tertiana) **Harmadnapý hýdeglelefrél.**

Az Harmad Napý hidegleles gýulad fél az megh rothadot (Oka) heaban valo Sarga Saartul. Lezén penygh ez, vagý az maga tartoýaban, kýth Epe hoýagnak hýwonk, vagý penygh az Maý es Lep féleot valo hufnak alatta, es az Belfé rezekek wres helyeyben, ahonnet ozthon Neha valamý rebe annak az Ereken be rohanwan, az Verhéz elegyedýk. Ez Hýdegleles foglalýa el azokath az kýk természeték zérenth Melegék es zarakok, karchýuk, Eletéknek výragaban vadnak, az kýk munkához, vigyazafhoz, Szomorkodafhoz, gondokhoz, kewes eledelhéz a mely Meleg es zarak zoktattýak magokath, es az kýknek igén Meleg Maýok vagyon, Merth ez ilýenéknek Epeýék igén zaporodýk, ýelélfben Nýarban, Meleg es zarak tartomanýokban (Ileý) kýwaltkeppen, es Meleg forro Eegén. Ez hýdeglelelben a ký efýk, azt Nagý Merewédfel valo el hwles foglalýa el, kýben az Embérnek Testhe ézwe veretýk es vgyan ézwe tereýk, Melý hýdeglelelnek ozton az vegeben mýkor el haggýa az Embérth,

gyakorta az megh yndult Saar ky okattatjk. Ebbel az vtan az  
Hewfegh igen hamar fel lobban, es mynd az egez tefre ky omol  
az w ereye zerenh, ky Erës es Nylallo hewfegh, kyt ha kezzel  
tapaztat, mynth az kezedet vgyan megh gyaknak. Effele hydeglelesben  
az ky vagyon, Ez vgyan Egh, annyra hogy az Tefet is

+497

megh Mezytelenity, es ydeftowa hannya vethy magat,  
es nagy lelekzettel leh, az Szomyufagh myath vgyan megh Eped  
es hydegh ytalt ker, Alhatatlanfagh es nagy vigyazas vagyon  
raytha, Feje fay, Es vagion nagy el bufult haraggal. Ennek az  
hydegnek lelese tarth legh toab Tyzenket oraygh. Neha chyak  
Heth oraygh, Neha chyak Negy oraygh, Az megh terefe penygh  
ennek es el hagyafa, vagyon fok Meleg verytekkal a kynek  
vgyan fel megyen az Bufla es vgy bwnyk megh. Vyzelety ez  
ilyennek Sarga es Nehez zagu. Ez harmad Napy hydegh leles  
Nagy gyakorta chyak hecczer kerwl az Emberre, az vthan el  
mulyk.

Eledele ez ylyennek es maga tartafa ilyen legyen, (Eledele)

Hydegh helyen fekwgyek, Sok Embër az hazban ne legien kytwl  
az Haz megh melegwne es megh hewelne, Eo magath gyakorta  
hydegh vyzzel megh hyncyek, vgy rofa vyzzel, vgy vyola vyzzel.  
Az haznak feldere a kyben fekyk, hynczyenek Feyer Fwznek  
lewelet, Szëleo leweleth, awagy rofat, vyolat, es vizy Tëk lewelet.  
Hywefytë es Nedwefytë eledelth egyek, es annyt kyt  
keonnynen megh emeztheffen. Këwy halat, Tykot, Foglyot, Galambot,  
Faczyant, Verebfyat, Salat, Tëkët, Katankorot, Arpa  
kafat, Tatarkat, hygtymonyat ky chyak alygh melegedyk  
megh, ennek is yelëfben chyak az Szekyth, Egyek. Gywmelch  
felebël, Chyerëfnyet, Szylwat, Szederyet, Mezeth, Muftarth es  
Sos allatoth femmyt ne egyek, se femmy erës allatoth. Bor  
ytaltul telyeffeggel el bwnnyek, chyak Fa heyal fet vyzeth igyek,  
vagy Iulepës Arpa vyzeth. Viola Iulepëth, Mygh az hydeghleles  
rayta vagyon, femmykeppen el ne alugyek, (Tanufagh)  
ynkab erëffen vigyazzon. De mykor ozton el haggya bathor  
alugyek az vthan. Munka, Haragh, Banath, zomorufagh, es ehöz  
hafonlo dolgok igen el tawoztaffanak.

Chyaba yret es Papa fwet fëz megh yo Eczetben (Oruofsagok)  
mynth egy oraygh, zwrđ megh ruha altal, ezt ad reggel es eftwe  
ynnya.

Tykmonyat Sws megh Egetet borban, harom napon reggel enhera es Efwe is, ezth aggyad eonný.

Szaporá fweth vagy Chyaba yreth feoz megh Borban, tegy anny tereth Borfot hozzaia az Menyth harom Arpa zem megh nyom, mykor az hydegleles rea yw, ad megh azth ynnya.

Egy pohar Malofaban ves kapotnaknak megh tereth porath egy Nehezeketh, elegych ezwe, es melegén ad megh ynnya mykor az hydegh rea yw, fektefd le az agyon es takard eroffen be annyra hogý megh verytézzek. Mykor ozton yol megh yzzadot, +498

es az hydegleles is el hatta, fel kel e vagy vgian veztegh fekwzyk, zabad vele. Vegy azerth, Rutat, Salyat, Gezemyczet mynd egy mertekkel, Feyer Eczetet yoth kewefeth, terd eozwe yol ezeketh, Es keofd az karýara az Pulfus Erekre, es az Nap tarch rayta, az vthan ved el rola, Ezt harom vttal chyelekeoggyed mykor zynthe az hydegh rayta.

Kapotnakot fez megh Borban, elegych ehéz tereth zerechyen dyo vyragot es Fa heath, Mezeth is, ad megh ynnya.

Feyer Eb ganeyat terd porra, egy kalan borban ad megh ynnya mykor az hydegleles rea yw.

Pokot tery megh es kend ruhara, ezt keoffed az homlokara es az Vak zemeýre.

Feldy gelyztakath feoz eozwe Lud hayal, es ezzel kennyed.

Vthy fwnek harom gyekeret egezlen terd megh, es elegych harom pohar borban es meg anny vyzben, azt aggyad megh ynnya.

Cyengé fwet fez megh borban, ad megh ynnya.

Szemelchye fwnek kyt deakul Heliotropiumnak Neweznek az magwabol vegy Negyth, terd megh, es az hydegh el lelefenek elette ad megh borban ynnya.

Zapora fweth az feldtwl fogwa harmad yzygh mynd leweleftwl zakaý fel, feozd megh borban, es ad megh ynnya.

Porchyn fwnek fachyard ky az leweth ad megh ynnya.

Vthy fwnek fachyard ky az leweth, katankoronak es Cicoreanak mynd egy mertekel, tyztých zepén megh myndenyknek leweth, elegych eozwe es forrazd egyben, tegy Nad Mezet keozýben hogý Syrappa legien, tegy ehéz egy kewes Cryftalt kyt porra tertel. Ezth aggyad ynnya. Ez orwolflagh az zomyufagot enhity, az Hewfegét is megh oltya.

Malwat fez megh vyzben, hydegych meg az vyzet, mykor

az hýdeg leles rea ýw, az labaýt es ßaraýt ez vzzel mofaffad.  
Az homlokát is.

Ha mkor ozton féltb megh gulad, mnd labaýt,  
Szarayt, Karayth ez megh Newezth vzben tarchya, es ag  
hdegh vzeth ýnna ecczr ýol, zynthe az menth megh ýhatk.  
Chyalannak lewelet, Feyer Fwznek es Szlnek  
lewelet, eg eg marokkal tr megh, es ers Eczettel elegch  
zwe, krlkrwl az Pulfufokra az keth karara keofd rea keth  
orawal annak eltte, hog az hdeghleles rea ýwne, Nem hagga  
az forrofagot el ýwn.

Eczets Nadmezeth uncia j s. Cicoreanak k fachart lewet  
uncia ij. vzeth, drachma iiij, elegcd zwe, ad megh ýnna, Ez ýtal megh  
laffitta az hewfegt es el is wez. Ez megh probaltatoth.

+499

Szarwas zarwaban az mel chontoth talaln, trd porra, ad  
megh ýnna vzben, Coda haznos.

Fld Epeenek mel fweth hnak, pnkfd hawaban zd  
megh, abbol veg drachma j. trd porra, Elegch eowe rofa vag Vyola  
Sruppal, uncia j, es hdeg vzzel ad megh ýnna. Ez probalt  
orwoflagh.

Az Harmad Nap fattu hdegh lelefnek (Fattu harmad  
kth hnak az Doctorok. Lezn Nemelyk az vrs nap hdegh  
Szabafu Sarga Sartul, k az gomorban megh leles)  
rothad, es erffen oda ragad az gomorhoz. Awag lezn (Oka)  
az Sarnak es Nyálnak zwe elegedefebl. Ebben az hdegleles  
towab <nem> tarth neha tznketh oranal, es mnnel toab tarth,  
annwal gonozb. Nem hecczr kerwl pengh eleo mnth az  
gaz harmad Nap hdegleles, de Tzn Negczr is, es gakorta  
fokkal tbzr is.

Az Eledele effele hdeglelelben Ne legn mndeonftwl (Eledele)  
fogwa ol, az k hdegt es Nedweft is, de a knek  
valam kichnne Melegt eree vagon. Ez ilen hdeglelelben  
valoknak gn haznal Arpa kafa az kben borfot vetttenek. Es  
olan Mezes bor, melben Ifopoth vag fekete goparth, vag  
Spicanardot fztel megh.

Ha mkor pengh ez hdegleles fok (Tanufagh)  
deigh valo, es mnd Nap eftgh tarth az Embrn, Mndn  
Napon nn Nem kel adn, hanem harmadnapban. Toaba ha az  
Erők egeffegfk, es nem fel hog az Betegh megh ertlendk,

az Betegfegh penygh nem akar megh bwnny, Ehëztetny kel az Embërth. De mykor az Erëk megh lankattanak es betegëfëk, Es vërfënyës az Betegfegis Shamar megh nem bwnyk, beofegëfb eledellel kel elny. Itala ennek Fa heawal fëth vyz legyën (Itala)

az kyben egy kewes ifopoth fëztel megh. Az Nyugodalom ebben haznal: Az munka penygh igën artalmas.

Ez Betegfegben lewënek igën haznos Mezes (Oruofsagok)

Eczetëth ynyä. Etel vthan valo okadas is yo, az kyn ez hýdegh leles regy, merth az Betegfegnek regy volta fok Nyälas rutfagot chýnal az gyomorban, kyt mykor ky okadyk, nagyot haznal. Az Lep es Maý fëlet valo Hufokat is az oldal chýontokon alol, igën yo Melegh oruoffagokkal tartany, hogy az Melý Belek oth vadnak el ozolyanak, az tëbbý këzët ez igën yo.

Szeekfwnek vragath, Sarkerepnek, kapornak, myndënykbël egy egez Marokkal, Feýer wreomnek fel marokkal, Vërës rofat egy marokkal, Lenmagot harom Nehezekëth, Bakzarwo fwnek magwath harom Nehezekëth, az meny ehëz elegh vyz zwkzëgh, +500

forrald fël hogy harmada el apaggyon, Ebben ozton march Spongýath. Ezzel meleggeffed az Maý es lep feolëth valo hufokath.

Maftix olayal, Rofa olayal, Szeekfw olayal, kel kenny, ezëkbël vegy ana drachma iij, Szëkwf olayt, drachma j s. ehëz az meny Vyaz elegh, chýnalý kenë yret belële.

(Quartana) **Negyed napý Hýdeglelefrel.**

(Oka) Az Negyednapý Hýdeglelefnek oka az Fekete Saar, merth ezben mykor fok gywl ëzwe, es az termezetzërenth valo Melegfegtwl ha megh nem gyëzettetyk, Vgymynt maganak hagyattath dologh, gywytia fël az Negied Napý hýdeglelefth.

(Fekete Saar Ketfele penygh az Fekete Saar. Eggyk termezeth ketfele) zërenth valo, ky az Vernek Sëprwye es Saara. Az Mafyk megh Egëth, Melý mynd az Negy Nedwëffegëknek melyek az Embërben vadnak vgy mynth megh egëth hamuä. Es ez Neha az Sarga Saarból, Neha az megh egëth Fekethe Saarból, Neha <de rýtkabban> az megh egët Nyälból awagy, Verbël lezën.

Ez Hýdeghleles azerth az olyanokat foglalä el, az kyk Fekete megh egëth Nedueffegët gywitëtenek, Mýnemwek az Lepe dagattak, es kyk az Elëth megh egetë hýdeglelefëketh zenwettenek,



Mely hűdeglelefe̋ meeg yol el nem hattak volth az Betegēth.  
Mýndazon által nem chýak az Lepben, de az Maý es Lep fēleot  
valo hufok kērwł is, Es az Bel kēzēth valo kemený Temerdēk  
hartýak kērwł is, az bwēlkēdeo Fekete Saar megh zokot  
gýwlekēzný.

Lezēn effele hűdegh leles, az Szaraz es Hűdegh természetw  
embēre̋en, es az kýk vekoný Sýma Tefel vadnak, Eoregh wdēben,  
vagý ýmmar el hayłoth wdēben vadnak, az kýk gondokkal,  
(Okay) zomorufagokkal es banatokkal megh emeztettének, Es lezēn  
affelekēn kýk temerdēk, Nehez, es ruth eledelēkkel elnek. Ez  
ilyenēkben az Fekete Saarnak fokafaga meg gýwlekēzýk, ýelēfben  
Eofβel, Es igýenētlen Egēn es tartomanýokban.

(Ieleý) Ennek el lelesenek az Eleý nagý hűdegfeggel  
kezdetýk, a ký laffan laffan mýnd addýgh Newekēdýk, hogý  
fēlētteb nagý megh hwlefth hoz. Nem olýanth penýgh mýnth az  
harmad Napý hűdeglelelben vagýon vgýmýnt Nýlallaffal, hanem  
ēzwe dēczýēgeffel, melyben az egez Tefth az nagý rezketefnek  
mýatta vgýan eo3we veretýk. Az Fogak chýkorognak, Az Izek  
penýgh es az Chýontok, mýnth valamý Nagý terēh mýath vgýan  
+501

ēzwe tēretnek. El mulwan az hűdegleles, Keferw okadas kēwetkēzýk,  
Ebben nem olýan Nagý forrofaggal vagýon az Hewfegh  
mýnth az harmad Napý hűdeglelelben, de azert az Mýndēn Napý  
hűdeglelelnel forrob ez: Az Szomýufagh, az vigýazas, Az Fē  
faýas, es egýeb ýelēk, kegýētlembek ýollehet ebben hogýnem  
mýnth az Mýndēn Napý hűdeglelelben, De engēdelmesbek hogý  
nem mýnth az Harmad Napý hűdeglelelben, Toab tARTH ennek  
lelefe hogýnem mýnth az tēb hűdeg lelefe̋nek, es Ebben tēb  
verýtek wth ký az el hagýafkor hogý nem az mýndēn napý hűdeg  
lelelnek el hagýafaban. Az Pulfus ebben lankadoth, kichýn, rēfth  
az el lelelnek eleýben, Annak vthanna o3thon, Nagý, Erēs,  
gýakor es gýors. Elfē napokon az Výzeleth vekoný, Feýer es  
ýgēn Výz zýnw, Annak vthanna valtozo Mýnd Szýneben mýnd  
allattýaban. Ez Hűdegleles megh tARTH neha három holnapýgh,  
Neha fel eztendeýgh, Neha eztendeigh is.

Eledele ez ilýennek legýēn olý, az ký Szelet nem (Eledele)  
zērēz, Dýzno hułth azert el tawoztaffon, es mýndēn affele eledelth  
az kýk Enýwefēk es ragadok, es Nehezen emeztēk, es  
valamelýek az Tefthēth megh hwtýk es megh zaraztýak. Rēpēfē

allatokkal eljén: Toban lako allatokath el kel tawoztatny, Kéwý  
 halat yo énný. Borth týztath, Fejerth, vekonth (Itala)  
 es valamenyre Melegéth ýgyek. Férðét telýeffeggel el tawoztaffon.  
 Es chýak térleffel eljén. Ha effele Betegh myndén Napon  
 téréth borfoth ýbýk vyzben, azth igén yol chýelekézý.  
 Petrefelméth mynd gyékereftwl fész yol meg (Oruoſagok)  
 Eczetben, zwrð meg ruha altal, az leweth télch Borban, feod  
 yol be es egý Eýel had vgý allany, reggel ísmeth zwrð megh ruha  
 altal, es ezth aggyad Enheýra ýnnýa. Vgýan azonban march  
 ruhath, az feýeth kéfd altal vele.  
 Fodorkanak lewelet, kýt mafkeppen Chýerfa lewelw fwnek  
 is hýnak, mynd agaftul fész megh borban, ezth aggyad ýnnýa.  
 Igén p[ro]balt orwoffagh.  
 Bogachkoroban termét ferget kylenczeth varý be Bérben,  
 kéfd az Nyakara vifelye oth.  
 Mogýorfanak zéld Nýers lewelet feozd eréffen megh vyzben,  
 abbol chýnalý feordéth.  
 Chýaba ýreth, Papa fwet fész megh erés Eczetben, zwrð  
 megh, azth aggyad eftwe es reggel ýnnýa.  
 Týkmonýath fws megh eréffen egetéth borban, Negý Nap  
 Enhera es Negý eftwe ezth aggyad énný.  
 Szapora fweth vagý Chýabaýreth fész megh borban, tegý anný  
 +502  
 téréth borfoth hozza, az Menyét harom Arpa zém megh nyomna,  
 ezth aggyad megh ýnnýa mykor rea ýw az hýdegleles.  
 Kapotnakoth feoz megh feýerborban, Mezzel, zerechén dyo  
 výraggal es Fa heýal, azt aggyad ýnnýa.  
 Mirrhat egý Nehezékéth agý megh malofaban ýnnýa, melegén  
 az hýdeg el ýwefe eléth egý Orawal, fekwfd le, takard be yol  
 hogý megh ýzzaggýon, Ezt harom el ýwes elét kel megh chýelekeodny.  
 Kapothnak Olaýal kel kenný az Hata gerenczyt ala  
 es az Talpath.  
 Eokér Farknak az Néſtenenek vyzeth az gyékerenek egý  
 Nehezékéth, agý megh malofaban ýnnýa, zýnthe akkor mykor az  
 hýdegleles rea ýw.  
 Chýengé fwnek porat aggyad borban megh ýnnýa.  
 Szarwafnak zyweben az mely ké talaltatyk, teord porra,  
 Salýat, Diptamuſth, Féldý fenýw fweth, The mondad fweth fész  
 megh borban, elegých ez borban az porth, ad megh ýnnýa az

hýdeg el ýwefenek elétte, chýodalatos haznos.

Maýoranath fêz megh borban, elegych têryekê bele, az hýdeg el ýwefenek elétte ezth aggyad ýnnya, Ez is igên ýo orwoffagh.

Boroftýannak megh tereoth lewet bocýaffad az Orraban mýnek elétte az hýdegleles rea ýwne.

Rutha olay [!] têlch az orraban es zaýaban az hýdeg lelefnek el ýwefe eléth, es mýngýarafth agý egý zem pefmath zep týtta ýo feýer borban rea megh ýnnya.

Ifthen faýanak ký fachýart leweth, Ruthanak, Fekete wrémnek ana drachma j, Fa olayth, drachma ij. Laurus olayt, drachma j. laffu twznel ezêket forrald êzwe, addýgh hogý az lewek el apaggyanak. Ehêz az vthan tegý vý vyažth týtath olwaztottath, drachma j s. Ebbêl chýnalý kenê ýreth, Melýel az hýdeg el ýwefenek elétte Egý Orawal Twz mellet kend megh az vefeketh, az hat gerecz chýontokat onneth félwltwl fogwa mýnd alaygh, az lepeth, az Szarakat, az kêldêkêth, az hafath, az Bal keznek tenereth es az Bal labnak talpat, az Pulfufokath, az Vakzemeketh, mýngýarafth fekwfd le az Agýban, es takard ýol be, az félwl megh ýrt orwoffagok kêzžwl agý megh ýnnya Borban, borban, es ezth gyakorta kel chýelekeodny, merth ezzel az Negyednapý hýdegleles megh gyogwl.

Korpayabol ký žýtalth lýztêth vegý, Feýer Thémýenth, kýth porra tértel, ana drachma ij. Menthanak ký fachýart lewewel elegych êzwe, chýnalý flastromoth, kend ruhara vgý hogý az elfê hat +503

gerecztlw fogwa mýnd az Farcžygigh ala be kêffed vele melegên, Smýnd addigh raytha haggýad mýglen ê maga el efýk rola.

Mirrhat téry porra ket Nehezekêth, Teoryekel elegych eožwe annywal hogý pilulakat chýnalý belêle, akkorukat mýnth egý Bagolý borfok, mýndên nap agý eggýet ez pilulaban enheýra neký, mýkor ozton az hýdeglelefnek oraýa el ýwne, az eléth egý orawal vagý kettêwelis agý Eotêth benne megh ênný.

Mýrrhat akkorat mýnth Egý Bagolý borfo žêm téry porra, Feýer wrémnek ký fachýart lewewel es Rutaewal elegych eožwe, az hýdeglelefnek elétte ad megh ýnnya.

### **El fzarazto hýdeglelefrêl.**

(Hectica Habitualis)

Ez Allando es el Szarazto megh azalo Febrifth (ha az têbbýt annak Neweznek is)nem mondhatnak Hýdegh lelefnek,

Merth természet ellen valo hewfegh ez, Ký legh elêžer az

(Oka)

Szýwnek allattýaban ragad be es zegezédýk, Annak vthanna egýeb tagokat is el foglal mýnd az erés rezekkel egýetémben. Ez Betegfegh nem Fayó, es az kýkén vagyon, ýngýen fem velýk magokath betegnek lénný, mýwelhogý mýndén rezék egýarant hewélth megh. Effele Forro Betegfegh ketkeppen lezén: Leg elézér nagyob rezere az Forro hýdegleleféktwl kýk anný hofbara nýulnak, hogý az wdének hozzu volta mýa, az Szýwben valo Nedwefegéth megh emeztýk. Ez ilýen penýgh nem chýak megh emeztè Forrofagh de el azalo es zarázto, melyek meeg akkor megh leznek mýkor vgýan vadnak az Nedwefegék.

Mýkor penýgh az Szýweth el foglalýak igén megh gýuladnak. Nem kwlémben mýnth az Mechnek langallo volta az Chýerepbél. Vadnak egýebfele zarázto Forro betegfegék is, kýk hafonlokeppen mutattýak magokath az Egý Napý hýdeglelelhéz, de az lezén vagý bankodafbol, Vagý haragbol, Munkabol, Napnak hewefegetwl, Etlenfegtwl, zomýufagtul: Ez ilýenékem nem Nehez penýgh megh giogýtaný. De ezékbélis ha melyek az Orwoflonak tudatlanfagabol zarádafra es el aßaßra ýuthnak. Ees valofaggal azza leznek, bator ký ne mutattak is magokat zýnthé, Ez ilýenth nehez megh gýogýtaný, Sét vgian foha fem lehet, Merth ez ilýennek forro es zaráz természetýtl az Szýwnek zýnthé vgý vagyon dolga mýnth az Széwetnek Belýnek, a ký mýkoron igén el Eegh, hamuwa es femmýe lezén az el zarádafnak mýatta, vgý annýra hogýha félwl rea téltened az Olajt is fél nem gýuladhath. Ieleý ennek ez Aßbu forro Betegfegnek ýmezék: Az

(Ieleý)

+504

Szémék eréffen ký kerekédnek az Agýbol, es az Cýontay vgýan ký déllednek: Az el zaradoth Szémnek heay be hunýodnak mýnth az aluuo embérnek, De azerth nýnchen az az alomtul, de ýnkab alhatatlanfagtul: Az Szém [!] ruth zaráz chýpak vadnak: Az Homlok on el zarád az Bér: Az Vakzémékén valo hufok el aßnak, es be vayotnak technek: Az Homlok kemený es ßaraz: Az orcýya ruth es fekete on zýnw: Az Has be eféth mýnthá oth femmý Bel nem volna, merth az Cýontoknal es Inaknal egýeb nem maradoth: Ha tapaztod az Tefet, Bère el zaradot, es ha megh fogod zýnte vgý fél vonhatod mýnth az Bérth.

(Fé Iel)

Fékeppen valo Iel penýgh ez, hogýha ezýk az Betegh, az Hewfegh megh gýulad az Etel vthan raytha, es az Pulfus gýorfab lezén, ha ozton az Etelt megh emezthý, az Forrofagh is

az elebbeny moggäaban bal es allapodyk. Merth mykeppen az  
 Mebeth hogyha megh ented valamä Nedwes allattal, Nagy para  
 es Erës hewfegh yndul, Igä az Erëfb tagok is az Embëry teftben,  
 kyk ymmar az zarazto forrofagnak Betegfegewel el foglaltattanak,  
 nagyob hewfegët ênthnek ky mykor az Etelnek Bußawal  
 megh entethnek. Ez ilyenek azerth oly helyen legyenek, hogy  
 (Tanufagh) hÿwës es Nedwes Egeth zyianak be, ky ha termezetzërenth  
 olyan nem volna, Mestërfeggel is olyant kel chynalnÿ,  
 az mynt oda felyeb az harmad Napÿ hÿdeg lelesben megh yrtam.  
 (Etele) Etele legyën Arpa kafa, Hÿdeg vÿzben megh aztatoth  
 kenyer, kechke fy, Facczyan, Apro madarak, Kappan, Hÿgtÿkmonÿ,  
 Vÿ fayth, Këwÿhal, Salata, Tëk, Spinacz, Cÿerëfnÿe,  
 Szÿlwa, Pomagranath, Sarga dÿnnÿe, Fÿge, Az Teÿ penygh  
 (Itala) fëlette yo es haznos is. Itala legyën hÿdeg vÿz, yelesben  
 ha hozza zokoth az Betegh a vÿzhëz, De abban azerth mertekletëffeggel  
 igyek, Fa heawal fëth Vÿz is yo, Megh vÿzefÿttetëth  
 vekony Bor is yo. Napÿaban penygh gyakorta egyek, chÿak ezert  
 is hogy ecczër fokath ne kelleffek ënnÿ. Myndën oly  
 dolgot el tawoztaffon az mely Erë zakadaffal lenne. Soha  
 (Tanufagh) purgaciot ez ilyennek nem kel adny, hanem ha az  
 Bwkzegh kewanna, lagÿ, hÿwëfÿtë es Nedwëfÿtë Clÿeterth.  
 Orwoffagoth myndënt Nedwëfÿtëth es hÿwëfÿtëth kel be adny,  
 mynth az kyth violabol, Rofabol, vizÿ Tëkbël chynalnak  
 az Patÿkakban, Awagy Salata vÿzeth, Porchÿn vÿzeth, Maak  
 vÿzeth, Igën yo az Feordë is ez ilyen Betegnek kÿt folyo vÿzbël  
 chynaltanak, de az chÿak alÿgh legyën Meleg. Ees fokaÿk az  
 Betegh benne ne wlyën, Sëth kecczër vagÿ haromzor tegyek  
 valamÿ keweffe bele, ifmeth ky vëgyek, es el vigyek, es ecczër  
 hÿdegh vÿzben telÿeffeggel be marchÿak, de azonnal onnet ky  
 +505  
 vëgyek, Ha ereÿe annÿ Nem volna hogy ë maga ezëketh megh  
 chÿelekeodhetne, Lepëdëben kel az fërdëben bocÿatanÿ. Mykor  
 ozton az hÿdeg vÿzbël ky vezÿk, gyolch ruhawal tërelÿek megh,  
 es maas Baraz lepëdëben takarÿak be, es igh fekteffek le agÿaban.  
 Oth ozton lagÿ gyolchal tërelÿek elëzër az mynth zenwedhetÿ,  
 Es annak vthanna ez kenëwel kennÿek megh.  
 Rofa olayth Negÿ Nehezekët, Tëkolaÿth harom (Oruofsagok)  
 Nehezekët, Vÿ vaÿath es Dÿzno hayat mynd ez ketfelet Maffel  
 Nehezekët, elegÿch eoÿwe ezëketh es mynd az Egez Tëfteth eÿzel

kennyed.

Kos Têwÿfnek fachÿard kÿ az leweth ket Nehezekê, Borÿu  
Baranak veleÿeth harom Nehezekêth, az Menÿ vÿaz ehêz eleigh,  
chÿnalÿ kenê ÿreth es ezzel kennyed.

Vizÿ Têk olaÿal, Rofa Olaÿal, Maak olaÿal, ezzel mÿndênÿkkel  
ÿo az egez Testêth kennÿ.

Plantariufnak volth egÿ effele betege kÿwel banth, kÿ  
ÿmmar zÿnthe mÿndên ereÿetwl el fogÿatkozot volth, kÿnek  
feordê chÿnaltatoth vÿzbêl, kÿben Hollonak az Monÿaÿth habarta,  
vgÿan azon Feordêbe megh erêffêdê az Betegh es eomaga kÿ  
mênth belêle.

Tÿknak feÿer Melÿe hufath têrd megh, elegÿch êzwe Iuh  
teÿel kÿben ves tÿkmonnak zekÿt is es kichÿn buza lÿztêth,  
forrald vgÿ hogÿ megh fwrwggÿek, tegÿ hozza egÿ  
kewes Nadmezet is. Ennel ÿobbat soha ênnÿ nem adhacz.

Porchÿn fwet kês az gÿomranak zaÿara kÿth mÿ Magÿarul  
Iha feÿenek hÿwonk, es az Lep es Maÿ fêlêth valo hufokra.  
Mondola Olaÿal is igên ÿo kennÿ, az egez testeth.

Az kÿtwl megh lehetne vgÿan meleg Teÿben kellene fêrdê  
chÿnalnÿ, de az zegentwl az Nem lehet, azerth melegÿttes annÿ  
Teÿet megh hogÿ egÿ lepêdê kecczêrrel vagÿ haromzêrrel êzwe  
fowan [!] be takarhaffak az betegê, march az meleg teÿben, es  
takard be vele, az vtan ifmet têrêld el az testerêl az teÿeth  
mÿkor megh hÿdegêfÿk.

Szaz Tÿkmonnak az zekÿth verÿ Teÿben, ees march ebben  
lepêdeot hogÿ megh melegwl, takard ezben be.

Vÿola vÿzeth, vizÿ têk vÿzeth, Salata vÿzeth (Szÿwre walo)

ana uncia iij. ÿo eczetêth, uncia s. Vêrês rofath, mÿndênÿkfele Sandalom  
fat, ana drachma j. Specierÿ diamargariton, drachma s. Camfort granum iij, Saffrant  
Maffel penz nÿomonÿth, elegÿch eo3we ezêketh, hÿdegên march  
gÿolch ruhath bele es têd az Szÿwre.

Salata vÿzeth, uncia ij. Eczetêth uncia j. Spetie[rum] (Maÿra ualo)

diarrhodon abbatis drachma j s. Elefant cÿontoth porul, drachma s. Camfort  
+506

Maffel penz nÿomonÿth, elegÿch êzwe ezêketh, ees têd az  
Maÿra.

(Tanufagh) Effele Betegfegben lewêknek ÿo rofat zagolnÿ,  
vizÿ têk vÿragath, Camfort, vÿolath, es effele hÿwêfÿtê allatokath.

Oda fêl ahol az zaraz korfagrol ÿrtam, Ennek valo orwoffagokat  
talalnÿ oth.

Ez Betegfegben azon kel igyekőznő fēkeppen,  
hogő mynd kőwl belēl hūdegjēte es Nedwefjēte orwoffagokkal  
kel orwoflanő.

(Diuturna) **Regő hūdeglelefrēl.**

Szeek fwnek vőragath az lewelenekwl tērd megh mofarban,  
fa olaőal elegőch ēzwe es chőnalő apro pogachőakat beleole.  
Smőkor az zwkzegh kewannőa, vgőan azon zekfw olaőban elegőch  
megh az pogacőat, tetetwl fogwa talpőgh eőzel kend megh az  
betegēth, takard be mőngőarafth hogő megh őzaggőon, ha bw  
verőtek őw kő rajtha, megh gőogőttia az hūdeg leleft akarmőnemw  
legően.

Mezes borth őo őnnőa adnő, hogőha az gőomra megh nem  
erētlenēdēth.

Komlot fēz megh zarath es leweleth vőzben, azth aggőad  
őnnőa.

Agaricumoth, vagő Reubarbarumot agő őnnőa, awagő apro  
Boőtorőanth fēz meg vőzben, azt aggőad.

**Seruefbēl valo hūdeglelefrēl.**

Kekliliomnak gőēkereth tőztőtch megh mőnth az Tormath,  
tērd megh, Eftwe tēlch borth rea, alőon rajta reggelőgh, reggel  
zwrđ le az Borth rola ruha altal, mőkor az hūdegh rea őw, ebben  
agő fel Mezēllőel megh őnnőa, de addőgh maalt valamőth fe  
egőek fe igőek. Ha vgőan megh dagadoőot volna is, ha eőten  
napigh Enhera mőndēn Napon eőth adod őnnőa, megh gőogőul.  
Kend megh Meőzel az hafath, zőtalt űowal hőnch be, keferw  
lapunak lewelewl ragđ be, kēfd be. Probalth.

+507

**Mőndēnfele hūdeglelefrēl.**

Szeekfwet fēz megh vőzben hogő harmad reze el apaggőon,  
az Melő Nap el őw az hūdeg leles, igēn reggel Nap tamadath  
elēth ad meg őnnőa Melegēn, mőndēnfele hūdeglelefrēl őo  
orwoffagh eő.

Egő Tőkmonnak feőeret vēđ egő Talachkaban, tēlch egő  
penzara Egetēth borth rea, gőuch megh, hogő megh űwl ad megh  
eonnő.

Beka tekenēth kőth az Vőz mellet talalnő teorő megh, tēlch  
bort awagő Eczetēth reaőa, az Megh forralőa, ad megh őnnőa,  
az vthan fekwfd le es takard be erēffen hogő megh őzaggőon.

Naranchyot agy Enhera énný, awagy az heath térd megh  
es ad megh ýnnýa borban.  
Naranch heat fészd egy egez oraygh Eczetben, mofd abban az  
feyeth, es kéfd be kezkenéwel.

**Gyermékcýenek ABBu betegfegerél.** (Hectica Puerorum)

Kofnak Feyeth es labayth vyzben fokaýg fészded, addigh  
hogý az Cýontýarol az hufa le féyén, ennek az leweben férézded  
az gyermékcýeth. Az Férdé vtan ozton ezzel ez kenéwel  
kennýed megh.

Vý vaýat, Rofa olayth, výola olayth, mýndeonykbél vegý  
huz Nehezékéth: Iuh farkanak kéweryébél Týzénketh Nehezékét,  
Feýer vyaýt Nyolcz Nehezekeoth, ez kenéwel mýnd az egez  
tefteth kend megh.

Mondola olayt vagý kechke teýet Nadmezely ýol megh, ezth  
aggýad vntalan ýnnýa. Probalth.

Feýer Maakot vegý Huzon Negý Nehezékéth, az  
mený výola olay ehéz elegh chýnalý kené ýreth beleole, ezzel  
kennýed mýndén napon az egez hata gerezýth kecczérís  
haromzor is.

**Termezeth kýwél valo hwfegrél.**

Termezetkýwl valo hewfegh mýkor az Embéren vagý hýdeglelefkor  
vagý egýebkor vagyon, Sofkath forralý feol egy marokkal  
vad keknek az vyzeben, az mý ehéz elegh, Ték magoth healtath,  
vgorka magot, Sarga dýnnýe magoth, es Salata magoth porul  
ezék kézze elegych, ebbél agy ýnnýa.

+508

Rofa conferuayat, Dýnnýe ýzw fwet, Borrigo deakul Newe,  
Eokér nyelw fweth, ana uncia, v. elegych ézwe výola Sýruppal, tegý  
ahoz Camforth granum j. es pefmat is annýth, ebbél reggel is Eftweis  
annýth agy megh énný mýnth egy mogýoro volna.

**Termezeth kýwél ualo hýdegsegrél.**

Machka Mezet, Spicanardot, lauendulat, rofath, ana uncia j. Fa  
heat, Székfweth, ana drachma s. Saffrát scrupulus ij, pefmath, granum iij. elegych  
eozwe ezéketh, Ezzel kennýed az pulsfokath, az homlokot, az  
Vakzéméketh, az Or lýkakath belél, es az Szýweth.



(Contagiosus Peftientialis) **Dégés es veßédelmes hýdeglelesrél.**

Gonoz es vezédelmes Hýdegleles az, ký nem chýak hewfeggel de Mergéffeggel is gyétrý az Szýweth, Merth az Menyben Febris, Hewfegnek: De az menyben gonoz vezédelmes, Mergés artalmas allatnak Newesztetyk, kýnek ereye es vezédelmes volta, az kézénfegés rothadafnak moggya féleoth vagyon. Az (Honnet lezén) penýgh zabad akarattya zérenth vagý belél lezén fterém my bennwnk, vagý penýgh kýwl vetetyk be. Neha penýgh megh lezén maas okokbol is. Vetetyk be onneth félwl az Egbeol, kýerth Mergés es dégés. Egýeb okokbol penýgh gonoz es (Okay) vezédelmes. Az mýnth azerth Galenus mongya: Keth oka vagon az dégés Febrifnek. Eggýk, az megh vezéth es vgýmýnth megh rothadot Eg: Mafýk, az Teftnek olýfele hýtwan eledeltwl gywlth Nedweffegetwl, ký megh rothadoth. Az Dégés wdében azerth, mýerth foglaltaffanak el az Embérék déggel, legh nagyob oka az Egnék be zýwafa, kýnekwl femmý allath nem elheth, Merth nagyob rezere az Deogh kezdetýk az kérnýwlwnk valo Egnék be zýwafa mya, mely az megh rothadot es megh vezéth parakbol léth, Az rothadafnak penýgh kezdetý vagyon, Valamý Dégés Teftéknék fokafagatul, Mýnth Výadalban le vagattatoth embéréktwl kýk el nem temettetenek, awagý egýeb oktalan allatoknak is holth Teftéktwl, Vagý penýgh Saros Tooknak, Allo Tooknak, Barlangoknak, es egýeb affeleknek kýk megh dégleltettenek, nyarban valo Busfatul es az Egben fél paralkodafatul, Mely parakath Mý, vagý az Egnék be zýwafawal, vagý az Etelnek be vetelewel, vagý egýeb modon is be vezwnk. Azonkézben, azth fem kel tagadny, hogý Ifthen Neha az Embéréknék bwnékerth, +509 gonoffagokerth es halalos latorfagokerth, erés dégh halalt nem bochyatana, kýwel az Bwnéknék fwlýos voltath megh bwntety, Mýnth az Profetaknal errél lathato býzonfagýnk vadnak ýrwa. Mýnth az Ezechýel Profetanak Eotédýk rezeben: Ime the Hýerufalem, mýwel hogý az en zentfegémeth megh fértéztetted mýndén the botrankozafýdiban es mýndén the vlatatoffagýdiban: Enis tegédet megh rontlak, es nem kedwez az en Szémém. Nem is kényérwlék, Harmad rezed Déggel hal megh, es ehfeggel emeztédýk megh the kézétted. (Mýkor uagio[n] Toabba az Dégh halal legh ýnkab az Nyarnak kezdetý) vege fele, Es az Eoßnek kezdetýben ýndul es vezén kezdetéth,

merth akkor az Eg es az Embèrèknek Testèk, yn kab haylandob  
fok okokerth az rothadafara.

Ieleÿ az El ywendè dègh halalnak, ilyleneok (Ieleÿ az el  
zamlaltatnak az moftanÿ Bèlch Embèrèktwl. Elfè kèuetkèzend[è]  
az Eztendè ydeÿenek valtozafa es nem termezetzèrenth dèghalalna[k])  
valo yarafa, Mynth Igen Effès Tawaz, Ees forroffaggal  
valo Nyar. Mafoðÿk, wftèkès chÿllagok, Le efè chÿllagok. Egèn  
tecczè hafadozafok awagÿ gÿuladafok, es egÿeb effele latoth  
dolgok Eÿel az Egben. Harmadÿk, mÿkor nem chÿak az gÿermèkèk,  
de az Eoregèk is hÿmlèznek. Negÿedÿk. Gÿakorta valo  
Delÿ es Napnyugatÿ Szeleknek fuuafa Eofβel. Eotèdÿk. az Egnek  
Seteth es zawaros volta Eofβel, kÿ hogÿmar effèth bochÿath,  
maga femmÿ Effè Nem lezèn. Hatodÿk, az Nehezkès Azzonyallatoknak  
akar mÿ kichÿn okbol gÿermèk veztefèk. Hetedÿk,  
mÿkor Nyarban az Effè vthan hertelenfeggel Bekaknak fokafaga  
tecczÿk megh, kÿnek az hatok hamu βÿnw, az hafok penÿgh  
Sarga, awagÿ mas kwlèmb kwlèmb fele βÿnw. Nyolczadÿk.  
Fergeknek es Cÿuzo Mazo allatoknak, mÿnth Salkaknak, Bekaknak,  
Egereknek, Balhaknak, Chÿmazoknak, es kwlèmb kwlèmb  
fele legÿeknek fokafaga. Kÿlenczedÿk az Negÿ labu allatoknak  
es Vÿzbelÿ halaknak halalok. Tÿzedÿk, az Madaraknak  
fezkèkbèl valo kÿ futafok es Monÿoknak oth el hagÿafok. Tÿzèn  
eggÿedÿk, az Embèrÿ Eledelnek zwkzege. Tÿzènkettèdÿk, kÿ  
mÿnd ezèknel legh yn kab megh ywendèlÿ az dèghalalt, az Egez  
eztendènek hewfegès es Nedwes allapattÿa.

Ieleÿ penÿgh annak, a kÿk megh mutattÿak (Ieleÿ az dègh  
azt hogÿ ymmar el foglalta az Embèrth az Dègh, hogÿ el foglalt)  
fok felek. Elfè: Az Tefth kÿwèl hÿdegh, Belèl penÿgh forro.  
Mafoð: Az egez Tefth Nehez. Harmad, az Fè Fay es Nehezèdèth,  
Negÿed: az Elme haborgo es zomoru. Eotèd: Alomra  
vagÿon nagÿ kewanfagh, Neha penÿgh vagÿon vigÿazas bolondofkodaffal.  
+510

Hatod. Az Szèmnnek kÿetlen es valtozo tekentetÿ.

Heted: Etelnek nem kewanafafa. Nyolczad: zertelen nagÿ zomÿufagh  
es gÿakor okadas. Kÿlenczed: Szaÿnak βarazfaga es keferwfege.

Tÿzed: gÿakor Pulsus kichÿn es igen Melÿ. Tÿzèneggÿed:

Vÿzeletnek Nyerfefege, zawaros es bwdès volta. Tÿzènkettèd:

Szeeknek mènèfenek félètteb valo bwdès volta. De leg cÿalatkozhatatlanb  
bÿzonymos jele, ha az Fwl alath, vagÿ az Holn alat,

Vagÿ az Cÿomb kÿzeoth Mÿrigh, awagÿ az Teftnek egÿeb helyen Pokol Var tamad. Melÿ Mirÿgÿeok mÿkor tamadnak, akkor az természetnek ereÿe, az Teftbÿl az Merget kÿ akarÿa wznÿ, Es azzal azth akarÿa megh mutathnÿ, az Teftnek melÿk rebe bantatoth megh, kÿ ãrÿemÿth magatul az Mergÿs Nedueffegÿeketh kÿ tolÿa. Merth ha az Torkon mutatodÿk kÿ, mutattÿa azt megh hogÿ leg ÿnkab az Agÿ velÿ bantatoth megh. Ha az Holn alat, az Szÿweth mutattÿa. Ha penÿgh az Cÿomb keozÿth, az Maÿath mutattÿa.

(Tanufagok) Ha az Ielÿk ÿmmar megh tecczenek, es valamÿ olÿ dolog ellene nem aal, mÿngÿaraffth azon feleol az melÿ felÿl az Mirÿgh vagÿon, Ereth kel vagnÿ. Ha az Fwl melleth, awagÿ az Aal melleth, awagÿ az orczanak es az Toroknak valamely rezen kÿ wth az Mÿrÿgh, az Cephalica Ereth kel megh azon felÿl az melÿ felÿl az Mirÿgh vagÿon. Ha az Holn alath, az Belfÿ Ereth, kÿth Maÿ Ernek hÿnak es Lep Erenek, moftth penÿgh Bafilicanak hÿiak: Melÿ Eer ha megh Nem tecczenek, az Medianat kel megh vagnÿ: Ha az Cÿomb kÿzÿth mutattÿa megh magath az Mirÿgh, az Belfÿ Boka cÿonton valo Ereth kel megh vagnÿ. Ha penÿgh fohul femmÿ Mirÿgh az Teftÿn kÿ Nem tecczÿk, onneth affelÿl kel Ereth vagnÿ, ahol legh nagÿob faÿdalom es Neheffegh tecczÿk, Melÿ faÿdalom megh mutattÿa melÿ Erbÿl kelyÿn vert vÿnnÿ. Merth ha az Dereknak fÿlÿ rezeben vagÿon legÿnkab az faÿdalom, az Fÿ Ereth kÿth Cefalicanak hÿnak kel meg vagnÿ. Ha penÿgh az alfo rezeben vagion az dereknak az Toroknak alol, az Bafilicat vagÿ az Medianath kel megh vagnÿ. Ha penÿgh az leg alfo rezeben vagÿon az dereknak zÿnth e az faÿdalom, az Terdÿn vagÿ az Bokan kel Ereth vagnÿ, Es ha az Betegnek ereÿe lezÿn hozza, bÿfeggel valo verth kel kÿ vÿnnÿ. Ha penÿgh az Mirÿgiÿfnek vagÿ ÿdeÿe vagÿ egÿeb okok Ereth megh nem engedÿk vagnÿ, kÿppÿlÿÿeketh kel az Nÿakara, az Vallara, vagÿ az hatara, vagÿ labara vethnÿ. Ha Ebed awagÿ Vachÿora etelnek vtanna wthÿ kÿ magath az Mirÿgh, azonnal okaggÿek az olÿan, es az vthan vegÿeon valamÿ orwoffagoth magahoz, kÿre foha ÿob nem leheth

+511

az Tÿkmonÿ lÿktariomnal, Melÿel Maximilianus Cÿazar kÿ Bÿlch es ÿelÿs Feÿedelÿm volth, Eelth. Az orwoffagot hozzaÿa vewen, le fekwgÿek az Betegh, es ÿol be takaroggÿek, Negÿ vagÿ

Eoth oraÿgh, ha t bbig lehet is oth az agyban fekwg yek, es m ynd nkeppen azon er k g yek hog  megh  zzagg yon. Ha ilyen modon megh nem ver t zhetnek, Melegh teglat kel az Talpa ra t nn , merth ez k  zzadaft   nd tnak. M kor pen gh az Beteg  zzad, ez wd k zben ne alug yek, awag  ne Eg yek es ne ig yek. Az ver tek t rola t zta lep d wel el t r lyek. Ahol fekz k az beteg az a hely  o zagu fwekkel leg en be h ntwe. Ees  o zagu fwft l  zerzamoskkal Nap aban Neccz r vag  Eothcz r is megh fwft lteffek. Az Fekw  hazat is  o g yakorta megh valtoztatn .

Az Ver t zes vtan keth vag  harom orawal, Er ff ytefnek okaerth T k hus leweth kel az Betegnek  nn  adn , azth pen gh

(Etele)

ch yak laffan es g yakorta, merth g yakorta  o  nn  de kewefeth, Merth az k k igh taplaltatnak hamarab megh g og ulnak. T k f yat ag   nn  pen gh k th foskawal vag  zara  lemon anak k  fach art lewewel feoztek megh. Elf  Napon, femm keppen nem kel alunn  hadn , hanem bezelleffel, z rgesffel, az

(Tanufagh)

F let vag  az orrath vonaffal, S t meeg B renek zaggatafawal is el nem hadn  alunn . Spongiath ig n  o Eczetben martan , es az Orra alath tartan . Szom ufaga ellen v zet kel ch naln  k ben eg  kewes Arpath, rofanak k  fachiarth leweth vag  Solkaeth, vag  zara  lemon aeth, ves, es  talaerth ezth kel nek  adn .

(Itala)

Az Mir gh pen gh k  mutatod k, k pp ly keth

(Tanufagh)

ves oda, es az Mergeth azzal z taffad oda az helre, awag  eg eb orwoffagokkal, m nth ezzel. Veg  hat F geth, Teng r  zel th Neg  Nehezek t, Sot keth Nehezek th, Mezet eg  Nehezek th, ez ket Szeekfw ola al t rd  zwe, ch nal  flafromot bel le, es Meleg n k fd az M rigre.

(Az Teftben u[alo] mergeth ig ... z tafsad)

Awag  veg  eg  Nag  v r s hag math, mefd el az pup ath, va d k  az bel th, t lch meg T r ekkel k th Andromachanak h nak, mely t r yekeoth az el th Sal a vag  rutha k  fach art lewewel  zwe elegyt ttel, ifmet az pup at ch nald rea az hag mara f lwl, es valam wel tapa d be er ffen, Swfd megh az Twznel, Sm kor elegge megh fwl, hamozd megh az heatul, t rd megh mofarban, ch nal  ebb l flafromoth, keofd az Mir gre.

Bakzarwo fw magwanak l ztyth Len magnak,

(Erlel  Oruofsagok)

Szeekfw v raganak porath, m ynd nykb l veg  Neg  Neg  Nehezek th, Malwanak g eokereth es Fe er liliomnak g  keret

+512

mýndënykbël fel fel nehezekêth. Hath Fýgeth, Dictamufnak  
lewelet harom Nehezekêth, Fordulo fwnek gýeokereth keth Nehezekêth,  
Muftar magoth, Maffel nehezekêth, galamb ganeth Negý  
Nehezekêth, Szekfw olayth es Feýer liliom olayth, mýnd az ket  
felebël Týzënketh Nehezekêth, ezëkbël chýnalý flaftromoth, es  
kêfd az mýrigre, Smegh erlely fky fakaztýa.

Kenýernek Belýth, Tengëry zëlêth, Dýzno hayat, Vaýath,  
kowaýth, Tehen teýet, mýndënykbël vegý annyth az meny elegh,  
elegych egy kewes Saffranth hozza, chýnalý ýreth belêle, eýzel  
mýndën Napon kecczër kèffed, fhamar ký fakad: De az mely  
heliën akarod hogý ký fakaggyon, oda az helre tegý egy kewes  
Saffranth. Mýkor ozton megh fakad, týztýto es gýogýto ýrekkel  
kèffed.

Chýllagh fweth Nýerfeth teorý megh de chýak az  
leweleth, kèfd rea az dagadafra.

Apro chýgakath tery megh, keofd rea.

Len magot tery megh zýtald megh, fëzd megh Edës Teýben,  
kèfd az Mýrigre, megh fakaztýa.

Atraczelnak gýeokeret fwfd megh, Ohayal awagy vyaýzal  
teord eozwe, keofd rea, ký fakaztýa.

(Oblato Chýepwth, de annal az Meleg ruha ýob, výzeletbe  
Oruofsagh) march bele, fachýard ký kezed kèzêth, Sowal hýnch  
be az ruhat, de az ruha meleghe legýën, téd félwl az Mýrigre.

Annak vtanna Narancýot vagý Citromoth mes kettê, az felet téd  
rea, ha eýth cýelekêdêd mýndënnapon kecczër, hamar valo Nap  
el ozol az dagadas.

(Oruofsagok) Mýkor valakýn zýnthe rayta lezën az Mýrigh, az  
maga výzeletýth, rutha, Mehfw, es lewendula výzewel elegych  
êzwe, ad megh ýnnýa.

Bolus Armenufth egy arany Nýomonýth agý az Mirigýefnek,  
Epëry awagy Rw fw výzeben megh ýnnýa, Sha ezék nem  
volnanak, Arpa výzben, De az elét fýefd eýth ýnnýa megh adny,  
mýkor meeg az Mýrigh raytha kelesenek el nem multh huzon  
Negý Oraýa.

Baber magoth healý megh es tãrd porra, Egy kalanban ký  
ferne annyth eý porban elegych eczetben es meleghe výzben,  
ýeleofben ha Forro az Betegfegh, ad megh ýnnýa, takard be hogý  
megh verýtëzzek vtanna. Hogýha penygh nem fooro az Betegfegh,

de rezketeffel ýw el, ezth az porth borban aggýad meg  
ýnnýa. Ez igèn probalth orwoffagh.

Aloes Epatici, uncia j. Mirrath, uncia s. Saffranth, uncia s.  
ezèket tèrd megh es borral elegýcýd eoýwe, cýnalý belèle pilulakath,  
+513

ad megh eonný, fektefd le az agýban, takard ýol be hogý  
megh ýzzaggýon.

Aßu Fýgeth Týzèn eotèth, Dýo belýt kylenczet, Feýer  
wrmèth, Rutath, kapotnakoth, Rwh fweth, Hým ees Nèften  
farkas almath, mýndènykbèl vegý harmadfel nehezekeoth, Eokèr  
nyelw fwnek výragath, Cýtromnak heat, Galangat, Szarwas  
zyweben talalt cýontoth, zerechýèn dio výragoth, mýndènykbèl  
egý Nehezekèth, tèrd megh ezèketh porra. Es harom font týzta  
Mezben kýnek taytekath el hantad vefd bele, es chýnalý lýktariomoth  
belèle, ezth aggýad eonný.

Fèldý Bozzanak gyèkereth mofd megh, Meteld aprora egý  
Mazos fazekban, de bwèn legýèn az gyèker, feozd megh feýer  
borban fèdel alath, ad megh melegèn ýnnýa es takard ýol be  
hogý ýzzaggýon megh.

Cýnadonýat fèz megh Eczetben, agý egý kalannal ýnnýa  
az leweben, az vthan agý egý Bab zèmný Mitridatomoth rea megh  
eonný.

Fèldý bozzanak gyèkereth fèzd megh ýo Borban, ves Mezet  
bele es tèryekèt, ad megh ýnnýa enhera.

Chýèngè fw olayat elegých èýwe Tèryekkel, ad megh ýnnýa.

Foghagýmath, Salýat, Dýoth teorý eoýwe, fèzd megh výzben,  
ad megh ýnnýa.

Scorpio Olayal az Szýwet, az vakzèmèn valo Erekeith, es az  
kezèn labon valo Erekeith, hidegèn megh kel kenný.

Dýchèfegès fwnek porat keth nehezekèth elegých èýwe borban  
egý Nehezek Tèryekkel, ad megh ýnnýa, takard be hogý megh  
ýzzaggýon.

Anýa Lapunak, kýth Marthý Lapunak is hýnak  
gyèkereth tèry porra, ebbèl keth Nehezekeoth melegth Borban agý  
megh ýnnýa, fektefd le takard ýol be hogý ýzzaggýon ýol megh.

Rwh fwnek ký fachýarth leweben harmýncýketh Nehezekèth  
agý megh ýnnýa egý Nehezek tèryekeoth hoýza elegýtwen,  
ýzzafd megh.

Angelica fwnek gyèkereth maffel nehezekèth porul elegých  
èýwe egý Nehezek tèryekkel az maga výzeben, ad megh ýnnýa,

takard be hogÿ megh ýzaggÿon.

Lo Menthanak fachÿard kÿ az leweth, ad megh ýnnÿa, es  
ê magath az lo mentath fa olaÿban feozd megh, kÿwêl azzal  
keoffed az Mÿrigÿeoth.

Maftixot keth latoth vegÿ, az az, Týzêñ hat Nehezekêth  
Euforbiomoth Nÿolcz Nehezekeoth, Spicanardoth Negÿwen Nehezekeoth,  
têrd porra ezêketh, Ha gÿermeok az Betegh, agÿ ez porban  
+514

megh ýnnÿa Egÿ Nehezeknek harmad rezeth, Ha Newendekêñ  
Inas, agÿ fel Nehezekêth, Ha ýmmar Ferfÿ, agÿ egÿ Nehezekeoth.  
Ennek vtanna Eoth lewelw fweth az menÿ elegh, Melÿeth megh  
teorwen chÿnalÿ mÿnth egÿ Lapta belêle, azth takard ruhaban es  
az vthan teod melegh parasban, vêd kÿ onneth azonnal, mefd  
kettê es têd az Mÿrigre, el vezÿ mÿngÿarasth az faydalmath.  
Metÿngêth mÿnd lewelestwl gÿêkereftwl, Retkêth, Foghagÿmath,  
Mezeth, Borfoth, Eczetêth, Fêldÿ Bozza gÿêkereth, Tormath,  
têrd erêffen êzwe ezêketh, es kêfd rea.

Tormath, Retkêth, Foghagÿmat, têrÿ egÿben, kewes meleg  
eczetês korpaban elegÿtwn kêfd az Mÿrigre.

Szaporá fweth mÿnd gÿêkereftwl têrÿ megh,

Eczetben fêzd megh, az lewewel moffad az Mÿrigÿêth es ala  
têrêlÿed, az Fweth az Mÿrigÿêñ alol kêffed rea hogÿ ala vonnÿa  
az Mergeth.

Hÿm lo ganeÿath fachÿard megh es az lewet borban ad megh  
ýnnÿa, az vthan galamb ganeÿath têrÿ êzwe Malwawal, chÿnalÿ  
flastromoth ebbêl, têd az Mirigre, ezth haromzor chÿnalÿad rea,  
es Eczetês Etketh agÿ eonnÿ.

Len magh pogacÿath fêz megh Teÿben es Mezben, Týk zêñ  
fweth bwêñ akkor bele, azzal kêffed az Mirÿgêth. Egÿ kêtes  
penÿgh el alÿon harmad Napigh is raÿtha, mÿndêñ ketfegnekwl  
megh gÿogÿul.

Rontho fweth ês megh melegh Vaÿas vÿzzel, vÿobban vÿobban  
gÿakorta keofd rea, es ronthÿa es el ozlattÿa az Mirigÿeoth.

Retkêth, Thormath, Dÿoth, Fenÿw magoth, Foghagÿmath vegÿ  
egÿenlê mertekkel es Teord êzwe, kêfd az Mÿrigre, de mÿkor  
raÿtha lezêñ az az, rea kêted, týzêñ keth oraÿa meeg ne legÿêñ  
hogÿ raÿtha kêlth az Mirÿgh, tarch raÿta kêtesfth keth oraÿgh,  
de le ne fekwgÿek hanem ýdeftowa ÿarÿon. Ha penÿgh az Mirÿgh  
egÿ helrêl mafuwa megÿêñ, oth kêfd ifmeth rea.

Liliom gyökereth, vérés hagymath, Len magh olajth fachyard  
kÿ es elegyéd eozwe, ad megh ÿnnÿa, Az Sonkolÿat penygh ahowa  
akarod hogÿ mennÿen az Mÿrigh, kéfd oda, es el oda megÿen.  
Salÿath, Fÿgeth, rutath, tÿrÿ eozwe es chÿnalÿ belÿle mÿnth  
egÿ pogachÿath, keofd rea az Mirigre.

Foghagÿmath, Farkas alma gyökereth, Rutath tÿrÿ  
ÿzwe, mÿhelyÿen megh ÿfmerÿd az Mÿrignek erezkÿdefeth es  
annak faÿdalmath, azonnal tÿd rea, el allattÿa az faÿdalmath.  
Szappanth teorÿ ÿzwe Faÿ bozzanak lewelewele, mÿkor latod  
ÿmmar hogÿ az Mirÿgnek ÿeleonfege megh vagÿon, tÿd rea  
mÿngÿaralth.

+515

Dÿonak Belÿth, Foghagÿmath, Feÿer wrÿmnek az vÿragath,  
Fekete wrÿm gyökerenek feolfÿ heath, Salÿat, Fÿldÿ Bozza gyökerenek  
félfe heath, Eger farknak gyökereth, papmonÿath, Nÿul  
rofa gyökereth, Fenÿw magoth, Borfoth, Saffranth, mÿndÿnykbÿl  
ezÿknek vegÿ Negÿ Negÿ Nehezekeoth, Mezeth olwaz megh  
tajtekath hand el, es az Tÿzta Mezbÿl ehÿz tegÿ annÿth az menÿ  
ehÿz elegh, Egetÿth Borth is tehÿ hozza, fÿzd zepÿn eozwe,  
reggel es Eftwe ezzel elÿen mÿndÿn Embÿr az peltifnek ÿdeÿen.  
Sha az kelewenÿ Mirÿgh kÿ mutattÿa magath, Ebben elegÿch  
borban ÿo erÿs borban, ad megh ÿnnÿa, kÿs az Mirÿgre is benne  
flaftrom moggÿara.

Baber magoth, ifthen faÿa gyökereth, Dÿokat, rutath, fenÿw  
magoth tÿrÿ mÿnd ÿzwe, chÿnald wegben, tÿlch tele igÿn erÿs  
Eczettel, mÿndÿn napon reggel ebben agÿ kewefeth ÿnnÿa.

### **Dÿgtwl mÿnth kelÿen magath embÿrnek oltalmaznÿ.**

Mÿmodon Dÿglelteffek megh az Egh es hanÿ modon, oda  
fél arrol ÿrtham, Ha azerth Egÿ helyÿen megh dÿgleltetÿth, kÿnek  
bÿzofaga az deogÿs es Mergÿs Mirÿggÿel megh halas,  
Mafuth nÿnchen dÿgleletÿffege, kÿnek bÿzofaga az, hogÿ oth  
nem hálnak dÿgÿs Mÿrÿggÿel. Azth mondom azerth, hogÿ el  
mehetnÿ az dÿgÿs helyÿrÿl az Dÿgnekwil valo helyÿre de azth nem  
vallom hogÿ halala elÿth el meheffÿen valakÿ, Maas azerth az  
dÿgÿs helrÿl el mennÿ, Mas az Halal elÿth futnÿ. El kel azerth  
mennÿ az dÿgÿs helrÿl (ÿo lelkÿ eofmerettel) de hogÿ olÿ vegre  
mennÿen el valakÿ, hogÿ Ifthen hÿrenekwilis megh halna ha  
ÿth maradna az dÿgÿs helyÿen, de Mafhelyÿen ahol nem hálnak



megh marad, Nem kereztjénhöz illendő vallas. No azért ha  
vgyan oth az dögös helyén akar maradni valaké, ilyen modban  
tarhattya magath az mýnth megh ýrom.

Elő gongya erre legyén hogý Ifthen igeýet halgaffa, es  
kényeorégýén. Az vthan az Melý hazban lakýk mýndén Bwznekwl  
valo legyén, rutfagh es vndokfagh onneth tawol legyén. Az  
ablaký be tewe legyének. ýelűben homýalos [!] es Effés wdűben,  
hogý az dögös Eg be ne mennýén. Ha penygh az ablakoth akarod  
megh nythný, olý ablakot Nyű megh, amely vagyon Nap keletre  
awagy Eűakra, azth penygh chýelekűggied akkor, mýkor  
ýmmar vagyon keth oraýa is hogý az Nap fél kűlth. Rýtkan mény  
ký hazadbol akkor is olýkor mýkor az Eg týtza, meeg akkor is  
vgý hogý valamý orwoffagoth vegý magadhöz ký oltalmazzon az  
+516

dűgtwl. Hazadban mýndén Napon Twzeth gýwch Chýer fabol,  
Apro fenýw fabol hogý azzal týtzulýon az Eg, Merth az Twznek  
nagy Ereýe vagyon az Egnék týtýtafara. Elewen Twzűn Ezzel  
is io gýakorta fwűtűnűd hazadath. Rofmarýnth vegý fel marokkal,  
Salýath, Bakfýweth, Feýer wrműth, Maýorranth, Sarga  
gýoparth, ezűkbűl mýndenykbűl egý egý űzwe Marokkal,  
tűrd megh porra es az Elewen twzre ezth hýnchýed. Az  
zegenýe az Nepnek hafogadoth Apro fenýw fat awagy az Magwath  
tegýe az Twzre fwűtűlný. Az kazdaga penygh, Aloefth,  
Szűkfweth, Gallia Mofcatath. Ha mýkor ký kel menný kűzűnfegűs  
([S]zagolný valo) helre, ilyen Almath chýnalý, Ees vífeld veled,  
ezth zagolýad: Ladanumoth, drachma iij. Stirax calamitat, drachma ij. Fa heath,  
Macert, Szűkfweth, zerechýűn dýoth, ana drachma j. Aloes fath, scrupulus j.  
Spicanardot scrupulus s. Mýrrhat, Mastixoth, Tűmýenth, ana drachma s. Mofchufth,  
az az, pefmath, Ambarth, ana granum iij. ezűketh tűrd megh es  
zýtald megh, Maýoran výtzeben elegých űzwe az meny ehűz  
eleg annýra hogý el igýa, chýnalý ebbűl űagolný valo  
Almath. Nyarban hazadban, rofath, výolath, vizý Tűkűth, Szűlű  
leweleth, Feýer fwz leweleth výttes be hogý hýwűfýcchýe hazadath,  
Sűth az Haz pagýmantomath Sofkanak ký fachýart lewewel  
awagy výtewel hýnteffed, awagy hýdeg výtzel kýben Eczetűth  
elegýtűttel. Io űagolný, rofakath, Eczetűth, Camforth, es affele  
hýwűfýtű allatokath.

(Eledel) Semmý gonozb nem leheth olýankor mýnth Etelben  
es ýtalban valo zabalodas. Legyén azért olý az Eledel az mely

kënnÿen emeztê, es ÿo verth chÿnal, es Nem hajlando rothadafra.  
Mÿndenkor penÿgh az melÿ eledellel ezkorban el akarkÿ  
is, valamÿ kewes Eczetth legÿên benne, awagÿ valamÿ maas  
fawanÿu dologh, Egrês, Cÿtrom lewe, Lemonÿa, vagÿ Naranch.  
Nÿarban, Salatawal, Sofkawal, katankorowal kel elnÿ Telben,  
Salÿawal, petrefelÿëmmel, Maÿoranawal es Hifoppal. Az  
(Ital) ÿtal tÿzta es vÿzzel elegÿteoth Bor legÿên, Tÿzta bort  
es Muftoth nem ÿo ÿnnyä. Suma zÿrenth mÿndên eledel zaraÿto  
es hÿwêfÿtê legÿên.

Nagÿ munkatul, Futastul, zêkêlleftwl, Tancztul, es  
mÿndên olÿ chelekêdettwl az melÿben gÿakorta kel az Egeth be  
ÿÿnÿ el kel tawoztatnÿ. Az aluuas es az vigÿazas is mertekletêfên  
legÿên. Aluñÿ kel penÿgh ÿol be zarloth hazban, hogÿ az  
dêgês Eg be ne meheffên. Reggel az hazath megh fwftêlnÿ zwkzegês.  
Tÿzta es zep lepêdêkkel kel elnÿ kÿben az elêth valamÿ  
io zagu allatoth takartal volth. Almadbol reggel fêl Serkenwen,  
azon igÿekêzzel hogÿ megh wrefÿcched the magadath. Soha  
+517

hafadat megh ne haggÿad kemenÿêdnÿ. Ha kÿ meghÿ valahowa,  
Czÿtwartoth ÿagolÿ, Ees vgÿan megh is ragÿad. Azzonÿallattal  
valo kêzêfwlefnek az fokath ne chÿelekêggÿed, Fêrdêth el tawoztas,  
ÿob hogÿ hazban chÿak têrleffe Embêr magath, Az Feÿet  
mÿndazonaltalis, az Melÿ lugban kapotnakoth, Maÿoranath, leuendulat,  
Rofmarÿnth, Bakfwet, Salÿat vagÿ Szeekfwet megh forraltal,  
mÿndên hetên igên ÿo mofnÿ. Ifÿaknak es az kÿknek  
verêk bwfegês, dêgês wdêben igên ÿo Ver vetellel elnÿêk, Snem  
chÿak ecczêr penÿgh ha ualamÿ dologh eleÿt nem alÿa, hanem  
egÿnÿhanzor. Purgacioth is ÿo vênnyÿ jelêfben Eoffzel Hipocratefnek  
fentenciaÿa zÿrenth. Banath, Haragh, Gÿwlêlfegh, felelêm,  
Nagÿ gondok, Ees mÿndên nehez gondolatok el tawoztaffanak.  
Hanem kêzêpzÿrenth valo vÿgafaggal es êrêmmel elÿên az  
Embêr. Ifteneth fe feleÿcÿe el.

Baber magoth, Iſthen faÿa gÿêkereth, dÿokat, (Oruofsagok)  
rutath fenÿw magoth, têrÿ mÿnd eoÿwe es têd wegben, têlch tele  
igên erês Eczetttel, mÿndên napon reggel ebben igÿal kewefeth.  
Terra Sigillatath egezlen ves vÿzben, es mÿnd addÿgh kewerÿed  
hogÿ el olwaggÿon, ebben mÿndên napon reggel  
enhera, keth kalannal igÿal megh.  
Keth dÿoth, keth fÿgeth, Rutanak leweleth Huÿbath, valamÿ

kichÿn Soth, tÿrÿ eo3we, ad megh eonnÿ az kÿnek akarod enheÿra, rea Nem ragad az mÿrigh, (ha Ifthen akarÿa) Ez orwoffagoth az mÿnth Galenus es Dioscorides irÿak. Mithridates kÿral talaltha volth az dÿgh ellen.

Feÿer Dictamuft, Hÿm Farkas Almath, Szenth Ianos fweth, Szapora fweth, Gencianat, Czÿtwartoth, zarwafnak zarwath, vegÿ mÿndÿnykbÿl ezÿkbeol Nÿolcz Nÿolcz Nehezekeoth, Rutath egÿ Marokkal, egÿ keweffe ezÿketh tÿrd megh, tÿd egÿ Nagÿ Aranas kupaban, es tÿlch rea zep feÿer Bort Negÿ pÿntÿth es had azon modon, Deoghalalnak ÿdeÿben ez borban mÿndÿn Napon reggel haÿnalban igÿal fel poharral, de annak elÿtte elÿzÿr, Dÿoth es Fÿgeth keth vagÿ harom rutha lewellel eggÿwth megh ÿgÿel, igh ohatod megh magadat az dÿgtwl.

Aloes Epatici, Cinamomi electi, az az, ÿo Fa heath, Mirrhath, ana drachma iij. Szÿkfweth, zerechÿen dio vÿragoth, Aloes faÿath, Maftixot, Bolus armenuft, ana drachma, s. elegÿch eo3we ezÿketh es tÿrd porra, Melÿ porbol mÿndÿn Napon haÿnalban feÿer borban igÿal megh az menÿt akar3, de vÿzes borban elegÿched. Ifthen ha akarÿa megh oltalmaztatol az dÿgtwl, Merth az melÿ wdÿben Angliaban amaz Nagÿ Mÿrigh halal volt, Anno 1348. Ez orwoffagh mÿndÿnÿktwl megh probaltatoth.

+518

**Tablaÿa ez k nywnek harmadÿk re enek.**

Forroffagrol valo Orwoffagok  
Egÿ Napÿ Hÿdegh lelefr l  
Szwnтелен valo awagÿ Tarto Hÿdeglelefr l  
Gÿÿÿtokwan Hÿdegh lelefr l  
Mÿnd n napÿ Hÿdegh lelefr l  
Egÿmodu Hÿdegh lelefr l  
Harmadnapÿ Hÿdegh lelefr l  
Negÿed napÿ Hÿdegh lelefr l  
El Szaraÿto es megh A alo Hÿdegh lelefr l  
Regÿ Hÿdegh lelefr l  
Serwefb l valo Hÿdegh lelefr l  
Mÿnd nfele Hÿdegh lelefr l  
Gÿerm kchÿe A bu Betegseger l  
Termezeth kÿwl valo Hewsegr l  
Termezet kÿwl valo Hÿdesegr l  
D g s es vez delmes Hÿdeghlelefr l  
D gtwl mÿnth kelÿ n emb rnek magath oltalmaznÿ  
+519

## **Dagadafokrol ees annak febeýrél ualok**

**Negýedýk reß.**

+521

### **Praefatio. Elélýaro bezed.**

Az Kezzel valo gyögýtás mýndenkoron az Oruoßlafnak eggýk rezenek tartatoth, es mýnd az ketteonek azon Egý zérzèý voltanak. Es az kezzel valo giogýtafnak is nem maas térwený vadnak, hanem vgýan azonok mýnth az Oruoßlafnak. De vegre ozton, hogý az Egý Oruoßlafnak meltofaga Fenêß es bêchwletêß leonne. Okoffagbol es tanachbol vewek ezth fêl az Orwofok, Es vgý mýnth zabad Térwenýwl magoknak tulaýdonitak, hogý valamý ebben a keznek munkaya által lezén, mýnd azok, az kezzel valo gyögýtóknak es patýkariofóknak meftêrfeeggel valo zolgalattýok által výtessék veghêz. Ezéknek elfé dolgok volth az ký Mênýwlth es helyebêl ký mênth Cýontokath helyere chýnalny, az Megh térêtteketh penygh megh igazgatny es helyere zérzený, Es Nemelyeketh vaffakal megh Nýtný, Megh vagný, ký Mecchený, es megh egetny. Annak vthanna, az Sebéknek, kelebenýéknek, Ees genýetfegge valtozo dagadafoknak is gyögýtafa eo nekýk hagýattatoth, melyekre ýrrel be kenth ruhakath teznek. Egýeb kwlfé Nýawalýak, kezzel valo gyögýtás nekwl is megh gyögýttathatnak noha, de azerth neha ez ýljenêkhêz is hozza Nýulnak. Mýndênéknek ýolleheth eredeték vgý mýnth az bellé Okokbol lezén, kýnek megh tanulafa es gyögýtafa Nýlwan valo Orvoßlas. Sêth mýnd azoknak is kýk kýwl leznek es efnek, az Orwos tuggya okath, ký meeg az kezzel valo gyögýtonak is igazgattya chelekêdetýth, vgý hogý az Orwos, Okoffagawal: Az kezzel gyögýto penygh, az ê kezenek gyakorlafawal chýelekekéggýek.

+522

### **Dagadafokrol kýk termezet ellen leznek.**

Az mýnemw Nýawalýak az Teftnek kwlfé rezeýben az Nedwefsegéknek vetkeýtwl newekêdnek, azok leznek neha dagadaffal, neha dagadafnekwl. Mýnd az keth felek penygh, Nemelyek az Verbêl, Nemelyek az Nýalbol, Nemelyek az Sarga Saarból, Nemelyek az Fekete Saarból. Nemelyek az Vernek Sawoyabol, Nemelyek Szelbêl, Nemelyek ezéknek êzwe

elegywlefkbeol, leznek. Az Nedweffegh penygh az kybel lezen,  
vagý Erés chypkedé es rago, Vagy laffu es zylid, ky awagy  
chyak az Bwrth felwl, awagy az Bwrrel egyetemben az alatta  
(Tendo) valo Hufth is, awagy az temerdék Erekkel es ynas ketelekkel  
(Adeni) keréfkérwl veth hufnak is vegeyt, awagy az Spongia  
zabafu puha huftis, el foglalya az Testben, Es azth a rezth a  
kyben vagyon, vagý az e maga természetyre változtattya, (mynth  
(Elephantia[if]) az meg tecczyk az Bel pokloffagban, Es az Feýerzabafu  
(Alphos) rytka darabos beplében) Vagy penygh az eo  
valofaga zerenth ky omolwan, olyanna chynalya az mynemw  
eo maga.

(Okay az Annakokaerth, myndenyknek oka, Nemynemw  
dagadafnak) természetkywl valo oly vetkes Nedueffegh az ky  
vagý eýzwe rakodafbol, vagý folyafbol gywl eozwe. Az természet  
kywl valo eýzwe rakodas, laffufaggal lezen, azokbol az Nedweffegekbel  
melyek az Testnek valamely rezenek oztattak el. Merth  
mykor az a Reß oly eretelen, hogý az oda chýorgo eledelth, maga  
allapattýara változtatny nem elegh, Vagy annyra  
megh vezeth hogý azth megh rothasztya, es az megh leoth rutfagoth  
magatul el nem wzhetý, zwkfegkeppen abbol természetkywl  
valo rakodas lezen. Az Folyas penygh, az Testnek valamý  
rezeben gyorfafaggal valo be futafa az Nedweffeznek, ky  
fokkal teb annal, az meny annak az reßnek taplalafara zokas  
+523

zerenth elegh volna. Ennek bellé okay: Az folhato (Bellé okay az  
Materiaknak fokafaga: Az chypkedé eréffegh es dagadafnak)  
vekonýfagh: Az oda wzé reznek ereye: Az vtanak tagaffaga: Az  
magahoz be vewé reznek erétlenfege, Es annak az helynek arra  
valo haylandofaga. Kwlfé lathato okay penygh, Megh (Kwlfé okay)  
téres: El romlas: Seb: Ménywles: Es mynd azok valamelyek  
faydalomnak vagý hewfegnek ereywel az folyafth hozzak.  
Az Melý Nyawalýak penygh az Testnek kwlfé rezeyth el  
foglalýak, vagý az bwrén felwl leznek azok, Vagy az Testeth  
megh lykazytak es megh vndokýttýak: Felwl leznek ezék:  
Dagadas. Kemený hufnak feol Newekédefe. Pattagozas. Az  
Dagadafok azerth ezék. Twzes nylallo dagadas: (Dagadafok)  
Szelés kemený dagadas: Nagý dagadas: Magas dagadas: Lagý  
dagadas: Orbancz: Fének vyzes Nedweffegetwl valo megh dagadafa:  
Igen kemený dagadas mynth az ké: Vyzes Nedweffeznek

gýwleſetwl valo Tékéſſeġh: Szeltwl valo dagadas: Innak megh  
 chýomozafa kýth Magyarul Ganchýunak hýnak: Gelýwa az  
 Torokban: Fwl melleth valo dagadas: Fene. Fél (Fél neukédét hufok)  
 newekédeoth Hufok penýgh ýmezék. Pokol var: Twzes es faýo  
 kelewený ký akkora mýnth Fel Týkmoný: Szaaron valo Fekete  
 dagadas ký akkoru mýnth egý Bagolý Borfo: Futofo Mýrigh ký  
 vagýon neha az Torokban: Chýomo az Izben. Pattagozafok (Pattagozafok)  
 Ezék. Szémén valo olý pattanas, ký az Szémfennek  
 eléſſegeth el vezý. Szémnek feýeren valo hoýagos pattanas.  
 Orczan valo pattagozas Napnak hewfege mýa. Verýtek,  
 Folýofo, Rwh, Výzketes, Ruth Szémér, Orczan valo pattagozafok  
 Bel pokloffagh mýa, es mýndénfele zémélchýék, Talpon valo hus  
 Newekédes mýnth egý zémélchýeo, Talpnak awagý Tenernek  
 daraboffaga. Ezékrel ázerth mýnd, ýrnom kel valamýth mýndénykrél.

**Twzes dagadafrol. (Phlegmon Inflammatio)**

Az Twzes dagadas femmý nem egýeb hanem termezeth kýwél  
 eoſwe gýwlth dagadas, fén wlé es hewfeggel kéréſkérwl vetetéth,  
 ký akkoru mýnth Egý Týkmoný, Ennek zýnthé olýan véréſſege  
 vagýon, mýnt az twznek ſwteſetwl lezén awagý az Férdétwl. Az  
 twzefwleſetwl penýgh olý buzgo Hewfege vagýon, mýnthá Eegne,  
 melý Hewfege kýlyeb kýlieb terýed, Nagý Nehez es Melý  
 Nýlallaffal, kýtwl oſton lezén kegýétlen faýafa.

Oka ennek az Ver, ký nem chýak az Bér ala ragadot, (Oka)  
 de az Bér alat valo hufrais ký folth az Erekbél, Merth mýkor az  
 +524

Nagý Ere, az Elteté Ere is, modnekwl valo fok vertwl megh  
 terwlnek, annak bantafatul ký vetýk az Verth az kichýn Erekre,  
 azok ífmeth az igén apro veónka Apro Erekre, Akkor oſthon  
 azoknak folýafokon az veér megh nem tartoztathatýk, hanem ký  
 folý az wres helyekre, melýek az Teſtnek fé heleyben vadnak,  
 yeleosben az Elteté Erekkel es Inakkal kéréſkérwl veoth Hufokban,  
 Inakban es Hartýakban. Ez reſek ázerth mýkor az folýaffal  
 tele telnek, Ennek beoſegetwl terwlnek ký, zaggattatnak, es az  
 forro vernek hewfegetwl megh gýuladnak, es faýdalmath hoznak,  
 Merth az Veér ký ýmmar megh gýwlekekézet, megh rothad es megh  
 twzefwlth.

(Oruoffagok) Legh elézér, ha valamý Ok ellene nem  
 aal, Ereth kel vagný. Ha ázerth az twzes dagadas Embérnek alfo

rezen vagyon (mýnt peldanak okaert ha az Terdén vagion) akkor Ereth az félfe rezen kel vagný, zwkzeg penygh megh vagný az karon vagý az kwlfé vagý az Belfé Ereth, az az, Az Bafilicat vagý az Medianat. Ha penigh az Twzes dagadas az Feolfé rezen vagion Embérnek, Verth az alfo rezen kel vènný.

Fwlben erezte fweth, Naranch heath feoz megh borban, arpa lýztel elegych eozwe, chýnalý lagý flafstromoth ebben, es kéfd rea, ha nem nagý az faýdalma.

Vthý fweth, Lenchýeth, Szepzèleoth, kenyer belth rofa olayth téry eozwe, chýnalý lagý flafstromoth, es kéfd rea ha nagý az faýdalma.

Naadnak leweleth Nyerfeth térd yol megh, flaftró moggýara kéfd rea.

Erdeý Borfoth, keferw Babnak is hýak, Arpa lýztel elegych eozwe vyzben, keofd rea.

Anya laputh Nyerfeth teorý yol egyben Mezzel, kéfd azth rea.

Vad kendérnek teord megh az gyékereth, Ees flafstrom moggýara keofd rea.

Zapora fwnek az feolfé rezeth térd megh yol, kéfd rea ha fokaygh tartana az Twzefwles.

Maaknak leweleth, mýnd az Maak tokawal es arpa lýztéth chýnald eozwe, keofd rea.

Belend fwnek lewelet es magwat teord eozwe kéfd rea.

Féldý Tékeoth de az gyéokereth Borban fézd yol megh, flafstrom moggýara kéfd rea.

Fay Bozzanak es Féldý Bozzanak leweleth teord ézwe arpa lýztel, es kéfd rea.

+525

Buza lýztnek korpayat igén erés Eczetben kewerd bele es kéfd rea.

Buza lýztooth habary eozwe olayos vyzzel vagý Mezes vyzzel, kéfd azth rea.

Buza kenyereth Mezes vyzben féz megh, térd ézwe Cýomborral es vthý fwel, keofd rea.

Fagyalfanak az lewelet feozd mez [!] vyzben, keofd rea flafstrom moggýara.

Akarmýnemw Fanak Makýat Nyerfen térd megh, es kéfd rea.

Czygakath mýnd heaftul teorý yol ézwe, chýnald ruhara, es



kéfd rea.

Buza lýztéth habarý eozwe rofa olaýal awagý Szeekfw olaýal, keofd rea.

Ros lýzteoth, es Bakzarwo fwnek magwanak lýztýth, habard ézwen, /!/ leg [!] magh olaýal, keofd rea.

Feýer fwznek leweleth es Malwath teorý eozwe, azth kéffed rea.

Nýers vborkath vagý ketté, awagý valamenýre térd meg, es kéfd rea.

Porchýn fweth teorý megh Nýerfen, elegich ézwe feýer liliom olaýal, keofd rea.

Kapoztath vagdalý megh igén aprora, elegých ézwe Belend fw olaýal, keofd rea.

Féldý mohoth feoz megh vyzben, porchýn fwnek ký fachýarth lewewel elegých eozwe, keofd rea.

**Szelés kemený dagadafrol.** (Phýgetlon Panus)

Szelés kemený dagadas, ký nem magas, lezén az Holn alath, az Fwl melleth, es az Cýomb kézéth, Lezén hafonlo okokbol (Oka) mýnth az Twzes dagadas, es yeley is azonok vadnak. Ez (Ieley) igén kelére eryk megh. Lezén Betegsegh vtan gyakorta, awagý valamely reznek faydalma vthan, mely faydalom kezéyrtette oda az Chýorgafth, az Spongia zabafu puha Hufra.

Szara3 Fýgeketh feoz megh, vyzben, kéfd rea (Oruojsagok) flafstrom moggýara.

Eokérnek Nýers ganeýath zédefd az Mezén, Ees flafstrom moggýara kéfd rea.

Labdat féz megh vyzben, awagý teord vgýan Nýerfen megh, keofd rea.

Okado hagýmath kýth Salfhagýmanak is Neweznek, térd +526

ézwe Arpa lýztel es keofd rea, de Dýzno hayat is tegý kézyben es vgý teord eozwe.

Machka téwýffet es vthý fweth téry eozwe Sowel, térd rea flafstrom moggýara.

Ifthen Fayath Arpa lýztel es vyzes Olaýal térd ézwe, kéfd rea.

Corýandrumoth Bab Lýztel téry ézwe, es keofd azth rea flafstrom moggýara.

Balha fweth rofa olaýal akar penýgh Eczettel teorý eozwe,  
es keofd rea.

Machka Mezneke leweleth, zarath, es Magwath trd zwe es  
keofd rea, akar penýgh fachýard ký az leweth march ruhat bele  
es td rea.

Keferw lapunak gykereth Dýzno haýal try zwe,  
kend az lapunak lewelere, keofd rea.

Kakas tareý fweth Eczetben vagý Mezben teord ýol zwe,  
elegých eozwe, keofd rea.

Eokr farknak az leweleth teord megh, paraþban Melegých  
megh, es keofd rea.

Malwath try megh, legých zwe Arpa lýztel es kfd rea.

Feýer liliomnak gykereth feozd megh, az vthan trd eozwe  
len magnak Lýztýwel, kfd rea.

(Phýma Tuberculum) **Magas dagadafrol.**

Ez magas dagadas, melý az Twzes dagadafnal es az Szels  
kemený dagadafnal valamenýwel kýlfeb, Nýluavalobis, lezn az  
Spongýa zabafu puha hufon, ký kewesbe vérs es nem annýra  
(Oka) faýo mýnth amazok, Merth nem az Týzta verbl ýw, hanem  
affele verbl az melýhz valamý kýs Nýal elegýeodeoth.

(Oruofsagok) Konkolth es Kafath try zwe, zýtald megh  
zepn, terpentýnawal elegých eozwe, keofd rea.

Eger Farkat fz megh Mezben, ezt kfd rea.

Lenchýet es megh hamozoth Almakath feoz Eozwe vzben,  
annýra hogý mýnd zwe olwaggýanak, elegých eozwe rofa Olaýal,  
melegn teod rea, az Faýdalmath megh laffýttýa es megh is  
erlelý.

+527

**Pokol Varrol.**

(Carbunculus Anthrax Ignis Perficus)

Az Pokol varnak Eredetý vagýon az Verbl,

(Oka)

De nem az Vekoný verbl es ýobol, hanem az temerdk, feketehe  
forro, es rothadoth verbl. Ez valamely reben az Teftnek (Iele)  
ký wthý magath, azonnal azt megh egetý, es krfkrwl eg  
pattagozafokath ýndýth. Az Egefnek penýgh ereýewel az vthan  
fekete vagý Hamuzýn zabafu Var lezn raýtha. Ennek faýdalma  
es hewfege krfkrwl ign meþþe el hath az tefn, es fltte  
nagy betegfeggel vagýon. Az megh gyladoth reþ foha genýetfegge  
nem változýk, de az forrofaghtul megh Egwen, az rothadoth

teftnek vëlgÿet kÿ vethÿ, Melÿ onneth kÿ efwen, annak az helÿe  
 Nagÿ Meelÿ vndokfagos Seb lezÿen. Az pokol (Ketfele Pokol Var)  
 Varaknak Nemelÿk zÿlÿd, melÿ lezÿen chÿak valamÿ gÿuladafbol  
 es zÿlÿd rothadafbol, De Nemelÿk vezÿedelmes, merth Mergÿs,  
 mÿnth az kÿ lezÿen az dÿgÿs Mirÿgh halalkor.  
 Ennek orwoflafath igÿen ÿo Ver vetelÿen el kezdenÿ, (Oruoſsagok)  
 annÿt kel penÿgh kÿ vÿnnÿ hogÿ vgÿan el aÿulÿon bele, de az  
 kÿ Erÿs wdÿÿeben vagÿon.  
 Vthÿ fweth Nÿerfeth, Megh feoth Lenchÿeth, es kÿz kenÿernek  
 belÿth tÿrd ÿÿwe. keofd rea.  
 Pap monÿa fwnek az lewelet fÿzd megh vÿzben, tÿrd megh  
 es keofd rea.  
 Momortica olayth, vÿrÿs olayth, Gÿk Olayth, Rofa vÿzeth,  
 Tÿkmon feÿerth, chÿnalÿ ÿzwe, kÿfd rea.  
 Kÿrÿffanak vÿd vÿzeth, Embÿr ganeth elegÿch ÿzwe azzal,  
 kend ruhara, keofd be vele.  
 Arwa chÿalanth, pokkal, leggÿel, Ohaÿal teorÿ ÿzwe, kÿfd  
 rea es tarch oth harmad napÿgh.  
 Tÿkmonzekÿth, Papmonÿath, Tÿrÿekeoth, Temſoth,  
 Egÿt Bort, Saffranth, Bechÿzappanth, tÿrÿ ÿzwe, azzal kÿffed.  
 Tÿk hurt tÿrÿ megh, keofd rea.  
 Egÿ Elewen gÿlÿzath kÿs rea, alÿon huzon Negÿ oraygh  
 rayta, az gilÿzta is megh hal, az pokolvarat is megh ÿlÿ.  
 Teophraftus irÿa.  
 Nÿers Tehen hus pechenÿet keos egÿ daraboth rea, alÿon  
 harmadnapÿgh raytha.  
 Vÿrÿs hagÿmat, Saffrant, Rutath, Fÿget, kowazt, O haÿath,  
 tÿrÿ erÿffen ÿzwe, azzal kÿffed.  
 Olwazd megh az Szurkoth, Mezzel es Tengeorÿ zÿlÿwel vagÿ  
 aſbu zÿlÿwel elegÿch eo3we, kÿfd rea.  
 +528  
 Galamb ganeÿath, Mezeth, Len magnak lÿztÿth tÿmporald  
 eo3we, ezt keoffed rea.  
 Ledneknek az Lÿztÿth Mezzel elegÿch, kÿfd rea.  
 Kapoztath teorÿ eo3we Sowel, keofd rea.  
 Coriandrumoth tÿrÿ eo3we Tengÿrÿ zÿlÿwel, es keofd azt  
 rea flaſtrom moggÿara.  
 Aſzu zÿlÿth tÿztÿch megh az heatul, tÿrd ÿzwe Rutawal,  
 keofd rea.

Fagyalfanak lewelet fêzd megh vÿzben, kêfd rea.

(Tanufagh) Az pokol varnak penÿgh kêrnÿeketh tarcÿad ÿgh, Rofa vÿzeth, Eczetêth, Bolus armenufth eo3we elegÿch, e3zel kennÿed be az kêrnÿeketh.

(Tanufagh) Hogÿ penÿgh az pokol varath mÿnd gÿêkereftwl helÿebêl kÿ zaggaftad, Ezth chÿelekeoggÿed: pomagranatoth fawanÿuth aprora vagdalwan fêzd megh Eczetben, az vthan têrd ê3we, kend ruhara, kêfd rea.

(Furunculus Kelÿs) **Egÿ Galamb monÿ dagadafrol.**

E3 dagadas chÿak azkoru mÿnth egÿ Galamb Monÿ, kÿ az mÿgh megh gÿwl az Bwr alath, igên laffu, De ha fêlwl ÿwend az bwrên, Tw3es es faÿo lezên. Maÿd hafonlo zabafu az Tw3es dagadafhoz, Az Teftnek kichÿn rezeth foglalÿa el. Megh genÿetfegêfêdÿk ez is mÿnth az tw3es dagadas, kÿ Nem az Tÿzta es ÿo Verbêl lezên, hanem az Temerdêk rothadoth verbêl, de nem olÿan igên rothadotbol, mÿnth az pokol Var. Magyarul igazan ez az Kelÿfnek kÿth Neweznek.

Buzabol chÿnalth kowazt tegÿ rea, megh faka3tia.

Feÿer vÿragu folÿo fweth têrÿ megh, kêfd rea.

Tengêrÿ zêleoth, elegÿch eo3we O haÿal es Me3zel, Sowel is, kêfd azth rea.

Aranÿ gÿeoker fwnek az gÿêkereth feozd megh Bor Sêprwben, kêfd rea.

Mÿnd az keth fele Cÿalanth teord eo3we, es keofd rea flaftrum moggÿara.

Erdeÿ Vborkanak gÿêkereth terpentÿnawal elegich ê3we es kêfd rea.

Feÿer liliomnak gÿeokereth feozd megh vÿzben, Es O haÿal, fa olaÿal têrd eo3we, keofd rea.

Kakas tareÿ fweth chÿak az leweleth, Eczettel vagÿ Me3zel têrd eo3we, keofd rea.

+529

Bu3a lÿztêth vÿ3es olaÿal habarÿ eo3we, es teod rea melegên.

**Gono3 Pattago3afokrol.**

(Epiniectis Terminthus)

E3 pattago3as Vêrês es valamenÿre zederÿes (Epiniectis)

zabafu, kÿ Eÿel lezên leg ÿnkab. Magatul megh ewefêdÿk, es verrel elegÿ valo genÿetfegh folÿ kÿ beleole, kÿnek valamÿ

hafonlofaga vagyon az pokol varhoz, chyak hogý laffub ez es kyffeb is annal.

Ez Fakadas vagyon anny mynth Egy Bagoly borfo, (Terminus)  
ky lezen az forro es megh fwlt vebwl, [!] hafonlo Nagýfaggal az  
félfélhéz, de ennek pattagozafa Fekete ees kerekdyd, ky az Eges  
mya vgyan megh chýerepezýk belél, kyth ha megh vagz, genyetlegét  
talal3 alatta.

Kechke awagy Iuh ganeth elegych ézwe Eczettel, (Oruofsagok)  
es kend be vele vagy kéfd rea.

Kapoztath vagy megh aprora, elegych ézwe arpa lyztel es  
keofd rea.

Vthý fweth téry megh es keofd rea.

Vborakanak az leweleth térd ézwe Mezzel, keofd rea mynth  
egy flaftromoth.

Feýer wrmeth féz megh vyzben, kéfd rea.

Coriandrumoth teorý eozwe Tengery zéleowel es Mezzel,  
keofd rea.

Kechke awagy wné Teýeth vegy, Martogas ruhat abban es  
teod rea vnos vntalan.

### **Lagy dagadafrol.** (Oedema Vndimia)

Az Faydalom es forrosagnekwl valo lagy dagadafokban, sem  
hewfegh, sem veréffegh nynchen, de Feýerzyñw es Nagy az  
dagadafa, kyth ha vyoddal megh nyomz, keweffe awagy ecchepne  
sem fay. Ez penygh ketfele. Az Eggyk ézwe gywl (Kethfele lag[y]  
es kerwlety vagyon. Az Mafyk el ky dagadas)  
teryedeth es el ky ozloth. Ez ilyen vagy az Nyers Nyalas  
Verbél, Vagy az Maýnak vetkebél, Vagy az myth Embér az (Okay)  
teftben be veoth annak vetketwl, terem: Ky az Elteté rezekebe  
be menwen, es az é allattýokra nem valtozwan, hanem laffan  
oth megh gywlwen, bwélkeodny fogh, es azth az refth fél  
dagaztya, Sha megh nyomod az vyoddal az helye oth marad,  
+530

Mynth az Affzu korfagban. Az gono3 el vezeth abrazatban, es  
az Vyz korfagban, Neha chyak az labak, neha penygh mynd az  
egez Tefthis megh dagadnak. Az igaz lagy dagadas penygh nem  
az Nyalas verbél, hanem az heaban valo Nyaltul lezen, ky vagy  
chyak vyzes, vagy Taknyos. Vagion legh ynkab ennek eredety  
az Fenek chýorgafabol. Ide tartoznak az Vyges dagadafok, kyben

vagÿ Citrom býnw Sarga Vÿz, vagÿ az Vernek Savoÿa gywlekÿzÿeth,  
kÿnek Nemebÿl valok, az Bÿr alat el folth Vÿz korfagh:

Az Agÿ kaponÿa es Bÿre kÿzÿeth ÿzwe gywlth Vÿz mÿa valo  
dagadafa az Fÿnek: Vÿz mÿa valo Tÿkÿffegh, es egÿeb effelek.  
(Inflatio Ehÿz Hafonlok az Szeltwl valo dagadafok is, az  
Szeltwl Valo Melÿben Szel vagÿ valamÿ természetkÿwl valo para  
dagadas) rekeztetÿk megh. Effele az Hafnak nagÿ fÿl fuualkodafa  
mÿnth egÿ Dob, Egÿebfele fÿl fuualkodafok is az Bÿr  
alath, Az Cÿontok hartÿayban, Az Elÿ erekkel es Inakkal megh  
kÿrnÿekÿzetÿeth Erÿs hufokban, kÿk fÿl puffadnak az megh  
gywlth paratul. Ez Szeltwl valo dagadas rÿtkan lezÿen, Nemÿs  
gyulhath megh chÿak azon Szel valamÿ Maas Nedweffegnek  
ÿzwe elegÿedefe nekwl.

(Oruofsagok Legh elÿzÿer valamÿ olÿ purgacioth  
lagÿ daga[daf]rol) vegÿÿen ez ilÿen magahoz, az melÿ kÿ vigÿe  
belÿle az Nÿyalath. Annak vthanna Echetÿs vÿzben olÿban kÿben  
kewes Eczetth vagÿon, march Spongÿath, es kÿfd be cÿak  
puhan vele az dagadafth, alol kezd penÿgh el az be tekerefeth,  
ees fÿlwl vegezzed el. Az Spongia penÿgh ha lehetsegÿs Vÿ  
legÿÿen. Az Echetÿs vÿz is chak olÿ legÿÿen, mÿnth a kÿth Embÿr  
vgÿan megh ÿhatnek. Ha vÿ Spongianak zÿrÿth nem tehetnek,  
Lugban moffad megh elÿzÿer az Spongÿath es az vthan marchÿad  
az Vÿzes Eczetben. Sha igh el Nem ozlana az dagadas, az kÿtefkor  
tegÿ valamÿ kewes Temfoth is az Vÿzes Eczet keozze. Ha  
penÿgh regÿ volna az dagadas, elÿzÿer megh kennÿed Olayal, es  
az vthan keoffed be.

Effele dagadafnak el ozlattatafaban, igÿen haznos orwoffagh  
az Diaquillon flastrom, akar penÿgh az az Saffranÿos Eczetth.

Nagÿ Malwabol feÿer Malwanak kÿth hÿnak, chÿnalj  
flastromoth de az gÿeokerebÿl, fÿzd megh vÿzben, kÿfd rea.

Feÿer liliomnak gyÿekerebÿl, Apro Malÿaebol, [!] Medwe  
Talpnak gÿeokerebÿl, ronthon fwbÿl, Len magbol, effelekbÿl mÿnd  
ÿo Flastromoth chÿnalnÿ.

(Oruofsaga az Legh elÿzÿer ebben azth kel chÿelekÿdnÿ, hogÿ  
[Szel]twl valo az kÿnek Szeltwl valo feol fuualkodafatul vagÿon az  
dag[a]dafnak) dagadas, mÿnd eledeltwl mÿnd ÿtaltul a kÿ az  
+531

fele Szeleketh chÿnalna, megh oÿa magath, Sÿth melegh es Szaraz  
eledellel elÿÿen, es olÿal a kÿ ÿnkab az Szelet el w3ze.

Azok az orwoffagok penygh mynd haznofok erre, az melyeket oda fél yrtham az gyomornak feol fualkodafarol.

Inneth kywl az gyomroth, kéleffel, Sowel, vagy Nyers len maggal kel parlaný, ha az faydalom kichyn, ha nagy, rutath feoz megh fa olayban, awagy keomenth awagy Apiumoth, Ha ezzel is megh nem zwnnek faydalma. Egy nagy képpelt kel rea vetny igen nagy langal, de megh nem kel vagdalny. Ezt az kéldekre kel vethny.

Ha az Izekben awagy az Elé erekkal es ynakkal be kornyekézeoth erés hufokban lezén, awagy az Cyont kézéth valo hartyakban az fuualkodas, ha faydalomnekwl vagion, vy Spongiawal zytas Eczetéth fél, Smegh yob annal is lugoth, es ted rea. Ha penygh faydalma vagyon, az fuualkodafth elézér kend megh olayal, es vgy tegyed rea az Lugos Spongýath, awagy Borth, Fa Olayal vagy forralt Muftoth fa olayal rea tenný. Ha penygh effele fél fuualkodas, fwftés, gono3 megh rothadot, es Mergés dologtul yndulth, loha yob annal nynchen hanem ahol vagyon félwl es alol tekerd yol megh, es vaffal vagy Beretwawal mefd megh. Az Sebet ozton télch be, Bolus armenufth, Aloeft, rofa olayt es Eczetéth ézwe habarwan. Harom vagy Negh Napon azth tarch oth, az vthan giogychad az Sebéth azzal a ky be giogyttya.

**Kemeny dagadafrol mynth az ké.** (Schirrus)

Ez dagadas ky kemeny es megh kéwezéth, termezeth kywl vagyon, Mely vagyon kichyn faydalomal awagy vgyan zynthe faydalomnekwl. Ketfele azert ez: Eggyk, az ky chyak (Kethfele)  
vyonnan valo es Nem tekelletés, melyet ha Nyom3, Fay. Az Mafyk igaz, ky myndén erzes es faydalomnekwl vagyon. Mynd az ketfelenek oka, az temerdék es Enywes Nedwefleg, ky (Oka)  
annak az Tagnak a hol ez dagadas vagyon, wregeben be oltatwan annyra megh kemenyedéth, hogy onneth ygén Nehezen ozol el.  
Ez Nedueffegh penygh awagy myngyaraft az dagadafnak eleiben lezén ilyen, Mykor az wegh zynw awagy Maz bynw Nyal vagy az Vernek termezetzérenth valo féprwye, vagy folyaffal, vagy gywleffel, valamelý rezben megh rakodyk. Awagy az gonozul megh gyogyttatoth Tarýagos Orbancztul, vagy Twzes dagadaftul léth yllýenne, Mykor annak allattya félletb megh hwlth es megh zorýttatoth, awagy Orwoffaggal el ozlatwan annak

+532

valamý reze vgÿan oth megh temerd keod th, Merth m keppen  
hog  az Maÿnak m nd n kemen  dagadafa, k  az Sargaagnak  
el folyafabol maradoth oth, laffan laffan megh temerd kwth  
Sartul lez n oth, Neha az kwlf  rezeben is z ynthe ol an modon  
lez n eredet .

(Oruofsagok) B ka verth eleg ch eo3we Arpa l ztel, es keozd  
be azzal az kemen  dagadafth.

Tehen ganeth veg  feol az Mez n, eleg ch eo3we Eczettel,  
es flafrom mogg ara keofd rea.

Vadocznak az L zt th galamb ganewal egg wth f zd megh  
Borban, flafromoth ch nal , azzal k ffed.

Len magoth Saletrommal, f z megh F ge fa hamu abol ch nalth  
lugban, azzal keoffed.

Vad kend rnek g  keret feozd megh Lugban, es k fd  
azth rea.

Kechke ganeth eleg ch  zwe Eczettel, keofd azzal.

D zno ken rnek g eokereth t rd megh, keofd rea.

Keg o fwnek t rd megh g  kereth, es t d rea.

Fe er liliom ola al es Mondola ola al ig n  o kenn .  
Fekete zurokkal is  o k tn .

(Ganglion Concretio ne...) **Inakon valo dagadafrol.**

Ez  nakon valo dagadafth, k  kemen  Snem Fa o, es  
hog ha N omodis be nem horpad, hanem ozton ha ig n  
kezdened n omn  vg  al gh megh erz k az fa afa, h iak  
(Oka) Mag arul, Inaknak megh ch omozafanak. Ered az Inak es  
az Izek k rwl, g akorta az ke3nek fe enek ha laf ban, az  
Temerd k es r fth N altul, vag  az vernek S prw etwl, k  oth  
ol an kemenn e Newek d k. Ez ch omozas az Inakon es Izek n  
k wlis, az Mak zabafu puha hufokon k wlis tamad, k th Nemel ek  
(...ria Gutturis Ch omonak h nak. Effele az k  az Torokban  
Gel wa) lez n, k  az lel kzeth vew  C ew es az B r  
k z th megh g wllwen, Nem lez n ig n Nag  w ltefb l, vag   
 eges v znek  talabol, az m nth Nemel ek veltek, hanem az  
temerd k r fth N albol, k  laffan az F b l es annak reze b l,  
oda az kwlf  rezeke az Fwl melle vettet k.

Az Inakon leoth C omokra keos ig n vekon  pleh th fekete  
Onbol ch naltath, az annak orwoffaga.



+533

**Torokban awagÿ egÿeb helyekÿn  
valo dagadafrol.**

(...denum tumor  
Scrofulae)

Az Makzabafu Hufnak kemenÿ dagadafa, az Inakon es az  
ÿzÿkben valo Chÿomoktul es dagadaftul chÿak az helyewel  
kwlÿembÿz, merth ez chÿak az Mak zabafu hufoktul de amaz az  
Inaktul zarmaÿÿk es az Izektwl. Mÿwel hogÿ az Embÿrÿ Testben  
az Mak zabafu hufok fok fele el ozlattanak, ÿelÿben az Ereknak  
es az Lelÿk lako Ereknakis ozlafÿban, az dagadafok is fok fele  
es fok helre be zoktak efnÿ, melyekkel neha mÿnd az Egez Testh  
(hogÿ Sok Nÿallal bwÿlkÿdÿk) rakwa talaltatÿk. Effelek az Fwl  
melleth valo kelewenÿ hÿdegh, es az Eoregh Mirÿgh kÿ hÿdegh,  
Mely Mirÿgh az Torokban, Az Holn alath, az Cÿomb keozÿt is  
megh lezÿn. Ezÿkkÿzÿwl az Melyeknek Nedweffege nem igÿn  
Temerdÿk, laffan el emeztÿdhetÿk es el ozolhath;  
Nemelyk penÿgh megh genÿetfegÿfÿdÿk, es kÿ ÿwen az genÿetfegh,  
Sebbe lezÿn.

Menÿetnek ganeÿath elegÿch ÿzwe Mezzel es Bakzarwo (Oruofsagok)  
fwnek magwanak lÿztÿwel, kÿfd rea.

Kereztes fwnek gÿÿkereth Nÿerfet tÿrÿ megh es azth tÿd  
rea flastrom moggÿara.

Dÿzno kenÿernek gÿÿkereth ronch megh, tÿd rea.

Eokÿr farknak leweleth tÿrd eozwe Eczettel, Ees tÿd rea  
flastrom moggÿara.

Eoregh Laputh tÿrÿ megh, teod rea.

Iglÿcze Tÿwÿs vÿragath tÿrÿ megh, ad azt megh ÿnnÿ lagÿ  
Tÿkmonÿban.

Fekete Fÿldÿ Tÿknek gÿÿkereth tÿrd megh, elegÿch ÿzwe  
Mezzel, es keofd rea.

**Gelÿwanak dagadafarol.**

(Struma

Az Torokban lewÿ Gelÿwaknak Eredetÿ vagÿon az Oka)

Maaÿ zabafu Nÿyalbol. Feolÿtte kemenÿÿk penÿgh az Gelÿwak es  
nagyok is nÿha, Mÿndÿn Gelÿwanak Toka vagÿok: kÿ terÿm az  
Torokban hol Egÿ, hol tÿb, hol vgÿan Sok is.

Erdeÿ rutath dÿzno haÿal, kechke haÿal, Bÿkanak (Oruofsagok)  
faggÿawal elegÿch ÿzwe, aÿÿal kennÿed.

Retkêth fachyary ky, Soth, Borth, Eczetêth, Szappanth, ezêketh  
+534

Gyermêkcye hugyawal elegych êzwe Arpa lyztêth es Szurkoth,  
kêfd azzal.

Bab lyztêth, Bakzarwo fw magwa lyztýwel elegych eo3we es  
Mezzel, keofd rea.

Lencyet es Saarkerep fweth fêz megh Eczetben, es ezzel  
kêffed be.

Vthý fwet tery megh, Sofd megh, kêfd rea.

Muftar magoth tery êzwe kenkewel, es kêfd rea  
flafrom moggýara.

Cýnadonyat Mezzel es dýzno hayal teorý eo3we, ezt  
kêffed flafrom moggýara rea.

Fekete wrmêth tery êzwe Mezzel es dýzno hayal, azzal  
kêffed be.

Nagy Malwath fêz megh Borban awagy Mezes vyzbe, mefd  
megh az gelywath es keofd azzal.

Feyer Liliomnak gyêkereth feozd megh, o hayal es Fa  
olayal tird êzwe, keofd rea.

Natragulanak gyêkereth es Nagy laputh, fêz megh vyzben,  
kêfd azzal be.

Eokêrnek es Kan dýznonak Epeyeth elegych êzwe, melegên  
azzal kennyed.

Fechke fyakat es Mênýetêth eges megh, Ez porban agy megh  
borban ynnya, awany kenyerben megh ênný.

Oltatlan MeBeth dýzno hayal es Mezzel tery êzwe, azzal  
kêffed.

Fêldý Bozzanak leweleth tird megh, elegych êzwe Sêrnek  
fêprwýewel, kêfd rea.

Chýalannak gyêkereth fêzd megh Eczetben, tird megh, tird  
az gelywara, ha megh erth megh fakaztýa, fmezh az gyêkeret is  
az gelywanak ky vonza.

Folyo Vyzbelý Raakot eges megh, tird megh, az porat  
elegych êzwe mezzel, keofd rea.

Muftar magoth, meg anný Babbal tegy êzwe, fêzd megh vyzben,  
tird megh, keofd rea.

Len magoth fêz megh Borban, keofd rea, Smegh fakaztýa az  
gelywath.

Lo Sofkath t ry  zwe D zno ha al, ha v onnan valo  
az Gelywa, k fd azth rea.

---

ch nald  zwe valam  edenben, egy E el al on egg wth, ha  
ezzel g akorta ken d, el vez az gelywa.

+535

Oha ath, Belendfw magwath, Szurkoth, Fa Olayth, Sarga  
T knak gane ath, eleg ch  zwe, k fd rea.

Szwl  fweth t ry  zwe Medwe ha al, k fd rea.

D zno ha al t rd  zwe az C alanth, t d rea az gelywanak  
febere ha  mmar Seb s  k  fakadoth.

Konkol  lyzt th eleg ch  zwe galamb ganewal, megh fakazt a  
az gelywath.

### **Dagadafnak k  Fakaztafarol.**

T rd megh az fol o v z rak ath, k fd rea.

Eok rz m fwnek lewelet es v ragath t rd megh eleg ch  
 zwe v azzal, k fd rea.

Natragulanak N ers lewelet t rd  zwe Arpa lyztel es  
k fd rea.

Holt Ch alannak lewelet, Szarath, es leweth ees Magwat,  
t rd m nd  zwe, keofd rea.

Alabar trum k weth eges megh, eleg ch  zwe fen w zurokkal  
awag  Varga Szurokkal, t d rea.

D o ola al kenn ed.

Azzu f geth, fe er liliom, kek liliom, es fe er Malwa g ekere wel,  
t rd eo we, keofd rea.

### **Fenek eteler l.**

(Carcinoma Cancer)

Az Fene kemen  es kerekd d dagadas, ol an z nw m nth  
az Rak, es Nem egy forma u, Neha az Ere k r fk rwl f l fuwa  
vadnak, k k awag  zederyes awag  Fekete   nwk, k   
fa dalommal es Neha nag  Nehez forrofaggal vag on. Akar m   
rezeben az Testnek zokot  nduln , Az Sz yban, Az Sz m kben,  
Az Ferf u z mer m Testben, Az Azzon allath Sz mer m Testben,  
Az Al felben, de f keppen az Al on allatoknak Ch  ch  kben  
m wel hog  azoknak puha hufok vag on, Es wres m nth  
az gomba vag  az Spongia, a howa ig n k n w az F b l ala

folny, Es az Madrabol is ynneth alol oda fél futny. Ennek kezdety  
lathatatlan es lappango, Es legh elözér gyakorta chyak

([I]elej)

---

Vayban fezd meg[h] az Len magoth kéfd rea, es meg[h]  
fakaztya.

+536

akkoru dagadaffal yndul mynth Egy Bagoly borfo volna, oly  
faydalommal es hewfeggel, mynth ha Twzes Twel gyakdofnak,  
Neha penygh faydalom nekwlis vagion. Annak vthanna akkoru  
lezén mynth egy Bab Bem. Az vthan mynth Egy Dyo. Az vthan  
mynth Egy Tykmony, El vegre ozton ky zeléfédyk, Naggya  
lezén es fél Newekédyk. Smykor ozton annak allapattya vagy az  
regyfegetwl, vagy Etelnek ytaknak, vagy orwolflanak vetkes  
voltatul megh hewelend, Erés faydalom Es Twzefwlefnekwl valo  
hewfegh banthya, es zémlatomafth megh bederyefwl vagy megh  
feketwl, Es kérfkérwl az Ereke Feketen vagy Szederjefén fél  
puffadnak.

(Oka) Ennek zérzé oka az Fekete Saar. Az Forro es megh  
egéth Ver, ky gyakorta az Azzonyalatnak Hawy ver folyafanak,  
Awagy az Al felbél valo Ver folyafnak megh rekedefetwl, Awagy  
Neha az Negyed Napy hydegh leleftwl, gywlekézyk. Az penygh  
az hytwan Nedwefegh ménnel résteb es laffub, annywal  
laffub Feneth hoz. De valaménnel Eréfb es forrob, annal

(Ket fele) Nehezebbeth zéréz. Az Elfé Fele, ha megh Nem bantatyk,

(az Fene) fokaygh forrofagh nekw aal. De az Mafyk felet  
nehez megh tartoztatny, hanem ygén hamar az Bwrth  
ky Eby, es magath ky mutattya, Ees lezén megh febéfédeh  
Fene. Akkor ozton az dagadas, megh rothadot hufnak abrazattyat  
mutattya, Bwdéffeggel, es fok vndokfaggal, ky tekentetre is  
rutfagos, kynek az Sebenek bele kemeny es vgyan ky fordul,  
kybél vekoný verés genyetfegh chyorogh ky, Melý fekete awagy  
vgyan Barna bynw, Es abbol Nehez paara megýén az Szaýra,  
Az Szýwre, Es az Fere, Es lezén zwntelen valo Forro hydegh  
leles vgý mynth, es El is Ayulas yeléfben mykor az Cyéchben  
ragad be az Fene. Az Erekegh penygh ky Ewen gyakorta fok  
Ver foly ky, es ha gonoffagaban hamar megh nem életyk, Mynd  
zellel el foly, Sha gyékereth verheth, Nehez onneth ky vezteny,  
hanem megh Eoly az Embérth.

(Eledele) Eledele ez ilyennek oly legýén ky az Fenet Ne

Newelye, mýnth az Tehen Hus, Szarwas es Nýul hus, Soth ez ilýen ne egýek, Baboth, Borfot, Lenchýet, Es Saýtoth, es affelet az kýk az Fekete megh egêth Saarth chýnalýak Embêrben.

Hanem Elýên Arpa kafawal, Malwawal, Labodawal, Ceclawal, Kêwý hallal, Es mýndên fele Madarakkal, az výtbe lako Madarak kýwêl, Týk huffal, kechke fýwal, Týkmonnak chak az Bekýwel, es mýndênnel az mý kennýen Emeztêdýk megh. Itala legýên igên vekoný Feýer Bor, ký Nem igên O bor.

(Oruofsagok) Gyogyátafahoz penýgh igh kel kezdený: Elêzêr ha +537

az wdê es az Erê engedýk, az Mediana Ereth kel megh vagný. Annak vthanna elfêben, lagý purgacioth kel adný. Annak vthanna azokbol az Orwoffagokbol melýet ýrtam oda feol az Fekethe megh Egêth Saarrol. Mýndên harmadnap mulwa ýo purgatioth adný. Ha az Azzonýallatnak Hawý ver folýafanak megh allafatul vagyon, arrol valo Orwoffagokkal azth el kel ýndýtaný. Ha penýgh az Al felnek Ver folýafanak megh allafatul vagyon, azt ifmeth arrol valo orwoffaggal kel el ýnditaný. Folýo výtben termêth rakokat eges megh, annak az hamwat fêzd êzwe Mezzel, es keofd azzal.

Vad Muftarnak magwath têrd porra, es azzal hýncz be az Feneth.

Holt Cýalannak mýnd Szarath, Magwat es leweleth têrd êzwe, es teod rea.

Embêr ganeýnak vêd výteth, azzal moffad, awagý march ruhat bele es teod rea vnos vntalan.

Bakzarwo fwnek Magwanak az Lýztýth habard êzwe Borral, es kêfd rea.

Chýaba ýreth têrý megh Nýerfen, es azt keoffed rea mýnd lewestwl.

Edês Teýben kýth mýngýarasth feýnek, habarý ýo bwên týkmon feýerth bele, kend azzal be, Ees azontul megh aluzýk.

Papa fwet, Salýat, Rutath, Ifopoth, kýs fêld Epeýe fwet (kýnek Deakul Centaureum minus Newe) Temfot, Aloefth, Borban fêz megh, ezzel moffad, ha penýgh lýka vagyon Ezzel lêyed.

Týknak ganeýath, Agýagot, Crýfpant, Temfoth, teorý porra es zýtald megh, Eczetê es Egetêth borth eos kêzýben, têrd ýol êzwe, kêfd rea az Fenere, ký rothaztýa onneth, megh is giogyttia.

Belend fweth azaly megh es t rd porra, azzal h nczed, Ha  
peny g bel l vagion, Belend fwnek v zeth aggyad  nnya.  
M nd nfele Chyalannal  o k tny.  
Vy va at az menyth akarz az Twznel forraly fél, az  
ta tekath hand yol el, vgyan vg  forron t lch ig n zep t zta  
rez mofarban, es az Mofarnak Rez t r yewel N olcz egez ora gh  
kewer ed, az vthan vgyan azon mofarban t d meleg helre, es  
al on oth N olcz egez Ora glan. Ifmeth v d el  es kewer ed

---

[Keg] o trangoth teor  [por]ra, oltatlan Me bel [eleg] ch  
 zwe es  o [er ]s eczettel, de az ... chak harmad rez [legy] n,  
k fd ezzel.

+538

az Teor yewel, az m gh z nthe megh hwl, Ezzel kennyed. Ha  
peny gh flafrom moggyara akarod ch ynalnod, ves valam  k s  
v azt bele.

N elwes fwnek gy kereth t rd megh rez mofarban. Ez fw  
olyan m n th az puzpangh. Az Erd n hegyes hely n ter m, D o  
Ola al gyurd  zwe, t d rea, harom k teffel megh gyog ttia.

Ezzel gyog ulth vala megh az Varady Vicarius.

Serekomlyat ky az ret n ter m, z nthe olyan az lewele  
m n th az Fwznek, Sarga b mbo ya vagyon, t rd megh m nd  
korostul es lewelestwl, annak az porawal h nched. Ha peny gh  
bel l vagyon, f zd megh vizben ez fweth, annak az leweben agy  
 nnya, az ozton ky hozza az b r k z ben, es oth megh Feketwl,  
azt kend megh Mezzel, es az porawal h nch megh, az ky Seb f dyk,  
de m nd addigh h ncyed m glen be gyog ul. Szarandy  
Horwath Ianos ezzel gyog ulth megh.

Temfoth, kormoth, habary  zwe T kmony feyerrel, k fd oda  
ahol az Fene  ndulth.

Apro v r s bogarath, kyth Ver feny költőnek h nak, azaly  
megh es t rd porra, h nch be vele az Seb th a hol az Fene akar  
 ndulny, m ngyaraft el aal rola.

Kenk  Ola al kennyed kyth igy kel ch ynalny: T rd  
megh az kenk weth, p cze olayt tegy annyt ahoz hogy olyan  
legy n m n th az Tezta. Ennek ozton v d Ola ath, Alembicombol.  
Ebb l ez olaybol vegy Harm nczketh Nehezek th, Papa fw  
v zet T z nhat Nehezekeoth, ez ket egy keweffe forrald  zwe  
Mazos fazekban, Sm kor ezzel akarz eln d, El z r zep feyer

borral vagy Egeteth borral mofd megh az Feneth, az vthan ez  
Olayal kend megh, hamar valo Napon megh gyogyul. Tarkas  
Sebnek is igen yo orwoffagh, es regy kelewennek megh  
giogytafara.

Kef Egy elewen rakoth rea, tarch mynd addigh raytha az  
mygh megh hal, az Feneth megh Eoly, Eo magais megh hal.  
Teofraftus irya ezth.

Ludfzarat vayban rancyd yol megh, es zwrđ megh ruha  
altal, kerelkerwl ezzel kennyed az Feneth ahol vagyon, Megh  
ely valahol vagyon.

Rofa olayt, huzon Negy Nehezekeoth, Dyzno hayat Nyolcz  
nehezekeoth, glyteth Negy Nehezekeoth, Megh fwlt Tykmonnak  
fzekyth eoteth, ehaz az meny vya3 zwkzeges, chynaly ebbeol  
flafromoth es keofd rea.

Ebzelenek es Vthy fwnek fachyard ky az leweth, porul  
+539

elegich hozza Auripigmentom festekeoth, ebben march ruhat, es  
ted rea.

Ha penygh zandekod az hogy ky meffed onneth, eler purgaciowal  
megh tyztynchad az Embeorth, Es annak vthanna az  
Feneth mykor mynd ky meteleod gyekereftwl, az vereth erffen  
ky haggjad folnya, megh fe tylchjad az folyafatul hertelenfeggel,  
Seth vgyan nyomyad hogy folyon, mynd keorelkerwl az Sebeth  
nyomogaffad.

### **Orbanczol, es Szenth Antal Twzerel.**

(Erysipelas fl[im]plex, Orban[cz]  
Erysipelas vl... ratum Vel...  
Sacer ignis, S[zent] Antal Twze)

Az Orbancz es az Szenth Antal Twze myndenyk felletteb  
valo Eges, ky az Testnek felfo rezere ettetyk ky, de Nyllwan  
valo es lathato dagadafa nynchen, es ahol vagyon azt az (Ieley)  
rezth fem fel nem dagaztya, fem el ky nem teryty, es az Ber  
alath valo Hufban fem megyen oda be, de igen el terwl, es  
femmy bizonyos kerekfege nynchen. Valamelty rezben esyk azth  
erffen ragya, es egethy, Az Szyne vgyan Sarga bynw veores,  
kyth ha nyom3 el futh, es ifmeth oda yw helyere. Az faydalma  
is nem Nyllallo fem felletteb forro.

Mykor ez Nyawalya ky wth, rezketes es valamty hewfegh (Ieley)  
az vthan foglalya el az Embirth, es mykor az Labban megyen,

az Cýomb kézynek dagadafatul vezén eredetêth, Futh penygh  
folýofo moggýara, es eggýk helyet el hagýwan, az kërwl valo  
helyekre megýen es folý alattomban. Keth fele penygh: Az  
eggýk laffu, ký chýak hogý Egé es vérés, de Sebéfwlefnekwl  
vagyon. Ez az Orbancz. Az Mafýk megh Sebéffédýk (Orbancz  
Es ez az Szenth Antal Twze. Ennek penygh 3enth anta[1] Twze)  
keth formaýa vagyon, Merth az Eggýkkel chýak az bérnek félfe  
reze Melýfegnekwl sebéffédýk megh, kýben korpa modu chýerepezefék  
leznek. Mafýk, kýnek sebéfwlefe az Bérben melýebben  
megièn be, kýbél (megh fakadwan az pattagozasok) Ver ýw ký  
genýetfeggel elegý. Az Orbancznak eredetý vagion az (Okay)  
vekoný forro vertwl. Az Szent Antal Twzenek penygh, az heaban  
valo forro vertwl, ký Saarral elegýttetêth megh. Az a Veer, az  
Erekbél ký wzethwen femmýkeppen az Testben megh  
nem marad es oda nem ragad, hanem az w vekonýfagawal az  
Bérben výtetyk, Melý Bwr temerdék lewen, helth ad ennek es  
megh is tartýa, Es mýwelhogý vekoný ez Nedweffeh, kénnyen  
el ozol Bellel, es Nýlwan valo dagadafa nem lezén.

+540

(Eledele) íEledele ez ilyennek telýeffeggel mýndén modon az es  
olýan legýen, az melýeket oda felýeb megh ýrtam az Forro  
hýdegh lelefnek dolgayban.

(Tanufagh) Ha az Orczan lezén az Nýawalýa, az Cefalica  
Ereth kel megh vagný. Ha penygh az Nýaknak es Toroknak alfo  
rezeth foglalta el, az Maý Eret kel megh vagný az Karon. ký ha  
megh nem tecczenek, az Medianat. Ha az Szaarakon lezén, vgh is  
vgýan azon Ereth kel megh vagný. Ha penygh megh nem lehet  
valamý okbol az Eer vagas, purgacioth agý neký.

(Oruofsagok Bolus Armenufth egý latoth awagý tébbet is,  
Orbanczrol) kechke teýel elegých ézwe, porul legièn az bolus  
armenus, es ýol ézwe elegýched, march ruhath ebben, es teod  
rea gýakorta.

Szepzélé vyzeth Hath latoth, Rofa vyzeth Maffel latoth,  
Eczetêth fel latoth, Feýer borth fel latoth, Camfort Maffel penz  
nýomatnyth, Ezwfth taýtekot ket Nehezékêth, glýtnek hýiak,  
Feýer awag vérés Cretath ket latoth. Ezékben az kýth porra  
kel térnéd, teord porra, es elegých ýol ézwe, martogas ruhath  
gýakorta bele es azth téd rea, de melegén.

Galýczkêweth, Aloefth, Camfort, teorý porra, Erés Lugban



elegych el ezéketh yol, martogas ruhat ebben es ragd rea  
gyakorta.

Tykmony Szekynek Olayawal kennyed, kyt ilien  
modon chynaly. Tyz vagy annal is teb tykmonyakat fws awagy  
fesz megh, az Szekyt ved ky es morfoid egy tyzta Serpenyeoben,  
ted Elewen Twzre, mynd addigh kewergeffed mygnem taytekozky,  
es igen hewenyeben egy tyzta ruha altal zwrđ on Taalban  
fachkawal nyomogaffad merth ez igen hew. Ezzel ez olayal  
kennyed, harmad kenessfel megh gyogwl.

Bolus Armenufth, Temfoth, Galyczkewet tery porra, es  
Eczeteth es egetet bort rea, egy kichyn Fa olayt is, Tykmony  
feyeret is ws bele, ezeketh ezwe habaryad es fezd ezwe keweffe.  
Ennek az Saarawal kend be.

Egy Tykmony feyereth, es Bolus armenuft porul, elegych ezwe  
rofa vyzzel, ebben gyakorta march ruhat, es ted rea.

Tykmony Feyerth, Szappant, Erés Eczeteth, Farkas Alma  
leweleth porul, elegych ezwe, habard addigh hogy tayteka legyen,  
kend azt az Orbanczra ennek az Taytekath.

Ha Embeknek az Feyeben vagyon az Orbancz, Chyerfa heabol  
chynaly lugoth, ves tereth temfoth es tereth Farkas Alma leweleth  
az lugban, azzal moffad az Feyeth.

Chynaly Erés paar lugoth es had megh hyggadny vegy ky  
+541

benne ha megh hwl es ted az Twzhéz, ves tereth Themyent es  
Galyczkeweth bele, had megh hwny, ebben march tyzta ruhath,  
mynd vnos vntalan mykor megh zarad megh vyczad, ted rea.  
Feyer Eb zarth tery megh zyталy megh, kewerd ezwe Mezzel  
es erés Eczettel, azzal kennyed.

Fenyw Vyazth es Sarga vyazth fesz ezwe egyenle  
mertekkel, Galycz kewet veressfel Temfoth io bwen, Baber magoth,  
gyemberth, Szekfweth, Borfot, gripant, Themyenth, terd porra es  
zytald megh ezeketh, elegich ezwe, Smykor az ket fele vyazth ky  
vezed az Twztl, megh varyad hogy yol megh hwljen az forrofagatul,  
es az Berbamokat vgy elegych bele, Sha megh kezđ hwny,  
ted az Twzre az fazekath, es az ruhat is melyet az Orbanczra akarz  
tenny ted az fazekben, es vgy keweryed az ruhat az fazekben  
eressen hogy megh haffa. Az vthan ved ky es teryczd el az ruhath  
myg megh hwl, Sha darabos lezen, mygh az ruha melegh, Egy  
kessfel tyztycd el rola, es Melegen ezth tegyed az Orbanczra. Sha

ecczér az eggük feleth tezd rea, maßbor az mafük felet fordýchad,  
de mýkor rea kéteod mýndenkoron megh melegýched, es vgý  
kéfd rea. Ha penýgh egý kewes glýtéth térd megh, es az zerzam  
kézze elegýteod annýwal ýob lezén.

Erés Par lugoth chýnalý es had megh hýggadny, vegý ký  
benne ha megh hwl es téd az Twzhéz, ves téréth Thémýenth es  
galýczkéweth bele, fhad megh hwlñý, ebben march Týzta ruhath  
téd az Orbanczra, mýnd vnos vntalan megh marchýad.

Kendér magoth fész megh Erés Eczetben, teord megh az vthan  
es ves egý kewes téréth Kenkéweth bele, azzal kennýed.

Epéry lewelet azalý megh térd porra, kend megh Mezzel az  
orbanczoth, hýnch be az porral, march ruhat Eczetben, téd rea,  
ezt fokzor chýelekeoggýed.

Galýczkéweth es Temfoth téry porra, Bort es

Eczetét eos fazekban es vefd bele az porokath, keth vagý  
harom Týkmonýath ws bele es habard eréßfen ézwe, téd az  
Twzhéz es kewerýed mýnd addigh az mýgh megh forrad, es  
megh ne haggýad Turozný, véd ký hwlýén megh, ezzel kennýed  
az Orbanczoth.

Len magh pogachýath egés megh eréßfen Twzben, olch megh  
féwennýel, térd megh, vefd Egetét borban awagý erés Eczetben  
es habard eréßfen Egý Sufa habarowal, Ennek az fwrwýeth  
kennýed gýakorta az Orbanczos orczara.

Bors fweth azalý megh es téry megh, Mezzel kend megh az  
Orbanczoth, hýnch megh az porral.

+542

Farkas almath mýnd ßaraftul fész megh eréßfen vyzben,  
azzal moffad gýakorta.

Egés Len magh pogachýath, igén hew týzta twzhelyén, térd  
porra, azzal hýnched.

Barazk magwanak belýth týzta vý fazekban aßald megh,  
térd eozwe Thémýennel, forrald megh erés Eczetben. Ezzel gýakorta  
kennýed, megh fe haggýad zaradny.

Nýrfa leweleth fész megh eréßfen vyzben, az lewewel moffad,  
az leweleth kéfd rea.

Lorom gýékereth metelý aprora, térd megh es Erés Eczetben  
veffed, alýon oth egý Nap, azzal moffad az vthan az  
Orbanczoth.

Azsonyallatnak Hawy Ver folyafanak az verewel kend be az  
Orbanczoth.

(Oruofsagok Roficat, Tormentillat, Szent Iwan  
Szent Antal vÿragath. Ees megh egêth agÿagoth tÿry eozwe  
Twzerêl) porra, ezêket Egetêth Borban es Len magh olayban  
elegÿcched, ezzel kennÿed.

Ûabot keth rezth vegÿ, Len magoth egÿ rezth, tÿrd megh  
ezêket mofarban, fÿzd megh zepÿn vÿzben, kend ruhara, es  
tÿd rea.

Vthÿ fwnek es porchÿn fwnek fachÿard kÿ az leweth, azzal  
kennÿed.

Gêrêgh dÿnnÿenek az Belÿt tÿrd megh, elegÿch eozwe Camforral,  
es keofd rea.

Barazk magwanak belÿth, Temfoth, Thÿmÿenth, Kendêr magoth,  
egÿenlê mertek zêrenth tÿry eozwe vÿzben, Borban, es  
Eczetben egÿenlê mertek zêrenth, martogas ruhath ebben, es tÿd  
rea az twzeflegre, Ez Orwoffaggal gÿogÿulth megh Thurÿ gÿeorgÿ.

Egÿ Tÿkmonnak feÿereth, vÿola olayt Nyolcz Nehezekêth,  
glÿtêt hat Nehezekeoth, ezêketh teord ÿol êzwe rez mofarban,  
ezzel kennÿed.

Lenchÿet, Saarkerepeth, rofath megh azaltath, Naranch heath,  
tÿrd eozwe ezêketh, es hÿnch rea.

Mÿnd az ket fele kapoztath vagdald eozwe, ehêz tegÿ  
Tÿkmonÿ feÿereth es apra lÿzteoth, keofd rea flaftrom moggÿara.

Ruthanak fachÿard kÿ az leweth, Eczettel, gêrêgh feÿerrel  
es rofa olayal elegÿch eozwe, azzal kennÿed.

Feÿer liliomnak leweleth eczettel tÿrd eozw, [!] es azzal  
kêffed be.

Caffianak az Belÿwel kennÿed be.

+543

Anÿa lapunak lewelet tÿrd megh, elegÿch eozwe  
Mezzel, es azzal kêfd be.

Maaknak az Tokath tÿrd megh porra, arpa lÿztel elegÿch  
eozwe azzal hÿnch be.

Szapura fweth tÿry eozwe Eczettel, kêzd azzal.

Bwdês Beorêknek es Beka lenchenek fachÿard kÿ az leweth,  
azzal kennÿed.

Chÿoda fanak leweleth es Fwlben ereztê fwnek leweleth,  
tÿrd megh, elegÿch eozwe Eczettel, kêfd rea.

Hiffopoth, Soth, Eczetéth tērý ēzwe, kéfd ezzel.  
Eokér fark vȳraganak vėd vȳzeth, a33al kennȳed.  
Szepzėléth fachȳarȳ kȳ, annak a3 lewewel kennȳed.

**Folȳosorol: es Farkas Sebrėl.**

(Herpes miliar...  
Folȳofo Herpes exeden...  
Vel Lupus Farkas Seb)

Apro Fakadekok a3 Folȳofok, Forrok, kȳk futnak es a3 Bwrth  
ragȳak es megh darabofȳttȳak. Ez penȳgh keth (Ketfele foliofo)

fele, Eggȳk zȳlȳd, kȳ olȳan mȳnth ha valamȳ kéleffel hȳntėttek  
volna megh a3 Bwrth. Ez a3 Folȳofo, A3 Mafȳk kegȳėtlenb, kȳ  
rago folȳofo, Ezth hȳiak Farkas Sebněk, Ennek a3 pattagozafȳ (Ieleȳ)

ha megh fakadnak, a3 Bėrth megh lebełfity, ragȳa, Ees vgȳan  
megh eȳȳ, Es el folȳ bellel nagȳ Mellȳėn, kȳbėl lezne3 zara3  
Sebečhkek. A3 Szȳlȳd Foliofonak pattagozafa vagȳon (Ieleȳ)

chȳak a3 fėlfe Bwr alath, es a3th darabofȳttia megh. Mȳnd a3  
Foliofo fmȳnd a3 Farkas Seb bellel futh, es a3 kėzėpȳ megh  
maradwan helyen, a3 Szele terwl toab toab. A3 Farkas Seb igėn  
hafonlo a3 Szenth Antal Twzehėz, de a3ert kėzėttėk

ennȳ kwlėmbfe3h vagȳon, hogȳ a3 Szenth Antal tw3e lathatoul es  
hertelen wth kȳ, De a3 Farkas Seb laffan, fok ȳdeigh, es lathatatlanul  
wth kȳ. A3 Farkas Sebněk pattagozafȳ zara3ok, kȳkbėl ha

megh fakadnak is, lemȳ genȳetfe3h es rutfagh nem ȳw, De a3  
Szenth Antal Tw3en valo fakada3ok, Nagȳok, vara3ok, es Nedwełėk  
kȳkbėl verė3 genȳetfe3h ȳw kȳ. A3 Folȳofo kȳ Farkas

Seb vȳzketeffel vagȳon, A3 Szenth Antal Tw3e penȳgh faȳdalommal  
es egeffel vagȳon. Mȳndėn Folȳofo fokȳgh tarth de forrofagh  
nekwl vagȳon, es fok ȳdeigh gȳogwl megh. De a3 Orbanc3

awagȳ a3 Szenth Antal Tw3e, nagȳ forrofag3gal vagȳon, hamar es  
hertelen lezėn, de ismeth rėwȳd chȳak magatul is neha  
megh gȳogȳul. Mȳnd a3 Folȳofonak mȳnd a3 Farkas Sebněk

letelenek oka, a3 tȳzta Saar kȳ forrofag3gal vagȳon, Mȳnth (Oka)  
+544

a3 pafȳth Bȳnw, awagȳ a3 rolda zȳnw Saar, kȳ laffan es nem  
valamȳ hertelenfe3gel a3 Erekbėl kȳ tȳztulwan, a3 w vekonȳfagawal  
mȳndėn rebe3kėn, ȳelė3ben a3 hufos rebe3kėn altal megȳėn,

mȳnd addigh hogȳ a3 Temerdėkbȳgh Alfo Bwrth el erȳ. Toaba,  
Temerdėgb es ragadob a3 Folȳofo es a3 Farkas Seb a3 Orbanc3nal  
es a3 Szenth Antal Tw3enel, es toab is tarth a3 Bėrben, A3

melÿ foliofo azerth ragadob es chÿpkédéb is, az Bwrben veztegh aal, es pattagozafth chÿnalÿ, kÿk megh fakadwan es az Beorth megh sebÿfÿtwen, lezÿn ozton az Farkas Seb. Az Vekonÿabbÿk folÿofo penÿgh, az temerdÿkbÿk bwrÿn altal hatwan az félfÿ vekonÿabbÿk Bwrÿn marad, kÿ ha vgÿ altal nem meheth az Bwrÿn mÿnth az verÿtek, ragÿa es ÿdestowa valo pattagozaffal eß az Bÿrth.

(Eledele) Mÿndÿn elefege hÿdegh es Nedwes legÿÿn, zÿnthe vgÿ mÿnth az harmadnapÿ hÿdegh lelesben. Bortul telÿeffeggel oltalmazza magath, Vÿzeth igÿek Fa heawal fÿtteth.

(Oruofsagok Kendÿr magoth tÿrÿ megh mofarban, zwrð kÿ erÿs Folÿosorol) Eczetel, ves tÿrÿth Temfoth, Saffranth, es egÿ kÿs Borfot is bele, kecczÿr vagÿ háromzor ezzel kennÿed be. Ez orwoffaggal gÿogwlt megh Laÿos gergÿlÿ.

Bolus armenufth, Temfoth, Galÿczkÿweth, Saffranth, tÿrÿ porra, tÿmporalð ÿzwe egetÿth borral, es tÿkmonÿ feÿereth is ws bele, Ezzel kennÿed.

Fÿld fwztÿth azalÿ megh tÿrd porra, kend megh Mezzel elÿzÿr, hÿnch be az porral.

Agÿagoth egÿtteth, Erÿs Eczetÿth, egÿ kis tÿrÿth loth elegÿch ÿzwe, kend be azzal.

Kÿlefnek magwath fÿzd megh erÿffen Eczetben, az betegh mÿkor zÿnthe le akar fekwnnÿ, egÿek megh az kÿlesben.

Vÿrÿs teglat tÿrÿ megh es zÿtald megh, tÿd vÿ fazekban, tÿrÿ ÿo modon Soth hozzaÿa, tÿlch Erÿs Eczetÿth es Egetÿth borth rea, ws keth tÿkmonÿat is bele, habard ÿzwe ezÿketh, aztas tÿzta ruhath bele, tÿd az foliofora, mÿhelth megh ßarad ifmeth megh marchÿad az ruhath, valamÿgh megh gÿogÿl mÿnd azth chÿelekÿggÿed. Probalt orwoffagh ez.

Vÿzeth es Eczetÿth vegÿ Egÿenlÿ Mertekkel, Fagÿalfa heath, Temfoth, galÿczkÿweth tÿrÿ eoÿwe, es fÿzd megh, vÿd kÿ hwÿch megh. Ezzel kennÿed.

(Oruofsagok a[3] Borfoth, Chÿgath, Papa fweth, tÿrd porra Farkas Sebrÿ[1]) ezÿketh, ezzel hÿncÿed az Farkas Sebÿth. Papmonÿa fwnek tÿrd megh az gÿwmÿlcÿeth, kewerd es elegÿch Mezben, keofð rea.

+545

Sos Mezzel kend megh, Beka Tekenÿt es Temfoth tÿrÿ porra, ezÿket erÿs Eczetben habard ÿzwe, es azzal hÿntÿgeffed.

Fejër Thëmÿenth tÿrÿ megh es Aloefth elegÿch eoꝝwe  
 Tÿkmonÿ fejerrel mÿnth egÿ pepÿth, kend ruhara es keofd az  
 Farkas Sebre.  
 Lencÿeth, Saar kerepeth, rofa olayth, rofa veragnak kÿ  
 fachÿart leweth, vagÿ chÿak afbu rofath, Naranch heat, tÿrÿ  
 eoꝝwe, flaftrom moggÿara keofd rea.  
 Ebzÿlÿnek fachÿard kÿ az leweth, gÿrÿgh feÿert, rofa olayth,  
 glÿtÿt, ezÿketh elegÿch eoꝝwe, kÿfd rea.  
 Mÿkor az Szÿlÿ veſbÿt megh mecczÿk, az melÿ vÿꝝe annak  
 chÿorogh fogd megh, aꝝzal moffad.  
 Szÿlÿnek kacchÿath, Chÿpkenek awagÿ zÿdÿrÿnek leweleth  
 meeg ÿob, vthÿ fw leweleth tÿrÿ eoꝝwe, Es eꝝzel keoffed be.  
 Igÿn regÿ gÿapÿath kÿ zennÿes es mofatlan, egefd megh  
 egÿ fazekban, mÿnd addigh hogÿ egÿÿn ees megh feketwlyÿn, eꝝt  
 tÿrd porra, elegÿch ÿꝝwe rofa vÿꝝzel, eꝝ olÿan zabafu lezÿn  
 mÿnth az Tenth, egÿ Nap kecczÿr kend be eꝝzel.  
 Pomagranat vÿragath, Galleſth, ana drachma iij, Mÿrrhath, Thëmÿenth,  
 Aloefth, ana drachma ij. s. Temfoth, drachma ij. Hÿmfarkas almanak  
 gÿÿkereth, drachma ij s. Lo mentath, drachma j s. tÿrd megh ezÿketh, Sawanÿu  
 borral elegÿch eoꝝwe, es chÿnalÿ pogacÿachkakath beleole, kÿ  
 mÿkor zwkzÿgh, Mezes vÿꝝben elegÿcd el, es flaftrom moggÿara  
 chÿnalwan, kÿfd vagÿ kend az Farkas Sebre.

### **Tefthnek holta leterÿl, kÿ megh lezÿn**

#### **Twꝝes dagadas mÿa.**

Sok Nÿawalÿak tÿrtennek az Twꝝes es egÿeb fele (Gangraena)  
 dagadafoktul, kÿk kÿꝝzwl gonozab nÿnchen ennel az kÿt az  
 Gÿrÿgÿk Gangraenanak, az deakok mortificationak neweꝝnek,  
 Magyarul Tefthnek megh alwafa olÿ a kÿ holta akar lÿnnÿ, Merth  
 annak az Tefthnek rebenek ahol az dagadas vagÿon, rothadafanak  
 el kezdefe, kÿ mÿkor ÿmmar el annÿra mÿnth, hogÿ az rothadas  
 mÿa elaluth az Tefth es megh holth, Sphacelus (Sphacelus)  
 annak gÿrÿgwl Newe, Deakul Sideratio. Ez lezÿn az  
 Twꝝefwleſnek nagÿfagatul, kÿ el fem ozloth, fem penÿgh genÿetfegge  
 nem valtoꝝoth, de ÿnkab az Tefthnek kÿꝝzel valo rezeÿth,  
 +546  
 (Ieley) olÿan Twꝝeffe tewen mÿnth ÿ maga. Elÿzÿr annak okaert  
 az Tefthnek zÿne el vez es vgÿan megh oltatÿk, Smÿkor ozton  
 megh holt, megh kekwl vagÿ megh feketÿdÿk, puha, dagadot, es

teljességgel dögös, sem fájdalom sem érzékénfegh benne, el  
annýra hogýha metelned az Huftis Nem erzý. Ez Testnek ilyen  
gonozza letele, az Cýontoknak sem hagý beketh, hanem az  
(Caries offiu[m]) Testnek rothadoth Nedwessfegewel azokban is bele  
oltýa es eotthý mergeth, ký mýa azok is megh rothadnak es megh  
halnak. Az Gangraena azerth az Testnek rezenek Nem teljességgel  
valo megh halasa, hanem ký ýmmar holt huffa akar lènný,  
Merth mýkor ozton zýnthé holt lezèn az Testh, Sphacelus ozton  
Newe, kýnek ozton semmý maas orwolffaga nýnchen hanem el kel  
(Okay) onnath mettený az Elewen hus mellèl. Tamad penygh  
abbol, mýkor az megh bantatoth reß, az eltetè Melegfegtwl es  
elewenfegtwl el hagýattatik, awagý penygh az Szýwrèl, az  
Lelèk lako Ereken által folny nem engettetyk valamý  
romlas, vagý megh rekedes mýa. Awagý penygh annak az Testnek  
rezenben be oltatoth Melegfegh megh foýtatýk es megh  
aluzýk. Ez penygh lezèn vagý az Nedwessfegèknek bèfegeos voltatul,  
mýnth ez megh vagyon az ýgèn Nagý megh Twzefwefben.  
Awagý lezèn félètte valo megh rekedeftwl. Vagý be hatoth  
Hydegtwl, Vagý penygh vezèdelmes Mergèffegtwl.  
(Oruofsagok) O dýonak az Belýt tèrd megh, es mýnth egy  
flafromoth kéfd rea.  
Fýge fanak hamwabol chýnalý lugoth, zýtald fél Spongýawal,  
es tèd azth rea.  
Vadoczot tèrý megh, annak az lýztýth Sowal Ees retèkkel  
tèrd eozwe flafrom moggyara, kéfd rea.  
Bagolý borfonak lýztýth, Arpa lýztel es Mezzel elegých  
eozwe, keofd rea.  
Lenchýeth, Saar kerepeth, rofa olayth, zaraç rofath Naranch  
heat, Sos výzeth chýnalý èzwe, keofd rea.  
Kapoçtath fèz megh Mezben, chýnalý flafromoth belèle  
es tèd rea.  
Okado awagý kegýo hagýmath, es Ledneknek az lýztýth  
elegých eozwe Mezzel, keofd rea.  
Holth Chýalannak leweleth, magwath, es ký fachart leweth,  
es Barayth, Eczettel tèrd eozwe, keofd rea.  
Eokèr fark fwnek az kýnek Sarga výraga vagion, tèrd megh  
az leweleth, teod rea.  
Szedkýn koronak kýth Eb Teý fwnek is hýnak, az Teýeth  
teod rea.

+547

Féldy Téknek gyökereth, lewelet, es gywmélcýeth térd  
éꝛwe Sowel, keofd rea.

Tengéry zéleoth týztých megh az magwatul, Sofd  
megh teord éꝛwe, azth tegýed rea.

Dýo olaýal kennýed, fê orwofflagh ez.

Erdeý Borfoth, keferw Babnak is hýiak ezth, az lýztýth,  
borban es fa olaýban fêzd megh, tegý hozza Saffranth is, téd  
rea flastrom moggýara.

Reznek rofdáath, Mezzel es Temsowal, ees Eczettel fêzd  
éꝛwe, keofd rea.

Bab lýztéth Mezes eczettel elegých éꝛwe, kéfd rea.

### **Wteftwl ualo dagadafrol.**

Kapoztath vagdalý eoꝛwe Arpa lýztel, es mýnth egy flastromoth  
kéfd rea.

Térd megh az Téknek belfé rezeth, chýnald mýnth egy flastromoth,  
kéfd rea.

Vizý hunýorth Nýerfeth térd megh, kéfd rea.

Hold fweth es Borffweth téry eoꝛwe, kéfd rea.

Feyerwrméth melegých megh meleg Teglan, azth az wrméth  
éttézd megh borral, azt kéffed rea.

Mezeý kémeknek magwath térd megh, fêzd megh annak az  
lýztýth Mezben, kéfd rea.

Bab lýztéth, Szeekfweth, es Bakfweth, fêz megh olý borban  
kýt az eléth megh fêzstel ýol, azt kéfd rea.

### **Teftnek megh kekweferêl. (Ecchýoma Sugillatio)**

Az Bêr alya megh rutittatýk az vernek oda ala  
folýafawal es oth megh aluwafawal. Ký omol penygh az (Okay)  
vekoný gyéngé Erekbêl, vagý az vernek fokafagatul vagý vekoný  
voltatul, vagý Erês voltatul, vagý az Ernek megh nýlafatul, vagý  
gyakorta valo félétte nagy munkatul, Têreftwl, wteftwl, es  
Efeftwl. Ezék mýa azerth az Ver ký omolwan az Bêr ala, egybe  
aluzýk, neha kichýn dagadaffal es faýaffal, Es az Bêr neha  
verzýnw lezén twle, de Neha megh feketédýk, Es ennek mýndényketh  
hýiok Magyarul, Teftnek megh kekwefenek.

Buzath, Szappanoꝛo fweth téry éꝛwe, es téd rea. (Oruofsagok)

Keferw Baboth fêz megh Eczetben, keofd rea.



+548

Swlŷ fweth de az gŷekereth chŷak, Bab lŷzteoth fēz megh borban, tērd megh, keofd rea.

Fēkelŷ fweth kŷth Eordēgh harapta fwnek is hŷnak, tērd megh, es keofd rea.

Vŷ Saŷtoth keofd rea flaftrom moggŷara.

Sos Mezzel kend be ŷmegh giogŷttia.

Fēldŷ Tēkeoth feoz erēffen megh Olayban, aŷth kēffed rea mŷnth egŷ flaftromoth.

Maŷoranth azalŷ megh az leweleth, kewerd eoŷwe Mezzel, keofd rea.

Lo mentath fēz megh borban, kēfd be aŷzal.

Feyer wrmēth tēry ēzwe Mezzel, kēfd rea.

Bab lŷztēth, Bakzarwo fwnek magwanak lŷztŷth, tēry ēzwe Mezben, keofd rea.

Retkēth tēry eoŷwe Mezzel, kēfd rea.

Muftarth teorŷ megh keofd rea.

**Olŷ dagadafokrol kŷk megh  
fakaduan febbe lēttenek ŷmmar.**

(Aposthema Az kŷth az Magyarok kelewennek hŷnak, aŷth az  
Abŷceŷsus Gērēgēk Apoŷthemanak, az Deakok Abŷceŷŷufnak  
Suppuratio) vagŷ Suppurationak Newezŷk, kŷ ŷemmŷ nem egŷeb,  
hanem az ēzwe gŷwlth allatnak genŷetŷegge vagŷ valamŷ affelehēz  
haŷonlowa valtozafa. Az Twzes dagadafnak allattŷa az mŷbēl  
lezēn, az Ere kŷwl megh rothadoth Veer, kŷnek az rothadafa  
ha annŷra valo, hogŷ az oth ben valo melegŷegtwl megh nem  
gŷēzettetŷk, gŷakorta holthŷagra valtozando hus lezēn. Ha  
(Melegh keleweny) penŷgh megh gŷēzettetŷk, az Melegŷegh az olŷant  
genŷetŷegge chinalia, es annak az genŷetŷegnek ēzwe gŷwleŷe,  
igazan Abŷceŷŷus ozton. Kŷ mŷkor igh lezēn, az helŷ dagattab,  
kemenŷeb, vērēŷŷeb, forrob is lezēn hogŷ nem az elēth, es Nagiob  
faŷdalommal kēwetkeozŷk, Nŷlallaffal es gŷētrelēmmel, Es ha  
az Teŷtben fē helyēn vagŷon az keleweny, Betegēs dēdērgē  
hŷdeggel bantatŷk ŷelēŷben ecczaka.

Immar genŷetŷegge valtozwan, az vthan mŷndēnēk megh  
laŷfodnak, az dagadas megh hegŷefēdŷk, es az bēr vŷzketnŷ kezd,  
merth az genŷetŷegh az teŷtben haŷonlatos az hamuhoz, kŷ ozton  
(Hŷdegh kelewen) megh hwl. Leznek egŷeb fele Kelewenŷēk is, hŷdegh,

kemeny, es regy megh aggot dagadafokbol is, kynek allattya sem  
megh nem Twzsefydk, sem genyetfegge nem valtozyk. Ez ilyenekbel  
+549

nem genyetfegh hanem valamı maas allath yw ky, mely az  
hydegh Nedweffegnek ereyenek megh fezfetwl leth,  
Merth ez igen Nyilwan nagy fokzor lattath, hogy effele Regy  
Keleweny megh fakadwan, hasonlo ywth ky belele darab feidhez,  
vagı chyonthoz, vagı Szerhez, vagı Keremhez, vagı kehez, vagı  
puha hufhoz, vagı fahoz, vagı holth Benhez, vagı Saarhoz, ky  
oth az Teftnek rezeben Newekedeth, ky azerth semmy Tokban  
vagı hoyagban nem volth be takarwa. Leznek egyeb Kelewenyek  
is, kynek allattya be vagion takarwa vgymynth hoyagochkaban, Es  
az allatnak my voltaerth harom fele kwlembefefy vadnak ezeknek,  
Merth vagı Kewerzabafu, genyetfegh yw ky, vagı Pep zabafu,  
vagı Meez Babafu beleole. Semmy nem egyeb azerth az Keleweny,  
hanem oly dagadas, az ky el nem ozolhath, hanem genyetfegnek  
letelere hayloth, Nem vgy hogy telyeffeggel ymmar genyetfegge let  
volna, hanem abban egyeb nem leheth, azza kel leonnı.

Mykor ozton megh fakad az Keleweny, es ky tyztul az (Sinul)  
genyetfegh belele, annak Magyarul velyges Seb Newe. Merth az  
Veer az Twzes dagadaban, awagy egyebfele materianak allattya  
maffele dagadafokban, megh rothad, az kez el valo hufth megh  
vezty, Es Neha az Inaknak es Ereknek cyernaıth megh esy,  
kyk ozton azok is genyetfegge leznek, es az megh rothadth  
berrel eggwth folnak ky, Mykor ozton az ky chyorogh, zwkzegkeppen  
annak velyge marad oth. Merth az genyetfegnek ky  
menetelynek mykor semmy helye nynchen, Ot ben wl az genyetfegh,  
az kez el valo es egeffeges helyeketh is ragwan megh velygefity,  
es az velygy ilyen modon terwlwen megh wreffeodyk.

Ky ha ozton hosban Nyul el, es nagy hosbu menetellel lezen  
az genyetfegh, Deakul Fiftula Newe, Magyarul, Szoros (Fiftula)  
es Meely hosbu velygynek es wreffegnek mondhatny, ky  
Neha igyenes, Neha fok fele agazyk, Neha ismeth fok fele hayol  
s terengh.

### **Twzes Fene rothadafrol.**

(Phagaedena Depafcens Vlucus)

Az Phagaedena, megh dagadath es mely rohado Seb, ky az  
kerwl valo helyeket megh esy es ky ragya, merth ebben az  
dagadas mynd az Sebbel ezwe foglaltatwan vagion. Lezen (Oka)

az megh egèth gonoz Fekete vagy rofdas zynw Saartul. Ez az  
w fokafagawal az Sebnak Szeleÿth megh tÿlthÿ es fÿl dagaztÿa,  
de gonoffagawal es Erÿs chÿpkèdè voltawal, az kÿrwl valo  
reBeketh mÿnd el ragÿa ÿmegh ezÿ.

+550

(Oruofsagok) Fenÿw fanak vagy Vÿrÿs Fenÿwnak az kwlfÿ  
heath tÿrd èzwe galÿczkÿwel, azzal kÿffed.

Sawanÿu Mondolath feoz megh borban, awagÿ chak vgÿ tÿrd  
èzwe borral es kÿfd rea.

Vadocznak az lÿztyth Sowal es Retÿkkel tÿrd èzwe, kÿfd  
azth rea.

Tekenÿs Bekanak Epeÿewel kennÿed.

Len magoth fÿz megh borban, tÿrd megh, kÿfd rea.

Ceclanak es Vthÿ fwnek leweleth tÿrd eozwe keofd rea.

Boroftÿannak lewelet fÿzd megh borban, kÿfd rea.

Cÿnadonÿanak az gÿeokereth feozd megh Borban, tÿrd megh  
es keofd rea.

Chÿgakath teorÿ eozwe mÿnd hufoftul, kÿfd rea.

Embÿr ganenak vÿd vÿzeth, azzal moffad.

Galÿczkÿ olaÿal kennÿed.

Feÿer Eb ganeth tÿrd porra, azzal hÿncÿed.

Temfoth, Egetÿth gallefth vegÿ mÿnd egÿ Mertekre, elegÿch  
èzwe Eczethek Sÿpreÿewel, azzal kÿffed.

Fekete tÿwÿffes lapunak gÿÿekereth tÿrd megh mÿnth egÿ  
flafromoth, azzal keoffed.

Hÿm Farkas Almath tÿrÿ megh, azzal kÿffed.

Vad Sarga repanak leweleth tÿrd èzwe Mezzel, es mÿnth egÿ  
flafrommal vgÿ kÿffed.

Coriandrumoth tÿrÿ eozwe kenÿerrel awagÿ Arpa lÿztel, kÿfd  
azth rea.

Feÿer pÿzerczenek leweleth teord eozwe Mezzel, keofd azth  
rea az Sebre.

Nÿers chÿombort az kÿth Polenak is hÿnak teorÿ megh es  
kÿfd rea.

Egrÿs leweth elegÿch èzwe Eczettel, azzal moffad.

Szaporá fweth tÿrÿ èzwe Eczettel es kÿfd rea.

Soth eges megh, elegÿch eozwe arpa lÿztel, es azzal hÿncÿed.

Szep zÿlÿnek leweleth arpa lÿztnak az langÿawal èzwe  
elegÿched tÿrÿed, es keofd rea.

Bwdës Bêrêknek fachyard kÿ leweth, azzal moffad.

Fwlben erezte fweth tÿrÿ megh, keofd rea.

+551

**Regÿ kelewennek Seberêl.**

(Diuturnum Vlcus)

Kÿs fêld Epeÿet tÿrd megh, azzal keoffed.

Faÿ gÿëngÿeoth teorÿ eozwe Thêmyennel, azzal kêfd be az agh fêbeth.

Feyer liliomnak leweleth tÿrd megh, es fachyard kÿ az lewelth, feozd eozwe Eczettel rez fazekban, azzal kêffed.

The mondad fweth tÿrÿ êzwe Mezzel, azzal keoffed.

Chÿer lewlv fweth tÿrÿ êzwe Mezzel, azzal kêffed.

Pÿrito fwnek gÿêkereth feozd eozwe fa olajal es Sarga vÿazzal, ez ÿrrel kêffed.

Keferw lapunak leweleth kêffed rea.

Szuwas fanak fergeÿt zêd kÿ, tÿrd eozwe eoketh, es kêfd azzal.

Faÿ Sofkanak az Bolÿoÿanak fachyard kÿ leweth, es azzal moffad az Sebêth.

Gezemÿczeth teorÿ megh es kêfd rea.

Rothadoth Cÿerfanak odwaban az melÿ vÿzet talalz, azzal moffad.

Buza olajal kennÿed az O Sebeoth.

Cÿnadonÿat tÿrÿ porra, azzal hÿnch be elêzêr, es fêlwl tegÿ kapozta leweleth rea, keofd be.

Aloefth, Mÿrrhat, Sanguis Draconift, tÿrÿ porra, elegÿch eozwe es azzal hÿnched.

Ifthen faÿat eges megh tÿrd megh, azzal hÿncÿed.

Ragado fweth azalÿ megh, annak lÿztÿwel porozzad.

Szokat fwnek awagÿ Gÿkfwnek lewelet tÿrd megh, awagÿ fachyard kÿ az leweth, azzal keoffed.

Apro Boÿtorÿannak veragawal kêffed be.

Epêrnek leweleth tÿrd êzwe, es keofd azzal.

Apro fele Egerfwl fweth, awagÿ penÿgh kÿfëbbÿk Cÿaba ÿreth tÿrd megh, kêfd rea.

**Gonoz es Faÿdalmas Seberêl kelewennek.**

Vthÿ fweth tÿrÿ megh, es keofd rea az Sebre.

Kegÿo fweth az gÿêkereth meteld megh, Feoldÿ Têkêt tegÿ ehêz. Mezzel tÿrd egÿben, azzal kêffed.

Balha fweth t ry  zwe Mezzel, azzal k ffed.  
F ldy T knek gy keret, leweleth es gywm lc yeth t rd  
m ynd  zwe Sowel, keofd rea.

+552

Ch erfanak az Mak yath teord megh, elegy ch eozwe Sos  
d zno ha al, azzal k ffed.

Keferw Baboth h yak ezth Erdey Borfonak is, <hiyak> f zd  
megh, es vgyan vgy lewestwl keofd rea.

Gezemyczet t ry eozwe Swly fwnek gy kerewel, fachyard  
ky az leweth, azzal keoffed.

Papa fweth teor y megh es k fd rea.

Galyczk  Olayawal kennyed.

(Sinus et Fiftula) **Völgyes es Mély l ku Seber l keleuennnek.**

Kek liljom gy kereth f zd megh v zben, azzal moffad vagy  
azth t lch ed bele.

D zno ha ath olwaz megh, meleg n azth t lch ed bele.

Meezeth t lch bele.

Vth  fwnek ky fachyart leweth t lch bele.

Buza olayth t lch az Sebben.

Vth  wnek fachyard ky az leweth, t lch az Sebben.

Eoth lewelw fwet t ry  zwe Sowel, azzal keoffed.

Vizy Eger farknak ky fachyart leweth t lch bele.

H m farkas almath t ry  zwe kek liliommal es Mezzel annak  
az leweth boc afd bele.

F ldy folyo fwnek ky fachyart leweth elegy ch eozwe rez  
rofdayawal, azth t lch ed bele.

(Vlcus fordi...) **Geny tfeg s Seber l keleuennnek.**

Terpentynawal keoffed be.

Szurkot ch nal  eozwe Mezzel, es azzal k ffed.

Kapoztath, Bakzarwo fweth ch nal  es elegy ch eozwe eczettel,  
es azzal k ffed.

Boro t yannak lewelet f zd megh borban, keofd rea.

C nadon yath t ry eozwe o ha al, azzal k ffed.

H m farkas alma lewewel keoffed.

Rofmar nnak gy kereth zarazd megh t rd megh, azth elegy ch  
 zwe Mezzel, es azzal k ffed.

Koch ordnak azald megh gy kereth, t rd megh, Es azzal az  
porral h nc ed.

+553

Akar melyk fele Cyalannak lewelet tērd megh, kēfd rea.  
Fēldy Tēknek lewelet gyēokereth es gywmeolcýeth, tērd  
eozwe Sowel es keofd rea.

Feyer es fekete pēzercýeth Mezzel elegych eozwe, tēry  
eozwe es kēfd rea.

### **Egefnek Seberēl.**

(Ambuftüm)

Szylfanak gyēkeret es leweleth aßald yol megh, tērd porra,  
es azzal hýncýed.

Tehen vefeyen valo faggýath fēz yol ēzwe len

Magh olaýal, had megh hwlný, az vthan kend megh az Egefth  
týzta len magh olaýal, az faggýuban martogas týzta ruhat, kēfd  
az Egefre. Probalth orwoßagh ez.

Szalanna kēwerýt olwaß megh, zwrđ týzta rez Medēnczeben,  
smýkor megh aluzýk, habard ēzwe týkmon feyerewel, ezzel  
kēffed.

Gýermēkdýd Szylfanak gyēkereth moßd igēn zepēn megh,  
meteld aprora, fēzd igēn erēffen megh hus leweben, O hayat is  
ves bele es vgý fēzzed. Vēd ký az Twztl, az meleghe lewben  
march ruhath, tēd az Twztl megh egetēth helre, maas zaraß  
ruhawal kēfd altal, myndēn ketfege nekwl megh gyogýul. Ez  
megh probaltatoth. Ezth penygh igēn gyakorta chýelekēggýed.  
Rofa olaýth Týzēnhat Nehezekeoth, Hath Týkmonnak Szekýt,  
habard eozwe ezēketh, tegý valamý kis Saffranth is hozza, Ezzel  
kennýed az Egefth.

Teýfēlkel kend be az Egetēth helyeth, az kemēnczenek fenekerēl  
vegý Egēth fēldeth fēl, tērd megh, feolwl hýnch rea az  
Teýfēlre. Ezt gyakorta mýwelýed.

Keth Týkmonnak feyereth, Tucýath Týzēn hath Nehezekēth,  
Meßet olýat, kýt kylenczēr megh moßtal ees megh zaraßtortal,  
Týzēnhat Nehezekeoth, Vý vyaßth Egý Nehezekeoth, elegych

---

Vý Fazekban egefd megh az Rofnak korpaýath, teord megh  
yol, es azth rakýad az Egefre, vagý kezēn vagý labon lezēn, mynd  
keorēlkeorwl rakýad.

Rofa olaýth, uncia j, vyaßth drachma ij. Gērēgh feyerth uncia s. Egý  
Týkmon feyerth, ezēketh mynd chýnald yol ēzwe, es ezzel  
kennýed.

+554

êzwe ezêketh rofa Olaÿal. Elêzêr azerth az Egêth helyeth, Tÿknak verewel haromzor megh moffad, az vthan kennÿed ozton es gyogÿcchad az orwoffaggal, megh gyogÿÿul az Twznek egefe, es meeg az helye fem teccÿÿk megh.

Szappanth, Mezeth, vaÿath, elegÿch êzwe, azzal kennÿed be az egefth.

Oltatlan Meÿbeth fa olayban olch megh, vefd rofa olayban az vthan, ezzel kennÿed az Egefth, Nÿolcz awagÿ Tÿz Napra megh gyogÿÿul. Hogÿ penygh bwrt newely rea, Faÿ Bozzanak belfê zêld heath vêgÿed, porra têrêth Thêmyenth, rofa olayth, Vÿ vÿazth, mÿndênÿkben kewefeth kewefeth, elegÿch eoÿwe es chÿnalÿ ÿreth belêle, kend ruhara, es keofd az egefre. Forro vÿznak egefenek az helye mÿgh feol Nem hoÿagoÿÿk, Camforth têrÿ megh es elegÿch rofa vÿzben, march ruhat ebben, têd rea es megh ne haggÿad zaradnÿ, hanem gÿakorta megh marchÿad.

Galna Fanak leweleth hand meleg h vÿzben, kend megh fa olayal az egefth, ragd rea fêlwl az galna fa leweleth.

Fa olayal kend megh elêzêr az Egefth, azon fêlwl kend be hÿg Tehen ganewal.

Machkanak hertelenfeggel vêd vereth, melegên kend azzal be, de azonnal legÿên az Eges vthan.

Vefe faggÿath olwazd megh, azzal kend elêzêr be, azon fêlwl ozton kend be hÿgh Tehen ganewal.

Faÿ Borofÿyanth aztas Negÿed napÿgh borban megh, azzal keoffed az egefth.

Len magh olayth, rofa vÿzeth, ana uncia iiij, Terpentinat, Fenÿw vÿazth, ana drachma j, vêrês rofath, Bozza fanak az belfê zêld heath, ana manipulus. 1/4. Az Enÿweketh, az rofath, az bozza fanak heath, kêfd vekonÿ gÿolch ruhaban, vefd bele mÿnd ez fêlwl megh ÿrth zerzamokath Eoth pÿnth forras vÿzben, tegÿ hozza Sarga vÿazth, drachma viiiij. Elewen twznel laffan laffan forrald fêl, vêd kÿ az twztl, têd el ÿo helre, es mÿkor az zwkzegh kewannÿa hÿdegên ezzel kennÿed az Egefth, vagÿ Twz mÿa, vagÿ vÿz mÿa, vagÿ Olay mÿa, vagÿ akar mÿchoda mÿa lêth az Eges.

Vefenek faggÿath, fa olayth, fenÿw vÿazth, Borth, Eczetêth, fêz erêffen êzwe, azzal kennÿed.

Repath feoz megh vÿzben, ves egÿ kichÿn oltatlan Meβeth  
bele, annak az lewewel moffad.

Fagÿalfanak leweleth fÿzd megh vÿzben, azzal kÿfd be az  
Egefth.

+555

Szederyeth de az leweleth teord eoꝝwe Eczettel, es azzal  
kÿffed be az egefth.

Thÿmÿenth tÿry porra, elegÿch eoꝝwe dÿzno haÿal awagÿ  
Lud haÿal, keofd rea.

O Saru talpat eges megh, teord porra, az egefth azzal  
hÿnch be.

Iuh ganeth elegÿch ðꝝwe vÿazzal es rofa olaÿal, es azzal kend  
be az egefth.

Galamb vagÿ Tÿk ganeth Len magoth megh tÿrwe tÿmporalÿ  
ðꝝwe fa olaÿal, kÿfd be.

Tÿkmonÿ feÿereth mÿnd βekÿwel habarÿ rofa olaÿban, azzal  
keofd be az egefth.

Arpath eges megh, tÿrd porra, azzal hÿncÿed be.

Len magh olaÿth rofa vÿzzel elegÿch ðꝝwe azzal kend be.

Kendÿnek fÿzd megh gÿeokereth vÿzben, tÿd rea, awagÿ  
vgÿan azon gÿÿekereth tÿrd ðꝝwe vÿ vaÿal, es kÿfd rea az egefth.

Momordica olaÿal kennÿed.

### **Megh Twzefwleferÿl az kelewenÿ**

(Inflammati

#### **Sebnek.**

Ulcis)

Atraczelnak fachÿard kÿ az leweth, gÿrÿgh feÿerrel elegÿch  
ðꝝwe es Camforral, azzal kennÿed be.

Pokhaloth tegÿ bwÿn reaÿa.

### **Kelewenÿ Sebnek be forraÿtafarol.**

Machka Tÿwÿffeth az lewelet chÿak tÿrd ðꝝwe O haÿal,  
es azzal kÿffed.

Nÿften papradot azalÿ megh, tÿrd porra, azzal hÿnchÿed az  
Sebÿth.

Rez rofdat fa olaÿal es vÿazzal elegÿch eoꝝwe, es azzal  
kÿffed.

Bor fÿprwth eges megh, es keofd azzal.

Calarifth tÿry megh, annak az porawal hÿncÿed be.

Egefth megh az Temfoth, es azzal hÿnch be porul.

+556



**Vapas keleweny Sebnek be teltelerel.**

Szurkoth olwaz megh, elegych eo3we Me33el, es telch az  
vapas Sebben.

Akar mynemw Negylabu allatnak Cyontya veleyewel kennyed  
az Sebeth.

Tengeri Taytek keweth teorj porra, a33al hyncyed.

Calarifnak porawal hyncyed be, vagy Temyennel, vagy

Mirrhawal, vagy Aloeffel, vagy kek liliomnak gyekerewel. Mezeth  
telch bele, az is igen jo.

+557

**Tablaġa eż Keonjwnek Negiedjġk reġenek.**

Temeżeth ellen valo Dagadafokrol  
Twżes Dagadafrol  
Szelġs Kemenj Dagadafrol  
Magas Dagadafrol  
Pokol Varrol  
Egġ Galamb monnj Dagadafrol, Keljfrġl  
Gonoż Pattagożafokrol  
Lagj Dagadafrol  
Kemenj Dagadafrol mjnth aż Ke  
Inakon valo Dagadafrol  
Torokban vagj egjeb helyġn valo dagadafrol  
Geljwanak Dagadafrol  
Dagadafnak kj Fakażtafarul  
Fenek Eterġl  
Orbancrol es Szenth Antal Twzerġl  
Foljoforol es Farkas Sebrġl  
Tefnek holta leterġl kj Twżes Dagadas mja leżġn  
Wteftwl valo Dagadafrol  
Tefnek megh Kekwleferġl  
Olj Dagadafokrol, kjk megh fakadwan Sebbe  
lġttene jmmar  
Twżes Fene rothadafrol  
Regj Kelewennek Seberġl  
Gonoż es Fađdalmas Seberġl Kelewennek  
Vġlgjes es Meelj ljku Seberġl Kelewennek  
Genjjetfegġs Seberġl Kelewennek  
Egefnek Seberġl  
Megh Twżefwleferġl aż Kelewennek Sebenek  
Kelewenj Sebenek be Forrażtafarol  
Vapas Kelewenj Sebenek be tġlteferġl  
+559

**Feguer auagÿ egÿeb mÿa  
lêth febêkrêl.  
Es chÿontbelÿ nÿaualÿakrol.**

**Eotêdÿk reß.**

+561

**Feguer auagÿ egÿeb mÿa lêth** (Wlnus)  
**febêkrêl.**

Valamelÿ Sebnek eredetÿ az Testnek vetkes voltatul (Vlcus)  
belêl vagÿon, awagÿ az melÿ genÿetfegh rothatafth vêth ÿmmar  
maganak, Newezetÿk az kelebenbêl lêth genÿetfegês Sebnek.  
Merth az twzes dagadas megh nÿlatkozwan, es annak Sebe kÿ  
ÿmmar vndokka es rothadotta lêth, az w Bÿnenek el valtozafaerth,  
genÿetfegês Seb.

Az melÿ Seb penÿgh kÿwl tamad es vagaftul lezên, (Wlnus)

Seb ez. Ha hegÿes Nÿltul, vagÿ dardatul, vagÿ hegÿes têrtwl,

Gÿakas ez. Ha valamÿ Nehez terêhnek efefetwl az (Punctio)

Testben, Serwes ez, vagÿ têrés. Az Cÿontban (Contufio)

romlas. Az Hartÿakban, Inakban, Es Erben, Szakadas. (Fractura)

Lezên azerth az Vagas kardal es mÿndênnel azzal (Ruptio)

valamÿnek hosÿu Elÿ vagÿon. Az gÿakas lezên Hegÿeftêrrel,  
Hanczarral, Nÿllal, valamÿ Mergês allatnak megh marafawal, es  
mÿndênnel valamÿnek vekonÿ hegÿ vagÿon. Az Serwes vagÿ  
têres, lezên efesbêl, Erêzakkal valo futafbol, fêlêtteb valo ÿarafbol,  
es wêltesbêl, Vadazaßbol, es egÿeb têrtenetêkbêl. Igÿ azerth  
ÿmmar az Testnek Sebenek harom kwlêmbêzefe vagÿon: Seb, a  
kÿ az Testnek lagÿab rezen efÿk, mÿnth az bêrên, Erên, Inon,  
hartÿan, es az Testên valahol. Gÿakas, Ez Mÿndên rezenek az  
Testnek által furafa. Serwes vagÿ Têrêdês, Az Belfê puha reßnek  
gÿakorta ketfele valafa, az kwlfê lathato reß eppen maradwan.

Az kemenÿeb reßnek penÿgh, mÿnth az Chÿontnak el  
valafa. Romlas. Az kÿ terÿedêth reßeknek penÿgh mÿnth az  
Innak, Hartÿanak, Mozgafnak ezkeozÿnek, Ereknak, Szakadas.  
Mÿndên fele Sebêknek penÿgh fok kwlêmbêzefÿ vadnak: Merth  
az Seb vagÿ chÿak fên valo, vagÿ penÿgh Meelÿ, Affele Seb  
penÿgh az melÿbêl valamÿ darab kÿ efêth newezetÿk wrefnek.

+562

Az olÿan penÿgh mÿkor chÿak az bwrên vagÿon es azt foglalÿa

el, Newezettetyk laffunak. Toabba az Seb hoßbu vagy r wyd,  
 Nagy vagy kichyn. Es ez ekben nem chyak az hoßbufagh, de az  
 Meelyfegh es zel ffegh is oth vagyon. Ig eny s vagy oldalaflagh  
 valo, Eg yenl  vagy Eg yen tlen, mynth az Mely Sebnek az eggyk  
 vege ig en Meely es bel s, Az Mafyk vege chy ekely es boros. Ez  
 ilyeneket az Erzefel is de kywaltkeppen az lataffal es tapogataffal  
 megh  fmerhetny. De azerth ennek okayth az mytwl az  
 Seb ef eth, megh kel erteny, allattyat, abrazattiath, Nagyfagath,  
 Ere eth, Fa   az, Nad   Vas  , Ercz  , Both  , Batok  ,  
 On  , Szaru  , awagy wegh? Az abrazattya, El s  , Tonka  ,  
 Ig eny s  , Horgas  , Szeplet s  , Barazdas  , awagy hegyekkel  
 chynaltath mynth az Sz gonyos Nylwas. Az Nagyfaga megh  
 mutattya   maga magath, Az Ere e is megh, mynth az kyth Mereoggel  
 megh kennek, awagy mynth az Dwh s Ebnek marafa,  
 Kegyonak, Scorpionak, Poknak, es eg eb Merg s allatoknak  
 marafok. Immar az yelek ez k az kyk megh mutattyak azth  
 mynd n Seb fwlesben, mychoda re  bantath legh ynkab megh.  
 Ha az Eer vagath megh, yg en b feggel omol ky az Veer,  
 es annywal ynkab b webben, hogyha az Eer bel s es ig en  
 rakodath lez n: Foly penygh zwtelen, temerd k n, es mynd egy  
 aranth az Veer. Az Temerd k lelek lako Erb l penygh, vekon ,  
 Sarga, es forro Veer foly. Az In penygh vagy gyakastul vagy  
 vagaftul feb fwlth megh, de az mozgafa es az Erzefe megh  
 bantatyk, awagy vgyan zynthe el ve , es az Sebnek k rwle lankadas  
 efyk, fel tte gy tr  fajdalommal vagyon. Az Seb keornyeketh  
 Twzefwles bantya, es Neha holth huffa akar l nn , Nagy  
 Hewfegh gyulad fel, Es az Agy Vel nek eng delmeb l, gyakorta  
 e nekwl valo bolondofkudas k werk zyk. Neha az Innak vgyan  
 be vonafa es Sugarodafa is k wetk zyk, ky akkor lez n mykor  
 az In megh gyakatyk, awagy ynkab megh hafad, Nem olyan ig en  
 mykor megh vagatyk. Az Nagy Inak awagy affele hartyak kyk  
 az Agynak kaponyayath, awagy eg eb chyontokath be bor ttiak,  
 ha megh feb fednek, annak is azon yeley vadnak chyak hogy  
 homalyosban, Legh ynkab penygh akkor mykor az Izeknek k tel y  
 megh vagattanak. Az megh Seb fwlth Cyonth ha ky tecczyk,  
 azth az Ispotnak be bocyatafawal megh lathatod hogy noha  
 darabos, de azerth mynd n fajdalomnekwl vagyon, hanemha  
 t rteneth zerynth az hartyath melyel be bor ttath az Cyonth,  
 az Ispottal megh bantanad.

Immar azerth, Mýndën Meelý Seb, az Embérnek mýchoda  
 reßere hatoth oda be, azth ilýen ýelëkbël kel megh ýtelný. Ha  
 +563  
 Fének megh wtefetwl az Agý velë hartýaian Seb efëth, kegýetlen  
 faýdalma vagyon annak, Melý faýdalom az Etellel az  
 Aalnak mozgafawal, es az lelëkzeth vetellel megh éregbëdýk  
 annal is ýnkab, es mýngýarafth Okadas këwetkëzýk. Az be folth  
 Veer, Neha az Ornak lýkaybol, Neha az Fwlekbël vagý az Szëmëkbël  
 chýorogh ký. Az Erzekënfegh penýgh annyra el vetetyk,  
 mýnth Egý Guta wtëth Embérnek, az Inak ký nýulnak, es nem  
 fok wdë mulwan forrofagh es eznekwl valo bolondofkodas këwethkëzýk,  
 ýelëfben mýkor twzëffegh foglalýa el. Sha az Agý velënek  
 allattýa is megh bantatyk, ký megh efýk akkor mýkor tele  
 az hold, merth az kaponýa is tele akkor az Agývelëwel, Az  
 Elme tebolýogh, es az félwl megh ýrth ýelëok mýnd megh Nehezbednek,  
 Es gyakorta az Agý velënek valamý reße, Eletnek vezëdelmewel  
 ký efýk onneth. Ha penýgh az Agý velënek tartoyban  
 az Seb igën Melýën vagyon oda be, Awagy ha az Szëmëk által  
 verettenek, azth hertelen halal këwetý, zýnthe vgý mýnth az  
 kýnek Szýweth által wtýk, Merth az Szëmëkbël az Elewenýtë  
 lelëk, Az Szýwbël penýgh az Eltetë lelëk mýnd az verrel eggýwth  
 ký folý. Mýkor az Melýën vagyon az Seb es el oda be az wregere  
 hatoth, ha az Sebben, Aloes, Mirrha, vagý Farkas Alma porath  
 tezëd, azt az lehelles zýnthe oda fél vizý az Szayra, vgýannyra  
 hogý oth megh erzený az keferwfegeth. Ha az Twdë Sebëfýttetyk  
 megh, taytekozo verëfth pëk az, lelëgzetët nehezen es zëngëffel  
 vezën. Sha azonnal hertelen megh nem hal is ez ilýen, de forrofagh  
 es el aßas, zaradas, vegezý el eletýth ennek. Ha az Szýw  
 sebëfýttetyk megh, mýngýarafth az kwlfë rezek mýnd  
 megh hwlnek, es këzel vagyon az Halal. Ha az Lelëk lako es  
 Szelës Ereken efýk Seb es vagas, fok Veer omol ký, az Erë el  
 zakad, hýdegh ees Bwdës verýtek ýw ký, melý verýtek këwete az  
 halalnak. Ha az Inas erës Hus, ký az Szýwet es az Twdët, az  
 Maýtul es leptwl ketfele valaztýa sebëfëdýk megh, az oldal  
 chýontok alat valo huftth zaggattýa, Nehezen vewë lelëkzetëth  
 zërëz, Bolondofkodafth es Eßnek el tawozafath hozza, Neha  
 horutafth es verës pëkefth, es el vegre mýnth az Twdën valo  
 Seb, megh aßafth es halalth, ýelëfben mýkor zýnthe këzep aranth  
 efýk az Seb raytha, mýwelhogý ýnas es vernekwl vagyon, fmýndenkoron

mozogh. Az Gege ha megh febüfytetük, fem Etel fem  
ytal ala nem meheth, de valamü be vetetük ismeth vüzza okadtatük,  
Cüklas, El aüulas, es gükorta gürch bantas güétrü az  
olüanth. Ha az Güomor münd az wregeügh megh febüfytetük,  
az Etel ytal kü üw beleole, gükort valo cüklas es okadas  
vagyon es el aüulas, Ees effele is fokaygh nem elheth megh. Ha  
+564

az Belük vagathnak megh, az ganeü ala nem meheth, de az Has  
hufanak wregeben megüen be, ees oth nehez rothadas ündul,  
kübel ganeü zagh üw kü. Maünak es Lepnek Sebe ha chük fen  
vagyon, az legh alfo oldal chüontok alath valo huftü, az oldal  
chüontok fele fel vonza. Verrel valo okadafth ündüth, Oldalon  
valo Nülallafth. Es az Nükban Torokban valo fayafth affelül,  
az mely felül vagion, El baggüadafth es forrofagoth chünal,  
Hafmünefth küwel vegre az Tefth el hüuanodük, el  
olwad, es vüyan el emeztödük. Ha penügh az Seb ügün be vagyon,  
gükor el aüulaffal bantatük, hüdegh verütek üw kü, kü el  
hozza az Halalt is magawal. Az Vefenek febüfwlefetwl, verüs es  
igün kewes vüzeleth küketkeozük, az faydalom zünthe el ala  
az Cükbok keozze es az keth Monükra vütetük, Az Hafnak  
büre alath az vüzeleth megh güwlwen, Vüz korfagnak betegfegeth  
mutattüa vü münth. Ha az Hoüagon efük az Seb, vüyan  
azon dolgokath hozza, es annak felütte Okadafth, Cüklafth,  
Bolondokodafth, es az Sebün üw kü az Vüzeleth, küt ozton  
halal küketh. Ha az Haath gerecznek velüü vagatnak megh, az  
alatta valo reük el olwadnak vügmünth, es azoknak erzekünfegük  
es mozgafoknak mündün Ereüe el zakadnak, vüü hogü neha ganeü,  
Neha vüzeleth, Neha az Nemzeo termezeth megüen el, akaratnekwl.  
Chük vüyan maganak valo Seb rütkan efük, hanem ünkar  
mündenkoron valamely rezth el foglal, kübel fok es kwlämbüzü  
üelük küketküknek.

### **Sebnek forraztafarol.**

Eger Fwl fweth füz megh borban, azzal moffad az Sebüh,  
türü porra az fweben, es azzal hüncüed felwl be az mofafth.  
Kefelüw fwnek, küth deakul Aquilegianak hünak, münd gükerenek  
lewelenek fachüard kü az leweth, azzal moffad az Sebüh,  
awagü törd eozwe es kükfd az Sebre, Ez hertelen üzwe forraztüa  
akar münemw fele Sebüh.

Sanÿkornak gyëkereth aßald es têrd megh, hÿnch  
az Sebre, êzwe forrad ha vgÿan mÿnd el vagdaltak volna is  
egÿ maftul.

Bakfw vÿraganak vêd vÿzeth, têlch wegben, ezzel gÿakorta  
moffad az Sebêth, megh giogittÿa es êzwe forraztÿa  
hamarfaggal.

Fenÿw fanak awagÿ vêrêß Fenÿwnek vÿazzanak olwazd kÿ  
az olaÿath, azzal kennÿed.

Terpentÿnawal kennÿed az Sebêth êzwe forraztÿa.

+565

Teolÿfanak vêrêßfellê es vÿonnan kÿ ÿweo bÿmboÿath têrd  
êzwe Eczettel es kêfd rea.

Chÿerfa Nÿers lewelet têrd megh, es kêfd rea.

Noßpolÿanak awagÿ Somfanak leweleth ßarazd megh es têrd  
porra, azzal hÿncÿed.

Cÿnadonÿanak leweleth azald megh, têrd porra es azzal  
hÿncÿed az Sebêth.

Cÿêngê fwnek akar az vÿragath kêfd rea, akar az magwat  
têrd porra es hÿnch azzal, akar penÿgh az Olaÿawal kennÿed.

Rofmarinth fêz megh borban, elêzêr azzal moßd megh az  
Sebêth, têrÿ porra is az roßmarÿnbol, es fêlwl azzal hÿncÿed be.  
Epêrÿnek az leweleth es gyëkereth têrd porra, azzal hÿncÿed  
az Sebêth.

Kegÿotrangh fweth es tormentillath, ezêknek gyëkerêketh têrd  
porra, hÿnch ezzel, awagÿ vgÿan vgÿ Nÿerfen têrd êzwe es  
kêfd rea.

Momordica olaÿal kennÿed az Sebêth.

Feÿer Malwath Borban feoz megh, es kêfd rea.

### **Sebnek gÿogÿtafarol.**

Fa olaÿth, glÿtêth, mÿndênÿkbêl Hetwen keth Nehezekêt  
vegÿ, Vÿ vÿazth huzon Negÿ Nehezekêth, ezêketh Twznel olwazd  
êzwe hogÿ fwrw legÿên, Amomumoth, Bdeliumoth, mÿndênÿkbêl  
Nÿolcz nehezekêth, Galbanumoth, Opopipert, mÿndênÿkbêl Negÿ  
Nehezekêt, Ez Spetiefêketh eczetben vefsed es oth aztaffad hogÿ  
mÿnth az Pep olÿan legÿên, Mÿnd az ket fele farkas almath,  
Maftixot, Lapis calaminarifth, Mÿrrhath, Feÿer Thêmÿenth,  
mÿndênÿkbêl Negÿ Nehezekeoth, Laurus olaÿth, Terpentinatth,

mýnděnykběl týžěhat Nehezekěth, Ezěkběl Twznel fěz ýreth.  
Ez Ir mýnděnefele Sebnek giogytafara igěn ýo.

---

Ha Keze, laba, vagy valamelý tagya Embérnek el vagatyk,  
vegý Bakzarwo fwnek magwath, es Len magoth, těrđ porra  
ezěketh, hýnch vayban ez porokath, es had oth allany harmadnapýgh,  
vėđ ky az vthan, es veđd vyzben, had oth Negyed napýgh  
allany, vėđ ky az vthan teod Saczkoban es fachyard ky, Mezey  
Mentath kyth lo menthanak hynak es Malwath az ky fachyarth  
zerzammal fěz megh eggýwth vayban, az vthan ifmeth zwrđ megh  
+566

Nýrfanak leweleth, kýralne azzoný kapoztayath, kakuk fweth,  
Borban es vyzben fěz megh, az vthan hand ky belėle az fweketh,  
es ves těrėth Themsoth, Tėmýenth es Soth bele, ezzel moffad.  
Ez mýnděnefele Sebnek ýo mofafara.

Rofa vyz, Erės lugh, Bechy zappan, Fa olay, Maftix, Camfor,  
Egetėthbor, chýnald ězwe ezěketh es ezzel moffad.

Fenyw Vyazth, Vy vayath, mýnděnykběl vegý harmýnczketh  
Nehezekeoth, olwazd ězwe ezěketh twznel, vėđ ky, es ýol kewergetwen  
az lapoczkawal tegy ehěz Týžěhat Nehezek gėrėgh  
feýerth, Az vthan valamy keweffe es vekonýon azth Rofa vyzzel  
ėttėzwen, Ez zerzamokath porul elegych kėzze, Feýer Tėmýenth,  
Bakzarwo fwnek magwa porath, Barazk magwath,  
mýnděnykběl Týžěhat Nehezekěth, Maftixoth, Mýrrhath, Camforth,  
mýnděnykběl Nýolcz Nehezekěth Baber magoth  
Negy Nehezekěth, Týkmonnak feýereth az meny ehěz elegh,

---

Saczko altal, vtolzor, tegy ehěz vyaazth, Fenyw zurkoth, galbanumoth,  
Olwazd ězwe mýnd ezěketh, es ezzel kėffed.

Az Sebnek kėrnýeke ha megh dagad, vadoczoth es Szamar  
tėwýffeth, Fachyary ky, tėmýenth porul es arpa lýztėth annak  
az leweben elegych, keofd az Seb keorwl az dagadafra.

#### **Sebnek valo Ir.**

Fa Olayth, uncia iiij, Mezeth, uncia iij, gummi arabicumoth es  
Tėmýenth, ana uncia j. těrđ porra, elegych ězwe es olwazd eo3we  
keweffe az twznel, vėđ ky hamar hogy megh ne egýėn, Ezzel  
kėffed.



Ha az Sebnék ruth vndokfaga mÿa, Hus nem newekêdhetnek,  
Fa olÿath es zalannath vegÿ egÿ mertekkel, olwazd megh,  
az menÿ ez lezÿn, ves harmadrezenyÿ fenÿw zurkoth bele, tÿrêth  
Mÿrrath, tÿrêth tÿmÿenth kewefebbeth ves bele, es fêzd mÿnd  
êzwe, vtolzor ves galbanumoth bele es egÿ kewes vÿazth hogÿ  
megh kemenÿêggÿek. Ez Irrel kÿffed.

### **Szoros lÿku Sebrêl.**

Kegÿo trangh fweth tÿrÿ porra, elegÿch êzwe Szappannal,  
têd ezth az boroz lÿku Sebben, platearius azt mongÿa, hogÿ  
annÿra megh tagittÿa ez az Sebêth, hogÿ tÿrêth awagÿ rothath  
chÿonth is kÿ vehecz beleole.

+567

chÿnald êzwe mÿnd ezêketh, mÿndÿn fele Sebnék giogÿtafara  
ÿo Ir ez.

Erêš Eczetêth egÿ Mešêllÿel, reznek rošdaÿath, mÿndÿnykbêl  
huzon Negÿ Nehezekêth, Soth Negÿwen Nÿolcz Nehezekêth,  
Temfot harmÿncz keth Nehezekereth, Rofa pogachÿath, ehêz az  
menÿth akarz, tÿmporald êzwe ezêketh, Seb tÿztÿtanÿ chÿoda ÿo  
vÿz ez. Taskas Sebêth is ÿo ezzel lwnÿ.

O haÿath, faggÿath, Fenÿw vÿazth, Fenÿw magoth, fêz êzwe,  
ezzel kÿffed az Sebêth.

Iuh vaÿath, Mezeth, Buza lÿztêth, fêz eo3we, ezzel keoffed  
Smegh giogÿttia.

Tÿkmonnak feÿere kêz3ze Eos Szeekfw olaÿth, egÿ rez mofarban  
habard êzwe, egÿ kÿs len chÿêpwth march ÿol bele, têd az  
Vÿ Sebre, egÿ nap estÿgh had alÿon raÿtha.

Vthÿ fweth mÿnd gÿêkereftwl, leweleftwl, fêz megh borban  
es ves vaÿath bele, mÿkor ÿol megh fê vêd kÿ, es allafid megh  
az forrafatul, Ennek az lewewel mofid megh az Sebeth. Az vthan  
elêzêr kend megh Tÿkmonÿ olaÿal az Sebêth, az vthan ezzel ez  
ÿrrel keoffed. Baranÿ faggÿath, vÿ vÿazth, Fa olaÿth, fêz erêšfen  
êzwe, ezzel kÿffed.

Czÿnadonÿath gÿêkereftwl, leweleftwl, vÿragoftul ÿol megh  
azald es têrd porra. Elêzêr az Sebeoth mofid megh Melegh  
vÿzzel, az vthan kêrêškeorwl kend megh Mezzel, az porral  
hÿnch be, keofid altal ruhawal, Harmadnap mulwan old el, Es  
Mafocczor, Harmocczor is. Sha zwkzêgh vgÿan têb3êris ezth  
chÿelekêggÿed. Smegh giogÿul az Seb.

Tÿzta vÿ gÿolch ruhath march forro Fa olayban,  
 egefd megh az vthan az gÿolchoth, ismeth olch megh meleghe fa  
 olayban, azt chÿnald az Vÿ Sebre, Smegh gÿogÿttia.  
 Fenÿw vÿazth, Kenkÿweth, Feÿer Thÿmÿenth, vegÿ mÿnd  
 egÿ mertekkel, tÿrd es elegÿch eo3we, feÿerewel az Tÿkmonnak,  
 Ezth kend ÿrhara, vertwl az Sebÿt tÿztÿch zepÿn megh es az  
 Sebnek ßeleÿth zepÿn eo3we nÿomÿad, tÿd az Sebre az flafromot  
 es keofd altal ruhawal, chÿoda haznos dologh.  
 Maftixot, Mÿrrhath, Feÿer teomÿenth, Bolus armenufth,  
 Sanguis Draconifth, elegÿch eo3we porul ezÿketh, Es ez porral  
 hÿnched az Sebÿth, merth ÿ3we zorÿttia.  
 Gÿrÿgh feÿerth, Temfoth, ana uncia iiij, vÿaztis annÿth, Fenÿw  
 olayth, Tÿkmonÿzek olayth, ana drachma ij, Camforth uncia ij. Varga zurkoth,  
 fenÿw vÿazth, Szarwas haÿath, Thÿmÿenth, ana uncia ij. Terpentinath,  
 uncia iiij, Egÿ talban elegÿch eo3we erÿffen ezÿketh laffu  
 +568  
 tw3nel, de ÿob rez medÿnczeben, ez ÿrrel ha keotÿd az Sebÿt,  
 igÿn hamar megh giogÿttia.  
 Tÿzta Szep Terpentinath, uncia ij. Rofa Mezeth, drachma vj. forrazd  
 eo3we, tegÿ annÿ arpa lÿztÿth ehÿz az menÿ eleghe, hogÿ megh  
 fwrwggÿek, tegÿ ehÿz o3ton, Sarcocolat, drachma ij. Mÿrrhat, drachma s. elegÿch  
 eo3we, Ezzel kÿffed az Sebÿth kÿth zepÿn megh akar3 tÿztitanod.  
 Terpentinath, uncia iiij, Rofa Mezeth, uncia ij. vthÿ fwnek kÿ  
 fachÿarth leweth es Apiumeth, ana uncia j. laffu tw3nel forrazd vgÿ  
 ezÿketh hogÿ az fwnek leweÿ el apaggÿanak, Vÿd kÿ az  
 Tw3twl, ws keth tÿkmonÿ feÿerth bele, Arpa lÿztÿth, Bab lÿztÿth,  
 ana uncia j. Saffrãt scrupulus j. Elegÿch eo3we, Ez ÿr igÿn tÿztittia az  
 Sebÿth.  
 Feÿer borth, vthÿ fw vÿzeth, lugoth, ana uncia vj rofat,  
 Temfoth, pomagranathnak vadnak vÿragath, drachma ij. Rofa Mezeth,  
 drachma vj, tÿrd porra az kÿ arra valo, az vthan vgÿ forralÿad tw3nel  
 hogÿ harmadreze el apaggÿon, 3wrð megh, ezzel moffad az  
 Sebÿth megh tÿztÿttia.

### **Sebnek Verenek megh allatafarol.**

Spongÿath march Eczetben, tÿd az Tw3ben, mÿkor megh  
 hewÿl az Spongÿa, tÿd az Eerre ahonneth folÿ az Veÿr, megh  
 allattÿa mÿndÿn ketfegnekwl.

Egý darab poztoth eges megh, melegën vefd Fa Olayban,  
kêfd az Eerre ahonnet folý az Ver.

---

Nadalý fwnek az fêlfê heath faragd le, az têbbýth vefd el,  
têrd megh az fêlfê heath, elegých êzwe vÿzzel, vêrés kapozta  
lewelre tegyed azth, es téd rea fêlwl az Sebre, Nÿolczad vagý  
kÿlenczed Napra zepên megh tÿztittÿa es megh giogÿttia.  
Az Embêrnek Nÿakan melÿ Nagý Er vagyon, ha Seb mÿa  
annak az vere megh nem allana, vard êzwe zepên az Sebêth  
hogý az ver kÿ ne ÿwheffên, az vthan vêrés porral es Bolus  
Armenuffal hÿnch be fêlwl, es tegý ilÿen ÿreth rea: Thêmyenth  
têrÿ porra tÿkmon Feýerrel habard êzwe, kend chÿeopwre, alÿon  
Negyed Napÿgh ez raytha, vêd el az vthan, es kêzd vgÿ mÿnth  
egÿeb fele Sebêketh.

+569

Galÿczkêweth, gallefth, Temfoth, Bolus armenufth, Thêmyenth,  
têrd porra, es ezzel hÿnch be.

Gallefth eges megh kÿth annak elêtte vagý Borban vagý  
Eczetben megh aztattal volth, têrd porra, azzal hÿnched be az  
porral.

Nofpolÿanak azald megh az leweleth, es azzal hÿncyed  
az porral.

Kegÿo Trangoth awagÿ Tormentillat azalÿ megh, têrd porra,  
azzal hÿnch be.

Belend fw magoth, Cÿnobriumoth es Sanguis draconifth têrÿ  
eoÿwe es hÿnch be ez porral.

Mÿrrhath, Thêmyenth, Sanguis draconif, ana drachma j. Aloefth,  
ſcrupulus ij. têrd porra, ezêketh es elegÿ [!] eoÿwe tÿkmon feýerrel,  
kend ruhara, hÿnch fêlwl az ÿrre megh têrth Nÿul Bêreth, vgÿ  
kêfd rea.

Sperma Ceti, Terra ſigillata, Mumia, ana ſcrupulus j. lapis haematitis  
granum. viij, Bolus armenus, Sanguis draconis Galanga, ana granum v. têrd  
porra es elegých eoÿwe, ez hÿnczÿed ez porral.

Egefð megh az gÿapÿath, têrd megh es hÿnch rea.

### **Ha az Agÿ velêrêl chÿorogh Ver.**

Tÿknak Agÿa veleÿeth habard el Borban, aztj aggyad  
megh ÿnnÿa.

Pÿzkaloczoth têrÿ porra, es hÿnch azt rea.

Eoregh chýalannak magwath t rd porra, azzal az porral  
h nch ed.  
G yapottath eges megh, t rd porra es h nch rea.

### **Aluth Verr l.**

Ha valak  megh Seb f d k tefteben k z p aranth, es azon  
feel hog  az derekaban valam  aluth ver oda be nek  ne  
arch yon, ilyen porth ch nal  annak. Gum th, Terra Sigillatath,  
Mum th, Sperma Cetith, Angelica fweth, m nd nyketh t rd  
megh kwl n, es m nd nykb l veg  fel Nehezek th, Reubarbaromoth,  
Sanguis draconifth, Bolus armenufth, veg  m ndeonykb l

---

vag  Laznak daraboth.

+570

Neg ed rez Nehezek th, m nd ez keth porul t mporald  zwe,  
es Ebb l eftwe es reggel, keccz r awag  legh f l eb haromzor,  
ag  meg  [!]  nn a, eg  aran  n omon th borban, de f lwl ne  
halag ad az harmad k adafth merth vez delmes.  
Hold fweth awag  Bors fweth ag  megh  nn a.

### **Pufka l wes, N l l wes, es kop a  kleles ellen. Ir.**

V  v azth eg  fontoth, rofa olayth fel fontoth, Terpentinat  
harminczketh Nehezekeoth, Colofoniat, Mastixot, Fe er Th m enth,  
M rrhath, Carpobalfamomoth, Oxibalfamomoth, Tucia  
preparatath, lapis calaminarifth, Magnes k weth, Galbanumoth,  
m nd nykb l T z n hat Nehezek th, Fa olayth, T z nket  
nehezek th, Mumiat, Sanguis draconifth, m nd nykb l N olcz  
Nehezekeoth, Camfort, Aloes Epaticit, m nd nykb l Neg   
Nehezek th, m nd ez keth twznel f zd er ffen  zwe, es teord  
 ol eo we, ezzel ez Irrel g og chad.

V  v azth, Fen w v azth, Fen w olayth, veg  m nd nykb l  
eg  latoth, T kmon  olayth fel latoth, es eg  Nehezeknek  
harmadrezeth, Fe er Th m enth fel latoth es eg  Nehezeknek  
harmad rezeth, Magnes k weth eg  latoth, M rrhath fel latoth,  
F ld  g liztat kyth megh a altal es porra t rtel, fel latoth,  
ez keth ch nald eo we twznel, es Ez Irrel keoffed.

V  v azth, Terpentinat, Fekete zurkoth vag  pen gh  nkab  
Fen w zurkoth, G r gh fe erth, m nd nykb l veg  T z nhat

---

Ha valaký igén magas helrél le efýk, es az Efes mýa az  
ver megh aluzýk, vegý harom egé Szýkra zeneth ký Chýer fabol  
valo, olch bele igén ýo feýer borban, gýakorta aggyad ezth ýnnýa  
reggel, megh olwad az megh aluth ver.

Ha mýkor az Sebbél Nýl vafath vagý egýebeth el ký veþez,  
es az vere nem akarna ýde chýorogný, fekwfd az Sebre hogý  
ký ýwién, Sha ký nem ýw, fuý bele az Sebben, fký ýw, Sha  
ßýwod, annal ýobban ýw. Az vthan télch egý kewes borth az  
Sebben, merth az Bor megh týztýttia, es megh fem haggýa  
rothadný az Sebéth.

+571

Nehezekeoth, Fenýw olaýt, Magnes kéweth, Camforth, myndénykbél  
Nýolcz Nehezekéth, Mýrrhat, gýantath, Feýer Thémýenth,  
Maftixoth, myndénykbél Negý Nehezekeoth, Týkmoný olaýth,  
Egetéth Temfoth, myndénykbél Negý Nehezekeoth es az Nehezeknek  
harmad rezeth, Twznel chýnalý Ireth ezékbeol es ezzel  
kéffed.

Vý výazth, Egý fontoth es harmýnczket Nehezekéth, Colofonyath,  
Mumýath, Maýoranath, myndénykbél huzon Negý  
Nehezekéth, Feýer Thémýenth, Maftixoth, myndénykbél Týzénhath  
Nehezekéth, Gumýth Egý fontoth, Fekethe Mýrrhath harom  
Nehezekéth, Feýer es vérés Calaryfth keth Nehezekeoth, Magnes  
kéweth Maffel nehezekeoth, Camforth huzon Negý Nehezekéth,  
térd porra ezéketh zepén es elegýcd ézwe, laffu Twznel az  
Výazban fézzed oraýgh, de ýgén megh oýad hogý  
félétteb fe ne forýon, fe ne taýtekozzek, Smýkor ozthon megh  
fézéd, Lepen halnak kéwerýwel igén gýakorta megh kennýed az  
kezedeth, es ez ýreth vgý chýnalýad darabban, ftarch megh. Az  
Sebéth penýgh Ez ýrrel huzon Negý oranak elétte kel be kéthný,  
léth attul ýob mýgh az Seb melegh, ménnel hamarab be keothetný.  
Elézér azerth týzta Spongýawal kýth Borban martottal, mófd  
megh zepén az Sebéth, es ez Ireth kend Irhara vagý ruhara,  
melegých megh elézér téd rea az Ires ruhath, kýth huzon Negý  
oraýgh tarcz az Sebén, Melý Orak el mulwan, ífmeth maas Ires  
ruhath tegý rea, es az melýeth az Sebrél el veß, zepén megh  
týztýchad es megh výchad, mas vttal ífmeth rea tegýed, Merth  
ýgh, Negý Ires flaftrommal megh eréd az Sebéth mynd addigh  
is a mýgh megh gýogwl. Ha penýgh az Seb gýakas vagý pufka

lêwes, vagÿ kopÿa es Darda Eokleles, az olÿan Sebnek kerêth  
chÿnalÿ az ê moggÿa zêrenth, Merth ez olÿ Ir, hogÿ az Seb  
chÿak ne legÿen chÿontnak terefewel es Gyomor, Maÿ, es egÿeb  
belfê rezeknek megh Sertefewel, ketfegnekwl mÿndên Sebêth  
megh giogÿth.

Galbanumoth, Oppoponacumoth, ana uncia j, Armoniacumoth,  
Bdeliumoth, ana uncia ij. Feÿer vÿazth libra s. Aranÿ glÿteoth, libra j s.  
Mÿrrhath, Thêmyenth feÿerth, Re3 rofdath, Hÿm farkas almath,  
Maftixot, Lapis calaminarifth, ana uncia j, têrd porra az kÿk ezêkben  
arra valok, Az Vÿazth es az glÿteoth erêffen kewerÿed az Lapoczkawal,  
az porokath elêzêr eczettel megh êntwen, laffan laffan  
vgÿ kel bele hannÿ, de kewertên kewernÿ kel, ezêket êzwe  
elegÿtwen, ez ÿrrel keoffed.

Terpentinath, vÿazth, Gêrêgh feÿerth, ana libra s.

Fekete zurkoth, Fenÿw vÿazth, Colofoniath, Galÿczkêweth, ana uncia  
+572

iiij, Camforth drachma vj, Magnes kêweth, uncia j. Fenÿw olayth drachma s. Tÿkmonÿzek  
olayth, drachma vj. Feÿer têmyenth, uncia j s. Mÿrrhath, drachma ij.  
Feÿer Calarifth, drachma j. Gyantath, uncia j s. Elegÿch eo3we es chÿnald  
eo3we ezêketh, Ees ez ÿrrel kêffed.

Vÿazth, Fenÿw vÿazth, Fekete zurkoth, ana uncia iiij. olwazd  
êzwe ezêketh, 3wrđ megh es têlch maas Edenÿbe, tegÿ hozza zep  
tÿzta Terpentinath, uncia vj, az vthan têd ifmeth az Tw3hê3, es  
mÿndeltÿgh kewerÿed, az vthan tegÿ hozza, Gêrêgh feÿerth kÿth  
igên zepên megh têrtel, uncia iiij, forrald êzwe de kewergeffed,  
Ezêkhê3 tegÿ o3ton porra têrth galÿczkêweth, es feÿer Thêmyenth,  
ana uncia ij. forÿon ÿol de megh ne egefd, es az forrafa kor tegÿ  
hozza Tÿkmonÿ zekÿbêl leoth olayth, es Fenÿw olayth, ana uncia s.  
Feÿer wreomnek vÿraga porath, es fêldÿ gÿlÿztakbol têrth porth,  
ana drachma ij. Mÿkor o3ton Barfonÿ zÿnw lezên, vêd kÿ az Tw3twl, de  
kewertên kewerÿed, es vgÿ tegÿ vtol3or têrêth Camforth hozza,  
drachma vj. Ez ÿrrel kêffed.

Maftixot, uncia s. Saffranth scrupulus iiij, Rofa olayth, uncia iiij. Igên ÿo  
aqua viteth, uncia ij, elegÿch eo3we. Ezzel kel giogÿtanÿ.

Terpentinath, uncia iiij. rofa olayth, uncia iiij, Vÿazth uncia j s. olwafd  
eo3we es ezzel kennÿed.

### **Mergês Nÿlnak lêweferêl.**

Dictamufnak fachÿard kÿ az leweth, erezd be az Sebben,  
igÿal megh is benne.

Szarwafnak vereth aggyad borban megh ynnya.

Býfalmath agy igen eonný.

### **Pufka pornak mergenek ky Vetelerel az Sebbel.**

Kender magh Olayth melegych megh es edf bele az Sebben, annak vthanna march ruhath ez melegch olayban es ted be az Sebben hogy be ne rekeggyn az Seb, felwllis mynth egy tenerny zelés gyapottath tegy az Sebre kyt ez olayban bele martottal, harmad vagy Negyed Napigh is mynd igh kel megh kel vytany. Es agy az ytalban neky melyeth yde alab megh yrok mynden Napon ecczer. Az Hars fanak belfe zeld heath vefd Nyar fa lewelebél veth vyzben, vagy eretlen dyonak vyzeben, alyon abban egy Eyel, fachyard ky ezth, es az Olay vthan ezth bochyaffad be az Sebben, megh aluzyk az pufka por Merge.

+573

### **Vafat es egyeb allatoth mynth keljen az Sebbel ky venny.**

Eger fwl fwnek ky fachyarth leweth, Diptamufnak Kek liliom gyekerenek ky fachyarth leweth, ana uncia iiij, Magnes keweth, uncia iiij. Euforbiomoth, Hym farkas Almath, ana drachma ij. Dyzno hayath, Nyul hayath, ana uncia iiij, O Fa olayth, uncia iiij, Lepes Mezeth, uncia ij. ezeket mynd elegych eozwe, chynaly yreth es keofd rea.

Buza lyzteth, Mezeth, ana libra s. Enyweth, uncia iiij. Armoniacumoth, uncia ij. Fa olayth, uncia iiij. chynald eozwe ezeketh es ez yrrel kefd be.

Hym farkas Almath tery megh es kefd rea.

Feldy chygakath mynd heaftul tery megh, es kefd rea az Sebre.

Gyknak mefd el az feyeth, keofd rea.

Vad kek liliomnak gyekereth feozd megh borban, terd eozwe Themynnel es keofd rea.

Naadnak gyekereth terd eozwe Sas hagyamawal, azt keffed rea.

Machka Tewyfnak gyekereth terd eozwe Mezzel, kefd azth az Sebre.

Eoker fark fwnek magwath es leweleth fezd megh borban, es kefd az Sebre.

Tygzem fweth awagy zenth ianos fweth ronch megh, es keofd rea.

Bakfwnek leweleth es magwath tērd eoꝝwe, fachard kȳ,  
awagȳ chak vgȳan vgȳ keofd rea.

---

Ha vaβegh, Thēwȳs, vagȳ darab fa, vagȳ akar mȳ fele  
hegȳes allath az Embērnek lababan megȳēn, vēgȳed az kē rontho  
fweth kȳth deakul Saxifraganak ȳrnak, tērd megh es tēd rea.  
Awagȳ Bab lewelethk [!] az vȳragath, awagȳ az Machkanak  
ganeȳath tēd rea, kȳ vonzon akar mȳth onneth.

Eorwenȳ gȳēkereth, Farkas alma gȳēkereth tēry ēꝝwe Mezzel  
es Dȳzno haȳal, keofd rea, hamar kȳ vonzon, Tēwiffeth, Nȳl vafath,  
es akar mȳ fele fȳalkath az tēftbēl.

+574

### **O Sebnek valo vȳz.**

Vȳzeth es Eczetēth fēꝝ megh erēffen egȳ faꝝekban, ves ȳab ȳalmath  
bele, es egȳ kȳs ruhaban kētwo tȳzta hamwath, forrald megh,  
vēd kȳ az Twȳtwl, es had megh hȳggadnȳ, az vthan ves galȳczkēweth  
es Temfoth beleȳe, Ifmeth az vȳzeletēdeth ȳwrđ megh  
tȳzta ruha altal, Ezzel moffad az O Sebēth.

Egȳ Mezēlȳ Borth, Effē vȳzeth megh annȳth, Temfoth egȳ  
latoth, Grifpanth fel latoth, ezēket elegȳch ēꝝwe es ezzel moffad.  
Erēs par lugoth, Temfoth, Thēmȳenth, vegȳ egȳenlē mertekkel,  
harom Tȳkmonnak feȳeret es Grȳfpanth, ezēketh ȳep laffu  
Twȳnel fēꝝzed es habarȳad, vēd kȳ had megh hȳggadnȳ, es ezzel  
moffad.

Farkas alma leweleth tēry megh, elegȳch ēꝝwe tērēth  
gȳēmberrel es Temfowal, az Sebēth kend megh Mezzel, hȳnch  
megh fēlwl ez porral.

### **Mergēs Sebrēl.**

Az Sebnek Merge az, mȳkor az Seb megh nem akar gȳogulnȳ,  
de mȳndenkoron feȳerēn aal, az Sebnek zeleȳ megh varafodnak  
kemenȳfeggel, es Neha vgȳan megh kekwlēffel.

Olȳ lewendula vȳzeth melȳeth chak az vȳragabol vēttenek,  
elegȳch ēꝝwe egȳ Nehezek Mumȳawal es ad megh ȳnnȳa. Ha  
penȳgh lēwes az Seb, tegȳ ahoꝝ porul Raknak Eothnek az  
Szēmeȳ [!].

Saffranth, hoβbu borfoth, Mȳrrhath, ȳerechēn dȳo vȳragoth,  
Baber magoth, mȳndēnȳkbēl fel nehezekēth, Tēryekēth, keth  
Nehezekeoth, elegȳch ezēketh melegh borban ad megh ȳnnȳa.



fekwfd le agyban takard vgý be hogý megh ýzzaggýon. Probalth igén.

Saffrannak vÿragath az meny elegh. Egý tÿkmonÿ feÿereth, rofa vÿzeth, az meny elegh, tÿrd eo3we egý Talban, 3wrd megh, es tÿd ezth az Sebre.

Populÿn ÿreth, libra s. rofa olayth libra j s. Rofa ÿreth Huzon Negÿ Nehezekÿth, Borÿu chÿontÿanak veleÿeth, hatwan Negÿ Nehezekeoth, O haÿath, Huz Nehezekeoth, vthÿ fwnek kÿ fachÿarth leweth es Eb ßÿlÿnek ana, mÿndenÿkbÿel huzon Negÿ Nehezekeoth, Ezÿketh forrald mÿnd addigh hogý az fwk lewe el apaggÿon, 3wrd megh, es tegÿ ahoz Tÿzÿn hat Nehezek gÿrÿgh feÿerth, Aranÿ es Ezwfth taÿtekoth megh annÿth, Minÿomot es +575

Terra Sigillatath, mÿndenÿkbÿel Tÿz Nehezekeoth, Ifmeth forrazd fÿl es kewerÿed erÿffen az lapoczkawal. mÿnd addigh hogý megh feketÿggÿek, az vthan tegÿ ahoz vÿazth az meny elegh, Camforth porul egý Nehezekÿth, ez igén ÿo ÿr lezÿn nekÿ.

Fa olayth, uncia ij, Aranÿ glÿtÿth, drachma vj. Terpentinath drachma ij s. Feÿer vÿazth, drachma v. Fenÿw zurkoth, drachma v. Galbanumoth. drachma vj. Armoniacomoth, Oppoponacumoth, ana drachma iij. Hÿm farkas almath, drachma j. Rez rofdaÿath, drachma ij s. Saffrat, drachma vj. Sanguis draconis, drachma vj. Castoreumot, drachma j. Feÿer Calarifth, drachma s. vÿrÿs Calarifth, drachma j. Mumÿath, drachma j. Maftixot, drachma iij, Stÿrax liquidae, drachma s. pefmat granum j. Aranÿ foliomoth N° iij. Bdeliomoth, drachma v. Eleo3ÿr az Olayth es glÿtÿth feo3d ÿ3we, Az vthan tÿd hozza az Vÿazth, Fenÿw vÿazth es rez rofdaÿath, fÿ3d vgÿ ezÿketh mÿnth flaftrum moduth igazan, az vthan tÿd hozza az Terpentinath es az gumatakath, melyeket az Eleoth egý Eÿel Eczetben megh kellÿth aztatnod, Az vthan fÿ3zed laffan laffan vgÿ hogý megh ne egÿÿn, Vtolzor vefd az Bdeliomoth bele, az vthan az Mumÿat, tÿd el ezth, es ebbeol chÿynalÿ flaftrumoth mÿkoron 3wkzëgh, kÿth megh vÿch mÿndenkor.

Miniomoth, gÿrÿgh feÿerth, ana uncia iij, Fa olayth vagÿ len magh olayth libra j. feo3d ÿ3we ezÿketh hogý megh feketÿggÿek es Flaftrom moggÿara legÿÿn, Smÿnek elÿtte ez Flaftromoth rea tÿnned, az elÿth ilÿen porral hÿnched megh. Maftixot, Feÿer Thÿmÿenth, Aloepaticomoth, Mÿrrhath, Hÿm Farkas almath, glÿtÿth, ana drachma v. tÿrd porra ezÿketh ees elegÿch eo3we, hÿnch megh az Sebÿth vele, az vtan az Flaftromoth tÿd fÿlwl rea.

### **Rothado Sebrél.**

Týkmonfeýert, galýczkêweth, Temfot, feýer foth, ana drachma j, habard eozwe az týkmon feýereben, keofd rea.

Rofa olayth, uncia vj. Terpentinath, uncia iij, ([A]pofstolok Ire)

Araný vagý Ezwfth glýtêth, uncia j. Fekete Nadalý fwnek ký facharth leweth, uncia j. Tucýath, Thémýenth, Mýrrhath, Sarcocolat, ana drachma ij, Egetêth Temfoth, drachma j, Az Olayth es Fekete Nadalý fwnek leweth, ahoz elegêdendê vyaazzal mynd addigh forralýad az Twznel, hogý az fwnek lewe telýeffeggel el apaggýon, es lagý zabafu legýên azerth az fêth ýr, Szep laffan az têb zerzamokath porul elegých bele. Ez Ireth Apofstolok Irenek hýiak, ký týztittia ez az rothadot +576

hufth, fmýndên fele Sebêknek mýkor týztýtaný kel es megh forraztaný igên fê Ir ez.

Rofa pogachýat fêz megh fele výt fele Borban, ves têrêth temfoth es têrêth Naranch heat is bele, es melegên az mýnth el twrhetý, kêfd rea, El aal az rothadas rola.

Ruhat eges megh es zýtald megh, Arpat is eges megh es zýtald megh, Ezêketh Mezzel týmporald êzwe, téd az rothado Sebre, megh allattýa.

Kêkêrch výtagnak vêd výteth azzal moffad.

### **Tafkas es Fezkes kemený Meelý Sebrél.**

Fa olayth, Erês Eczetêth, ana libra j. Ezwfth taytekot, libra s.

Aeris vfti, plumbi vfti, ana uncia j. Lapis calaminarifth, gallefth, ana uncia s. vthý fweth, Nadalý fweth, Bechý zeekfweth, rofa pogachýath, ana drachma ij, chýnald êzwe ezêketh, Effele febnek ýo.

Týzta výteth, Thémýenth, Temfoth, Maftixot, Camfort, Týkmoný feýereth, týmporald êzwe, ezzel lêyed.

### **Agý velê hartýaianak Seberél.**

Rofa olayth, vagý Týkmon Szek olayath, vagý vayath tegý az olýan Sebben.

Bak fêweth têrd megh es azzal kêffed be, Awagý Chýaba ýreth têryed, az is igên ýo.

Aprofele eger fwl fweth teorý megh, awagý amaz Eoth lewelw fweth, az is igên ýo, keofd rea.

### **Seb mÿa az kÿ nem fÿzolhath.**

Az Szÿlÿben awagÿ Mezÿben az Melÿ apro Chÿga terÿm,  
Ifoppal es Naranch heawal eggÿwt feozd megh borban, ad megh

---

Holth hufth es rothattath igh tÿztÿch kÿ. Megh egÿth  
Agÿagoth vegÿ az Swtÿ kemÿnczebÿl, elegÿch eo3we eczettel,  
tegÿ egÿenlÿ mertekkel meg anny vborkath hozza, forrazd feol  
tw3nel, es az vthan 3wrð megh. Vÿd annak harmadrezeth, elegÿch  
ÿ3we fa olaÿal es me33el. E33el kennÿed.

+577

ÿnnÿa, de mÿnek elÿtte megh adnad ÿnnÿa, annak elÿtte agÿ  
ÿnnÿ valamÿ kennÿen emeztÿ Eledelth.

### **Sebnek Twzefsegerÿl.**

Erÿs Eczetÿth, O Borth, ana libra ij, Salÿath, Balauftiomoth,  
Naranch heath, ana az menÿ ehÿ3 elegh, Tÿrÿth Temfoth, uncia j.  
Bolus armenufth, uncia v, vgÿ feozd ezÿketh ÿ3we hogÿ fele el  
apaggÿon, E33el keoffed az Twzefsegÿth.

Soth egÿ marokkal, Eczetÿth az menÿth akar3, lugoth az  
menÿth akar3, Temfoth egÿ Marokkal, Galÿczkÿweth egÿ marokkal,  
tÿrÿth faffranth Egÿ Nehezekÿth, igÿn erÿffen megh  
forralth Teÿeth, egÿ mas vthan ezÿketh elegÿch ÿ3we, E33el  
moffad.

Hÿgh Tehen ganeth hozas az Mezÿÿrÿl, takard valamÿ lewelben,  
Melegth hamuban hewach megh, es keofd azth reaÿa.

Rofa ÿrrel vagÿ fagÿalfa olaÿal kennÿed.

Malwa leweleth feÿerfw3nek lewelewl tÿrd ÿ3we es keofd  
azth rea.

Kegÿo Nÿelw fweth Nÿerfeth awagÿ Aßbuth, tÿk haÿal tÿrd  
ÿ3we, azth keofd rea.

Atraczelnak leweleth Nÿerfeth keofd rea mÿndÿn Napon  
kecczÿr.

Bab lÿzthbÿl chÿnalÿ flafthromoth es keofd rea.

Egerfarkath tÿrÿ ÿ3we Eczettel, keofd rea.

Vadzÿlÿ vÿragath tÿrd ÿ3we flafthrom moggÿara es keofd rea.

### **Sebben valo Ferőgrél.**

Fa Olayth, Rutath, Salýath, Soth tőry eo3we kėfd rea, mynd megh halnak az Fergek.

Apro boýtorýannak leweleth azald megh tőrd megh, Mezzel kewerd ő3we, kend ruhara, kėfd rea az Sebre, kő ywnek 3ėmėd lattara az Fergek.

Arwa chýalanth tőry ő3we Sowel, kėfd az Sebre, Awagy tőrd megh az Barazk leweleth, az leweth fachýard az Sebben.

Hunýorth teorý megh, de feýer Hunýorth, az leweth fachýard bele.

Fel Marok rofnak az Feýeth kėfd ő3we, chýnalý paar lugoth, tėd az Sebre az ros feýeketh, az paar lugoth penygh tėd az laba +578

ala valamý Edenben, Es az kezdeddel tėltėn tėlchýed az lugoth az ros feýere, myndėn napon ýgh moffad, mýgh nem mynd kő mėnnek belėle, merth megh latod hogý az Rofnak feýere ragadnak.

Mýkor ozton oda nem ragadnak el haggýad az mofafth, merth nýnchen tėb ferėgh. Igėn megh probaltatoth ez.

Pawanak Szara chýontýath Barazd megh, tőrd megh es az Sebėth a3zal hýncýed.

Mezeth, výazth, Erėš Eczetėth, týmporald eo3we ezėketh, e3zel kennýed.

Varadých koroth tőry megh mofarban, keofd az Sebre, kő hul az ferėgh beleole.

Mezeth, Erėš Eczetėth, elegých eo3we borral ees chýnalý ýreth belėle, e3zel keoffed.

Belend fwnek magwath tőrd megh mofarban, es ahol az Szėr ferėgh ešý az Tefťėth, kend megh Mezzel az Seb kėrnýeketh, hýnch be az Belýnd magh porawal, harmad Napra megh ėlý az fergeketh, az vthan kėfd egýeb hýrrel [!], tėbzėr harom3ornal ne hýncýed az Belýnd magwa porawal.

### **Szėmerėm Tefťnek Seberėl.**

Latornak valo orwoffagh ez, az kők kurwayoknal talalnak affele Sebėketh. Týkmoný feýerth, rofa olayth az mený elegh, vthý fwnek kő fachýarth leweth Szep 3ėlėnek is valamý kewefeth, elegých ő3we es kend be vele az Sebėth.

Výazth Tý3 Nehezekėth, Rofa Mezeth, rofa Sýrupoth, myndėnýkbėl hath Nehezekeoth, Apiomnak kő fachýarth leweth es

vthÿ fwnek mÿndÿnykbÿl keth Nehezekeoth, forrazd  zwe ez keth,  
tegÿ hozza Arpa lÿzt th Heth Nehezekeoth, Sarcocolat egÿ Nehezek th,  
Saffranth egÿ Nehezeknek harmad rezeth, elegÿch eozwe,  
ezzel k ffed ez megh tÿztÿttia.

Aloes Epatici, Th mÿenth, Sarcocolat, ana drachma ij. Terra figillatath,  
Bolos armenufth, Aranÿ es Ezwfth taÿtekoth, ana scrupulus j,  
Mÿrrhath, scrupulus j. Aprora metelth Nÿul B reth, drachma j. Lÿzt langoth,  
Bab lÿzt th, Lenchÿe lÿzt th, Arpa lÿzt th, Tÿkmonÿ feÿerth az  
menÿ ez kh z elegh elegÿch  ol eozwe eoketh, es Hufth  
Newel rea.

Aranÿ es Ezwfth taÿtekoth, drachma j. Tucia praeparatath drachma s.  
Bolos Armenufth, Terra figillatath, ana drachma ij. Mirobalanom Citrinumoth,  
+579

Eget th Temfoth, ana scrupulus ij, ez keth elegÿch eozwe, ezzel  
kennÿed es be forraztÿa.

Sarcocolath, Eget th Temfoth, ana scrupulus j. kek liliomnak gÿ kereth  
annÿth, Hÿm farkas almath, Aloepaticomoth ana scrupulus ij.

Feÿer t mÿenth drachma s. v r s Calarifth, scrupulus s. Camfort granum. vij, elegÿch  
eozwe ez porokat azzal hÿncÿed, es be forraztÿa.

### **Monÿak Seber l.**

N sten Fekete Eok r farknak vÿragath, zarazd megh, t rd  
porra es zÿtald megh, ez porral hÿncÿed ketfegnekwl megh  
gÿogÿul, Ig n megh p[ro]baltatoth Orwoffagh ez.

### **Chÿontra hufnak neuelefer l.**

Teord megh az kek liliomoth es keofd rea.

Mÿrrhat t rÿ eozwe Chÿgaknak chÿak az hufawal, azzal  
keoffed vagÿ kennÿed.

Th mÿennek az heat t rd megh, azzal hÿncÿed.

Mÿrrhath, Th mÿenth, Aloefth es Sarcocolath chÿnalÿ eozwe,  
azzal hÿncÿed.

Kochÿordnak gÿ kereth azald megh es t rd porra, azzal  
hÿncÿed.

### **Sebben Huft neuelefr l.**

Kek liliomnak gÿ kereth t rd porra, azzal hÿncÿed.

Th mÿenth, Mÿrrhat, Aloefth, Sanguis Draconifth, Sarcocolath,  
ennek az pornak akar melÿketh elegÿch Rofa Mezzel

êzwe es vërës fenÿw vÿazzal, kêfd rea az Sebre, Sha chÿak az porral hÿntêd is ÿo.

---

Fa Olayth uncia iiij, Mezeth uncia iij, Gummi arabicumoth, Têmÿenth, ana uncia s. têrd porra ezêketh es elegÿch êzwe, az Twznel olwazd êzwe, de kewergeffed hogÿ megh ne egÿên, es az Sebêth ezzel kêffed ha akarod hogÿ az hus hamareb fêl newekêggÿek.

<Fa Olayth uncia iiij, Lepes Mezeth uncia iij, gummi arabicumoth, +580

**Vad hufnak kÿ vezteferêl  
az Sebbêl.**

Galleft têrÿ porra hÿnch azzal, Gÿapÿat eges megh têrd porra, azzal hÿnchÿed.

Chÿerlewelw fweth azalÿ megh, têrd porra es azzal hÿncÿed.

Pÿzkaloczot têrÿ megh hÿnch azzal.

Ezwlth taÿtekawal vagÿ gêrêgh feÿerrel kennÿed. Calaris porawal hÿncÿed.

Egetêth Temfowal, vagÿ galÿczkêwel hÿncÿed, vagÿ Fekete hunÿornak az porawal.

**Sebêth Fên be forraztanÿ.**

Têreoth egetêth Temfowal hÿnchÿed. Calariffal hÿncÿed.

Awagÿ egefêd megh az papÿroffath, es annak az hamwawal hÿncÿed.

Ruhat eges megh, annak porawal hÿncÿed.

Aßu Têkeoth eges megh, têrd megh, azzal hÿncÿed.

Bor fêprwth eges megh mÿnd eggÿwth vthÿ fwnek megh

aßot gÿêkerewel, têrd porra, es ezzel hÿncÿed.

**Sebre hogÿ Fene ne efsek.**

Bolus armenufth, Mazth, Terra figillatath, ana drachma s. Acaciat,

Balauftiomoth ana drachma j, Arpa lÿztêth. Bab lÿztêth, az menÿ elegh,

Eczetêth uncia j, Mirtillufth uncia j. rofa Sÿrupoth, uncia j. Tÿkmonÿ feÿeret az Menÿ ehêz elegh, ezzel keoffed, megh otalmazza Fenetwl.

Hÿm Farkas Almath es Nêften Farkas almath,

Tormentÿllath, Balauftiomoth, ana drachma j, Maftixot, Thêmÿent, Sarcocolat,

kek liliomoth, Sanguis draconifth, Aloepatici, Apro

boÿtorÿanth, Terra Sigillatath, Bolus armenufth, Cÿerfa leweleth,

glýtěth, ana drachma j, Arpa lýztěth, drachma ij. Ezěkběl porth chýnalý es ezzel keoffed.

---

Thěmýenth ana uncia s. těrd porra elegých eożwe, těd az Twżre keweffe, kewergeffed>

+581

Ha ýmmar raýta volna az Fene, Rofa olaýth feýer vřazth, ana uncia v. Szepzělé magwanak ký fachiart leweth, uncia iiij. Megh mofoth gěřěgh feýerth, uncia ij. plumbi vřti, Tucia preparatath, ana drachma j. Thěmýent uncia s. elegých eożwe es chýnalý ýreth, Ez Nem haggýa toab měnný az Feneth.

### **Seběřěknek ualo ýtal.**

Fekethe wrěmnek gýěkereth, Chýaba ýreth, Szeek fweth, Eoth lewelw fweth, vřolath, kě roncho fweth, deakul parietaria Newe, veorěs kapoztath, Veoreos fěřfě fwrtyth kenděrnek, az těbbý mýnd egý marok legýěn, de az kenděr harom marok, ezěketh forrald megh vřzben vgý hogý fele el apaggýon, žwrđ megh az vthan, es az mený az lew, tegý harmad rezený Mezeth hozza, Ażzal is forrald ężwe, es ifmeth žwrđ megh, ez legýěn az ýtal.

Ha az Fěn vagýon az Seb, tegý az feolřě zerzamokhoz Bakfweth, Sticados arabicumoth, Salýat, es lewendulat, Bakfwet, uncia j, Salýat uncia s. lauendulath drachma ij. Stecadofth, drachma j.

Ha az Melýěn vagýon az Seb, tegý az fěřfě zerzamhoz, liquiriciat, uncia j. Edes gýeokereth, uncia s. Ifopoth drachma ij.

Ha ýob feleol alfo oldal chýonth alat vagion az Seb, tegý az feolřě zerzamhoz, Maý fweth uncia s.

Ha az Bal felěl valo vegřě oldal chýonth alat vagýon az Seb, tegý az fěřfě zerzamhoz gem Nýelw fweth, uncia j, Thamarifcufth drachma ij.

Ha az Beleok taýan vagion az Seb, tegý az fěřfě zerzamhoz, papa fw gýěkereth mýnd lewelewel.

Ha az Betegh erětelen, tegý az fěřfě zerzamhoz Dýnnýe ýżw fweth kýt borragonak hýnak deakul, Eokěr Nýelw fweth, ana uncia s. vřřěs rofath, drachma ij.

---

Ha az Seb hew es Forro, tegý az fěřlw valo zerzamokhoz vřola vřragoth es vřżý těk vřragoth ana, drachma ij.

Ha az Sebének hafa nem mēne, tegy Foila Senit hozza uncia ij.  
Caffiat, uncia j.

Ha az Keznek awagy labnak Izejn vagyon az Seb, tegy  
gyēmbert hozza, uncia ij. Hermodactillufth uncia s. Vitriolumoth, Sulfur  
viui, ana drachma s, rak zēmēth, Baber magoth, ana drachma j.

+582

Ezēk is mynd yok az Sebēs Embēnek ytalara, Feyer Dictamufnak,  
Epēryenek, Tormentillanak, Kegyo Trangnak, Nyullab  
fwnek, akar melyknek ezēknek az gyēkereth megh fēznj Borban,  
es megh adny ynnja.

### **Inaknak Seberēl.**

Indiaj Nadath, kyth az Patykaban Acorumnak hynak, Eokēr  
Fark fweth, Feoldy Bozozath, myndēnykbēl vegy fel marokkal,  
Szēlē vezzēnek hamuyath keth latoth, Palma fa gywmēlch magwath  
fel latoth, Saffranth, Fahejath, Myrrhath, myndēnykbēl egy  
Nehezekeoth, Maftyx olayth ket latoth, ezēketh elegych eo3we  
chynaly Ireth es kēfd e3zel.

Dealheat Egy latoth, Castoreum olayth, Euforbiumot, Feyer  
wrmēth, myndēnykben keth Nehezekēth, Dyzno hayath, Tyk  
hayath, Lud hayath, Recze hayath, myndēnykbēl keth Nehezekēth,  
Oppoponacumoth, Bdeliumot, myndēnykbēl fel Nehezekēth, tegy  
ehē3 anny Vyazth az meny zwkzegh, feozd eo3we, E3zel kēffed.  
Fēldy Chygakath tēry ē3we es keofd az Sebre, de lyzth  
langal tēryed ē3we az chygakath.

Momortica Olayal kennyed, Awagy Djo Olayal.

Fēldy gelyztakath Eoregēketh es kēwerēketh, libra ij,  
tyztyczd megh az rutfagtul yol, harom tykmonyat fws megh  
kemenyēn, annak chyak az zekyth vēgyed es az gylztyakat  
takard az kē3ze, Smykor yol megh tyztulnak, mofd megh az vtan  
igēn zepēn borban, es Meteld igēn aprora ēketh, tēd Medēnczeben  
es tēlch rofa olayth rea libra j, fē3 mynd annyra hogy az Olayban  
az gelyztak femmywe legyenek, Az vthan βwrd megh zepēn  
az Olayth, es elegych hozza ez porokath, Maftixot, kek liliomoth,  
Sarcocolath, Mirrat, ana uncia s. Rofa Mezeth, Terpentinat, ana uncia j.  
Ezbēl igēn yo olay lezēn ky megh probaltatoth, yo gyakafrol,  
Innak Seberēl, Es myndēn Melj Sebēkrēl, De megh kel az olayth  
melegyteny, vgy kel bele tēlteny, awagy vele kenny.  
Terpentina Olayth, regy rofa olayth, ana uncia j s. Terpentinat,



drachma x, fēldy gyllyztakath uncia j s. Maftixoth, drachma vj. Gummÿth

---

Ez ytálnak penÿgh be adafa mÿnd az feollē megh zwr̄t  
zerzam es a kÿt bele elegÿtes, Tÿzēnhath Nehezek legÿēn.  
haromzor agÿ penÿgh napÿaban ÿnnÿa az Sebēfnek, reggel, Delben,  
es Eftwē.

Ha penÿgh az Seb kÿf̄ded, kewefeb mertekkel adhacz ÿnnÿa,  
kÿth the magad megh mertekēlhec̄z.

+583

drachma iij. Armoniacumot kÿt az elēth megh aztattal borban drachma j s.  
Saffrant, Cÿēngēfwnek vÿragath, kÿs fēld Epeÿet kÿt Centaureanak  
hÿnak deakul, ana manipulus. j, Len magh olaÿt drachma vj. mÿnd ezēket  
valamÿ keweffe forrazd ēzwe, zwr̄d megh, es fachÿard kÿ erēffen  
ted wegben es tegÿ keozze egÿ kewes Chÿeongē fw vÿragoth,  
Egÿ holnapÿgh tarchÿad az Verēfenÿēn, vgÿan azon Sebēkrēl  
ÿo Olaÿ ez.

#### **Inaknak megh nÿulasarol.**

Aragonis vnguentum, Agrippe, Marciatonis, ana drachma ij. Laurus  
olaÿth, Dealteath. ana drachma ij. Szeēkfw Olaÿth uncia j, ÿo borth, uncia s.  
Euforbiomoth porul, scrupulus s. Mÿnd ezēket elegÿch eo3we, feozd  
addigh hogÿ az Bor el apaggÿon, Ezzel kennÿed melegēn az Inath.

#### **Inaknak megh Baradafarol.**

Roka haÿath, Saſkefelÿw haÿath, mÿndēnÿkbēl Egÿ latoth,  
Dealteat Negÿ latoth, Laurus olaÿt keth latoth, Feÿer wr̄mēth,  
Szeekfweth, Belendfwet, porul Egÿ latoth mÿndēnÿkben, Saffrant  
egÿ Nehezekēth, Caſtoreumot harom Nehezekēth, igēn laſfu  
twznel zepēn az w moggÿa zērenth, chÿnalÿ ÿreth es ezzel  
kennÿed.

#### **Inaknak megh ſugorodafarol.**

Fēldÿ Bozzanak gÿēkereth moſd ÿol es tērd megh, vēd vÿzeth,  
ezzel kennÿed twznel az fēl Sugorodoth Labath vagÿ kezeth.  
Probalt dologh ez.

#### **Izēn valo Sebnek Twzefsegerēl.**

Eczetēth egÿ pÿntēth, Thēmÿent, Temfoth, galÿczkēwet, tēry  
porul es mÿndēnÿkbēl vegÿ fel fel marokkal, fēzd megh az Eczetben,  
had megh hwlñÿ es hÿggadñÿ, Negÿ Tÿkmonnak feÿereth

wfd bele az vthan es habard igën erëffen, Az mely Seb Izën  
vagyon, march ruhat ebben es ezzel keoffed, el vezÿ az  
Twzeffegeth.

+584

### **Iz Vyžnek chÿorgasarol.**

Kenkëweth fel latoth, Egëth fëldet egy latoth, Cÿer fanak  
hamwath fel latoth, Egetëth bor fëprwÿet harom latoth, tÿmporald  
ëzwe ezëketh es fëzd erëffen ëzwe, ezzel keoffed az Izeth.

Chÿerfa heath, papa fweth, Apro boÿtorÿant, Feoldÿ gÿlyztakath,  
kenkëweth. Egy kichÿn temfoth, vaÿat is egy kichÿnth,  
fëzd megh tÿzta vÿzben fëdel alath, ezzel këffed.

### **Szaražto zeržam.**

Glÿtëth es Gëreogh feÿerth tÿry eozwe, elegÿcd tÿkmon  
feÿerben es rofa olayban, ezzel kennÿed.

### **Fënek Wteferël.**

Ha az Feÿeth këwel vagÿ egÿeb zeržammal megh wtÿk, es  
az wtefen Seb nÿnchen hanem chÿak megh dagad: vegÿ Buža  
korpath, fëzd megh dÿzno haÿban, tëd az dagadafra, Sha ez Nem  
haznalna, Mefd megh az wtefth, lafd megh ha oth valamÿ  
chÿont tÿrëth megh, azth vëd kÿ, këfd affele ÿrrel kÿth Apoftoloconnak  
hÿnak. Ez hamar megh giogÿttÿa.

### **Vad Hufrol.**

Galÿczkëweth tegÿ fazekban, fëd be es erëffen tapazd be is,  
tëd erës twzben hogÿ megh egÿën az galÿczkë, vëd kÿ es tëlch  
erës Eczetëth rea, tërd megh az vthan, Ez porral hÿnchÿed.

+585

### **Cÿonthbelÿ nÿauaÿÿakrol këuetkëžÿk.**

Az Chÿontnak vadnak Nÿawaliaÿ, es vetkeÿ, merth az  
allo voltha megh oldatÿk neha es helÿebël kÿ mozdul. Megh  
oldatÿk akkor mÿkor az chÿonth megh vetkefwl, be romol, megh  
lÿkad, megh hafad, vagÿ megh tÿryk. Megh vetkefwl, mÿkor  
megh feketvl twzes valnak egetefe mÿa az chÿonth, gonož kelewenÿ  
mÿa, zorož es Mely kelewen Sebnak lÿka mÿa, Fene mÿa,  
megh lagÿulas mÿa, megh vezes es megh zaradas mÿa. Ezëkben  
nem chÿak az ßÿne veß el az chÿontnak, de az allandofaga es  
erëffege is, melyeth kënnÿen megh eofmernÿ az cÿonth ha lathato,

de ha oda be vagyon, Ispototh kel be nyutaný es vgý kel megh latný, hogý az mýkor az cýonoth erý, lagý e az cýonth vagý darabos. Be torpad vagý be romol az cýonth mýkor az cýontnak félfé reze valamý wtestwl megh darabofodýk, vagý az w egez voltabol megh haýol, mýnth az oldal cýonth, de kýwaltkeppen mýkor az cýonth belýeb nyomatýk, merth ez ilýen vgýan vapas lezén, zýnth vgý mýnth az vaffazek mýkor be torpad. Ez megh lezén az gýermékcýekén mýwel hogý gýenge chýontýok vagion, de kýwaltkeppen efýk ez megh az Agý kaponýan, merth akkor az Cýonton lewé hus megh tétretwen, az cýonth alatta ala nyomatýk, kýth megh éfmerhetný tapogataffal. Megh lýkad az cýonth, mýkor be bocýatod az Ispototh az cýontban, es ket felél ep az cýonth, de lýka vagyon. Megh hafad hozzara mýnth az Fa. Megh tétýk vagý igýenéffen vagý oldalaflag, vagý ký fordulwa, es ennek tétrefe vagý Tonka, vagý hegýes, es effele az Hufth vagý az Inath gýakorta megh febéfity. Séth neha effelekbél morfolodafok is efnek ký gýakdosaffal es faydalommal. Az megh hafadot es megh tététh cýonoth kényw megh éfmerný, hogýha azoknak morfolodafýth helyebél ký mozgatód, merth egýmas vthan ký hulnak, es daraboffaga az cýonthnak megh éfmeretýk. Neha téttenýk hogý az morfolodoth cýonth helyeben +586 marad es ký nem ýw, es akkor nem annýra éfmerheté, merth nem gýakdos, kýn fem wl, hanem az olýant ebbél eofmerhetný megh, hogý az a reß megh dagad es hew gýakorta. Ezék azert az Cýonthban valo efeték.

Az Agý kaponý ha megh tétýk, vagý megh hafad igén vezédelmes es éfmeretre igén nehez. Mýkor valamý Nehez allattal az Fé félétte igén megh wttetyk, es az Ver az Fwlén vagý Or lýkakon folý ký, es azth Okadas es zedélges kéwetý, es az Embér mýnth egý guta wtéth le efýk, nem zolhath, Nem eréz, az Agý kaponýanak igén nagý tétrefenek ýele az. Neha bathor be ne tétýek az Agý kaponýa is, az Agý velének helyebél ký mozdulafabol ez megh téttenýk. Lattatoth Ez is hogý nemelý Embérnek be tététh az Agýa kaponiaýa, es Nyolczad Napig is mynd dologh ténný ýarth, de vegre nagý hertelen aýulaffal le romloth. Ha azert az cýontnak romlafa felél gýanakodas vagyon, nýnch ýob mýnth az Ispottal megh latný es megh probalný, merth az Agý kaponýanak valazý kýwél ha mý darabos talaltatýk, tétres

az. Neha az gonoz yelëkbël is vagyon gyãnofagh az Agy  
 Kaponyanak terefe felël, merth az mely felël Sebës az Bër,  
 nem onneth hanem maffelël vagyon az Cyonthnak  
 hafadafa, es akkor igën yol megh kel latny hol leg lagyab az  
 hus, hol dagattab, es hol fayob, merth az romlas oth vagyon.  
 Toabba, hogyha myngyaraftth elëzër, az Embërnek eBenek el  
 vezefe, megh lankadafa, Inaknak el zakaftkodafa vagy megh  
 terwle [!] këwerkëzyk, Nem chyak megh tërëth vgy az Cyonth  
 de ala mënth es az Agy velëth es annak hartiayth nyomya. De  
 ha ezék wdë mulaffal leznek megh, twzes dagadaftul lezën az,  
 vagy Nedveffegnek fokafagatul. Ha az Orban teryk megh cyonth  
 vagy porcuzogo, az Or le lapul, az Or lykak be zorulnak, es lelëkzeteoth  
 nehezen vehetny rolok. Ha penygh oldalul tërëth megh  
 az Or, az helye vapas lezën, vagy penygh az Or felre megyën.  
 Ha az Aal kapcza teryk megh, vagy az Nyak, këzënfegës  
 yelëkbël megh ëfmerhetny. Ha az oldal cyonth teryk megh, az  
 tëb yelëk këzawl Verth pëk, nehez faydalmath erëz, nehezen leh,  
 megh twzelëdyk, megh genyetfegëfëdyk, es elety feleol vezëdelëm  
 këwetkëzyk. Az tères es be torpadas is hafonlo yelëkkel,  
 de fokkal kënnyebbekkel lezën. Mykor az Haath gereczben vagyon  
 az tères, mywel hogy az cyonth oth vgyan elës, az tères oth  
 nylallyk es gyakdos, az hely torpadoth lezën, es az Tefth elë  
 hayol twle. Vaal cyontnak es Cyombnak megh tèresenek, hafonlo  
 yeley vadnak. Azonkeppen Karnak es az Szaarnak.

+587

Mykor az cyonth helyebël ky mozdul awagy ky efyk, azth  
 magyarul mënnywlefnek mongyak. Ez ha valoban megh lezën, vgy  
 hogy az Izbël ky mozdulwan helyebël az cyonth ky efyk, Ezth  
 Magyarul le efefnek hÿiak. Ha penygh eggyk cyonth az Mafyktul  
 keweffe kew&ffe megyën es valyk el, Magyarul azth  
 Mënnywlefnek mongyak. Ez penygh mynd az ket fele, Negy keppen  
 zokoth lënnÿ, merth vagy Elë, vagy hatra, vagy oda be, vagy  
 ide ky efyk es yw ky az cyonth. Lezën penygh myndën cyonth  
 ky efes, nehÿ kwlfë okokbol, mynth wtefbël, Efefbël, es egyeb  
 oly okokbol, kyk erëzakkal az cyonthoht tulaÿdon helyebeol el  
 ky mozdÿttiak, awagy az këteleÿth megh zakaÿtyak, vagy le  
 bocÿattyak, Ez penygh gyakortab megh efyk az gyermëkëkben es  
 az Erëtlënkben hogy nem mynth az valtagokban. Neha penygh  
 lezën az cyonth ky efefe belfë okokbol, ky az këteleketh es az

Izeketh megh lagittya, es eretlenne tezy, mynth mykor az Nyalas, taknyos, es Syma Nedweffegh bwelkedyk, az e lokafagawal az keuteleketh megh lagittya, awagy az w Enywes voltawal az cyontokath chyzamowa chynalya. Mynden cyonth ky efefnek penygh yele ez, hogy az cyonth valam y helyebel ky efeth, az Iz oth fel dagad, es a honneth ky efeth vapy a vagyon, annak penygh az tagnak allapattya igyenelffen nem marad, es ahonneth az cyonth ky efeth, oda Nehezen hayol, de mas fele igen keonnjen. Az Aal kapcza oda ele is es mynd az keth oldalara ky esyk. Mykor oda ele esyk, akkor az Aal megh dagad, kylib yw, es az alfo rend fogak kil yeb haladnak az felleo fogaknal. Mykor penygh oldalalagh lezen a ky efes, akkor az Aal felre megyen. es vonatyk, es az alfo fogak az felfewel nem egyenle rendben allanak. Az Nyak cyontok ha oda be efnek, akkor nehezen vez en az Emb er lelekzeteth, es ennek vapy a tecczyk megh. Ha penygh yde ky efnek, az Aal is le bocyatkoz yk az Melre, es az Nyak megh dagad. Sz ynten ezenkeppen mykor az Haat gerez cyontok is ha le efnek, (yollehet myndenestwl fogwa ky nem efnek) az is hatul megh dagad, vagy vapy a lezen, vagy valamelyk oldalara hayol, es allapattya nem az w moggya z erenth lezen. De mykoron az w helyebel el ky mennek, igen megh valtoznak allaf y az haat gereznek, mert az hartyak es az Inak is zor yttatnak es nyomattatnak, awagy helyebel ky tolyatnak. Az Kar cyontok es az Oldalcyontok is ha ky mozdulnak, akkor Okadas es Nehez lelekzet vetel kewetkezyk. Ha mykor penygh az labaknak cyontay efnek ky, es ky menywlnek, akkor awagy az gane y vagy az v yzelet zorul megh, vagy penygh Neha akarat +588 ellen igen megyen. Az Vaal cyonth, zelere gyakortab, oda ele rytkabban, de oda fel foha ky nem megyen es ky nem esyk. Ha zelere esyk ky, akkor az felle kar cyonth el tawoz yk twle, es helyere Nem yw. Ha oda ele esyk ky, az feolf e kar cyonth oda hatra kennjen hayol. Az alfo Kar cyonth az felletwl mynd en fele ky megyen. Mykor hatra megyen, akkor be horgad, az felle kar cyonth, es ky nem nywythatny, es az maf yknal rew ydeb, Mykor ele megyen, akkor ky nyuthwa lezen es be nem horgad. Hafonlokeppen vagon dolga az ky menywlth keznek is. Az Cyomb ha oda be esyk, az egez Lab myndenestwl ky Nyul, es az maf yk melle nem tehetny, es hos bab is lezen az Maf yknal.

Ha yde ky efyk, az egez lab myndenftwl oda be Nez, es az mafyk labnal rewedyeb. Ha oda ele vagy hatra efyk, az is megh tecczyk, de az igen rytkan efyk, es az Lab ele vagy hatra rytkan menywl ky. Az Terd cyonth myndenfele el fordulhath, chyak hogy ele nem, melyet az yelékbel kennyen megh esmerhetny. Attul penygh hogy az Inak megh zoktanak Nyulny, az Keznek Tenereynek es az Talpaknak is cyonthay, Neha oda ele, Neha yde hatra ky ywnek, es oth az helyen megh dagadnak, maffel el penygh vapayak lezen. Via y mynd az Keznek mynd az labnak myndenfele ky efnek, kynek egyenle yelek vagyon, merth az termezetzereenth valo allafok az my volna, attul igen kwlembeneznek, es az melyefele efnek, oda affele Nem hayolnak.

### **Chyontnak tereferel.**

Saffranth, Fekete zurkot, Colofonyath, Sarga vya3th, ana, uncia ij, Terpentinath, galbanumoth, Armoniacumoth, Mirrhat, Themyenth, Aloefth. Maftixot, ana, drachma, vj. Elezer az galbanumot es Armoniacumoth vesd eczetben, az tebbyth fezd eozwe laffu twznel, az vthan ted hozza az galbanumot es armoniacumoth, elegych ezwe ezeketh, es chynaly flastromoth ebbel, Meleg en keld rea.

Terpentinath, libra j, Bakkechkenek faggath, vya3t, ana uncia iiij, Bolus armenufth, uncia ij. Tykmony zekyth No ij, velencyey zappanth, uncia ij, Egetet borth, uncia s. chynald eozwe ezeketh flastrom moggara.

Fa Olayth libra j. Glyteoth libra s. Terpentinat, es Nadaly fweth, ana uncia iiij. Bab lyzteth, uncia ij. Bolus armenufth. uncia ij. Dragantumoth, uncia j, Vya3th, uncia iiij, fezd megh az fa olayt eczettel eggwth elezer vgy hogy az Eczetth mynd el apaggyon, az vthan fezd ezwe mynd +589

az zerzamokath az fa olayban, es flastrom moggara chynald yrhara, keofd rea meleg en.

Maftixot, Themyenth, ana uncia ij. Opponacumoth ees Serapinumoth, Armoniacumoth, ana uncia ij, Fekete hayo zurkoth, Terpentinath, ana uncia ij. Vya3t, Fejer wrmeth, Bakzarwo fwnek magwath, Szeekfwnek vyragath, ana uncia j. Saffrant, uncia s. Fenum grecomnak ky fachart leweth, Len magnak ky tereh es fachyart leweth, Fejer Malwa gyekerenek ky facyarth leweth, ana uncia ij, Ezeketh mynd chynald eozwe mynth flastromoth es keld ezzel.

Gyapyat vagdal y megh, eofd megh azt fa olayal, Borral, es Eczettel, keofd rea.

Egerfanak leweleth vagy az gyekerenek az heath fezd megh  
borban, azzal keffed.

Ifthen kafaŷa fweth tery megh fachyard ky az leweth, azzal  
moffad.

Fekethe Nadaly fweth az gyeokereth teord megh yol es  
kefd rea.

Daru orru fwnek gyekeret az kynek Sarga vyraga vagyon  
terd megh, elegych eozwe ohaŷal, kefd rea.

Themyenth, Aloefth, Sanguis Draconifth, Bolus armenufth  
tery porra, vy tykmonnyal az meny ehcz elegch elegych eozwe,  
es keofd rea.

Fekete hayonak valo zurkoth egy fontoth, Len magh olayth,  
uncia iiij. ezeketh forrasbad laffu twznel, es háromzor olch el az  
forrasatul, mynden vttal három penzara borth es egy penz ara  
Eget borth bele teltwen, vgy hogy ecczer el olchad, Mafodczor  
fel forrazzad es ifmeth el olchad, Harmadzoris fel forrazzad es  
el olchad, de myndenkor vgy hogy az Egeteth bor megh emezteggyek  
az fel forrasban, Annak vthanna, Harffanak holt Szeneth,  
es megh egeteth dyoth, ana uncia ij, ezeketh chynald ezwe flafrom  
moggara, es az kette zegeth Szaar cyonoth ezzel keoffed melegen.  
Colofonyath, Fekete zurkoth, Terpentinat ana uncia ij,  
Themyenth, Auripigmentumoth, Temfoth, ana uncia ij. Fa olayt, uncia iiij.

---

Embery halban termeth gylzதாக azaly megh es tery  
porra, elegych ezwe ez porth Mezes Eczettel, kend ruhara, kez  
be ezzel az el tereth chyonoth, chyodalatoskeppen megh forraztja.

+590

Eczeteth az meny ehcz elegch, chynald eozwe ezeketh, es meleg  
keofd az tereth cyontra.

(Iegyezd megh) Veres hagyat No iiij, Velenciey zappanth, Fa  
olayth, ana drachma iiij. feozd eozwe ezeketh, anny fwrwn mynth egy  
flafromoth, kend Sarga poztora, melegon Napyaban ecczer teod  
ezth az megh tereth cyontra, mynden dagadafath el vezu, Harmadnap  
mulwa, zekfw vyragot, Saarkerepeth, Malwath, Fenumgrecomoth,  
ana manipulus. j. fezd eozwe ezeketh vyzben, es feorezd  
ebben az megh dagadafth, es az mofas vtan keofd ez olayal.  
Szeekfw olayth, rofa olayth, vegy az meny elegch, elegych eozwe,  
kend megh, es az felwl megh yrth flafromoth teod rea ifmeth.

Eczetés Saffrannyal kých Oxicroceumnak hýnak az patýkaban  
igén ýo keotný az megh téréth cýontoth, merth az Sebet igén  
gýogittya.

Eb kélýéknek az Agya velejet véd ký, kend baran bérre,  
téd az téréth cýontra, megh giogittya.

Kekliliomot, Thémýenth téry porra, lednek lýztyth, Hýmfarakas  
almath, Mirrhath, Sarcocolat, Sanguis draconifh, ezéketh  
porul elegýcd mynd eoýwe, hýnch az Cýonth terefre, smegh  
forraztya.

### **Téréth chýontnak ký Vetelerél.**

Ha az fén vagyon, zaporá fwnek leweleth fowal es ohaýal  
térđ eoýwe azt kéfd az Sebre, az megh téréth cýontoth ký vonza  
es az Sebét is megh giogittya.

Bakfwnek ký fachýarth leweth zýtald fél chýeopwel, es téđ  
az Fének febere.

Hým farkas almath téry megh es mýnth egý lagý  
flafromot téđ rea.

Kochýornak [!] gýékereth térđ porra, es hýnch rea.

Féldý tékeoth téry megh es keofd rea.

Kek liliomnak gýékereth térđ megh, hýnch rea.

Aprofele Egerfwl fwnek akar eo magath keofd rea, akar  
penýgh az ký fachýarth leweth.

+591

### **Magas helrél az kýk le esnek.**

Genciana gýeokereth ronch megh, fachýard ký az leweth, es  
agý egý nehezekeoth megh ýnnya.

Eoregh eger fark fweth feoý megh vyzben, Sofđ megh es azt  
aggýad ýnnya.

Szélé vezzéth eges megh, az hamwabol chýnalý lúgoth eczetbél,  
Sobol, es Mezbél, azt aggýad ýnnya.

Mumýath, Caffianak belýth, Felté fwnek gýeokere porawal  
eggýwth aggýad neký.

Rak eorwenth es Harffanak holth zeneth térđ porra, ad azth  
ýnnya.

Vthý fwnek leweleth teord megh keofd be vele, es énný is  
azth aggýad.

Kek výragu konkolnak magwath térđ megh, ad megh ýnnya,  
Fekete Nadalý fwnek awagý vthýfwnek vyzeben.

Dýzno kenýernek vyzeth Nadmezzel elegýtwen aggýad ýnnya.

Merégh gýeoýé fwnek gýékereth, porul borban vagý fekete



Nadalý fw vÿzeben ad megh ýnnÿa.

Kegÿotrangnak vagÿ Tormentillanak kÿ fachÿart  
leweth, awagÿ porath, ad megh ýnnÿa Fekethe Nadalý fwnek  
vÿzeben.

Gÿk fweth, akar Szakat feÿw fweth agÿ ýnnÿa affele ýtalban  
kÿth oda feol ýrtunk az Sebÿs Embÿrnek ýtalÿrol.

### **Szakadafrol es romlafrol.**

Eorwenÿ gÿÿkereth Mezzel chÿnalÿ eoÿwe mÿnth valamÿ  
lÿktariomoth, azt aggÿad eonnÿ.

Fenÿw magoth tÿrÿ megh es ad azt ýnnÿa.

Tengÿrÿ labdanak gÿÿkereth tÿrd porra, ad megh ýnnÿa,  
Mezes vÿzben.

Kegÿo fwnek gÿÿkereth fwfd megh, az vthan fÿzd megh  
Mezben, ad azth eonnÿ.

Aranÿ gÿÿkernek kÿth haÿ Newelÿ fwnekis hÿnak, tÿrd  
megh egÿ Nehezeketh, ad megh borban ýnnÿa.

Genciananak kÿ fachÿarth leweth de az gÿÿkerenek ad megh  
ýnnÿa egÿ Nehezekeoth.

Hÿm farkas almath agÿ megh ýnnÿa.

+592

Kakuk fweth agÿ borban megh ýnnÿa.

Nagÿ roponcznak gÿÿkereth fÿzd megh borban, es azth  
aggÿad ýnnÿa.

Papa fwnek gÿeokereth aggÿad megh ýnnÿa borban.

Bodog aÿzonÿ tenerenek, kÿth Teÿes lapunak is hÿnak gÿÿkeret  
fÿzd megh borban, ad megh ýnnÿa.

Ifthen faÿanak magwath ad megh borban ýnnÿa.

Fekete gÿoparth Fwgewel agÿ megh ðnnÿ.

Talmofo fwnek az leweleth akar az gÿÿkereth tÿrd  
porra, ad megh borban ýnnÿa.

Lo mentath fÿz megh borban ad megh ýnnÿa.

Cÿerlewelw fweth, Tormath, Mezet, Terpentinat elegÿch  
ÿzwe ad megh ðnnÿ.

Feÿer Malwath fÿz megh vÿzben, ad megh ýnnÿa.

Erdeÿ Malwa rofanak gÿÿkereth borban vagÿ vÿzben porul  
ad megh ýnnÿa.

Bakfwnek leweleth tÿrd porra, ad megh ýnnÿa egÿ nehezekÿth  
edÿs vÿzben.

Kÿzÿklan termÿ Nadalý fweth agÿ megh ýnnÿa Mezes  
eczetben.

Eokêr farkath feoz megh, ad azth ýnnýa.  
Fêldý Têkeoth chýnalý eozwe mezzel ad azt eonný.  
Kegýo Nýelw fweth agý ýnnýa Talmoso fwnek vÿzeben.  
Reubarbarumoth, Mumýath, Fefte fwnek gyêkereth chýnalý  
êzwe, azth aggyad ýnnýa.  
Merêgh gyêzeo fwnek gyêkereth Borban awagy fekete nadalý  
fwnek vÿzeben aggyad megh ýnnýa.  
Kegýotrangnak awagy Tormentillanak is gyêkeret têrd porra,  
fekete nadalýfw vÿzeben aggyad megh ýnnýa.  
Chýengê fweth fêz megh borban, awagy teord porra, es ad  
azth ýnnýa.  
Galbanumoth agý neký hogý el nýelye.  
Fenýw vÿazth agý porul megh ýnnýa.  
Rofmarýnnak gyêkereth porul ad borban megh ýnnýa.

+593

**Izeknek ký mênýwleferêl.** (Pararthrima Dearticulatio Subluxatio)

Vad zêleoth feoz megh vÿzben, es keofd ezth az Mênýwlefre.  
Vÿaznak Sonkolýath eczetben fêz megh, kêfd rea melegên,  
mýndên ketfeknekwl megh gyogwl.  
Nadnak gyêkereth feoz megh Eczetben, es azzal kêffed  
az mênýwlefh.  
Bakzarwofwnek magwanak lýztýth Mezes vÿzben fêzd megh,  
tegý ahoz ohayath, azzal kêfd be.  
Vthý fweth têry eozwe kewes Sowel, kêfd rea.  
Ifthen kafaýa fwnek leweleth têrd megh, kêfd rea.  
Thémýenth, Bolus armenufh, Sanguis draconifh, habary  
êzwe týkmoný feýerrel, es keofd rea.  
Chýengêfwnek gyêkereth têrd megh es kêfd rea, el vezý  
faýdalmath az Mênýwlefnek.  
Kechke rago fanak magwath mýnd lewelewl têrd eozwe, es  
flafrom moggýara téd rea.  
Kechke ganeth vÿazzal es rofa olayal elegých êzwe, azt  
kêffed rea.  
Sparganak gyêkereth teord eozwe borral awagy Eczettel,  
azth kêffed rea.  
Dýzno kenýeret fêz megh vÿzben, kêfd rea.  
Maýoranath vÿazzal fêz êzwe, keofd azth rea.  
Pýrito fwnek leweleth, Mezzel, es buza lýztel kewerd êzwe,  
es kêfd rea.

Cýalanth fêz megh vÿzben es keofd rea.  
Fekete fêldÿ tékêth borral tÿrÿ eo3we, kêfd rea.  
Szêleo vezzênek megh egetêth hamwath, es tÿrkêlth  
eczettel tÿrÿ eo3we, keofd azzal.  
Soth, Mezeth, buza lÿztêth, habarÿ êzwe, kêfd rea.

**Cÿontnak az Izbêl kÿ efeserêl.** (Exarthrima Exarticulatio Luxatio)

Az Aal kapczanak le efefe rÿtkan efÿk megh, de neha megh  
efÿk Afÿtafbol kÿwaltkeppen. Mÿkor azerth le efÿk, (Mandibulae)

helyere kel hertelenfeggel helyhêztetnÿ, merth ha abban kefêdelê  
efÿk, igên nehezen vÿhetÿk helyere, Seoth megh is  
genÿetfegêfêdÿk ha kefnek vele, es megh kemenÿêdÿk, nagÿ fw  
faÿas es zwntelen valo kêwetkêzÿk, Neha has mênefe, awagÿ  
Saarnak okadafa is lezên ez ilÿenên gÿakorta valo, kÿ mÿa Neha  
+594

megh hal Negÿed napra, azerth kel fÿetnÿ az helyere vÿtellel.  
Igÿ kel azerth helyere vinnÿ, Egÿ Embêr fogÿa az Feÿeth,  
bochÿafd az zaÿaban az hwelk vÿodath, es az Al kapczat mozgaffad  
mÿnd ÿobra balra, es hertelenfeggel terÿezd annÿra kÿ az  
alfo Aal kapczath hogÿ az alfo es feolfê rend fogak egÿarant  
legÿenek, Smÿngarasth wffed fêl erêffen az Aalath alol vgÿ  
hogÿ az wtefben vgÿan fêl emeld az Aalath, Ees mÿngÿarasth  
helyere megÿên, es kêfd be az vthan.

Ha penÿgh megh kemenÿêdêth, es Nehez volna helyere  
helyhêztetnÿ, wltefd fêrêdêben, oth vÿzzel moffad erêffen elêzêr,  
az vthan fa olaÿal kentên kennÿed, annak vthanna fektefd  
hanÿatta, Nÿwch be zaÿaban az hwelk vÿodath, fogd megh az  
Aalath es mozgafd ÿob es Bal fele es gÿorfon vond helyere az  
mÿnth megh ÿrtuk, egÿ embêr hatul az Aal kapchÿanak feÿet  
keth felêl az Fwl alath tarchÿa erêffen, the kend megh Dealteawal,  
es ruhawal kêfd fêl az Aalath mÿkor helyen  
lezên, vgÿ kêffed hogÿ az fogak egÿ aranth legÿenek az alfok az  
fêlfê fogakkal, de vgÿ keozd azerth hogÿ mozoghaffanak.

Az vthan fektefd hanÿatta vankofth tegÿ feÿe ala, es vgÿ  
fekwgÿek mozgafnekwl az mÿgh megh gÿogwl, merth nem keÿk  
hamar megh gÿogÿul. Etelth addigh igên lagÿath agÿ ênnÿ, hogÿ  
Ne legÿên zwkzegês az Aalath feolêtteb mozgatnÿ.

(Spondilia) Az Nÿaknak cÿontaÿ Heth, es az Haatnak cÿontaÿ  
Tÿzênkettê. Ha az Nÿak cÿonth helyebêl kÿ efÿk, felê hertelen

halaltul, merth ha oda be efük, ynneth kýwl nagý  
vapaýa marad, es megh bantýa oda be az Nýelefth, azerth  
hogý halalos. De ha ýde ký efük megh giogýulhato ha  
nem kefnek az giogýtafawal, ký feleol ýgh cýelekeoggýel. Az  
Szaýaban tegý faat hogý az zaýa nýthwa alýon, tegý egý  
kezkenéth az Aala ala, es az kezenének mynd az keth vegeth  
tarchýad es feol vonnyád, az eggýk labadat vefd az vallanak,  
az Mafýk labadat megh az maas vallanak, es az vallaýth ala  
nyomýad az labayddal, az kezkenéth penygh eréffen vonnyád  
oda feol, az Nýak cýonoth onneth belél Nýomaffal výd az  
elebý helyere, kend megh az vthan az helth rofa olaýal, Széßbel  
félwl be borýtwan kéfd altal ruhawal, de dezkakath chýnalý az  
Nýakra az w moggýa zérenth az mynth az Nýaknak formaýa, az  
feýehéz es az Valchýonthoz keofd penygh az keotefth hogý az  
Torokra Ne effek az keotes, Az Betegéth hanyatta fekteffed es  
az feýeth ýde ký fele nywýtafd laffufaggal.

Az Haath gerecz chýontok ha ýde ký efnek helyékbél, helyere  
ménnek eleozér, de ha oda be efük awagý oldalaflagh,  
+595

igén halalos, Sha az elfé hat gerecz cýonth efük ký helyebél,  
az lelékzeth vetelth el fogýa. De az gyermékchýekben akar melyk  
hath gerecz cýonth ha ký efük helyebél, gyogulhatatlan, es  
gérbewe chýnalýa éketh, merth eo benne nagý Nedwessfegh  
vacion, Sha helyere vyzédis, ifmeth hamar ký efük helyebél,  
Effelewel azert igh chýelekeoggýel. Vegý Egý darab dezkath es  
téð az gérbesegre, eggýk vegeth az Tabla dezkanak ted az falhoz,  
mafýk vege legýen az gérbesegén, nyomd addigh eréffen hogý az  
haat gerecz cýonth helyere mennýen, tegý ozton dezkakat az  
Hatnak hosßufaga zérenth oda, mely dezkak Negý vý nyomatny  
zeleóffek legýenek, Ez keth dezkath penigh ézwe Spontolýad hogý  
egyben alýon. Tehen ganeth, korpath, Mezeth, féz megh borban,  
téð rea flastrom moggýara es tegý Széßt félwl rea mynth egý  
parnath, azon félwl tegý Onbol chýnalt plehéth, azon félwl az  
Dezkakath: kéfd be ozton ruhawal ýol eréffen, de zeleoffen es  
zeleó ruhawal kéffed.

Az Val cýontnak ký efefe, awagý ynkab az félfé (Adiutorium)  
kar cýontnak valbol ký efefe igén keonnýen helyere výtethetyk  
es megh gyogyttathatyk az gyermékekben, es az olýanokban is  
kýknek Nedwes az Valban valo I3. Az kezedet azerth téð az

Holna ala, emelyed eggyk kezdeddel fél, az Maas kezdeddel vonnyad ala az kar cöntoth, Az Erés embéreknek penygh vallok fél veteseben igh cyelekéggyel. Az Embérth fektefd hanyatta, az labodat nywch az oldala melle, vgy hogý az Sarkad zynthe az val cönthoz ighen kézel mellette legyén, az le eféth kezeth teryezdz ky kezdeddel ighenésfen mynt ha ky akarnak zakasztany az lapoczka cöntul, es igh az kezeth haych be fele egy kewesse, es helyere megýén. Mykor ozthon helyen lezén az Cönth, tegy laptath az holna ala, hogý megh tarchya az Izeketh, kéfd erésfen az val cönthoz, kéreztwl késsed penygh az kéteft, az megh serwéth valhoz, es az maffelél valo oldalhoz, az kéteft igh haggýad heted napýgh.

Az Kényék cönth mykor az kényékbél ky esyk. Ezt (Cubitus)

mýndénnel leg nehezeb helyere vinný. Ighen fýetny kel ennek helyere výtewel, merth felé hogý forro keleben lezén az Nagý faydalom myath raytha, ky ha megh lezén, ighen nehez az vthan helyere vinný az chýontoth, Séth felé hogý az betegh vgyan megh is hal myatta ha ighen ky eféth az cönth. Ennek yele nylwan valo, merth egy felél georbefegh vgyon, Mas felél nagý vapa, +596 az karth megh nem haythatny, fem az vallara fél nem tehetý az kezeth. Igh kel azerth az ky eféth kényeokcýontoth helyere vinný. Egy Embérel tartafd az Betegh vallath, Mafýkkal tartafd az karýath de azth ighen ky teryezteffed, the az kezedeth téd az kénék cöntra, es mýnd az keth hwelkeoddel nyomd az ýzeketh, awagy Nyomd az tenered téwewel mýnd az keth teneredewel, addýgh hogý helyere ménnýén az ky eféth cönth. Ha penygh oda be ménth az cönth, igh hozzad ky. Az vallath es az karýath az mýnth mondok tartaffad, annak vtanna az eggyk kezeth az mafikkal fogafd erésfen eo3we, mýnd azdigh hogý az kényék cönth vyzza helyere ménnýén. Ha ýde ky eféth az kényék cönth, annak helyere výtete ighen Nehez, zwkzegés azerth hogý az karýat ez ilyen ighen félétte ky teryezze, smýndén fele kel forgatny az karýath, kend megh valamý olaýal az kezedeth, annak vthanna, nyomyad az Izeketh ighen erésfen es zorýcchad az kényék cöntoth ighen erésfen mygh nem be megýén helyere, [ennek] [v]thanna kéfd be giogyto flastrommal, es kéfd [az] kényéketh az Nyakahoz, Smykor ýmmar megh [gyogy]ul, de faydalom maradna oth, es Nehezen [mo3o]gna az

kěnyěk cýonth, tegy Baknak faggÿat [oh]aÿath êzwe elegÿtwe  
reaÿa.

[A]z kez Fenek helyebél valo ky efefenek ees [mÿenÿw]lefenek  
(Iunctura man[us]) kěnyw moggÿa vagyon, az kez feÿet [az ky]  
mėnywl helyen tetelđ egÿ dezkara. Egÿ [emběr] nÿucha ky az  
Betegh kezeth, tđd az teneredeth [az meg]h dagadoth Izre, es  
nyomÿad addigh hogÿ az [termez]eth zėrenth valo helyere  
mėnnÿen, keofđ be [va]lamÿ flaftrommal, es had vgÿ egÿnyhan  
napon, [az] vthan old el, es ha az Izekben valamÿ Neheffegh  
[vo]lna, chÿak meleg h vÿzzel moffad. Ha az vÿa [mė]nÿwl ky  
embėrnek, az hwelkėddel nyomd helyere.

(Ancha... Az Cÿombnak chÿontÿa Negÿ modon eÿÿk ky  
Chÿontna... awagÿ... helyebél, vagÿ ÿde ky fele, vagÿ oda be fele, hatra,  
Chÿonth) vagÿ elė. Ide ky mÿkor eÿÿk, az Lab megh rėwÿdebbwl  
az mafÿknal, es az Cÿomb kėzth vana teccÿÿk, es az Cÿomb  
kėznek hatulfo reze megh dagad, es az Terd oda be fordul. Oda  
be fele mÿkor eÿÿk, az Lab hofBabnak talaltatÿk az mafÿknal,  
es az Terd dagattabnak laccÿk awagÿ magafbnak az maas  
+597

Terdnel, es az keth Cÿomb keozÿth eo3we nem zorÿthatnÿ, merth  
az Cÿomb kėz fėl dagad nÿlwan valokeppen, mÿwelhogÿ az  
Chÿpė cÿontnak feÿe ala zal az Cÿomb kėzre. Mÿkor oda elė  
eÿÿk, akkor az Szarakath êzwe tehetnÿ, de az Terdnek nagÿ  
faÿdalmawal, es az labon nem ÿarhatnÿ hanem chÿak az Sarkon,  
az Cÿomb keozÿ megh dagad, es az Vÿzelet is megh bantatÿk.  
Ha penÿgh oda hatra fele eÿÿk ky, az la[b megh]  
rėwÿdwl, es nehezen Nÿuÿthattÿa ky, az [cÿomb] kėzÿ megh  
lagÿul, es az Chÿpė cÿontnak [feÿe] horgafon nemwen [!] le  
haÿol, az Terdeketh [êzwe] nem tehetnÿ kwleomben hanem ha  
az Cÿom[bÿat] is êzwe tezÿ. Effele ky efelėketh megh [kel]  
ÿÿetwe giogÿtanÿ es helyere vinnÿ, merth [ha va]lamÿ Nedweffegh  
zarmazÿk oda, felė hogÿ [megh] rothad oth, es mÿnd az  
Egez tagoth megr[ontÿa] Kėzėnfegės keppen ÿgh vÿgied helyere  
[fogd] megh az Chÿpėth, es ky nÿwÿtwan az Izek[et mo3]gaffad  
kywl, mÿgh nem helyere megÿen az C[hÿpė] Awagÿ, egÿ  
Embėrrel,  
+599

## Tablaġa eż Kĕnġwnek

### Eotĕdġk reġenek.

Fegġwer awagġ egġeb mġa lĕth Sebekrĕl,  
Sebnek Forraġtafarol,  
Sebnek ġġogġtafarol,  
Sebnek Verenek megh allatafarol,  
Ha az Agġ Velĕrĕl chġorogh Ver,  
Aluth Verrĕl,  
Pufka lĕwes, Nġl lĕwes, es Kopġa Eokleles ellen valo Ir,  
Mergĕs Nġlnak lĕweferĕl,  
Pufka por Mergenek az Sebbĕl kġ vetelerl,  
Vafath es egġeb allatoth mġnth kelġĕn az Sebbĕl  
kġ vĕnnġ,  
O Sebnek valo Vġz,  
Mergĕs Sebrĕl,  
Rothado Sebrĕl,  
Taskas es Fezkes, Kemenġ Meelġ Sebrĕl,  
Agġ velĕ hartiaġanak Seberĕl,  
Seb mġa ha kġ nem zolhath,  
Sebnek Twzĕffeggerĕl,  
Sebben Valo Ferĕgrĕl,  
Szĕmerĕm Tĕftnek Seberĕl,  
Monġaknak Seberĕl,  
Chġontra Hufnak Neweleferĕl,  
Sebben Hufth Newelefrĕl,  
Vad Hufnak az Sebbĕl kġ vezteferĕl,  
Sebnek fĕlwl az Szġneth be Forraġtafrol,  
Sebĕfĕknek valo Ital  
Inaknak Seberĕl  
Inaknak megh Nġulafarol  
+600  
Inaknak megh Szaradafarol  
Inaknak megh Sugorodafarol  
Izĕn valo Sebnek Twzĕffegerĕl  
Iz Vġznek Chġorgafarol  
Szarazto Szerzam  
[Fĕ]nek wteferĕl  
[V]ad hufrol  
Chġontbelġ Nġawalġakrol  
Chġontnak Tĕrefeferĕl.  
Tĕrĕth Chġontnak kġ vetelerĕl

Magas helr el ha k yk le efnek  
Szakadafrol es romlafrol  
Izeknek k y M enywlefer el  
Ch yontnak az Izb el k y efefer el  
+601



**Mergēs Allatoknak megh marafarol.**

**Es egýeb mergēs dolgoknak  
artalmý ellen**

**Hatodýk reß.**

+603

**Mergēs Allatokrol ualo  
Oruoffagok.**

Mýndénfele Merēgh valamely az Teftben be megýen vetelnek altalan, vagý be hath Marafnak altala, mýndén é tehetfegewel ellene aal annak az Eledelnek, az melyel taplalýuk magunkath, Merth Mýkeppen hogý az Eledel az mý Teftwnknek verewe valtozýk, es mýndén rezeben hafonlowa lezēn az Tagokhoz, az melyeketh w taplal, azoknak helyeben mēnwen az melyek ýmmar onneth el ozlottanak. Azonkeppen az Merēgh, az mý Teftwnketh es tagaýnkath az melyhēz legh elēzēr ragad, magahoz hafonlo mergēs természetwe valtoztattýa. Merth mýkeppen mýndén ýo elē allatok, es mýndén gywmēlcýék, melyet terēmth az feold, Ees az melyek Etelre valok, ha mý altalunk megh Etetnek, az mý taplalafunkra es Eltetefwnkre leznek es valtoznak, Vgý, Ellenkēzēkeppen, az Mergēs dolgok ha az Mý teftwnkben be vetethnek, az mý Teftwnknek mýndén Tagaýth mergēffe chýnalýak.

Tudný illýk azerth, es vgýan ßwkfegēs ertený, hogý az Mergek Harom rendbelýek, Vagý Fwektwl, vagý Elewen allatoktul, Vagý Feoldben termē Erczēktwl vagýon vezēdelmes ereýék.

Az Fwek keozzwl, az Eledelnek természetýwel ellenkēznek telýeffeggel ees vjafkodnak mýnd azok, az melyek ha megh Etethnek nem hogý taplalnak es Eltetnek az Teftēth, Sēth az ýol taplalth Teftēth is, az magok mergēs természetýre valtoztattýak, mýnth az Feýer hunýor, Farkas haas, Bērēk, Laurus fa lewelw rofa, es tébbek effelek. Az Elewen allatok kēzzwl mergēkkel artalmafok mýnd azok, az kýknek természeték ellenkēzýk es artalmas az Embēry természetnek, Mýnth ez megh tecczýk az Vipera kegýoban, Afpis kegýoban, Bafilifcus kegýoban, Tengēry nýulban, Chýrke Bekaban, Scorpioban, Fekete mergēs Pookban, Salamandraban, Ees Dwhēs allatoknak megh marafaban. Az Erchēkben penygh mýnd azok Mergēfēk, valamelyeknek gonoz es halal

+604

hozó tehetfegek vagyon, Mynth az Kenéfe, Araný zyn Sarga  
 felték, Sandaracha, es Magnes ké, es ehéz hasonlok.  
 Toabba, nem chyak affele Mergek artalmatok melyeketh  
 Embér az Száyan be vezén, de Séth azok is az melyek kwlfé  
 rezen tértennek Embérnek. Az Száyon be vetetéth Mergek kük  
 Embérnek Eletyth el vezük, adatnak vagü Etelben, vagü ýtalban,  
 vagü valamü orwoffagban. Az melyek penygh kýwl efnek, azok  
 Mergés allatoktul tértennek es leznek. Merth az Embéreketh ez  
 ýlyenék nem chyak marafokkal vagü chýpéfekkel élyk megh, De  
 latafokkal, lehefekkel, es megh tapogatwan Eoketh (az mynth  
 nemelyek iryak) megh élyk. Marafokkal es Chýpéfekkel eolnek,  
 az Vipera kegyok, Afpifok, Scorpiok, Dwhés Ebek, Es egyeb  
 effelek. Lataffal penygh es leheffel (az mynth Galenus irya)  
 mýngýarath El Vezth az Bafiliscus. Tapaztaffal Nemely kegyo  
 ély megh az Embérth, (az mynth Auicenna irya) hogý kopiaýawal  
 Egý Vytez Egý kegyot által wtéth volth, es Mergés ereyeth az  
 kegyo az kopyan vegygh bochyatotta az kezere, mely kezeth  
 elézér megh mergéfytette, kýtwl ozton mýnd az Egez tefte el  
 vezéth. mMtthiolus is azth irya hogý az Tridentumý mezében  
 ilyen leoth dolgoth tud, hogý Egý parazth Embér az maga  
 zéleoýeben egý halomra zokoth volth fél menný, es Széleýth  
 onneth éryzný, Egý Napon oth az Halmon az laba melleth  
 megh laath egý rettenetés nagy kegyoth, kýnek az Feýeben  
 <altal> dardaýath által wthý, Es mýkor az Kegýo ýdestowa eréffen  
 tekerégne, vegre az Darda Nyelere tekerédýk feol, kýth az  
 parazth Embér eréffen kezd tartaný, Es azonkézben le efýk az  
 feoldre nagy rezketeffel az parazt Embér, kýtwl megh ýedwen,  
 kezd eréffen kýaltaný, es kerný az kérwl valo parazth Nepeketh  
 hogý hozzaýa ýwienek, Melýet amazok megh halwan es oda  
 futwan, az parazth Embérth holt Elewenwl talalýak. De megh  
 éfmerwen azth hogý az zerenchýetlenfegh eféth volna az megh  
 Eoletéth kegyo mýa, Térýekkel es Egýeb orwoffagokkal az Embérth  
 fél elewenýtýk. De mýndazon altalis, keth Eztendeýgh az  
 vthan, Teftenek erzekénfegenek el tawozafawal fekwth az Agýban,  
 es betegéfkédéth ýeléfen azzal az kezewel melyel az Oktalan  
 kegyoth megh eolthe volth. Immar azerth nem kel chýudalný  
 (az mynth Galenus valya) hogýha az Dwhés Ebnek Nyala, az  
 Embéry Tefetéth megh erý, zýnthe vgý megh dwhéfitý, mýntha

megh marta volna. Ne chýodalja azerth fenkÿ, ha amaz Afpis  
 kegyonak Nyala, melyeth Neweznek ilÿ Newel Ptÿas, aza3, Rÿsth,  
 +605  
 valakÿketh megh eer, megh ðly. Hafonlokeppen, Nemely  
 kegyÿetlen Mergek kÿketh mefÿrfeeggel megh chÿnaltanak, megh  
 cÿelekÿzÿk, hogÿ ha az kengÿelt megh kenÿk vele, az kÿ az Nyerÿgben  
 fÿl wl, annak az Chÿzmaÿan vagÿ Szekernÿeÿen által hath,  
 Smÿkor az Mezÿtelen Talpara erkÿzÿk, onneth az Bwrÿn által az  
 Teftben be mÿnwen, mÿndÿn tagokath el ronth es megh Emezth.  
 Ezth penÿgh fenkÿnek nem kel chÿodalnÿ, merth az mÿ Teftwnkben  
 valo Lelÿk lako Nagÿ Ere (az mÿnth irÿa Galenus)magokhoz  
 vonznak mÿndÿnth azth, valamÿ kÿrwlÿttÿk keozel vagÿon, Melÿ  
 megh bÿzonÿttatÿk az Naponkenth valo Kenefÿkbeol es  
 Fwftÿlefÿkbeol, De Vadnak olÿ Mergek is, melyek chÿak az  
 Baglaffal, (az mÿnth Rafes nemely gombakrol emlekeozÿk,) halalt  
 hoznak azoknak, az kÿk orrrokkal megh zagolÿak. Mÿnth ez megh  
 tÿrtenth Sena Varafaban Olaz orzagban, Merth Egÿ Embÿr az  
 Szÿkfw vÿragoth Mergÿs allattal megh chÿnalta volth, Es atta  
 egÿ Embÿrnek zaglanÿ, kÿ az zagolaffal le efÿth az fÿldre, es  
 azonnal megh holth.  
 Mÿndÿn Embÿr penÿgh az Mergeth nem arthatowa tehetÿ,  
 hogÿha orwoffagokath, akar magatul valokath, akar penÿgh  
 chÿnaltakath zerzamokbol, mÿnek elÿtte az Merÿgtwl felelmes  
 volna, annak elÿtte hozzaÿa vezÿn. De Olÿakath az kÿknek  
 bÿchwletÿs es lathato Ereÿek vagÿon, kÿkkel fÿlwl halaggÿa az  
 Mergeketh, melyeketh az vthan magahoz vezÿn. Az magatul valo  
 orwoffagok kÿketh Diofcorides megh probaltnak ÿr, ezÿk: Afbu  
 Fÿge Dÿyobellel ðzwe tÿrwe, Cÿtromnak Etele, Tatorÿan magwanak  
 megh ÿtala Borbol. Ifmeth lo Methanak lewele, Galenus  
 nagÿ dÿcherettel aÿanlotta az Ruthanak leweleth dÿonak belÿwel  
 eo3we tÿrwen, es azth megh Ewen, Sÿth keth Fwget is megh  
 So3wan megh ðnnÿ. Szerÿamokbol chÿnalth kÿzzwl penÿgh, Nem  
 oknekwl ÿrta Galenus az Mithridatumoth hogÿ fÿlwl halad egÿeb  
 orwoffagokath, Merth annak elefebÿl Mithridates Pontus Kÿralÿa,  
 olÿa chÿnalta vala magath, hogÿ a mÿkor magath megh nem  
 akarna adnÿ az Romaÿaknak, Es megh akarna magath merÿggel  
 ðlnÿ, magahoz vewen az Mergeth, femmÿth az Merÿgh Nekÿ  
 nem arhata. Melÿ dologbol az vthan Galenus az Tÿrÿekÿt  
 bÿchwletÿsbnek mondotta leonnÿ, annÿra, hogÿ lehetetlenek

montha hogý az Téryeknek arthatna az Merégh, valaký abban  
mýndénnapon Enhera Keth Feýer penz Nyomonýth az  
mý ténne, magahoz vezén, az Mýkeppen regén az Romaý Aurelius  
Antonius Chýazar zokot vala chýelekédny. Az vthan Nemelyek  
az Arabiabelyek kézzwl, az gestineth mondottak hogý féllette igén  
+606

haznos, Nofpolýath, Foghagýmath, es Retkéth, de azok is azerth  
vgyan félýeb valonak mondottak lénný az Téryekéth.

(Ieley) Ha ký azerth Etelben vagý Italban Mergéth véth  
magahoz, az olýannak mýngýarafth Testenek mýndén ereýe el  
zakazkodýk. Es az Szýwnek feolétte Nagý bantafatul el aýul,  
Az Orczáya megh kekwl, Sét az Nyelwe es Aýaka megh feketédýk,  
Az Testenek kwlfe rezeý, ýelosben az kérmék, fekete  
On zýnwe valtoznak es megh kekwlnek, Az Feýé Bedéleogh,  
Szawa vgyan morgaffal vagyon, Es az Széme kegýétlenwl forogh  
az agýban. Homloka es Vakzémeý kérwil ez ilýennek, hýdegh  
verýtek wth ký.

Szwwkfegés penýgh Embérnek azth ýgén ezeben vénný, ýelélsben  
az Orwofnak, hogý az Merégh az maga természetý zérenth  
mýchodas. Merth az melý Merégh Melegh természetw, mýndén  
Bellé rezeketh az olýan hamarfaggal fél gýulaztýa, féllette nagý  
zomýufagoth ýndýth, az Széméketh fél gýulaztýa, Szwntelen valo  
Nyughatatlanfagoth zéréz, es Bwntelen valo verýtézeftth is hoz.  
Ha penýglen az Melegh természet melleth az Merégnek ragafra  
es rothaztafra ereýe vagyon, mýnth az megh egetéth Ruficanak,  
Az Aranýzýn Sarga Festeknek, Sandarachanak, es egýeb effeleknek,  
Nagý faýdalommal es gýakdofaffal banthýa megh ez ýlýen  
az gýomroth es az Beléketh, Melý Belékben gýakorta korgafok es  
morgafok hallattatnak. Ezéketh ozton kéwetyk, Imélges, Okadas,  
gonoz Melegh verýtekék, neha, hýdegék penýgh neha, es az Embér  
Szýnenek kwlémb kwlémb valtozafý. Az melý  
Merégh penýgh hýdegh természetw, olý Meelý almath hoz az  
Embérre, hogý gýakorta vgyan nagý munkawal ferkenethný feol  
beléle. Neha penýgh annyra el kabýttýa az Agý veléth, hogý  
ketelenfegh alat az betegh fok modnekwl valo hankodafth tezén  
az Egez testewel, az Szémeýwel, az Száýawal, az kezeýwel, es  
az téb rezeýwel testhenek, nem kwleomben mýntha Bolond volna  
awagý rezégh. Ezék féléth az egez Testhe el hwl, hýdegét verýtézyk,  
es az Orczáya megh kékwil ýgén es kýetlen. Summa

zèrenth myndèn Tefthe el lankad es el Tunyul. Az Mely Merègh Szaraz termetw, az olyan megh zaraztya az Nyelweth, es az torkoth megh olthatatlan zomjufaggal banthya. Az has mènes megh zorul, Nehezzen megyèn az vyzeleth, es myndèn Tagok zarazokka leznek, es hosbu vigyazafokkal vagyon. Az mely Merègh penygh Nedwes termetw, fél ferkenthetetlen almat hoz az Embèrre, Hafmènesfth, Az yzeknek es Inaknak helyebél ky mènesfeth, (az mynth az Magyarok zolnak) ky mènýwlefeth, vgý annera hogý az Széméknek Inay es keoteley annyra megh +607

lagyulnak es megh Nyulnak, hogý zabad akarattýok zèrenth az Szémék helyékbél es vapyokbol el ky mènnek es vgyan ky fwgnek. Nagy gyakorta az Tefthnek is kwlfé rezeý megh rodhadnak. Ezeok azerth az dolgok, melyeketh az Oruofnak igèn ezeben kel vènný, es ynneth tud yteletèth tènný. Ha azerth ezék ez chyelekèdeték, az Embèrben ky azMmergeth hozza vètte èregbèdnek, halalnak byzonýos yele. De ha kyffebèdnek, es az Beteg is naponkenth yobban vagion, megh giogyulafnak byzonýos yele vyzontagh.

Toabba, Valakyk mergeth vèttenek magokhoz, affelekbél legyèn eledelék, az kyknek ereyék vagyon nem chyak az Tefthnek taplalafara, hanem vagyon tehetfegék az Merègnek artalmanak is ellene allafara, Kyk keozzwl félètteb dychertetyk az Szamar Teý, Az Iuh Teý, es kechke Teý. Az wnè Teý es Azzoný allath Teý, yelèfben az melyeth azonnal feýnek, es megh ytatyk, Iollehet myndèn Teý haznofb legh ynkab az olyan Merègh ellen a ky Melegh termetw es rago, hogýnem mynth az tèb termetw Merègh ellen. Io erre az Vaý is, es az Hufnak kéwer lewe, az Halnak is, Melyek hogý Syrofbak legyènek, Vaýat tehetny hozza, awagy valamý yo keowerth oly allateth az kywel Embèr eel. Merth azerth yok az keower dolgok, es azert haznofok, hogý az vtakath megh rekeztýk, es nem bochyattyak fnem haggyak az Mergèth által mènny. Sèth mykor az Merègh hewyth es ragh, ez kéwerfegh chypkèdè voltath annak megh laffittya. Annakokaerth erre ez dologra, Enny valo allatoknak Agya veleyeok, es Chyontyokban lewè velék yonak yteltetnek leonný. Helye penygh ez ilyennek az kyk mergeth vèttenek, zwkzègh hogý vylagos legyèn, ahol lemmý artalmas dologgal az Eègh megh nem fèrtèztetèth. Azt penygh az helth yo zagu allatokkal

kel megh fwftélny, olyakal az kük az Merégnek ereyeth  
 el wzyk, Erre penygh igén yo, myndényk fele Sandalum Fa,  
 Myrrha, Styrax, Aloes, Maftix Fa kyt Agallochumnak hynak,  
 Chyer lewelw Fw, Cytromnak hea, Fenyw magh, es annak megh  
 zaradoth fajya, ftébbek effelek. Effele Merégh veth Embérek  
 penygh kewefeth aljugyanak awagy egy chyéppéth fe, merth az  
 Alwas ben tartya az Belfé rezeben az Mergeth, es igh kénnyebben  
 rea megýén az Szýwre. Az vigyazafok vyzontagh ez ellen,  
 az Teftnek kézepyrel yde ky az kwlfé rezre vonzak.  
 Ezék megh lewen, legh elézér, zorgalmatoffaggal azon kel  
 igyekézný, hogy az be veth merégh ky vetteffek. Melý dologra  
 haznofb fegytfegh femmý Nem leheth mynth hogý az Betegh  
 okaggýek, de vgý, hogýha az Merégh meegh az gyomorban  
 +608  
 vagyon. Hogýha penygh ýmmar az Belben zalloth ala, myngýarafth  
 onneth Crýftellýel kel ky vénný. Ez is oda valo, hogýha  
 okadafth ýndýto orwoffagokkal, nem okadhatnek az Betegh,  
 tehath Has ýndýto orwoffagokkal, es Crýftelyékkal ecczérsmýnd  
 hozza kel Nýulny, (az mynth Rafis írýa). Indýto orwoffagok  
 kézzwl penygh legh alkolmatofb erre, az Agaricum ees Rhabarbarum,  
 merth ezék nem chýak ýndithnak, de az Merégnek ereyenek  
 is ellene tufakodnak. Nemelyek vgyan ezénth tulaýdonýttýak,  
 annak az Fwnek is, kyth magýarul Föld Epeyenek Neweznek,  
 Ezéknek vthanna, oly Crýfterék haznofok (az mynth Dioscorides  
 mongya) az melyek eréffek es Szýwo termezetwk, Kýkhéz ha  
 kéwer lewekbél, vagý Vaýbol, vagý Teýbél az melý Crýftereket  
 chýnalnak elegýtnek, hogý towab az Merégh ne meheffén es ne  
 haffon, az mynth zokot az Ver hasban tértenný, Nem ýtelém  
 hazontalan dolognak lénný, yelefben mykor azth Embér býzonýofkeppen  
 ezeben vezý, hogý az Merégh ýmmar az Beléketh  
 megh febéfýtétte. Mýnekokaerth Auicenna ýgén dýcherte ezt,  
 hogý az Okadas vthan fok bw Teýeth ýgyek az olyan Betegh, es  
 Crýftellýel elýén, merth az Merégnek artalmas voltath megh  
 téry, Ees gyogyth is: Séth az Okadafok es Crýftelyék megh  
 lewen, ýgén haznalnak annak vthanna az Merégnek erés el  
 fordýtafý, tudný illýk olyak, kük nem chýak ellene alnak  
 es megh týltýak az Mergeth hogý az Szýwre ne meheffén, de  
 Vgyan el ky vonzak az belfé Néméfb tagokrol, yde ky az kwlfé  
 tagokra. Ennek okaerth ýgén haznofnak ýtelhetný az képpélyéketh,

hogyha gyertya langal az Farokra es az Chyombokra  
hannyak es ragaztyak. Haznal ez is hogyha temerdék vazonnal  
teorlyk az Telteth, es az kezeknek Labaknak vyaýra igén zoro3  
Belenchykeoth vetnek, kyk faydalmath yndytnak, hafonlokeppen  
az karokra es az Szarakra is, Chyoda igén maffele fordul az  
Merégh az belfé rezekebél az kwlfé rezeke vgh is, hogyha az  
Betegéth oly kad fêrdében wltetyk, kyben arra valo fweketh  
vethnek, awagy oly Gêzben wltetyk Barazban, ahol veryteke  
yndul, Merth effele kwlfé Melegfegh, hathato keppen az Mergeth  
ýde az kwlfé rezeke vonza. Ez penygh féllette haznos orwoffagh,  
hogyha az Elewen Eozwernek, awagy Elewen Lonak az belýt  
hamarfaggal ky vetyk, Es az betegéth az Allatban bele wltetyk  
vgy melegén myngyaraft, Es myhelyén az megh hwl, ifmeth  
maaft hafychyanak mynd addigh az mygh elegh lezén. Erre  
penygh legh haznosbak az Hým awagy Néften Eozwernek (talan  
azerth hogy az allatok féllette melegh termezetwek) Merth vgy  
bezellyk hogy az Hatodyk Alexander Papanak Fya az Merégtwl  
+609

ygh zabadulth volth megh. Ky mykor Egy vachyoran egynyan  
Cardinalnak Mergéth akarna adny, maganak es az Apyanak ada  
nagy tudatlanul. Ezédben véd azerth ezth, hogy Ez Orwoffagokkal  
bathor mynd eltefd is az Betegeoth, de azerth az Orwoffagokkalis  
kyk probaltattak, vgyan elteffed az Betegéth, a melyek  
az Merégnak artalmath el vehetyk. Az magatul

(Simplex)

valo Orwoffagok penygh, erre, az kyk alkolmatofoknak lacczoth  
lénný Diofcoridefnek es az téb Gêrégh Doctoroknak. Obor kyth  
bwfeggel kel ynnya, Agaricum, Isthen faya, Vad muftar, Machka  
têwifnek gyékere, Tatoryannak Es Sarga Repanak magwa, Lo  
mentha, Bechy fw, Caftoreum, pèzerczenek ky fachyarth lewe,  
Néften Farkas alma, Vad ruthanak magwa, Bakfw, Fordulo fw,  
Fa heý, Caffia, Fenyw magh, Cytrom, Szaraz Lemonya, Es ezéknek  
magwok, es Naranch alma magwaftul, Makkok, yeléfben  
Chyerfa Makya, ha porra teryk es Azzoný embér teyben megh  
aggyak ynnya, Eoth lewelw fw gyékerenek ky fachyarth lewe,  
Nyulnak megh aluth Teye, Menyethnek hufa kyth megh loztak  
es megh fwfteltenek, awagy fokkal job hogyha az Arnyekon  
megh zarasztottanak, kyth borral kel be vénný. Elé fyazo Ebnek  
Teye, Caporna, Feyer Têwýffes lapu kyth pylilke fwnek es  
Baba kalacchyanak is hynak az gyékere, Apium borban fêzwe,

Bojtorjannak ky fachyarth lewe, Szulaknak magwa Chyerlewelw  
fw, pafstor erzenye, Cretabely Dictamnus. Az Arabfok es az  
moftany Oruos Doctorok kezawl nemelyek yonak mongyak:  
Geztyneth, Nofpolyat, Czjtwartoth, Siraia Dyoth, Baber magoth,  
Gench fwnek gyekereth, Fejer Dictamnuft, Tormentillath, Kek  
liliom gyeokereth, Aran gyeker fwnek gyekereth, Eorwen gyekereth.  
Es Eoregh Eger fark fwnek gyekereth: Reubarbarumoth,  
Boroftjannak gywmelcyeth, Bolus Armenuft, Chyeongf fweth,  
Eoregh Cyprot [!] Fath, Mumyath, Chyaba yreth, Szenth Ilona  
azzony fweth, kyt Nagy roponcznak is hynak, Angelicath, Szapora  
fwnek ky fachyarth leweth, Eoregh legyeketh, Magas papradoth,  
pefmath, Ambarth, Az mely chyonth az Szarwafnak Szjweben  
talalny, Ees az Szarwafnak Szarwath, Medwe monyayth,  
es Kofnak, Fekethe gyoparth, Smaragdoth, Bezaharth, papa  
fweth. Sok Szerbamokbol chynalth Orwoffagok kezawl (Composita)  
penygh, ezth ketfegnekwl yrhattyuk, hogya ygaz Teoryek talaltathatnek,  
Merogh ellen vgyan nem volna maas egyeb segytfegh  
zkwzeges. De myerth hogy olyant Nem talalhatny, az kynek  
chynalafa volta keppen megh volna, merth my zwkeldwnk effele  
zerzam nekwl, Igaz Fahey, Balfamum, Macedoniai petrefelyem,  
Myrrha, Folium, Calcitis, Amomu, Afpalathus, es Calamus odoratus  
+610  
nekwl, az mely zerzamosk fellette zkwzegefek volnanak az  
Teryekben, Annakokaerth Byzonnial nem valhattyuk, hogy az  
Moftany teryek az melyeth arulnak, az Regywel ertyen. Ielofben  
mykor nyilwan vgyon, hogy Galenus ydeyben is, mykoron az  
Roma byrodalom volth, tyztan es igazan megh kezytteteth  
Teryekeoth az mynth kellett volna, Nem chynalhattanak (az  
mynth eo maga Galenus mongya, az Orwoffagokrol yrth elfe  
keonyweben), hanem chak az Imperatorok, Iolleheth Noha igaz  
elegge Nagy kazdagh Fe emberek voltanak Antonius Chyazar  
ydeyeben, kyk az Teryekeoth chynalnak. Ha myndazonaltalis az  
Teoryeketh moftany wdoben <hogh> tudos Emberek oly probawal  
keztyk megh, az mynth Galenus tanyttya Elf keonyweben, az  
melyeth Pifonak yrth, elhetny az Merogh ellen vele, vgyan ezenth  
erthetny az Mithridatum felelis ky zynthe anny haznos (noha  
kennyebben chynalhatny megh) merogh ellen mynth az Teryek.  
Egy orwoffagh igen fw vgyon mynden merenek (Oruofsagok)  
ereyenek megh Enhytefere: Fordulo fwnek gyekereth vegy Negy



Nehezekéth, Merègh gýèzè fweth, Chýalaneth mýndènykbél  
 Nýolcz Nýolcz Nehezekeoth, Angelicaeth, Feýer Malwaeth  
 mýndenýkbél týzèn hat hat Nehezekeoth, Vad Angelicaeth,  
 harmýncz ket Nehezekeoth, Szent Ianos kenýereth, Týzènketh  
 Nehezekeoth, Tèwýffes Lapunak kýth Pýlifke fwnek is  
 hýnak, Týz Nehezekeoth az gýeokerenek heaban, Ez félwl megh  
 newezèth fweknek gýèkerekèth vagý kýs azzoný hawanak zýnthe  
 az vegeben, vagý zenth Mýhalý hawanak zýnthe az eleýben  
 zèggýed megh, (merth mýnd az gýèkerèk kel) es apro darabokra  
 vagdald, es zarázd megh arnyèkon. Az vthan veíd egy fazekban  
 mýnd, télch igèn erès feýer Eczetèth rea, es feodeoth tegý az  
 fazekra, kýth igèn erèffen be tapáz, es fel oraygh forrald erèffen  
 twznel, Az vthan véd el az Twztlwl, Es mýkor megh hwl, zèd  
 ký az gýèkereketh, es ífmeth zarázd megh arnyèkon, Teord porra,  
 tegý eheoz Negý lewelw fwnek az Bolýoyaban týzèn kettèth (Ez  
 fweth Farkas Babnak is hýiak, Deakul herba paris Newe:) az  
 lewebenis tegý hozza, harmýncz hatoth: Ebben az porban az  
 Erès valtagoknak, agý megh ýnnýa malofaban keth Araný nyomonýth,  
 awagý ha az nem volna, igèn Few borban, Az gýeongeknek,  
 igaz elegh egy araný Nyomonýth egy ýtalban adný, ha egy  
 ýtal nem elegh tébzèr agý, de akkor ozton igaz elegh, egy  
 Nehezeknek harmadrez nyomonýath adnod.

+611

Galenus féleotte igèn dicherte ez orwoffagoth az Merègh  
 ellen, valaký Etetèftwl félne, az mýnth az Orwoffagokrol ýrth  
 mafodýk keonýweben ýr rola. Fenýw magoth keth Nehezekeoth,  
 Terra Sigillatath ket Nehezekéth es hat feýer penz Nyomonýth,  
 Ezèketh térd porra, es Fa olayal vagý Mezzel elegých èzwe, Es  
 mýkoron zwkzègh lezèn, Egy mogýoronýth Týzèn Nýolcz Nehezek  
 Mez Sèrben awagý Mezes vyzben ad megh ýnnýa,  
 Ezzel ez Orwoffaggal elth Nicomedes Kýralý, mýkor olý vendegfegben  
 mènth ahol felth Etetèftwl, Merth ha Mergèth vezèn  
 Embèr hozza az Napon, mýkoron ezth reggel magahoz vétte,  
 Imèlgeft ýndýth, es okadný kezèryth, vgý hogý az Merègh  
 mýnd az Orwoffaggal eggýeth ký okadodýk, De ha Nem lezèn  
 az Merègh, Eo is veztègh lezèn az gýomorban.

**Saas Hagymarol.**

(Colchion Bulbus filueft...)

Ha kÿ Saas hagymath vezÿn be, az egez Testÿn vÿzketÿth (Ieley)

ÿndÿth, nem kwlÿmben mÿnth az kÿketh az Chÿalan chÿp  
megh, az Bellÿ reze az Testnek ragasÿth erÿz, az gÿomor nagy  
Nehesseggel vgÿan Eegh, Az Betegfegh ÿregbeodwen ozton, aluth  
ver ÿw kÿ az al felÿn valamÿ faradek zabafuwal eggÿwth.

Mÿnek elÿtte azerth az Merÿgh el hatalmazzek, (Oruofsagok)

fÿz megh chÿerfanak az leweleth awagÿ az Makÿath borban,  
awagÿ pomagranatnak az heath, Ezth aggÿad ÿnnÿa. De legh  
elÿzÿr azerth okaggÿek. Clÿfterrelis eltefd, es vgÿ agÿ az vthan  
ÿtalth.

Kakuk fweth feoz megh Teÿben, ad azth ÿnnÿa.

Geztÿnenek az Bellÿ heath tÿrd porra de Nÿers legÿÿn,

Feoldÿ zederÿnek kÿ fachÿarth leweben Ees Borban elegÿch, azth  
aggÿad megh ÿnnÿa.

Fekete gÿoparth tÿrÿ porra, ad megh lugban ÿnnÿa.

Szamar Teÿeth, awagÿ Bÿal teÿeth agÿ ÿnnÿa melegÿn ÿo  
bwÿn, ennel ÿob orwolfagh nem leheth.

Fekete gÿoparth agÿ megh Innÿa Mezes Eczetben.

Vÿ zÿlÿ vefszÿnek fachÿard kÿ az leweth, es azth aggÿad  
megh ÿnnÿa.

+612

**Anacardiarol.**

Az Anacardia olÿ gÿwmÿlch kÿ Siciliaban terÿm az olÿ  
hegÿekÿn az kÿk langalnak mÿndenkoron. Ez akkoru mÿnth egÿ  
kÿs mondola, Vagion az patÿkakban. Ezth ha embÿr be vezÿ  
(Ieley) akar Etelben, akar ÿtalban, az Torkoth, az gegeth, es az  
gÿomroth vgÿan egethÿ, es mÿnd az egez testÿth annÿra megh  
hewitÿ, hogÿ Febris, az az, nagy forro betegfegh kÿwetkeozÿk,  
Ees Testnek nemelÿ rezeben vgÿan Innak el zakadafat is zÿrÿzÿ,  
es az Okoffagoth megh veztÿgetÿ. Eleozÿr azerth Okadtatÿ kel  
(Oruofsagok) es Crÿftellÿel kel eltetÿ az betegÿth, Az vthan  
Mondola olayÿth, awagÿ Maak olayÿth, awagÿ ÿros vaÿath, awagÿ  
Bÿal teÿeth agÿ ÿnnÿa, vagÿ Iuh teÿeth, Vÿola olayÿth, vagÿ  
healt Arpanak kÿ fachÿarth leweth, fe ÿeges vÿzben igÿn megh  
hwÿched elÿzÿr, es vgÿ aggÿad megh ÿnnÿa. Kÿwer hufnak az  
leweis ÿo. Dÿzno es Lud kÿwer is igÿn ÿo, es akar mÿ chontnak  
az velÿÿe, Negÿ labu allatnak es Madaraknakis agÿok veleÿe  
igÿn haznos megh ÿnnÿ.

(Staphifagria) **Ißalagrol.**

Ez Ifzalagh fweth hÿiak Magÿarul Tetw fwnek is. Ez is  
igÿn egetÿ es hew termezew, es azon gonozokath hozza mÿnth  
(Ieleÿ) az Anacardia Vagÿ az Kÿrÿs fergek, merth megh egetÿ az  
Ineth es az Torkoth, Okadaftÿ ÿndÿth, es az gÿomroth erÿffen  
ragÿa, annak vtanna megh fuÿth Embÿrth ha eleÿth Nem vezÿk,  
De mÿwel hogÿ magatul is okattath, Nem zwkzegh mas okadaftÿ  
ÿndÿtanÿ. Azerth embÿrnek igÿn ezeben kel vÿnnÿ, ha az ÿzalagh  
is kÿ ÿw az okadaftÿl eggÿwth merth ha kÿ nem ÿwne,  
Sok Mezes vÿzben Mondola olaÿth kel elegÿtenÿ, es azth aggyad  
megh ÿnnÿa, Arra erÿlteffed penÿgh az Betegÿth azonkeozben  
hogÿ ÿarton ÿarÿon, merth chÿak igh is az okadas altal kÿ ÿw,  
De azerth az Crÿftelyÿzes vgÿan megh legiÿn, hogÿha valamÿ  
ala zallot volna benne az Belÿkre, az Crÿftelyÿ altal onneth kÿ  
veteffek, Tÿrÿekeoth Ees Mithridatumoth is ÿo ÿnnÿa.

(Solanum man...) **Bolondÿto es halal hozo Eb Szÿlÿrÿl.**

Ez Bolondÿto es halalhozoz Eb zÿlÿt ha kÿ megh ÿzza, zÿnthe  
(Ieleÿ) olyan az ÿzÿ mÿnth az Teÿnek, ez gÿakor chÿoklafth hoz.  
Az Nÿelweth gÿeotrÿ, Veer vettetyk kÿ az Szayon, Az Szek  
+613  
Nÿyalafon es taknÿofon lezÿn mÿnth az Verhafas Betegÿkÿn. Sok  
Mezes vÿzeth agÿ ÿnnÿa, hogÿ azt kÿ okaggÿa, ez igÿn ÿo es  
fw orwoffagh. Kechke Teÿ is igen ÿo.  
Edes borth melegÿch megh es abban Anifumoth ves, azth  
aggyad megh ÿnnÿa.

**Farkas Haafrol.** (Aconitÿ fecum...)

Az kÿth Deakul Aconitumnak mondanak Vagÿon fok fele,  
de mÿndÿnÿk mergÿs. Ez kÿth Magÿarul Farkas haafnak hÿnak  
azerth Newezÿk annak, merth az Farkaftÿ megh ÿly ha megh  
aggyak hufban ÿnnÿ. Az kÿ ezth megh ÿßa, az ÿtal (Ieleÿ)  
keozben zorÿto edÿffegÿt erÿz, azonkÿzben, ÿelÿßben ha feol  
akar kelnÿ, El zedwl, az Szÿmebeol keonÿ chÿorogh es megh  
homalÿofodÿk, megh is verÿfÿdÿk, Rezketes ÿndul, Es mÿnd az  
egez tefth megh dagad, es olyan lezÿn az Betegh mÿnth egÿ vÿz  
korfagos, de vgÿ ha hamarfaggal nem fegÿtnek nekÿ.  
Machka tÿwÿfnek gÿÿekereth teord megh, es Ludhufnak  
leweben ad megh ÿnnÿa.

Borban gench fweth feoz megh, okattafd el z r, es az vthan  
abban az borban tegy t ryekeoth, ad megh ynnya.

Eok r hufnak k wer leweth, elegych eozwe borral, azth  
aggjad ynnya.

Aranjath, Ezwf th, vafath, twzefych megh, es borban olch  
bele, azt aggjad ynnya.

Borban es Lugban feoz T koth megh, es az vthan azt az  
leweth ad megh ynnya.

### **Teng ry Hagymarol.**

(Scilla)

Vagyon az Teng ry Hagymak k zswl, az kyk termezeth  
z renth Merg fen teremnek. Effeleth ha Emb r be vez n, az  
gyomroth megh febfity es az Bel keth, es az Erekeith is kyk az  
Verth chynalyak, es egyeb m netel keth is az kyk az gyomorbol az  
Mayban m nnek. Inneth lez n hogy az belf  tagokban  
tamadnak gyakdofafok, Nylallafok, es Er s gy tref k, kyb l  
ozton ver has m nes. Ez ellen orwoffagh.

(Ielej)

Aczelth twzefych megh ig n fokzor, es olch megh teyben,  
+614

azth aggjad ynnya, de el z r Eczetben f z megh t kmonyakath,  
es annak az Szeky th ad megh  nn , az teyeth ad megh ynnya rea.

Tehen hufnak awagy T khufnak k wer leweth aggjad ynnya.

Vy Nyers vayath bwfeggel agy ynnya.

(Flammula)

### **Kakas Lab fwr l.**

Ez kakas Lab fwnek Merg s ereye vagyon, ig n  
hewyt  termezeth, vgy annyra, hogy az test th is megh febfity  
(Ielej) ha rea tez d. Ha penygh valaky be vez , az Torkoth, gegeth,  
gyomroth, es Bel keth ig n Nagy gyuladaffal banthya, S th  
twrhetetlen nagy zom ufagoth yndy th, es az Nyelweth el zarazt ya,  
az Bel keth ragya, es megh eget  v zelet th chynal, merth Neha  
annyra Nyuzza, hogy ragwan az v zelet myben aal, Vernek  
v zelety lez n twrhetetlen faydalommal.

El z r okadaft yndych raytha, Az vthan chynalj Cryftelth

Tehen vagy kechke teybeol, vagy ig n k wer tehen hus leweb l,  
kyh z tegy rofa olayth is.

Tehen teyeth vayaz megh yol, ad megh ynnya.

Mondola olayth awagy Maak olayt agy ynnya.

Io az Mayat is  kkor taplaln  orwoffaggal, Salatanak, porchynnak,  
es katankoronak az ky fachyarth lewewel.

Hogýha penýgh verés lezén az výzeleth, kend megh mýngýarasth,  
az vefeketh, az agýek chýontoth, es az keth monýakath, es  
az zémerém teltéth, rofanak, dýzno porchýnnak, vthý fwnek,  
Atraczelnak, Maaknak, es Belend fwnek ký fachýarth lewewel.  
Papmonýa fwnek az gýwmélcýeth aggýad énný.

(Vrticae femen) **Chýalan magwarol.**

Ha az Chýalannak magwaban fokath ezýk valakj, zýnthe  
anný gonozokath hoz (az mýnth Auicenna mongia) mýnth az  
Tengéry hagýma, annak félétte ýgén allando horutoth zéréz.  
Vgýan azon orwoffagokkal orwofolyad ezth is mýnth az  
Tengéry hagýmanak gonoz voltath.

Az Hurotrol penýgh mondola oláyth agý, awagý  
zuccharum Candidumoth, vagý health arpanak ký fachýart teýeth,  
megh elegýched Nadmezzel.

Fé orwoffagh az Chýalannak magwarol, Bifalma magwath  
térð megh, meleg vyzben ad megh ýnnýa.

+615

**Kegýo Fwnek magwarol.** (Dracunculi femen)

Az Kegýo fw Magwais igén Erés es hewýteo, melyet ha  
megh ýzýk vagý ezýk az Embér, az torkot megh darabofýttia, (Ieley)  
egety, az Nýelweth gýakdoffa, az Inéketh es az fogakath gýétrý,  
Séth mýnd az egez testre nagý hewfegéth hoz.

Iros vayath agý ýnnýa výath.

Arpa lýzteoth chýnalý peppe, Nadmezzel, es Mondola  
olaýal, vagý vý vayal, ad azth énný.

**Sobrak Borfrol.** (Coriandrum)

Az Sobrak Borfoth ha ký megh ýzsa, daraboffa chýnalýa (Ieley)  
az zawath, Kabalkodafth hoz mýnth az rezégés mýchodas,  
ruth vndok bezedwe zérzý.

Téryekeoth agý ýnnýa týzta borban.

Wrméth téry megh chýnald borban, ad azt ýnnýa.

Fa oláyth agý ýnnýa.

Afðu zéleoth forralý megh lugban, ad azt ýnnýa.

Týknak vagý Ludnak leweth fofd megh, es azth aggýad  
ýnnýa.

Merégh gýézé fwnek gýékereth teord megh, es ad azth  
ýnnýa borban.

Sos vyzeth agý ýnnýa.

**Balha Fwrêl.**

(Pfüllion)

Az Balha fweth awagÿ az Magwath (kÿwel az patÿkaban igÿn elnek) ha kÿ megh ÿffÿza, mÿnd az egez tefthe annak megh (Ieleÿ) hwl, megh lankad, es nagy bankodalban efÿk, Nehezen vezÿn lelekzetÿth, hafa megh dagad, es az Szÿwere olÿ fÿlÿtte valo Nagy Borongas efÿk, hogÿ a mÿa gÿakorta hÿdegh verÿtek ÿndulwan, megh hal az Embÿr.

Ez ilÿenÿn elÿzÿr okadaft kel ÿndÿtanÿ, es megh is kel Crÿfterÿznÿ, Az vthan mÿndÿn orwoffagh az melÿ vagÿon az Sobrak Bors ellen, haznos.

Tÿrÿekÿth kel ÿnnÿ adnÿ.

Merÿgh gÿÿzÿ fweth az kÿth nemelÿek Feczke fwnek is hÿnak agÿ megh ÿnnÿa.

+616

(Cicuta)

**Bÿrÿkrÿl.**

Az Bwdÿs Bÿrÿk, fÿlÿtte mergÿs allath, annÿra hogÿ valakÿ ezth megh ezÿ vagÿ megh ÿffÿza (az mÿnth Diofcorides mongÿa) (Ieleÿ) azon zedÿlgefth ÿndÿth, zÿme vÿlagath megh homalÿofÿtwan, el vezÿ, vgÿ hogÿ femmÿth nem lath, Chÿoklafth ÿndÿth, es az Elmeth annÿra megh haborÿttia, hogÿ vgÿan dwhÿs Bolondofkodowa tezÿ az Embÿrth. A mÿnth egÿ parazth Embÿrÿn ez megh bÿzonÿttatoth, merth Sarga repa gÿananth megh feozte volth az Bÿrÿk gÿeokereth, Es mÿkor az felefegewel megh ÿttek volna, olÿ dwhÿs Bolondfagh ÿwth reaÿok, hogÿ zÿmÿk vÿlaga el vezwen, mÿnd orczaÿokath mÿnd egÿeb Tefteketh az kÿ falban annÿra el tÿrtek, hogÿ az dagadafok mÿa, ver es kekfegh mÿa, ruth chÿodas abrazaÿÿok volth, kÿketh Mattiolus gÿogÿtoth megh. Hafonlokeppen egÿ Nemes azon is Murok gÿananth fÿzte volth megh az Bÿrkeoth, es vgÿ Bolondofkodoth vele. Egÿ Barat is a kÿ valamÿ halath feozÿth volth Beorÿknek lewewel petrefelÿÿm gÿananth, vgÿ ÿarth volth, Ezÿketh is Mattiolus giogÿtotta megh. Elÿzÿr ez ilÿenÿn okadaft kel ÿndÿtanÿ, Es az hafat is megh kel ÿndÿtanÿ. Az vthan Szamar teÿeth vagÿ Bÿal teÿeth ÿo ÿnnÿa adnÿ.

Caftoreumoth ruthawal es mentawal eggÿwth agÿ megh

Borban ÿnnÿa.

Borfoth es Chÿalan magoth teorÿ megh, es ad megh borban

ynnÿa.

Apium magoth teorÿ megh, ad borban megh ynnÿa.

Kek liliom gÿëkereth agÿ megh ynnÿa.

Saletromoth agÿ Bëfegës vÿzben megh ynnÿa.

(Taxus)

### **Tÿza farol.**

Az Tÿza Fa, nem chÿak az Embëreketh vezthÿ el az kÿk  
leweleth es gÿwmëlchÿeth megh efÿzÿk, awagÿ az lewelenek kÿ  
fachÿarth leweth megh ÿffÿzak, De meeg affele allatokath az kÿk  
nem kerëdnek, mÿnth lowakath, zamarokath, Eozwerëketh, es  
egÿeb effeleketh is. Sëth Narbonaban, olÿ mergës allath, hogÿ ha  
valakj az Fanak alatta el aluzÿk, awagÿ arnyëka alath megh  
nÿugzÿk, megh bantatÿk es nagÿ gÿakorta megh is hal.

(Ieleÿ) Ez ilÿennek mÿndën teftë megh hidegëdÿk, megh fuladaftë  
es hertelen valo halalth hoz az vthan.

+617

Melegh eczetëth agÿ ynnÿa hogÿ okaggÿek.

Tëryëkeoth agÿ eonnÿ.

Mÿndën orwolffagh az mÿ ÿo az Bwrëk ellen, io errël is.

### **Laurus Fa leuelw Rofarol.**

(Nerium)

Ez Bokor zabafu Fa, kÿnek vagÿ az leweleth, vagÿ az  
rofaÿath ha megh ezÿ vagÿ megh ÿffÿza valakÿ, az mÿnth Galenus  
es Auicenna mongÿak, es az vthan valo Doctorok is, az Embëreketh  
es az Barmokath megh ëlÿ. Ola3 orzagban fok terëm effele.

Szenwedhetetlen zorongaftë ÿndÿth elëzër, az vthan az (Ieleÿ)  
hafath megh daga3tÿa, kÿ vthan këwetkëzÿk mÿnd az egez testnek  
forrofa3a es megh gÿuladafa.

Okadafth kel ÿnditanÿ es Szeknek mënefeth.

Bakzarwo fwnek magwath feozd megh, ad azth ynnÿa.

Vërës fwz3nek kÿth kechke ragonak is hÿnak, magwath vagÿ  
leweleth fëzd megh, ad megh ynnÿa.

Fenÿw magoth agÿ keth nehezëkeoth megh ynnÿa.

### **Eotëdÿk Kakas tareÿ fwrël.**

(Sardonia her[ba])

Ez fweth ha kÿ megh ëßÿ, az ÿnakath megh vonza, es (Ieleÿ)

az Szaÿath annÿra el vonza, mÿnth ha Newethne az Embër, kÿ  
ha megh kez3d halnÿ is, holta vthan is vgÿan Newetë modon marad  
az Baÿa.

Castoreumoth tÿrÿ porra, ad megh porul ënnÿ, awagÿ borban  
megh ynnÿa, edes borban.

Meh fwnek fachyard kÿ az leweth, Eczettel elegÿch  zwe es ad megh  nnÿa.

Io Chÿng  fw olaÿal megh kennÿ az Feonek hatulfo rezeth, az Nÿakath, es Haath gerecz keth.

Mezes vÿzeth agÿ b feg ffen  nnÿa.

### **Belend fwr l.**

(Hÿoscÿamus)

Az Belendfwnek artalmarol, hamar haznalhatnÿ, ha  o  deÿen, mÿnek el tte az w merg s volta  regb dÿk es az tefnek ereÿeth f lwl halaggÿa, orwoffaggal erÿk. Az kÿ ezth megh (Ieleÿ) e ÿy vagÿ megh  ffza, zÿnthe olÿanna chÿnalÿa, mÿnemw az +618 rez gh emb r, Elmeÿeth el vezÿy, es hafonlowa tezÿy az el aÿulthoz, Sz me megh veor ff dÿk, vÿzketh az teste es rezketh, vele vgÿan Bolondofkodÿk es kabalkodÿk az betegh, es vgÿy tecczÿk nekÿ mÿnth ha Ostorral vernek az tefeth.

Ez ilÿennek b feggel agÿ Mezes vÿzeth  nnÿa, awagÿ Szamar teÿeth, Kechke vagÿ Bÿal teÿeth.

A bu fÿgeth f z megh vÿzben, azth aggÿad megh  nnÿa b feggel.

T rÿek th vagÿ Mÿthridatomoth agÿ borban megh  nnÿa. Feÿer wrm th, Castoreumoth, Rutath, Baber magoth, Chÿalan magoth agÿ tÿzta borban megh  nnÿa, ennek mÿnd nÿk haznos.

### (Mandragora) **Natragula fwr l.**

Natragulanak ha kÿ az gÿ kereth vagÿ almaÿath megh ezÿy vagÿ megh  zsa, es hertelen nem erÿk orwoffaggal, de annak ereÿe megh eoregbeodÿk, megh halhath az Emb r twle.

(Ieleÿ) Ennek beofegeos  talatul f l tte el aluzÿk az betegh, R fte, lankatta es zomoruwa lez n, es annÿra el baggÿad, hogÿha w lteffel awagÿ zorongata fal f l k lt d is, de hertelenfeggel ifmeth mÿnth kaba Emb r, el aluzÿk.

Legh el z r azerth okadtatnÿ kel ezzel hogÿ ig n bwfeggel kel Mezes vÿzeth  nnÿa adnÿ.

Ha az okadas vthan fél nem f rkenne, fekete gÿoparth agÿ hÿdegh vÿzb l megh  nnÿa.

Coriandrum magwath awagÿ Chÿomborth teorÿ porra, meleg h vÿzben aggÿad megh  nnÿa.

Feÿer hunÿorth t rÿ porra, fud az orraban hogÿ pw gÿ n.



Kérés fargakath kowafbal tery ẽzwe, es kerd az Fenek  
hatulfo rezere.

(Opium) **Maaknak ky fachyart Teyerel.**

Az Opiumnak gonoz zaga vagyon mynth zynthe az Natragulanak,  
kyben ha felletteb adnak embernek megh ynnya, felletteb el  
(Ielej) aluzyk, es vgyan el hal. Ez ilyennek Testenek kwlfel  
reze megh hwl, az Szemej annyra be hunyodnak hogy Nehezen  
nylyk fel, Szagos verytekkkel verytezyk, az Egez teste el herwad,  
de az Aykaj vgyan eegnek. Az pofaj le chwggednek. Hydegeth  
leh. Az kermej megh kekwlnek. Az Orra megh horgad, ky az  
halalth kezal jelenthy leonnj, Szemenek is el veß az vylaga.

+619

Fekethe wrmeth agy megh enny Nyerfeth, awagy fachyard  
ky az leweth, ad azth megh ynnya.

Borfoth awagy Castreumoth tery porra, feoz megh bors  
fweth vagy fekete gyoparth borban, elegych abban az borban, es  
ad megh ynnya.

Fejer hunyor porath fud az orraban, awagy penygh kenkewel  
fwftelyed.

Pefmath vagy Ambarth zagoltas vele, ted az orraban.

**Merogh fwril.**

(Napellus)

Effele fw fok terem Olaz orzagban, ky fellette merges fw.

Valaky azerth ezth megh ezy vagy megh ylba, azonnal kegyetlen  
vezedelemben efyk, Merth myngyaraft az Aykaj megh (Ielej)  
twzefednek, es az Nyelwe annyra megh dagad az Nyelwe, hogy  
az Szajaban nem fer, hanem ky dagad, Az Szemej is megh  
dagadnak annyra hogy vgyan ky dellednek. Feje zedelegh es  
nagy gyakorta el ayul, az labaj vgy eretlenednek el hogy megh  
sem mozdythattya, mynden Testhe el kekwl es megh dagad, es  
ruth zynwe valtozyk. Ettwl lezen hogy ez ilyenek ygen hamar  
megh halnak, ha hertelenfeggel ellene valo orwoffaggal nem eryk,  
oly halalos ennek Merge, Seth bator hamarfaggal eryek az  
Orwoffaggal is, fok megh hal, Sha ky megh eel is, de vagy  
afbu hydegh lelestwl, vagy Afbu korfagtul, vagy penigh korfagh  
terestwl megh nem ohattya magokath ywendeben.

Legh elzer azerth agy repa magoth porul, vagy Sarga repa  
magoth megh ynnya hogy okaggyek.

Annak vthanna Bÿal vagÿ kechke vajath fêz eo3we Borral,  
gÿakorta nagy bwfeggel aggyad azth ÿnnÿa.  
Chÿerfa Makÿanak az Tokÿath fêzd megh borban, azth aggyad  
ÿnnÿa.  
Pefmath es Ambarth, es Terra Sigillatath tÿrÿ porra, ad  
megh borban ÿnnÿa.  
Ha ezêk nem fognak haznalnÿ, bathor soha azth femmÿwel  
ne orwofolÿad, merth chÿak heaban lezÿen.  
Io mÿnda3on altal az is ha Bezoar kÿweth porra  
tÿrÿz heth arpa zÿem nÿomonÿth, es tÿzta borban megh adod  
ÿnnÿa.

+620

(Chamaeleon niger. Ixia) **Fekete tÿwÿsses Lapurol.**  
Ez Fekethe laputh ha kÿ megh koftolÿa es megh ÿz3a, az  
(Ieley) Nÿelwnek kwlfê rezeth megh darabofÿttia, es az belfê rezeketh  
egethÿ vgÿmÿnth. Az Szÿweth megh haborittÿa, es magath  
annÿra megh eztelenitÿ bolondittÿa, hogÿ az Nÿelweth is mÿnd  
el ragÿa. Toabba mÿnth egÿ Agÿon wtêth olÿan lezÿen, mÿnd  
zekÿnek vÿzeletÿnek mÿnethÿ megh zorul, Belêl az lelêkzeth is  
megh zorul, es korogh az has, Nehezen vezÿen lelêkzeteoth.  
Elêzêr okattatnÿ kel, az vthan azonnal feÿêth teÿeth nagy  
bêfeggel agÿ megh ÿnnÿa.  
Tÿrÿyekêth vagÿ Mithridatomoth olÿ borban megh ÿnnÿa, az  
kÿben az elêth Baranÿ wrmêth fêztel megh.  
Rofa olayth elegÿch eo3we Eczettel, es a3zal kennÿed awagÿ  
keoffed az Fênek elfê rezeth.  
Pastor erzenÿe fweth kÿth pala3ka fwnekis hÿnak agÿ megh  
ÿnnÿa borban.  
Ceclanak fachÿyard kÿ az leweth, ad azth megh ÿnnÿa.  
Feÿer wrmêth a3tas megh borban, ad azth ÿnnÿa.  
Dÿoth, Caftoreumoth, rutath, mÿndenÿkben vegÿ egÿ Nehezekêth,  
têrd megh, ad megh borban ÿnnÿa.

(Intoxicatio) **Etetefrêl.**

Az kÿth megh Etethnek, annak aÿakaÿ es Nÿelwe vgÿan  
megh gÿuladnak, es az aÿaka megh is temerdêkêdÿk  
alol, Szaraz Nÿalath pêk. Megh cÿÿendefÿthetetlen dwhês es  
haragus bolondofkodas ÿw rea, Nehezen haznal az orwoflag ez  
ilÿenêknek.  
Edes borban elegÿch rofa olayth, ad megh ÿnnÿa, es kezêrÿch

az okadafra.

Az vthan repa magoth t̄er̄y porra, es ad megh borban ynn̄ya.

Eztragnak gyomrath, Māyath, D̄yoth, Sal̄yath, Māyoranth,  
Rutath, t̄ȳzta fēyer borban feozd megh, hamarfaggal ad megh  
ynn̄ya.

Eztragnak gyomrath t̄ȳzt̄ych megh zep̄en, es f̄wfd megh, ad  
megh ̄enn̄y, Az etel vthan m̄ynḡyaraft̄h Eḡer fanak f̄elf̄e heabol  
ch̄ynalth f̄erd̄eben wlteffed, Smegh gyogwl. Probalth orwoffagh.

Eb tēy f̄wnek gȳekereth azald megh es t̄erd megh, enhera  
ad megh v̄ȳzben ynn̄ya.

+621

Karakatona Madarnak gyomrath azald megh, t̄erd porra, ad  
megh ynn̄ya.

Fēyer Rutanak magwath t̄erd porra, Ez̄tend̄es kappannal  
egḡywth f̄ezd megh ez porth er̄effen, annak az leweth iḡya, es az  
hufath is eḡȳe.

Pāȳfḡyarto gȳantar̄th, T̄er̄ȳekeoth, porra t̄er̄eth Nadmezeth  
eleḡych v̄ȳzben, awaḡy borban, ad megh ynn̄ya.

### **Ḡer̄egh fēyerr̄el.**

(Cerufsa)

Az Ḡer̄egh fēyer haznos es iḡen̄ yo kwlf̄e Seb̄ekre ha m̄ykor  
kenettetȳk, de ha k̄y tef̄teben be vez̄y, az̄th megh ̄elȳ m̄ynd̄en  
ket̄fegnekwl. Ez il̄yennek Inēy, Foga hufāy, es

(Ielēy)

N̄yelw̄e megh fēyer̄edȳk es megh l̄em̄erḡez̄yk, Szarazon horuth,  
gyakorta b̄ef̄egh es Ch̄yokol is, alom foḡya el k̄yben megh hwl  
tef̄the, Elmēye tantorogh, es m̄ynd̄en taḡya el lankad.

El nem kel hadn̄y alunn̄y ez il̄yen Beteḡeth, de okadaft̄h  
kel benne legh el̄ez̄er is ynditan̄y.

Fēyer lilium olaȳth eleḡych Mezes v̄ȳzben, ad megh ynn̄ya  
hoḡy okagḡyek.

Labdanak es Repanak magwath teord porra, Mezes borban  
ad megh ynn̄ya hoḡy okagḡyek.

Kek kapoztath f̄ezd megh Olaȳban So nekwl, ees azzal criftelȳez̄tefd  
megh.

T̄er̄ȳekeoth vaḡy Mithridatumoth aḡy borban megh ynn̄ya.

T̄ȳzta fēyer borth iḡen̄ bw̄en aḡy ynn̄ya.

Scamoniath aḡy Mezes v̄ȳzben ynn̄ya.

## Gombakrol.

(Fungi)

Az Gombak nem chyak arthnak k z nfege skeppen, de nemelyek k zswl k vgyan megh is  lyk az Emb rth, merth Mergel k, de az k k k zswl k megh ehete k is, meegis artalmafok ha anny fok etetyk megh a kyth az gyomor al gh emeztheth megh. M welhogy azerth az gombak termezete kz renth Nedwel k es h deg k, es ig n Enywel k is, az Testnek melegfegeth megh fojt k, es ha hamarfaggal ele th nem vez k orvoffaggal, megh is  lyk az zegeny Emb rth. Az Halalhozoz

(Obscuratio)

gombath penygh ez n megh eofmer d, hogy ha kett  t r d, kwl mb kwl mb zynre valtoz k, es azonnal megh +622

roffad. Auicenna azth irya, hogy az mely gombanak kek awagy z ld az B ne, az olyan halalos gomba. Ha azerth valaky vgyan Nem akar az gomba Etelnekwl el l nn , tanulyak megh, hogy gombath kwl mben soha ne egyenek, hanem ha vadmertwellyel egg wth f z k megh, Sha az Nem talaltatnek, zel d kertwellyel feozzek, de m nnel sawanyubbath talalnak, olyannal, az akar

Nyers akar asbu legy n. Ezth is ez dben vegyed, hogy az

(Halalos gomba

halalos gombak es Mergel k, nem chyak fuytogattyak

Ieley)

azokath kyk azth megh ez k, de az

Bel keth is megh varafyttak Seb fyt k, az Hafath fel fuualkodtattak,

Chyoklafth es Nylallafth yndythnak, az Egez test th

megh herwazttak, es az v zelet th is megh allattak. Megh hwl

es rezketh az Testh, megh allanak az Erek. El ayul az betegh.

Ig n h deg th veryt z k, ky vthan hertelen az halal k wetk z k.

M nnel hamarab leheth ez ilyen n okadafth kel ynditan ,

erre ig n yo az repanak ky fachyarth lewe, awagy rutha lewelnek megh etele, awagy Fekete gyopar Es Mez.

T ryek th agy ig n er s eczetben megh ynnya.

Ig n yo borban feoz er ffen megh Borfoth, azth aggyad ynnya.

Nyers foghagymath agy megh  nn .

Eger zarth agy Borban megh ynnya.

Chyoda fanak Olayawal kend az hafath.

Parhagymath fws megh parasban, ad megh  nn .

Vad kertwelth t ry porra, awagy az Fayanak

agayth, ad megh borban ynnya.

(Sanguis Tau[ri]) **Bÿka werrêl.**

Soha tÿtkon az Bÿka vereth Embêrnek megh nem adhattyak ÿnnÿa, merth mÿndên megh êfmerÿ az verth. En nem hÿzê<sup>m</sup> azerth hogÿ lenkÿnek azth oda adhaffak, merth Melegê<sup>n</sup> kellene azth megh adnÿ ÿnnÿa, es ÿgê<sup>n</sup> bwfegê<sup>ff</sup>en, merth ha megh aluzÿk ozton, Nÿawalÿath femmÿth awagÿ igê<sup>n</sup> kewefeth chÿnalhath. Nem velê<sup>m</sup> azerth hogÿ ezth lenkÿ egÿeb megh ÿnna, hanem az kÿ Bolond, vagÿ Eordê<sup>gh</sup> banÿk vele, vagÿ (Ieley) vgÿan maga magath megh akarÿa êlnÿ. Ha azerth valakÿ Bolondfaga mÿa ezth megh ÿfBa, banattÿaban annÿra fÿrankozÿk hogÿ vgÿan el baggÿad es el emeztê<sup>dÿ</sup>k az nagÿ gÿê<sup>trelê</sup>m mÿa, mÿkor ozton az a ver megh fwrwdue <ef>, az Szÿwhê<sup>z</sup> kê<sup>z</sup>el megÿê<sup>n</sup>, awagÿ az Hafnak kê<sup>z</sup>epÿben, darabonkenth megh aluzÿk, Inneth ozton az lelê<sup>k</sup>zetnek Cÿeweÿ be dugattatnak, es +623 az lehes az Torokban megh fulad, Nÿelwe embêrnek megh <dagad> vê<sup>rê</sup>ffê<sup>dÿ</sup>k.

Ez ilÿenth azerth Nem kel okadaffal bantanÿ, hanem olÿ orwoffagoth kel be adnÿ, az kÿ el ozlaffa az eozwe aluth verth, es az has meheffê<sup>n</sup>. Io ez ilÿenre az Teÿ oltho Eczettel kapozta magoth porul bele elegÿtwen, es azth ÿnnÿa megh adwan. Chÿnalÿ Fige fabol hamwath es abbol ozthon lugo<sup>th</sup>, ad azth megh ÿnnÿa. Szedernek az leweth fachÿard kÿ es eczettel ê<sup>z</sup>we elegÿtwe ad megh ÿnnÿa.

**Hawÿ vererêl Azzonÿallatnak.** (Mulierum Menftruus)

Valakÿnek ezth megh aggÿak ÿnnÿa, foha el nem kerwlhetÿ hanem hawaffa es bolondofkodowa chÿnalÿa. Megh aggÿak az Lator Eordê<sup>ggel</sup> tê<sup>l</sup>th azzonÿallatok penÿgh ÿnnÿa az Ferÿê<sup>k</sup>nek kÿth nem zere<sup>th</sup>nek.

Tê<sup>rÿ</sup> egÿ Nehezek gÿê<sup>ngÿe</sup>oth megh, es Mehfw vÿzebê<sup>l</sup> ad megh ÿnnÿa, wltefd melegh fê<sup>r</sup>dê<sup>b</sup>en.

Tê<sup>rÿe</sup>keoth agÿ megh ÿnnÿa egÿ Nehezekeoth fê<sup>l</sup>d fwftÿ vÿzeben, mÿndên napon.

**Machkanak agÿa veleÿerêl.** (...elis Cerebrum)

Machkanak az Agÿa veleÿth ha kÿ megh ê<sup>Û</sup>ÿ, igê<sup>n</sup> gÿakorta zedê<sup>lê</sup>gh, balgatagga es kabalkodowa lezê<sup>n</sup>.

Terra figillatath agÿ fa olayban megh ÿnnÿa, mÿndên hetê<sup>n</sup>

ecczër, hogÿ okaggÿon.

Pezmath agÿ borban megh ÿnnÿa mÿndÿn napon etel elÿth  
Negÿ orawal, reggel, Ha penÿgh mÿnd vntalan ÿffÿa is annal  
haznofb, de egÿ Nehezeknek chÿak hatod rezeth aggyad ecczër  
ÿnnÿa az pefmanak.

**Szaruas Farkarol.** (...da Ceruj)

Az Szarwas Farkanak vegeben talaltatÿk olyan zÿnw Nedweffegh  
mÿnth az Epe, kÿ ha tÿrteneth zÿrenth be vetetÿk,  
telÿeffeggel merÿgh. Mÿngÿarafth hoz el zenwedhetetlen zorongafokath,  
es az elmenek megh bantafath el aÿulafth.

Vaÿath agÿ ÿnnÿa es okadtafd kÿ vele.

+624

Tÿrÿekÿth keth Nehezekÿth agÿ megh borban  
ÿnnÿa.

Smaragh kÿweth egÿ Nehezeknek hatod rezeth teord porra,  
ad megh borban ÿnnÿa.

(Sudor...) **Lonak Verÿtekerÿl.**

Az Lo verÿtekÿth ha kÿ megh ÿffÿa, az orczaÿa megh dagad  
es megh zÿldwl. Az eges tefthe bwdÿs verÿtekkal verÿtÿzÿk  
(Ieley) ÿelÿlben az holn alath, Az gÿomra megh baborodÿk [!]  
annak, es mÿnd az egez hafa, merth nagy Szeleketh es korgafokath ÿ  
ÿndÿth benne, az Belÿkben. Sÿth ha Borban ÿffÿa megh,  
bolondofkodowa tezÿ az Embeorth.

Ez ilÿennel melegh vÿzeth agÿ ÿnnÿa bÿffeggel hogÿ  
okaggÿek. Az okadas vthan ÿo borth ÿnnÿa adnod rofa olaÿal  
elegÿtwÿ.

Fel nehezek reubarbarumoth teorÿ porra, elegich egÿ kÿs

Soth hozza, ad megh ÿnnÿa.

(Caftore[um]) **Hodnak hoÿagarol.**

Fÿlÿtte igÿn tudatlanul vetkÿztenek az kÿk az Caftoreumoth  
Hodnak Monÿanak mondottak, Merth femmÿkeppen nem az, hanem  
hoÿagochka, melÿ mÿnd az Hÿm mÿnd az Nÿften hodban  
vagÿon es talaltatik, kÿnek zaÿa vagÿon az zÿmerÿm tefth melleth  
lathatokeppen, kÿbÿl olaÿzabafu Nedweffegh zarmazÿk kÿ, igÿn  
Nehez zagu, kÿth az Hod Nÿal Nÿelwewel, es magath azzal megh  
kenÿ. Ez hoÿagbelÿ Nedueffegh mÿgh az Hod elewen, addigh  
olaÿ zabafu es folÿhato, de ha holta vthan ez hoÿagoth kÿ

vezük onneth es valamenyre tartják, megh fwrwdük mýnth az  
Mez es olyan zýnw is lezén. El vegre mýkor ozthon az  
fwftre zaraztaný fél tezyk ez hoýagoth, olyan fwrwe lezén mýnth  
az vya3. Mýkor ozton fokara ez Hod hoýagh megh feketédük, es  
vgyan megh roffad, merges lezén telýeffeggel. Iol megh laffak  
azerth mýnd az Orwoffok mýnd az patýkariufok, hogý orwoffagban  
effele roffadoth hoýagoth be ne aggýanak, es valakýth megh ne  
élyenek. Merth effelek nem chýak Dwhés bolondfagban elnek, de  
az Nýelwék megh dagadwan ký vetük, es olý kegýétlen Febriſben  
efnek, hogý azon napon megh halnak.

+625

Ez ilyennek okado orwoffagoth agý, Tehen vayath agý ýnnya,  
es okadtaffad.

Mezes vyzeth agý megh ýnnya.

A3 Okadas vthan, fachýard ký az Szaras lemonyanak leweth  
awagy Cýtromnak, azth aggýad Nadmezzel elegýtwe megh ýnnya.  
Coriandrum magwath kýth Sobrak Borfnak hýnak magyarul  
azaly megh, teord porra benne keth nehezekeoth, ad megh ýnnya,  
ennel ýob orwoffagh nem leheth.

### **Oltoual elegýtéth Teýrél.** (...gulatū)

A3 Oltoth Teý fenkýnek artalmara nýnchen, féth ýgén  
taplalýa az Embeorth affele megh aluth teý ha ký ezý, De affele  
Teý gono3, a ký megh elegýttetéth ýmmar az Oltowal, es meeg  
megh nem aluth volna, hanem vgyan vgý hýgan ýffza megh, es  
az gyomorban aluzýk ozton megh. Merth annýra tufakodýk  
az gyomornak emezté termezetywel, hogý annak melegfegeth  
félwl haladwan, foytogath zýnthé vgý mýnth az Býka Ver.  
Ezth zýnthé azon orwoffagokkal orwofolyak, mýnth az Býka  
vernek megh ýtalarol oda feol ýrtham.

### **Ezwfth Taytekrol.** (Argenti...)

Lezén az Ezwfthnek tayteka abbol az Onbol melýeth az  
Ezwfthnek olwaztafaktoran ký valaztanak az Banýazok, Magyarul  
Glýthnek hýiak, kýth ha valaký megh ýzyk, az gyomorban es (Ieley)  
az Halban Nagý gyétrelmeketh zéréz, es neha az Beléketh megh  
febéfithý. Megh allattýa az vyzeletéth, A3 egez tefth megh dagad  
es el kekwl, Mýndén ýzek megh gyuladnak, korognak az Belék,  
A3 betegfegeh el vegre megh éregbédwen, fuladwa hal ez  
ilyen megh.

Vajath agy megh olwaztwa melegn Mezes borban megh  
ynnja, es okattaffad.

Tyknak vagy Reczenek hajath olwazd megh, Mezes vyzben  
ad megh ynnja, es okattaffad.

Mondola olayth agy befeggel ynnja.

Apiumnak fachyard ky az leweth, es azzal kennyed az  
gyomroth.

Vajal kennyed az hafath.

Saar fw magoth tery megh ket Nehezekeoth, es ad megh  
ynnja.

+626

(Ferri)

### **Vas Porrol.**

Az vas porth vagy az valnak barat is ha fokaigh

Eczetben megh aztattyak, es ezzel orwofolnak, bantafth nem  
zeresz, merth effeeth az Orwofok megh adnak ynnja azoknak  
kyk verhaffal bantathnak, Es az mely Azzonyallatoknak Feyer  
chyoragafok vagyon. Az mely Embereknek is az Lepok megh rakodoth,  
es az kyknek belok le zakad. De ha ky feoleotteb fokath

ennek megh ebben, awagy ha igh aztatafnekwl lenne az megh

(Ieley) etel. Lezen belele Beloknek nagy gyetrelme. Szaynak es  
Nyelwnek daraboffaga, Mynd az egez teftnek forrofaga, Fenek  
fayafa, Szaraz betegfegh es mynden tagoknak el abafa.

Tejeth kyth azonnal feytenek agy ynnja.

Annak vthanna agy oly orwoffagokath, az kyk az hafath  
erffen megh yndyattyak.

Vajath mynd addygh agy ynnja valamigh az Beloknek  
fayafa teljefeggel el mulyk.

Az Fejeth rofa Olayal kennyed, vagy vyola olayal, vagy  
vizy Tek olayal.

### **Magnes Kerel.**

Iolleheth Auicenna azth irya, hogy az Magnes keweth  
orwoffagh gyananth be adhatny, de Matthiolus igen ellenezol  
ennek, es azth mongya hogy foha orwoffagh gyananth be nem kel  
venny. Ha ky azerth Magnes keweth be vezen, Hawafokka, es  
komorokka chynalya.

Aranjath rezely porra es terd megh, ad azth megh ynnja  
borban.

Smaragdoth tery porra, kylencz Napon azth aggiad ynnja  
borban.



Mondola olayth es Teÿeth elegÿch êzwe, azzal clÿfterêztedf  
megh.

(Squama Ae...)

**Reznek pattagozo hearol.**

Halalos es felelmes az Reznek heaÿs, Merth ha kÿ azth

(Ieleÿ) megh ÿzza, zwnтелен valo Szek mēnefth chÿnal, awagÿ

artalmas okadafth az gÿomorban, kÿbēl mÿnd az Halban mÿnd

az gomorbanlezēn nagÿ Nÿlallas.

Elêzêr okadafth ÿndÿch ez ilÿen betegēn, az vthan fêrdēben

+627

vltedf, at melyben Bakoknak az feÿeth fêzted megh, awagÿ

fok chÿgakath.

Menthanak fachÿard kÿ az leweth, ad megh ÿnnÿa.

Rofa olayal meleggel kend az gÿomrath.

Terra Sigillatath agÿ ÿnnÿa feÿer borban Egÿ Nehezekkel.

Vêrēs Calarifth tēry porra, agÿ megh keth Nehezekēth borban

ÿnnÿa.

**Eleuen Kenêfêrēl.**

(Argentū Viu[um])

Az kenêfēben valakÿ fokath ÿzÿk, megh êlÿ, merth fêlêtteb

Nedwes es hÿdegh allath, Ees ez w Nagÿ Nagÿ Nedwes hÿdegh

voltawal, az Embêr Szÿweben termēth Nedweffegēth megh

rothaztÿa, es az oth valo verth megh fagÿlalÿa, Az Eltetē lelkeſth

es az Szÿwnnek allattÿath is azon modon. Ennek mÿndazonaltal

is gÿogÿtafaban azth kel ezeben vēnnÿ az Orwofnak, ha chÿak

azon tÿzta kenêfēth vētte e be az Betegh, vagÿ Nÿallal, vagÿ

valazto vÿzzel, vagÿ Roficawal, vagÿ galÿczkēwel megh oltottath,

vagÿ êzwe egettetteth. Az kÿ tÿzta chÿak Elewen kenêfēth, vagÿ

Nÿallal megh oltottath vezēn hozza, azon ÿeleÿ vadnak (Ieleÿ)

annak, mÿnth az kÿ Ezwfth taÿtekoth ÿzÿk megh, de nagÿ

bwdēs leheffel, olÿannal zÿnthe mÿnth az kÿk Franczufok.

Az kÿ penÿgh êzwe Egettētteth ÿzÿk megh, azonnal

annak az Nÿelwe es Torka zÿnthe vgÿ megh darabofodÿk, mÿntha

eretlen Barkoczanak kÿ fachÿarth leweth ÿtta volna megh, kÿth

akar mÿnemw Nagÿ mofaffal is, el keſē wdēre vehetnÿ el onneth.

Merth valamÿheth az Olÿan kenêfē az gÿomorban be zal, igēn

erēffen hozza ragad, es mÿngÿarafth ragÿ ſmeg is febēffitÿ,

fêlêtte nagÿ zomÿufagoth ÿndÿth, es kÿ mondhatatlan megh

ÿorÿtafth zêrēz. Az Nÿelw megh dagad, Az betegh el baggÿad

es erejye el zakad, vjzeletj megh zorul, Nehezen leh, gjomraban  
es Beleyben gjtrelm olj nagy ragaffal, hogjha mjngjaraft  
az Betegh megh nem segjtetjk, megh kel hahnj az Embérnek,  
merth által furatjk mjnd gjomra mjnd az Belék.

Ha kj chjak azon kenéfeoth ytta megh, azth azon orwoffagokkal  
orwofoljad, az melyekkel az Ezwftth tajtekoth, merth ha  
fok nem ytatyk az kenéleben megh, nem el megh, merth eo  
Nehez es folyhato, es az Al felén hamar kj megjén, femmjth  
Nem kefyk fem az gjomorban fem az Belékben.

Az kj penygh maffele kenéfeoth veth be, kj egieb allatokkal  
ézwé elegjteteth es egetteth, maffele orwoffagokkal kel az  
oljannal banny, Tudnj illjk Cljfterekkel, okadaffal, kéwer allatnak  
+628

megh jtalawal, es mjnd affele orwoffagokkal, kjk az rago  
Mergék ellen haznalnak, melyrel talalz jrwa az kéres ferégrél  
ahol jrtam.

(Cinobriom ellen) Ha kj Cjnobriomoth énnék megh is, vgjan  
azon orwoffagok haznalnak nekj.

Kenéfé jtal ellen penygh ygen jo Tejeth mjnd Vajastul  
megh jnnja, es okadafth jnditanj.

(Calx. Auripigment[um] **Meßrel es Aranj Bjn feftekrél.**  
Sandaracha)

Ha kj az Meßeth vagj az Aranjzjn feftekeoth megh yfBa,  
az gjomroth es az Beléketh félétte igen ragja, telhetetlen  
zomjufagoth hoz, toroknak es Nyelwnek megh zaradafath,  
Horutoth, Nehezen lehefth, vjzeletnek megh zorulafath, es veer  
(Arsenicum haft. Szynthe azon gonozokath zérzjk megh, ha kj  
Aerugo) az Roñicath, Reznek roñdayath, vagj affele valazto  
vjzeth kjkkal az Eothvéfék valaztyak el az Aranjath az ezwtwl,  
ha megh yfBa valakj.

(Meß es Sarga Az Meßeth awagy az Sarga feftekeoth azerth  
feftek elle[n] valakj ha megh yfBa, Mezes vjzben tejeth agj  
oruofsagh) annak jnnja, es okattafd kj az vthan vele.

Io kéwer hufnak aggjad az leweth jnnja.

Nagy Fejer Malwath awagy amaz Apro Malwath fézd megh  
vjzben hogj megh fwrwggjek annjra, zwrđ megh es ad  
megh jnnja.

Bakfwnek magwath térd megh, ad megh jnnja.

Len magoth féz megh vjzben, ad megh jnnja.

Rýfkafath fêz megh, ad megh az leweth ýnnýa.

(Rofica ellen           Az kýk az Roficath megh ezýk, azth ýgên gyakorta  
oruofsagh)           okattaffad, vayath agý neký a kýben repa  
magoth porul bele elegýtettel.

Clýfter is igên haznal ez ilýennek kêwer lewebêl az hufnak  
kýth chýnaltal, awagy Balha fwnek, Malwanak ký fachýarth  
lewebêl.

Io ênný adný Mondola olayth, es megh fêzêth Týknak kêwer  
leweth.

(Rez rofdayarol       Az kýk reznek rofdayath ýttak megh,  
oruofsagh)           azoknak is okadath kel raytok ýndýtaný kêwer  
allattal. De azokath Szamar teýel kýben mondola olayth  
elegýtettel kel megh Clýfterêzný.

+629

Olayos fêrdêben, az az, týzta olay feordêben wlteffed mýnd  
az gyomraygh.

Têrd megh porra az vérês Calarifh, agý megh Egý Nehezeknek  
az keth rezeth ýnnýa borban.

### **Feýer Hunýorrol.**

([V]eratrū Album [E]latericum  
[A]garicum nigrū [C]ýclaminus)

Valaký az Feýer Hunýorth, Az Erdeý vborka gywmêlcýeth,  
Az Fekete gombath, vagý az Dýzno kenýeret megh ezý, arra  
nagy okadas ýw, es Nagy has mènes, Belêknek tekerefe, fuladafok,  
es lelêkzeth vetelnek zoroſfaga, kýbêl ozton az fê tagoknak  
erêtlenfegêk lezên, az Betegh el baggyad el aýul, es  
hýdegeoth verýtêzýk. Ha azerth hertelenfeggel nem fegyttetyk  
orwoſfaggal, Cýokolný kezd, es vagý megh fulad, vagý nagy  
zaggataffal vgý mýnth hal megh.

Legh elêzêr azerth haznal ennek az gyakor okadas. Annak  
uthanna agý Têryekeoth megh ýnnýa.

Mezes vyzeth igên beofegêlffen agý ýnnýa.

Výzý Têknek výragath agý keth Nehezekeoth megh ýnnýa  
Mezes vyzben.

### **Szamar Vborkarol.**

(Elaterium)

Fêzd megh az Baber magoth vyzben, es abban az vyzben agý  
Têryekeoth megh ýnnýa.

Mezben elegých keth Nehezek têryekêth, ad azth megh ênný.

Menthanak fachýard ký az leweth, ad megh ýnnýa.

**Fekete Gombarol.** (Agaricū Nig[rum])

Az Fekete gomba artalmas volta ellen azok yok mynd az orwoffagok, melyekkel az Fejer hunyor ellen elhecz.

**Dyzno kenjerrél.** (Cyclaminus)

Az Dyzno kenjereth kyth Dyzno Repanak is hynak az ky be vezzy azon yelék kéwetyk, mynth az fejer hunyorth. Fekete Borfoth tery porra, es agy megh benne keth Nehezeketh ynnya.

+630

Baber magoth agy keth Nehezeketh megh ynnya.

Gench fweth porul, vagy Terrae Sigillatath agy megh ynnya.

(Veratrū nig[rum]) **Fekethe Hunyorrol.**

Az Fekete Hunyornak be veteleth rettenetes yelék kéwetyk (az mynth Auicenna irya,) Hafnak el twrhetetlen menefe, Fuladafok, zaggatafok, El ayulas, Szynnek dobogafa, Nyelwnek megh zaradafa, fogaknak ezwe zorulafa, gyakor Befeges. Az egez tefnek megh gyuladafa, es ha hertelen nem eryk orwoffaggal, Nagy rezketes a ky mynd az egez tefeth el foglalya, es vgy hal ozton megh az Betegh.

Ez ylyennek Fejer wrmeth agy borban ynnya.

Anifumoth, Kementh, Nardufth, Caftoreumoth, tery ezwe egyenle mertekkel, ad megh borban ynnya.

Teryeketh is ygen yo ynnya adny borban.

Vy Saytoth, Mezeth, vayath, es mynden affele kewer allatath agy enny.

Io ynnya megh adny az Terra Sigillatath is.

(Euphorbium) **Euforbiumrol.**

Az Euforbium Lybiaban terem, Fabol chyorog ky, ygen eres (Ielej) chypkedeo allath, Patykaban vagyon. Valaky ezth megh eby, annak az Torka es gegeye ygen fellette eeg, az Eges tefeth megh gywtya ez, az gyomroth es az Beléketh nagy faydalommal ragya, Chyoklafth yndyth, es zwntelen valo has menefth.

Vgyan ezen gonozokath zerzyk, az Scamonia, Olaz Tek kyth Alexandriaj Teknekis hynak. Feoldy tek, Eb teyek, Saar fw magh, es Chyuda fa.

Az ky az Euforbiomoth be vette, annak vayath, Mondola olayth, es mynden kewerth agy ynnya.

Szep zelének, vyolanak, vagy vzyjy Teknek az vzyeth aggyad

ynn̄ya.

Naḡy Malwa magoth, awaḡy Fejer Malwa magoth, awaḡy  
Balha fw magoth, awaḡy len magoth, awaḡy B̄yfalma magoth  
keres, fachyard k̄y az leweth, azth aggyad ynn̄ya.

Megh Sawan̄yodoth Tejeth aḡy ynn̄ya.

Rofa v̄ȳzben Camforth aḡy megh ynn̄ya.

Pomagranatos Borth aḡy ynn̄ya.

+631

Vborkath, D̄ynn̄yeth ḡer̄egeoth, hw̄ych megh yol j̄egben, azth  
aggyad ̄enn̄y.

Eorwenj̄es borban C̄ytrom magwath ad ynn̄ya.

Sawan̄yū Narachnak az leweth ad ynn̄ya.

### **Turpetumrol.**

(Turpetum)

Az Turpetum ḡȳeker, E3 is vez̄edelmes, de Nem ol̄y j̄ḡen  
artalmas m̄ynth az Euphorbium, de m̄ynd azok az orwoffagok j̄ok  
erre, az melj̄eketh az Euphorbiomrol j̄rtam.

T̄̄ryek̄eth aḡy ynn̄ya ol̄y borban, az melj̄be Creta belj̄

Dictamnulth f̄̄z̄tel megh.

Tj̄z̄tha Borban aḡy Mumj̄ath megh ynn̄ya.

### **Eb Tej̄r̄el.**

(Thj̄timalus)

A3 Eb Tej̄ fwek is iḡen artalmafok, de azoknak j̄s vḡyan  
azon orwoffagok m̄ynth az Turpetumnak.

### **F̄eldj̄ T̄̄kr̄el.**

(Brj̄onia)

Az Feoldj̄ T̄̄kr̄el is haznal hogj̄ T̄̄ryek̄eth aḡy ynn̄ya ol̄y  
borban, a k̄yben Eorwenj̄ ḡȳekereth f̄̄z̄tel megh el̄j̄z̄̄er. Io Borfoth  
is abban ynn̄ya megh adn̄y.

### **Olaz T̄̄kr̄el.**

(Colochj̄ntid...)

M̄ynd̄en orwoffagh j̄o err̄el az m̄y vagion megh j̄rwa az  
Euforbiumrol.

Tehen Tej̄et es vaj̄ath vj̄ath aḡy ynn̄ya.

Terra Sigillatath aḡy gj̄akorta ynn̄ya.

T̄̄ryek̄eth aḡy megh ynn̄ya.

+632

(Scammonia)

### **Scammoniarol.**

Az Scammonia Alexandriaban es Sj̄riaban ter̄em, es annak  
az leweth hozzak j̄de k̄y hozzank, k̄y zep fejer m̄ynth az Nadmez,  
de fok nj̄awalj̄akath hoz.

Olj̄ tej̄eth aḡy ez ilj̄ennek ynn̄ya, a k̄j̄twl el valaztottak az  
vaj̄ath.

Bÿfalmanak fachÿard kÿ az leweth, ad azth ÿnnÿa.

Faÿ Egrëffel chÿnalth borth agÿ ÿnnÿa.

(...athÿris [R]icinus) **Sarfw magrol es Chÿoda farol.**

Chÿëngë fwnek fachÿard ÿol kÿ az leweth, es azth aggÿad

megh ÿnnÿa. Awagÿ tërd megh az fweth, es porul ad azth ÿnnÿa.

+633

### **Dwhëß Ebrël.**

(Canis rabiofus)

Az Eb hazÿ allath es zÿlÿd marha, az Embërek tarfafagahoz  
ëremelth aggÿa magath, Inneth vagÿon az, hogÿ mÿnd Ferÿak,  
Azzonÿallatok es gÿermëkeok is ÿnkab gÿënërkeodnek az Ebekben,  
hogÿ nem mÿnth egÿeb hazÿ allatokban. Megh Dwhëßÿk  
penÿgh az Eb neha az Nÿarnak hewfegetwl, Neha penÿgh (Okay)  
az Telnek is nagÿ hÿdegfegetwl, Ezerth merth Nÿarban az forro  
hewfegben megh Eegh vgÿ mÿnth az verë. Telben penÿgh ëzwe  
fwl az Nagÿ hÿdegfegnek mÿatta. De egÿeb okbol is lezën  
dwhëße az Eb, mÿkor mergës, rothadoth, awagÿ ferges huft  
ezÿk megh, awagÿ olÿ allatnak hufath, kÿ dëggel, vagÿ Mënykeo  
wteffel, vagÿ Mergës allatnak megh marafawal, holth megh,  
merth igÿ az dwhëßfegh legh nagÿob lezën raytha, Megh roffath  
es megh vezëth vÿznek ÿtalatul is megh lezën.

Iol megh erchÿek azerth azok kÿk Apro Ebechkeben

(Obfeuratio)

gÿënyeorkeodnek, hogÿ Ebëknek Erës Etketh eonnÿ Ne  
eggÿanak, mÿnth Borfoth, gÿëmberëfth, merth effele erës  
melegÿtë etëknek is fokatul, zÿnthe mÿnth az Nÿarÿ Nagÿ forro  
hewfegtwl, megh dwhëßÿk az Eb.

Ieley azerth az Dwhëß Ebnek az mÿnth Galenus

(Ieley az dw[hëß]

irÿa, es Dioscorides mongÿa, Az Etelth

Ebnek)

es ÿtalth Nem mÿwely, Sok es taÿtekozo Nÿalath az orran es  
zaÿan hanÿ kÿ, kÿetlenwl es zomorun Ne3, mÿndën vgatas nekwl  
akar kÿre rea rohan, es mÿnd tëb Ebeketh es az Embëreketh  
is, azok akar ëfmerëfek, akar penÿgh ëfmeretlenëk legÿenek,  
mÿnd egÿenlëkeppen Marÿa az Nÿelweth kÿ vethÿ, laffan ÿar  
elëzër, fwleyth le lankaztÿa, feÿe el bolondul; Elëzër azerth  
Sebeoth chÿnal, az vthan faÿ az Seb, vegre az vÿznek  
vtalafa ÿw azokra kÿketh az Dwhëß Eb megh mar.

Ha mÿkor azerth az Dwhëß Eb marafath nem fÿetÿk orwoflanÿ

hanem el halogattÿak, wdë mulwan Nem

(Ieley az dwhëtt

fokara, az megh marth Embër gondolkodowa embërnek)

+634

lezën, es olÿ dolgokath forgath Elmeÿeben az kÿ bokatlan,  
ezerth, merth ÿmmar az Dwhëffegnek mergenek ereÿe fél mënth  
az Agÿ velëre, es az Elmelkeodefnek tehetfegeth el foglalta. Ha  
penÿgh vgÿan fokara halad ozton az Orwoflas, Ez ilÿennek  
aalma el vez, ha el aluzÿk is hertelen fél fërken nagy felelëmmel.  
Embërekkel valo eggÿwth leteleth nem akarÿa, Es vad modra  
Nezwen zëmeÿwel, magaban morogdogal, velagoffagoth gÿwleolnÿ  
kezd, es maganak akar lënnÿ. Az arczÿllattÿa vërës,  
Kwlfe tagaÿnak Inaÿ eoÿwe vonodnak. Arra ÿuth vtolzor, hogÿ  
az vÿztl fel. Olÿ is vagÿon kÿ vgath mÿnth az Eb, es ha kÿkre  
rea meheth vgÿan megh is marÿa, kÿtl ozthon az megh maroth  
is megh dwhëfëdÿk.

(Oruofsagok) Soha ÿob orwoffagh nÿnchen az Dwhës ebnek  
megh marafarol mÿnth az kÿth Galenus ÿrwa hagÿoth. Folÿo  
vÿznek rakÿaÿth vëgÿed, feÿer zëleonek vezzeÿe këzëth egefëd  
megh es tërd porra, tëd el. Smÿkor az zwkzegh kewannÿa, Ez  
porbol vegÿ keth rezth, Genciana gÿëkerenek porath egÿ rezth, ezth

---

### Tanufagh.

Az Dwhës Ebnek es az Beel poklos Embërnek Nÿala ÿgën  
vezëdelmes, ha az Embërnek Tefthe Bëre ragad, de azonnal el  
kel azth onneth tërlenÿ, es mÿngÿaralth Sowal az helyeth erëffen  
megh kel deorgëlnÿ.  
Ha penÿgh az Dwhës Eb, vgÿan megh mar valakÿth, es tërtënyk  
marafawal az Inas rezeketh, awagÿ azokath kÿn az Lelëk  
lako erek zarmaznak, megh febëfÿtenÿ, vagÿ Bwdës taÿtekozo  
Nÿalawal megh feorteoztetnÿ, annak Mergës volta mÿngÿaralth  
az Szÿwre es az Agÿvelëre megÿën. Az Szÿwben az eltetë lelkeoth  
megh veztwen, az Szÿw nagy vezëdelmes dolgokban eÿk,  
Az Agÿ velë penÿgh az megh fertetëth Inakerth, melÿ Inak ë  
twle zarmaznak, bantatÿk megh, Okoffagnak el vezefewel, Bolondfaggal,  
es dwhëffeggel.

Ha vÿzontagh az hufos rezeketh, melÿek taplaltatnak verrel  
az Erekbël, teortënyk hogÿ az dwhës eb megh marÿa vagÿ megh  
vndokittÿa, annak merge az ver Ereknak folÿafÿn, az Maÿra es  
az Szÿwre zarmazÿk, es Negÿwen nap vagÿ valamÿwel az vthan,

dwhêzyk megh az Embêr, es az vÿznek ýtalatul feel es rettegnÿ kezd.

+635

habard eo3we fel fonth tÿzta feÿer borban, es Negÿ Napon ezth aggyad ÿnnÿa: Negÿed Nap penÿg ha el multh volna az dwhê Eb marafanak, es vgÿ kezdened orwoflanÿ, Negÿ annÿ poron k3gÿed el az Orwoflafh.

De annalis ÿob igh chÿnalnÿ az porokath, legÿen az Raak porabol Tÿz rez, Genciana gÿêkerbêl Eoth reß Thêmyen egÿ reß. Aefchrion ez orwoffaghoth igÿ chÿnalta, Nÿarban Szenth Iakab hawaba vêrê Rezbêl chÿnalt talac3kaban egette megh az Raakokath, elewenen, mÿnd annÿra hogÿ hamuwa leottenek, es ha kÿth az Dwhê Eb megh marth, Negÿwen egez Napÿgh mÿnden napon, Egÿ êregh kalannal adoth ez porban, kÿth vÿz3zel elegÿtêth eo3we, Sha penÿgh az Ebnek marafakor nem mÿngÿarafth kezdeth az gÿogÿtafhoz, hanem valamÿ wdê mulwan, keth kalanbelj poron kezdette el az gÿogÿtafth.

Az mÿ egÿeb orwoffagok vadnak is errêl, mÿnth (Admonicio)  
ilÿen vezêdelmes dologban elheth embêr vele.

Foghagÿmath, Dÿo Belth, Rutath, Apiomoth, têrÿ ê3we, Negÿwen Napÿgh ezth aggyad ênnÿ, Es el nem hatalmazÿk raytha. Belend fwnek mÿnd leweleth gÿêkereth es kaproth fê3 megh borban, gÿakorta azth aggyad ÿnnÿa.

Apiomoth fê3 megh ÿol Feÿer borban, ad megh hertelen ÿo melegên ÿnnÿa, smegh gÿogÿul.

Kêrê fergeketh zêgÿ, mÿnd Etelben Italban azth aggyad nekÿ. Ezêr ÿo fweth têrÿ ê3we haÿal, Fekete wrêmnek es Eger fwl fwnek vêd vÿzeth, fê3d ê3we mÿnd ezêketh, feÿer borban, es ad megh ÿnnÿa.

Parragÿ rofanak gÿêkereth fê3d megh vÿzben, azth aggyad ÿnnÿa.

Az mÿ penÿgh Ne3ÿ az Megh marafnak Sebeth, (Az Seberêl)  
ha az kichÿn annal gono3b, de ha Nagÿ attul kênnyeb megh giogÿtanÿ: Vegÿ azerth Egÿ fonth fêth Szurkoth Erê Eczetêth Maffel fontoth, Oppoponacumoth Huzon Negÿ Nehezekeoth, ezêketh chÿnald eo3we, es keofd az Sebre.

Lo fo3kath fê3 megh vÿzben, ez3zel moffad az Sebêth, az fweth keofd rea, es mÿnd gÿeokereftwl agÿ ÿnnÿa is azon vÿzben.

Bakfweth es vthÿ fweth têrÿ ê3we, kêfd az Sebre, smegh



zabadul.

Kylencz dýoth, Harom fê faghagymath, Harom Legyeth, Egý zerechýen Dýoth, Rutath, têrd eozwe erêffen ezêketh, kêfd az harapafra.

+636

Ez penygh zwkzegês hogý az Sebhêz kezzel is hozza nyulý kemelletlen, Megh kel azerth az Sebeoth Nýtný, es az Seb kêrnýeketh mynd el kel metelný, merth igh le mecczetýk az mý megh dêgêfêdeoth, es az dwhês merêgnek ký hozafarais onneth belêl ýob mod adatyk, merth az vernek ký folýafawal ký zarmazýk, de az megh metelefnek helyere kêppêlth kel vetny, kýkkel erêffen ký kel az verth zýtatny onneth, Awagy Nadalyokath kel rea raggatny. Be nem kel hadný penygh fok ýdeigh is giogyulny az Sebêth, hogý ýnkab ký folýhaffon az Nagý Merêgh.

(Býzonýos Iel) Egý Býzonýos ýele vagyon penygh Annak, ha az Dwhês êbtwl megh maratatoth Embêr megh hal, tudny illýk ha az výtawl ýgên fel. Merth ha az výteth eleýben výtêd, (kýth ha megh ýhatnek, ýgên kênnýen megh giogyulna), Nagý wêlteffel es Eb modra valo vgataffal vgýmynth az oth allokath el akarya ýeztený. Sha az výteth fokaýgh elêtte tartod, rezketh, verýtêzýk, El aýul, Bolondokodyk, felelêmmel bantatyk, mýnth ha valamý twzbe vettetnek.

Ezth megh kel tudny, hogý az výtawl valo felelêmnek betegfegenek, nýnchen býzonýos ýdeýe, gyakorta ýnkab azokra az kýknek gyogyulafokath halaztyak, es Nem výfelnek gondoth reaýok, vgý mýnth Negýwen Nap mulwa, ýw, Nemelyekre fel eztendê mulwa, De Nemelyekre Eztendê mulwa is, az mýnth Dioscorides írýa. Mongýak Nemelyek, hogý Dwhês Eb martha Embêr noha megh gyogyulth, de Heth eztendê mulwa is lattak azth, hogý az výtawl valo felelêm reaýok ýwth. Semmýth ýob orwoffagoth penygh errêl nem mond Dioscorides, mýnth az Feýer Hunýorth.

(Eledel) Az Dwhês Eb megh martha Embêrnek, nem illýk fem igên fok, fem igên kewefeth eledelth adny, Az eledelth azerth megh kel latny hogý ýol legiên chýnalwa, es az Testnek ýo Nedueffegêth aggyon. Arra is gondoth kel vifelný, hogý az Szek es výtzeleth ýol mênnyên, kýre igên ýo az kêmennek etele, es annak az fwnek is, kýt Magyarul venus azzoný fwfwýenek Neweznek, Deakul Scandix Newe az fwnek. Cichoreat is igên ýo

es haznos arrol eonný, Kapozta chýmáth es Spargath, lo Sofkath is, Apro madarkakath, Es Mezes Borban fêth Swl dýznoth.

De soha ýob nem leheth mýnth mýnd Ebedên vachýoran, folýo vyzben termêth Rakokath egýek. Borth vekonth es feýerth agý ýnnýa, vagý meeg ýob olý vyzeth az Melýben twzes vafath vagý oltottal megh.

+637

Mýndên fele orwoffagh igên haznos, valamý az (Obferuatio)  
výzeletêth ýndittýa. Azerth is kel ezzel elný, Merth effele betegh Embêr gyákorta darab verêketh vyzelýk, awagý vgýan hufokath is kýk hafonlok Eb kêlykekhêz, hogý azerth effeleketh hamarab ký vyzelheffek, gyákorta igýek vyzeleth ýndýto orwoffagoth.

**Daras es Meh marafrol.** (...espa. Apis)

Iolleheth az Darafnak es Mehnek marafa, fenkýnek halalth soha nem hozoth, de mýerth hogý faydalmas az chýpese, nem arth orwoffagath megh irný.

Ha ký azerth akarýa hogý Daras vagý Meh megh ne marýa, Malwath têryên eo3we olaýal, es kennýe azzal megh az testeth. Hernýoth teorý eo3we olaýal, kend azzal az testêth, nem mar megh fem Meh fem daras.

Ha megh marth, tegý fodor mentha leweleth rea.  
Borýu faggýath têry êzwe fowal téd az marafa.  
Spargath têry eo3we mezzel, kend be vele.  
Eczetes vyzben elegých tehen ganeth, kêfd rea.  
Legýeketh têry megh, es téd rea.  
Momordica olaýal kend megh.

**Pooknak marafarol.** (...halangium)

Az Pok ýgên fok fele, de kýwaltkeppen Hath fele vagyon,  
Mýndênýk ezêknek a kýth megh chýp, kwlêmb kwlêmb ýeleý vadnak, kýrêl en Nem ýrok.

Têryekêth awagý Mithridatomoth agý ênný.  
Labdanak fachýard ký az leweth, ad megh ýnnýa.

Kek výragu konkolnak vagý leweleth vagý az magwath ad megh porul borban ýnnýa.  
Parhagymanak leweleth têrd êzwe Mezzel, es keofd az Chýpefre.

Pýmponýath elegých Borban porul, vagý Eczetben, ad megh ýnnýa.

Melegh eczetéth býtas fél Spongiawal, es kéfd az pok marafara.

Dýzno porchÿn fweth teorÿ megh, kéfd rea.

Par hagÿmath korpawal eggÿwth feoz megh ýol Eczetben, es azth kéffed rea.

+638

Arpa lýztéth, Borral es Mezzel fêzd êzwe, azth kéffed rea.

Kechke ganeth elegÿch êzwe borral, téd rea.

(Scolopendr[a]) **Pap machkaÿarol.**

Aranÿ gyêkereth es az Magwat is téd porra, es ad megh borban ýnnÿa.

Soth, Mezeth, Eczetéth elegÿch êzwe, kéfd rea.

Vad rutath teorÿ megh nÿerfen, kéfd rea.

Farkas almath agÿ Borban megh ýnnÿa.

Lo mentath agÿ vak kakuk fweth borban ýnnÿa.

Hamwath es Eczetéth habarÿ êzwe, kéfd rea.

(Scorpio) **Scorpio Marafarol.**

Nicander azth irÿa hogÿ Nÿolcz fele Scorpÿok vadnak. Ieleÿ azerth az Scorpio marafanak ezék. Az kýth keweffe mar megh, féllette igén faÿ az maras, kýth hÿdegfegh es EBnek el tawozafa kéweth, es az maras kërwl, es mÿnd az egez tefth kërwl ýndul hidegh verÿtek, Az kýknek alfo rezék marattatÿk megh, az olÿannak az Cÿombÿa kézÿ dagad megh, Az kýknek félfél, az holnok alÿa dagad.

(Ieleÿ) Ha kýth penÿgh az Scorpio ýgén megh mar, olÿan az maras kërnyeke mÿnth az eges. Szémelchÿé zabafuknak ký wtefe az aÿak keorwl es az egez teflén, mÿnth ha valamÿ ké effewel verettetéth volna megh, Az orcza el vonodÿk, az Szémék kërwl Enÿwes rutfagok tecchnek, es Szémnek kënÿwezefÿ is zÿnthe olÿanok, Izeknek kemenfege, Az Szekÿ is le efÿk embérnek, zeknek ménéfenek Nagÿ kewanfaga mÿath, Taÿtekozÿk az Szaÿ vege, es lezén fok okadas, Chÿoklas, es Meredék.

([Or]uofsagok) Folÿo vÿzben lako rakokath Nÿerfen teorÿ megh, es Szamar teÿben ad megh ýnnÿa.

Fÿge fanak fachÿard ký lewelenek az teÿeth, es kend azzal megh az marafth.

Azon Scorpioth téd megh es keofd rea.

Gÿkoth vagÿ ketté, es kéfd rea melegén.

Hazÿ Egereth vagdalÿ el, es k fd rea.  
 Lonak ganeÿath az kÿ fweth ezÿk fachÿard megh, awagÿ  
 aztafd megh borban, zwrđ megh, ad megh ÿnnÿa.  
 Kenk weth kÿ twznel meeg nem volth, elegÿcÿđ  zwe terpentinawal,  
 kend rea.  
 +639  
 Mumÿath tÿzta borban agÿ ÿnnÿa, es vaÿal  zwe elegÿtwe  
 keofd az marafra. Vÿ vaÿal.  
 Cÿtromnak magwath t rd megh, ad megh borban ÿnnÿa, es  
 keos az marafra benne.  
 Sarga repanak magwath ad megh ÿnnÿa.  
 Scorpio Olaÿal kel kennÿ.  
 Kakuk fweth, Apro Malwa gÿ kereth, Szarwas eltet  fweth,  
 awagÿ Eoft rth agÿ borban ÿnnÿa.  
 Labdanak kÿ fachÿarth leweth aggyad ÿnnÿa, Es  
 az fweth k fd az Marafra.  
 Kek vÿragu konkolnak leweleth akar penÿgh az magwath  
 f zđ megh borban, azth aggyad ÿnnÿa.  
 Par hagÿmanak leweleth t rd eoÿwe Mezzel es k fd az  
 marafra.  
 Muftar magoth t rÿ megh, Eczettel elegÿch  zwe es keofd  
 az marafra.  
 Kertbelÿ Chÿgakath t rÿ megh, keofd rea.  
 Az feoldb l melÿ gÿlÿzta fergek kÿ ma nak, t rd megh es  
 keofd az marafra.  
 Folÿo vÿzben term th rakoth t rÿ megh nyerfen, es ad megh  
 borban ÿnnÿa.  
 Szapora fweth k s rea, es ad megh is ÿnnÿa.  
 Olaÿ k menth konkolÿ maggal es kechke rago fanak, awagÿ  
 v r s fwznek is hÿiak magwawal, t rÿ eoÿwe, ebben agÿ megh  
 borban egÿ Nehezek th ÿnnÿa.  
 Sowel t rd  zwe az Len magpth, k fd rea.  
 Rutath f z megh, es keofd rea.

### **Pok Egerr l.**

(Mus araneu...)

Iolleheth az Pok Eger mÿnd n ktwl az Merg s allatok k zÿze  
 zamlaltatÿk, maga vagÿon olÿ helÿ, ahol fem az pok Eger, fem  
 az Scorpio nem merges, mÿnth az Tridentumÿ Mez n, merth  
 oth vgÿan nem is mar megh. Az kÿth azerth az pok Eger megh  
 mar, az maras nÿlwan valo lez n, es az Seb Negÿ modunak

lacczyk, Merth elözör az Sebbel tÿzta veer chÿorogh  
kÿ, kewes wdere az vthan veres Eweffegh, Az Seb kÿrnÿeke fÿl  
fakadoz, kÿth ha megh fakazta, alatta rutfagos hufth talalz kÿ  
vgÿan megh hafadozoth, Merth Ennek marafatul rothadas ÿw,  
es vgÿ hal megh az megh marth Embÿr, ha nem orwofolyak.

+640

([I]eleÿ) Az kÿth azerth megh harap, az megh puffad, es az  
Seb kÿrnÿeke megh twzefÿdyk, Beleÿ faÿnak, vÿzeletÿ megh aal,  
es hÿdeggel verÿtÿzyk.

Szokafa penÿgh ennek az pok Egernek, hogÿ ha lehetfegÿs  
nem chÿak az Embÿrnek de egÿeb fele Allatnak is, az Monÿaÿth  
harapÿa megh.

([Or]uofsagok) Azon pok Egereth vagdald fÿl es kÿfd az Sebre.

Repczenek magwath tÿrd megh, es kÿfd rea.

Ola3 kÿmenth, foghagÿmawal mÿnd heaftul tÿrÿ egÿben, es  
keofd az Marafra.

Kaporna gÿÿkereth agÿ ÿnnÿa, az Sebre is azth kÿffed.

Tÿrÿekeoth awagÿ Mithridatomoth agÿ ÿnnÿ.

Foghagÿmath, Fwge leweleth, es Ola3 kÿmenth tÿrÿ ÿzwe  
es kÿfd rea.

Arpa lÿztÿth Mezes Eczettel habarÿ eo3we, es kÿfd az  
marafra.

Edes pomagranatnak az Magwath fÿzd megh borban, es  
keofd rea.

(...aftinaca marina **Tengÿrÿ Repa, Scorpio,**  
Scorpio et Draco) **ees Sarkanÿ halakrol.**

(Ieleÿ) Ha kÿth az Tengÿrÿ repa Hal megh gÿak,  
annak Sebe nÿlwan valo, es azonnal azth nagÿ erÿs faÿdalom  
kÿwethÿ, es az egez testhnek megh zorulafa, el lankadas, Elmenek  
tewÿlgefese, Szÿmnek el homalÿofodafa, es legh vtolzor megh  
Nemulas. Az megh gÿakoth helÿ penÿgh mÿnd kÿrÿfÿkÿrwl megh  
feketÿdyk, es femmÿth nem erÿz, Ha kÿ megh nÿomÿa az Sebÿth,  
temerdÿk, fekete, Ees Bwdÿs rutfagh ÿw kÿ beleole. Ennek olÿ  
igÿn hegÿes fulakÿa vagÿon es erÿs, kÿth annÿra melÿen Nÿom  
be az Testben, hogÿ az Inakath is megh sebÿfitÿ, kÿerth Nemelÿekben  
zaggatwan hertelen mÿnd az egez testÿth, Halal kÿwethkÿzyk.  
Vgÿan hafonlatoskeppen gÿaknak megh az Tengÿrÿ Scorpio es  
Sarkanÿ halak, az hatokon lewÿ fÿrteÿÿekkel.

Salÿath fêz megh borban, es azth aggyad ÿnnÿa.  
Korpath fêz megh Eczetben es keofd az Sebre.  
Sawanyu kowazth elegÿch eo3we megh olwaztoth f3urokkal,  
es keofd rea.  
Fwge lewelenek kÿ fachÿarth teÿebeol vegÿ Eoth chÿÿppêth,  
tegÿ ahoz megh tÿrwe kakuk fw magoth harmath, ad megh ÿnnÿa.  
+641  
Tÿrÿekêth agÿ eonnÿ, awagÿ Mithridatumoth.  
Feÿer wrmêth fêz megh Eczetben, ad megh ÿnnÿa.  
Bafalicomoth Arpa lÿztel es Eczettel tÿrÿ ê3we, kêfd  
az Sebre.

**Vipera kegÿorol.** (Vipera)

A3 kÿth az Hÿm vipera kegÿo megh harap, azon keth Seb  
lezÿn, A3 kÿth Nêften azon Negÿ: A3 kÿth penÿgh megh mar,  
heth orara megh hal, ha orwoffaggal nem erÿk. awagÿ  
leg h toab harmad napra, ÿelêfben az kÿk Nêften viperatul  
marattatnak megh.  
Leg elêzÿr az megh marth Sebbêl ver folÿ kÿ, A3 (Ieleÿ)  
vthan verê3 genÿetfegh es olaÿos. A3 Seb kêrwl valo hus megh  
dagad, Neha vÿrêffen, Neha kekÿn mutattÿa magath, forro lezÿn  
es fêl pattago3 mÿnth ha Tw3 egette volna megh, es megÿÿn  
erêffen az Teftÿn rothadaffal, igÿ azerth erêffen megh tw3efêdwen,  
mÿnd az ege3 teftêth efzÿ. Szaÿnak nagÿ f3aradafa vagÿon,  
forrofaga is, A3 gegen egÿ mas vthan zengelfêk leznek, A3  
Szêmek forognak, A3 Tagok ÿgÿn el hwlnek dêdêrgeffel, Saar  
okadtatÿk Neha, Fênek el nehezwlfe vagÿon, Herwadas, Chÿoklas,  
ÿgÿn gÿors lehes, de hÿdeg h verÿtek.

Io azerth (az mÿnth Aetius mongÿa) hogÿ az (Oruofsagok)  
mÿgh verêfth nem vÿzellÿk az Betegh, fok foghagÿmath agÿ  
ÿnnÿ, es fok tÿzta borth megh ÿnnÿa, es az vthan okattaffad,  
Merth Archigenes is azth irÿa, hogÿ az foghagÿmawal valo eles,  
es az tÿzta bor ÿtal olÿ ÿo es haznos orwoffagh, hogÿha kÿ  
fêlêtteb el e3zel, nem 3wk3egh têb legÿtfe gh nekÿ.

Bezahar kêweth agÿ Borban porul megh ÿnnÿa, es vgÿan  
azonnal kêffed be az Sebêth is.

A3 mÿnemw chÿpath talal3 az Szarwafnak Szêmeben, ad  
megh ÿnnÿa Borban, es kêfd az Marafra is.

Tÿrÿekeoth agÿ ÿnnÿa Borban.

A3 viperanak vagd el az Feÿeth es Farkath, es az belÿth

vefd kÿ, Nÿuzd megh is, feozd megh mÿnth egÿ Anguillath, es ad megh ãnnÿ.

Vagd el az Elewen viperanak feÿeth, vd fl chÿptetwel, az el vagoth felewel melegn kfd az Sebre.

Egÿ Tÿkoth vagÿ kett, melegn keofd az Sebre, azth le vgÿed megh maafth ks rea, es ezth gÿakorolÿad, merth az Mergth ÿgn kÿ vonza.

Krs fanak leweleth vgÿed, fachÿard kÿ az lweth, Elzr +642

az Sebre vettes kpplth hogÿ az Mergeth kÿ Bÿia, az vthan ad megh ÿnnÿa az krs fa leweth, es az fweth is keofd az Sebre.

Meh fwnek leweleth trd porra, ha Nÿers penÿgh fachÿard kÿ az leweth, Borban ad megh ÿnnÿa, Az Sebth kÿwl is ezzel kffed.

Konkolth agÿ Negÿ Nehezekeoth megh ÿnnÿa borban.

Folÿo vÿz Rakÿath trd megh teÿel zwe, ad azth megh ÿnnÿa, es az Sebth is kfd be vele.

Pirÿto fweth az gÿkereth trd porra, es ad megh borban ÿnnÿa.

Szmlchÿ fweth agÿ borban megh ÿnnÿa.

Retkth agÿ ãnnÿ, de vgÿ hogÿ ifmeth kÿ okattaftad, Es az vthan agÿ Trÿekth nekÿ.

Par hagÿmath kenÿerrel es Sowal trÿ zwe, kfd az Sebre.

Foghagÿmath Eczettel es krs fa hamuÿawal es kenÿerrel trÿ zwe, keofd rea.

Eomagath az Viperath trd megh egezlen, es kfd az Sebre.

Eokr Nÿelw fweth fachÿarÿ megh, elegÿch eo3we borral, es ad megh ÿnnÿa, az fweth penÿgh kfd az Sebre, ÿgn haznofnak mongÿak ez fweth, Vgÿ ÿriak hogÿ ha kÿ ez fweth maganal hordozza, femmÿfele kegÿo azth megh nem marÿa, ha bÿzonÿ.

(...mmoditen) **Kemenÿ farku Kegÿorol.**

Effele kegÿo elegh term Olaz orzagban ees Toth orzagban is, Ign hafonlo penÿgh az viperahoz chÿak hogÿ ennek zelsb feÿe es ala vagÿon, Ennek marafatul hamar megh hal az Embr, merth neha chÿak harom oraÿgh eelheth, Neha harmadnapÿgh, (Ieleÿ) Ign rÿtkan hetednapÿgh. Ha kÿ azerth ign hamar megh Nem hal, annak Sebebl veer folÿ kÿ, es az Seb megh dagad, de annak vthanna genÿetfegh ÿw kj, Ees kwetkzÿk Fnek nehez voltha, es el aÿulas. Elzr azerth az Sebnak krnÿekerl

az Hufth mýnd el kel metelný, az vthan keoppêlth kel rea vethný,  
es erêffen ký kel zýtatný.

Mentath agý Mezes vyzben megh ýnnýa.

Caffia odoratat es Castoreumoth agý hýdegh vyzbêl megh  
ýnnýa.

Fekethe wrêmnek fachýard ký az leweth, es vyzzel elegýtwe  
ad megh ýnnýa.

Têryekeoth agý ênný, es az Sebre is kêfd azth.

+643

### **Rothazto kegýorol.**

(Seps)

Ezth Nemelyek Gyknak mongyak mýnth Dioscorides is, de  
têbben vadnak kýk az Mergês kegýok kêzze zamlalýak, Valakýth  
azerth ez megh harap, harmad vagý Negyed napýgh elheth chýak,  
ha orwoffaggal eleýth Nem vezýk. Az kýth ez megh mar,

(Ieley)

Veer folý ký az Sebbêl, es az vthan igen bwdês genýetfegh,  
dagadafa es faydalma laffu, de megh feyerêdýk az megh harapoth  
helý, es vgý mýnth Feýer zeplêwel, az egez

Tefth megh hýntetýk, Haýa es mýndên egýeb Szêre el hul  
embêrnek.

Mýndên orwoffagok azok kýketh az vipera kegýorol ýrtham  
ýo ennek marafarol is.

Sok porchýn fweth agý megh eonný Eteleben, es borth agý  
ýo modon ýnnýa.

Spongiath melegh Eczetben march megh, es teod az Sebre.

Vaýath es Mezeth elegých êzwe, kend megh vele az kegýonak  
harapafath.

Kêlefth Mezzel eozwe, Awagý polýwath mýnd az fêldel êzwe  
ký az polýwara ragadoth eges megh, es vgý kêfd az Sebre.

### **Nýl modra rêpwê kegýorol.**

(Acontia, vl Iaculus)

Ez kegýo nem tekerêgh vgý mýnth egýeb fele kegýok, hanem  
ýgienêffen ýar nem tekerêgwe, Ez fele kegýo fêl megýên az  
faara, es onneth nagý hertelenfeggel mýnth egý Nýl rea lêwý  
magath akar Embêrre, akar penýgh egýeb allatokra. Ennek marafatul  
is igên hamar megh hal az Embêr, fnagýob es Nehezeb  
halallal, hogý nem mýnth az vipera kegýo marafatul.

Ennek giogýtafara azok az orwoffagok kýketh az vipera  
kegýorol ýrtunk, mýnd haznofok.



**Vak kegjorol, es keth fejw kegjorol.**

(Caecilia Amphibaena)

Az vak kegjo majd mynd egy modu azzal az kegjowal a  
 kyth keth fejwnek mondnak, Maga vgyan nynchen  
 azerth keth feye, hanem olyan mynth az gylzta vagy az Nadaly,  
 hogy az farkas feleth algh eferheted megh az Fejes feletwl,  
 +644  
 ezerth Neweztek azerth keth fejw kegjonak. Ez keth fele kegjonak  
 marafa chyak igen algh tecczyk megh, mynth az legy  
 chypes, ha azerth megh harapnak is, nem halalos, chyak hogy  
 (Iele) megh gyulad mynth az daras awagy Meh chypefe. Azerth  
 mynd azok az orwoffagok az melyeketh daras es Meh marafrol  
 megh yrtam oda feol, yok erre is.

(Dryinus: vl Chelydrus)

**Chyerfa teweiben lako kegjorol.**

Ennek lakafanak helye igazan vyzben volna, de azth el  
 hagywan ky yw, es Mekath myth vada3, azzal eel, Igen bwdes  
 kegjo ez, Annra hogy ha kynek Bokayath vagy Talpath megh  
 (Iele) marya, annak az Embernek testebel Nehez f3agh yw ky  
 zellel, es az Maras melleth kerwl fekete dagadas lezen es hegyes,  
 banath es gyetredes foglalya el az Elmeth, Az arczyllath  
 penygh nagy megh fwggezkedes, Az Szemek megh fetetednek,  
 Az vzeleth megh herwad, Nemely kyth effele kegjo megh mar,  
 vgy mekegh mynth az Kechke, Aluzyk ez ilyen es hortyogh,  
 gyakorta chyokol, Neha mynth az Epe oly fekete zynwth, Neha  
 veresth pek, Fellette eresten zomyuhozyk, El vegre rezketesth  
 hoz az Emberre. Sokan ennek marafawal is megh halnak.  
 Ez kegjonak marafa ellen is, mynd haznoszak azok az orwoffagok,  
 a kyketh yrtok az Merges kegjo megh marafarol.  
 Farkas almath fe3 megh borban, azth aggyad ynnya.  
 Makkoth tery porra, ad megh borban ynnya.  
 Tely fanak gyeokereth terd yol megh keld az Sebre.  
 Chyerfa lewelenek fachyard ky az leweth, awagy veteld  
 vyzeth, ad azth ynnya.

(Haemorrhoe...)

**Veer indyto kegjorol.**

Valakyth Ez kegjo megh mar, az mynth Galenus irya, annak  
 zayan, orran, es mynden testen az ver ky omolwan, vgy hal megh,  
 (Iele) Kezykla hafadekban zokoth lakny. Ennek marafanak helye  
 ruth fekethe, kybel elzer chyak valam yz zabafu chyorogh ky.  
 Az gyomorr fay, es Nehezen vehetny lelekzeteth. Az vthan ver

folyas yndul az Orbol, es az Marafnak lykaybol. Ez penygh lez n  
megh az Hym kegyonak marafatul. Az Neofsten kegyonak marafatul  
penygh ez k is hozza k wetkeoznek. Az Sz mnek

+645

z gelety, fogaknak hufay, es az k rm knek T wey, veerth  
zarmaztatnak ky, S th vgyan mynd az egez teft n veer zarmazyk  
ky. Az fogak ky hullanak, es az fogak hufay megh rothadnak.  
Ennek giogytafath kel azon el kezdeny, hogy az vernek ky  
omlafa megh tartozzek es megh aalyon. Az vthan z le leweleth  
f z megh vyzben, Mezzel azt az z le leweleth t rd  zwe, es  
porchyn fwnek lewelewl, es Arpa lyztel, Chynald az Sebre.  
De mynek el tte verrel vyzellenek az Betegh, fok foghagymath  
agy megh eonnny, es vyzzel elegyt th Borth fokath  
igyek, es okadny er lteffed. Az okadas vthan myngyaraftth  
T ryek th agy eonnny, Es az vtan olayban feoth halath,  
awagy olayal foghagymath,  zwe t rwen, es az halakath azzal  
megh  twen bw n agy halath  nny. Agy  nny kenyereth is, es  
a bu z le th, Es ismeth fok vyzes borth agy ynnya, es okataffad.  
Az Seb th penygh hydegh vyzzel moffad. Az hoyagoth penygh  
melegh Spong awal taplaljad.

### **Szom ufagh hozo keg orol.** (...ipfas Vel Situla)

Ez kegyo legh ynkab az Teng r melleth lakyk, Az kyth ez  
megh mar, bathor elegeth agy ynnya is, de vgyan zwntelenwl  
zom uhozyk, mely fok ytal, fem vyzeleth altal, fem okadas altal,  
fem verytekw altal ky nem megyn. Kethkeppen veznek azzerth  
ez k, merth ha nem yznak, megh egnekw es megh epednek az  
nagy zom ufagh mya, Awagy az Nagy ytalnak myatta megh t lt zwen,  
vagy az Has, vagy azon hafnak alfo reze, vagy az  
Chyomb keozy zynthe megh fakad, mynth zokoth az vyz betegfegben  
megh t rtennny.

Ez ilyenth orwoflanny kel el z r olyakkal, kyk az vyzeletéth  
el yndittyak, Az hafath megh kel ynditanny, es okadafra kel  
kez rytenny.

Az Seb th keorwl el kel metelnny, keopp lth kel rea vethny,  
az vthan Mebeth olayal eozwe kewerwen rea kel kennny, es az  
kett  hafytoth Tykoth felwl k thny.

Haznalnak err l is azok az orwoffagok mynd, az melyeketh  
oda felnyeb megh yrtam az vipera kegyo marafarol.

+646

(Hýdr... Natrix.) **Výzben lako kegýorol.**

Eléžér ez kegýo výzben lakýk vagý výzes helyén, es akkor výzben lako kegýonak Neweztetýk. Az vthan ozthon fýzaraž (Cherfýdr...) helyre megýén lagný, es akkor Földý es vizý kegýonak hýwattatýk. Mýgh azerth az Nedues helyékén lakýk es Nedwes ededelékkal el, akkor nem olýan Mergés, Mýkor ozton (Ieleý) Feoldý kegýowa ležén, artalmasb ležén. Valaký ettwl megh maratýk, zýnthé azok teortennek raytha, mýnth egýeb fele mergés kegýok harapafa mýa. Dagadas, forrofaggal valo zwntelen faydalom, az Marafnak helye kek es vndok, Az Szémék forognak. Has megýén, Saar fekete okadtatýk es bwdés. Az Egez tefth mýndén mondnekwl vifeltetýk. Es az halal harmad nap alath megh ležén.

Fekethe gyóparth téry megh, es výzben chýnalth luggal es olaýal elegých eožwe, kéfd az Sebre.

Farkas almanak gyékereth es Chýerfa gyékereth térd porra, arpa lýztel es Mezzel kewerd eožwe, kéfd az Sebre.

Výzes Eczetben farkas almath keth Nehezekeoth agý megh ýnnýa.

Péžerczenek fachýard ký az leweth, es ad megh borban ýnnýa.

Lepes Mezeth Eczettel elegý agý ýnnýa.

Mefzeth elegých éžwe olaýal, kend az Sebre.

(Cenchrus) **Chýepegetéth kegýorol.**

Ež kegýonak marafa hafonlo az vipera kegýonak marafahoz, merth az Seb megh rothad. Eléžér az hufa megh dagadwan. Nagý alom foglalýa el ez ilýen betegeþ Maýa es Beley megh bantathnak es haborognak, Sha fél meccžýk ez ýlýenth, mýndén tagýaý megh rothadwa talaltathnak. Salatath téry éžwe len maggal, kéfd az Sebre.

Bors fweth es Erdeý vad rutath, kakuk fweth, keth Nehezék Araný gyékerrel téry eožwe es Maffel fonth Borral, ad megh ýnnýa.

Gencianath agý borban megh ýnnýa, awagý farkas almanak az gyékereth.

+647

**Szarwas kegýorol.**

(Ceraftes)

Affricaban terém az Szarwas kegýo, kýnek olýan zabafu zarwaý vadnak mýnth keth Chýga volna. Ennek megh marafa

halalos, hanem ha mýngýarafth azth a hufth kýth megh harapoth  
el mecczêth az teftrêl, awagy az hufnak kêrnýeketh ahol az  
maras vagyon, mýnd el kerekýtêd es meteleod. Ha kýt ez megh  
Mar, az helye annak mýnth egy êregh Szegnek az feye fél  
dagad, es Bor zýnw genýetfegh folý ký az Sebbêl, awagy (Ieleý)  
fekete zýnw. Az Sebnek kêrnýeke olyan zýnw lezêen mýnth az  
kýth megh vernek, awagy az kýnek ký mênýwl valamely tagya.  
Egyeb affele ýelêk is megh leznek az melyek az vipera kegýo  
marafatul, de kegýêtlenbwl ebben.

Vad lenth elegých eozwe rofa olayal, azzal kennýed.

Retêk magoth têry megh, Borban ad megh ýnnya.

Szurokoth elegých eozwe Sowl, kend azzal.

Mýndên orwoffagok ýok az melyeketh ýrtam az vipera  
kegyorol.

+648

[**Tablaÿa ez K nywnek Hatod k re enek.**]

[Merg s Allatokrol ualo Oruoffagok

Saas Hag marol

Anacardiarol

I balagrol

Bolond to es halal hozo Eb Sz l r l

Farkas Haafrol

Teng r  Hag marol

Kakas Lab fwr l

Ch yalan magwarol

Keg o Fwnek magwarol

Sobrak Borfrol

Balha Fwr l

B r kr l

T za farol

Laurus Fa leuelw Rofarol

Eot d k Kakas tare  fwr l

Belend fwr l

+649

Natragula fwr l

Maaknak k  fach art Te er l

Mer gh fwr l

Fekete t w ffes Lapurol

Etetefr l

G r gh fe err l

Gombakrol

B ka werr l

Haw  verer l Azzon allatnak

Machkanak ag a vele er l

Szaruas Farkarol

Lonak Ver teker l

Hodnak ho agarol

Oltoual eleg t th Te r l

Ezwt Ta tekrol

Vas Porrol

Magnes K r l

Rezne  pattagozo hearol

Eleuen Ken f r l

Me r l es Aran  B n feltekr l

Fe er Hun orrol

Szamar Vborkarol

Fekete Gombarol

D zno ken err l

Fekethe Hun orrol

Euforbiumrol  
Turpetumrol  
Eb Teýrêl  
Fêldý Têkrêl  
Olag Têkrêl  
Scammoniarol  
Sarf w magrol es Chýoda farol  
Dwhês Ebrêl  
Daras es Meh marafrol  
Pooknak marafarol  
Pap machkayarol  
Scorpio marafarol  
Pok Egerrêl  
Tengêry Repa, Scorpio, es Sarkaný halakrol  
Vipera kegýorol  
Kemený farku Kegýorol  
Rothazto kegýorol  
+650  
Nýl modra rêpwlê kegýorol  
Vak kegýorol, es keth feýw kegýorol  
Chýerfa têweben lako kegýorol  
Veer indýto kegýorol  
Szomýufagh hozo kegýorol  
Výzben lako kegýorol  
Chýepegetêth kegýorol  
Szaruas kegýorol

